Hyſtoria Tripertita.

¶ Habes cādidiſſime
lector Hyſtoriā Triperti
tā Caſſiodori ſenatoris vi
ri dei de regimine Eccleſie
primitiue: que antea q̄plu
rimis ſcatebat erroribꝰ ad
amuſſim emēdatam:
priſtineq; integri
tati reſtitu
tam.

M.cccccxxvj.

aut Epiphanii Scholastici

¶ In hoc corpe continentur hyſtorie eccleſiaſtice ex Socrate. Sozomeno. ⁊ Theodorico in vnū collecte ⁊ nuper de greco in latinū tranſlate libri numero duodecim.

¶ Prefatio caſſiodori ſenatoris ſui dei.

VTilit nimis in capite libri prefatio ponit: vbi futuri operis qualitas indicat. Quid em̄ cōmodiꝰ ꝙ priꝰ ꝑ eā aliquid diſcere ne dictio poſſit inopinata cōfundere. Hec igit hyſtoria eccleſiaſtica que cunctis chryſtianis valde neceſſaria cōprobatur a tribus grecis auctoribus mirabiliter cōſtat eſſe cōſcripta. Uno ſcilicet theodorico venerabili epō ⁊ duobus deſertiſſimis viris ſoſomeno ⁊ ſocrate. quos nos ꝑ epiphaniū ſcholaſticū latino cōdentes eloquio neceſſariū duximꝰ eorū dicta florata in vniꝰ ſtili tractu dn̄o iuuāte ꝑducere. ⁊ de tribus auctoribꝰ vnā facere dictionē. Sciēdum plane ꝙ predicti ſcriptores a tēporibus diue memorie principis cōſtātini vſqꝫ ad auguſte recordationis theodoſij iunioris que ſunt geſta digeſſerit. Nos autē eorū relictis operibꝰ ⁊ vnūquemqꝫ cauta mēte tractātes cognouimus non equaliter oēs de vnaquaqꝫ re luculēter ac ſubtiliter explanaſſe: ſed modo hunc modo alterū aliā partē meliꝰ expediſſe. Et ideo iudicauimꝰ de ſingulis dictatoribus defloratā colligere: ⁊ cuꝫ auctoris ſui noīe in ordinē collocare. Legat ergo intrepidus qui ad hec opuſcula dn̄o donante ꝑuenerit multū vtilitatis atqꝫ notitie lucraturꝰ ſi que poſita ſunt ꝑ hos duodecim libros memorie ſue ſollicita mente cōdiderit. Preterea ne quempiā res indiſtincta turbaret ꝑ vniuerſuꝫ textū huiꝰ operis titulos cognoſcat appoſitos vt ſuis locis exigere poſſit qđ ſub numero cōpetēti predictum eſſe cognoſcit. Perlegi percontuli.

¶ Caſſiodori ſenatoris iā domino preſtante conuerſi: explicit prefatio.

¶ Incipiunt tituli Eccleſiaſtice hyſtorie cum opere ſuo ab Epiphanio Scolaſtico domino preſtante tranſlati.

i Allocutio ſozomeni ad imperatorem Theodoſium.
ij Cur gentiles faciliꝰ ꝙ hebrei fidem chriſti perceperunt.
iij Que fuerit intētio ſozomeni hiſtoriā ꝯſcribēdi: ⁊ ex quibus priorum geſta collegerit.
iiij A quo tēpore hyſtorie fecit initiū. Quō conſtātino ſignū crucis ſit oſtenſum. Et ꝗ imperatores ⁊ ceſares per idem fuere tempus.
v Quō cōſtātinus xp̄ianū dogma cognouerit ⁊ de miraculis crucis: ⁊ morte maxentij.
vj De derogatione paganorum cōtra Conſtantinum.
vij De ꝯſtātino p̄re ꝯſtātini quō ꝓbauerit ꝗ eſſent ꝯſtātes xp̄iani.
viij Quō liciniꝰ fugatꝰ vel xp̄ianos fuerit ꝑſecutꝰ ⁊ nouiſſime victꝰ.
ix De legibꝰ ꝗs ꝯſtātinꝰ ꝓ xp̄ianis ꝓtulit: ⁊ de mutatiōe rituū paganoꝝ xp̄ianorūqꝫ ꝓuectu: ⁊ de victorijs eiꝰ ⁊ veneratiōe religiōis.
x De diuerſis ꝯfeſſoribus eorūqꝫ conuerſatione.
xj De diuerſis monachis ⁊ eorum inſtitutione.
xij Quō ꝯ eccl'iaꝫ arrius ſit exortꝰ.
xiij Epiſtola Alexādri pōtificis alexandrini ad vniuerſas eccleſias aduerſus arrium.
xiiij Eiuſdem ad alexādrum cōſtātinopoleos epiſcopum.
xv Epiſtola arrij ad euſebium.
xvj Ep̄l'a euſebij ad paulinū ep̄ꝫ tyri
xvij De potētia nicomediēſis euſebij
xviij De melecianis: ⁊ quō ſint ab eccleſia ſegregati: qꝛ nolēte alexādro arriū ſuſcipere ꝑ diuerſa loca arriani concilia celebrant.
xix Epiſtola conſtātini principis ad alexādrum pōtificē alexādrinū et arriuꝫ per quam hortatus eſt vt reuerterentur ad pacē. Quia tam ꝓ arriana queſtione: ꝙ ꝓ paſche definienda feſtiuitate in nicea fecit cōſtātinus celebrari cōciliū. Expliciūt tituli.

¶ Incipit liber pꝛi-mus feliciter.

¶ Oꝛatio allocutoꝛia Sozomeni in Theodoſium imperatoꝛem.

A Iuntanti
quis pꝛincipibꝰ di
ligētie ſtudiū fuiſ-
ſe vt eis ama-
toꝛes quidem oꝛna
mentoꝛum purpu-
ram atq; coꝛonā et
his ſimilia pꝛepa-
rent libꝛoꝝ vero habētes intētionē cir-
ca quaſdam fabulas occupati cōſcriptio
nes agerent q̄ audiētiū coꝛda mulcerent
poꝛro bella ſectantes vt ſagittam opoꝛ-
tunā dirigerēt beſtiā ꝓſternerēt lanceā
bene iacularēt aut equū decēter aſcende
rēt. Pꝛeſentabāt enim ſinguli regalibus
coꝝ ſtudētes rebus illis q̄ foꝛent gratiſ-
ſima domināti. Alius itaq; lapides pꝛe-
tioſos difficile cōpertos offerebat, Alter
tincturam purpuream: clarioꝛa plurimi
poemata aut diuerſas cōſcriptiones in-
ſinuabant. Alius bona ſingula aut opti-
mū armoꝝ pādebat vſum. Maxime ve
ro ⁊ imperialis putabatur huius popu-
laris virtutis pars illa ad quā tūc amā
tis intentio declinabat. De pietate autē
q̄ eſt verus oꝛnatus imperij nulli ſtudio
ſe quodāmodo ſermo fuit. Sed tu o po-
tentiſſime theodoſi vt cōplexiue dicam
cūctam ſuperaſti virtutē: Purpura ſiqui
dem et coꝛona qua videris ꝓpter inſpi-
ciētes (q2 eſt maieſtatis ſignū) circūdari:
pietatē tibi ⁊ clemētiā intrinſecus ſemp
enutriunt. Unde cōſcriptoꝛes pꝛefecti ac
reliqui ſubiectoꝝ circa te tuoſq; laboꝛāt
actus. Decertatoꝛ autē poſitus iudexq;
libꝛoꝛum non camerato eloquio caperis
aut qualibet figura furtū pateris verita
tis: ſed perfecte metiris vtrūq; ſermonē
pꝛopꝛiū aptās cauſe. figuram quoq; di-
ctionis. ⁊ partes. ⁊ oꝛdinē ⁊ cōgruētiā: et
eloquium ⁊ cōpoſitionē. ⁊ collectiones. ⁊
ſenſum. ⁊ hyſtoꝛiā pꝛofunde diſcutiens:
Cōpēſas aūt recitātibus: ⁊ tuo iudicio ⁊
fauoꝛibꝰ opoꝛtunis: necnō aureis imagi
nibus ⁊ poſitione ſimulachꝛoꝝ ⁊ donis
⁊ honoꝛibus vniuerſis. Qualem vero te
circa recitātes pꝛebes: tales dudū
fuerunt iudices circa dulciloquū home-
rū. aut Aleuas circa ſimonidē aut dyo-
niſius ſicilie tyrānus circa platonem ſo-
cratis diſcipulum aut philippus mace-
do circa theopōpū hyſtoꝛiographū aut
ſeuerus ceſar circa appianū qui metris
piſciū genera ⁊ naturas captionēq; nar-
rauit. Crete ſiquidem mille numiſmata
carmini cōpēſantes homerico: ⁊ tanq̄ de
excellētiſſima largitate gloꝛiātes in pu-
blica ſtatua munera conſcripſerūt. Ale-
uas autem ⁊ dyoniſius ⁊ philippus ne-
quaq̄ animo parcioꝛes fuere cretēſibus
de ſuperba ſe republica philoſophiaq;
iactantibus q̄ velociter illoꝝ ſtatuā imi
tari potuerant niſi opere fuiſſent mino-
res in munere. Seuerus autē p metrico
poemate ꝑ verſum vno aureo donās ap
pianū tm̄ pꝛebuit de largitate miraculū
vt aurea carmina appiani et hactenus
apud plurimos nomineꝝ. Hec dona fue
rūt olim amātiū literas ⁊ doctrinā. Tu
vero potentiſſime pꝛincipiū nullo pꝛioꝝ
excellētia minoꝛ inuenit largitatibꝰ
tuis circa dictiones exhibitio, Sz mihi
videris nō incōgrue talia facere. Nā cū
oēs virtutibꝰ euiceris ſtudioſe ad cremē
tum ſemper q̄ tua ſunt euehis. Quoniā
hyſtoꝛiā rerū olim geſtarū apud roma-
nos ⁊ grecos itegerrime cognouiſti. Ai-
unt etenim te per diē quidē exerceri ar-
mis ⁊ coꝛpoꝛe. ſubiectoꝛūq; negocia diſce
ptare. iudicare ſimul ⁊ agere: modo ſeoꝛ
ſum mō cōiter q̄ ſunt agēda cōſiderare:
noctibus libꝛis incūbere. Fertur aūt tibi
ad eoꝝ ſciētiā miniſtrare cādelabꝛū ar-
te mechanica factū. ⁊ ſpōte fundēs oleū
in lucernā vt nullus circa regalia cōſti-
tutus in laboꝛibus tuis cogatur affligi:
et nature vim faciat ſomno repugnans.
Sic equidem clemens ⁊ māſuetus: circa
pꝛoximos ⁊ circa oēs exiſtis: celeſtē regē
tuū imitādo patronū cui gratū eſt ſuper
iuſtos ⁊ iniuſtos pluere ⁊ ſolē facere oꝛi-
ri ⁊ alia ſimul inuidia recedente largiri.
Per multā vero doctrinā ſtudio te etiā
lapidū ſcire naturas: poteſtateſq; radi
cū: effectuſq; curarū nō minus ſalomone

dauid filio magis autē potioꝛ es virtuti
bus. Ille ſiquidē factus libidinis ſeruus
pietatē nō cuſtodiuit ad terminum q̄ illi
cauſa fuerat bonoꝛum ⁊ ſapiētie. Tu ve
ro o potētiſſime negligētie obijciens ra
tionē: videris nō ſolū hominibus iuſte:
ſed etiā coꝛpoꝛis ⁊ anime paſſionibꝰ im
perare. Si aūt opoꝛtet et hoc dici: audio
te etiā totius cibi vel poculi deſideria ſu
perare, et neq̄ poma dulcia neq̄ aliud
quicq̄ ſpecioſum appetere: niſi q̄tū ad
tactū cōuenit: ⁊ ſolūmodo ſapoꝛi cōgrue
rit. Pꝛimo tamē benedicere omniū crea
toꝛē. Sitim vero/ eſtū/ ⁊ frigus/ ferre cō
ſuetus quotidianis exercitationibus iā
ipſam cōtinētie putaris habere naturā.
Dudū ſiquidē in pōto ciuitatē eracliam
ab hercule nominatā videre feſtinās et
laboꝛātem lōgo tp̄e ſubleuare: in eſtatis
ardoꝛe p̄ bitiniā faciebas iter. Sole vero
circa diē mediū vehemēter vrente vidēs
te quidā iter agētū ſudoꝛe multo ſimul
et puluere ſqualentē: quaſi pꝛeſtaturus
occurrēs obtulit tibi poculū valde per
ſpicuum ⁊ velut radijs emicantē. ſuauiſ
ſimum quēdam potum in eum mittēs et
aquam frigidā ſuperfundēs. Tu vero o
potētiſſime ſumens laudaſti quidem p̄
ſua magnanimitate virum et largitate
pꝛincipali poſt paululum cumulaſti: ſed
cunctis militibus ad illius poculi clari
tatē nimis inhiātibus ⁊ beatificātibus q̄
eſſet bibiturus eum. rurſus ei poculum
reddidiſti: pꝛecipiēs vt quo vellet vtere
tur eo. Unde mihi iuſte videt̄ tuis virtu
tibus ſuperatum etiā alexandrū. de quo
narratur ab eis q̄ opera illius ammiran
tur: q: ei dum per inaquoſa loca pꝓpera
ret cum macedonibus: diligens quidem
miles aquam inueniēs hauſit ⁊ obtulit.
Ille vero non bibit/ ſed coꝛpus infudit.
Ut ergo abſolute dicatur omniū pꝛioꝛū
pꝛincipū pꝛincipioꝛē ſi dici fas eſt te vo
care debemus ſecundum homerū. alios
etenim reges nihil dignū habuiſſe cōpe
rimus alios autē oꝛnaſſe vna aut duabꝰ
rebus imperium. Tu autem o ſereniſſi
me omnes ſimul virtutes amplectēs vni
uerſos dignoſceris euiciſſe: pietate: cle
mētia: foꝛtitudine: caſtitate: iuſtitia: lar
gitate atq̄ magnanimitate dignitati im
periali cōuenlēte ſine ſanguine autem ⁊
purum a cede ſuper omniū pꝛiſcoꝛū tuū
cuncti gloꝛiātur imperiū. Res ſtudioſas
cū delectatione ſubiectos pꝛecipis edo
cere fauoꝛēq̄ ⁊ reuerētiā circa tuū amo
rem ⁊ cōmunē vtilitatē cūctis oſtendere.
Quapꝛopter omniū hoꝛum cauſa neceſ
ſariū videtur mihi eccleſiaſticā hyſtoꝛiā
cōſcribēti te pꝛimitꝰ alloqui. Cui nam q̄
potius hoc aſcribā multoꝛū ac venerabi
lium virtutes vtiq̄ narraturus. ⁊ ea que
circa catholicā eccleſiā pꝛouenerunt vel
per quātas ipſa tranſiens tēpeſtates ad
tuos parentūq̄ tuoꝛū poꝛtus acceſſerit.
Age nunc omnia ſciēs: omnēq̄ virtutem
habens ⁊ pꝛecipue pietatem quam pꝛin
cipē eſſe ſapiētie ſermo diuinus docet.
Suſcipe a me hanc ſcripturā et libenter
examina tueq̄ integritatis adiectiones
et detractiones adhibēs tuis laboꝛibus
eā purga. Indubitanter enim quodcūq̄
tibi placuerit vtile legētibus clarū vide
bitur nec quilibet repꝛehendet quod tu
quoq̄ pꝛobaueris. Pꝛocedit autem mea
cōſcriptio a tertio cōſulatu criſpi ⁊ cōſtā
tini ceſarū vſq̄ ad ſeptimūdecimū tuū.
Uiſum q̄ mihi eſt bene ſe habere in nouē
deciſiones opus omne diuidere. Cōtine
bit aūt pꝛimus ⁊ ſecūdus tomus ea que
ſub pꝛincipe cōſtātino eccleſie pꝛouene
runt. Tertius autē ⁊ quartus q̄ ſub eius
filio. Quintus ⁊ ſextus q̄ ſub iuliano cō
ſobꝛino filioꝛū maximi cōſtantini ⁊ ioui
niano necnō valētiniano ⁊ valente geſta
noſcūtur. Septimus ⁊ octauꝰ nobis ape
riet tomus q̄ ſub gratiano ⁊ valētiniano
fratribus acta ſunt vſq̄ ad tempoꝛa im
perij iocūdiſſimi aui tui theodoſij quā
do ſcilicet veſter clementiſſime pꝛincipū
ſacratiſſimus pater Archadius paterno
ſuccedens imperio vna cū pijſſimo pa
truo tuo honoꝛio romanū oꝛbem guber
nare foꝛtitus eſt. Nonum vero librū chꝛi
ſtiano ac venerabili veſtro apici dedica
ui quem deus ſempiterne cuſtodiat ma
gnanimitate incōuertibili hoſtibus pꝛe
ualentē ⁊ habentē ſub pedibus vniuer
ſos: ⁊ ad filioꝛum filios pꝛiū imperium
dirigentem. annuente xp̄o cū quo deo et
patri gloꝛia vna cū ſpiritu ſancto in ſe
cula ſeculoꝛum. Amen.

Capitulum .ij.

Cogitatio aliquando mihi puenit cur putas alijs quidē A hominibus velocior fuit circa dñi verbū fides hebreis aūt incredibilis.cū ab initio diuina mādata pceperunt.ꝛ iā de xp̄i pñtia.ꝛ quō hec forēt anteꝗ fierēt didicerint p pphetas.Abrahā etem̄ princeps coꝝ generis ꝛ circūcisionis existēs. inspector ꝛ cōuiua filij dei esse pmeruit. ysaac eius filius imitatione sacrificij honoratus ē typo crucis a pr̄e vinct⁹ ꝛ oblatus altari:ſicuti cōtigit ꝛ in xp̄i fieri paſſione vt aiūt q̄ ſcripturas ſacras integerrime collegerūt.Jacob aūt expectationē gētiū in eo nūc exiſtentē necnō ꝛ tp̄s quo venit.prenūtiauit vbi ait.tūc deficere duces hebreorum ex genere iude principis tribus eius:ſignificabat aūt principatū herodis.Qui cum ydumeus eſſet genere paterno.arabs autē matre.cōmiſſa ei eſt gens iudeoꝝ a ſenatu romano:et ceſare ſimul auguſto.ſed etiā quidā alioꝝ prophetarū clare xp̄i generationē pdicauerunt.ꝛ illū ſacrū ineffabileꝗ cōceptum:ꝛ matrē poſt partū virginē permanentē.ꝛ genus ꝛ patriam.Alij vero paſſionē ꝛ reſurrectionem a mortuis:ꝛ aſcenſionez in celos ꝛ euentum ſingularum preſignauerūt rerum.Sed hec quidem eos nō ignoraſſe ſcire poterit q̄ ſacris literis incumbit.Joſeph⁹ aūt mathathie B filius atꝗ ſacerdos.vir apud iudeos nobiliſſimus:necnon et apud romanos digniſſimus. erit teſtis de veritate chriſti.vocare namꝗ eum virum non audet tamꝗ factorem inſignium operum magiſtrūꝗ ſermonum veracium:chriſtuz vero aperte nominat:ꝛ pene crucis adiudicatum. et tertia die apparuiſſe viuum:ꝛ alia de eo infinita miracula a prophetis ſanctis nō ignoraſſe eſſe predicta.ſed etiam multos tunc extitiſſe quos elegit grecos atꝗ iudeos:et pmanere in eius dilectione:atꝗ gentem ab eo nominatam nequaꝗ defeciſſe teſtatur.Et mihi videtur quoniam hec referens. quaſi clamare videtur operibus deum eſſe.chriſtum rerum quippe miraculis obſtupeſcēs.Cum autem hoc dixiſſet.etiam ipſe melius tranſcurrit in nullo tamen cōtradicēs credētibus in eum potiuſꝗ cōſentiens.Hec igitur cogitāti mihi.Digne mirabile viſuz eſt hebreos etiā ante alios homines ad chriſtianitatē nō potuiſſe cōuerti.Nam lz ſibilla aut C alij vates ꝛ alia reſpōſa apud gētiles ea q̄ in xp̄o erāt ventura predixerint nō tñ ob hoc oēs greci de incredulitate culpādi ſunt.Pauci namꝗ q̄ videbant̄ eruditiores.precipue huiuſmodi pphetias intellexerūt pleruꝗ metricas exiſtētes.ꝛ diſertioribus verbis prolatas ad populuz.Erat itaꝗ ſicuti mihi videtur ſuperne puidētie:vt ad precordiā futuroꝝ nō ſolū pprijs pphetie vētura cōmitterētur:ſed etiā ex parte gētilibus veluti ſi quis melodie compoſitor pter vtilitatē peregrini ſoni alias cordas plectro diſcurrat aut ſup eas q̄ ſunt adijciat alias. Hebrei ſiquidē pluribus ꝛ manifeſtiorib⁹ pphetijs vtentes in preſentia chriſti minores ſunt inuenti ꝗ̄ greci.Sz neꝗ hoc extra rōnez videbit̄ cur ex alijs gētibus tātuz eccleſia crediderit.primū quidem qm̄ deo gratuz eſt ex miraculis naſci mutationes in diuinis maximiſꝗ negotijs.Deinde q2 nō fortuitis virtutibus preſulū eius ab initio diſparata reppertitur eſſe religio.Naz licet linguā ad elocutionē aut pulchritudinē ſermonis diſertā nō habuerint neꝗ verbis aut pbationibus philoſophicis vterentur.ad ſuadēdū tñ nō ob hoc minus ſtudiū fuit eis ſed exuti ſubſtātijs ꝛ bona ppria cōtēnētes atꝗ nudati.ꝛ veluti in alijs corporib⁹ plurima peſſimaꝗ tormēta ſuſcipiētes ꝛ neꝗ ciuitatuz populis ſubmiſſi neꝗ iudicū blādimētis allecti neꝗ terroribus forte deterriti.clarū fecerūt vniuerſis qm̄ p maximis premijs. huiuſmodi certamina ſuſtinerēt:quapropter neꝗ ſuaſione verboꝝ opus erat dū p domos ꝛ ciuitates ad credēdū res ipſe cōpellerēt q̄ nequaꝗ̄ pmiſſus videbant̄ audite.

¶ Capitulum iij.

Tanta ergo diuina atꝗ mirabili mutatione in orbe terrarū facta ita vt ꝛ prior

religio:et leges patrie ſpernerentur cru
dele nimis erit calidoniuꝫ quidē aprum
⁊ marathonium taurum et alia ſimilia:
per prouicias ⁊ ciuitates facta aut fabu
lis deuulgata tanto nobilitari ſtudio et
multi grecorum et probatiſſimi conſcri
ptores circa talia laboraſſent ſcribendi
habentes ingenium. Me vero vim mee
non inferre nature ⁊ hyſtorie eccleſiaſti-
ce geſta narrare. Reor enim quoniam ar
gumento rei huius non ab hominibus
inſtituto conſcriptor quoqꝫ inopinabili
ter apparebit nō inops deo. Niſus etenī
ſum primo quidem hoc opus ab origine
mūdi digerere ſed cōſiderās qm̄ ⁊ alij ta
lia fecerūt vſqꝫ ad tpa ſuū ideſt clemēs ⁊
egiſippus viri ſapiētiſſimi ſucceſſionē ſe
quentes apoſtolorū. affricanuſqꝫ conſcri
ptor ⁊ euſebi⁹ cognomine pāphili vir in
diuinis ſcripturis ⁊ grecoruꝫ poetis atqꝫ
rhetoribus perſcrutator erudititiſſimus.
Tūc ego ꝗcūqꝫ in eccleſijs cōtigerūt poſt
xp̄i aſcēſionē ad celos vſqꝫ ad licinij deie
ctionē colligēs in duobus redegi libris.
Nūc aūt fauēte deo ꝗ poſtea prouenerūt
aperire tētabo quocirca memorabo cau
ſas quib⁹ interfui ⁊ a ſciētibus aut cōtē-
plantibus eas audiui tam in noſtraꝫ ꝙ̄
ante noſtrā gn̄ationem geſta. Ceterorū
vero explanabo notitiam ex legibus po-
ſitis cā religionis: ⁊ ex conſilijs ꝑ tpa con
ſtitutis ac nouitatibus factis. ⁊ imperia
libus atqꝫ ſacerdotū epiſtolis. Quarum
alie quidē hacten⁹ in palatijs eccleſijſqꝫ
cuſtodiunt̄. Alie vero paſſim apd̄ diligē
tes īueniunt̄. Quorūdā rōne poti⁹ cōple
cti in hoc ope melius approbaui ꝓpter
magnitudinē lectiōis vt ſenſus eaꝝ bre
uiter iudicet̄. niſi forte ꝗdā venire pn̄t in
dubiū ꝓ quibus apd̄ multos eſt diuerſa
ſentētia. Tunc em̄ ſi quālibet ſcripturaꝫ
inuenire potuero ꝓpter probationē veri
tatis eā ponere nō omitto. Ut aūt nullus
ignoratione rerum accuſet mendacem
eſſe conſcriptionem contrarias legendo
forſitan epiſtolas. Sciendum eſt quoniā
occaſione dogmatis arriani et eorū qui
poſtea ſunt oborti diſcordantes inter al-
terutros preſules eccleſiarum ſinguli de
quibus ſtudebant ſuis conſectatoribus
ſcribebant et per conſilia congregati de
cernebant que vellent. et ſibi cōtraria ſa
pientes et per abſentiam ſe ſepe damna
bant. Et per tempora principes ac proce
res eorum qua poterāt virtute flectebāt
et ſibimet vnanimes faciebāt. vt eorum
conſenſu recte colere putarentur. Alij ſi-
quidem iſtis alij vero fauentes illis col-
lectionem fecerunt epiſtolarum pro he-
reſi propria dictarum et eas ſibi contra-
rias reliquerunt. Porro nobis difficile
valde fuit vt inuenirem⁹ omnia que de
talibus prouenerunt. ¶ Quia vero preci
pua cura veritatis habenda eſt propter
hyſtorie puritatem: neceſſarium mihi vi
ſum eſt etiam literas huiuſmodi vt fuit
poſſibile perſcrutari. Si igitur etiam ſe
ditiones eccleſiaſticas inter alterutros
geſtas de preſulatu vel de honore prima
tus proprie hereſeos explanauero/non
graue aut male voluntatis eſſe videatur
Primo namqꝫ ſicuti dictum eſt conſcri-
ptorem decet omnia veritati poſtpone-
re. Deinde dogma eccleſie catholice ve-
raciſſime declarare quod ſcilicet inueni-
tur ſepe quidem aduerſariorum inſidijs
impetitum/⁊ tamen tanqꝫ diuinitus ro-
boratum in propria manſiſſe virtute et
vniuerſas eccleſias atqꝫ populos ad ſuā
traxiſſe veritatem. Cum itaqꝫ vellem ſi
tamen deceret ea ſola conſcribere que
ad meam videbantur notitiam perue-
niſſe de eccleſia romano imperio conſti-
tuta. Placuit tamen quantum valuero
vt etiam apud perſas et barbaros que
ſunt geſta de religione conſcribam. Nō
autem abſurdum erit ab hyſtoria eccle-
ſiaſtica/ſi in hoc opere etiam illi referan
tur qui quondam patres et preceptores
fuere monachorum: aut qui poſt eos per
ſucceſſiones vtiles viſi ſunt/ſicut audi-
uimus atqꝫ probauimus. Non enim aut
nos ingrati eſſe videbimur taciturnita-
ti tradentes virtutem eorum/aut illi ex
ortes erunt huius hyſtorie: qui tante
philoſophie exempla reliquerunt qui-
bus vtentes poſteri: beatiſſimo et fe-
liciſſimo fine potientur. Sed hec qui-
dem ſermo procedens vt potuerit ob-
ſeruabit. Conuertar nunc ad narratio-
nem rerum cooperatorem inuocans de-
um. Hūc enim habebit preſens ſcriptu-

ra principium.

¶Capitulum.iiij.

Criſpo et conſtātino ceſaribus atqꝫ conſulibus: romane ℞ qui dē eccl'ie ſilueſter preſidebat. Alexandrine autem alexāder et hieroſolimorū machariꝰ. Anthiochie vero que eſt apud orientem poſt romanū nondum quiſꝗ̄ fuerat ordinatus pſecutionibꝰ ſcilicet phibētibus. Nō longo poſt tempore hi qui nicea collecti ſunt ſapientia et eloquijs ammirantes euſtachiū dignum approbauerūt in ſede apoſtolica preſidere. Et cum eſſet epiſcopus vicine heroce: cum in anthiochiam tranſtulerūt. Tūc ergo chriſtiani orientales quidē vſqꝫ ad terminos egypti circa lybiam commorantes. nō preſumebāt aperte in eccleſias cōuenire. cum licinius ſauorem quē in eos habuerat permutaſſet. Sed neqꝫ per occidentē bella dici vel macedones ꝛ illiriū licēter in regione; durabāt propter cōſtantinum qui princeps erat in his partibus romanorū. Hinc enim vero ꝛ alia quidem plurima poſtea proueniſſe percepimꝰ. quibus in flexus eſt xpianorū dogma venerari precipue tamē ſignū quod ei diuinitus eſt oſtēſum. ¶Socrates. ¶Et quoniā ad hec venimus ℞ paulo latius aliquid referamus cum diocletianus ꝛ maximianus/herculius/priuatā elegiſſent vitam et maximinus galerius qui cū eis imperauerat tenens ytaliā duos feciſſet ceſares maximinū in oriente et in ytalia ſeuerū. Tūc cōſtantinus in britannia patre mortuo ordinatur imperator primo anno ducenteſime ſeptuageſime prime olimpiadis viceſimaſeptima die Julij menſis. Rome ℭ vero a pretorianis militibus maxētius maximiani herculij filius inſtituitur imperator. Hinc eiꝰ pater imperādi cupidine voluit filiū regno priuare: quod facere nequiuit Poſt hec aūt tharſo cilicie mortuꝰ eſt. Porro ſeuerus rome cōtra maxentiū veniēs militū proditiōe perēptus eſt. Maximianꝰ aūt galerius inſtituēs licinū auguſtū moritur. Proinde maxētius rome velut tyrānus habebat: adulteria impudēter exercens et earum viros occidēs quē volens cōſtantinus opprimere ꝛ romanos a cladibus liberare cogitabat quem in bello deū haberet auxilio ſciēs nihil prodeſſe deos quos diocletianus venerabatur: ꝛ qꝛ potius eiꝰ pater paganorū contēpta religione feliciter adulxiſſet. ¶Sozomenus ¶In his ℞ igitur ſollicitudinibus cōſtitutus in ſomno vidit ſignū crucis celo ſplendide collocatū: mirātiqꝫ viſionē aſtiterūt angeli dicētes. O conſtantine in hoc vince. Fertur aūt ꝛ ipſum xpm apparuiſſe ei ꝛ ſignum monſtraſſe crucis ac precepiſſe vt figurā ſimilē faceret ꝛ in prelijs auxiliū hoc haberet quo victorie iura cōquireret. Euſebiꝰ itaqꝫ pāphili cū iureiurādo ipm imperatorē dicētē audiſſe ſe refert quia circa meridiē declināte iā ſole crucis ſignū ex lumine factū et ſcripturā cōſertā ei dicentē in hoc vince vidiſſet ipſe ꝛ milites q̄ cum eo tūc eſſent. Pergēti nāqꝫ aliquo cū exercitu pariter hoc inqt ei miraculū eſt oſtenſum. Dūqꝫ cogitaret qd eſſet: nox ſuperuenit et dormiēti xps apparuit cū ſigno qd vidit in celo iuſſitqꝫ vt fieret ei ſigni figuratio q̄ foret auxiliū in congreſſionibus preliorū.

¶Capitulum.v.

Cunqꝫ iā opus nō eſſet interprete ſꝫ aperte mōſtratū ℞ imperatori fuiſſet. qd de deo credere cōueniret mox die facta ſacerdotes xpi cōuocās de dogmate cōſulebat. At illi ſacros libros offerētes de xpo loquebātur ſuaqꝫ dicta ex ppheticis cōprobabāt. Signū vero qd apparuerat ei/dicebāt trophū eſſe victorie aduerſus infernū quā victoriā aſcēdēs in celos egit xps crucifixus ꝛ mortuꝰ ꝛ tertia die reſurgēs ſcdm qd ſperandū eſſe dixerūt qꝛ poſt huius vite terminū circa finem ſeculi preſentis. oēs homines reſurgāt ꝛ immortales exiſtāt. Alij quidē ad pmia rerū qbꝰ bn̄ vixerūt. Alij ad ſupplicia eo qꝰ ab eis mala ſint geſta. eſſe tn̄ etiā i delictis q̄ ꝯmittunt hic occaſionē ſalutis purificationēqꝫ pctā nōdum initiatis qdē baptiſmatis adeptionē ſm eccleſiaſticā legē. initiatis aūt cuſtodiam

ne delinquāt ſed q: hec agere oino pau=corũ ſctōꝝq; virorũ eſt: docebāt purificationē quoq; ſecũdā ex penitētia cōſtitutā clementē eñi eſſe deũ⁊ veniā tribuere delinquētibꝰ ſi pniam agētes ſtudeāt eam operibus roborare. Hec ſacerdotibus explanantibus ammiratur imperator prophetias de xp̄o ita ꝓmiſſas. Juſſit viros eruditos ex auro et lapididibus precioſis in vexillum ſancte crucis trāſformare ſignum quod labarũ vocatur. Hoc eñi ſignũ bellicum inter alia precioſius erat. eo ꝙ imperatorē p̄cedere et adorari eũ a militibus moris eſſet. vnde p̄cipue conſtātinum reor nobiliſſimũ decus imperij romani in ſignũ mutaſſe crucis vt frequētivi ſiōe atq; cura deſueſcerēt a priori more ſubiecti. et eũ ſolũ arbitrarentur deuz quē coleret imperator. vel quo duce atq; auxiliatore vterer̄ aduerſus hoſtes ſemper eñi hoc ſignũ proponebatur ante ordines vniuerſos. quod maxime laborantibus aciebus in prelijs adeſſe precipiebat. Cōſtituit itaq; certos ſigniferos qui in eo laborarent quorum opus erat vt vicibus humeris hererent. et omnes acies ita luſtrarent. Fertur enim B eo ꝙ aliquādo quidā ferens hoc ſignũ repente hoſtibus inuadētibus expauiſſet dediſſetq; illud alteri deuehendum: cumq; ſe de prelio ſubtraxiſſet ⁊ iacula declinaſſet ſubito percuſſus interijt. ille vero qui ſacrũ ſuſcepit tropheũ multis ſe iaculantibus permāſit illeſus. Mirabiliter eñi diuina regēte virtute ſagitte hoſtium figebātur in ſigno a ſignifero aũt inter pericula ꝓtinus euolabāt. Dicitur autem neq; alium vnq̄ huius ſigni miniſtrũ vt ſolet in bello vulnere mortuũ aut cladez captiuitatis perpeſſum. ❡Socrates. ❡Congreſſus igitur circa pontē molbiũ vicit i flumine necato maxētio. Erat eñi annus ſeptimus imperij cōſtātini. Inter hec diocletianus ſalone defunctus eſt.

❡Sozomenus. ❡Capi. vj.

Non tamē ignoro q: greci ferunt cōſtantinũ eo ꝙ aliquos genere ꝓximos occidiſſet: ⁊ cooperator extitiſſet in nece filij ſui criſpi penitentia ductũ de purificatione cōſuluiſſe philoſophũ ſopatrũ. q̄ tēpore illo p̄erat in ſede plotini illũq; r̄ndiſſe nullā eſſe i huiuſmodi delictis purgationē. cōſtātinum vero hac introductiōe turbatũ inueniſſe epiſcopos q̄ penitentia ſeu baptiſmate promitterēt eũ ab vniuerſo poſſe purgari delicto. Tunc gauiſum in illis qui dixerāt quod volebat ammiratũq; dogma factũ deinde xp̄ianum et ad ſui ſimilitudinem deduxiſſe ſubiectos mihi autem videntur hec ficta ab his q̄ ſtudent religioni chriſtiane detrahere. Criſpus etenī propter quem dicũt cōſtantinũ eguiſſe purgatione viceſimo anno imperij paterni defunctꝰ eſt. Qui cũ adhuc viueret multas cum eo pro chriſtianis poſuit leges. ſcdo quippe loco honoratus imperij ⁊ ceſar exiſtēs: ſicut etiam nũc principũ noīa ⁊ tp̄a legibus ſubiecta teſtantur. Sopatrũ vero nō eſt credibile ad colloquiũ cōſtantini venire potuiſſe in ſola occeani circa rhenum parte regnātis: p*ter contentionē vero cōtra maxētiũ ha itā degebat. In ytalia tunc romana reſpublica turbabatur et non erat facile vt britāni et galli cōuenirent cũ illis. tunc apud quoſdā cōſtat xp̄iana religione cōſtātinũ participatũ. niſi dũ cōtra maxentium caſtrametaret̄ et tranſiret ad romā. Teſtes aũt ſunt rurſus horũ tp̄a necnō ⁊ leges quas ꝑ religiōe ſanxit. Ut aũt cōcedamus facile potuiſſe principē loqui ſopatro aut ꝑ epiſtolā ſuā cōſuluiſſe ꝓ quibus vellet. nō eſt tñ veriſimile ignoraſſe philoſophũ quia herculis almene purgatus athenis eſt: poſt filij necē in cereris ſacris. ⁊ q: poſt hyphili necē: peregrinũ ⁊ amicũ iniuſte pemit. Cũ igit̄ greci i hmōi delictis purgatiōes annũtiēt ſufficiāt q̄ dicta ſunt: ⁊ accuſent de mendacio eos q̄ ſopatrũ cōtratria ꝯſtātino r̄ndiſſe ſincerũt. Nō eñi credo hec ignoraſſe tũc nobiliſſimum apud grecos literatum.

❡Capitulum. vij.

Bitur eccleſie ſub regimine cōſtātini glacriter A ogebāt: ⁊ quotidianis diebꝰ augebātur fauēte ⁊ vnanime principe multis eiꝰ beneficijs

eleuate. quas etiã pri⁹ incõcussas dñs a periculis turbisqꝫ ſeruauit. Nã cũ ꝑſecutiones diuersas eccleſie in alio terrarũ orbe paterent ſol⁹ cõſtantin⁹ cõſtãtini pr̃ liceter xp̃ianis in ſua cõſiſtere religione cõceſſit. Deniqꝫ tale ℞ aliqd eũ mi raculũ ⁊ memoria dignũ egiſſe cognoui. Is eñ ꝓbare volẽs quoſdã i ſuo palatio xp̃ianos ſi boni ⁊ ſolidi eſſent viri: euocãs vniuerſos ꝑcepit dicẽs: vt ſiquidẽ veni rẽt ad ſacrificãdũ ⁊ ei⁹ colerẽt deos. circa eũ eſſent ⁊ in ſuo cingulo ꝑmanerent. Si vero refugerẽt egrederentur de palatio grãs agẽtes quo minime punirent. Cũqꝫ in vtroqꝫ apparuiſſent aliĳ qdẽ religiõis deſertores: aliĳ vo diuina pñtib⁹ ꝑponẽ tes deliberauit eos amicos ⁊ cõſiliarios vti q̃ in meliorib⁹ fideles cõſtãreſqꝫ ꝑmã ſerãt. alios aũt velut effeminatos aduer ſatus expulit a ſuo colloquio: credẽs nũ ꝙ eos circa principẽ deuotos fore q̃ fue rint dei ſui ſic paratiſſimi ꝓditores. ⁊ iõ adhuc ſupſtite cõſtãtino nõ videbat cõ tra legẽ quẽpiã eſſe xp̃ianũ apud eos q̃ vltra ytaliã galliaſqꝫ ⁊ britãniã ⁊ q̃ circa pyreneũ habitabant mõtẽ vſqꝫ ad occea nũ heſperiũ. Cũ vero cõſtantin⁹ in ei⁹ ſuc ceſſiſſet imperiũ. C poti⁹ res eccleſie refloruerunt. Maxentio eñ herculĳ filio ꝑẽpto cũ ei⁹ ꝑs cõſtãtino ceſſiſſet iã li cẽter in religiõe vigebãt q̃ circa tyberim fluuiũ heridanũ quẽ padũ prouinciales appellãt cõmanebãt/ i quẽ ſermo fert ad uectã nauigio argo ⁊ ad tyrrenũ pelag⁹ fuiſſe ꝑductã. Argonaute eñ vetũ vali dũ declinãtes nõ eodẽ nauigio in regreſ ſione ſunt vſi ſed trãſeuntes mare quod ſuper ſcitas eſt per hec flumina venerũt ad terminos ytalorũ: ⁊ hic hiemantes cõ diderunt ciuitatẽ que nuncupatur emo na Eſtate enim ſuperueniente cooperan tibus eis prouincialibus fere quadrin genta ſtadia arte mechanica trahentes argo per terram ad fluuiũ aquilẽ dedu xerũt q̃ permiſcet heridano. Heridanus autẽ fauces habet i ytalicũ mare. ¶ Poſt prelium itaqꝫ cibale dardanĳ et macedo nes ⁊ q̃ circa hiſtrũ tũc morabant necnõ ⁊ hellas et hiliriorum gens oĩs ſub cõſtã tino redacta eſt.

¶ Capitulum octauum.

Uero licini⁹ hinc fugat⁹: cũ prius ſecta tor fuiſſet ℞ dogmatis chriſtiani/ mutata volũta te plurimos ſacerdotũ in ſue partis afflixit imperio: multos qdem ⁊ aliorũ precipue tñ de collegio militari. Minus eñ xp̃ianis erat infenſus ꝓpter cõſtãtini bellũ/ eſtimãs eũ poſſe cõtriſta ri ꝓpter calamitatẽ ſue religiõis. Simul etiã arbitrat⁹ qꝫ orarẽt ⁊ ſtuderẽt redigi ſub illi⁹ ſolius imperio. Sup hec autem ℞ pugnatur⁹ denuo cõtra cõſtãtinũ: ſpẽ victorie habebat ꝑ diuinatiões ⁊ ſa crificia ⁊ ſeduct⁹ ab aliquib⁹ ꝓmittẽtib⁹ qꝫ bello vinceret cõſtãtinũ in paganita tẽ cõuerſus eſt. Deniqꝫ etiã greci dicunt tũc eũ expertũ diuinationẽ miletĳ/ gemi niqꝫ appolinis/ eiqꝫ cõſulẽti de bello re ſpondiſſe demoniũ ꝑ hos homeri verſus O ſenex valde te iuuenes pugnatores obſeruant: tuaqꝫ vita ſoluta eſt/ ſeuaqꝫ te ſenectus excipiet. Ex plurimis ergo re bus viſum mihi eſt dogma xp̃ianorũ di uina ꝓuidẽtia cõſtitiſſe: tãtoqꝫ proceſſiſ ſe cremẽto. maxime tñ ex perſecutiõe gẽ tiliũ. ¶ Futuro nãqꝫ licinio ꝑſequi eccle ſias in ſuo C. imperio cõſtitutas: bel lũ in bithinia factũ eſt: quo nouiſſime pu gnauerũt inter alterutros ipſe ⁊ cõſtãti nus. Tãtoqꝫ diuino ſuffragio adiut⁹ eſt cõſtantin⁹ vt per terrã et ꝑ mare vince ret inimicos. Et amiſſis licini⁹ pedeſtri bus ⁊ naualibus ſemetipſm in nicome dia traderet priuatuſqꝫ theſalonice ali quãto tꝑe permaneret ibiqꝫ ꝑimeretur. Uir ergo primordĳs imperĳ ſui prelĳs aliĳſqꝫ reb⁹ valde ꝓuect⁹ ⁊ ſororis cõſtã tini nupt⁹ honorat⁹ hmõi fine defuntus eſt. ¶ Socrates. ¶ Capitulum. ix.

Onſtãtin⁹ igi tur dũ ad eũ ſolũ oẽ romanũ ℞ ꝑueniſſet impiũ edictis publicis vſus eſt vt orĩẽtales ſubiecti impauide religionẽ colerẽt xp̃i/ ⁊ diligẽter diuinitati miniſtrarẽt. Diui nitatẽ qppe ſolã eã crederẽt q̃ reuera eſ ſet ⁊ ſufficiẽter hrẽt oĩ tꝑe poteſtatẽ. Et gm̃ q̃ talib⁹ ſtuderẽt oĩa bona vberrime

tis accederent: et quecunqꝫ aduersa pu-
tarent/cum meliori potius spe fruerent.
qui ꝟo circa deum delinquerent: commu
niter ⁊ seorsum in bellis ⁊ in pace omnia
eis dissimilia prouenirent. Gratiasqꝫ re-
ferens nō sibimet arrogans adiecit in eā
legem dicēsquia ministrum opoꝛtunum
eum habere dignatus fuerit deus sui cō
silii: ⁊ britannico mari vsqꝫ ad loca oꝛien
tis adduxerit eum quatenus augeretur
christiana religio. Et qui propter dei cul
turam B durabiliter permanserunt
in confessionibus martyrii clarioꝛes eius
honoꝛibus apparerent. Hec igitur cōclo
natus ⁊ alia multa dicens per que crede
bat subiectos ad cultū religionis addu
cere infirma esse sanciuit que contra reli
gionē fuerant cogitata vel gesta sub per
secutoꝛibus ecclesiarū remissionēqꝫ cun-
ctis habere decreuit qui propter cōfessio
nem christi migrare in insulis aut alibi
preter voluntatem ⁊ priam commorari
iussi sunt: aut i metallis affligi: aut publi
cis opib⁹ aut mulierib⁹ aut lanificiis mi
nistrare/aut dari curiis/cū curiales pri
mitus non fuissent. Eos autē quos infa-
mes illi C fecerant: ab infamia rela-
xauit. Militia vero priuatos in sua volū
tate reliquit vtrum in schemate quo fue
rant an certe cum honoꝛabili quiete libe
ram vellent habere vocationem. Cumqꝫ
omnes ad prioꝛem libertatem ⁊ D
consuetos honoꝛes reuocasset. etiam sub
stantiā refoꝛmauit vniuersis. Si ꝟo moꝛ
te damnati substātia quoqꝫ nudati sunt
precepit proximis generi eoꝛum deferen-
das hereditates. Nullo autem hoꝛū exi
stente: vnāquāqꝫ prouincialem ecclesiā
ad ius hereditatis accedere: ⁊ siue apud
priuatum siue apud publicū de tali sub-
stantia esset aliquid restitueret. Eis an-
tiqui ex erario publico aliquid compara
uerant aut donationes acceperant ſm
possibilem decentēqꝫ modum se ꝓuide-
re promisit. Hec igitur sicuti dictum est
imperatoꝛi placuerunt et lege firmata
sunt: insigniterqꝫ omnia decēti fine com
pleta. christiani vero E tunc omnes
romanoꝛum dignitates administrabant
et decetero cunctis sacrificare negabāt
immolationibusqꝫ aut diuinationib⁹ nō
erat locus sed nec ydola dedicare aut ce
lebritates paganas agere iam licebat.
Plura vero etiam per ciuitates gentium
de antiqua consuetudine mutabantur.
Ab illo deniqꝫ tempoꝛe F apud egy-
ptios nequaqꝫ secundum prioꝛes solem-
nitates in paganoꝛum templa cubitus:
sed in ecclesias magis aufertur quo signifi
catur crementum aque niliace. Apud ro
manos autem tunc primum monachoꝛū
spectacula sunt remota. Apud poemas
vel phenices vero qui in libano ⁊ helio-
poli commoꝛantur fas vlterius non fuit
virgines foꝛnicari: anteqꝫ latinis iunge
rentur viris. nempe post turpitudinē ex-
perimenti primi nephande permixtiōis
Sancte vero domusque quidem magni
tudinem videbantur habere sufficientē
coꝛrigebantur. Alie vero cremento alti-
tudinis et latitudinis augebantur. Alibi
autem cum non essent a fundamentis
edificate fulgebāt. Pecunias vero ex re-
giis thesauris imperatoꝛ affluentius im
pendebat scribens per singulas ciuita-
tes episcopis atqꝫ presidibus populo-
rum. Ut sacerdotes sicuti vellent iube-
rent isti autem iubentibus obedirent
quatenus cito perficeretur opus. Letan
ti siquidem eius imperio etiam religio
valde floꝛebat et intantum etiā post bel-
lum contra licinium gestū felicissimus
fuit in preliis aduersus alienigenas pre
paratus: vt etiam sarmotas vinceret ⁊ q̄
vocantur gothi tūc nouissime causa gra
tie apud eū federa celebrarent. Hec au
tem gens habitabat quidem tunc trans
flumē hystrum. Cūqꝫ esset in bellis ꝓna
et multitudine atqꝫ magnitudine coꝛpo
rū armis semper exercitata aliis quidē
barbaris preualebat solos autem roma
nos habebat sibimet repugnantes. Fer-
tur em̄ etiā ⁊ hoc ꝓlio monstratū cōstāti-
no per signa vel somnia H ꝙ dei ꝓ-
uidentia regeretur qui cū superasset oīa
bella q̄ sub eo sunt gesta veluti repēsans
xp̄o in eius religionis studio magis ma
gisqꝫ feruebat hanc solam verā fatendā
et salutarem existimare subiectos iu-
bens. Ex terra vero subditos sibi ex vna
quaqꝫ ciuitate detrahens publico cer-
tum vectigal. Ecclesiis prouincialibus

cleroq; diſtribuit et donationem validã imperpetuũ eſſe ſanciuit. Aſſueſcens autem milites vt I ſicut ipſe deum coleret ſigno crucis eorum arma ſignabat. In regalibus quoq; oratorium fabricat⁹ etiam tabernaculũ ad inſtar eccleſie circunferebat dum aduerſus hoſtes caſtra metaretur: quatenus nec in itinere degens ipſe vel exercitus ſacro lumine priuarentur quo deceret laudari deũ ⁊ orationes offerri. Sequebantur autem pariter ſacerdotes ⁊ diaconi tabernaculo deſeruientes qui ſcdm legem eccleſiaſticã ſacrorum ordines adimplebant. Ex illo autem romanorum cohortes que nũc numeri nuncupantur. Singule fecerunt tabernaculum proprium ⁊ ſacerdotes atq; diaconos diſtributos habebant. Die vero qui dominicus vocatur quem K hebrei primum vocant: greci autem ſoli diſtribuunt et qui ante ſeptimuz eſt ſanciuit a iudicijs alijſq; cauſis vniuerſos habere vacationem ⁊ in eo tm̃ orationibus occupari. Honorabat autẽ dominicum diẽ quia in eo chriſtus reſurrexiſſet a mortuis. alium vero quia in eũ fuerat crucifixus. Maximã nãq; culturaz ſacratiſſime crucis habebat tam pro hys que ei pſpere prouenerãt eius auxilio in prelijs cõtra aduerſarios inſtitutis: q̃ p in dicto qd ei diuinitus p ea videbat oſtenſum. Deniq; ſuppliciũ crucis qd primitus apud romanos erat in vſu lege phibuit: in figurationibus aũt nummorũ ſolidorum et L in ymaginibus hoc ſignum iuſſit inſcribi ſemper et figurari: vt teſtãtur hactenus eius ymagines hoc ſchemate decorate. Jo oibus ſiquidẽ rebus precipue tñ in legis lationibus ſtudebat placare diuinitatẽ. Apparet enim luxurioſas et valde fatuas permixtiões ante eũ prohibitas tũc fuiſſe correctas ſicut ex ipſis quas poſuit legibus inuenit. Sed nunc que ad honorem ⁊ ſtatum religionis ab eo ſancita ſunt pandere neceſſariuz eſt cum partes eſſe eccleſiaſtice videãtur M hyſtorie. Apud romanos duduz lex fuit a viceſimoquinto anno nõ habẽtes vxores prohibens a priuilegijs habentium coniuges ſed alia multa iubens vt nihil de teſtamento lucrarentur licet generis proximitate conſiſterent. 4 vero filios non habuiſſent medietatẽ relictorum ſibimet amittebant. Poſuerunt autem has leges antiqui volentes romã eſſe populoſam omnemq; ſubiectam terrã. Et quia non multum ante has leges plurimos in ciuilibus bellis amiſerant. Uidens igit imperator idcirco male tractari eos qui propter deum virginitati ⁊ ſine liberis eſſe ſtudebant: fatuum iudicauit diligentia ⁊ ſtudio hominum videri eoruz augeri genus cũ natura ſemper ſuperna diſtributione diminutionem ſuſcipiat ⁊ augmentum. Et legem populo pppoſuit vniuerſo N quatin⁹ equalibus priuilegijs fruerentur qui ſine cõiugibus ⁊ liberis erant: quib⁹ illi qui hec ſe habere gaudebãt ſed etiam ampli⁹ habere ſanciuit eos qui in continentie virginitate degebant. licentiam eis p̃bens maſculis feminiſq; licet etate minorib⁹ teſtamentum facere contra cõmunem legez. Omnes eñ bene cogitare iudicauit quorum opus eſſet deuz placare ſemper et philoſophie veraci vacare. Huius eñ rei cauſa ⁊ antiqui romanorum licenter teſtari virgines veſtales etiam ſexto etatis curriculo decreuerunt. Judicium ita q; maximũ re O uerentie pij principis circa religionem fuit. quia vbiq; aministrantium ſententias imperfectas eſſe voluit ⁊ ad epos per appellationem refugiendum eſſe ſanciuit ſi qui vellent ciuiles iudices refutare: firmam vero illorum iudicans ſententiam potius q̃ iudicum aliorum et tanq; ab imperatore ꝑlatam ab omnibus obſeruandam ⁊ incõuertibiles eſſe terminos ſynodales. P Illud quoq; nos relinquere dignum nõ eſt quod pro vtilitate ſancitum eſt eoruz qui in eccleſijs manumittuntur. cum propter ſubtilitatem legum etiaz inuiti poſſeſſores difficultatẽ paterentur circa dationem melioris libertatis quam ciuilitatem romanam vocant. Tres poſuit leges decernens omnes in eccleſijs manumiſſiones ſub teſtimonio ſacerdotum ꝑ hanc piam adinuentionem romana ciuilitate frui: cuius iudicium preſens etiaz tempus ſeruat. nam moris erat de libertate leges ſcriptas in manumiſſionibus

anteponi. Conſtantinus igitur hec ſane ſtudens in omnibus honorabat religionem. Erat quippe ⁊ per ſemetipſam glorioſa ꝓpter virtutem plurimorum tunc in ea pollentium.

¶ Capitulum.x.

Tamqȝ perſecutionibus iam ceſſantibus adhuc multi confeſſorum ſuperſtites eccleſias exornabant vt fuit oſius cordube pontifex et amphion epiphanie cilicie et maximus qui poſt macharium hieroſolymorum tenuit preſulatum et paſuntius egyptius per quem aiūt plurima miracula operatum deum demoneſqȝ ſubieciſſe variarūqȝ paſſionū condonaſſe et ſanitates. Ferunt autē qȝ paſuntius ⁊ maximus ex illis confeſſoribus quos maximinus imperator in metallis opera exercere damnauit oculos eorꝫ dexteros euellens et ſiniſtras ſuras ſcidens. Secūdum eos B autem fuiſſe percepimus ſpiridonem tremithundis cipriorum ep̄m ad cuius virtutē demonſtrandā ſufficere puto q̄ hactenus de eo ſeruatur opinio: q̄ſta per euꝫ diuino preſidio geſta ſunt. plura quidē nouere prouinciales. Ego autem que ad nos valuerunt peruenire non taceam. Fuit em̄ iſte ruſticus habens vxorē ⁊ filios: ſed non ꝓpterea in rebus diuinis minor. Aiunt autem aliquando per noctem veniſſe malignos viros ad caulas ouium eius. et cū rapere niterentur: ſubito vinctos nullo ligante fures. Tunc illū die facta venientem inueniſſe ligatos eos: ⁊ ſoluiſſe quidem ab inuiſibilibus vinculis culpaſſe t̄n et dixiſſe. Cur fratres dū licuiſſet q̄ deſiderabatis accipere: elegiſtis potiꝰ ea rapere ⁊ noctē ducere iugiter infelicē? Tū miseratꝰ eorꝫ magis aūt ad meliora eos erudiēs ait. Abite hūc ſumētes arietē laboraſtis pūippe vigilijs ⁊ decet vos ſine q̄rimonijs recedere ab ouibꝰ meis qđ q̄dē quilibet iuſte poterit ammirari. Nihilominus etiā illud mirandū qđ apud filiā eiꝰ hyrenē virginē noie quidā notus eiꝰ ſpem aliquā depoſuerat q̄ ſumēs depoſitum ſub terra recondidit vbi caute credidit cuſtodiri. Contigit interea mori puellam nil cōfeſſam patri venit homo depoſitū repetēs ignorante ſpiridone quid loqueretur. Cūqȝ in tota domo requiſiſſet nec inueniret: flebat capilloſqȝ vellebat: et morti vicinus eſſe videbatur ille q̄ depoſuerat. hec ſpirido fieri videns et curſim veniēs ad ſepulchrum vocauit ex nomine puellā. qua reſpōdēte de cauſa depoſiti requiſiuit. Et dum ab ea didiciſſet reuerſus et inueniens vbi puella ſignificauerat reddidit hoi qđ petebat. q̄m quidem ad C hūc veni ſermonē: nō eſt incongruū etiā iſtud adducere. Mos erat ſpiridoni iſti ex fructibꝰ qui naſcebantur ei. alios quidē pauperibꝰ erogare: alios autē gratis mutuari volētibus ſed neqȝ per ſe dabat neqȝ ꝓ ſe recipiebat ſed totū cubiculū demonſtrabat. inuitās petētes vt quātum opus habebāt tollerent et denuo reuocarent quantū ſe nouerāt abſtuliſſe. Quidā vero dum mutuū percepiſſet reuerſus eſt poſt aliquantum qđ tulerat redditurus. Quē dū ꝑm cōſuetudinē iuſſiſſet reponere in cubiculo qđ fuerat exinde mutuatus ad iniuſtitiā ille conuerſus et credens latere ſpiridonē non reddidit qđ debebat ſed auferens debitum quaſi reddidiſſet abſceſſit. Quod t̄n longo tp̄e non erat ignorandū. Poſt certū nāqȝ tp̄s venit rurſum petens ab eo mutuum. At ille miſit eū ad horreū data poteſtate vt ipſe ſibi metiretur quantū opus haberet. Uacuū vero eūdē locū inueniēs hoc oculata fide cognoſcēs ſpiridoni nuntiauit. Ille reſpondit ei mirū eſt o homo qđ loqueris quō tibi ſoli viſum eſt horreū neceſſarijs defeciſſe? Sed cōſidera potius apud temetipſum ne forte mutuatꝰ alia vice quod debueras primitus non ſolueris. ſi enim hoc non eſt indubitāter nō priuaberis quibꝰ eges ſed rurſum accedens inuenies: ſic igitur ille captus eſt ⁊ quod deliquerat indicauit. Dignū eſt igit̄ huius ſacratiſſimi viri mirari puritatem ⁊ eccleſiaſtici ordinis valde cuſtodiam. Dicitur itaqȝ quo D dam tempore pro aliqua vtilitate et in vnum cyprios epiſcopos conueniſſe. et inter eos fuiſſe hunc ſpiridonem et tryphillium ledren-

ſem epiſcopum virum eloquio et ſapientia:necnon byzātho legibus eruditū.Cum itaqꝫ collecta celebraretur:iniunctum eſt tryphilio vt faceret ſermonē in populo. Cūqꝫ ille locus veniſſet ad medium:tolle lectum tuum ⁊ ambula cubile dixit pro lecto mutans nomē.Spiridon autē indignatus in euꝫ et exiliens de cathedra ſacerdotali:tu melior es inqt eo qui lectuꝫ dixit quia et⁹ verbis vti ↄfunderis.Hoc autem fecit populo cōſpiciente mediocritatem docens euꝫ qui eloquij ſupercilio preſumebat.Erat enim ydoneus ad pudorem incutiendum.Cum eſſet venerandus ⁊ operibus glorioſus ſimulqꝫ ſenex euo atqꝫ ſacerdotis officio.¶Qualis autem circa ℒ peregrinoꝝ ſuſceptionē fuerit hinc apparet.Inſtante iā quadrageſima quidā ex itinere venit ad eū quibus diebus conſueuerat cum ſuis continuare ieiunia.⁊ die certo comedere medios dies ſine cibo conſiſtens videns itaqꝫ peregrinum valde defectum:perge inquit ſue filie laua peregrini pedes et cibos appone.Cūqꝫ virgo dixiſſet nec panē eſſe nec alphita quarum rerū ſolebat nihil habere reconditum propter ieiuniuꝫ orans primum veniāqꝫ petens filie iuſſit vt porcinas carnes quas domi ſalitas habebat coqueret:quibus coctis ſedens cū peregrino poſitis carnib⁹ comedebat et rogabat vt vna cū eo ederet peregrin⁹. quo refutante chriſtianūqꝫ ſe ↄfitēte propterea magis inquit refutare nō debes. Ola enim munda mundis ſicut ſermo diuinus edocuit. Hec quidem de ſpiridone dicta ſufficiant.

¶Capitulum.xi.

PRecipue vo inſigniſſimā eccleſiam demōſtrauerunt A ⁊ dogma dilatauerunt vite virtutibus qui ↄuerſatione monachica illo tēpore fruebantur vtiliſſima nāqꝫ res ad homines venit adeo iſta philoſophia:que multarum doctrinarum et dialectice artis ſtudia deſpicit tanqꝫ ſit minuta ⁊ meliores operis tempus impediat atqꝫ ad recte viuendum nihil oſtendat.Hec ergo philoſophia conuerſatiōe miranda:naturali ſimpliciqꝫ prudentia docet omnino que nequitiam perimant et operentur vtilia.Non eñ predicat virtutem ſed magis exercet nihilopendens humanā gloriam viriliterqꝫ reſiſtēs paſſionibus anime ⁊ neqꝫ nature neceſſitatibus ſe ſubdit nec corporis īfirmitate ſuccūbit.Diuine mentis virtutē hñs ſemper contēplatur omniū creatorem ⁊ cum nocte dieqꝫ colens orationibus ⁊ letanijs placat indubitāter.Anime vero puritate et bonorum actuū conuerſatione ad miniſteria ſe diuina cōponens:purgatiōes aſperſioneſqꝫ cōtēnens:ſolas vero pollutiones peccata putans extrinſec⁹ irruentes caſus exuperat ⁊ omniū abſolute huiuſmodi dominatur. Nō per ſtabilitatē neceſſitatēqꝫ vite qualibet volūtate mutatur nō mala patiens vlciſcitur:nō languore aut indigentia neceſſarioꝝ compreſſa mordetur:ſed potius gloriatur in talibus patientiā māſuetudinem mediocritatem in omni vita meditatur.Et quātum nature humane poſſibile eſt deo cē vicinum:velut in tranſitu vtens preſentibus neqꝫ circa poſſeſſionē rerum occupata conſtringitur neqꝫ vltra qꝫ opus eſt in preſenti ꝓuidere forſan vrgetur.Semper autē ſimplicitatē ⁊ exercitiū hui⁹ inſtructionis laudans:beatitudinē cōtemplatur eternā et ad felicem terminū omni viuacitate feſtinat.Timore diuino ſine intermiſſione ſuſpirans turpiloquia reſpuens:et nec vſqꝫ ad vocem emittere patiens:quorum actiones ſuis actib⁹ noſcitur exoluere:in breui comprehendens neceſſaria nature ⁊ cogens corp⁹ mediocribus indigere.Caſtitati luxuriam ſubdit iuſtitia punit iniuſtitiam et veritate mendacium:diſciplina rerum omnium menſuras participatur:cum proximis in vnanimitate et communione conſiſtit. amicorum prouida eſt atqꝫ peregrinorū. que propria ſunt communia facit egentium:et tuetur vtilia ſingulorum / neqꝫ gaudentibus importuna et tribulantibus remediuꝫ conſolationis apportans. ad verum bonum diligentiam ſuā ſemper extendens:ſermonibus caſtis ſapientibuſqꝫ conſilijs ornatu ac vano eloquio remotis erudiens atqꝫ curans veluti quibuſdam medicaminibus:audiē=

res cum honore et reuerentia diſpoſi-
tiones ſuas celebrans/cōtentione certa-
minibus iraqꝫ priuata. Nā cū ſit rōnalis
oēm motū irrationalē fugit generaliter
paſſiones corporis deuincit anime. Hu-
ius itaqꝫ B Elegantiſſime philoſo-
phie princeps quidē fuit ſicut quidā di
cunt helyas ꝓpheta ⁊ baptiſta ioannes
Philo aūt pithagoricus ſuis tꝑibus re-
fert vndiqꝫ egregios hebreoꝝ in quodaꝫ
predio circa ſtagnū mariā in colle poſitū
philoſophatos. habitaculū vero eoꝝ et
cibos ⁊ conuerſationem talē introducit
qualem ⁊ nos nunc apud egyptioꝝ mo-
nachos eſſe conſpicimus. Scribit eīm in-
choantes eos ad philoſophiā cedere oī-
bus ſibi cōpetentibus rebus cūctiſqꝫ ab-
renuntiare permixtionibus ⁊ extra mu-
ros ī ſolitarijs agris et ortis ī habitare.
Domos autē eis eſſe ſacraria que apud
nos monaſteria nuncupant ⁊ in eis con-
uerſatōe ſolitaria: honeſta celebrare my
ſteria diligēteſqꝫ pſalmis ⁊ hymnis pla-
care diuinitatem. ⁊ ante ſolis occaſuꝫ nō
guſtare cibū: alios aūt ꝑ tres dies ⁊ am-
plius: certiſqꝫ diebus in pauimento ha-
bere cubilia: vino ſemper ⁊ ſanguine ha-
bentibus abſtinere. cibū eis eſſe panis ⁊
ſalis/⁊ hiſopi ⁊ potū aque. Mulieres eis
cohabitare ſeniores: ꝟgines ꝓpter amo-
rem philoſophie ſpontanea volūtate nu
ptijs abſtinētes. Et philo quidē hoc mo
do referēs videtur aperire q hi q ex he-
breis ſm cū xpiani ſunt facti adhuc iu-
daice viuerēt eorūqꝫ ꝯſtituta ſeruarent.
Apud alios eīm nō inuenitur huius vite
ꝯſeruatio. Unde cōijcio ex illo apud egy
ptios hāc philoſophiā habuiſſe princi-
pia. Alij vero dicunt C huic cām fuiſ
ſe conuerſationi: perſecutiones que reli-
gionis cā per tꝑa ꝓuenerunt. Et qm fu-
gientes in montibus ⁊ vallibus deſertiſ
qꝫ morabant ad modū ſe vite hui9 aſſue-
uerunt. Sed ſiue egyptij ſiue alij quidaꝫ
huic ab initio philoſophie prefuerūt: il-
lud tn̄ apud oēs cōſtat q ad ſummā re-
uerentiam atqꝫ perfectioneꝫ moribus ex
ercitationibuſqꝫ decentibus et hanc con
uerſationem vſqꝫ tunc perduxit antoni-
us D maximus monachorum quem
tunc in deſertis egypti morantem. ꝓpter
gloriam virtutis eius imperator conſtā
tinus amicum fecerat: literis honorabat
et vt pro quib9 vellet ei reſcriberet expete
bat. Fuit iſte vir egypti9 genere ortus in
ſigni vico ī loco heraclie apud egyptios
cōſtituto. Is puer relictus orphanus pa
ternos donauit agros conuicaneis ſuis.
Aliā vero ſubſtantiam diſponens pretium
pauperibus erogauit: ſtudioſi eſtimans
eſſe philoſophi non ſolum ſemetipſum
ſpoliare pecunijs ſed eas diſpenſare pro
ficue. Junctus autem ſtudioſis ſecun-
dum ſe viris virtutes zelabatur vniuer-
ſorum approbans bonam vitam ſuauem
fieri ipſa conſuetudine: licꝫ fuerit primo
difficilis. modos adinueniebat abſtinen
tie potioris et quotidie exercitatione cre
ſcebat tanquam ſemper incipiens aliqd
innouabat. Afflictionibus corporis pu-
niendo libidinem: ſacre vero ſapientie vo
luntate paſſionibus anime repugnan-
do. Erat enim eius eſca ſolus panis et
ſal: potus aqua: prandij tempus ſolis oc
caſus. frequenter enim duos et amplius
dies ſine cibo manebat. Uigilabat vt ita
dicatur ſemper quidem iugi nocte: ⁊ ora
tionibus contingebat quidem diem: ſi ve
ro ſomnus incumberet ſtando paululuꝫ
dormiebat. Plerunqꝫ pauimento iacens
ſolamqꝫ terram ſtratum refectionis ha-
bens. Olei ſiquidem vnctionem lauā-
chrorum atqꝫ ſimilium vſum modis om-
nibus euitabat. ne humectatione ſua in
molliciem robur corporis immutaret.
Aiunt enim neqꝫ nudum eum aliquan-
do viſum. Litteras vero neqꝫ ſciens ne-
qꝫ mirabatur: ſed potius mentem bo-
nam tanquam ſeniorem literarum: qua-
rum tamen inuentorem iure laudabat.
Fuit autem precipue clementiſſimus ca
ſtus: fortis: gratus colloquentibus: ſine
vlla triſtitia: et licet qui cum eo diſputa-
rent certatiue queſtiōes inferrent: tamē
more ſolito ſapienter et diſciplinabili-
ter creſcentē ſedabat ſepe ꝯtentionem: ⁊
ad menſuram debitā protinus transfere
bat. Loquentiumqꝫ ſibi ſtrepitum tēpe-
rabat: eorūqꝫ mores veluti quadā regula
cōponebat. Tantiſqꝫ itaqꝫ ꝟtutibus diui
na ꝓuidentia redūdās cū futura ꝑſcire
nō eſtimabat eſſe ꝟtutē: ⁊ propterea neqꝫ

laborandū inaniter circa talia ſuadebat
quando nec ignorantem futura pene ſuc
cumbere: nec ſcientem ꝓpterea ſanctum
eſſe declarabat. Uerā nāqꝫ beatitudinē
in cultura dei ⁊ legum eius obſeruatio=
ne dicebat. Si cui autē hec eſſet cura do
cebat vt purgaret animam quo poſſet in
ſpicere ⁊ futurorum notitiam poſſidere:
deo videlicet preſciētiam declarante. Ua
care aūt nec ipſe patiebatur/⁊ bene vi=
cturum ſemper operari precipiebat: ac ſe
metipſum diſcutere ⁊ ſecū ponere rōnem
eorum que geſſit die noctuqꝫ: ſi quid aūt
indecens ageret conſcriberet vt decetero
parceret in delicto ſemetipſum ſcilꝫ eru=
beſcens ſi plurima ſui delicta comperiſ=
ſet ſimul etiam metuens ne per conſcri=
ptionis indiciū fieret alijs manifeſtus.
Erat enim laborioſus ⁊ maxime pro ſola
tijs oppreſſorū quis etenim alter ſic fer
uentiſſime fuit ſtudioſus: quorū gratia
ſepe veniebat ad ciuitates. Plurimi nā=
qꝫ vi compellente cogebant eum legatio
ne fungi apud iudices et magiſtratus:
quorum ſinguli vel videre, eum iudica=
bant nimis egregium loquentem audire
⁊ precipienti parere glorioſum. qui cū ta
lis eſſet ſtudebat tamen ignorari ⁊ late=
re per heremū. Si vero neceſſitate faciē=
te veniſſet in ciuitatem depoſito negotio
pro quo venerat ad deſertum continuo
reuertebatur. Piſces nāqꝫ di E cebat
per humectā nutriri ſubſtantiā. Mona=
chis autem ornatum fore ſolitariam vi=
tam. Et ſicut illi terre tactu tabefiunt, ſic
gloria monachorū ad vrbes accedendo ſe
datur. Obedientem vero: ſe gratūqꝫ con=
ſpicientibus exhibebat. Studebat nāqꝫ
vt neqꝫ haberet tumentē ſuperbāqꝫ natu
ram nec putaret hūiuſmodi. Sed hec q̇=
dem pauca virtutum antonij dicere ſum
compulſus. vt tanti viri per hec exempla
conſideremus philoſophiam. Plurimos
autem atqꝫ probatiſſimos auditores ha
buit. quorū alij quidem in egypto ⁊ libia.
alij vero in paleſtina ⁊ ſyriaca ⁊ arabia cla
ruerunt. ⁊ vnuſquiſqꝫ eorum nō minus ſe
ꝙ doctor apud quos eſt commoratus ex
ercuit. Multoſqꝫ docuit et ad ſimilem vir
tutem philoſophiāqꝫ perduxit ita vt quo
rundam hic labor eſſet circuire per ciui=
tates ⁊ per prouincias vel per agros: et
diligenter antonij diſcipulos eorumqꝫ re
quirere ſucceſſores. Sed quomodo pote
rant inueniri facile quibus erat ſtudium
diligentiſſimū ſuam vitam latere: ⁊ non
ſicut plurimi nūc hominum elati per glo
riam ſemetipſos exponant ⁊ cunctis in=
ſinuent. ¶ Fuerunt F itaqꝫ probatiſſi
mi diſcipuli quos percepimus antonij
alij quidem multi: necnō ⁊ paulus appel
latione ſimplex. Hunc aiunt cū ruſticus
eſſet bona ſpecie cōiugem habuiſſe: ⁊ eā
in ipſo facinore adulterij dep̄henſam ta=
cite ſubriſiſſe: ⁊ iureiurando firmaſſe nū=
ꝙ ſe cum ea eſſe miſcendū. Tū ad adul
terum habe inquit eam. Et repente di=
ſceſſit ad heremum apud antonium. Di
cunt eum enim manſuetiſſimū ⁊ patien=
tem valde fuiſſe. Deniqꝫ cum iam ſenex
eſſet ⁊ ad vitam monachice perduratio=
nis inſuetus: omnibus eū antonius expe
rimentis exercēs: in nullo inuenit inferio
rem: perfecteqꝫ eum philoſophie eſſe te=
ſtatus ſeorſum precepit habitare tanꝙ
non egentē doctore. Confirmabat autē
dn̄s antonij teſtimoniū ⁊ operibus oſten
debat virū eſſe glorioſum ipſoqꝫ ſeducto
re ſuperiorēatqꝫ ad affligēdos ⁊ expellē
dos demones preparatum. ¶ Circa hoc
itaqꝫ tp̄s philoſophabat ⁊ amo G ni⁹
egyptius de quo ſermo fertur qꝛ cogenti
bus parētibus duxiſſet vxorem: nec tn̄ eā
fuiſſet expertus. In principio namqꝫ nu=
ptiarum ſponſam tanꝙ ſponſus in tha=
lamo percipiens: ⁊ ſolus cum ea rema=
nens ait. Nuptie quidem o mulier no=
ſtre: vſqꝫ ad hoc celebrate ſunt tempus: et
quale bonum ſit poſſe virginem perma=
nere, ei ſacris edocebat literis: ac ſeorſū
ſolus manere tentabat. Sed quoniā de
virginitate quidē ſermones virgo lauda
uerat: diuidi aūt ab eo graue iudicabat:
in alio cubiculo dormiens annis decem
⁊ octo cum ea manſit: neqꝫ tunc a mona=
chica abſtinentia ſe ſuſpendēs. Interea
mulier viri zelata virtutem: eſtimauit
non eſſe iuſtum tantum virum domi ce=
lari ꝓpter ſe: ſed oportere potius ſeorſū
vtrunqꝫ philoſophari ⁊ ob hoc ſupplica
uit viro. At ille gratias agēs deo ꝓ hmōi
cogitatione mulieris: tu inquit hāc ha=

de domū ego mihi aliāȝ fabricabo. Et in
meridianam partē deſerti ſtagni Marie
veniēs circa locuȝ ſcithi ad monteȝ quid
dicitur nitrie duob⁹ ⁊ viginti annis vbi
philoſophat⁹ eſt ānis ſingulis viſitans
ſecūdo mulierem. Hu ius itaqȝ ſa
cratiſſimi principis tēpore hor m mona
ſteriorū multi fuerunt digniqȝ diſcipuli
ſicut ſucceſſiones oſtēdūt: plurimaqȝ re
uerāda p eū pvenerunt q̄ pcipue apud
egyptios monachos pfecteqȝ ſeruantur.
Nā cū maxima diligentia p ſucceſſioneȝ
traditionis alterutre curant virtutes an
tiquorū memorie tradere monachorū: ſȝ
a me illi memorādi ſunt qui ad nos vſqȝ
peruenerunt. Contigit igitur huic viro et
theodoro eius diſcipulo euntibus aliqȝ
tranſire flumē quod dicunt lycū: ne vero
ſe alteruter nudum videret iuſſit Amo
nius vt recederet theodorus. Cumqȝ etiā
ſemetipſum erubeſceret nudū intueri: re
pente diuina virtute tranſlatus eſt ad vl
teriorem ripam. Tranſiens vero theodo
rus aquam ⁊ videns nec veſtem eius nec
pedes infuſos ſupplicabat ſeni vt ei cau
ſaȝ rei depromeret. Cūqȝ ille dicere refu
taret: ille vero non aliter ſe properaturū:
niſi cognoſceret: pmittēte theodoro nul
li ſe eo viuorē fore dicturū / confeſſus eſt
quod euenit. Proximuȝ vero miraculum
huic quoqȝ rei cōtigit quod narrabo. In
iuſti parētes I alicuius a cane rabi
do pcuſſum filiū ⁊ pene moriturū obtule
runt ei. ⁊ eiulantes deprecabātur vt cura
retur. Tum ille ad eos. Non eget inquit
mea curatione: ſed vos ſi vultis reddere
bouem quē rapuiſtis dominis ſuis / egro
tus repente ſanabitur: quod etiam conti
git. Naȝ vt reſtitutus eſt bos: paſſio mox
receſſit a puero. Quando autē amonius
iſte moriebatur di R citur Antoniuȝ
vidiſſe animam eius in celum ferri: diui
nis poteſtatib⁹ cū pſalmodia precedenti
bus eamq; cōſulētibuſqȝ eis qui circa eum
erant cauſam huius miraculi abſcondit.
Sciebant enim quoniā aerem intēto ob
tutu reſpiciens cum ſtupore miraculi cu
iuſpiam reſpiceret viſionem. Cūqȝ veniē
tes poſtea quidam de Scithia nuntiaſ
ſent horam viſionis Antonij: et conueniſ
ſet cum tranſitu illius viri beatificaue
runt ambos illum quidē: quia ad mani
feſta bona tranſiſſet: illum vero quia tan
tam a longe meruiſſet cernere viſionem.
Multorū enim dierum iter eſt locorū me
dio poſitoruȝ quo degebat alteruter. Et
hec quidem ita relata ſunt. In hoc itaqȝ
preſulatu audiui probatiſſime philoſo
phatum Euticianuȝ qui in Bithinia cir
ca olympum morabatur.

¶Erat quippe gratia diuina replet⁹: ad
L curationes paſſionū et miracula re
rum et operū: ita vt ipſi Conſtātino pro
pter virtutē vite amicus eſſet. Ille ſiqui
dem tempore vinctus quidā ſpatari⁹ qui
in ſuſpitionē venerat: quaſi aſſumpta ty
rannide fugit: ⁊ requiſitus circa olympū
comprehenſus eſt: rogātibus neceſſarijs
eius Euthicianum: vt pro eo apud prin
cipem legatione fungeretur. Prius in
quit prouidēdū eſt: vt is homo liberetur
a vinculis, ne crudeliter cōſtrictus inter
eat. Tunc dicit̄ ad vinculorū direxiſſe cu
ſtodes rogans vt eum ab huiuſmodi ne
ceſſitate releuarent. Qui cum hoc facere
noluiſſent ſponte ianue clauſe reſerate ⁊
vincti cathene ſunt repēte dirupte. Poſt
ea vero ad principem veniens Bizantio
tunc degētem: paratiſſime beneficiū pro
meruit quod popoſcit. Nō enim poterat
Conſtantinus eius petitionibus denega
re: cum ei ſummi honoris cumulum exhi
beret. Hec itaqȝ breuiter a nobis dctā de
monachis qui tūc clare ſunt philoſopha
ti ſufficiant. Cui vero de his ſubtilior cu
ra fuerit: querens inueniet plurimorum
vitas hic non eſſe ſcriptas.

¶Theodoricus. Cap. xij.

ET licet ita p
omnia floreret eccleſia: nō
tamen pertulit inimi A
cus eleuatā ſimul atqȝ ſplē
dentē valde reſpiciens. ſed
maliuola cepit mouere conſilia: conten
dens gubernatā a domino ⁊ vniuerſoruȝ
creatore ſubmergere. Uidebat itaqȝ pa
ganoꝝ errore ſe fuiſſe nudatum: captaqȝ
varia demonū machinamenta ⁊ creatu
ram a plurimis iam nō adorari: ſed crea
tori hymnos decenter offerri. Ea gratia
iam non apertem contra deum ⁊ ſaluato

rem noſtrum excitabat.bellum:ſed viros inuenies xpianos q̃ḋe ſe vocabulo ꝓfitẽtes: ſ3 amore honoris ⁊ vane glorie ſeductos ad ſeruitutis organũ:cos ſue machinationis habuit: per quos plurimos ad priſtinum reduxit errorem. non quidez creaturã rurſus adorari precipiens: ſed ipſum creatorem et mundi opificem coequatum aſtruens creature. Ubi autẽ hoc principium et queadmodum hec inimicus zyzania ſeminauerit enarrabo.

¶ Alexandria ciuitas eſt maxima: et hoim multitudine copioſa:non egyptiorum ſolũmodo: ſed etiam thebeorum et lybicorum:circa egyptum obtinens principatum.In huius itaq̃ ciuitatis preſulatu:poſt petrũ illũ inclitũ ꝓpugnatorẽ q̃ ſub ipſis tyrãnis diocletiano ⁊ Maximia no nouiſſime iperiũ ſpõte ḋponẽtib⁹ martyrij coronã ſuſcepat ſucceſſit Achillas. Is eñ ſub illo egregio Petro Arriũ ordinatum diaconũ captũq̃ in melicij nouitatibus:et ab eccleſia pulſum:rogatus a fidelibus et denuo ſuſcipiens miniſtrare precepit.Poſt Achillã vero Alexãder fortiſſimus euãgelici dogmatis predicator ordinatur ep̃s.Hoc tp̃e Arrius in ordine preſbyterorũ erat:et expoſitionẽ diuinarũ ſcripturarũ videbat habere cõmiſſa3. Uidẽs aũt Alexandrũ pontificat⁹ gubernacula ſuſcepiſſe:euentũ tp̃is non portauit: ſed et mordacitate compulſus litis querebat initiũ.Porro laudabilẽ videns viri cõuerſationẽ nequaq̃ calũnias conterere preualebat.Uerũtamen quieſcere illũ non prohibebat inuidia. Hũc igitur inueniẽs inimicus veritatis per eum niſus eſt excitare in eccleſia tẽpeſtatẽ. Apoſtolicis enim Alexandri doctrinis inſtabat aperte reſiſtere.Et ille quidem diuina ſequens eloquia equi honoris cũ patre ⁊ eandem ſubſtantiã habere cum deo genitore filiũ predicabat.Arrius autem e diuerſo veritati repugnans:creaturam filium facturãq̃ dicebat. Adijciens erat aliquãdo quando non erat. ⁊ alia que ex illius literis iudicantur inſana. Hec ergo non ſolum in eccleſia perſiſtebat docens: ſed etiam in extraneis conuẽtibus atq̃ concilijs:et domos circuiẽs quibuſcunq̃ poterat ſuadebat. ¶ Sozomenus.

¶ Reprehendens autem quidam huiuſmodi viros Alexan B drũ quoq̃ cul pabant tanq̃ non vtiliter ſileret dum cõtra dogma fierent nouitates.At ille arbitratus melius eſſe de dubijs ſermonẽ ex vtraq̃ parte proponẽdum vt non videretur ex neceſſitate:ſed poti⁹ ex ſatiſfactione certamen ablatũ. iudex cum clero reſidens ad altercationẽ deduxit vtraq̃ partem.Ut autẽ euenire ſolet circa certamina verborũ vtriq̃ ſuperare nitebãtur.Arrius autem nullatenus aquieſcere volebat:q2 conſubſtantialis filius ⁊ coetern⁹ eſt patri. ¶ Theodoric⁹. ¶ Alexãder autem apoſtolicorũ dogmatum predicator prius quidem eum reuocare ammonitionibus ⁊ conſilijs nitebat.Cum vero eum ſuperbire vidiſſet ⁊ aperte impietatis facinora predicare:ex ordine ſacerdotali remouit Audierat enim clamãtem diuinã lege3.Si oculus tuus dexter ſcandalizat te abſcinde eũ ⁊ proijce abs te. Hoc itaq̃ tẽpore romane quidẽ C eccleſie Silueſter retia cula gubernabat melchiadi ſuccedens qui poſt Marcellinũ clarificatu3 in perſecutione gentiliũ ſuſceperat iura pontificatus.Anthiochie vero poſt tyrãnũ eccleſie inchoãte pace vitalis ꝑſul extabat.Qui etiã antiquã ⁊ ex multis tẽporib⁹ deſtructã a tyrãnis edificauit eccleſiam.Poſt quẽ Philogonius pontificatũ ſumẽs ⁊ reliqua edificij ſupaddidit et zelum pietatis licinij tp̃ibus demõſtrauit: In Hieroſolymis aũt poſt hermonẽ marius ordinatus eſt: vir noie ſuo dignus ⁊ oibus bonis ornatus. Eodẽq̃ tp̃e Cõſtãtinopolitani Alexãder pontificatũ ſacri miſterij poſſidebat. apoſtolicis donationib⁹ valde clarus.Tũc igit̃ Alexãder alexandrin⁹ videns Arriũ amoris iudiciarij aculeo ſtimulari et multos ad blaſphemias deceptos erigere: cõſiliaq̃ propria celebrare eccleſiarũ preſulib⁹ ei⁹ blaſphemiam ſuis literis indicauit.

¶ Socrates. Capitulũ.xiij.

Dilectiſſimis atq̃ cariſſimus vbiq̃: catholice eccl'ie cõminiſtris Alexãder in dño. S Cũ vnu3 catholice ſit corpus

eccleſie mandato exiſtente in ſacris ſcri
pturis vt ſeruet vinculū vnanimitatis ⁊
pacis ꝯñs ē debere nřis ſcribere ⁊ alteru
tris q̄ apud ſingulos agunt inſinuare vt
ſiue patit ſiue gaudet vnū mēbrū cōpa-
tiamur aut cōgaudeamus adinuicē. In
noſtra igit parrochia nūc egreſſi ſunt vi
ri iniqui: ⁊ xp̄o rebelles docētes apoſta-
ſiā quā recte quilibet precurrere ſuſpice
tur antixp̄o. Et volui hoc quidē tacitur-
nitati cōtradere ſi quō inter ſolos apo-
ſtatas cōſumeretur hoc malū: ⁊ non loca
alia penetrādo ſimplicium ſordidare au
ditus. Sed qm̄ euſebius nūc nicomedie
putans in ſe cōſiſtere cauſas eccleſie: q:
cū reliquiſſet beriticorū ciuitatē: ⁊ ꝯcupiſ-
ſet nicomediēſem eccleſiā. nō eſt ei co vl
timo ſubiecta. patrocinat etiā his apo-
ſtatis ⁊ ſcribere vbiq; molitus eſt/ cōmē-
dans eos ſi quō trahat aliquos ignoran
tes ad hāc peſſimā hereſim ⁊ xp̄o rebel-
lem. Ideoq; neceſſariū iudicaui ſciēs qđ
in lege cōſcriptū eſt vlterius non tacere:
ſed vobis oībus indicare: quatenus etiā
vos ſciatis apoſtatas ⁊ eorū hereſis ver
ba nequiſſima caueatis. Si ergo ſcripſe
rit vobis euſebius nec recipiatis eū nec
eius ſcripta ſuſcipiatis. Antiquā eīm cal
liditatem tempore compreſſam nūc per
iſtos renouare volens. Fingit quidem ſe
quaſi pro iſtis ſcribere: opere vero demō
ſtrat: q: pro ſemetipſo talibus ſtudere fe
ſtinat. Apoſtate vero ſunt iſti. Arrius et
achillas. Cū eis autē apoſtatauerūt hi
euthal. carponius alter arrius. ſarmaci⁹.
euzonis. lucius. iuli⁹ manas: ⁊ helladi⁹.
gai⁹ ſermidus. ertheonas q̄ epiſcopi ali-
qn̄ ſunt dicti. Ea vero q̄ opinātes loquū
tur huiuſmodi ſunt. Nō ſemper inquiūt
deus pater fuit: non ſemper fuit dei ver-
bum: ſed fuit quādo deus pater nō fuit.
Dei aūt verbum ex non exiſtentibus fa-
ctum eſt. Exiſtēs enim deus nō exiſtentē
ex non exiſtente fecit. Quapropter ⁊ fuit
aliquando qn̄ non fuit. Creatura enim
eſt et factura filius: neq; ſimilis patri ſe-
cundū ſubſtantiā: neq; verus eſt neq; ve
ra ſapientia eius eſt: neq; verum natura
liter patris verbum eſt: ſed vnus quidē
creaturarum et facturarum eſt. Abuſiue
autem dicitur verbum ⁊ ſapiētia factus
et ipſe exiſtens in proprio dei verbo ⁊ in
dei ſapientia in qua ⁊ omnia: ⁊ ipſum fe
cit deus. Unde ⁊ cōuertibilis eſt ⁊ muta
bilis per naturam ſicut ⁊ vniuerſa ratio
nalia. Peregrinum enim ⁊ extraneum ⁊
remotum eſt verbum a paterna ſubſtan
tia. et inuiſibilis eſt filio pater. Nō enim
perfecte ⁊ integre nouit fili⁹ patrē. neq;
eū perfecte videre poteſt. Nā nec ſuam
ſubſtantiam nouit filius ſicut eſt. Pro-
pter nos enim factus eſt vt nos per eum
tanq; per inſtrumentum crearet deus: et
nequaq; ſubſtitiſſet: niſi nos deus facere
voluiſſet. Requiſiuit ergo quidam eos ſi
poteſt dei verbum conuerti ſicut diabo-
lus eſt conuerſus: et nequaq; dicere ti-
muerunt vtiq; poteſt tanq; natura con-
uertibilis exiſtens. factus aiunt et con-
uertibilis eſt. Hec itaq; dicētes ideſt ar-
rius et qui cum eo ſunt. et in his impu-
denter inſtantes ipſos et ſequaces eorū.
Nos quidem cum epiſcopis egypti et li
biarum pene centum conuenientes ana
thematiſauimus. qui vero circa euſebiū
ſuſceperūt miſcere ſtudētes veritati mē
dacium et impietatem cum pietate ſo-
ciaret: ſed non preualebunt. vincet enim
veritas nec vlla communio eſt luci cum
tenebris. neq; concordia chriſti cum be-
lial. Quis etenim talia audiuit aliquan
do. Aut quis nunc hec audiēs verba nō
metuet: aut aures continuo non obtura-
bit: ne ſordibus taliū verborum eius pol
luatur auditus. Quis audiens dicente
Joanne. In principio erat verbū non re
prehēdat iſtos dicētes fuit aliqn̄ qn̄ non
fuit. Aut quis audiens in euangelio vni
genitus filius: ⁊ per ipſuȝ oīa facta ſunt:
nō odio habebit dicentes: q: vnus crea-
turarum eſt filius. Quō igitur pōt vnus
eſſe horum que per eum facta noſcūtur?
Aut quomodo vnigenitus q̄ omnibus ſe
cundum illos cōnumeratur. Quō etiā ex
nō exiſtētibus erit patre dicēte. Eructa-
uit cor meū verbū bonū. Et iterū. Ex vte
ro ante luciferū genui te. Aut quomodo
diſſimilis patris ſubſtātia: cū eſt imago
pfecta ⁊ ſplēdor patris q̄ dicit. qui me vi
det: videt ⁊ patrē. Quomodo ſi verbum ⁊
ſapiētia dei eſt filius: fuit aliquādo quā
do nō fuit. Simile eſt. eīm ac ſi dicāt ſine

verbo ⁊ ſine ſapiētia aliqñ fuiſſe deū.Ul
quō cōuertibilis ⁊ mutabilis q̄ dicit per
ſe:ego in patre ⁊ pater in me eſt.Et iterū
Ego ⁊ pater vnū ſumus.Per ꝓphetā ve
ro videte inquit me:videte q:ego ſum ⁊
nō mutabor:Nam licet in eo verbo ſit di
ctū illud apoſtoli quia factus homo:ta=
men mutatus nō eſt:ſed ſicuti dixit apo=
ſtolus.Jeſus chriſtus heri et hodie ipſe
et in ſecula.Que putas cauſa ſuaſit eis
vt dicerent:quapropter non enim factus
cū paulus dicat.Propter q̄ omnia et per
quem omnia.Unde vero blaſphemēt:q:
neſcit perfecte filius patrem mirādū nō
eſt.Nā ſemel habētes ꝓpoſita rebellādi
xp̄o repercutiūt etiā voces eius dicētes.
Sicut nouit me pater ⁊ ego agnoſco pa
trem.Si ergo ex parte pater nouit filiuȝ
palam eſt:q: et filius non perfecte nouit
patrem.Si autē hoc dicere impiū eſt no
uit eñ perfecte filiū pater.palā eſt:q: ſi=
cut nouit pater ſuū verbū/ſic ⁊ verbū no
uit proprium patrē ⁊ aliter nō eſt.hec dicē=
tes et reuoluētes ſcripturas ſanctas fre
quenter conuicimus eos:et rurſus tanq̄
camel eūtes mutabātur:ſtudētes ad ſe=
metipſos trahere quod eſt.Cum venerit
impius in ꝓfundū malorū ſpernit.Mul=
te ſiquidem hereſes ante eos fuerūt:que
pluſq̄ decet preſumētes corruerūt in im
prudētiā ſuā.Jſti vero per omnia verba
ſua nitentes erigi ad interemptionē di=
uinitatis verbi per hec illas hereſes po
tius firmare conati ſunt:antichriſto facti
propinquiores:quapropter et abdicati ⁊
anathematizati ſunt ab eccleſia.Cōtri=
ſtamur itaq̄ pro eorum perditione ⁊ ma
xime:quia et ipſi aliquando que eccleſie
ſunt audierūt:et nunc ab ea prorſus exi=
liunt.non tamen ammiramur:hoc enim
⁊ hymeneus et philetus paſſi ſunt.⁊ an=
te eos iudas qui cum eſſet ſecutus ſalua
torem poſtea proditor factus ⁊ apoſtata
ſed de his quidem ipſis nō ſumus igna=
ri.Dominus enim p̄dixit.Uidete.ne q̄s
vos ſeducat.Multi enim venient in no=
mine meo dicentes:quia ego ſum ⁊ tem=
pus prope eſt:et multos errare facient/
ne ergo eatis poſt eos.Diſcēs enim hec
a ſaluatore paulus dixit.Quia nouiſſi=
mis temporibus apoſtatabunt quidam
a fide ſana:attēdentes ad ſpiritus erro=
ris demoniumq̄ doctrinas que veritatē
auerſantur.Domino ſiquidem ⁊ ſaluato
re noſtro ieſu chriſto per ſemetipſum ꝓ=
nuntiante:et per apoſtolum deſignante
de talibus conſequenter nos per nos ip=
ſos audientes impietatem eorum ana=
thematizauimus eos ſicut prediximus
oſtendentes eos extraneos a fide eccle=
ſiaq̄ catholica.Jndicauimus autem hec
vobis dilectiſſimi atq̄ cariſſimi commu=
niſtri ne quos eorum ſi forte tētauerint
etiam ad vos venire ſuſcipiatis:neq̄ eu
ſebio vel cuilibet aliorum ſcribenti pro
eis obediatis.Decet enim nos tāq̄ chri
ſtianos vt omnes contra chriſtum loquē
tes ⁊ ſapientes quaſi deo rebelles ⁊ ani=
marum corruptores totis viribus auer=
ſemur:et neq̄ aue huiuſmodi dicam⁹ ho
minibus:ne forte etiam peccatis eorum
communicare videamur. Sicut beatus
Joannes ait.Salutate fratres qui apud
vos ſunt ſalutant vos qui nobiſcuȝ ſunt.
¶ Theodoricus. ¶ Non ſolū aūt hāc
ſed etiā ad alexandrū conſtātinopoleos
epiſcopum miſſam eius epiſtolam huic
operi inſerere non omittā q̄ clare omnia
eius oſtendat:ne quis ſuſpicetur hec me
ficte conſcribere:et poſt eam ipſius arrij
et ceteras quoq̄ epiſtolas quibus vtiq̄
narratio eget hyſtorie quatinus de ſcri=
pture veritate teſtentur et aperte que ge
ſta ſunt perdoceant.Scripſit enim alexā
drinus hec conſtantinopoleos alexādro.

Capitulum.xiiij.

CArissimo fra
tri ⁊ vnanimo alexandro.
Alexander in domino ſa=
lutem Apetitus potentie
hominum peſſimos auari
cieq̄ prepoſitus veritati que credit eſſe
precipua:ſolet inſidiari per varias ſcilt=
cet occaſiones/reſiſtentes eccleſiaſtice
pietati.Jmpulſi namq̄ maliuoli a dia=
bolo in eis operante ad propoſitam ſibi
libidinem et ab omni reuerentia reſilien
tes:conculcant iudicij dei timorem.De
quibus neceſſarium mihi fuit potentie:
ac reuerentie veſtre ſignificare vt ab hu
iuſmodi caueatis/ne qui forte preſumāt

eorū in parrochias veſtras accedere vel per ſe vel alios. Ualent enim magis ad seducēdū figmētis vti/vel literis falſita te compoſitis: que poſſunt facere preſtigium/ ſimplicem fidem puramq; reſpicientibus Arrius igitur ⁊ achillas coniuratione nuper facta collothi ſuperbiam ⁊ multo deteri⁹ illo ſecuti ſunt. Ille nāq; hos ipſos culpans: peſſime volūtatis ſue inuenit occaſionē. Iſti vero dignā illius negotiationē reſpicientes nequaq; ſubiacere iuri eccleſie pertulerunt: ſed ſpelūcas ſibimet latronū edificantes inceſſabilia in eis conſiliabula celebrant noctibus et diebus contra chriſtum agentes: et contra nos prauiſq; libidinibus exercētur qui omnem piam et apoſtolicā accuſantes gloriam iudaico ſchemate chriſto rebellare inſtituerunt ſibimet officinam. Diuinitatem et equalitatem cū patre ſaluatoris noſtri ieſu chriſti negātes omneſq; eius ſalutaris diſpenſationis ⁊ humilitatis propter nos habite vocē decerpentes: prolatione harum impietatis ſue predicationē exercere nituntur quippe diuinitatis eius rationem et ineffabilis glorie quā in principio habuit apō patrem penitus euitantes: paganorum ⁊ iudeorum impiaꝫ confirmant de chriſto ſententiam et laudem propriam vt aſſolet aucupantes omnia quidem que contra nos poſſunt deriſiones afferre negotiātur ſeditioneſq; nobis quotidie ac pſecutiones inſtituunt: tam iurgia proponētes per agnitiones mulierū impudiētiū quas ſeducunt: q; ipſi communi chriſtianitati derogantes: dum eorum iuuencule omnes circumeūt vicos inſuper inerumpibilem chriſti tunicam quam milites diuidere noluerūt iſti ſcindere nūc preſumunt. Et nos quidem vite ipſorum et nefanda conamina eo quod laterent tardius agnoſcentes: nunc generali decreto ab eccleſia adorante chriſti diuinitatem eos expulimus. Conati tamen ſunt illi diſcurſionibus vti et aduerſum nos machinari qui apud vnanimes cōminiſtros noſtros figuram pacis ⁊ vnitatis dignitatem ſe exercere fingunt: qđ autem verum eſt abripere quoſdam eorum ad peſtem propriaꝫ per boniloquia ficta feſtinant et literas ab eis manifeſtas ⁊ ſdubitatas exigunt relegētes eas ſeductis a perſonis ſine penitentia eos in delictis ſuis faciant remanere tanq; vnanimes habētes eadem ſecum decernentes epiſcopos. Non enim que apud nos male docuerunt ⁊ egerunt ea fatent̄ propter que etiam ſunt expulſi. Sed hec autem taciturnitati cōtradunt aut fictis eos rationibus ⁊ quibuſdam obumbrationibus ſcripiūt veriſimilibus vero ⁊ pōpoſis corruptibilem ſuam doctrinam velantes eloquijs attrahunt in deceptionē quemlibet incautū non abſtinentes etiā apud omnes noſtre pietati calumniari. Unde cōtigit quoſdam eorū literis ſubſcribētes in eccleſiā ſuſcipi. maximo ſicuti reos imminēte periculo preſumētibus talia comminiſtris eo q; neq; apoſtolica hoc regula patiatur et effundunt ſuper eos dyabolicā efficaciam cōtra chriſtū. Quapropter in nullo ſegnes o cariſſimi ad inſinuādum vobis perfidam eorum memetipſum exerui. Dicunt enim q; fuit aliquando tempus quādo non fuit filius dei ⁊ poſtea factus eſt qui prius non fuerat talis factus: quia ⁊ aliquando factus eſt qualem ⁊ omnem hominem eſſe contingit. Cuncta enim inquiūt deus ex nō exiſtētibus fecit: omniū rationaliū et irrationalium creaturis miſcere volentes. et filium dei. Quibus verbis conſequenter aiunt eum mutabilis eſſe nature. virtutis malicieq; capabilē cū ex non exiſtētibus eſſe dicatur. Diuinas quippe ſcripturas quibus oſtenditur cū ſemper eſſe perimentes: quibus palam deſignatur inconuertibilitas verbi ⁊ ſapientia atq; diuinitas q̄ ſunt chriſtus. Poſſumus ergo inquiunt iſti polluti: ⁊ nos filij fieri dei ſicut ⁊ ille. Scriptū eſt em̄ filios genui et exaltaui. Cumq; allatum fuerit eis quod ſequitur. Ideſt ipſi aūt ſpreuerūt me quod naturale non eſt ſaluatoris cū nature ſit immutabilis: omni reuerētia ſemetipſos ſpoliantes aiunt nec aliquā licet proprietatem ad deū. ſed cū ſit ipe natura mutabilis ſciuit de illo deus preſciētia ⁊ contēplatione q; cū non eſſet ſpreturus: eligendus foret ex omnibus. Non em̄ inquiūt natura quaſi precipuū

inter alios filios aliquid habet. Nã nec naturaliter dei filius eſt:nec aliquã habet ad deũ proprietatem:quãdo etiã ĩ pꝫ nature mutabilis exiſtentẽ:propter moderatiõẽ diligẽtiã ⁊ virtutẽ non mutatũ ad deterius elegit deus.cũ ⁊ ſi paulus vel petrus ad hoc perueniſſent nihil poterat ieſus ab hoꝛum filiatione differre. Propter reprobationem igitur huius vesane doctrine etiã diuinas literas reuoluẽtes propoſuimus illud quod in p̃is de chriſto dictũ eſt. Dilexiſti iuſtitiã ⁊ odiſti iniquitatem propterea vnxit te deus deus tuus oleo leticie pꝛe cõſoꝛtib⁹ tuis. Quia vero filius dei neqꝫ exiſtẽtibus factus eſt:neqꝫ fuit aliquando quando nõ fuit:ſufficit nos erudiri. Joãnes euãgeliſta ſcribens de eo. Unigenitus filius qui eſt in ſinu patris. Prouidẽte quippe deo vt oſtẽderet alterutris indiuiſas res nominauit patrem ⁊ filium exiſtẽtẽ in ſinu patris. Sed quia inter hec que ex nõ exiſtẽtibus facta ſunt/verbũ dei nequaqꝫ cõnumeratur. Omnia inquit p ipꝫ facta ſunt Propꝛiaꝫ nãqꝫ eius ſubſtantiã deſignauit dicẽs. In pꝛincipio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Omnia per ipſum facta ſunt:et ſine ipſo factum eſt nihil quod factũ eſt. Si enim omnia per ip̃m facta ſunt. Quomodo q̃ creaturis vt eſſent donauit ipſe aliquando non fuit? Non enim vlla ratio eſt vt qui facit eius nature ſit cuius illa que fiunt. Si ipſe quidẽ erat in pꝛincipio omnia vero per ipſuꝫ facta ſunt:ex non exiſtentibus fecit ⁊ cõtrarium videtur his q̃ ex non ſubſtantibus facta ſunt hoc quod extat ⁊ valde diſcretum. Inter patrem ſiquidem ⁊ filium nullum demõſtratur eſſe ſpaciũ:nec vſqꝫ aliquã cogitationem hoc anime phãtaſia percipiẽte. Ex non exiſtẽtibus aũt creatus mundus et nouellam habet ſubſtantie recentẽqꝫ natiuitatẽ a patre per filiũ huiuſmodi vtiqꝫ ſubſtantialitatem cunctis accipientibus. Altius igitur adhuc contemplatus verbi diuinitatem/et creaturarũ vniuerſam intelligentiam tranſcendentem reuerendiſſimus Joannes geniturã eius nec facturam dicere voluit nec per elemẽta ſyllabarum factoꝛẽ ingenitum.

Unus enim eſt ingenitus pater:ſed quia excedit euangeliſtarum puto quia ⁊ angeloꝛum perceptionẽ ⁊ tranſcendit vniuerſa vnigeniti filij ineffabilis ſubſtantia. Non ergo reoꝛ quia de pietate cogitãtes de hac aliquid interrogare pꝛeſumãt propter quod dictum eſt. Altioꝛa te ne queſieris ⁊ difficilioꝛa te noli examinare. Nam ſicut aliarum plurimarum ⁊ huius notitia humane perceptioni celata eſt quale eſt apud paulũ que oculus nõ vidit nec auris audiuit nec in coꝛ hominis aſcendit que pꝛeparauit deus diligentibus ſe. Sed etiam ſtellas inquit deus ad abꝛaham. non potes enumerare neqꝫ arenã maris et guttas pluuie q̃s dinumerauit? quis ergo audeat exteri⁹ perſcrutari ſubſiſtentiam dei verbi niſi forte veſanus ſit? de qua pꝛophetic⁹ ſpiritus dicit. generationẽ eius quis enarrabit? nã et ipſe ſaluatoꝛ noſter pꝛeſtare volens omnibus in hoc mundo colũnis: huius notitiã ab eis exonerare feſtinauit ſignificãs vltra naturam eſſe omniũ rerum hanc animaduerſionem ſoli vero patri adiacere tantum huius ſcientie ſacramentũ. Nullus inquit nouit quis eſt filius niſi pater ⁊ patreꝫ nemo nouit niſi filius. Non reoꝛ ignoꝛare ſapiẽtes quia veſanuꝫ eſt ſapere ex nõ exiſtentibus factum filium cuꝫ vtiqꝫ habeat tempoꝛale pꝛincipiũ qđ oſtẽditur ex nõ exiſtẽtibus factũ. Nam ſi tẽpoꝛibus ineſſe opoꝛteret hoc qđ aiũt erat qñ nõ erat aut ſpatio ſeculi cuiuſcũqꝫ et ſi verũ eſt:qꝛ oĩa per ipꝫ facta ſunt:palã eſt qꝛ ⁊ omne ſeculũ:⁊ tẽpus:⁊ ſpatia ⁊ aliqñ inter q̃ reperitur qđ aiũt fuit qñ nõ fuit p ipꝫ facta ſunt:⁊ quõ nõ ẽ incredibile cũ q̃ ⁊ tp̃a fecit ⁊ ſecula ⁊ momẽta inter q̃ eſt illud fuit qñ non fuit dicere aliqñ nõ fuiſſe? Stultũ eñ eſt ⁊ oĩ pctõ plenũ:cũ q̃ cã eſt alicuius eũdẽ poſterioꝛẽ dicere illius geniture cui⁹ cã eſt. Precedit eñ ſm eos ſapiẽtia dei q̃ creauit vniuerſa. illud ſpatiuꝫ in quo dicunt nõdũ factũ filiũ a patre metiẽtes ſꝫ eos ⁊ ſcriptura q̃ dicit pꝛimogenitũ eũ eſſe vniuerſe creature. Cõſona ſiquidẽ iſtis clamat ⁊ magniloquus paulus dicẽs de eo quẽ poſuit heredẽ oĩm p quẽ ⁊ ſecula fecit:ſed ẽt in ipõ creata ſunt oĩa q̃ in celis

et que in terra viſibilia et inuiſibilia: ſi-
ue principia: ſiue poteſtates. ſiue domi-
nationes: ſiue ſedes oia per ipſum ⁊ in ip
ſo creata ſunt et ipſe eſt añ oia. Cũ ergo
impia monſtref eſſe argumẽtatio qua di
cũt ex non exiſtentibus factũ neceſſe eſt
patrẽ eſſe ſemp patrẽ. Eſt eñ pater ſem
per filio p̄ſente / propter quẽ appellaf
pr̄ ſemp ſibi filio p̄ſente: ſemper eſt pa-
ter pfectus ⁊ ſine defectiõe conſiſtens nõ
tempoꝛaliter neqꝫ ex ſpacio neqꝫ ex non
exiſtentibus generãs vnigenitũ filium.
Quid eñ amplius ſit ſceleſtũ: qꝫ dicere
nõ fuiſſe aliquando ſapientiam dei q̃ di
cit ego erã apud eũ cohabitans ego erã
cui adgaudebat: aut dicere virtutez dei
aliqñ nõ extitiſſe: aut verbũ dei aliquan-
do accepiſſe principiũ: aut alia ex quib⁹
filius agnoſcif. et figuraf pr̄? Nam qui
ſplẽdoꝛe gloꝛie non dicit extare vna peri
mit ⁊ principale lumẽ cuius ſplẽdoꝛ eſt.
Si aũt ⁊ ymago dei non fuit ſemp pr̄: qꝛ
nec huius ymago eſt: ſed etiã cũ nõ eſt fi
gura ſubſtãtie dei: vna perimif ⁊ ille qui
in oĩbus ab eo figuraf. Ex quo apparet
filietas ſaluatoꝛis nr̄i: nullã habẽs cõio
nẽ ad ceteroꝝ filietatẽ. Queãdmodũ eſt
ineffabilis eius ſubſiſtẽtia incõparabili
excellẽtia tranſcẽdere pꝛobaf vniuerſa/
quibus ipſe donauit vt ſint ita ⁊ filietas
eius naturalis exñs paterne diuinitatis
ineffabili ſublimitate differt ab eis q̃ per
eũ in adoptionem adoptati ſunt filij. Is
enim incõuertibilis exñs natura pfectus
eſt / in oĩbus nihil egẽs. Hi vero in vtroqꝫ
mutabilitati ſubditi egent eius auxilio.
In quo eñ pficere potuit ſapientia dei.
aut in quo eius veritas augeatur? Aut
deus verbũ quõ põt melioꝛari cum ſit vi
ta rerũqꝫ lumen. Si aũt hoc eſt qꝫ toma-
gis vecoꝛs eſt dicere ſapiaz aliqñ aut dei
virtutẽ fuiſſe infirmitate capabilem aut
irrationalitate verbũ ⁊ p hoc rõnẽ obſcu
ratã aut vero lumini tenebꝛas eſſe per-
mixtas aplo dicẽte. Que cõio luci ad te-
nebꝛas aut q̃ cõcoꝛdia xp̄i ad belial. Nec
non ⁊ ſalomone clamãte impoſſibile eſt
vel vſqꝫ ad opinionẽ inuenire vias ſerpẽ
tis ſup petrã: q̃ ſcd̃m paulũ xp̄s eſt. Poꝛ-
ro creature eius hoies et angeli benedi-
ctiones ei⁹ acceperũt: virtutib⁹ pꝛoficere
contendentes mãdatis qꝫ legitimis qua
ten⁹ nõ peccarẽt. De⁹ vero noſter natura
liter fili⁹ patris exñs: ab oib⁹ adoꝛaf: illi
deponẽtes ſpm̃ ſeruitutis ex bonis ope-
ribus / ⁊ pꝛouectu ſpm̃ filiatiõis accipiẽ-
tes: per naturalem iuſti fiunt et ipſi ado-
ptione filij. Iſtius aũt pꝛopꝛiã et natura
lẽ filiũ p̄cipuãqꝫ filiationẽ paulus etiam
manifeſtauit de deo dicẽs. Qꝛ pꝛopꝛio fi
lio non pepercit ſed pꝛo nobis id eſt q̃ na
tura non ſuim⁹ filij: tradidit eũ. ad diſtin-
ctionẽ nãqꝫ nõ pꝛopꝛioꝛum illũ ꝓpꝛiũ fi-
liũ eſſe dixit. In euãgelio aũt hic eſt fili⁹
inquit me⁹ dilectus in quo mihi bñ cõpla
cui. In pſalmis vero ſaluatoꝛ ait. Dñs di
xit ad me filius meus es tu germanita-
tem nature declarans. ſignificat non eſſe
eius naturales quoſlibet alios filios pꝛe
ter iſtum. Quid etiaz quod ait. Ex vtero
ante luciferum genui te? None clare na-
turalẽ demonſtrat paterne generatiõis
filiationem quam nõ moꝛum diligentia
et exercitatione pꝛouectus ſed pꝛopꝛieta
te nature ſoꝛtitus eſt? Unde ⁊ intrãſgreſſi
bilem habet filiationem vnigenitus pa
tris. Rationabilium vero filiationem nõ-
eis naturaliter exiſtentem in opoꝛtuni-
tate moꝛũ dono dei etiã mutabilẽ rõ no
uit. Uidentes eñ inquit filij dei filias ho
minuz acceperũt ſibi vxoꝛes ex ipſis. Et
iterum filios genui ⁊ exaltaui ipſi vero
me ſpꝛeuerũt. Per iſaiã deũ dixiſſe didi-
cimus. Multa dicturus dilectiſſimi trã-
ſeo oneroſum eſſe putans pluribus ver-
bis vnanimes ammonere doctoꝛes. Uos
ipſi eñ eſtis diuinitus eruditi: non igno
rantes qꝛ doctrina que nuper cõtra pie-
tatem ſurrexit eccleſiaſticam. hebionis
eſt et artemonis / ⁊ zelus pauli ſamoſate
ni: de anthiochia ſynodali conuentu om
niũ epiſcopoꝛũ ab eccl'ia pulſi. Cui ſucce
dẽs lucian⁹ extra ſynagogas mãſit triũ
epoꝛũ plurimo tp̄e. quoꝝ ipietatis fecez
ſoꝛbẽtes iſti / nũc nob' ⁊ nõ exñtib⁹ illoꝝ
plãtatiões abſcõſas pullulare fecerunt
arrius ⁊ achillas / ⁊ cũ illis conciliũ ma-
lignãtiũ / ⁊ neſcio quõ i ſyꝛia tres oꝛdina
ti ep̄i eo qꝫ cõſenſerũt eis ⁊ ad peioꝛa flã
mati ſint. De quibus ſentẽtia in veſtra
ſit pꝛobatiõe repoſita / qui ſalutaris paſ
ſionis humilitatẽ ⁊ exinanitionẽ volũta-

riã paupertatẽ ⁊ voces quas ꝓpter nos ſaluator ſuſcepit memoria. retinetis. Igitur ad oñſionem ſuperne et antique diuinitatis eius hec cõgruunt: ſignificatiuis ꝙ ſermonibus naturalis eius gloria et imperium ⁊ apud patrẽ mãſio clarius explicatur. Quale eſt illud Ego ꝯ pr̃ vnũ ſum⁹. nõ patrẽ ſemetipm̃ appellãs neꝙ ſubſtãtialiter duas naturas/q̃ eſt vna declarans: ſed q: paternã ſeruandi plenitudinẽ filius habet perfecte naturã/⁊ per oia ⁊ ſĩitudinẽ pr̃is gerens ⁊ immutabilis eius ymago exñs atꝙ principalis cauſe expreſſa figuratio. Uñ etiam tunc philippo cupienti videre patrem dñs ſine inuidia ſe demouſtrat. Nam cũ diceret oſtẽde nobis patrem: ait. Qui videt me videt et patrẽ tanꝙ per ſpeculũ ſine macula ⁊ aiatum per diuinam eius ymaginẽ contemplaretur patrẽ quem ſimiliter in pſalmis ſctiſſimi viri canũt dicẽtes in lumine tuo videbimus lumen. Quapropter et qui honorat patrẽ honorat ⁊ filium et qui honorat filium honorat ⁊ patrem et recte. ois nãꝙ vox impia que in filio dici preſumitur ad patrẽ quo ꝙ refertur ſed mirum non eſt quod ſcripturus ſum o cariſſimi/ſi falſas aduerſum me derogationes et contra pĩiſſimũ noſtrum populum delatas inſinuo. Hĩj eñ q̃ cõtra deitatem filij dei caſtra cõſtituũt: neꝙ cõtra nos igratas calũnias exercere formidãt: qm̃ nec priſcorũ quẽpiã dignãtur ſibimet cõparare. neꝙ preceptoribus ſe e q̃bus nos ab infantia eruditi ſumus equare patiunt neꝙ cõminiſtrorũ quẽpiã nunc vbicũꝙ cõſiſtẽtiũ in mẽſura ſapie reputãt: quaſi ſoli ſapiẽtes et nihil hñtes: atꝙ nouorũ dogmatũ inuẽtores/⁊ q̃bus ſolis reuelata ſunt que a nullo altero ſub ſole intellecta noſcunt. O ſceleſta ſupbia immẽſa veſania vane glorie furore. ſapia ſathane/in aĩas eorũ nequiſſimas vehemẽter inſiliens/nõ deterruit eos antiquarũ ſcripturarum deo amabiliũ explanatio non cõminiſtrorũ conſors reuerentia de xp̃o ferocitatẽ eorũ manſueſcit: quorũ ſceleſta opera nec demones ferre patiuntur quando vocem blaſphemiam contra filium dei promere non preſumunt. Hec igitur tacula ſecundum preſentem virtutem dirigantur ad uerſus eos qui inerudita materia contra chriſtum exacuuntur ad bellum ⁊ aduerſus pietatem eius calumnias inferre contendunt. Aiunt enim non aduerſantes fabulas/ex quibus inuentum eſt dici: ex nõ extãtibus impiam et non ſcriptam contra xp̃m blaſphemiam predicare. id eſt duo ingenita ipſi potius duorũ alterum neceſſario eſſe oportere dicentes inerudit aut ex non extantibus filiũ eſſe ſapiendum/aut indubitanter dicere ingenita duo. Ignorantes imperiti quia multũ eſt inter patrem ingenitum et ea que ab eo nõ extantibus ſunt creata rõnalia et irrationalia quorũ media exñs natura vnigenita per quam vniuerſa ex non extantibus fecit pater dei verbi. ex ipſo vero patre natiuitatẽ habet ſicut et ipſe dominus alicubi teſtatus eſt dicens qui diligit patrẽ diligit filiũ quia ex eo natus eſt. De quibus nos ita credimus ſicut apoſtolice placet eccleſie. in vnum ingenitũ patrem nullã habentẽ cauſã vt eſſet incõuertibilis ⁊ imutabilis ſemper idẽ et ſimiliter ſe habẽtem nec profectũ nec imminutionẽ recipiẽtẽ legis prophetarum euangeliorumꝙ datorem/patriarcharũ et aplorũ dñm/oimꝙ ſanctorũ: ⁊ in vnũ dñm ieſum xp̃m filiũ dei vnigenitũ: natũ nõ ex nõ extante ſed extante pr̃e/non ſcd̃m corporũ ſimilitudines/ex inciſionibus aut diuiſionũ effluxionib⁹ ſicut ſabellio ⁊ valẽtino placet: ſed ineffabiliter ⁊ inenarrabiliter ſcd̃m eum qui dixit ſicuti ſupra poſuimus. gñationẽ eius quis enarrabit. Subſiſtẽtia videlicet ei⁹ omni create nature imperſcrutabili exiſtente/ſicut et ipſe pater imperſcrutabilis eſt eo ꝙ non capiat rationaliũ natura ſciẽtiam quia pater genuit deum quod quidẽ non a me cõuenit dicere viris ſpiritu veritatis impletis. Erudiente quippe nos chriſti voce qua dicit nullus nouit quis eſt pater niſi filius et nullus nouit quis eſt filius niſi pater et aſſerente eum inconuertibilem et immutabilẽ ſe ſicut patrem nihil egentem pfectũ filiũ equalẽꝙ patri ſoli ingenito. ymago eniꝫ eſt integerrima et immutabilis pr̃is: et oino ymaginẽ cõuenit eſſe plenã p quã

nō deſit aliquid ab equalitate eius cuiꝰ
ymago eſt ſicut ipſe dñs docuit dicens.
Pater meus maior me eſt ſm ꝙ ſemper
etiā filium ex patre credimus. Splēdor
enim eſt glorie et figura paterne ſubſi-
ſtentie. Sed nullus hoc ſemper ad ſuſpi
tionem ingeniti ſumat ſicuti putant qui
ſenſus anime cecatos habent. Nam neq̄
erat neq̄ ſemper neq̄ ante ſecula idem
eſt ꝙ ingenitum. ſed nec quilibet huma-
nus intellectus ab hominibus nomina-
tus iudicare valet hoc quod dicimus in
genitum ſicut et vos eſtimare credo et de
omnium veſtrorum cōfido propoſito nul
lo modo quibuſlibet nominibus ingeni
tum declarādū. Videtur enim hec nomi-
na veluti tēporum eſſe productiua: digne
tamen ipſius vnigeniti diuinitatem ⁊ ve
luti dicam antiquitatē nequaq̄ ſignifica
re valentia. Cum ſancti videlicet viri ſm
ſuā vnuſquiſq̄ virtutem ſacramentum
hoc aperire conati ſunt veniam poſcen-
tes ab auditoribus per ſatiſfactiones ra
tionabiles dicendo de ſe protulimus qđ
pertingere preualuimus. Si quid autem
vltra hoīem expectāt. quicunq̄ viri ⁊ ad
maius innituntur eloquium illud quod ait
apl's ex parte cognoſcimus iā putantes
eſſe deſtructū. Palā eſt q: multū ſpe ſua
deficiunt. Igitur erat ⁊ ſemper ⁊ ante ſe-
cula quodcunq̄ ſit. Non tamen eſt id qđ
ingenitū. Ergo ingenito quidē patri pro
pria dignitas eſt ſeruāda/ nullā dicētes
cām ei fuiſſe vt eſſet. filio vero congruus
diſtribuatur honor. Sine principio enim
a patre ſciamus eius eſſe natiuitatem/
culturā ei ſicuti ꝑdiximus tribuētes pie
atq̄ cum bona opinione ſuper eo erat et
ſemper et ante ſecula predicātes. Diui-
nitatē quippe eius pſeuerantes ſed ima
gini ⁊ pſcrutationi patris pfectā equali
tatē per oīa deuouētes. Propriū vero et
ſolum dicētes pr̄is ꝙ ingenitus eſt: cum
et ipſe ſaluator dixerit. Pater meus ma-
ior me eſt. In hac itaq̄ pia de pr̄e filioq̄
ſententia ſicut nos diuine ſcripture do-
cēt vnū ſctm̄ ſpm̄ confitemur: qui reple-
uit et veteris teſtamēti ſanctos hoīes/ ⁊
noui ſacratiſſimos preceptores in vnā ⁊
ſolam catholicam apoſtolicamq̄ ſem-
per eccleſiam: que et inuincibilis eſt/ li-
cet omnis mundus aduerſus eā pugnet
et victrix totiꝰ aduerſe impietatis extitit
ſecuros nos faciente patrefamilias eiꝰ
cum clamat. Habete fiduciam ego vici
mundum. hoc nouimus actum poſt re-
ſurrectionē a mortuis: quorū primitie fa
ctus eſt dñs nr̄ ieſus xp̄s carne vera indu
tus: et nō putatiue ex dei genitrice ma-
ria q̄ in nouiſſimis temporibus ꝓ dāna-
tione peccati ad humanū genꝰ adueniēs
crucifixus et mortuꝰ eſt: ſed nō propterea
diuinitate ſua minor factus. reſurrexit
enim a mortuis: aſſumptus in celo eſt: ſe
det ad dexteram maieſtatis. Hec igitur
ex parte in hac epiſtola figuraui: onero-
ſum credens ſingula ſub ſcrupuloſitate
conſcribere eo ꝙ ſciam ſanctum ſtudium
vr̄m talia non latere. Hec docemus: hec
etiam predicamus. hec ſunt eccleſie ca-
tholice ſeu apoſtolice dogmata: pro qui-
bus etiam morimur: ⁊ deſtruere ea volē
tes nullatenus formidamus. Qui licet
verberibus nobis extorqueāt. nos tamē
ſpem non auerſamur noſtram. Horum
igitur aduerſarij idest Arrius et achil-
las et qui cum eis ſunt veritatis inimi-
ci: ab eccleſia ſunt ꝓcul expulſi. alieni fa-
cti a pia doctrina noſtra ſm beatū pau-
lum dicentem quicunq̄ vobis annuncia
uerit preter quod accepiſtis anathema
ſit licet angelus de celo eſſe ſe fingat. Sed
etiam ſi quis alijs ſermonibus dñi no-
ſtri ieſu chriſti et doctrina ſm pietatem
inflatur nichil ſciens et reliqua. Hos igi
tur anathematizatos a fraternitate nul
lus veſtrum ſuſcipiat aut habere patia-
tur ea que ab eis vel dicuntur vel con-
ſcribuntur. cuncta enim velut magi ho-
mines mentiuntur. quia veritatem loqui
nō poſſunt. Circuneunt denique ciuitates
nihil ſtudentes aliud q̄ vt amicitiarum
ſchemate et nomen pacis per figmenta
vel blandimenta literas dent et acci-
piant: vt errare faciant per hec deceptas
a ſe mulierculas. hos ergo qui cōtra chri
ſtum tanta preſumunt quiq̄ chriſtianita
ti tam publice derogarunt/ qui inter in-
dicia perſecutiones nobis q̄ſtum in ipſis
eſt excitare non ceſſant et ineffabile ſa-
cramentum chriſtianitatis eneruare mo
liuntur. Aduerſamini dilectiſſimi ⁊ vna-

nimes atq₃ concertatores nobiſcu₃: con-
tra eorũ veſanam eſtote preſumptionem
ad ſimilitudinem comminiſtrorũ noſtro
rum qui indignati ſunt et aduerſus eos
mihi ſcripſerunt. et in thomo quẽ etiam
vobis dixerim p filiũ meũ archidiaconũ
ſubſcripſerunt. tã toti⁹ egypti ⁊ thebai-
dis ꝗ̃ libie ⁊ pẽthapolis: ſyrie. licie pam
philie: aſye capadocie: ſacerdotes: alia-
rũq₃ prouinciarum ad quorũ inſtar etiã
vos eum confido ſuſcipere. Multis itaq₃
mihi contra nocẽtes remedijs exñtibus
etia₃ hoc inuentum eſt vtile medicamẽ:
q: cõuertũtur ſeducti ab eis populi nunc
noſtris ſacerdotibus obedientes et ad
penitentiam per eos accedere feſtinan-
tes. Salutate adinuicẽ fraternitatẽ que
apud vos eſt. valere vos in domino opto
cariſſimi. Sũt aũt q̃ anathematiſati ſunt
ex preſbyteris quidẽ arrius: ex diaconib⁹
autẽ achillas. euzonis. athalis. lucius.
ſarmacius. iulius. menas. alter arrius.
et heliadius. ¶ Theodericus.

¶ Cõſona his dixerit et philogonio an-
thiochene preſuli ciuitatis/ et euſtachio
qui tunc beroen gubernabat eccleſiam ⁊
alijs apoſtolorum dogmatũ defenſorib⁹
ſed neq₃ arrius quieſcere paſſus eſt. Scri
pſit enim et ipſe concordibus ſuis. Quia
vero nihil falſi contra eum ſcripſit ſacra
tiſſimus alexander. Ipſe arrius literis
ſuis ſcriptis ad nicomedienſem euſebiũ
proteſtatus eſt. quam epiſtolam inſerere
nõ omitto: vt cõmunicatores impietatis
ei⁹ ignorãtib⁹ poſſim facere manifeſtos.

¶ Capitulum. xv.

Domino deſi-
derabiliſſimo homini dei
fideli orthodoxo euſebio.
Arrius q̃ perſecutionẽ ab
alexãdro papa patitur in
iuſte: propter vincentem omnia verita-
tem quam tu quoq₃ defendis in domi-
no. A patre meo armonio veniente
ad nicomediam rationabile iudicaui te
ſalutare per eum ſciens dilectionem pa
riter et affectum quem circa fratres pro
pter deum habere dinoſceris. Uehemen
ter nos vaſtat atq₃ perſequitur et omnẽ
benignum animum mouet. aduerſum
nos epiſcopus alexander ita vt etiam de
ciuitate nos expuliſſet velut homines a
ne deo quoniã non concordamus ei pu
blice dicenti ſemper deus/ ſemper filius
ſimul pater ſimul filius coexiſtit ingeni
to deo. filius ſemper genitus eſt ab inge
nito genitus eſt: neq₃ cogitatione neq₃
athomo quodam precedit deus: ſemper
filius ex ipſo deo eſt. Et quoniam euſe-
bius frater tuus ceſarienſis et theodotus
et paulinus. et athanaſius ⁊ gregorius ⁊
ecius ⁊ oẽs per orientẽ dicunt q: preexiſtit
deus filio ſine principio: anathema facti
ſunt preter ſolum philogonium et bella
dicum ⁊ machariũ hoĩes hereticos ineru
ditos: quorum alij quidem dicunt filium
eructuationẽ: alij vero propoſitionẽ alij
coingenitũ quas impietates nec audire
poſſum⁹ licet innumeras mortes nobis
minentur heretici. Nos autẽ quoniam
dicimus et ſapimus et docuimus et do-
cemus quia filius non eſt ingenitus nec
ingeniti pars vllo modo: neq₃ ex aliquo
ſubiecto: ſed quoniam voluntate et con-
ſilio ſubſiſtit ante tempora et ante ſecu-
la plenus deus vnigenitus conuertibi-
lis et anteq₃ generaretur aut crearetur
aut predeſtinaretur aut fundaretur non
erat. ingenitus enim non erat: perſecu-
tionem patimur q: diximus principium
habet filius. De⁹ aũt ſine principio eſt q:
diximus ex non extantibus eſt. Sic au-
tem diximus ſecundum q̃ nec pars dei
eſt nec ex aliquo ſubiecto propterea per-
ſecutionem patimur. De cetero tu noſti
valere te in domino opto memorem tri-
bulationum noſtrarum conlucianiſta ve
re euſebie id eſt pie. Euſebius itaq₃ ceſa
rie erat epiſcopus. theodotus laodicie
tyri paulinus: athanaſius anazardi et
gregorius beriti. ecius autem lidde. Lid
da vero eſt que nunc dioſpolis appella-
tur. Hos arrius concordes ſe habere glo
riabatur. Hoſtes autem vocauit philo-
gonium preſulem vrbis antiochene hel-
ladicum tripoleos, et macharium hiero-
ſolimorũ aduerſus eos ſarciẽdo calum
nias quoniam eternum et ante ſecula fi-
liu₃ et cum patre equi honoris eiuſdẽq₃
ſubſtantie predicabant. Hanc igitur euſe
bius dũ ſuſcepiſſet epiſtolã ⁊ ipſe vene-

num ſue impietatis euomuit ſcripſitq̃
hoc modo paulino epiſcopo tyri.

Capitulum.xvj.

DOmino meo
paulino euſebius in dño
ſalutem. Neq̃ dñi mei eu
ſebij ſtudiū ꝓ veritate ver
bi tacitū eſt: ſʒ vſq̃ ad nos
peruenit neq̃ tuū dñe ſuper hac cā ſilen
tiū. Et vt ꝯñs erat de dño quidē meo eu
ſebio letati ſumus de te vero triſtamur
arbitrātes taciturnitatē tāti viri noſtrā
eſſe deuotionē. Quapropter rogo te ſciē
tem qm̄ indecens eſt virū ſapientē alia
ſapere ⁊ tacere veritatē: vt ſpūali ratiōe
cōmotus ad cōſcribendum de huiuſmo
di reb⁹ incipias cū ⁊ tibi ſit vtile ⁊ audiē
tibus te: maxime dū ⁊ per cōſequentiam
ſcripture et veſtigia ſermonū ei⁹ et volū
tatis ſcribere cuncta nolueris. Qm̄ neq̃
duos ingenitos audiuimus aliqū neq̃
vnum in duos diuiſum. Neq̃ corporale
aliquid paſſuʒ eſſe dicimus aut credidi
mus dñe meus ſed vnū quidē ingenituʒ
vnū vero ab eo vere ⁊ nō ex ei⁹ ſubſtātia
factū ⁊ vniuerſaliter dicendum nequaq̃
cū ingenita natura participantē aut exi
ſtētem] ex ei⁹ ſubſtantia ſed factū perfe-
cte aliud natura atq̃ virtute q̃tum atti
net ad integrā ſimilitudinē affectū pote
ſtateq̃ factoris factū ſcʒ inenarrabiliter
qđ eſſet cogitationi nō ſolū humane ſed
etiam q̄ vltra oēs hoīes eſt incōprehēſi
bile iudicam⁹ ⁊ credim⁹. Et hec quidem
nō rationib⁹ noſtris obſtricti: ſed ex ſcri
ptura ſctā dicentes dicim⁹ creatū eſſe ⁊
fundatū ⁊ genitū ſubſtātia: ⁊ inconuerti
bili et ineffabili natura ſimilitudine fa
ctoris ſicut ipſe dñs ait. De⁹ creauit me
in initio viarū ſuarū in opera ſua ⁊ ante
ſeculum fundauit me ante oēs colles ge
nuit me. Si autē ex eo hoc eſt ab eo erat
quaſi pars ei⁹ vel ex fluxu ſubſiſtens ne-
quaq̃ creatus aut fundatus eſſe dicere
tur. Neq̃ tu ignoras hoc dñe vere q: qđ
ex ingenito exiſtit creatū taʒ ab alio aut
ab eo aut fundatū nō erit ab initio inge
nitū cū dicere oſtenſionē quandam ꝑbet
quaſi ex ſubſtātia paterna ſit natus ⁊ ha
beat ex eo equalitatem nature. Scimus
enim quia non de eo ſolo genitum dicit
ſcriptura ſed etiā de diſſimilibus ei na-
ra per oia. Nam et de hoibus ait. Filios
genui ⁊ exaltaui ipſi vero me ſpreuerūt.
Et iterum. Deū qui te genuit dereliqui
ſti. Et in alijs quidē ait. Qui peperit gut
tas roris nō naturam ex natura narrās:
ſed vnuſcuiuſq̃ creature ex eius volun
tate natiuitatē non em̄ ex eius ſubſtātia
ſunt ſed oia voluntate ei⁹ facta ſicuti fa
cta ſunt. Ille ſiquidem deus eſt. Hec au-
tem ad ſimilitudinem eius verba ſimi-
lia futura ſecundum ſpontaneum motū
facta et omnia quidem per eum a deo fa
cta cuncta tamen ex deo que percipiens
et exponens ſecundum datam tibi diui-
nitus gratiam ſcribere domino meo ale
xandro feſtina. Cōfido enim quia ſi ſcri-
pſeris illi cōuertitur. Saluta omnes qui
in dño ſunt. Ualentem te ⁊ ꝓ nobis oran
tem gratia dei cuſtodiat domine.

Socrates. Capitulum.xvij.

TAlia etiſti al
terutris ſcribebant cōtra
veritatem ſe armātes ad
prelium. Et peius fiebat
malum ad cōtentionis in
cendiū per eos qui hec ſcripta ſuſcipie-
bant. Cōſentientes igitur alexandro. et
in eius thomo cōſcribebant: alij vero cō
traria faciebant. Precipue tm̄ ex aduerſo
mouebatur nicomedienſis euſebius: qm̄
in epiſtola ſua grauiter eius memoriaʒ
fecerat Alexāder. Poterat auteʒ illo tpe
nimis euſebi⁹ q: tūc imperator nicome-
diā morabatur. Nam ibi ante paululuʒ
tps diocletianus et q̄ circa eū regalia cō
ſtituerāt. Propterea ergo multi epiſco-
porū obediebant euſebio ⁊ ille frequēter
ſcribebat alexādro quidē vt deſerēs qō
neʒ qua mouebat tumultū ſuſciperet ar
rium ⁊ ſequaces eius. Per ciuitates au-
tem diuerſis epis ne conſentirēt ſcriptu
ris ⁊ ſcriptis alexādri vñ oia erant val-
de turbata. Nō enim ſolūmodo eccleſie
ꝑſules ratiocinationibus inter ſe certa-
re videbantur ſed etiā populus diuiſus
erat. Alij namq̃ iſtis alij vero conſentie-
bant illis: ⁊ ad tm̄ cauſa venit incēdiū vt
in publico ⁊ in ipſis theatris chriſtiani-

tati derogaretur. Hij quidem in ipſa ale
xandria poſiti tamq̃ iā victores de ſuperio
rib⁹ perſecutionib⁹ facti poti⁹ armabant
legationeſq̃ mittebant ad prouinciales
ep̄os. hij vero in alterā diuiſi partem il
lorum ſimili ſeditioni communicabant.

Capitulum. xviij.

DIſcebātur igi
tur arrianis meliciani qui
dudū fuerāt ab eccleſia ſe
gregati: q̄ vo ſint iſti dicē-
dū eſt ſub petro alexādri-
ne ciuitatis ep̄o qui ſuſcepit diocleciano
imperāte martyriū: mellicius quidā ep̄s
vnius ciuitatis egyptiorum depoſitus eſt.
Et ppter alias multas cauſas ⁊ maxime
q: in perſecutiōe fide negata ſacrificaue
rat. Ergo dānatus habuit multos ſequa
ces ⁊ hereſiarches factus eſt eorum qui ha
ctenus ab eo in egypto meliciani vocant
nullā iuſtitie ſatiſfactionem habens cur
remāſerit ab eccleſia ſeparat⁹. Dicebat
quidē iniuſtitiam ſe paſſum ⁊ obloqueba
tur ſepius derogabatq̃ petro. Sed petr⁹
in perſecutione percepta martyrij palma
defunctus eſt. Iſte vero retulit detractio
nes in achillā qui ⁊ poſt petrum ſuſcepit
ep̄atū ⁊ rurſus in alexandrū q̄ poſt achil
lam noſcitur ordinatus. Inter hec igitur
ſuperuenit queſtio arriana: ⁊ melici⁹ vna
cū ſuis defendebat arriū cōſpiratione fa
cta cū eo aduerſus ep̄m. Quibuſcūq̃ em̄
praua videbat arrij ſecta ſuſcipiebāt ſup
arrio alexandri ſniam: tamq̃ iuſtū cōtra
cōſentaneos arrij eius videretur eſſe de-
cretū. Scribebāt aūt ⁊ qui circa euſebiuȝ
nicomedie: et alij quib⁹ arrij opinio com
placebat / quaten⁹ ſolueretur quidē pre-
miſſa dānatio ⁊ in eccleſiā dānati redu-
cerētur quaſi nihil mali ꝓfiterentur. Sic
itaq̃ aduerſis ep̄lis ad alexādrinū ep̄m
deſtinatis fecerūt harū ep̄laruȝ collatio
nes. Arrius quidē earū et que ꝓ ſe erant
alexander aūt cōtrariū. Et hinc occaſio
cōtētionis oborta eſt hereſibus que nūc
vbiq̃ circūuolant hoc eſt arrianorum euno
mianorum ⁊ quecūq̃ macedonio nomen
habent. Singuli nunq̃ ipſis ep̄lis teſti-
bus vſi ſunt in defenſionē hereſis ſue.

Sozomenus. Capitulum. xix.

CUm vo ſepe
ſupplicātes alexādro qui
circa euſebiū non inclinaſ
ſent cū tamq̃ iniuriā paſſi
malignabantur ⁊ acriores
ad roborandū A arrij dogma ſunt facti
cōſiliumq̃ in bythinia colligētes ſcripſe
runt ep̄is vniuerſis vt tamq̃ recta credē-
tibus cōmunicarent arrianis et agerent
vt alexāder q̄z cōicaret eis. Dūq̃ eorum ſtu
diū deſeciſſet alexādro nequaq̃ ꝯſentien
te legatiōe fungit arri⁹ apd̄ paulinū tiri
ep̄z ⁊ euſebiū pāphili pōtificē ceſarie pa
leſtine ⁊ patrophilū ſcytopholeos petēs
vna cū ſuis: vt iuberet cū populo q̄ cū eo
erat ſolēnia ſacra eccleſie celebrare tamq̃
ipſe prius preſbyterorum habuiſſet officiū
eſſe dicēs ꝯſuetudinis in alexādria ſicut
eſſet nūc vt vno exiſtēte ſuper oēs ep̄o p̄-
ſbyteri ſeorſum eccleſias obtinerent ⁊ po
pulus in eis collectus ſolēniter celebra-
ret. Tunc illi vna cū alijs ep̄is in paleſti
na cōgregati tale decretū ſup petitione
arrij ꝓtulerūt iubētes collectas coexer
cere ſicuti pri⁹ eſſe tn̄ ſubditos alexandro
pōtifici ⁊ deprecari ſemp vt eius pace cō
muniōe fruerent. Cūq̃ etiā i egypto B
multis concilijs celebratis hereſis pullu
laret: ita vt vſq̃ ad regalia perueniret et
nō mediocriter cōſtātinus imperator af
fligebatur eo q religione nuper ichoan-
te creſcere multos a xp̄ianitate dogmatū
diſcordia reuocaret. Et propterea culpa
bat ⁊ arriū ⁊ alexādrū eiſq̃ ſcribens ar-
guebat q: cū latere potuiſſet hec qō eam
deduxiſſent ad mediū ⁊ vehemēti ſtudio
ꝯtentiōis mouiſſent q̄ nec querēda erat
nec ab īitio cogitāda aut cogitata poti⁹
taciturnitati iure tradēda: cū vtiq̃ ab al
terutris nō ſeiūgi potuiſſent. lȝ ex aliqua
pte dogmatū diſſonarēt. Alexādro ſiqdē
⁊ arrio aliqn̄ culpās aliqn̄ ſuadēs talia
ſcripſit. quarum lr̄arum ptē hic poni nō eſt icō
gruū. Tota ei ep̄la ī libris euſebij poſita
eſt ī vita ꝯſtātini. Socrates. Capi. xx.

VIctor cōſtanti
nus maxim⁹ pius. Alexan. ⁊
arrio. didici tūc natura pre-
ſentis queſtionis originem

quando tu o alexander a p̄ſbyterio req̄rebas q̄d vnuſquiſq̨ eoꝝ de quodā loco in lege ſcripto magis aūt ꝑvane cuiuſdā queſtionis parte ſentiret: tu q̄noq̨ o arri q̄d neq̨ principio cogitari debuerat: aut cogitatū taciturnitati tradi potiꝰ cōpetebat. Illud improuide ꝓtinus obiecisti: vñ diſcordia inter vos emergente myſteria cōtēnunt. Sctūs vero populus in vtraq̨ diuiſus eſt: cōmunis corporis cōgruētia ſeparatur. Ergo vterq̨ veſtrū ex equo voluntatē prebēs/in quo vos cōfamulus veſter iuſte monet obediat. hoc itaq̨ neq̨ requirere dignū eſt neq̨ de talibꝰ rñdere querentibꝰ. huiuſmodi em̄ queſtiones q̄ nō cuiuſdā legis neceſſitate ꝓponūtur/ inutilis vocationis tp̄e exquirūt. Et licet cā cuiuſpiā naturalis exercitij fiant tñ debemꝰ eas intra ſenſum claudere ⁊ nō ꝓ̄ pte in publica cōciliabula deportare nec omniū auribꝰ inconſulte cōmittere. Quātus em̄ eſt vnuſquiſq̨ hoīm vt poſſit ita magnarū rerum ⁊ valde difficiliū virtutem aut ad perfectum inſpicere aut interpretari digne? At ſi quis hoc facere difficile tamē poſſit quante parti populi ſua debit? aut quis tantarū queſtionum ſubtilitates extra lapſus ſui periculū ſuſtinebit? Ergo fugienda ſunt in talibꝰ multiloquia: ne forte dum infirmitati noſtre nature minime q̄d ꝓponitur explicatur mente diſcentium auditoꝝ pro tardiore intellectu ad perfectaꝫ queſtionis perceptionem peruenire non valente: ad neceſſitatem blaſphemie aut ſchiſmatis populus adducatur. Quapropter ⁊ interrogationes incaute et reſponſiones improuide equam alterutris veniam tribuant ex vtroq̨. Non enim pro ſummo legis mādato apud vos occaſio certaminis inflammata eſt: neq̨ noua quedam ꝑ dei religione hereſis introducta: ſed vnam eandemq̨ rationem habetis ſicut etiam vnū communionis ſignum. Uobis etiaꝫ inter alterutros ꝑ paruulis et valde modicis contendentibꝰ cauſis: tantum dei populū quem veſtris orationibꝰ ⁊ prudētia cōuenit gubernari diſcordare nec decet nec omnino fas eſſe credibile eſt. Ut aūt paruo quodam exemplo ſapientiam veſtram commoneam: noſtis etiam ipſos philoſophos quia in vno quidē dogmate cuncti conſentiunt. Cū vero in quadā ſententie parte diſcordant: licet diſcipline virtute ſeparentur tamen adinuicem corporis vnitate conſpirant. Cū hec ita ſint quanto potius iuſtuꝫ eſt vos magni dei miniſtros in volūtate religionis alterutris eſſe cōcordes. Conſideremꝰ itaq̨ ratione maiori ⁊ ampliori intelligentia cogitemus: ſi recte ſe habeat propter parua ⁊ vana ſermonum certamina. fratres fratribꝰ reſultare et honorem concilij per vos impia contentione diſcerpere dum adinuiceꝫ pro ſic paruis ⁊ nequaq̄ neceſſarijs litigatis: vulgaria ſunt hec ⁊ infantium magis fatuitatibus cōmodati da q̄ ſacrorum viroꝝ ⁊ prudentiū intelligentie conſona. Recedamus ergo volentes a tentationibꝰ diabolicis: magnꝰ noſter deus ſaluator vniuerſoꝝ communem omnibꝰ lumen effulſit: cuiꝰ prouidentia hoc meū miniſtri dei ſtudiū ad perfectionem venire permittite: vt vos illius populū mea allocutione et miniſterio. et monitionis inſtantia: ad ſynodalem poſſim reuocare communionem q̨ ſicuti dixi vna quedam in vobis eſt fides ⁊ vnus ſcd̄m vos hereſeos intellectus: legiſq̨ p̄ceptum ſuis partibus in vnius volūtatis ꝓpoſitum tendit. Hoc ergo quod vobis inter alia cōtentionem excitauit q̄m non attinet ad totius legis virtutem ſeparationem quandam et ſeditionē inter vos nō debꝫ efficere. Dico autē hec non tāq̄ cogens vos omnibus modis huic ſatis optime ⁊ qualiſcunq̨ ſit conſentire queſtioni. Poteſt enim et honor conſilij a vobis integer cuſtodiri et vna atq̨ eadem omnibus communio conſeruari. Licet aliqua in nobis particulariter adinuicē pro paruo quodam contentio generetur quoniam non omnes in omnibus idem volumus neq̨ vna in nobis natura verſatur aut volūtas vna cognoſcitur. De diuina ſiquidem prouidētia vna quedā in vobis ſit fides vna prouidentia: vnus in deo conſenſus: que vero pro his friuolis queſtionibus inter alterutros diſputata ſunt: licet non in vnam ſententiam colligant: manere tñ intra ſenſum debēt mentis ineffabilitate ſeruata. Commu-

vis autem caritatis pꝛecipuū ſacramentum:et veritatis fides.ꝛ honoꝛ circa deū atqꝫ religionem legis apud vos inconcuſſe ꝑmaneat. Reuertimini ergo ad alterutras amicitias atqꝫ gratiaꝫ reddite vniuerſo populo veſtros amplexꝰ voſqꝫ ipſos velut pꝛopꝛias animas expiantes alterutros rurſus agnoſcite. Suauiores enim crebꝛo ſunt amicitie poſt inimicitiarum cauſas ad concoꝛdiam reſtitute. Reddite ergo mihi tranquillos dies noctesqꝫ ſecuras vt quedam iocunditas puri luminis et vite iam quiete apud me letitia ꝯſeruet. Si nō fuerit neceſſitas ingemēdi ſꝫ lachꝛymas igrauari ꝛ neqꝫ ſeculū libēter ferre viuēdi. Dei nāqꝫ ꝑꝑlos i. ꝯfamulos meos ſic iniuſte et noxia veſtri contentione diuiſos congregari iam tempus eſt. Ut autem huiuſmodi triſtitie mee magnitudineꝫ ſentiatis audite. Dudum veniens ad nicomediē. ciuitatem repente ad oꝛientē pergere feſtinabam. Cunqꝫ ad vos tenderem ꝛ plurima iam parte vobiſcum eſſem huius rei nūtio ſum retētus:ne oculis videre compellerer que impoſſibile iudicabam ad ſenſum poſſe auriū peruenire. Quapꝛopter aperite iam mihi per veſtram concoꝛdiā oꝛientis vias quas ꝯtentione clauſiſtis alterutra velociterqꝫ mihi ꝯcedite voſqꝫ ipſos et alios vniuerſos populos videre letos ꝛ pꝛo communi omnium concoꝛdia ac libertate debitam gratiarū actionem fauoꝛabilibus eloquqꝫ deo perſoluere.

¶Sozomenus. ¶Capi.xxi.

ALexādro ſiquidem et arrio nunc culpando nunc am A monendo hec ſcripſiſſe dignoſcitur. Grauiter autem ferebat audiens aliquos ꝯ omniū ſtatutū agere paſche feſtiuitatem. Tunc etenim in vrbibus oꝛientis diſcoꝛdantes quidā ob hoc alterutra quidem ſocietate diuiſi non erant. Judaice tamen feſtiuitateꝫ dominicam celebꝛabant. Et vt aſſolet ſplendoꝛem collecte tali diſcretiōe fedabant. Pꝛopter vtraqꝫ igitur quietam eſſe eccleſiaꝫ feſtinabat pꝛinceps ſeqꝫ putās hoc malum poſſe pꝛeoccupare anteqꝫ ad plurimos perueniret:miſit virum circa ſe fide et vita ſimul inſignem:ꝛ confeſſionibus pꝛioꝛum tempoꝛum dogmate cōpꝛobatum:qui cum pacaret egyptios ꝑpter dogma tumultuantes et oꝛiētales pꝛopter paſcha diſcoꝛdes. Fuit autē coꝛdube oſyus ciuitatis epiſcopus. Cunqꝫ pꝛeter ſpem cauſa pꝛocederet ꝛ herefis potius ꝙ pax ſperata valuiſſet/nihil impetrans remeauit qui fuerat pꝛo pace directus eccleſiarum. Tunc illud famoſiſſimum in nicea conciliuꝫ feruoꝛ pꝛincipis excitauit publicis aſinis atqꝫ mulis: et curracibus equis epiſcopos et qui cum eis erant ad ſynoduꝫ venire pꝛecipiens.

¶Explicit hyſtoꝛie eccleſiaſtice ſozomeni liber pꝛimus.

Incipit liber ſecundus.

¶Incipiunt tituli libꝛi ſecundi.

i De pꝛeſulibus eccleſiarum qui interfuerunt niceno concilio.
ij De libellis oblatis imperatoꝛi et ab eo iuſſis incendi ꝛ de diſputatione dogmatis arriani.
iij De laico ſimplici confeſſoꝛe virum dialecticum ſuperante ꝛ de ſene ſimplici philoſopho chꝛiſtianum dogma pandente.
iiij Quomodo in conflictu Alexander conſtantinopoleos fecit philoſophum obtumeſcere paganoꝛum.
v De pꝛima ſeſſione epiſcopoꝛum in nice palatio et de abdicatione arrij.
vj Relatio Euſtacij anthioceni de niceno concilio.
vij Relatio athanaſij ad afros.
viij De ſabbino machidonianoꝛum epiſcopoꝛum.
ix De fide niceni concilij.
x Quomodo euſebius et theogenius dato penitentie libello recepti ſunt.
xj Epiſtola. Euſebij pamphili de fide niceni concilij ad paleſtinos.
xij Epiſtola niceni concilij ad Alexandriam et egyptum deſtinata.

xiij Quia novacianoꝝ epm acceſſiuz euocauit ad ꝯſiliū ꝯſtantinus.
xiiij Epiſtola conſtantini de arrio et ſcriptis eius.
xv Quia canones eccleſiaſtici nicea conſcripta ſunt et devincēnalibꝰ conſtantini.
xvj Epiſtola ad euſebium paleſtine de cōfectione ſacroꝝ libꝛoꝝ ⁊ de repurgio ſepulchꝛi dominici.
xvij Libellus penitentie datus euſebio ⁊ theogenio.
xviij De dedicatione ⁊ oꝛnamentis ciuitatis ⁊ de cultu hieroſolimoꝛū et ligno crucis, atq; clauis q̀bus tranſfixus eſt dn̄s.
xix De loco vbi veſta olim colebat ⁊ archāgeli baſilice ſtat ꝺ miraculis q̄ ibi ꝑ xp̄i noīe celebꝛant.
xx De temporū deſtructione.
xxi De ꝯuerſatiōe gētis nugadoꝛū.
xxij Qꝛ euſebiꝰ nicomediēſis ꝯſtātinopoleos inuaſit ep̄atū ⁊ de literis ꝯſtantini ⁊ aduerſus eū.
xxiij Qꝛ rurſus euſebiꝰ apud ꝯſtantinum impetrata venia pꝛo arrianis agebat.
xxiiij Qꝛ fraude euſtachiꝰ antiochenꝰ ſit ep̄atu depoſitꝰ ⁊ exilio depoꝛtatus ⁊ poſt eū fuerint oꝛdinati.
xxv De diuiſione antiocheni populi pꝛopter euſtachium.

Incipit liber ſecundus feliciter Nomina epiſcopoꝝ Niceni concilij.

Sozomenus. Capitulū. j.

COmmunicabant igitur niceno Cōcilio ex apoſtolicis quidem ſedibus Macharius hieroſolimitanus: Euſtachius iam p̄ſidens anthiocene apud orientē eccl̄ie: ⁊ alexāder alexādrie q̄ eſt apud ſtagnū mariā. Juliꝰ autē romanus ep̄us ꝑpter ſenectutem defuit Erātq; ꝑ eo p̄ſentes vitꝰ ⁊ vincētius p̄ſbyteri eiuſdē eccl̄ie. Sup hos aūt ⁊ alij plurimi boni ⁊ optimi ex diuerſis gētibꝰ cōuenerūt. Alij q̀dē ad intelligendū ⁊ dicēdū nimis idonei: ſciētiaq; ſacroꝝ libꝛoꝝ ⁊ alia eruditiōe diſciplinati: vtiq; ꝟtute p̄clari. Alij vero in vtroq; ꝓbatiſſimi viri quoꝝ vtile iudico etiā noīa memoꝛare.

Theodoꝛicus. Tanq; ſtigmata domini Jeſu in coꝛpoꝛe ꝟ circunferentiū ſcḋm ſacrum apoſtolū. Erat enim Jacobꝰ antiochie migodonie quā ſiri ⁊ aſſiri niſibin appellant. qui moꝛtuos ſuſcitauit viuos curauit. ⁊ alia innumera ꝓbat operatus eſſe miracula. Sed hec ſuperfluuz arbitroꝛ huic operi rurſus inſerere: q̄ in deo amabili rurſus hiſtoꝛia latiꝰ enarraui. Paulus neoceraric quod eſt caſtrum poſitum iuxta ripas eufrate. Js enim licinij rabie demolitus eſt. Ambas em̄ manus ligatas habuerat: ignitoq; ferro cōbuſtas. quo fuerant nerui articuloꝛum eius a ſua nobilitate ſiccati atq; moꝛtificati. Alij vero dextros oculos effoſſos habuerūt: alij dextras ſuras abſciſſas. Unꝰ hoꝛum erat paſuncius egyptius. ⁊ abſolute videbatur ibi populus athletarum chꝛiſti ⁊ martyꝛū in vno loco cōgregatoꝝ de quibus et euſebius pamphili tertio libꝛo in conſtantini vita hec ita dicit.

Socrates. Cunctarum igitur C eccleſiarum que totam europam libiāq; et aſiam replebant/ſimul erāt miniſtrorū dei congeſta cacumina vnaq; oꝛationis domus tanq; a deo dilatata intrinſecus ferebat. oēs in idē ſyꝛos ſimul ⁊ cilicas phenicaſq; ⁊ arabes. atq; paleſtinos. Jnter hos et egyptios thebeōs lybias necnon et qui ex meſopotamia oꝛiuntur ſed etiam perſa ad conſilium venit epiſcopus. Uerum nec ſcita defuit eoꝛum choꝛo: pontuſq; et aſia phꝛygia et pamphilia viros pꝛobatiſſimos pꝛebuerunt. Aderant traces et macedones chmi et epyꝛote et hoꝛum quoq; interius habitātes. Jpſe autem hiſpanoꝛum valde famoſus oſius vnus erat ⁊ ſimul plurimis aſſidebat. De regia vero ciuitate pꝛeſul alexander pꝛopter ſenectutem defuit: p̄ſbyteri vero pꝛeſentes locū eius implebant. Talem itaq; ſolus a ſeculo vnus imperatoꝛ conſtantinus chꝛiſto coꝛonam vinculo pacis exoꝛnans: ſuo ſaluatoꝛi de victoria inimicoꝝ ⁊ hoſtiū deo docibilem dedicauit. Gratiarum actionis imaginē ſecundū nos apoſtolica plauſiōe ꝯſtituēs.

¶ Tunc igiẗ ille ſermo cōpletus eſt: collectos ex om̄ibus gentibus que ſub celo ſunt viros religioſos inter quos erāt parthi ⁊ medi ⁊ helamite et qui habitāt meſopotamiā/iudeā/et capadociam/pontū ⁊ aſiā/phrigiā ⁊ pāphiliā egyptum ⁊ ꝑtes libie sec⁹ ſyrenē/ et aduene romani iudei ⁊ ꝓſeliti/cretes ⁊ arabes. Uerūtamen illis hoc deerat ꝙ non ſicut iſti oēs ex dei miniſtris vndiq̄ ꝯſiſtebāt. In preſenti ſiqui D dem choro multitudo erat epiſcopoꝝ numerū trecentorum excedens. ſequētibus eos p̄ſbyteris ac diaconibus ⁊ accolitis quoꝝ numerus non poterat cōprehendi. Miniſtroꝝ vero dei alij ſapiētie ſermone fulgebant alij continenti a vite ⁊ patientie coruſcabāt. Alij vero medio modo horum virtutibus ornabātur. Erant igitur inter eos alij temporis honorati longinquitate: alij iuuentute et animi robore premicātes qui nuper venerant ad huius miniſterij curſum. Quibus videlicet ⁊ omnibus imperator diebus quotidianis cibaria largiſſime ordinarat expēdi. Hec itaq̄ de his qui ibi collecti ſunt pamphili recitauit Euſebius. Cumq̄ celebraſſet imperator victricem cōtra licinium feſtiuitatem et ipſe occurrit ad niceā. Clarebat autē inter epiſcopos paſuncius ex ſuperiori thebaida et ſpirido ciprius. Cuius autem rei cā hoꝝ memini poſtea ſum dicturus.

¶ Sozomenus. Capitulum. ij.

Eerāt itaq̄ cum epiſcopis viri diſputationi experti verbis ſtudentes prodeſſe conſilio. Ut autem aſſolet fieri plurimi ſacerdotum tanq̄ pro cauſis proprijs decertare collecti tempus ſe inueniſſe putauerunt quo corrigeretur A quod contriſtabat eos: et de quibus aliū vnuſquiſq̄ forte culpabat. libellum offerens principi que in eo fuerant commiſſa narrabat. Cumq̄ hoc quotidie facile proueniret: precepit imperator certo die ſingulos de quibus; alium culparent facere manifeſtū. Cūq̄ dies conſtituta veniſſet libellos oblatos ſuſcipiens. Hec q̄dem accuſationes inquit xp̄s habebunt propriū/ideſt diem magni iudicij: iudicē vero illū qui tūc futurus eſt omnib⁹ iudicare. Mihi ergo homini cōſtituto de huiuſmodi rebus non licet habere auditoriū/ſacerdotūq̄. ſ. accuſantiū ⁊ ſimul accuſatorū quos minime cōuenit tales debere monſtrari q̄ iudicenẗ ab alijs. Age nūc imitantes diuinam clementiā in alterutroꝝ veniam condonātes accuſationes aboleamus alterutras/⁊ de his que ad finem pertinēt agere ſtudeamus cui⁹ hic gratia ꝯuenimus. Hec ſiquidē imperator dicens vniuſcuiuſq̄ ſcripturam vacare: ⁊ libellos iuſſit ardere/diemq̄ diffiniuit qua ſolui que erant dubia conuenirent. Ante conſtitutū vero conuenientes apud ſemetipſos ep̄i: euocauerūt ariū ⁊ ꝓpoſitis in commune ſuis opinionibus diſputabāt. Cūq̄ vt aſſolet ad diuerſas queſtiones cā traheret. Alij ſiquidem ſuadebant nihil innouandum circa antiquam fidei traditionem: et maxime quando morū ſimplicitas ſine perſcrutatione tradebaẗ accedentibus ad fidei ſacramentum. Alij vero reſpondebant non oportere ſine examinatione ſequi ſententias antiquoꝝ. Plurimi vero tūc conuenientiū ep̄oꝝ et ſequentiū eos clericorū ſcientes diſputare huiuſmodi elocutionū arte exercitati claruerūt ⁊ imperatori atq̄ his qui circa eū erant noti ſunt facti. Ex illo enim ⁊ athanaſi⁹ tūc diacon⁹ exiſtēs: dū cū alexandro eſſet ep̄o huius ſtudij pars eſſe: maxima videbaẗ: necnon ⁊ quidā grecoꝝ philoſophoꝝ oportune harū diſputationū q̄ſtione participati ſunt. Alij q̄dē quale eſſet hoc dogma ſtudentes agnoſcere. Alij vero nuꝑ incohāte religione grecoꝝ deperire xp̄ianis inſenſi dogmatis ſacramēta ad v̄boꝝ certamina ꝑtrahebāt ita vt ꝯ ſe, ſeditiones exercerēt certaminaq̄ ſibimet inferrent et ſepius ex aduerſo contenderent.

¶ Socrates. Capitulum. iij.

Unq̄ plurimi diſputatiōis delcatōe traherenẗ vn⁹ A q̄dā ex ꝯfeſſorib⁹ laicis ſimplicē h̄ns ſenſu⁊ dialecticis obuiauit dicēs. Audite igiẗ chriſtus ⁊ ap̄li

nō nobis

Non nobis artem dialecticã tradiderunt vanãq3 verboꝝ fallaciã: ſed purã ſciẽtiã fide ꝛ bonis operibus obſeruãdã. Hec dicente iuuene ꝛ aio ſene pñtes quidẽ mirati ſunt dictũq3 probauerũt. Dialectici vero ſatiſfactione ſuſcepta ceſſauerũt: rationẽ quippe ſimplicem veritatis audientes. ¶ Sozomenus.

¶ Fertur enim ꝛ aliud dũ quidã eorum magnificẽtia ſermonũ extolleretur ꝛ illuderet ſacerdotibus nõ ꝑtulit ei⁹ faſtũ qdẽ ſenex ſimplex ꝛ innocẽs ac ꝓbatiſſimus cõfeſſoꝝ: ſ3 acceſſit aduerſus eũ ꝓferre ſermonẽ. Hoc itaq3 factũ petulãtib⁹ quidẽ et ſimplicẽ ſciẽtib⁹ cõfeſſoꝛẽ riſum mouit: maturioꝛib⁹ vero formidinem ꝓuidentibus ne a viro verbis artifice deduceretur ad riſum. verumtamen cedentibus vt quod vellet ediſcerent: reſiſtere namq3 ei cum talis eſſet nimium verebãtur. In noīe inquit ieſu chriſti o philoſophe audi dogmata veritatis. Un⁹ eſt de⁹ celi et terre oim viſibiliũ et inuiſibilium creatoꝛ qui hec oīa verbi ſui virtute fecit. et ſpũs ſui ſctitate firmauit. Hoc itaq3 verbum qđ nos inquit filium dei nominamus habita mia ſuper homines ab erroꝛe eos ꝛ ferali religiõe liberauit paſſus ex muliere naſci. ꝛ cũ hoibus cõuerſari: ꝛ mori ꝓ eis: venietq3 denuo iudicaturus ſinguloꝛum vitã. Hec ita ſe hre ſine perſcrutatiõe credimus. Noli igit inaniter laboꝛare querẽs deſtruere ea que fide percepimus. Noli inueſtigare modũ quo fieri hec aut non fieri potuerunt. Si eñ credis conſulẽti mihi ad iſta reſponde. Obſtupefactus vero philoſophus credo inquit Tunc grãs pro deuictione perſoluẽs cadẽq3 ſenioꝛ eque ſectatus eſt et prioꝛibus cõſectatoꝛib⁹ vt vnanimes ſibimet eſſent perſuadebat. Non improuide mutatum ſe iurans: ſed ineffabili quadam virtute ad chriſtianitatẽ protin⁹ inuitatum. ¶ Capitulum. iiij.

Dicitur autẽ proximum huic miraculo quoddã geſtũ per alexandrum Cõſtãtinopolitane ciuitatis epm. Cũ enim veniſſet imperatoꝛ Cõſtãtinus bizantium adeuntes eum quidã philoſophi querebantur quaſi nõ deum coleret vt deceret ꝛ circa ſacra nouitates exerceret: nouam in republica introducendo culturam: ꝑter que eius maioꝛibus viſa ſunt ꝛ grecorũ romanoꝛũq3 principib⁹ quos habuerunt tranſacta ſecula placuerunt. Uolebantq3 cum alexandro epiſcopo diſputare de dogmate. Ille vero hmõi exercitatione verboꝝ inexpert⁹ erat: de vite qualitate cõfidẽs. Fuit eñ vir magn⁹ ꝛ cõuerſatione mirãdus. Cumq3 certamẽ imperatoꝛe precipiẽte ſuſcepiſſet: cõueniſſentq3 philoſophi oibus loqui volẽtibus: vt vnũ ex ſe quẽ vellẽt eligerent poſtulauit ſancte memoꝛie pater noſter alexãder ceteros vero quicũq3 eſſent ſilentiũ tenere: precepitq3 vt tãtũmõ his que ab vtroq3 dicerẽtur intẽderẽt. Suſcipiente ſiquidẽ vno eoꝛum diſputationis vniuerſe negotium ad philoſophũ ſanct⁹ Alexãder. In nomine inqt Jeſu xpi impero tibi in pñnis ne loquaris. Et vna cũ eius ſermone opus impletum eſt. Repẽte nãq3 ille homo vt ſermonẽ audiuit obligato oꝛe conticuit. Putas ne iuſtum fuit conſiderare vtrũ maius hoc miraculũ videret vt hõ ꝛ hic philoſophus ſic facile officiũ locutionis amitterent: an certe vt lapis violẽtia verbi manu diuideretur qđ quidẽ aiunt Julianum feciſſe Chaldeum. Et hec quidem ſic acta ſunt vt referuntur.

¶ Theodericus. Capitulum. v.

[I]Nterea ſacerdotes ſepe cõueniẽtes Arriũ ad mediũ deducebant: ſubtileq3 examinationẽ de eius ꝓpoſitionibus agitabãt. Petulãter eñ in qualibet parte metuebãt proferre ſentẽtiam. Hec itaq3 ſacra et mirabilis turba ꝑmixtione aduerſarioꝝ non videbatur aliena. Erãt enim inter eos quidã / pauci quidem ſed callidi: ꝛ breuta imitãtes: celãteſq3 calliditatẽ: ꝛ Arrij blaſphemiã non defendentes aperte. Conueniẽtibus igitur vniuerſis maximã domũ preparauit in regalib⁹ imperatoꝛ: ſedes et ſubſellia in ea poni precipiẽs que ſufficerẽt oꝛdini ſacerdotum ita decentẽ preparãs eis honoꝛẽ:

inuitauit ingredi: ⁊ de preſentibus habe
re cõcilium. Introiuit aũt C ⁊ ipſe prin
ceps vltimus cum paucis laude dignam
ſui magnitudinẽ habens: ⁊ mirabilẽ ſpe
ciẽ: mirabiliorẽꝗ gerens dignitatẽ pudo
ris in fronte: minore vero ſede ꝗ̃ alijs po
ſita in medio eoꝝ ſedit. Primo tñ petens
ſibi hoc epoꝝ iuſſione cõcedi. Tum cum
eo reſedit ſacratiſſimꝰ ille cho D rus.
Primus itaꝗ magnꝰ Euſtachiꝰ Anthio
chene ſortitus eccleſie preſulatũ: nã phi
logonius cuius dudũ meminimꝰ ad me
liorẽ iam tranſierat vitã. Et hũc mirabi
lẽ virũ etiã nolentẽ ad regimẽ eius eccle
ſie: decreto cõi pontifices ac ſacerdotes ⁊
ois populus xpianus venire cõpulerat.
Is ergo pconioꝝ floribꝰ caput principis
exornauit: et ſtudio eius qđ habebat cir
ca ſacra benedictiões exhibuit. Poſt hũc
aũt Euſebiꝰ cognomine Pãphili. Quibꝰ
iã reticẽtibus E famoſiſſimus impa
tor protulit de vnanimitate concordiaꝗ
ſermones tyrãnorũ eis crudelitatẽ reme
morãs: ⁊ honorabilem pacem que ſub eo
eſt collata diuinitus ſimul ⁊ qꝫ peſſimuꝫ
⁊ valde crudele videretur: vt deſtructis
hoſtibus nulloꝗ preſumente reſiſtere: ſa
cerdotes alterutros iacularent atꝗ con
funderent: ⁊ impijs atꝗ ſine deo pſonis
delectationẽ riſumꝗ preberent. Cũꝗ de
diuinis tractarent rebus et ſctiſpũs do
ctrinã in ſcriptis haberẽt. Euãgelici eñ
libri ſunt inquit ⁊ aplici antiquorũꝗ pro
phetarũ ſanctiones ꝗ̃ nos erudiũt qđ de
ſacra lege ſapiamus. Expellentes igitur
hoſtile certamẽ exverbis diuinitus inſpi
ratis ſolutionẽ queſtionum mente perci
piamus. Hec ⁊ his ſimilia tanquã filius
amator patris ſacerdotibus veluti patri
bus offerebat: aplicorũ dogmatũ ſtudẽs
profligare concordiam. Cõcilij vero plu
rima pars his que dicebant obediebat:
⁊ inter alterultros vnanimitatẽ ⁊ dogma
tũ ſalubritatẽ libenter ãplectebat. Pau
ci vero qdã quorũ iã meminimus F
⁊ ſuper illos minophãtis epheſius: ⁊ ſci
topolitis patrofilus: theogenius nice
nus epus et narciſſus Neroniadis ꝗ̃ eſt
ſecunde cilicie quã nunc hermopolim vo
cãt. Et cum his theonas marmaricenꝰ:
ptolomaridis egypti ſecundus apoſtoli
cis reſiſtẽtes dogmatibus arrium defen
debãt. Dictãtes eñ fidei petitionẽ cetui
cõmuni dederunt. Que cum lecta fuiſſet
ab vniuerſis repente dirupta eſt ⁊ adul
tera fraudulentaꝗ pronuntiata. Turba
ſiquidem et tumultu contra eos ab om
nibus habito cunctiſꝗ proditionem ab
eis factã accuſantibus: pietati formidã
tes ſurrexerũt: ⁊ primi arrium abdicarũt
excepto ſecundo ⁊ theona. Cũ ergo fuiſ
ſet impius ille deſtructus cõcorditer vni
uerſi fidem gloriãqꝫ dictãtes que hacte
nus in eccleſijs permanet ⁊ ſubſcriptiõi
bus roborãtes ſoluere conſilium. Doloſe
tñ et non ſalubriter predicti viri in fidei
terminos cõſenſerũt vt teſtatur tã ꝗ̃ po
ſtea ab eis machinata ſunt contra pieta
tis propugnatores: ꝗ̃ que ab ipſis cõſcri
pta noſcũtur.

¶Capitulum. vi.

Euſtachiꝰ itaꝗ antiocenꝰ epſ: cuiꝰ pri
mitꝰ memini hec de eis re
tulit: docẽs que facta ſunt
eorũꝗ redarguẽs blaſphe
miam vbi illud etiã puerbiale interpta
tur eloquiũ. Dñs creauit me principium
viarũ ſuarũ in opa ſua. Pergo itaꝗ iam
hinc ⁊ ad ea ꝗ̃ geſta ſunt. Cum igit ppter
hec ſynodus maxima in nicẽã veniſſet vr
bem ⁊ quereret fidei modus aperta qui
dẽ impudẽtia Euſebius ſcripturã protu
lit blaſphemie: que corã oibus lecta repẽ
te cladem importabilẽ cauſam diuiſiõis
audiẽtibus irrogauit. Confuſionẽ tamẽ
incurabilẽ ſuo prouidit auctori. Cũꝗ of
ficina capta fuiſſet: indubitanter Euſebij
dirupta iniquitatis ſcriptura in conſpe
ctu omniũ quidã ex tractatu nomẽ expo
nentes pacis compeſcuerũt / ocẽ iuſtam
querimoniã faciẽtes. Arriani autem me
tuẽtes ne congregato in idem tanto con
cilio pellerẽtur exiliẽtes anathematiza
uerunt interdictũ Arrij dogma concordi
ter ſubſcribẽtes literis ſuaꝗ manu con
ſentiẽtes: ⁊ ſimili ſe ſicut ois ſynodus ſa
pere profitentes. Cũꝗ preſulibus: vt ita
dicam mala calliditatis arte preualuiſ
ſent: qui magis debuerant agere penitẽ
tiam. Tunc quidem latenter poſtea vero
clare damnatas ceperunt allegare ſentẽ

nas:ſepe ponẽtes inſidias eis a quibus
videbãtur eſſe cõuicti:volẽteſqꝫ zizanio
rũ germina radicare.Et tũc timẽtes de=
clinanteſqꝫ tanti concilij cognitores oc=
culte poſtea pietatis ꝑdicatores debel=
lare tentabant.Sed nõ credimus homi=
nes ſine deo poſſe preualere cõtra ſacrã
adorandãqꝫ legem euangelicãqꝫ doctri=
nam.Nam licet admodũ roborẽtur rur=
ſus fortiter et magnifice deuincuntur ſe
cundũ ꝓphetam glorioſe vocis yſaiam.
Hec itaqꝫ magnus euſtachius.

¶Capitulum.vij.

Alius aũt con
certator ꝛ veritatis ꝓpugna
culi turris A Athanaſi⁹.
ſucceſſor Alexãdri famoſiſſi
mi preſulis quãdo ſcripſit ad afros etiã
hec adiecit.Conuenientes enim epiſco=
pi ſtuduerunt verba quidem impietatis
ab arrianis inuenta perimere:hoc eſt ex
non exiſtentibus et quod dicebant crea=
turam ꝛ facturam filium et fuit aliquã=
do quãdo non fuit ꝛ quia mutabilis eſt
nature.Scripturarum vero manifeſtas
poſuere dictiones:q2 ex deo filius natu=
raliter vnigenitus eſt verbum:virtus ſa
piẽtia ſola patris:deus verus:ſicut Joã
nes ait.Et ſicut ſcripſit Paul⁹.Splẽdo
rem glorie ꝛ figurã ſubſtantie docẽs eſſe
filiũ patris.Qui vero circa euſebiũ pro=
pria tracti veſania loquebantur:alteru=
tris ꝛ dicebant.conſentiamus.Nã ꝛ nos
ex deo ſumus.Unus enĩ deus ex quo om
nia ꝛ vetera tranſierũt ecce omnia noua
ex deo ſunt facta.Cogitabãt aũt ꝛ illud
quod in paſtore ꝯſcriptũ eſt.Primũ om=
niũ crede q2 vnus eſt deus q creauit vni
uerſa atqꝫ perfecit ꝛ conſtituit ex non ex=
tantibus vt ſint.Porro alij epiſcopi ma=
litiam vidẽtes illorũ vt peſſimã impie=
tatis artẽ:apertius ꝛ vt ita dicatur ma=
nifeſtius dixerũt ex eo:ideſt cõſcripſe=
runt ex ſubſtantia patris eſſe filium:ꝛ vt
creature quidem eo ꝙ non habeãt a ſe=
metipſis vt ſint:ſed habeant principium
creãdi dicant ex deo.Filius aũt ſolus ꝓ
pri⁹ ex ſubſtãtia credat pr̃is.Hoc enĩ ꝓ=
priũ vnigeniti eſt ꝛ veri ꝟbi patris.Hec
itaqꝫ fuit occaſio vt ex ſubſtãtia diceret
patris.Rurſus aũt reqrẽtibus epis pau
cos eorũ q arriani eſſe putabantur:ſi di
cerent filiũ non eſſe creaturã ſed virtutẽ
ꝛ ſapientiã ſolam patris:ꝛ ymaginẽ ſem
piternam:ꝛ indiſſimilẽ per omnia patri
ac deũ verũ:capti ſunt q circa Euſebiuz
innuẽtes altereutris q2 hec veniũt etiaz
ad nos.Nã ꝛ nos inquiunt ymago ꝛ glo
ria dicimur dei.De nobis enĩ ꝛ dr̃ ꝛ dictũ
eſt.Sẽper enĩ nos q viuimus ꝛ virtutes
multe ſunt ꝛ egreſſa qdẽ eſt omnis virt⁹
dei ex terra egypti.Campa qꝫ ꝛ locuſta
dicitur virtus magna.ꝛ rurſus dñs vir=
tutum nobiſcũ:ſed etiam proprij nos dei
ſumus.Habem⁹ hoc nõ ſimpliciter quã=
do ꝛ fratres vocauit nos.Si autem ꝛ ve
rum deũ dicunt filiũ non nos contriſtat.
Factus enĩ verus eſt.Hec eſt arrianorũ
corrupta mens.Sed etiam hic epiſcopi
videntes eorũ dolum collegerunt ex ſcri
pturis ſplendorẽ fontem ꝛ fluuiũ ꝛ figu=
ram ad ſubſtantiã pertinere.Et illud in
lumine tuo videbimus lumen.Et ego et
pater vnũ ſumus.Et clarius iam ac bre
uiter cõſcripſerũt cõſubſtantialem patri
filiũ.Omnia nãqꝫ predicta hanc ſignifi=
cationẽ habẽt.Murmuratio ſiquidẽ eo=
rũ quaſi verba hec nõ fuiſſent ex ſcriptu
rarum autoritate prolata per eos quoqꝫ
inanis eſſe conuincitur.Ex non ſcripto
nãqꝫ ipſi impie proferẽtes.quippe quod
nuſꝙ penitus inuenitur ex nõ extãtibus
et fuit aliquando quãdo non fuit.Alios
culpant propterea ex non ſcriptis ſermo
nibus pie tamẽ intellectis dãnate ſunt.
Ipſi namqꝫ veluti de ſtercore reperien=
tes/hec vere de terra locuti ſunt.verum
epiſcopi non ſibimet adinuenientes ver
ba ſed habentes hec a patribus:teſtimo
nia conſcripſerunt.veteres enim ſacer=
dotes ante eos pene centũ triginta ma=
gne rome ciuitatiſqꝫ noſtre accuſauerũt
omnes qui dicũt facturam aut creaturã
eſſe filium ꝛ non cõſubſtantialem patri.
Et hoc ſciebat Euſebi⁹ ceſariẽſis epiſco
pus qui primũ defendebat arrianorum
ſectã.Nouiſſime vero ſcripſit niceno cõ
cilio.Scripſit aũt ꝛ ciuibus ſuis confir=
mans:q2 ꝛ antiquorum aliquos doctos ꝛ
illos tres epiſcopos ꝛ ꝯſcriptores agno=

uiſſet:nomine cōſubſtātialitatis vſos in
patris ꝛ filij deitate.Iſti ergo cōciliū me
tuentes expoſite fidei cōſenſerūt;ſecūdū
ꝓphete increpationē dicentis.Populus
hic labijs me honorat:cor autē eorū lōge
eſt a me.Theonas autem et ſecūdus no
lentes acquieſcere condēnati ſunt.
Poſtea vero in concilium venientes vi=
ginti conſcripſerūt de conuerſatione ec=
cleſiaſtica ſanctiones.

Socrates. Capitulum.viij.

SAbino itaq;
non credamus q̄ eos idio
tas vocauit imperi=
tos.Sabinus enim hera
clie tracēn.macedoniarū
epiſcopus habita cōgeſtione eorū q̄ per
diuerſa cōcilia ſacerdotū ex ſcripto ꝓla=
ta ſunt eis q̄ nicea cōuenerūt velut ydio
tis ꝛ ſimplicibus derogauit.nō ſentiens
q̄m ꝛ ipſi euſebio cū multa ꝓbatione cō=
fitēti fidē velut ydiote noſcitur deroga=
re.Et aliqua quidē volens preterijt:ali=
qua vero mitigauit.Cuncta tamē ſecun
dum propriā ſumpſit intētionē ꝛ laudat
quidē tanq̄ fide dignū:teſtem Euſebiuz
pamphili:laudat ſimul ꝛ principē tanq̄
ea q̄ ſunt xp̄ianorū dogmatizātem.Cul=
pat autem expoſitā in nicea fidē tāq̄ ab
ydiotis ꝛ nihil ſcientibus traditā:et quē
velut ſapientem ꝛ ſine mendacio teſtem
vocare cōſueuit eius voces ſponte contē
nit.Ait enim Euſebius:q2 ex viris dei ni
cea cōuenientibus alij quidē ſapiētie ſer=
mone micuerunt:alij cōtinentia vite lau
dati ſunt.Et q̄m imperator preſens oēs
ad vnitatem ſuam concordes ꝛ cōſecta=
tores eſſe perſtruxit.Sic ergo contraria
dicta ſabini nec euſebij atq; cōſortū eorū
ſibimet agnoſcuntur.Et ſiquidē alicubi
opus fuerit de ſabino memorabimꝰ.Cō
cordia ergo fidei a magno nicea ꝓbata
conſilio:ab euſebio clara voce laudata
hec eſt. Capitulum.ix.

CRedimus in
vnum deum patrē omni=
potentē omniū viſibilium
ꝛ inuiſibiliūq; factorem.
Et in vnū dñm ieſum xp̄z
filiū dei natū ex patre vnigenitū hoc eſt
ex ſubſtātia p̄ris:deū ex deo:lumē ex lu=
mine deū verū ex deo vero:natū nō factū
ꝯſubſtātialē patri ꝑ quē oīa facta ſunt ꝛ
q̄ in celo ꝛ q̄ in terra.Qui ꝓpter nos ho=
mines ꝛ ꝓpter noſtrā ſalutē deſcendit:ꝛ
incarnatus ꝛ homo factus eſt.paſſus.et
reſurrexit tertia die:et aſcendit in celos
ꝛ vēturus eſt iudicare viuos ꝛ mortuos.
Et in ſpiritū ſanctū.Dicentes aūt.Erat
quando non erat aut non erat anteq̄ fie
ret aut quia nō extātibus factus eſt:aut
ex altera ſubſtantia vel eſſentia dicētes
eſſe aut creatum aut conuertibilem filiū
dei.Hos tales anathematizat catholica
et apoſtolica eccleſia.Hāc venerabilē ſi
dē trecenti quidē decem ꝛ octo ꝛ agnoue
rūt ꝛ amplexi ſunt.Et ſicut ait Euſebius,
conſonātes ꝛ vnanimes in ſcriptis expla
nauerunt.Quinq; vero ſolūmodo nō re=
ceperunt verbū conſubſtantialitatis re=
prehendētes:euſebius nichomedie pre=
ſul:theoginus niceꝰ:maris calchedonē=
ſis:theonas marmaricenus ſecūdus pto
lomaidis.Dicētes conſubſtantiale eſſe
quod ex aliquo eſt aut ex ꝑtitione aut ex
decurſione aut ex plātatione.Ex plāta=
tione quidem ſicut ex radice germē.Ex
decurſione vero ſicut paterni filij.Et ꝑti
tione aūt ſicut ex maſſa aurea anuli duo
vel tres.Secūdū nullā aūt horū inquiūt
eſſe filius dei.Propterea ergo dicebāt in
fide non eſſe cōſentiendū.Plurimū ſiqui
dem verbo conſubſtantialitatis derogā
tes:predicti viri in arriana depoſitione
ſubſcribere noluerunt.Ideoq; ſynodus
arrium et conſectatores eius anathe=
matizauit omnes abijcientes neq; acce=
dere eum in alexandriā preceptūq; prin
cipis repente eundē arriū ꝛ qui circa Eu
ſebium et theoginum et qui cū eis exilio
deportauit. Cap.x.

EVſebius igit
et theoginus poſt paululū
tēporis exilij:li bellum
penitētie porrigētes in fi=
de cōſubſtātialitatis ꝯſen
ſerunt quod declarabimus procedētes.
Tunc autem in ſynodo euſebius cogno=
mine pāphili et ceſarie paleſtine ſoc

ritus epiſcopatum:paululū animaduer
tens atq; conſiderans vtrum oporteret
ſuſcipi terminū fidei vna cum alijs om=
nibus hoc eſt vniuerſa multitudine con
ſenſit ſubſcripſit necnō ⁊ populo ſub ſua
dyoceſi conſtituto ſcripſit terminū fidei
et vbiq; deſtinauit ſermonem ſubtiliter
conſubſtantialis nomē interpretatus:vt
nequaq; penitus ſuſpitionē aduerſam
de eo quilibet habere potuiſſet.Sūt aūt
q̄ ab ipſo euſebio conſcripta ſunt huiuſ=
modi verba. Capitulum.xi.

ARbitramur
et vos dilectiſſimi etiam
aliunde didiciſſe fama cō
ſueta precurrere perfectū
de his que ſunt geſta ſer=
monem.Sed ne huiuſmodi auditu ve=
ritas vobis aliter nuntietur:neceſſario
direximus vobis primum quidē ſcriptu
ram a nobis de fide propoſitam.Nam ⁊
dominus noſter ad predicandum diſci=
pulos ſuos mittēs ait.Euntes docete om
nes gentes baptizantes eos In nomine
patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti.De quibus
⁊ affirmauimus ita habere ⁊ ita ſapere.
ſed etiā dudum ſic habuiſſe ⁊ ita ſapuiſ=
ſe:ſed ⁊ vſq; ad mortem pro hoc inſtante
fide anathematizantes oēm ſine deo he
reſim:hec omnia ex corde ſapuiſſe ⁊ anima
ex quo nouimus noſmetipſos:⁊ nunc ſa=
pere ⁊ dicere coram omnipotēti deo ⁊ do
mino ieſu xpo cū veritate teſtamur oſtē=
ſuri probationibus ⁊ ſatiſfacturi vobis
quia ⁊ preteritis temporibus ita credidi
mus ⁊ predicauimus Hoc a nobis expo
ſita fide nulli relictus eſt reſiſtēdi locus.
Sed ipſe primus deo amabilis impera
tor noſter rectiſſime eaz habere teſtatus
eſt:⁊ ſic etiam ſe profeſſus eſt ſapere/⁊ in
hac oēs cōſentire/⁊ ſubſcribere/⁊ in his
dogmatibus cōcordare precepit.vno ſo
lūmodo ſcripto ⁊ incerto cōſubſtantialis
verbo.Quod etiā ip̄e interpretabatur di
cens:quia non ſecūdū corporeas paſſio=
nes ꝯſubſtātialis dr̄ neq; ſcd̄z diuiſionē
neq; ſcd̄m quādā deciſionē ex p̄re ſubſi=
ſtere.Non em̄ poſſe naturā ſine materia
intelligibilē incorporeāq; corporalē quā
dā ſubſiſtere paſſionē:ſed ſacris q̄buſdā
ineffabilibuſq; rōnib⁹ magis intelligē=
dā.Et ſapiētiſſimus q̄dē ⁊ pijſſimus im=
perator ita philoſophabat̄.Fidei ergo
explanatiōe dictata quēadmodū ab eis
dictū ſit ex ſubſtātia pr̄is:⁊ patri cōſub=
ſtātialē nō eſt ſine examinatione dereli=
ctū.Cōſultatiōes em̄ ⁊ reſpōſiones dein
de mouebant̄:⁊ mēs perſcrutabat̄ docto
rū ſenſum.Et hoc ergo qd̄ aiebāt de ſub
ſtātia cōſtabat apud nos ſignificatiuū
quidē eſſe ex patre:nō tn̄ tāq̄ p̄tē eſſe pa
tris.Propterea nobis quoq; videbat̄ be
ne ſe habere vt mēte conſentiremus pie
doctrine dictāti ex patre filiū eſſe non tn̄
partē eius eſſe ſubſtātie.Quapropter et
nos mēte conſenſimus neq; vocē cōſub=
ſtātialis refutantes:poſita p̄ oculis no=
ſtris pacis intētione:et ab intellectu re=
ctiſſimo nō cadētes.Secūdū hoc etiā na
tum et nō factū ſuſcepimus.Qm̄ factum
cōmune eſſe dicebant opus reliquarum
creaturarū factarū p illum.Quarū nihil
ſimile habere filiū cōfitemur ⁊ p̄dicam⁹.
Unde non eū eſſe facturā dicimus quod
cōgruit his q̄ per eū facta noſcuntur:ſed
ſuperius quā facture totius eſſe ſubſtan
tie quā ex patre natā diuina docere vidē
tur eloquia.Nō quippe generationis in
enarrabili ⁊ incogitabili exiſtēte vniuer
ſe nature factorē.Sic aūt ⁊ cōſubſtātialē
eſſe patri filiū rō examinata cognoſcit:
non ſcd̄m corporū modū neq; mortalibus
animalibus primū.Nā neq; p diuiſionē
ſubſtātie neq; pfectionē aut mutationē
paterne ſubſtantie vel virtutis his em̄
oib⁹ ingenita natura patris extranea ē.
Sed p̄dicandū eſt eſſe cōſubſtātialē p̄ri
filiū:eo q; nullā equalitatē ad creaturas
factas dei filius habeat:ſed ſoli patri ge
nitori p oēm modū ſit ſimilis ⁊ non ſit ex
alia qualibet ſubſtantia vel eſſentia ſed
ex pr̄is.Quod etiā ip̄z hoc mō interpre=
tatū bene ſe habere viſuz ē ad ꝯſentiēdū
qm̄ ⁊ priſcorū epōs aliquos ⁊ cōſcripto=
res eloquētes ⁊ nobiles agnouimus in
pr̄is ⁊ filij theologia.i.diuina ratiocina=
tione nomine conſubſtātialis vſos.Hec
itaq; de expoſita fide ſint dicta in q̄ vni=
uerſi conſenſimus:nō ſine aduimaduer=
ſione:ſed ſcd̄z ſenſus expoſitos corā ipſo
dn̄o amabili examinatore imperatore:⁊

predictis rōnibus concordātes anathe-
matiſmum poſt fidē in eis ꝓlatū: ſine tri-
ſtitia vero eſſe credidimus eo ꝙ nō ſcri-
ptis vti vocibus ꝓhiberent. Unde pene
omnis facta eſt cōfuſio ⁊ indiſciplinatio
cunctis eccleſijs. Nulla ſiquidē ſcriptu-
ra diuinitus inſpirata dicēte ex nō extā-
tibus: aut fuit aliqñ qñ nō fuit ⁊ reliqs q̄
ꝓferebāt irrōnabile nobis viſū eſt hec
dicere vel docere. Qm̄ neqȝ priori tēpore
huiuſmodi cōſueuimus vti ſermonibus
Hec vobis neceſſario conſcripſimus di-
lectiſſimi iudiciū nr̄e examinationis ac
cōſenſū vobis innoteſcētes. Et qȝ rōna-
biliter tūc q̄dē qm̄ nos ſcripta q̄dam mo-
dis alijs oſtēdebāt. Poſtea vero indubi-
tate ea q̄ erāt ſine cōtriſtatione ſuſcepi-
mus. Quapꝓpter magnanimiter nobis
ſenſum verborū diſcutiētib⁹ placuit cō-
cordare in his q̄ a nobis ipſis in fidei ex-
poſitione ꝯfeſſa ſunt. Hec itaqȝ Euſebi⁹
pāphili in ceſareā paleſtine literis expla-
nauit. Alexādrine vero eccleſie egyptia-
cis ⁊ libye ⁊ pētapoleos ⁊ q̄ vicine ſunt.
Hec ſcripſit communi decreto Conſiliū.

¶ Theodoricus. ¶ Capitulum .xij.

Sancte ma-
gneqȝ dei gratia Alexan-
drine eccleſie ⁊ dile- A
ctiſſimis fratribus p Egy-
ptū/⁊ libyā ⁊ pēthapolim
conſtitutis cōgregati: ⁊ magnā ſanctāqȝ
ſynodū nicea celebrātes epiſcopi in dn̄o
ſalutē. Quoniā dei gratia ⁊ dn̄o amātiſſi-
mi principis noſtri Conſtātini cōgrega-
tis nos in vrbe predicta ex prouincijs di-
uerſis ⁊ ciuitatibus magna ſanctaqȝ ſy-
nodus celebrata eſt omnimodis neceſſa-
rio viſum eſt ab hoc ſacro ⁊ ſancto conci-
lio etiam ad vos literas deſtinari: vt no-
ueritis q̄ quidem mota ⁊ examinata que
vero placuerunt atqȝ firmata ſunt. Ante
omnia ſiquidem exquiſita ſunt impia ⁊
iniqua ⁊ ſine deo dogmata arrij atqȝ cō-
ſentiētiū ſub preſentia deo amantiſſimi
imperatoris noſtri Conſtantini/⁊ omni
decreto complacuit anathematizari im-
piam eius ſectā ⁊ iniqua ⁊ ſine deo ver-
ba: ſimul ⁊ nomina quibus vtebatur fi-
lium dei blaſphemans et dicens ex non
extantib⁹ eſſe. Et iterum fuit aliquādo
quando nō fuit. Quomodo fuit: aut quo
modo iterum non fuit. ⁊ pro libero arbi-
trio malitie atqȝ virtutis capabilem fi-
lium dei dicentis creaturam nominātis
eum atqȝ facturam. Hec igitur omnia fa-
tua ⁊ anilia: ⁊ blaſphema: anathematiza-
uit: ſanctū ⁊ vniuerſale conciliū nec vſqȝ
ad auditū impie ſecte atqȝ rumoris hu-
ius aut intellectuū iniquorū ſenſum ac-
commodauit. Ea quidem que de illis ge-
ſta ſunt qualem terminū habuerint om-
nia iā aut audiſtis aut audietis ne nos
forte videamur viro obloqui ꝓpter de-
lictum ſuum improperia digna portāti.
Tantū enim valuit impietas vt etiam
theonas marmaricenus: et ſecūdus pto-
lomaidis ea putarent. Idem enim ⁊ illi
damnati ſunt. Sed quoniam ineffabilis
gratia dei illas quidem malas ſectas et
blaſphemias ⁊ diſcordiam et audatiam
perſonarum ⁊ diuiſionem: predicta com-
motione deſtruens liberauit egyptum.
Relinquebātur autē que per petulantiā
melitij geſta ſunt ⁊ eorum q̄ ab eo ſunt
ordinati: etiā ex hac parte q̄ placuerint
ſynodo vobis inſinuamus cariſſimi fra-
tres. Placuit ergo melicium quidem cle-
menti conſilio: dū ſubtili veraqȝ ratione
nullam veniā mereretur manere quidē
in propria ciuitate: nullam vero omni-
modis habere poteſtatem neqȝ eligen-
di neqȝ ordinandi nec in prouincia nec
in qualibet ciuitate videri purumqȝ no-
mē tantummodo poſſidere. Eos autem
qui ab ipſo ſunt conſtituti myſtica ordi-
natione firmatos habere honorem ⁊ mi-
niſteriū vt tamen ſequentes ſint modis
oib⁹ vniuerſorū in ſingulis parrochijs ⁊
eccleſijs. Romano ⁊ comminiſtro noſtro
Alexādro cōſecutorū ⁊ vt his nulla pote-
ſtas ſit placitos ſibi eligere: aut noia eo-
rū pferre aut oino aliq̄d agere pter volū-
tatē eccleſie catholice preſulis alexādri
Gratia nāqȝ dei ⁊ orationibus veſtris in
nullo ſciſmate repertos ſed ſine macula
in catholica ⁊ apoſtolica eccleſia permā-
nētes/dignū eſt poteſtatem habere ⁊ eli-
gēdi quēlibet: ⁊ nomina eorū dandi q̄ cle-
ro ſunt digni: ⁊ abſolute facere omnia ſe-
cundum legem et ſanctiones eccleſie. Si

quem vero contigerit A requieſce=
re in eccleſia tunc: prouehi in honorem
defuncti / eos qui nuper aſſumpti ſunt.
ſolummodo ſi videantur digni et popu=
lus eos elegerit condecernente ſimul: et
conſignante maxime alexandrie ciuita=
tis epiſcopo. Hoc itaq; alijs quidē con=
ceſſum eſt oībus in perſona vero melicij
nequaq̄ eadē placuerunt. propter prio=
rem indiſciplinationem eius et procaci/
tates eius ac petulantie voluntatem ne
vlla daretur auctoritas vel poteſtas hōi
qui poſſet rurſus eaſdē indiſciplinatio
nes inſtruere. Hec ſunt precipua ꝛ cōpe=
tentia egypto et ſanctiſſime alexandri=
norum eccleſie. Si quid autē aliud ordi/
natum eſt aut dogmatizatum preſente
dño atq; cariſſimo comminiſtro ꝛ fratre
noſtro alexandro. ipſe pñs vobis poterit
ſubtilius aperire tanq̄ auctor geſtorum.
et communicator exiſtens. Euangeli=
C zamus aūt vobis ꝛ de conſonantia
ſanctiſſimi paſche: quia veſtris orationi/
bus eſt correctum etiā hoc opus: ita vt
oēs orientales fratres qui cū iudeis pri=
mitus celebrabant: cōſone cum romanis
et vobiſcū: et cū oībus ab initio paſcha
cuſtodientibus ex hoc tpe debeant cuſto/
dire. Exultantes itaq; in his que geſta
ſunt et in communi pace atq; cōcordia ꝛ
in eo ꝙ oīs radicitus hereſis eſt euulſa.
cū maiori honore ꝛ ampliori caritate ſu/
ſcipite comminiſtrū noſtrū: veſtrū ponti/
ficē alexandrū quia nos preſentia ſua le/
tificauit tantūq; laborem pro pace veſtra
etiam in hac etate ſuſtinuit. Orate ſimul
et pro oībus nobis vt que bene placue=
rūt firma permaneant per dñm noſtrum
ieſum xp̄m ſecūdū bonā voluntatē facta
ſicuti credimus dei et patris in ſpū ſan=
cto cui eſt gloria in ſecula Amen. Trini=
tas cōſubſtantialis eterna eſt: ieſus.

¶ Socrates. ¶ Capitulum. xiij.

EX hac igitꝰ epi/
ſtola ſynodi manifeſtum eſt
quia nō ſolū arrium ꝛ conſor/
tes eiꝰ anathematizauerūt
ſed etiā verba ſecte ipſiꝰ. Et quia de pa=
ſcha concordantes hereſiarcham meli=
cium ſuſceperunt. ¶ Mouet autem me
feruor A imperatoris etiam ex alia
eius voluntatis habere memoriam et
quemadmodum pro concordia cogita=
bat. Habes enim prouidentiam pacis
eccleſiarum: vocauit ad ſynodū et aceſiū
nouacianorū religionis epiſcopum. Poſt
q̄ ergo ſcripta ꝛ ſubſcripta eſt a concilio
fidei diffinitio requiſiuit imperator ace=
ſium ſi ꝛ ipſe conſentiret in fide ꝛ paſcha/
lis diffinitione feſtiuitatis At ille. Nihil
inquit noui o imperator ſynodus diffini/
uit. Sic eñ olim et a temporibus apoſto/
lorū ipſe percepi et terminū fidei ꝛ tem=
pus paſcalis feſtiuitatis. Porro denuo
imperatore requirēte cur ergo te a com=
munione ſeparas: ille ea que ſub decio
geſta ſunt perſecutionis tēpore replica=
uit ꝛ ſubtilitatem acerbiſſime regule de/
duxit ad mediū quia nō oporteat eos qui
baptiſma peccant peccato quod ad mor/
tem eſſe ſcripture diuine pronūtiant cō=
municatione ſacramētorū fieri dignos
ſed inuitandos quidem ad penitentiā.
Spem vero remiſſionis non a ſacerdoti/
bus ſed a deo ſolūmodo ſuſtinere qui po/
teſtatem habet pctā remittere. Hec cum
dixiſſet aceſius imperator ait. O aceſi po/
ne ſcalā et ſi potes aſcēde ſolꝰ in celum.
Hec nec Euſebius pamphili nec alij dixe/
rūt. Ego vero audiui a viro nequaq̄ mē/
tiente qui et valde ſenex erat ꝛ tanq̄ qui
viderat ea que fuerant in cōſilio geſta re/
ferebat. ¶ Capitu. xiiij.

SYnodus autē
corrigere volens hoīm vi=
tā et in A eccleſijs com=
morātium poſuit leges q̄s
canones appellamus. In
quorum tractatu videbatur aliq̄bus intro=
ducere legē vt Epi preſbyteri diaconi et
ſubdiaconi cū cōiugibꝰ quas an̄ cōſecra/
tionē duxerāt nō dormirent. Surgēs au=
tē in medio paſunciꝰ cōfeſſor cōtradixit.
Honorabiles confeſſus nuptias et caſti/
tatem eſſe dicēs cōcubitum cum propria
coniuge ſua ſicq; cōcilio ne talem pone=
ret legē. grauem aſſerēs eſſe cauſā que
aut ipſis coniugalibus occaſio fornica/
tionis exiſteret. Et hec quidē paſuncius
licet nuptiarum eſſet inexpertus expo=

fuit. Sinoduſq; laudauit ſententiā eius
et nihil ex hac parte ſanxiuit ſed hoc in
vniuſcuiuſq; voluntate/nō in neceſſita=
te dimiſit. His a concilio ita B di=
ſpoſitis contigit vicēnalia Conſtantini
principis prouenire. Et eſt conſuetudo
romanorum vnum quodq; decennium
imperatorum publica deuotione cele=
brare. Oportunum ergo indicans Con=
ſtantinus inuitauit tunc ad conuiuia ſy=
nodum et donis competentibus honora=
uit. Ammonitoſq; de concordia fidei et
communi iter alterutros pace petita ab
eis orationevaledixit vniuerſis in nicea
ſcribens abſentibus que fuerunt in con=
cilio celebrata: et inuitans vt ab omni
diſcordia recedentes concordarent in ex=
poſita concilij fide: que nihil aliud niſi
ſcientia dei videretur ex conſonantia tā=
torum et talium ſacerdotum ſancto ſpi=
ritu conſtituta et poſt inquiſitionem ſub=
tiliſſimam et animaduerſionem dubita=
tionum omnium cōmprobata.

¶ Socrates. ¶ Capi. xv.

Victor conſtā=
tinus maximus auguſtus
Epiſcopis et populo. Ma=
lignos et impios Arrius
imitatus. dignum eſt vt
illorum quoq; ſuſcipiat vltionem. Sicut
ergo porphirius diuine pietatis inimi=
cus iniqua volumina contra religionem
proferens dignam promeruit inuenire
mercedem/et talem per quam in poſte=
rum eſſet opprobrio et plurima comple=
retur infamia. Et nunc placuit Arrium ꝛ
conſectatores eius vocari porphirianos
vt quorum mores imitati ſunt: eorum
vocabulo perfruantur. Super hec autē
ſi qua conſcriptio ab arrio facta reperi=
tur/igni tradatur: vt non ſolum praua
eius doctrina depereat: ſed neq; vlla eius
poſſint remanere commenta. Hoc etiam
precipio ſi quis conſcriptiones arrij ce=
laſſe comperitur. et non repente profe=
rens igne conſumpſerit/mortis ſuppli=
cio ſubiacebit. Mox enim vt in hoc fue=
rit captus capitalem ſuſcipiet vltionē.
Deus vos cuſtodiat. ¶ Theodoricus.

¶ Capitulum decimumſextum.

Victor conſtan=
tinus maximus pius. Euſe=
bio. Ut in noſtri A nomi=
nis ciuitate cognomine ſal=
uatoris dei noſtri proſpiciēte ſolatio ma=
xima hominū multitudo ſanctiſſime ſe
dicauit eccleſie vt hoc cremēto valde pro=
ficiēte dignū eſſe videat etiā eccleſias in
ea plures edificari. Quapropter quod vi=
ſum eſt noſtre voluntati decuit nos tue
notum facere ſapiētie: quatinus quinqua=
ginta mēbranarios codices bene confe=
ctos et ad vſum habiles ab artificibus
antiquarijs et perfecte artem ſcientibus
ſcribi precipias: diuinarum quippe ſcriptu=
rarum quarum maxime cōfectionem et
vſum neceſſariū eccleſijs eſſe noſti. Dire=
cte ſunt enim littere noſtra tranquillitate
ad prouincie iudicem/quatenus omnia
cōfectiōi eorū neceſſaria prebere curet.
Ut enim citius codices conſcripti confi=
ciantur erit opus diligentie tue. Nam et
duo publica vehicula ad deferendos et
auctoritate reſcripti noſtri te percipere
conuenit. Sic enim et maxime bene con=
ſcripti vſq; ad nrm perducent aſpectū/
vno quippe tue eccleſie hoc exequente
diacono: qui dum ad nos venerit/expe=
rietur noſtre munificentiam pietatis.
Deus te cuſtodiat frater cariſſime. ¶ Teo=
doricus. ¶ Sufficiunt quidem hec ad cō=
ſcien B dum magis autē aperte no=
ſcendum quemadmodum famoſiſſimus
imperator ſuū ſtudium circa ſacra conſti=
tuit. Attamen adijciam que etiam circa
ſalutare ſepulchrum geſſit. Agnoſcens
enim quoniam elati et circa culturā ba=
chantes ydolorū ſepulchrum domini ſor=
dibus operuerant. obliuioni tradere con=
tēdentes memoriam ſalutarē deſuper
templum edificauerant luxurioſiſſime
demonis id eſt veneris vt illic virginum
cantibus inſultarent precepit deſtrui ſce=
leratiſſimum templum. Ipſumq; pulue=
rem funeſtis ſacrificijs eijci violatum et
procul a ciuitate diſpgi. Deinde ſacrariū
edificari deo maximū atq; pulcrū ſicut
deſignatur ex eius epiſtola ad macha=
riū ipſius ciuitatis epm deſtinata.

¶ Socrates. ¶ Capitu. xvij.

Euſebius igit[ur] et theognius penitentie libellum ſummis epiſcopis dirigentes ab exilio reuocati ſunt imperiali precepto: et ſuas eccleſias receperūt expellentes: qui in eorum locis fuerant ordinati. Id eſt euſebius amphionem/ chriſtum vero theoginus. Cuius libelli exemplar hoc eſt. Dudum quidem ante iudicium condemnati a reuerentia veſtra patienter ferre que decreta ſunt a ſancto veſtro concilio debuimus. Sed quia nimis abſurdum eſt contra noſmetipſos dare calumniatoribus de taciturnitate probationē propterea referimus quoniā nos et in fide vna cucurrimus/ et ſenſum examinantes de cōſubſtantialitatis ſermone cūcti pacificati ſumus nequaꝙ ſequētes hereſim: ſed commemorātes ad cautelā eccleſiarum que noſtre ſubueniebāt menti. Et ſatiſfacientes eis quibus pro nobis ſuaderi debuerat in fide ſubſcripſimus. Anathematiſmo autem nō ſubnotauimus non tanꝙ fidem accuſantes: ſed vt velut non credentes talem eſſe eū qui fuerat accuſatus certi de eius directis ad nos epiſtolis et inter nos diſputationibus habitis. Si igitur ſatiſfactū eſt ſancto veſtro concilio/ non reluctantes: ſed conſentientes decretis veſtris/ etiam hac cōſcriptione ſatiſfacimus vobis non exiliū generaliter ferētes ſed ſuſpitionē abijcientes hereſeos. Si enim dignamini nūc in vultu noſtro recipere habebitis ī oībus cōſonātes et vr̄a ſequētes pariter conſtituta/ qn̄ etiā eū qui in his accuſatus eſt: placuit veſtre reuerentie clementiā promoueri atꝙ reuocari. Abſurdū namꝙ eſt ſi is q̄ putatur eſſe reuocatur ad ſatiſfaciēdū in quibꝰ derogabatur: vt nos contra noſmetipſos prebeamus per taciturnitatem increpationis iudicium. Dignamini ergo ſicut conuenit veſtre venerationi et deo/ amantiſſimum principem commonere et preces tractare noſtras et velociter de nobis que vobis conueniunt cogitare. Hic quidem libellus eſt reuerſionis euſebij et theognij. Ex verbis autem conijcio q[uia] iſti quidem dictate fidei ſubſcripſerunt/ damnationi vero arrij conſentire noluerunt. ex quo et arrius ante iſtos reuocatus agnoſcitur ſed licet hoc ita ſe habere videatur: tamen alexandriam accedere prohibitus eſt. Hoc autē oſtēditur ex eiꝰ cogitationibus quas poſtea molitus inuenitur: figmēto penitētie ſue ſicut oportune patefiet. ¶Socrates.

¶Capitulum decimumoctauum.

Imperator interea poſt concilium degebat letus celebrata A ergo feſtiuitate publica vicennalium ſuorum/ mox ad erigendas eccleſias feſtinus acceſſit. Hoc faciebat per ſingulas ciuitates et in vrbe cognominis ſui.

¶Sozomenus. B

¶Nā cum ei omnia proſpere cederent propriam voluit habitare ciuitatem. Ueniensꝙ ad campum ante illam poſitum iuxta heleſpontum ſuper eantis tumulum: vbi achiui contra troiam pugnantes habuerunt caſtra/ ciuitatē deſignauit. portaſꝙ fecit q̄ hactenus videntur a nauigantibus. Hec agenti per noctem deus apparuit monens C vt alium q̄reret locum eumꝙ monens ad bizantium trachie/ illic eum habitare iuſſit.

¶Socrates.

¶Que cum primitus bizantium vocaretur auxit et maximo eam muro circundedit. Et diuerſis ornatam fabricis equaꝫ imperiali rome conſtituit. Et denominatam. Conſtantinopolim appellari fecundam romam lege firmauit ſicuti lex ipſa in marmorea platona noſcitur eſſe cōſcripta/ et in Strategio iuxta equeſtreꝫ ſtatua eius eſt conſtituta. In hac quoꝙ ciuitate duas quidem edificauit eccleſias quarum vnam nominauit hirenen: aliam vero appellauit apoſtolorū. Nō ſolum autem ſicut dixi auxit Conſtantinus chriſtianorum dogmata D ſꝫ etiam paganorum templa deſtruxit. Simulachra namꝙ ornata publice in conſtantinopolitana vrbe propoſuit Et tripodas delphicos in circo ad ſpectaculum dedit. Que cū ipſo videantur a ſpe-

ctu ſuperfluere feruntur.

¶Socrates.

¶Interea mater E imperatoris helena cuius cognomine vicū drepani princeps ciuitatis dicauit helinopolim ammonita per ſomnum ad hieroſolimam properauit:et quondam hieruſalem deſertam ſicut pomorum cuſtodiarum inueniēs requiſiuit ſepulchrum chriſti. Quod licet difficillime tamen inuenit. Itaqꝫ repente templum illud ſceleſtiſſimum deici iuſſit. Et palam facto domini monumento apparuerūt circa eum ſuffoſſe tres cruces et claui ſimul et titulus literis hebraicis grecis latiniſqꝫ cōſcriptus. Ieſus nazarenus rex iudeorū. ¶Sozomenus. Dicitur F autem q2 iam mortuus crucis tactu ſurrexit. De hoc ligno ſibilla dixit apud paganos O ter beatum lignum in quo deus extenſus eſt. Tunc ergo que crux eſſet domini que latronum dubitare ceperunt. Proinde machurius ciuitatis preſul huiuſmodi tractatu dubitationem ſoluit. Mulieri namqꝫ nobilitate clare lōga egritudine fatigate:vnam illarum crucium cum oratiōe promptiſſima adhibens virtutem ſaluatoris agnouit. Mox enim vt mulierem crux attigit paſſionem ſeuiſſime egritudinis effugauit et femine ſalutem reſtituit. ¶Theodericus. Sic itaqꝫ G mater imperatoris quod cupiebat agnoſcens de clauis quidem quibus manus chriſti fuerunt perforate alios in galea miſit imperatoris filij capitis prouidentiam gerens. vt iacula bellica ſubmouerent. Alios freno equino permiſcuit: et cautelam imperatoris agens et veterē prophetiam adimplens. Olim enim zacharias clamauerat propheta dicens. Et erit quod in freno eſt ſanctum domino omnipotenti. Salutaris vero crucis partem quidem aliquam regalibus diſtribuit. ¶Socrates. ¶Quam conſtantinus ſuſcipiens et credens H ſaluatori ciuitatem vbi hec particula ſeruaretur in ſua ſtatua ſicut fertur in foro conſtantini poſita ſuper columnam porphireticam deuote condit. ¶Theodo. ¶Reliquam vero partem in I argētea theca clauſam ciuitatis tradidit ſacerdoti. Et vndiqꝫ congregans artifices maximas illic ornataſqꝫ edificauit eccleſias. His itaqꝫ geſtis conuiuio exhibito virginibus ſacris et ipſa miſterium ancille gerens vltra octogeſimum annum etatis agens et his ſimilia faciens redit ad filium. Et cum leticia tranſiuit e ſeculo multa filio pietatis mandata committens nouiſſimis benedictionibus adimpleto. ¶Socrates. ¶Poſt hec imperator igitur K coram maximam chriſtianorum habens paganorum ſuperſtitiones auerſabatur. Remouitqꝫ monachias et ſuas imagines in templis poni precepit et cubitum quo menſuratur nilus non iam in templum ſerapidis annis ſingulis ſed in eccleſias portari ſanciuit. ¶Sozomenus. L. ¶In omnibus itaqꝫ volens ſimilem monſtrare rome cōſtantinopolim fruſtratus nō eſt. Nam et corporibus et diuitijs maior effecta eſt. Quod ideo peueniſſe credo propter amorem dei: quem ciuitas gerit et habitatorum circa indigentes auxilium. Intantum namqꝫ fides creuit vt multi quidem iudeorum ciuium pagani vero pene omnes chriſtianam illic conuerterentur ad fidem. In qua vrbe creſcente quo tempore religio noſcitur ampliata. Nam neqꝫ are neqꝫ pagana templa: aut ſacrificia facta ſunt niſi ſub iuliano in breui tempore. quod mox probatur extinctum. Hanc igitur tanqꝫ nuper conditam xpi ciuitatem. Cōſtantinus ſuo nomine dedicauit multis eam et magnis exornans eccleſijs. Iuuabatqꝫ diuinitas imperatoris vota et apparitionibus multis indicabatur quia ſancte ſalutareſqꝫ eſſent que illic edificabantur eccleſie.

¶Capitulum. xix. A

Inſignis itaqꝫ locus ex illo tpe claruit peregrinis et vrbicis vbi olim quidem veſta colebatꝰ poſtea vero eccleſia facta eſt. Qui locꝰ nunc michaelū nuncupatꝰ: i dextera poſitꝰ parte nauigantiū a pōto ad cōſtātinopolim diſtās ab ea nauigio q̄dē ſtadijs fere triginta et quinqꝫ. Per terrā vero circuieuētibus omnem ſinum vſqꝫ ad ſeptuaginta

et amplius tenditur. Sortitus eſt igitur
is locus appellationem nunc uſqꝫ ſerua
tam eo ꝙ illic manifeſte cernitur appare
re michael archangelus quod etiā ego
intus eximie verum eſſe confirmo. Oſtē
dit igitur hoc ita etiam multis alijs vir
tus diuina per ipſarum rerum experi-
menta. Quidam enim in cauſis crude-
libus aut ineuitabilibus periculis aliū
vero in languoribus aut ignotis paſſio-
nibus incidētes hic orantes ad deum li
berari promeruerunt. ſed que ſingula quō
illic miracula contigerint narrare longū
eſt. Que vero prouenerint aquilino no-
bis noto ⁊ in cauſis forenſibus ſocio par
tim ab eo audiens: partim ipſe cogno-
ſcens neceſſario pandam. Cum eum ar
dentiſſima febris rubeis coleribus mota
comprehendiſſet: eſtuanti poculum de-
derunt medici quod euomuit: moxqꝫ cū
vomitu diffuſa colera ſuperficiem vult⁹
eius ſimili ſui colore tinxerunt. Quam-
obrē quicquid comederet ⁊ biberet euo
mebat. Cumqꝫ hoc diu pateret: nec eſca
ad nutrimenta proficeret heſitabat ars
medicorum: ⁊ dum morti vicin⁹ eſſet iuſ
ſit ſuos vt eum ad locum hunc ducerent
credens aut illic ſe mori aut lāguore pri
uari. Iacentiqꝫ per noctē diuina virtus
apparens: precepit vt quicquid comede
ret in huiuſmodi potionem tingeret que
eſſet ex pipere et vino et melle confecta.
Quo facto ab egritudine liberatus eſt.
Quippe cum medicus ratione medicine
videatur eſſe contrarium calida pocula
colericis exhibere. ¶ Audiui enim ⁊ pro
bianum vi rum in palatio haben
tem militiam medicorum crudeli poda-
gre paſſione detentum ibi doloribus li-
beratum eiꝫ apparuiſſe ſanctam mira-
biliter viſionem. Cum enim dudum pa
ganus eſſet factus poſtea chriſtian⁹: ali
quatenus dogma ſequebatur. Totius
vero ſalutis cauſam ideſt ſacratiſſimam
crucem nolebat adorare. Hanc habenti
ſententiam diuina virtus apparens ſi-
gnum monſtrauit crucis quod erat poſi
tū in altario eius eccleſie. Et aperte pa
lam fecit quia ex que crucifixus eſt chri
ſtus omnia quo ad vtilitatē humani ge
neris facta ſunt quolibet modo preter
virtutem adorante crucis geſta non eſ-
ſent neqꝫ ab angelis ſanctis neqꝫ a pijs
hominibus.

¶ Capitulum vigeſimum.

Cum itaqꝫ po
puli et ciuitates ad cultū
chriſtianitatis accederēt:
et ceteri pro filijs ⁊ vxori-
bus metuētes ne quid ma
li paterentur ſi contradicerent: quieti va
carent: nudati ſolatio multitudinis tem
plorum cultores et ſacerdotes et ſimula
chra apud ſe repoſita pretioſiſſima tra-
diderunt: et que iouis fulmina vocaban
tur et per ſemetipſos hec educebant ex
aditis et templorum latentibus locis
queqꝫ prius inuiſibilia apud ceteros
erant / et ſolis ſacerdotibus manifeſta
facta ſunt omnibus valde viliſſima.
Alie vero imagines: et ſtatue ex pretio-
ſa confecte materia: igne cremate ſunt
et pecunie publice ſociate. Que vero ex
ere mirabiliter facta videbantur: ad cō-
ſtantinopolim ſunt aduecta ornatue cau
ſa et hactenus in publico collocata ⁊ per
plateas et in circo atqꝫ regalibus: ideſt
phycij diuinatoris appollinis et muſe
helliconides et delphici tripodes. Spo
liataqꝫ ſunt ianuis templa ⁊ alia laque-
aribus ſunt nudata: alia vero neglecta
ad ſordes vſqꝫ: ad ruinamqꝫ perducta
ſunt. Tunc itaqꝫ perierunt et penitus
ſunt euerſa: id eſt in egeas cilicie tem-
plum Aſclepij et in Aphicis iuxta mon-
tem libanum: et adonem fluuium: vene-
ris domus: vtraqꝫ apud illos inſignia:
eo quod egeate gloriarentur quaſi lan-
guentes corpore curarentur apud eos
demone noctibus apparente atqꝫ curan
te. In aphicis autem quia per inuoca-
tionem quandam certo die de ſummita
te libani montis ignis fulgens veluti ſy
dus in proximum flumen velociter oc-
cumbebat quod dicebant venerem eſſe.

¶ Sozomenus.

¶ Capitulum. xxi.

Interea cū mul-
titudo nimia gentium migado
rum ex trachia tranſiſſet in

aſiam:⁊ alij aliūde barbari hoc egiſſent contra romanos: multi ſacerdotum chꝛiſti captiuati cum eis erant. Cumq́ʒ languētes curarent ⁊ demones effugarent: chꝛiſtū ſolūmodo nominantes ⁊ filiū inuocantes dei: inſuper et cōuerſationem philoſophantes inculpabilem et omneꝫ maculam virtutibus euincētes ammirati barbari viroꝛum vitam ⁊ opera ſimul egregia bene ſe ſapere crediderūt ⁊ deū habere ꝓpitiū ſi melioꝛes imitarentur homines et ſicut ipſi placarent deuꝫ. Et conſtituentes ſibimet ex eis bene agendi preceptoꝛes edocebantur et baptizabantur et conſequenter in eccleſias occurrebant.

Theoderi. Capitulū.xxvj.

Autoꝛes igitur arrij nequiſſima non relinquere concilia. Huius em̄ cauſa in confeſſione fidei etiam manibus conſenſerunt qui poſtea imitati ſūt geſta lupoꝝ. Nam cuꝫ ſanctiſſimus alexander q̄ ſuis oꝛationibꝰ arrium fuerat iaculatus: ideſt bizantij pontifex ſic em̄ tunc vocabat. Conſtātinopolis ad melioꝛē tranſlatus fuiſſet vitam: euſebius defenſoꝛ impietatis paruipēdens regulas quas ante paululum cū alijs pontificibus ipſe conſcripſerat: repente nicomediā deſerens conſtantinopolitanā arripuit ſedē: regulis e diuerſo clamitātibus epiſcopos ⁊ preſbyteros nō licere ex alia trāſire ad aliā ciuitatem. Sed mirum non eſt vt qui ſic inſaniunt aduerſus vnigeniti deitatem licēter etiam alias trāſgrediātur leges. Non em̄ tunc ſolūmodo hāc nouitatem fecit ſed etiā olim aliud ſimile perpetrauit. Qui dū in berito eſſet ep̄s tranſiliuit in nicomediā: ⁊ ex ea denuo poſt cōciliuꝫ inſania aperte impietatis exactus eſt: ⁊ cū eo theognīꝰ nicenꝰ. Qđ imperatoꝛ cōſtantinus literis manifeſtū fecit. Ego vero huic operi finē epiſtole inſerere iudicaui. Scripſit enim hec nicomedienſibꝰ.

Quis eſt qui hec ita populū docuit innocentem? Euſebius vtiq́ʒ tyrānice crudelitatis excultoꝛ. Quia enim vbiq́ʒ tyranni noſcitur eſſe cliens ex multis rebꝰ apparet. Hoc namq́ʒ veracium epiſcopoꝛum teſtatur interitus: hoc etiā chꝛiſtianoꝛū crudeliſſima ꝑſecutio clamat aperte. Nihil em̄ de iniurijs mihi factis nūc aio per quas qn̄ maxime aduerſarū partium inſidie diſcurrebāt: iſte etiam oculos ꝯtra me habebat intētos. Cui hoc de fuit ſolum ꝙ non et armatū miniſteriuꝫ tyꝛanno licēter exhibuit. Neq́ʒ me quiſpiam putet ad hoꝝ pꝛobationem minus inſtructū. Judicium nāq́ʒ manifeſtuꝫ eſt quia pꝛeſbyteros et dyaconos ſequētes euſebium aperte conſtat a me depꝛehenſos. Sed hec quidem tranſeo que nunc non indignationis gratia: ſed ad illoꝛuꝫ cōfuſioneꝫ a me pꝛolata noſcuntur. Hoc ſolū foꝛmido: hoc cogito quia nos ad cōmunionem criminis vocari cōſpicio. Propter euſebij namq́ʒ ſeductionem ⁊ ſubuerſionem cōſcientiā percepiſtis, a veritate ſeparatam. Sed erit huius rei nō tarda ſalubꝛitas: ſi ep̄m fidelem et integrum nunc ſumentes reſpiciatur ad deum. Qđ vtiq́ʒ ad pꝛeſens in vobis eſt ſtudium dudum opoꝛtuerat in veſtro pendere iudicio: niſi pꝛedictus euſebius peſſima conſcioꝛum ſuoꝛum tuitione veniſſet hic ⁊ oꝛdinē rectitudinis impudētiſſime confudiſſet. Sꝫ qm̄ de memoꝛato euſebio apđ veſtrā caritatem nos bꝛeuiter loqui decet audite. Meminit veſtra patientia factuꝫ in nicea ciuitate conciliū. Cui ⁊ ego ipſe conſcientie mee cultum decēter exhibui/nihil aliud volens q̄ʒ concoꝛdiam oībus fabꝛicari: et pꝛecunctis arguere et remouere hanc cauſam q̄ pꝛincipiū quidem habuit per arrij alexandrini ſuperbiam coꝛroboꝛata vero per euſebij prauum peſtiferūq́ʒ votū. Sed ip̄e euſebius o amabiles atq́ʒ cariſſimi cū quanta prauitatis diſcuſſiōe quippe cōſcientia ſua victus/cū quanta cōfuſione mendacio vndiq́ʒ declarato degebat. Immittens quidem mihi diuerſos qui pꝛo eo depoſcerent. Petens vero a me quoddaꝫ ſolatiū ne tanto malo cōuictus ſuo honoꝛe priuaretur. Teſtis eſt mihi dn̄s huiꝰ rei qui et in me ⁊ in vobis benigno amoꝛe conſiſtat. Nam etiā me illi diuertit ⁊ indecenter arripuit qđ vos quoq́ʒ noſtis. Tunc enim oīa geſta ſunt ſicut ipſe deſidera-

bat: quia omne malum in ſua conſciētia recondebat. Sed vt cetera peruerſitatis ei⁹ omittā quid maxime cū theognio nequitie ſue participe egerit audite depoſco. Alexādrinos quoſdā a noſtra fide recedentes hic deſtinari preceperā: qꝛ horum miniſterio mentis flamma vigebat. Sed iſti benigni ⁊ optimi nimis epiſcopi quos ſimul concilij veritas ad penitētiam reſeruabat nō ſolū receperūt eos ⁊ apud ſe ſeruauerūt: ſꝫ etiā malis eoꝝ voluntatib⁹ cōicare decreuerūt. Quapropter hoc circa iſtos igratos decreui peragere vt abrepti procul deportarentur exilio. Nunc itaqꝫ veſtrum eſt ad deū illa fide reſpicere qua ſemper et fieri conuenit et eſſe decet ⁊ agere. Epos em̄ purificatos et orthodoxos atqꝫ clementes nos gaudeamus habere. Si quis autē ad memoriam illoꝝ peſtilentiū aut ad laudē improuide preſumit forſitan excitari repēte in ſua pſumptiōe miniſtri dei hoc eſt in eo opere cōprimetur. Dñs vos cuſtodiat fratres cariſſimi.

¶ Theodoricus. Capitulum. xxiij.

HUncigit̄ iſti ⁊ dānati ⁊ ciuitatib⁹ ſunt expulſi. Et i comedia quidem appion eṗs ordinat⁹ eſt in nicea autē xp̄s. Sed rurſus cōſuetas machinationes exercentes ⁊ imperatoris clementiā acceſſibilē ſuis fallacijs inuenientes/reſtituti ſunt prioreqꝫ potentiā receperunt. Euſebius etenim ſicuti iam dixi etiā cōſtantinopolitanū tenuit tyrannice preſulatū et potiorem percepit preſumptionem frequēter ad imperatorem veniēs et fiduciam ex crebra collocutione mercatus contra veritatis ꝓpugnatores ſeuas contētiones inſtituit. Et primū quidē cupere ſe hieroſolymoꝝ loca profeſſus eſt: ⁊ imperatorem tanqꝫ famoſiſſimuꝫ viſurus edificationis opus prouida cogitatione captauit. Quapropter cum multo honore dimiſſus eſt imperatore vehicula ⁊ alia ei diſtribuente ſolatia. Profectus igitur eſt cuꝫ eo theoginus nicenus particeps malignorum conſiliorum eius ſicuti iaꝫ diximus.

¶ Capitulum. xxiiij.

VEniētes em̄ in anthiochia ⁊ amicinarum induti vultū maxima mulctatiōe potiti ſūt. Veritatis ꝓpugnator magn⁹ Euſtacius: largam ei hoſpitalitatē fraternitatis exhibuit. Cumqꝫ ad ſacratiſſima loca perueniſſent et concordes vidiſſent ſuos: hoc eſt euſebium ceſarienſis ſcytopolitani patrofilum et etiā liddelaodicie theodotum et alios qui lepram arrij ſuſceperunt nūtiauerunt eis qđ cogitauerant ⁊ cū eis venerunt ad anthiochiam. Et ſchema quidēꝫ ſub honore permittebatur aduētus eorū: quod vero propinabatur erat pietatis bellū. Mulierem namqꝫ proſtantem mercede negotiantes et linguā eius ſibi impendi perſuadentes ad conſilium venerunt. Proinde alios oēs foras ire precipiētes tūc miſerrimā introduxere mulierem. At illa infantulum ſub mānilla demonſtrās aiebat ex cōcubitu Euſtachij illū ſe et cōcepiſſe et generaſſe: cumqꝫ clamabat ſepius impudentē. Is autē qui calumnie eius tam manifeſte conſcius erat iuſſit vt hanc rem ſi qui ſcirent deducerentur ad medium. Illa vero dicente nullum ſe habere accuſationis teſtem iuſiurandū ei iuſtiſſimi iudices intulerunt lege ſcilicet aperte clamante. In duobus aut tribus teſtibus credi eſſe veracia q̄ dicunt. Necnon et apoſtolo precipiente vt nullus aduerſus preſbyterū inſcriptionē ſuſcipiat extra duos aut tres teſtes accipiat. Sed iſti ſacras contēnētes leges cōtra talem viruꝫ accuſationē ſine teſtimonio receperunt. Cum ergo illa mulier ꝓbuiſſet adiecit affirmās qꝛ ille infans ex concubitu eſſet euſtachij. Tūc itaqꝫ tāqꝫ aduerſus adulterum iſti amatores veritatis ꝓtulere decretum. Alij quippe de pōtificibus cum vtiqꝫ multi adeſſent ⁊ proaptiſcis dogmatib⁹ repugnarēt ⁊ omnimodis que fuerant cōtinuata neſcirent aperte reclamantib⁹ ⁊ magnū euſtachiū collaudantib⁹ decretūqꝫ illoꝝ iniquū ſuſcipi ꝓhibentib⁹. Hoc itaqꝫ facto velociter hui⁹ note ꝯtinuato res ad imperatorem ꝓfecti ſunt eiqꝫ perſuaſerūt qꝛ vera

fuiſſet inſcriptio et depoſitiõis euſtachij iuſta ſententia quẽ tanq̃ adulteruꝫ atq̃ tyrannũ expelli fecerũt exercitatorẽ pietatis ſimulꝫ caſtitatis egregiũ: ⁊ ille quidem per tracias ad illirici deductus eſt ciuitatẽ. Iſti vero ꝓprius quidẽ pro eo ordinauerũt eulaliũ. Quo tꝑe pauco viuẽte euſebium paleſtinenſem illic migrare voluerũt. Eo q fugiente mutationẽ et ſimul imperatore prohibẽte fecerũt eufronium. Quo etiã anno ⁊ paucis mẽſibus in eꝑatu defuncto factio illius eccleſie tradidere pontificatũ. Iſti vero oẽs peſtem arrij habuere celatam. Propterea namq̃ multi pie viuentiũ ⁊ ſacerdotũ et reliq̃ꝫ eccleſiaſtica relinquẽtes collegia apđ ſemetipſos cõueniebant. Quos vniuerſi euſtachianos appellabant/q: poſt egreſſum illiꝰ ſeorſuꝫ cõgregabant. Porro mulier illa miſeram paſſionem crudeliſſimi languoris incurrẽs: manifeſtauit inſidias. Et illaꝫ traguedie cõpoſitionẽ pariter enudauit: nõ duobus vel tribus ſed multis valde ſacerdotibus que concinata videbantur inſinuans. Ait eñ ꝓ pecunijs illã ſe facere preſumpſiſſe colũnam. Iuſiurãdũ tñ nõ omnino fuiſſe falſum q: ille infans de quo iurauerat filiꝰ erat cuiuſdã euſtachij noĩe fabri ferrarij.

Socrates. Capitulum. xxv.

Tanc igitur in anthiochia grauis ſeditio in euſtachij depoſitione ſurrexit: ⁊ poſtea đ ep̃atus electione tãtus ignis accẽſus eſt vt pene ciuitas vniuerſa deperiret populo in duas partes diſſidẽte. Et alijs quidẽ euſebiũ paleſtine trãſferri cõtendentibus in anthiochiã: alijs ſtudentibꝰ vt reuerteretur euſtachius. Erat eñ in vtraq̃ parte et populus ciuitatis ⁊ militaris manus: ⁊ tanq̃ aduerſus hoſtes cuncti mouebantur vt pene vſq̃ ad gladios peruenirẽt niſi deus ⁊ timor pricipis cohiberet. Nã iperator ſuis ep̃lis ſeditionẽ cõpeſcuit. Euſebius aũt paleſtine repudiauit qđ ammiratus imperator ſcripſit ei ꝓpoſitũ laudans eũq̃ btm vocãs ⁊ q: nõ vniꝰ ciuitatis ſꝫ totiꝰ orbis potiꝰ digne decerneret ep̃s. De cetero autem per annos octo dicitur anthiochene eccleſie vacaſſe ſedem. Tandem vero ſtudio inimicorum nicene fidei ordinatꝰ eufronius. His igitur in hoc volumine rite contextis tempus eſt vt ſequentis libri ordiamur initium.

Hyſtorie eccleſiaſtice liber ſcḋs explicit.

Incipit liber tertius.

Incipiunt tituli libri tertij.

i De conuerſione gentis indorũ atq̃ perſarum.
ij Quõ iudei xp̃ianos accuſauerit apud perſas q̃ vel quãti vel qbꝰ modis paſſi ſunt apud perſas.
iij Ep̃la cõſtantini apud perſarum regem pro xp̃ianis.
iiij De alexandri põtificis alexãdrini fine ⁊ initio ꝑſulis athanaſij.
v Que cõtra athanaſiuꝫ geſta ſint ⁊ quõ refugit ad principem.
vj Quõ ſit arrius ab exilio reuocatus ⁊ qualẽ libellũ dederit cõſtãtino et de fraudibus arrianorũ.
vij Epiſtola conſtantini euocantis epiſcopos vt athanaſij cauſas ipſe cognoſceret.
viij Quia venientes ep̃i arrio fauentes athanaſio detraxerũt ita vt exilio mitteretur.
ix Quõ marcellus anciranus depoſitus ſit ⁊ aſterio ſophiſta.
x Quõ arrius dũ ſtudet ab alexandro conſtantinopoleos in cõmunione ſuſcipi ſit extinctus.
xj Quia pꝛꝰ arriani cũ ortodoxis cõueniebãt atq̃ cõmunicabant ⁊ de lege cõſtantini qui iuſſit hereticorum oratoria eccleſias appellari.
Quõ ⁊ vbi conſtantinus imperatores tres filios ſuos ordinauit et percepta baptiſmate ſit defunctus.

Sozomenus. Capitulum. j.

In temporibꝰ religioſi principis conſtãtini et indorum gentes et et hiberorum chriſtiani dogmatis rudimenta ſuſceperunt. Sed etiam armenios tũc primum audiuit chriſtianos effectos. Aiunt

enim tyridatem regem tunc gẽtis illius ex quodam mirabili ſigno dei quod circa eius domum euenit chriſtianum fuiſſe factum: et omnes ſimul eius ditioni ſubiectos vna preceptione iuſſiſſe: vt ſimiliter deo colla ſubmitterent. Unde et apud ceteros confines chriſtianum dogma tranſiuit et multitudine dilatatum eſt. Apud per B ſas autem initiũ chriſtianitatis eſtimo celebratum. Dum quidam eorum occaſione commercij ad aſtromos et armenios venientes vt aſſolet ſanctis illis colloquerentur viris et eorum virtutes experirentur.

¶ Capitulum ſecundum.

Umq̃ tẽpore procedente creſcerent et eccleſias et ſacerdotes pariter ceteroſq̃ miniſtros habere ceperunt. Hoc autem factum non mediocriter cõtriſtabat magos: qui religionem perſarum veluti quadam ſacerdotalis tribus per ſucceſſionem generis ab initio commiſſam habere noſcuntur. Afficiebat eñ etiam iudeos naturaliter quodammodo chriſtiani dogmatis inimicos A

Quapropter accuſauerunt apud Saporem tunc regem ſymeonem archiepiſcopum ſeleucie et theſifontis ciuitatum in perſida regalium tanq̃ amicus: eſſet ceſari romanorum eiq̃ perſarum negotia depalaret. Credens autẽ derogantibus his ſapor: primũ quidem tributis immẽſis chriſtianos afficiebat eo q̃ plurimos eorũ agnoſceret ⁊ q: paupertatem magis eligerent crudelibuſq̃ viris huiuſmodi exactiones iniunxit quatenus ex egeſtate pecuniarũ ⁊ nimietate exactorũ vim paſſi: proprie religionis iura contemnerent. Poſt hec autẽ ſacerdotes miniſtroſq̃ dei gladijs minacibus interemit. Eccleſias ſubuertit et vaſa eorũ omnia publicauit. Symeonem vero iuſſit deduci ad ſe tanq̃ proditorem perſarum regni atq̃ religionis. ¶ Magi ſiquidem auxiliantibus ſibi iudeis cum feſtinatione ſanctas eccleſias deſtruebant. Symeon aũt cõprehenſus ferroq̃ vinctus ad regẽ ipſũ deducit. Quo vir effectus magnus ⁊ omni fortitudine precioſus. Nam cũ eũ torquendũ ſapor iuſſiſſet introduci neq̃ timuit neq̃ adorauit. Pro qua reuehemẽtius efferatus rex inquiſiuit cur nõ adoraſſet. Quippe quod prius facere cõſueuerat. Ad quẽ Symeon. Prius quidẽ non vinctus adducebar: vt negarẽ vere dei culturã: ⁊ nihil indubitãs q̃ ſunt ſolennia regis implebam. Nunc autẽ fas mihi non eſt hoc agere. Ueni namq̃ pro noſtro dogmate et pietate decertaturus Hec dicentẽ precepit rex adorare ſolem ⁊ facienti plurima ſe daturũ ⁊ cũ maximo honore munera compromiſit. Reluctantem vero interminatus eſt eſſe moriturũ et omniũ chriſtianorũ gentem. Cumq̃ nec terroribus potuiſſet mouere ſymeonem nec mulcere promiſſionibus: ſed fortiter permaneret nunquãq̃ adoraret ſolem: nec proditor ſue religionis exiſteret: precepit eum in vinculis retineri: credẽs eum poſſe longo tempore declinare. Cũ B q̃ duceretur ad carcerem vidit eũ vſtazadis ſenior quidam eunuchus nutritor ſaporis et maior regie domus. Et conſurgens adorauit eum: ſedebatq̃ nãq̃ ante ianuas regis: quem ſymeon increpauit iniurioſe ⁊ cũ furore clamauit: auerſatuſq̃ deſpexit. Is enĩ dũ chriſtianus eſſet/non ante multũ tẽpus vim paſſus adorauerat ſolẽ. Quo facto repente flens eunuchus cũ gemitu quidẽ veſtem clarã qua indutus erat exutus eſt: et lugubrẽ accipiens amictum: ante domũ regiã ſedebat flens atq̃ gemẽs. Heu inq̃t: qualẽ credã eſſe circa me deum: quem ego negaui: dũ pro hac cauſa dudũ amiciſſimus ſymeon neq̃ verbũ mihi reddiderit: et ſic auerſatus cũ furore tranſiuit? Dũq̃ hec ſapor audiuit. euocãs eum cauſam luctus inquiſiuit: aut ſi qua ei circa domũ erũna contigerit. Reſpondens vſtazadis ait. O rex nihil in huius ſeculi domo infortunij paſſus ſum. Utinã pro his que mihi nũc euenerũt: vniuerſas calamitates alias incidiſſem. Lugeo nãq̃ cur viuo? qui dudum mori debueram. Uideo ſolem quem tibi parere volẽs nõ voto mee voluntatis adoraui. Quapropter pro vtroq̃ me mori iuſtiſſimum eſt: q: proditor ſum chriſti ⁊ te quoq̃ decepi.

Et ille quidem hoc dicens iurauit celi ⁊
terre creatorem et ſuam vlterius non ſe
mutare ſententiam. Sapor autem am=
miratus eunuchi conſtantiam. amplius
ſeuiebat aduerſus chriſtianos: tanꝙ ma
leficijs hoc agere preualerent. Parcens
autem ſeniori nunc lenitate: nunc minis
omni virtute eum ſe ſubuertere iudica=
bat. Cumq; nil ageret vſtazade profiten
te nunquam ſe fore ſic fatuū vti pro deo
creatore cunctorum illa coleret potius
que a deo creata ſunt. Tunc ira commo=
tus iuſſit gladio caput eius abſcindi.
Cumq; duceretur ad necem: rogauit ſpi
culatorem vt paululum ſuſtineret tanꝙ
aliquid regi mandaturus. Et vocās quē
dam fidelium eunuchoꝝ iuſſit vt diceret
hec Sapori. Pro fauore quem hactenus
a iuuentute habui circa veſtram domū
o rex patri tuo et tibi miniſtrans ſtudio
competenti. teſtibus nō indigeo. Tu nā=
q; bene noſti pro omnibus: ergo que ali=
quando vobis impendi redde mihi com
penſationem huiuſmodi: ne quis igno=
rantium putet me ſupplicium ſuſtinere
tanꝙ infidelem regni: aut male cuiuſpiā
voluntatis: ſed vt potius manifeſtū fiat
quod agitur: preco clamans denuntiet
vniuerſis: quia vſtazadis capite trunca
tur non regis inimicus ſed chriſtianū ſe
eſſe profeſſum et deum proprium apud
regem negare contemnens. Hec quidem
eunuchus regi nuntiauit. Porro Sapor
ſecundum petitionem vſtazadis p̄conem
clamare precepit. Eſtimabat enim alios
poſſe a chriſtianitate reuocare chriſtia=
nos ſi mente perciperent: quia nulli par
ceret chriſtiano: qui ſenem nutritorem ⁊
deuotum ſue familiaritatis occideret.
Uſtazadis autem ſtuduit clamare cau=
ſam ſue necis credens quia cum per ter=
rorem adoraſſet ſolem multos chriſtia=
norum deduxerit ad timorem. Nunc au
tem cognoſcentes pro religione mortuū:
imitatores multos ſue virtutis efficeret
Hoc itaq; modo vſtazadis glorioſiſſima
morte tranſlatus eſt. ¶ Sy C meon
autem cognoſcens in carcere gratificos
pro eo hymnos obtulit deo. Altera vero
die que erat ſexta feria ſeptimane maio
ris in qua ante reſurrectionis feſtiuita=
tem annua ſalutaris paſſionis memoria
celebratur: etiam Symeonem decreuit
rex ferro perimere. Deductus enim rur=
ſus e carcere ad palatium regis nimis
intrepide loquebatur ſapori de dogma=
te et nec illum: nec ſolem paſſus eſt ado
rare. Eademq; die ſimiliter interimi iuſ
ſi ſunt: et alij centum in carcere conſtitu=
ti. Nouiſſime vero Symeonē occidi pre
ceptum eſt: ita vt mortem videret vniuer
ſoꝝ. Erant etenim hoꝝ alij quidā ep̄i: alij
p̄ſbyteri alij diuerſoꝝ ordinū clerici. Cū=
q; omnes ducerentur ad mortem adue=
niens ſummus princeps magorum inter
rogabat eos ſi vellent viuere. et regis re
ligionem colere et ſolem pariter adora=
re. Cumq; hanc nullus eligeret vitam: ſpi
culatores circa necem martyrum labora
bant. Symeon autem aſſiſtens conforta
bat vniuerſos / et de reſurrectione ac pie
tate loquebatur atq; de ſacris ſcriptu=
ris adhibens fidem / dicebat vitam qui=
dem veram eſſe ſic mori: mortem vero ma
nifeſtam negare deum adijciens: quia
poſt paululum etiam nullo perimente
ſponte mors accidit. Hic eſt enim omni=
bus natis finis ineuitabilis. Poſt hec au=
tem perpetuitas non omnibus ſimiliter
accidit: ſed velut ex quodam pondere om
nem rationem reddent homines huius
vite: et eorum que bene geſſerunt retri=
butionem et penas malorum ſine dubi=
tatione recipient. Maius autem bono=
rum omniū nihil eſt ac beatiſſimū: ꝙ eli
gere mori pro deo. Hec dicente ſymeone
et tanquam filios edocente: in certami=
nibus ſacris modo que decebat vnuſq̄ſ=
q; excitatus alacriter currebat ad ne=
cem. Cumq; omnes centum ſpiculator
tranſiſſet: nouiſſime venit ad ſymeonem
et abedecallam et ananiam / ambo nam
q; ſenes: cani ſub eccleſia conſtituti: cum
eo fuerant comprehenſi et erant in vin=
culis. D ¶ Tunc itaq; puſicius qui ſu
per omnes artifices regis erat ibi conſi=
ſtens: et videns ananiam trementem cū
prepararetur ad necem ait. Paululum o
ſenex claude oculos et ſecurus eſto: mox
enim chriſti videbis aſpectum. Cumq;
dixiſſet hoc repente comprehenſus du=
ctus ad regem et chriſtianus eſſe mani=
feſtatur

feſtatur eo q̄ pro dogmate fuiſſet locut⁹
libera intentione martyribus. Tunc rex
extraneo quodam et crudeli modo eum
mori precepit ita vt pforata ceruice exin
de linguam eius eijcerent. Hoc itaq̄ fa-
cto quibuſdam accuſantibus etiam filia
eius virgo ſacra tunc cōprehenſa perem
pta eſt. Sequēti vero anno die quo paſ-
ſionis E chriſti memoria celebrabatur
et expectabatur reſurrectiōis feſtiuitas
crudeliſſima ſaporis preceptio p omnē
perſarum cucurrit terrā: morte condem-
nans eos qui ſe ꝓfiterentur eſſe chriſtia
nos. Quo tempore fertur vltra numerum
multitudinem chriſtianorum gladio ce-
cidiſſe. Alios namq̄ p ciuitates et vicos
diligenter magi requirētes celatos in-
ueniebat. Alij vero ſponte nullo dicente
ſemetipſos offerebant: ne taciturnitate
chriſtum negare viderenī. Igitur dum
oēs chriſtiani ſine parcitate perimeren-
tur etiā multi in ipſis regalib⁹ ſunt occi-
ſi: cū quibus ꝛ azoius eunuchus regi ma
xime gratus. Quod dum ſapor audiſſet:
triſtis factus: hanc generalē peremptionē
remouit: ꝛ ſolūmō ꝓceptores religionis
iuſſit occidi. Illo ſiquidem tpe in egritu
dine incurrente regina ſymeonis epi F
ſoror nomine tharbua comprehenſa eſt
cū famula: ſuā ſequente viā. Quas cōti-
git teneri p inſidias iudeorum accuſan-
tium: quaſi maleficia regine feciſſent: ꝓ-
pter ſymeonis mortem. Regina vero cū
ſoleāt languentes huiuſmodi ſpe aures
accommodare ſuſpicata eſt verā eſſe de-
tractionem ꝛ maxime a iudeis factā: ꝛ cū
ipſa ſilia ſaperet eoſq̄ ſine mēdacio et ſi-
bi fauētes arbitraretur. Sumentes autē
magi tharbuā ꝛ alias mortis acerbe per
culere ſupplicio. Stipitibus enim alliga
tas: ferraq̄ ſcindentes p mediū eas cru-
deli nece lacerauerunt. Et quaſi expian-
tes reginā p medios ſtipites tranſire fe-
cerunt. Ferunt aūt iſtam tharbuam ſpe-
cioſam valde fuiſſe et a magis quibuſdā
adamatā: ꝛ latenter ad concubitum peti
tam promiſſa mercede ſalutis ſue et alio
rum ſi cōſentiret ad vitium. Que nec au
ditum luxurie paſſa eſt ſuſtinere ſed in-
iurijs pro turpi petitione relatis / alacri
ter acceſſit ad mortē ne traderet ſanctā
virginitatem. Cumq̄ G circuirent ma
gi et principes eorum vniuerſam prouin
ciam ſecundum ſaporis precepta: vt ſa-
cerdotes et doctores dogmatis apprehē
derent xp̄iani puniebant ep̄os ꝛ pbr̄os: ꝛ
maxīe per regionē abiabemiorū. Hic nā
q̄ locus eſt perſie⁹ et plerunq̄ xp̄ianorū.
Hoc enim tpe et acepſimā ep̄m apprehē
derūt: et multos clericorum eius tenen-
teſq̄ ꝓulē ſufficere ſibi crediderūt: alijs
nudatis ſubſtantijs dimittentes. Jacob⁹
autem q̄dam pbr̄ ponti ſequebaī acepſi
mam ꝛ ſupplicans magis identidem me
ruit irretiri. Tūc enim et ſemp alacriter
ſeruiebat et eius cladem aliquatenus le
uigabat: plagaſq̄ vt poterat curare non
deſinebat. Poſt paululū vero penis cru
delibus eum magi torſerūt: cogentes vt
adoraret ſolē. Quo reſpuente miſerunt
eū rurſus in vincula. Sȝ ꝛ multos alios
pbr̄os et dyaconos habebant in carcere
poſt flagella. Pauco tpe pretereūte prin-
ceps magorum de eis conſuluit regem.
Acceptaq̄ ptāte quod vellet: vt ageret
ſi ſolem non adorarent. mandauit eis in
carcere regiam volūtatem. Quibus ap-
te reſpondentibus nunq̄ ſe fore ꝓdito-
res xp̄i: nec adorare ſolem ſine vlla par-
citate eos verberib⁹ laniauit. Cum qui-
bus acepſimas ꝓ confeſſione dogmatis
viriliter eſt defunctus. Quidā vero arme
niorū cum eſſent obſides apud Perſas/
corpus eius auferentes latēter ſepultu
re debite tradiderunt. Alij vero licet non
minus flagellati / preter ſpem vixerunt
et non mutantes voluntatem denuo ad
vincula ſunt reducti: cū q̄b⁹ erat aithal-
las. Qui dum nimis tenſus cederetur/
humeri ſunt diſiūcti: ita vt mortuas poſt
ea manus portare videretur: alijq̄ eius
ori cibos offerrent. Sub hoc itaq̄ regno
teſtimonio bone vite trāſlati ſunt p̄ſby
teri / dyaconi / monachi / et ſacre virgi-
nes: ꝛ in alijs officijs eccleſie cōſtituti: ac
pro dogmate laborantes innumere mul-
titudinis. Eodemq̄ tempore H paſ-
ſus eſt vna cum marca bichor epiſcopus
atq̄ clerici circa ducenti ꝛ quinquaginta
qui cū eo capti a Perſis fuerant cōprehē
ſi. Tunc I milleſius nole martyrio co
ronatus eſt: qui primū quidē militabat

apud Perſas. Poſtea vero relicta mili-
tia cōuerſationem zelatus apſicam. Di-
citur enim quia dum in ciuitate perſica
eṗs fuerit ordinatus: multa ſepe ſit paſ-
ſus et plagatus: atq; tractus virili mēte
ſuſtinuit. Cūq; nulli potuiſſet illic ſua-
dere vt xp̄ianus eſſet: grauiter ferēs ma-
ledixit ciuitati ⁊ exide deceſſit. Poſt pau
cum vero tp̄s primatibus eius loci in re
gem peccantibus ſuperueniēs exercitus
cum trecētis elephantis ciuitatē ſubuer
tit: ⁊ velut deſolatā regionem arātes ſe-
minib⁹ tradiderūt. Mileſius autē epiſco
pus ſolummodo perā circunferens: que
ſacrū codicē euāgeliorum habebat per-
rexit orationem factur⁹ ad hyeroſolymā
et inde in egyptū vt videret monachos
ibidem cōuerſātes. Qualis igiť iſte ſan-
ctus ⁊ miraculorū fuerit operator ſyri ſunt
teſtes: qui ei⁹ actus vitamq; ſcripſerunt.
Fertur itaq; eorū qui tunc martyrio coro
nati ſunt ſub regno ſaporis virorum ac
mulierum fuiſſe milia quaſi ſedecim

¶ Theodoricus. Capitulū. iiij.

Iā pſida ve-
ro fautoribus pietatis cō
ſtantinus auguſtus ſpon
te pſperit. Agnoſcens eñ
eos ab ipſis vehemēter af
fligi: eorūq; regem erroribus ſeuientem
diuerſa eis inferre picula ſcripſit eis per
legatos qui tūc aderāt monita pietatis:
rogans vt cultores dei apud eum digno
honore potirentur. Sed meli⁹ ſtudiū ipſi
pricipis per eius literas valebit agnoſci.
¶ Sacratiſſimam cuſtodiens fidem ve-
ritatis luce pticipat⁹ ſummi luminis ve
ritate gubernatus ſacraz cognoſco fidē.
Deniq; per hec ſicuti res ipſe confirmāt
venerabilem religionem eſſe conſpicio: ⁊
doctrinam agnitiōis ſanctiſſimi dei om
nibus offerētem huiuſmodi cultū me ha
bere pfiteor: quia huius dei virtutem in
auxilio habens/ inchoans a finibus oc-
ceani oēm terrarum orbē firmiſſima ſpe
ſalutis obtinuit: ita vt vniuerſi q̄ p tot ty
rannorū cladib⁹ quotidianis fuerāt ſub
iugati: et ad obſcuritatem vſq; perducti
reſumentes cōmunium rez vindictā: re
diuiua quodāmodo curatiōe reſurgerēt.
Hūc deū colo cui⁹ ſignū deo dicat⁹ me⁹ ex
ercit⁹ portat i humeros: ⁊ a quo dū iuſto
ſermone aliq̄d poſciť ipetrať. Et ipſis aūt
tropheis iſignib⁹ bñficia repēte ſuſcipio.
Hūc itaq; deū imortali mēoria me hono
rare pfiteor: eūq; ſumma puraq; mente
ſup oia eſſe credo. Hūc inclinatus genib⁹
inuocabo fugiēs cunctū abominabilem
ſanguinē ⁊ odores horribiles ac fugien-
dos: oēmq; terrenā flāmaz nimis cuito.
Quibus oibus nefandus ⁊ ineffabilis er
ror multos gentiū ac genera vniuerſa p
ſtrauit: ⁊ inferno contradidit. Que enim
deus oim propter hominū pııdētiā ſua
clemētia vtilitatis cauſa pduxit i mun-
dū. hec ad vniuſcuiuſq; deſideriuz trahi
nō patitur: ſed purā tm̄modo mētē ⁊ ima
culatā aiām: ab oibus exigit virtutis et
pietatis actus exq̄rit: māſuetudinis ⁊ cle
mētie delectatur opib⁹ mites amat: ha-
bet odio turbulētos: diligit fidem: punit
perfidiam: oēmq; potentiam cum faſtu
deſpicit: ſuperborū punit aſperitatē: ad
faſtum eleuatos interimit: hūilib⁹ aūt ac
patiētib⁹ digna retribuit. Sic itaq; etiā
regnū iuſtū magnipēdens adiutorio ſue
virtutis extēdit: ſapiētiāq; regiā pacis
trāquillitate cuſtodit. Non ergo videor
michi errare frater mi hūc eſſe confitēdo
deū omniū pricipē atq; patrē: quē multi
regnātes apud nos veſanis errorib⁹ ſe-
ducti: denegare tentarunt. Sed illos om
nes finis cōprehendit exitioſus ita vt om
ne genus hominū poſt eos exurgēs cla-
des eorū p maledictiōis exēplo pponere
videať. Horū igiť vnū eſſe reor valeria-
num/ quē velut q̄dā v̄ga iracūdie diuine
de noſtris terris expellēs vr̄is partibus
tradidit puniendum. Qui ſcilicet verecū
die ſue famoſiſſimus / apd̄ nos tropheū
demonſtraſſe cognoſciť. Sed hoc quidē
in bonā partē cōuerſuz eſt: vt in nr̄o ſecu
lo hmōi ſuppliciū fieret manifeſtū. Uidi
nāq; ⁊ ego illoꝝ finē q̄ nup nefandis p̄ce-
ptiōib⁹ deo deuotū populū turbauerūt.
Quapropť multas deo refero grās: q̄m i-
tegra puidētia oē gen⁹ humanū colens
legē diuinā reddita ſibi pace decēter ex-
ultat. Uñ etiā nobiſipſis credo q̄m opti-
me cauteq; vniuerſa puenıūt: q̄n p illoꝝ
purā pbabilēq; religionē/ diuināq; co-

concordiā: vniuerſa in ſe dignatur erigere. Igitꝰ de tali hoim collegio.i.xpianoꝝ pro quibꝰ eſt mihi ſermo quē me libēter credis audire: qm̄ etiā eminētia loca pſide per eos amplius ꝙ̄ cupio decorantur. Tu ergo optime gubernaueris ſi fueris ſicut illi: et habueris cōmune qđ illi. Sic enim habebis oim dn̄m mitē placidūqꝫ atqꝫ ꝓpitiū. Hos igitꝰ qm̄ tātus ac talis exiſtis/cōmēdo tibi qm̄ ꝛ pietate probaris inſignis. Hos dilige cōpetēter ꝛ facito clemētie tue participes/tibi ſimul et nobis ꝓbiturus gratie immēſa iura per fidē. Hec igitur optimus imperator pietate decoratus egit curā non ſolū ſubiectoꝝ habēs: ſed etiam eoꝝ ꝗ ſub aliena gubernacula regebātur. Quapropter et ipſe diuina ꝓtectione potitus ē ꝛ europā vniuerſaꝫ atqꝫ libiā: ſuper has eñ maxime aſie partem tenēs/ſubiectos habuit vbiqꝫ deuotos. ſed etiā barbaroꝝ alij qđē ei ſponte ſeruiebāt/alij deuicti vbiqꝫ triumphi videbantur: ꝛ victor cernebatur in omnibus imperator.

Theodoricus. Capitulum.iiij.

Interea alexādro mirabili ſene ꝗ arrij ꝓſtrauerat blaſphemias defuncto/poſt mēſes qnqꝫ niceni ꝯſilij. Alexādrinoꝝ eccleſie ſuſcepit athanaſius preſulatū. Cuius perſecutiones: fugas/ contumelias: crebraqꝫ pericula transferre diſtuli: que ruſinus ſuo nobilitauit eloquio.

Sozomenus. Capitulum.v.

Poſt plurima verbo ꝯſilia turbis ſeditionibuſqꝫ cōpleta ꝛ clamores accuſatoꝝ poſcentium vt athanaſius tanꝙ̄ magus violētus ꝛ indignus ſacerdotio dānaretur: directi ab imperatore metuentes ne eum aliqua inuaſione perimerent: latenter eū de ꝯcilio ſubtraxerūt. At ille ſciēs nō ſibi fore tutum/cōtra tot accuſatores agere iudicibus eis inimicis ſynodū relinquēs venire feſtinauit ad īperatorē.

Theodoricus. Igitur athanaſiꝰ ad principē veniēs oēm ꝓſumptionē cōtra ſe factā epiſcopoꝝ edocuit. At illi ad mareotā cōuenientes quoſdā cōcordātiū ſibimet ſacerdotū miſerunt ad principem.i.theogniū nicenū atqꝫ theodorū perintiū: ꝛ marichalcedonēſeꝫ/narciſſum cilicē: ꝛ ſimiles horū mēdacia texētes: ꝛ quedam cōmēta fingentes: ꝛ nudas valde calūnias quaſi veras accuſationes ſibimet cōponētes. Quo facto venerūt ad eliam ciuitatē. Preceperat eñ imperator vt omne ꝯciliū a tyro veniret ad eliā: necnon ꝛ alios vndiqꝫ cōgregari ꝓceperat quatinus tēpla edificata dedicarent. Miſit itaqꝫ pariter deuotos viros pietate ac fide deuotiſſimos clariſſimos omnia largiſſime expēdi ꝑcipiens. nō ſolū pōtificibus ac ſacerdotibus: ſed etiā egētibus vniuerſis ꝗ vndiqꝫ cōcurrebant. Porro fuerat exornatū etiā ſacratum altare pallijs regalibus atqꝫ vaſis auro ꝛ lapidibus pretioſis decoratum.

Sozomenus. Cap.vj.

Imperator interea arriū de exilio reuocauit: iuſſitqꝫ vt quod de deo crederet ſcriptura currēte ꝓferret. Tunc ille nouitatē nominum quā prius adinuenerat declinās: aliam explanationē contexuit: ſimplicibus verbis eam et diuina lectione confirmans: iuſiurandum quoqꝫ prebuit ita ſe credere: et hec etiam mente ſapere nihilqꝫ aliter intelligere. Textus enim eius expoſitionis huiuſmodi eſt. Piiſſimo et domino noſtro imperatori ꝯſtantino. Arrius et Euzoius preſbyteri. Sicut ꝓcepit deo amabilis pietas tua domine imperator exponimus noſtram fidem ꝛ ſcriptis ꝓfitemur corā deo ſic credere ꝛ nos ꝛ omnes qui nobiſcū ſunt ſicuti ſubiectū eſt. Credimus in vnum deū patrem omnipotentem ꝛ dominum ieſum chriſtum filiuꝫ eius ꝗ ex eo ante omnia ſecula natꝰ eſt. deus verbū ꝑ quē omnia facta ſunt ꝗ in celis ꝛ que in terra: ꝗ venit et carnem aſſumpſit ꝛ paſſus eſt ꝛ reſurrexit ꝛ aſcēdit in celos ꝛ iterum venturus eſt iudicare viuos ꝛ mortuos. Et in ſpiritū ſanctum: et carnis reſurrectionem: et vitam venturi ſeculi: et in regnum celorum: ꝛ in

vnā ſanctā catholicaʒ dei eccleſiam q̄ a finibus vſqʒ ad fines eſt. Hanc autē fidē percepimus ex ſanctis euangelijs: dicēte dn̄o diſcipulis ſuis. Eūtes docete omnes gētes baptizātes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti. Si autem nō hec ita credimus atqʒ ſuſcipimꝰ: vere patrem ⁊ filium ⁊ ſpiritum ſanctū ſicut omnis catholica eccleſia et ſancte edocent ſcripture quas per omnia ſequimur: iudex noſter erit deꝰ ⁊ nūc ⁊ in futuro die. Quapropter tuaʒ pietatē rogamus deo amabilis imperator vt dū ſumus eccleſiaſtici ⁊ fidem ⁊ ſenſum eccleſie ſanctarumqʒ ſcripturarū hēmus: vniri nos per pacificam ⁊ dei cultricem pietatem tuaʒ matri noſtre eccleſie iubeas quippe queſtionibus ⁊ ſuperfluitatibus inquiſitionum ſublatis: vt ⁊ nos et ſancta eccleſia adinuicem pacificati ſolēnes orationes pro pacifico proqʒ imperio et omni tuo genere omnes communiter celebremus.

¶ Hanc fidei expoſitionem alij quidem dicebant ar tificioſe compoſitam vt videretur princeps placari ſermonibus et ita arrij dogmatibus circunferri: quatinus per expoſitionem omniū et fiducia preberetur: ⁊ vtrūqʒ haberet intellectum. Arbitratus autem imperator arrium ⁊ euzoium ſimilia credere his q̄ nicea conuenerant valde gauiſus eſt. Nō tamē ſibimet perſuaſit vt eos in eccleſie cōmunione ſuſciperet ante iudiciū atqʒ probationem cōgruarū perſonarū ſcd̄m eccleſie legem: ſed deſtinauit eos ad epiſcopos tūc hieroſolimis ꝯgregatos ſcribens vt fidem eorū expoſitionis examinarent: ⁊ clementem ſuper eis deberent proferre ſententiā ſi recte credēres inuidie grā eſſent iniuſtitiā paſſi ſeu dū non haberēt vnde iudices ſuos culpare peterēt: p̄ penitētiā reuocari. Porro ſumpta occaſione fautores arrij p̄ ſcripta imperatoris eos in cōmunionē ſuſceperūt. Et hoc cū feciſſent ipi iperatori reſcripſerūt ⁊ eccleſie alexādrine: ⁊ in egyptū: et thebaidam ⁊ libiā epis vniuerſis ⁊ clericis: p̄cipiētes vt eos alacriter ſuſciperēt imperatore teſtante rectā eorꝝ eſſe fidē: quā etiā ꝓprie epiſtole ſubiecerunt. Hec q̄dē in hieroſolimis geſta noſcūtur. Athanaſius aūt fugiēs de tyro cōſtātinopoli venit: ⁊ q̄ paſſus eſt adito imperatore narrauit: petēs vt q̄ tyro fuerāt geſta examinarētur ſub eius quoqʒ preſentia. Porro conſtātinus imperator rationabilē eius petitionem iudicans: hec ſcripſit epiſcopis qui in tyro conuenerant.

¶ Socrates. ¶ Capitulum. vij.

IGitur imperator directa ſacra cōciliū euocauit: vt ſui p̄ſentia athanaſij examinaret cauſaʒ cuiꝰ verba ſunt hec. Uictor ꝯſtātinꝰ pius epis in cyrioꝝ vrbe collectis. Ego q̄dē ignoro q̄ veſtro conſilio turbulēter atqʒ cū tēpeſtate decreta ſunt. Apparet enim q̄m quadaʒ tumultuoſa in diſciplinatione veritas ē oppreſſa. Uobis quippe nō conſiderantibus q̄ placēt deo: propter iurgia q̄ cōtra proximos veſtros habetis: ⁊ vota veſtra inceuincibilia eſſe cōtēditis. Sʒ erit opꝰ diuine ꝓuidentie quatenus ⁊ hec cōtentio aperte deꝓhēſa poſſit euacuari: atqʒ nobis palā fieri: ſi q̄d illic ꝯuenientes ſine qualibet gratia: aut inimicitiarū cauſa geſſiſtis. Quapropter cum omni feſtinatione vos omnes ad meā reuerētiam volo ꝯcurrere quatenus geſtorū apud vos integritatē p̄ vos ipſos poſſitis oſtēdere. Uerū qua gratia hec ſcripſerim vobis voſqʒ ad me literis euocauerim: per ea q̄ ſequuntur agnoſcetis. Pergenti iā mihi ad cognominis noſtri feliciſſime patrie ciuitatem: dū eſſem cōſcenſurus in equū repēte Athanaſius epiſcopus in media platea cū q̄buſdā ſacerdotibꝰ quos circa ſe habebat: ſic inopinate nos adijt: vt nobis daretur ſubito cuiuſdā cauſa formidinis. Teſtis eſt mihi inſpector omniū deꝰ eſt q̄m nec cognoſcere eū q̄s eſſet prima frōte p̄ualui niſi q̄dā noſtrorum: ⁊ q̄s eſſet: ⁊ quā ptuliſſet iniuſtitiā tūc narraſſet. Et ego q̄dē neqʒ ꝯfabulatꝰ cū illo tp̄e nec q̄libet locutione p̄ticipatꝰ. Dūqʒ ille ſe audiri depoſceret. ego vero refutarē: ⁊ pene expelli eū preciperē/ cū maiori fiducia nihil aliud a nobis q̄ʒ veſtrū poſtulauit aduētū: vt vobis p̄ntibus q̄ paſſus ē neceſſario poſſet ſuis gemitibus explanare. Uñ qr ⁊ mihi rationabile videtur ⁊

tēporibus oportunū ſcribi vobis libēti⁹ hec precepi vt oēs qcūqꝫ apud tyrū cōciliū celebraſtis: indeſinēter ad expeditū noſtre manſuetudinis cōcurrere feſtinetis:ipſis operibus oſtenſuri puritatem ꝛ rectitudinē veſtri iudicij corā me videlicet quā dei miniſtrū ꝑ pʒiū:neqꝫ nos abnegabitis.Igitur vbiqꝫ pacificat͛ dei nomen et integre bene dr ꝑ meā in deo culturam etiā apud ipſos barbaros q veritatē hactenus ignorabāt.Certū nāqꝫ eſt qꝛ q veritatē ignorat:neqꝫ deū ſcire pōt. Uerūtamē ſicut predictū eſt etiā barbari per me fidelē miniſtrū recognouerūt ꝛ deū metuere didicerūt:quē vtiqꝫ ꝓtectorem meū vbiqꝫ ac ꝓpulſorē ipſis operib⁹ eſt oſtēſuʒ.Unde precipue etiā deū ſciūt et illi quidē ꝓpter noſtrū timorem reuerētur deū.Uos aūt q ſancta miſteria ei⁹ clemētie ꝓferre videmini nō dicā cuſtodire:ſed nihil agere niſi q ad contētionē noſcuntur ꝛ odia pertinere ꝛ vt abſolute dicam q ad humani generis tendere vidētur interitū.Sʒ feſtinate ſicut dixi ad nos venire cōtinuo:ſciētes qm̄ omni virtute agere conabor quaten⁹ q in lege dei ſunt ea precipue ſine aliqua titubatione ſeruentur. Quib⁹ vtiqꝫ neqꝫ vituperatio neqꝫ mala ſuperſtitio poterit implicari/ diſperſis vtiqꝫ ac palam cōtritis ꝛ penitus examinatis ſacratiſſime legis inimicis q ſub ſchemate ſancti nominis blaſphemias varias ꝛ diuerſas iniiciunt.

¶Capitulum.viij.

HEc ſiquidē litere ad eſtuationē ꝑduxerunt eos q fuerant in ſynodo cōgregati:quoniā plures qdē ad ꝓprias redierant ciuitates.Qui vero circa euſebiū ꝛ theognium ꝛ mari patrofilū:ꝛ vrſatiū:ꝛ valētē ad cōſtātinopolitanam venientes vrbē nequaqꝫ de calice fracto aut altari ſubuerſo:aut arſenio ꝑempto quod in ſynodo cōcinauerāt queſtionē fieri permiſerūt.ſed aliā inuenire detractationem ſuggerētes imperatori quoniā athanaſius interminaretur non ſe miſſurum ab alexandria frumēta ſolēniter ad conſtantinopolitanam vrbē.Et hec audiſſe dicebant athanaſio dicente adamātium/ anubionem arbathionem ꝛ Petrum epiſcopos.Multum itaqꝫ derogatio preualet quando derogator creditur fidedign⁹.Hac ſubreptione ad furorem perductus imperator athanaſiuʒ relegauit exilio:ꝛ habitare euʒ precepit gallijs.Aiunt enim quidem imperatorē propterea feciſſe vt vnirent͛ eccleſie quoniam Athanaſius cōmunicare arrianis euitabat.Et ille quidē degebat in triberis galliarū. ¶Theodoricus.Sʒ nemo miretur ſi tātus vir deceptus exceſſit ſacerdotibus falſa loquētibus cū diuinus quoqꝫ dauid ꝓpheta nō a pontifice:ſed a ſeruo ſiba cōtra miphiboſeth alloquēte deceptus ſit.

¶Capitulum.ix.

IGitur epiſcopi in conſtantinopolitana vrbe congregati A marcellū ancyre galatie depoſuerūt ꝑ huiuſmodi cauſa.Aſterius quidā in capadocia exercens artem ſophiſticam eā relinquens/chriſtianitatem ſe promittebat aſciſcere.Temptauitqꝫ libros conſcribere q feruntur hactenus:ꝛ per quos arrij dogma firmate eſt.Dicebat em̄ xp̄m ſic eſſe virtutē dei ſicuti dictū eſt apud moyſen locuſtā ꝛ cāpas ꝟtutē dei/ꝛ his multa ſimilia.Cōueniebat em̄ is aſteri⁹ frequēter apud epiſcopos qui arrianaʒ precipue non euitabant ſectam.Nam et ad concilia concurrebat epiſcopatum in aliqua ciuitate querēs.Sed ſacerdotio quidē fruſtratus eſt eo ꝙ perſecutionis tempore ſacrificaſſe probaretur.Cumqꝫ circuiret et ſyrie ciuitates libros B quos cōſueuerat oſtendebat.Hec agnoſcens marcellus contra eum ſcribere volens menſuram contrarietatis exceſſit. Purum namqꝫ hominem ſicut ſamoſatanus paulus preſumpſit dicere dominuʒ chriſtum.Hec agnoſcentes qui tunc hieroſolymis conuenerant de aſterio quidē nullum habuere ſermonem:quoniā neqꝫ erat in ordine ſacerdotum. Marcellum vero tāqꝫ ſacerdotio functum rationem exigentes libri ſui eumqꝫ comperientes ſamoſatani dogmate maculatum iuſſerunt vt a tali ſecta recederet.Qui reprehenſus librum ſe promiſit exurere.Cūqꝫ

hoc ſtudium fuiſſet tentatum epiſcoporum collegiū euocāte imperatore venit ad regiā ciuitatē p̄ſentibuſq; euſebio ⁊ q̄ cū eo erant epiſcopis in vrbe conſtātinopolitana rurſus ſtudium de marcello fiebat. Et dū marcellus ſicut promiſerat illicitam cōſcriptionem nollet incendere: eū ab epiſcopatu depoſuerunt. In cuius locum baſiliū in ancyra direxerunt. Sed hanc ſiquidem conſcriptionē Euſebius tribus deſtruxit libris ſuperſtitionem eius valde redarguēs. Poſtea vero marcellus in ſardicēſi ↄcilio recepit epiſcopatum dicēs nō intellectū ſuū librū: ⁊ ꝓpterea quaſi paulianū fuiſſe depoſitū.

¶ Capitulum .x. A

Abiturdum poſt concilium hieroſolimitanum arrius veniſſet in egyptū alexādrina eccleſia eius ciuitate cōmunionem rurſus venit ad conſtantinopolitanā vrbē: concurrētibus illic conſectatoribus eius ⁊ obedientibus Euſebio nicomedie epiſcopo ⁊ cōcilium celebrari volentibus. Horum ſtudiū ſentiēs alexāder: tūc cōſtātinopolitanus epiſcopus niſus eſt ſoluere tale conamē. Dūq; hoc nō valuiſſet implere aperte arrij miſſibus interdixit: nō licere cū eccleſiaſticū eſſe dicēs ad infirmādā ſententiā epiſcoporū pene totius terre ſecū cōuenientiū in nicena vrbe Euſebius autē ⁊ q̄ circa eū erāt dū primo ſermonibus flectere nequiuiſſent alexādrū. poſtea cū terrore minabantur: q2 niſi ſuſciperet arriū certa die ipe quidē deportaretur exilio: arrius autē in cōmunionē ſuſciperet vniuerſorū. Et poſt hec ab alterutris receſſerunt. Illi quidē diffinitā diē expectantes: vt ſuas minas implerent. ¶ Alexander aūt orabat ne B ad perfectū verba Euſebij peruenirēt. Maxime autem ei terror ingerebatur eo q̄ imperatori iā pene ſuaſerant vt faceret quod ipſi volebāt. Ante vnū vero cōſtituti diē proſternēs ſemetipſ͡ ſub altari tota nocte iacuit pron⁹ rogās deū vt ipediret terminū inimicorum eius. ¶ Socrates. Hec igitur

C alexāder pronus orabat. imperator aūt de arrio experiri volēs cum ad palatium euocauit: percūctatuſq; eſt ſi nicene concilij decreta ſeruaret. Ille vero nihil moratus repēte ſubſcripſit decreta fidei per ſubſcriptionem arte callida circūueniēs. Et imperator quidē miratus ei intulit iuſiurandū. Qui etiā hoc fraudulēter egit quodāmodo iuſiurādū arte deludēs. Quod aūt audiui de hac machinatione cōſcribo. Fert̄ em̄ cōſcripſiſſe arriū ſectā ſuā in charta quā ſub ala ferebat vñ vere ſe iurare credidit dicens ſic ſe ſapere ſicut ſcripſiſſet. Hoc em̄ ita factū audiēs ego cōſcripſi: q2 vero ⁊ iuſiurandū prebuit: ex epiſtolis imperatoris agnoui. Credens igit̄ imperator ſuſcipi eū ab ep̄o cōſtātinopolitane vrbis alexādro in cōionē p̄cepit. Erat em̄ tūc ſabbatum. Et ſequēti die eos cōmunicare expectabat alterutris. S3 preſumptiones arrij iudicia dei ſecuta ſunt D Nam dū egreſſus ex imperiali fuiſſet aula obſequijs honorabatur ſatellitū Euſebij ⁊ per mediā tūc ciuitatē perſpicuus apparebat. Cūq; veniſſet iuxta locū cui eſt vocabulū cōſtātini forū vbi colūna porphiretica collocata eſt terror eum ſubito ex quodam cōſcientie ſecreto conſtrinxit: et cum formidine ſecuta eſt vētris effuſio. Percūctatuſq; ſi receſſum eſſet in proximo: et agnoſcens eſſe poſt ↄſtantini forū perrexit illuc. Quo facto. defect⁹ eū q̄dē cū effuſione corripuit ⁊ vna cū ſtercorib⁹ meatus q̄q; ꝓlapſus eſt. Tūc ergo cōcidit ⁊ ſanguinis multitudo cū ſubtilibus inteſtinis ſubſequēter effluxit. Decurrebātq; pariter cū ſplene etiā interna iecoris. Et ita factū eſt vt repēte ſequeretur et mors. Seceſſum vero vbi talia geſta ſunt in cōſtantinopolitana vrbe mōſtrabat̄ ſicut dixi poſt ↄſtātini forū atq; marcelli in porticu ↄſtitutū. Omneſq; traſeūtes digito notabāt locū deteſtabilē arrij recordantes interitum. ¶ Sozomenus.

¶ Poſt aliquod tp̄s q̄dā fautor̄ arriane veſanie diues ac potēs ſtudium habuit eundē locū a publico com E parare. vt deſtruens quod erat primitus domū ibi cōſtituit/quatenus obliuio facti procederet ⁊ p̄ ſucceſſiones huiuſmodi me-

moria deperiret. Fama tamē per cunctā cucurrit ciuitatē et orbi terrarum mortē arrij declarauit. ¶ Capitulū vndecimū.

Arrij vero dogma licet apud multos diſputationibus extolleretur nondū tamen in proprium diſcernebatur populum aut in nomine conſtabat autoris: ſed omnes ſimul in eccleſia veniebāt atq; communicabant preter nouacianos et qui vocabantur fryges ⁊ valētianianos: et marcianiſtas: et paulianiſtas. et qui alias hereſes colebant. Cōtra quos omnes imperator poſita lege ſanciuit auferri eorū oratoria et eccleſijs applicari: et neq; in domibus priuatorum eos cōgregationes nec publice celebrare. Melius enim iudicabat in eccleſia catholica cōmunicādum et in eam cunctis cōuenire ſuadebat: propter quam legē arbitror hereſium memoriā fuiſſe deſtructam. Naȝ priorum principū tēpibus xp̄i cultores licet ſectarū diuerſitate differrēt/apd̄ paganos tamen xp̄iani eſſe putabantur: et ſimiliter paſſionibus ſubiacebāt/ac ſemetipſos propter cōes perſecutiones examinare non poterāt: et ꝓpterea facile inter ſe cōuenietes miſſas celebrabant. Et licet eſſent pauci non tn̄ videbant eſſe diuiſi. Poſt hanc vero legem neq; publice in eccleſias poterāt cōuenire neq; latenter dū ep̄i ciuitatū et clerici obſeruantes talia prohiberent. Hinc ergo plurimi metuētes ad eccleſiā ſe catholicā ꝯtulerūt. Alij vero māſerunt in ſua ſn̄ia nō tn̄ ſucceſſores hereſis reliquerūt. ¶ Socrates.

¶ Capitulum duodecimum. A.

Umq; glorioſiſſim⁹ imperator poti⁹ chriſtianitate gauderet et vere dei teſtimonio fidē nicenā roborari cognoſceret i his q̄ fuerūt d̄ arrio geſta letabatur. Qui cum B tres habuiſſet filios eos ceſares nūcupauit ⁊ ſingulos eorū p decēnos annos imperij ſui principes eſſe cōſtituit. Id eſt primū q̄dē filiū ſui nois cōſtātinū heſperiarū partiū in decēnali ſuo fecit habere principatū. ſecundum vero aui nomine conſtantium in vincennalibus ſuis ceſarem in oriēte conſtituit. minorē vero conſtantem in ſuis tricennalibus ordinauit. Anno vero poſt hec tranſacto ingreſſus ſexageſimumquintum etatis annū: egritudine captus ex vrbe cōſtantinopolitana quaſi ad calidas aquas egreſſus eſt.

¶ Theodoricus. ¶ Qui cū nicomedia degeret C lāguore grauat⁹ nec ignorās vite hui⁹ incertū. grām ſacri baptiſmatis eſt adept⁹. Diſtulerat eīm vſq; ad illud tempus: in iordane fluuio hoc promereri deſiderans Porro aūt tres filios imperij reliquit heredes et athanaſium magnum reuerti precepit in alexandriā licet euſebius pn̄s eſſet: et niteretur contraria ſuadere. ¶ Sozomenus. ¶ Nicomedia i ſuburbano ſacri baptiſmatis donis iniciatus eſt. ¶ Socrates. D Ita facto teſtamēto tribus filijs cōſtitutis heredib⁹ eſt defunctus. Corpus aūt imperatoris in aureo loco collocatū: ad cōſtantinopolim eſt deuectū ⁊ in palatij celſo loco repoſitū. Quod in multis honoribus atq; veneratione quaſi viueret habebat: donec aliquis filiorū eius aſſiſteret. Poſtea vero ab oriente. Conſtātio veniente cum imperialibus exequijs funus eius ſepultum eſt in eccleſia. Quam propterea fecerat ne imperatores ⁊ ſacerdotes reliquijs priuarentur apoſtolorū. Uixit autem Cōſtantinus imperator annis ſexaginta et quinq;. Regnauit auteȝ triginta et vno. Defunctus eſt conſulatu feliciani et taciani: viceſimaſecunda menſis maij qui erat annus ſecund⁹ ducenteſime octaue olimpiadis.

¶ Explicit liber tertius.

¶ Incipiunt tituli libri quarti.

i Quomodo per quendam preſbyterū dogma arrij pullulauerit.
ij Quomō athanaſi⁹ fauore cōſtantini minoris alexandriā remeauit ⁊ eiuſdem epiſtola cōſtātini.
iij De inſidijs Arrianorum aduerſus athanaſium
iiij De morte conſtantini minoris.
v Quia athanaſius Arrianis bella ſibi denuo ſuſcitantibus ad partes ſeceſſit italie.

hoc ſtudium fuiſſet tentatum epiſcopo=
rum collegiū euocāte imperatore venit
ad regiā ciuitatē p̄ſentibuſq; euſebio ⁊
q̄ cū eo erant epiſcopis in vrbe conſtāti=
nopolitana rurſus ſtudium de marcello
fiebat. Et dū marcellus ſicut promiſerat
illicitam cōnſcriptionem nollet incende
re: eū ab epiſcopatu depoſuerunt. In cu
ius locum baſiliū in ancyra dixerunt.
Sed hanc ſiquidem conſcriptionē Euſe
bius tribus deſtruxit libris ſuperſtitio=
nem eius valde redarguēs. Poſtea vero
marcellus in ſardicēſi ꝯcilio recepit epi
ſcopatum dicēs nō intellectū ſuū librū: ⁊
ꝓpterea quaſi paulianū fuiſſe depoſitū.

¶ Capitulum. x.

A

Biturdum
poſt concilium hieroſo
limitanum arrius ve=
niſſet in egyptū alexā=
drina eccleſia eius cui
tāte cōmunionem rur=
ſus venit ad conſtanti
nopolitanā vrbē: concurrētibus illic con
ſectatoribus eius ⁊ obedientibus Euſe=
bio nicomedie epiſcopo ⁊ cōcilium cele=
brari volentibus. Horum ſtudiū ſentiēs
alexāder: tūc cōſtātinopolitanus epiſco
pus niſus eſt ſoluere tale conamē. Dūq;
hoc nō valuiſſet implere aperte arrij ni=
ſibus interdixit: nō licere eū eccleſiaſti=
cū eſſe dicēs ad infirmādā ſententiā epi
ſcoporū pene totius terre ſecū cōuenien
tiū in nicena vrbe Euſebius autē ⁊ q̄ cir
ca eū erāt dū primo ſermonibus flectere
nequiuiſſent alexādrū. poſtea cū terrore
minabantur: q: niſi ſuſciperet arriū cer=
ta die ipe quidē deportaretur exilio: ar=
rius autē in cōmunionē ſuſciperet vni=
uerſorū. Et poſt hec ab alterutris receſ=
ſerunt. Illi quidē diffinitā diē expectan
tes: vt ſuas minas implerent. ¶ Alexan
der aūt orabat ne B ad perfectū ver
ba Euſebij perueniret. Maxime autem
ei terror ingerebatur eo q̄ imperatori iā
pene ſuaſerant vt faceret quod ipſi vole
bāt. Ante vnū vero cōſtituti diē proſter=
nēs ſemetipſ ſub altari tota nocte iacuit
pron⁹ rogās deū vt ipediret terminū ini
micorum eius. ¶ Socrates. Hec igitur

C alexāder pronus orabat. imperator
aūt de arrio experiri volēs eum ad pala=
tium euocauit: percūctatuſq; eſt ſi niceni
concilij decreta ſeruaret. Ille vero nihil
moratus repēte ſubſcripſit decreta fidei
per ſubſcriptionem arte callida circūue=
niēs. Et imperator quidē miratus ei in=
tulit iuſiurandū. Qui etiā hoc fraudulē=
ter egit quodāmodo iuſiurādū arte de=
ludēs. Quod aūt audiui de hac machi=
natione cōſcribo. Fert em̄ cōſcripſiſſe ar
riū. ſectā ſuā in charta quā ſub ala fere=
bat vn̄ vere ſe iurare credidit dicens ſic
ſe ſapere ſicut ſcripſiſſet. Hoc em̄ ita fa=
ctū audiēs ego cōſcripſi: q: vero ⁊ iuſiu=
randū prebuit: ex epiſtolis imperatoris
agnoui. Credens igit imperator ſuſcipi
eū ab ep̄o cōſtātinopolitane vrbis alexā
dro in cōionē p̄cepit. Erat em̄ tūc ſabba
tum. Et ſequēti die eos cōmunicare ex=
pectabat alterutris. Sz preſumptiones
arrij iudicia dei ſecuta ſunt D Nam
dū egreſſus ex imperiali fuiſſet aula ob=
ſequijs honorabatur ſatellitū Euſebij ⁊
per mediā tūc ciuitatē perſpicuus appa
rebat. Cūq; veniſſet iuxta locū cui eſt vo
cabulū cōſtātini forū vbi colūna porphi
retica collocata eſt terror eum ſubito ex
quodam cōſcientie ſecreto conſtrinxit: et
cum formidine ſecuta eſt vētris effuſio.
Percūctatuſq; ſi receſſum eſſet in proxi=
mo: et agnoſcens eſſe poſt ꝯſtantini forū
perrexit illuc. Quo facto. defect⁹ eū q̄dē
cū effuſione corripuit ⁊ vna cū ſtercorib⁹
meatus q̄q; ꝓlapſus eſt. Tūc ergo cōci=
dit ⁊ ſanguinis multitudo cū ſubtilibus
inteſtinis ſubſequēter effluxit. Decurre=
bātq; pariter cū ſplene etiā interna ieco
ris. Et ita factū eſt vt repēte ſequeretur
et mors. Seceſſum vero vbi talia geſta
ſunt in cōſtantinopolitana vrbe mōſtra=
bat ſicut dixi poſt ꝯſtātini forū atq; mar
celli in porticu ꝯſtitutū. Omneſq; traſeū
tes digito notabāt locū deteſtabilē arrij
recordantes interitum. ¶ Sozomenus.
¶ Poſt aliquod tp̄s q̄dā fautor arriane
veſanie diues ac potēs ſtudium habuit
eundē locū a publico com E parare.
vt deſtruens quod erat primitus domū
ibi cōſtitutt/quatenus obliuio facti pro.
cederet ⁊ p ſucceſſiones huiuſmodi me=

moria deperiret. Fama tamē per cunctā cucurrit ciuitatē et orbi terrarum mortē arrij declarauit. ¶ Capitulū vndecimū.

ARrij vero dogma licet apud multos diſputationibus extolleretur nonduȝ tamen in propriuȝ diſcernebatur populum aut in nomine conſtabat autoris: ſed omnes ſimul in eccleſia veniebāt atq; communicabant preter nouacianos et qui vocabantur fryges ⁊ valētianianos: et marcianiſtas: et paulianiſtas. et qui alias hereſes colebant. Cōtra quos omnes imperator poſita lege ſanctuit auferri eoꝝ oratoria et eccleſijs applicari: et neq; in domibus priuatorum eos cōgregationes nec publice celebrare. Melius enim iudicabat in eccleſia catholica cōmunicādum et in eam cunctis cōuenire ſuadebat: propter quam legē arbitror hereſium memoriā fuiſſe deſtructam. Naȝ priorum principū tpibus xpi cultores licet ſectarū diuerſitate differrēt/apd paganos tamen xpiani eſſe putabantur: et ſimiliter paſſionibus ſubiacebāt/ac ſemetipſos propter cōes perſecutiones examinare non poterāt: et ꝓpterea facile inter ſe cōuenictes miſſas celebrabant. Et licet eſſent pauci non tñ videbanť eſſe diuiſi. Poſt hanc vero legem neq; publice in eccleſias poterāt cōuenire neq; latenter dū epi ciuitatū et clerici obſeruantes talia prohiberent. Hinc ergo plurimi metuētes ad eccleſiā ſe catholicā ꝯtulerūt. Alij vero māſerunt in ſua ſnīa nō tñ ſucceſſores hereſis reliquerūt. ¶ Socrates.

¶ Capitulum duodecimum. A.

CUmq; glorioſiſſim⁹ imperator poti⁹ chriſtianitate gauderet et vere dei teſtimonio fidē nicenārorū cognoſceret i hīs q̄ fuerūt d arrio geſta letabatur. Qui cum B tres habuiſſet filios eos ceſares nūcupauit ⁊ ſingulos eoꝝ ꝑ decēnos annos imperij ſui pricipes eſſe cōſtituit. Ideſt primū qdē filiū ſui noīe cōſtātinū heſperiarū partiū in decēnali ſuo fecit habere principatū. ſecundum vero ſui nomine conſtantium in vincennalibus ſuis ceſarem in oriente conſtituit. minorē vero conſtantem in ſuis tricennalibus ordinauit. Anno vero poſt hec tranſacto ingreſſus ſexageſimumquintum etatis annuȝ: egritudine captus et vrbe cōſtantinopolitana quaſi ad calidas aquas egreſſus eſt. ¶ Theodoricus. ¶ Qui cū nicomedia degeret C lāguore grauat⁹ nec ignorās vite hui⁹ incertū. grām ſacri baptiſmatis eſt adept⁹. Diſtulerat em̄ vſq; ad illud tempus: in iordane fluuio hoc promereri deſiderans. Porro aūt tres filios imperij reliquit heredes et athanaſium magnum reuerti precepit in alexandriā licet euſebius pñs eſſet: et niteretur contraria ſuadere. ¶ Sozomenus. ¶ Nicomedia i ſuburbano ſacri baptiſmatis donis iniciatus eſt. ¶ Socrates. D Ita facto teſtamēto tribus filijs cōſtitutis heredib⁹ eſt defunctus. Corpus aūt imperatoris in aureo loco collocatū: ad cōſtantinopolim eſt deuectū ⁊ in palatij celſo loco repoſitū. Quod in multis honoribus atq; veneratione quaſi viueret habebať: donec aliquis filiorū eius aſſiſteret. Poſtea vero ab oriente. Conſtātio veniente cum imperialibus exequijs funus eius ſepultum eſt in eccleſia. Quam propterea fecerat ne imperatores ⁊ ſacerdotes reliquijs priuarentur apoſtoloruȝ. Uixit autem Cōſtantinus imperator annis ſexaginta et quinq;. Regnauit auteȝ triginta et vno. Defunctus eſt conſulatu feliciani et taciani: viceſimaſecunda menſis maij qui erat annus ſecund⁹ ducenteſime octaue olimpiadis.

¶ Explicit liber tertius.

¶ Incipiunt tituli libri quarti.

i Quomodo per quendam preſbyteruȝ dogma arrij pullulauerit.
ij Quomō athanaſi⁹ fauore cōſtantini minoris alexandriā remeauit ⁊ eiuſdem epiſtola cōſtātini.
iij De inſidijs Arrianorum aduerſus athanaſium
iiij De morte conſtantini minoris.
v Quia athanaſius Arrianis bella ſibi denuo ſuſcitantibus ad partes ſeceſſit italie.

¶ Tituli libri quarti.

vi Quid de athanaſio iulius decre
uit epiſcopus.
vij Quia conſtans imperator par=
tes fouerit athanaſij.
viij De morte alexādri conſtantino=
politani epiſcopi ⁊ ordinatione
apud orthodoxos pauli apud ar
rianos macedonij.
ix Quia remoto paulo euſebius ni
comedienſis conſtantinopoleos
inuaſit epiſcopatum ⁊ de anthio
ceno cōcilio et ordinatiōe euſebij
in alexādriā ⁊ poſt eum gregorij
⁊ de trāſformatiōe niceni cōcilij.
x Epiſtola anthiocheni cōcilij ⁊ de
fide et de bello francico et de an
thiochie terremotu.
xi Quomodo gregorius alexādriā
venerit et fugerit athanaſius et
que mala p gregoriū geſta ſint.
xij Quia mortuo euſebio paulus in
eccleſiam rurſus introductus eſt
et ab arrianis macedonius con=
ſtitutus.
xiij Quō hermogenis magiſter mi=
litum volens paulū eccleſia pel=
lere a populo ſit peremptus et q̃
vindicta proceſſerit.
xiiij Quia gregorius ab alexandria
remotus: gregorius arrian⁹ ibi
fuerit euocatus.
xv Athanaſio paulus et alijs ortho
doxis epiſcopis rome poſitis qd
orietalibus iulius romanus re=
ſcripſerit.
xvi Quid orietales iulio reſcripſerūt
xvij Quid athanaſio alexandria re=
meante prouenerit.
xviij Quomodo paulus denuo cōſtā=
tinopolim ſit expulſus et que ne
ces introducte in eccleſiam ma=
cedonio ſint facte.
xix De calūnijs cōtra athanaſium.
xx De legatis orientalium epiſco=
pis apud conſtantem directis ꝑ
his que geſſerunt.
xxi Quia conſtans fratrem pro fide
monuerit et quia cōſtantius ſar
dice concilium cōuocari precepit.
xxij Athanaſij relatio de nece pauli
conſtantinopolitani pontificis.
xxiij De conuētu epiſcoporū in ſardi
ceñ. concilium.
xxiiij Litere ſardiceñ. concilij ad vni=
uerſos epiſcopos.
xxv De legatis ſardiceñ. ad conſtan
tium deſtinatis et de nephan=
da machinatione cōtra eos ab
ſtephano anthiocheno preſule
concinnata.
xxvi Epiſtola conſtantij ad athana=
ſium vt ad eum veniret.
xxvij Alia epiſtola eiuſdē ꝑ eadē re.
xxviij Tertia eiuſdem.
xxix Epiſtola iulij ad alexandrinos
pro athanaſio.
xxx Quid conſtantius petierit atha=
naſiū ⁊ qd athanaſi⁹ a cōſtantio.
Et quō orthodoxis pontificibus
recipiētibus ſuas eccleſias here
tici ſint expulſi.
xxxi Epiſtola conſtantij per quaz oīa
geſta cōtra athanaſium habita
ſunt caſſata.
xxxij Epiſtola conſtantij ad alexādri=
nos vt ſuſciperēt athanaſium.
xxxiij Ep̄la conſtantij pro athanaſio vt
aboleretur quicquid pro athana
ſio geſtum eſt.
xxxiiij Quō athanaſius alexandriam ſit
reuerſus.
xxxv Quibus occaſionib⁹ tūc res pu=
blica turbabatur ⁊ diuiſione an
thiocheni populi propter fidem.
xxxvi epiſtola hieroſolimitani concilij
ad egyptiacos epiſcopos
xxxvij De magnentio ⁊ de bertrāmone
atq̧ nepotiano.
xxxviij De inſidijs contra athanaſium
geſtis et de leuitate conſtantij.
xxxix De macedonio eiuſq̧ crudelitate

¶ Incipit liber quartus.

¶ Sozemenus.

¶ Capitulum primum.

Igit sub imperio conſtantini per eccleſias talia proue=nerunt. Quo morien=te rurſus ad querimo=niam venit dogma ni=ceni concilij. Naz licet

viuente conſtantino nõ eū omnes ſuſciperent:tñ aperte renuere non audebant. Quo moriente plurimi ſe ab eo indubitāter abſtinuere conſilio.Erāt enim iſti qui etiam primitus videbantur eſſe ſuſpecti.Pricipue vero arrij ſectatores euſebius et theonius cuius dogma ſe firmare credebant ſi reuerti athanaſium prohiberent et conſectatori ſuo egiptiace diocesis iura contraderēt. Et illi quidem hec agebant miniſtrante ſibi preſbitero per quem temporibus conſtantini arrius fuerat reuocatus. Erat enim is preſbyter cōſtātio quoqꝫ gratus eo ꝙ paternū ei ſeruaret teſtamētum:ita vt vſqꝫ ad principē palatijqꝫ potētes haberet acceſſum.Euſebius autē in aula imperiali videbatur ita perſpicuus:vt ſuos conſectatores faceret auguſtos ac proceres. Quāobrē de dogmate rurſus priuatim ⁊ publice diſputatiões crebro proferebātur.Et ſimul iniurie inimicitie et plurima que ex talibus ſolent ſepius euenire.

❡Capitulum ſecundum.

INterea ab occidentali parte athanaſius in alexandriam eſt reuerſusquē etiam conſtantinus viuens redire maluerat.Dicitur autē qꝫ etiā teſtamento voluit hoc conſcribere ſed quoniā ita defunctus eſt eius maior filius cōſtātinus heſperiarum partiū princeps hoc egit literaſqꝫ huiuſmodi ad populum deſtinauit alexandrinum Conſtantinus ceſar populo eccleſie catholice alexandrie cōſtituto Neqꝫ veſtram ſacratiſſimā mētem arbitror ignorare propterea athanaſium adorande legis predicatorē ad tēs gallijs fuiſſe directum:qm̄ ferocitas crudeliū inimicorꝫ eius in periculo ſacri eius capitis imminebat:ne forſam p malignorū calliditatē aliquid incōgruū ſuſtineret.Ut ergo hoc euitaret ab imminentibus ſibi neceſſitatibus eſt ablatus. Et ita me iubēte habitare preceptus eſt vt in hac ciuitate i qua degebat bona ei neceſſaria non deeſſent.Talis eīm eſt ei⁹ venerabilis virtus diuinis freta ſolatijs vt etiā moleſtias aſperioris fortune deſpiciat.Quapropter licet ad cariſſimā reuerentiā veſtrā dñs noſter beate memorie conſtātinus pius meus pater eundē epm̄ i ſuo loco reſtituere propoſuerat:tamē qm̄ humana ſorte preuentus anteqꝫ hec cōpleret vota requieuit:cōſequens arbitratus ſum volūtatem digne memorie imperatoris implere.Qui dū ad vos remeauerit qualem a me venerationē habuerit agnoſcetis.Nō enim mirabile ſi quid in eo geſſimus qđ laudetur.Meam nāqꝫ animā imago deſiderij veſtri ⁊ ſchema tanti viri ad hoc mouit et inuitauit. Diuina prouidentia vos cuſtodiat fratres dilectiſſimi.

❡Capitulum.iij.

HIs literis fretus athanaſius alexādriā venit libēterqꝫ eum plebs alexandrina ſuſcepit. Arriani vero coniuratione facta aduerſus eum frequētes ſeditiones ſubinde ſuſcitabant per quas occaſio prebebatur euſebio vt derogaret ei apud imperatorē qm̄ non decernente cōmuni cōcilio epiſcoporum auctoritate ſua arripuiſſet eccleſiā.Tātumqꝫ his derogationibus actū eſt vt indignante imperatore de alexādria vrbe pↄceret.Eodē tpe euſebio moriente epo ceſarie paleſtine cognomēto pamphilli agapi⁹ diſcipulus eius ſuſcepit epiſcopatum q et alios plurimos edidit libros ⁊ de vita doctoris ſui multa conſcripſit.

❡Sozomenus. Capi.iiij.

NOn multo poſt tpe et conſtantinus imperator cōſtātini maioris fili⁹:dū nitit̄ ſuadere partes iunioris fratris cōſtātis circa aquileiā cōgreſſione facta perimit̄ conſulatu acinnidi ⁊ pcli. Quamobrem romani imperij principatus occidētaliū qđē partiū puenit ad conſtantē/orientalis autē ad cōſtantiū. ❡Theodoricus.

❡Capitulum. v.

OBitur tempore quo cōſtantin⁹ perēne trāſſuit iperiū teſtamēto filijs tēporale diſtribuēs regnū:nullus eīm eorꝫ erat pñs preſbytero a ſorore

p:opria ſibimet cōmēdato ſuuꝫ credidit teſtamentum/p:ecipiens eū conſtantio dari qui inter alios videbat̄ eſſe vicinio: ⁊ pri⁹ venire poſſe credebat̄. Hinc iſte cōſtantio fact⁹ not⁹: tradito teſtamēto acce pit ad eū ingrediēdi fiduciaꝫ Qui vidēs facile conſtantij voluntatē et velut cala mū ventis accedentibus agitari p:eſum pſit cōtra euāgelica dogmata bellū aſſu mere: ⁊ aduerſus eccleſias aſperrimam erigere tēpeſtatē. Dicebat em̄ eſſe culpa biles q̄ conſubſtātialitatis vocē que ſcri pta nō inueniret̄ in fidei doctrina poſuiſ ſent: quod inter ſacerdotes et eos diſco: diā generaret. Hinc ergo athanaſium ⁊ ei⁹ ſectato:es accuſans inſidias inſtrue= bat. Huius coopera to:es erāt euſebius/ et theognius et theodo:us perinthius/ qui eloquentio: videbatur et ſcripſit ex= planationes euangelio:um quem pluri= mi heracliotē vocant. Iſti namq̄ ſeptus venientes ad impe rato:em reuerſionem athanaſij multo:um cauſam aſſerebant eſſe malo:um: et non ſolum egyptum ſed etiam paleſtinam et fenicem: vicinaſq̄ gētes eius gr̄a dicebant eſſe turbatas. P:oinde huiuſmodi verbis leuiſſimam obſidētes imperato:is intentionē ſuaſe rūt vt athanaſiū ab eccl̄ia rurſus expelle ret q̄ agnoſcens eo:ū conciliū ad partes herſperias abijt. ¶Capitulum.vi.

Erum euſebi⁹ eiuſq̄ conſo:tes calūnias in athanaſium factas iulio ro mano pōtifici deſtinauerūt. Qui eccleſiaſticā ſequēs legē: etiā ipſis romā venire p̄cepit ⁊ venerabilē athana ſiū ad iudiciū regl̄r euocauit. Ille conti nuo euocatione ſuſcepta venit: calūniaꝝ ꝟo ſarcinato:es rome q̄dē p̄fecti nō ſunt ſciētes facile ſuū poſſe capi mēdaciū. Sꝫ vidētes oues paſto:e deſolatas lupū ſup eas p̄ paſto:e cōſtituerūt id eſt grego:iū q̄ ſex annis beſtijs ferocib⁹ crudeli⁹ vſus penā malicie ſue ſoluit ab oib⁹ amariſſi= me laniatus. ¶Capitulū ſeptimum.

Thanaſius aūt veniēs ad conſtātē poſtq̄ cōſtā tinus mino: fuerat bello defun ctus: arriane coho:tis cū gemitu refere= bat inſidias: et bellū cōtra apoſtolicā fi= dē geſtū patriſq̄ ei⁹ nomē maximiq̄ cōci lij ab illo celeb:ati memo:abat. ⁊ qm̄ cō= muni lege ſynodus robo:ata videret̄ hec inſinuādo cū lachrymis ad paternū zelū excitauit imperato:ē. Mox nāq̄ vt hec au diuit/ mādauit fratri: monēs vt p̄rne pie tatis inuiolabilē ſeruaret hereditatē cū ⁊ ille pietate gubernādo regnum ⁊ roma= no:um euiciſſet ty:annos et gentes poſi tas in circuitu ſubiugaſſet. ¶Socrates. ¶Capitulum.viij.

Aſiquidē tēpe ſtate conſtantinopolim altera p:io:e ſup:o: turba ex huiuſmo di cā p̄ceſſit. Alexāder cōſtātinopolita= ne p̄ſul eccl̄ie poſt decertationē cū arrio terminatā ex hac vita receſſit ep̄atus tri ceſimo tertio vite anno nonageſimo et octauo nullūq̄ i ſuū cōſtituit locū: ſꝫ mā dauit vt vnū ex duob⁹ quos ipſe noiaret eligerēt. Et ſiq̄dē vellēt docibilē ſimul ⁊ vite optime teſtimonio deco:atū. paulū a ſe p:eſbyterū o:dinatū: virū q̄dē etate iuuenē ſꝫ ſapiētia ſenē: epiſcopū ſibimet o:dinarēt. Si vero ex habitu ſolūmō re= uerētie eligere vellēt: macedoniū facerēt tunc dyaconū exiſtētē: q: ⁊ etate ſenio: vi deret̄. Ex hac cauſa malo: cōtētio p̄ epi= ſcopi o:dinatiōe ſurrexit: eccleſiāq̄ tur= bauit. cū populus vtiq̄ in duas diuiſus eēt alij q̄ defenderēt arrianū dogma: alij vero niceni decreta cōcilij. Igitur donec alexander viueret omouſiani potio:es erāt arriano꜡ q: illi quotidie cōuicti mi nuebant̄. Cū ꝟo alexāder obiiſſet cotētio rurſus ex vtraq̄ p̄te cōmota eſt. Quap:o pter omouſiani paulū o:dinauere pōtifi cē/ arriani vero macedonianū: ⁊ in eccl̄ia q̄dē herecie cognomine q̄ eſt vicina iuxta baſilicā ſophiā paulus eſt o:dinatus. in quo pott⁹ alexādri ſn̄ia p:olata videbat̄. ¶Capitulum.ix.

Oſt paululuꝫ vero tēpus imperato: ad cōſtantinopo A lim ve niens/ indignatur ob o:di nationeꝫ factā. arriano:ū.

Epiſcoporum autem conſtituto concilio paulū quidem remoueri fecit: euſebium vero ex nicomedia migrātē cōſtātinopolim/epiſcopum eſſe decreuit. Quo facto anthiochiam profectus eſt imperator. Euſebius itaqꝫ nullo modo ceſſare patiebatur ſed omnia B commouebat donec ſuum propoſitum perduceret ad effectum. Egit ergo vt in anthiochia ſyrie ſynodus fieret ſub occaſione quidē dedicationis eccleſie quam pater auguſtorū fabricari ceperat: et poſt eius obitum conſtantius decimo anno eā a tempore fundationis expleuerat. Pro veritate autē ad ſubuerſionē atqꝫ deſtructionem niceni concilij. Ad quam ſynodum conuenerunt ex ciuitatibus diuerſis epiſcopi nonaginta. Maximus tñ hieroſolymitan⁹ macharij ſucceſſor nō affuit cogitans qꝫ ei poſſet ſubripi: vt in dānationē ſubſcriberet athanaſij. Sed neqꝫ iulius iterfuit maxime ro C me preſul: neqꝫ in locū ſuum aliquem deſtinauit cum vtiqꝫ regula eccleſiaſtica iubeat non oportere preter ſententiā romani pontificis conciliū celebrari. Fit ergo ſyno D dus in anthiochia ſub preſentia. Conſtantij principis. Conſulatu marcellini et probini. Erat autē quintus annus mortis. Conſtantini patris auguſtorū. Preſidebatqꝫ tūc eccleſie anthiochene flacillus ſucceſſor Eufronij. Fautores igit̄ Euſebij operepretiū iudicantes athanaſio derogare primum quidem calūniati ſunt quaſi extra regulam egiſſet quam tūc ipſi decreuerant quoniam non ex ſententia communis cōcilij epiſcoporum receperat ſacerdotium: ſed ſibimet arrogando in eccleſiam fuiſſet ingreſſus. Deinde qm̄ ei⁹ aduētu turba generata plurimi ſeditione ſint mortui. ⁊ quia aliqui ab athanaſio ceſi: iudicibus dicerentur eſſe contraditi. Hac derogatione tunc habita conſtituerunt epm̄ in alexandria. primo quidem euſebium cognomento emeſenum. Quo ordinato et in alexandriam ire metuente: gregorium fecerunt epm̄. His ita geſtis transformauerunt fidē nihil quidem culpantes niceni concilij: ſed principium prebentes quatenus frequentib⁹ concilijs alia ſubinde mutantes ⁊ recitātes terminus fidei paulatim in arrianā veſaniam repedaret.

Capitulum.x.

Nos neqꝫ ſequaces arrij fuimus/quō enī epi preſbyterꝝ B ſequeremur? neqꝫ aliā quampiā fidem abſqꝫ expoſita antiquitus ſuſcepimus. Sed etiā nos examinatores ⁊ cognitores ei⁹ fidei facti ſum⁹ et iudicauimus potius q̄ ſecuti ſumus. Didicimus enim ab initio credere i vnū deum omniū: deum vniuerſorꝝ intelligibiliū/ſenſibiliūqꝫ creatorem: ⁊ p̄uiſorem et in vnū filium vnigenitū ante oīa ſecula exiſtentē/et cū ſuo genitore manentē per quē ⁊ oīa facta ſunt viſibilia et inuiſibilia: ⁊ qui in nouiſſimis tpibus per bonam volūtatem patris deſcendit ⁊ ex ſancta virgine carnē aſſumpſit ⁊ omnē volūtatē patris ſui impleuit: paſſus eſt et reſurrexit i celos aſcēdit: in dextera patris ſedet venturus iudicare viuos et mortuos et rex permanet ineternū et deus. Credimus et in ſpiritūſanctū. Si autē adijciendū eſt credimus et de carnis reſurrectione et vita perpetua. Hec in prima ſcribentes ep̄la ciuitatibus dirigebant. Sed poſt paululū aliā in B anthiochia dictauerunt. Eodē tēpore etiā rempublicā cōtigit valde turbari. Gens nāqꝫ francorū circa gallias cōſtituta: roma C nis erat infeſta. Tūc enim etiā terremotus maximus in oriente factus eſt: ⁊ precipue in anthiochia: que anno iugiter eſt commota.

Capitulum.xi.

Interea gregorium deducebat in Alexandriam ſyrianus magr̄ militie: ⁊ cū eo armati milites numero qnqꝫ milia: quib⁹ etiā aderāt arrij ſectatores ibi morantes. Sed quō athanaſius eccl̄ia pulſus ne caperet̄ effugit: arbitror eſſe dicēdū. Erat em̄ veſpera ⁊ populus i vigilijs obſeruans. Sperabaturqꝫ futura collectio. Inter hec venit magiſter militum ⁊ circa eccleſiam per cohortes ſuos: mi=

lites oꝛdinauit. Athanaſius autē vidēs que fiebant cogitauit ne ꝓpter ſe vlla leſio populo ꝑueniret/ ⁊ pꝛecipiens diacono vt cōpleret oꝛationē rurſus pſalmū fecit imponi. Dūq; cōſonātia celebraret per vnā ianuam eccleſie egrediebantur oēs. Quo facto milites quidē ſine cōmotione ſteterunt. Athanaſius autem inter medios pſallentiū illeſus abſceſſit. Et hoc modo fugiēs rome ꝓfectus eſt. Poꝛro gregoꝛius Alexandrine tunc pꝛeſedit eccleſie. Alexandrinoꝝ vero plebs nō ferens quod erat geſtum/ eccleſiam q̄ dyoniſii nūcupatur incendit.

Capitulum .xij.

Euſebius autē legationē miſit ad iuliū romane vꝛbis epm rogans vt ɔtra athanaſium iudex eſſet. Sed que de athanaſio decreuerat iulius: euſebi⁹ non occurrit agnoſcere. quia dū paucum tēpus vixiſſet: poſt cōciliū vita pꝛiuat⁹ eſt. Quapꝛopter cōſtantinopolite rurſus in eccleſiam introduxerunt. Idem et arriani in eccleſiam que nūc dicitur pauli oꝛdinauere macedonium. Et hoc gerebant fautoꝛes Euſebij ſucceſſoꝛeſq; pꝛeſumptionis. id eſt thiognius nicenus maris calcedoneñ. theodoꝛus heraclie ⁊ reliq. Sꝫ vꝛſatius et valens heretici poſtea libellum penitentie iulio offerentes epiſcopo et conſentientes cōſubſtantialitatis verbo communicare meruerunt.

Capitulum .xiij. A.

Interea ꝓpter macedonium ingens pꝛelioꝝ flamma ſurgebat ⁊ inteſtinū bellū chꝛiſtianoꝝ in ciuitate multi ſanguinis effuſione pullulabat. Quod dū audiſſet cōſtanti⁹ anthiochia poſitus imperatoꝛ hermogeni magiſtro militū trachiarū iniūxit vt paulū eccleſia pelleret. qui conſtātinopolim veniēs maximas turbas egit: cogens vt pelleretur eps. Facta aūt ſeditione popul⁹ erat ꝑparatus ad vltionem. Cūq; hermogenes inſiſteret vt militari manu expelleret paulum: accenſus populus vt fieri ſolet in talibus rationabiliter ei reſiſtebat eiuſq; domum incendentes ipſumq; trahentes interemerunt. Hec geſta ſunt cōſulatu cōſtantij tertio: et ſecundo cōſtantis. Quō tempoꝛe conſtans quidem frācos romanoꝛū ſub B iecit imperio.

C Conſtantius autem de interitu hermogenis agens ab anthiochia veredis ɔſtantinopolim venit: ⁊ paulū quidē expulit ciuitate/ vꝛbi vero dāna cōcuſſit auferens ei frumenti a ſuo patre collati vltra quadraginta milia modioꝛum que quotidie frangebantur. Nam per octoginta milia per dies ſingulos vꝛbe Alexandrina mittente pꝛimo miniſtrabantur. Hoc itaq; facto macedonium diſtulit ſtatuere vꝛbis epm. Iraſcebatur eni ⁊ aduerſus eū non ſolū quia ꝓpter ei⁹ volūtatē fuerat oꝛdinatus: ſed q2 ꝓpter ſeditiones inter eū paulumq; factas: plurimi ſimul ⁊ magiſter militū fuerat interemptus. Dimittens ergo eū miſſas facere in eccleſia ſolū in qua fuerat oꝛdinat⁹ denuo eſt pꝛofectus in anthiochiam.

Capitulum .xiiij.

Arriuꝫ pterea gregoꝛiuꝫ remouentes ab alexandria tanꝗ odibileꝫ: et quia ꝓpter eū factū fuiſſet incēdiū necnon ⁊ q2 minuſeoꝝ fouebat erroꝛē: euocauerūt geoꝛgium capadocem arriane veſanie.

Sozomenus.

Capitulum quindecimū.

Abitur athanaſius relinquens alexandriā romā pꝛofect⁹ eſt. Cōtigit autem eodē tēpoꝛe etiam paulū conſtantinopolitanū pontificē illic vna concurrere: ⁊ marcellū ancyꝛe. aſclepiūq; gaꝫe. Qui dū arrianis cēt aduerſus, iſcriptionē paſſus ab his quaſi ſubuertiſſet altare dānatus eſt. Pꝛo quo gazeoꝝ eccleſia quintiano committitur. Lucianus aūt adriopolitis eps. ob aliā accuſationem eccleſia ſua pꝛiuatus degebat in vꝛbe roma. B Cognoſcens ergo romanus eps crimina ſinguloꝝ et oēs niceno cōcilio concoꝛdare comperiens: eos in cōmunionem ſuſcepit tanꝗ omnium curā

gerens ꝓpter ſedis ꝓprie dignitatē
ſingulisqꝫ reddidit ſuas eccleſias ⁊ oriē-
talibꝰ ſcripſit epis: culpans quia non re
cte tractaſſent viros inculpabiles de ſuis
eccleſijs eos expellentes ⁊ ꝙ cōſtituta ni
ceni concilij minime ꝯſeruarent. ¶ Quo
rum paucos ad certā diē ſibimet adeſſe
¶ pcepit vt corā eis oſtenderet iuſtum
ſe ſuper eis ꝓtuliſſe decretū et de cetero
nō ſe paſſurꝫ interminatus eſt niſi ab hu
iuſmodi turbis ⁊ nouitate ceſſarent. ⁊ il
le quidē hec ſcripſit Athanaſius autē et
paulus ep̄las iulij dixerūt. ⁊ ſinguli eorꝫ
ſuas ſedes adepti ſunt. ¶ Capitulū. xvi.

VErum pontifi
ces orietis grauiter hoc ferē
tes: ⁊ in anthiochiā ꝯgrega
ti iulio reſcripſerunt epiſto-
lam ornato quidē ſtylo compoſitā: hyro
nia vero maxime plenā et non ſine inter
minationis qualitate cōfectam. Fatebā
tur enim circa omnes romanorum eccle
ſiam eſſe munificā: veluti que apoſtoli-
cam haberet curam ⁊ antiquitus mater
pietatis extiteret licet ab oriente ad eā
predicatores dogmatis aduenisſſent. Se
vero nō propterea ſecūdo loco habēdos
exiſtimabant: eo ꝙ nō magnitudine aut
multitudine abūdarent eccleſiarū cū vi
te qualitate nō crederent crimenqꝫ iulio
importabant eo ꝙ athanaſij ſectatoribꝰ
cōmunicaſſe videretur ⁊ tanqꝫ eorū con-
cilio cōtumelias irrogaſſet eorumqꝫ ſen
tentiā deſtruxit ⁊ veluti iniuſtū eius fa
ctum eccleſiaſticis ſanctionibꝰ diſſonā
arguebat. His itaqꝫ conſcriptis addide
runt q: ſi ſuſciperet iulius dānationem
ab eis factā: ⁊ ordinatos ep̄os in dānato
rū loco firmaret: pacē cū eo et cōionē ha
berēt. Si vero placidis eorꝫ reſiſteret: ꝯtra
ria celebrarēt. qppe cū orietales ep̄i nō re
ſtitiſſent dū nouatꝰ a romana pelleret ec
cleſia. De his aūt q̄ pter cōe placitū d cō
cilio niceno geſſerāt nihil et reſcribere te
maluerūt. ¶ Socrates. ¶ Capi. xvij.

HEc itaqꝫ orieta
les ep̄i Julio romano pōtifici
reſcripſerūt. Cū vero athana
ſius alexādriā fuiſſet igreſſus
compreſſio populi partis georgij qui il
lic fuerat ordinatus ep̄s vehemens fa
cta eſt. Et ex hoc dicebant turbas et ne
ces hominū prouenisſe: ⁊ huiuſmodi cri
mina in athanaſium velut autorē ſcele-
ris referebāt: dū hec in certaminibꝰ fre
quenter euenerant. Ob quam cauſam ſa
binus macedonie preſul hereſeos atha-
naſium frequenter accuſat. Qui ſi cogi-
taret q̄ta mala cōtra athanaſiū ⁊ omou
ſianos arriani geſſerunt: aut q̄ta conci-
lia ꝓpter eū celebrata ſunt: aut q̄ta ꝯtra
oēs eccleſias macedonius hereſiarcus
geſſit: erubeſcens forte tacuiſſet.

¶ Capitulum. xviij. A.

COnſtantiꝰ igit
imperator in anthiochia de
gēs / cū audiſſet rurſus pau
lum cōſtantinopolitanā re-
piſſe ſedē iratus ſacra ſua miſit ad phi-
lippum qui tūc habebāt maximā inter
alios iudices poteſtatem: et poſt princi
pem ſecundus appellabaꝫ vt paulum ec
cleſia pelleret et macedonium introdu-
ceret. Prefectus autem philippus ſedi-
tionem populi metuens: arte eſt vſus ad
uerſus paulum iuſſionem quidē princi-
pis celauit. Simulans autem publicum
ſe habiturum eſſe tractatum ꝓceſſit ad
termas vocabulo zeuſippas: vbi etiā cū
honore quaſi neceſſario vocauit paulū.
Cūqꝫ veniſſet prefectus ſacra mōſtrauit
imperatoris: et epiſcopus quidem illic
iniuſtam ſententiam patienter tulit. Por
ro prefectus metuens multitudinis que
ibi conuenerat propter timoris famam
vnam feneſtram termarum iuſſit aperi-
ri: per quam ad palatiū ductus paulus
et miſſus in nauem ad talia paratam ve
lociter ductus eſt in exilium. Juſſitqꝫ pre
fectus vt theſalonice ſeruaretur: ex qua
paulus fuerat oriundus quatenus illic
licenter viueret: et in alijs illirici ciuita-
tibus non tantum vt ad partes orientis
accederet. Hoc itaqꝫ modo paulꝰ inopi
nabiliter de eccleſia pulſus eſt. Philip-
pus autem a termis ad eccleſiam pro-
perabat: cum quo macedonius reſidens
in vehiculo cum prefecto ſimul et militi
bus armis indutis. Hoc facto terror po

pulum apprehendit et ad eccleſiam con
currunt vniuerſi omouſiani ſimul et ar
riani. Cumq́ prefectus cum macedonio
ad eccleſiam perueniſſet: et populū ⁊ mi
lites irrationabilis timor inuaſit. Cūq́
eſſet nimia multitudo nec poſſet introi=
re prefectus milites ceperunt populum
violēter impellere et cū ꝓpter anguſtiā
loci accedere nō valerēt: putātes eos mi
lites ſibi velle reſiſtere: euaginatis gla
dijs in eoꝝ necibus graſſabantur. Tunc
ergo ſicuti fertur perēpti ſunt circa tria
milia centum ⁊ quinquaginta. Alij a mi
litibus interfecti. Alij vero compreſſione
ſunt mortui. His actis macedonius tāq̄
nihil mali gerens: ſed veluti mūdus ⁊ in
nocēs a prefecto magis q̄ eccleſiaſticis
regulis/traditum ſibi recipit epiſcopa=
tum. Tātiſq́ necibus ipſe ⁊ arriani eccle
ſie iura tenuerūt. Hoc C tpe impera
tor maiorē eccleſiā fabricabat: que nunc
ſophia vocitatur: et eſt copulata eccleſie
que dr̄ hirene. quā pater imperatoris cū
eſſet prius modica ad pulchritudinē ma
gnitudinēq́ perduxerat q̄ modo veluti
ſub vno circuitu contineri noſcuntur.

¶ Capitulum. xix. A.

INterea cōtra
athanaſiū alia machinatio
fabricata eſt. Eccleſie nāq́
alexandrinorum/auguſtoꝝ
pater eroganda pauperibus frumenta
donauerat: q̄ dixerunt athanaſium ven=
dere: ⁊ ſuis vtilitatibꝰ applicare. Quod
imperator credens eū iuſſit occidi. Hoc
ſciens athanaſius/latenter fugit. Tunc
igi C tur iulius romane vrbis ep̄s:
cognoſcens arrianoꝝ inſidias aduerſus
athanaſiū machinatas poſtq̄ euſebij ſu
ſceperat literas euocauit athanaſium cū
audiſſet locū vbi erat abſconſus. Inter
hec ſuſcepit literas egyptiorum epoꝝ:
aſſerentiū falſa eſſe que cōtra athanaſiū
dicebātur. quo facto iulius reſcripſit eis
qui fuerant anthiochia congregati: cul=
pans eos primū de iniurijs literarū: de=
inde cur eū ad ſynodū ſuā non vocaſſent
canonibꝰ quippe iubentibus extra roma
nū nihil decerni pontificē: inſuper q2 la
tenter corrūperent fidem. Et q2 tyri ge=
ſtat per ſubreptionē fuerint ⁊ arte cōpoſi
ta: ⁊ quia cōtra ius ex vna parte confecē=
rint monimēta geſtoꝝ: referens ad falſi=
tatem de arcenio concinnatā epl̄as ipſas
ponere ꝓpt̄ faſtidiū lōge lectiōis omiſi.

¶ Sozomenus. Capitulū. xx.

IMperator aūt
fratri ſuo conſtantio ſcripſit vt
aliquos A orientaliū epoꝝ
ſatiſfacturos de quorūdā dānatione di=
rigerent. Quapropter eligūtur tres: nar
ciſſus hermipolita cilix ep̄s. theodorus
heraclie tracie: ⁊ marcus arethuſe ſyria
ce. Qui venientes italiā: facta ꝓpria vin
dicabāt nitentes imperatori perſuadere
orientalis cōcilij iuſtā eſſe ſniam. Cumq́
fidei ſue cōfeſſionem exigerētur anthio=
chia quidē fidē expoſitā celauerūt. Aliā
ꝓo cōſcribētes cōfeſſionē obtulerūt: mul
tos tn̄ a niceno ꝯcilio diſſonantē. Vidēs
aūt cōſtans iniuſte grauatos hoīes: nec
crimina fuiſſe vera ꝓ quibꝰ dicebant in
cōtione ſuſpēſi: ſed geſtū ꝓpter diſſonan=
tiam fidei: cū ſatiſfacere nequiuiſſent ꝓ
quo venerāt: remiſit eos ad ꝓpria. Poſt
tres aūt annos rurſus orien B tales
epi occidētalibus aliā epl̄am direxerūt.
Quā multoꝝ verſuum noīauere conſcri
ptionē eo q vltra priores ꝓlixo eloquio
cōtecta viderētur. In qua de ſuba quidē
dei nullā fecere memoriā. Eos aūt q̄ di=
cūt ex nō exiſtentibꝰ dei filiū/aut ex alia
eſſentia ⁊ nō ex deo: ⁊ q2 fuerit aliqn̄ tp̄s
aut ſeculū qn̄ non erat abdicarūt: Porro
eudoxiū germanicie ep̄m martyriū atq́
macedoniū portitores epl̄arū occidenta
les noluerūt ſuſcipere ſacerdotes dicen
tes dogmata nicena ſufficere ⁊ nihil vl=
teriꝰ oportere tractari. Cūq́ ꝯſtās a fra=
tre petēs vt athanaſiꝰ ſuā reciperet eccle
ſiā reſiſtētibꝰ hereticis nihil impetrare
valuiſſet: tūc athanaſiꝰ ⁊ paulꝰ adeuntes
popoſcerūt fieri ſynodū eo q ꝓ defenſiōe
rectoꝝ dogmatū expulſi probarentur.

¶ Theodorus. Capitulum. xxi.

QUod audiens
ꝯſtans ſcripſit fratri monēs
vt pr̄ne pietatꝭ iuiolatā ſua
ret hr̄ditatē: cū ⁊ ille ipſiū gu

bernando et romanorum tyrannos cui=
ciſſet et in circuitu gentes barbaras ſub
iugaſſet. His literis motus ꝯſtantius p̄=
cepit ſardice que eſt ciuitas illirici: ⁊ orie=
tales et occidētales ꝯuenire pontifices.
Multe ſiquidē etiam alie paſſiones me
dicinā requirebant. Nam ⁊ B paulū
ꝯſtantinopolitane vrbis epm̄. pro rectis
dogmatibus arriani ad periculū mortis
vſq̄ perduxerant tanq̄ ſeditiōis aucto=
rem: ⁊ alia quedam adiecerāt que calū=
niatoribus ſunt amica. Quem tamē tūc
populus ſardice propter inimicoꝝ inſi=
dias duci non paſſus eſt. Paulopoſt aūt
defuncto conſtante flectentes arriani le
uiſſimam principis voluntatem: ⁊ a re=
gia ciuitate pellente paulum: eum ad ci
uitatulam cucuſſenem que tunc erat ca=
padocie nunc vero ſecunde armenie mi=
grauerunt. Sed non ſufficit in hoc cun=
cta turbātibus vita pauli mirabilis lꝫ in
ſolitudine ꝯſtituti. Mittentes eñ mini=
ſtros necis eū morti violētiſſime tradide
rūt. Et hoc btūs Athanaſiꝰ refert in ſatiſ
factiōe ꝓprie fuge ita dicēs. ¶ Cap. xxij.

Epiſcopuꝫ nā
q̄ ꝯſtantinopoleos paulū
perſequētes atq̄ cōperien
tes: palam ſuffocandū eſſe
cenſuerūt in cucuſſa capa=
docie: auctorem habētes philippū prefe
ctuꝫ. Erat eñ coꝝ hereſeos tūc patronꝰ ⁊
ꝯſilioꝝ miniſter iniquoꝝ. Huiuſmodi ei
crudelitatē blaſphemia arrij germinauit.
Contra vnigenitū nāq̄ veſaniūt mini=
ſtri p̄ſumptionum eius. Hoc itaq̄ modo
paulo defuncto. magis ad celeſtia regna
ꝑducto macedoniū ſtatuerūt epm̄ quaſi
cōſectatorē ſuū qm̄ prime ſancto ſpiritui
blaſphemabat. Sꝫ paulopoſt expulerūt
⁊ eū: dū creaturā nō ꝯfiteret quem filiū
ſcripture dicūt. Quapropter rn̄dendo il=
lis hereſis ꝓprie auctor apparuit. Con=
ſubſtantialem quideꝫ nec iſte patri filiū
eſſe dicens ſimilē tn̄ per oīa genitori do=
cens: creatum ꝓ ſpiritum apte denomi
nans. Hec itaq̄ nō multum poſt ſicuti di
ximus acta ſunt.

¶ Socrates.

¶ Capitulū. xxiij. A.

Vndecimus au
tē annus erat patris duorū.
Conſules aūt fuere tūc Ruf=
nus ⁊ Euſebius: quādo cele
bratum eſt ſardicenſe concilium. Ex heſ=
perijs ergo partibus conuenerūt epiſco=
pi quaſi trecenti ſicut athanaſius ait. Ex
orientalibus ſex ⁊ ſeptuaginta tantūmo
do: ſicut ſabinus dicit Inter quos annu=
merabat ⁊ chiras tanq̄ mortuus epus:
quem dānatores Athanaſij in epiſcopio
huius prouincie produxerunt. Excuſaue
runt ſe etenim alij per infirmitatem cor=
poris alij auguſtas inducias accuſantes
et ob hoc iulium romanuꝫ culpātes epm̄
dum vtiq̄ ante annum ⁊ ſex menſes ſy=
nodus fuerit predicta ⁊ athanaſius rome
degeret expectans iudiciū ſynodale. Cū
ergo ſardice orientales conueniſſent ad
aſpectum occidentaliū venire nolebant
dicentes: non aliter ſe ad verba venturos
niſi ſuo collegio athanaſiaticos et pau=
lianos expellerent. Dumq̄ protegenes
ſardicenſis epiſcopus: et oſius cordube
hiſpanie non paterentur a concilio re=
moueri pauli defenſores et Athanaſij: il
li repente diſceſſerunt. Et venientes ad
philippolim trachie ſeorſuꝫ facere conci
lium: et aperte iam conſubſtantialitateꝫ
anathematizauerūt. Et ſectā inequalis
ſubſtantie epiſtolis ſubſcribentes vbiq̄
miſerunt. Qui autem in ſardice conue=
nerant primum quidem horum damna=
uere veſaniam deinde accuſatores atha
naſij dignitate priuauerunt. Et terminū
fidei nicene corroborantes: et tractatum
diuine ſubſtantie inequalitate reſpuen=
tes conſubſtantialitatem apertius tradi
derunt etiam ipſi vbiq̄ ſcripta propria
dirigentes. Ex vtraq̄ ergo parte arbitra
ti ſunt recte ſe facere orientales quidem
eo quod a ſe damnatos illi ſuſciperent
occidentales quoniam ante cognitioneꝫ
damnatores effugerant ⁊ quoniam hi q̄=
dem nicenā ſeruabāt fidem illi vero eam
adulterari preſumpſerāt. Reddiderūt er
go locum paulo et Athanaſio necnon et
marcello ancyre galatie q̄ dudum ſicuti
iam dictum eſt fuerat condemnatus.

¶ Theodoricus. Capi. xxiiij.

Que vero ſardice geſta ſunt concilij litere clarius edocebunt. Quas propter modum explanationis huic ſcripture interponere nõ omiſi. Sãcta ſynodus dei gratia ſardice cõgregata ex vrbe romana: hiſpanis/galliis/Italia: cãpania: calabria/affrica/ſardania/pãnonia/ miſia/dachia/dardania/altera dachia/macedonia/theſſalia/achaia/hepiris/trachia/rodope/aſia/caria/bithinia/helleſponto/capadocia/phrygia/piſſidia/põto/cilicia/altera phrigia/pamphilia/lidia/inſulis cicladibus/egypto/thebaida/libia/galacia/paleſtina/ et arabia/ vniuerſis epiſcopis ⁊ cõminiſtris ſancte ⁊ apoſtolice eccleſie dilectiſſimis fratribus in dño ſalutẽ. Multa quidẽ ac ſepiꝰ miniſtri arriane veſanie preſumpſerunt aduerſus dei ſeruos ⁊ rectã fidẽ cuſtodiẽtes. Adulterã nãq3 doctrinã ꝓponentes/ orthodoxos expellere ſunt conati ⁊ intãtũ ſurrexerũt aduerſus fidẽ vt neq3 auditus amabiliũ lateret imperatorꝫ. Igitur gratia dei cooperãte etiã ipſi piiſſimi ꝑncipes ex diuerſis nos ꝓuincijs ⁊ ciuitatibus colligẽtes/ſanctũ hoc conciliũ i ſardicenſiũ celebrari vrbe ꝑceperunt: quatenus ablata oĩm diſcordia ⁊ omni ꝑfidia ꝓcul expulſa: ſola chriſti pietas apd oẽs inuiolata ſeruet. Uenerũt eñ orientales epi a piiſſimis imꝑatoribus inuitati ꝑcipue ꝓpter famã que de cariſſimis nris fratribꝰ ⁊ cõminiſtris fuerat diuulgata ideſt athanaſio alexandrino: ⁊ marcello ancyre galatie ⁊ aſcle pagazeo. forſan ẽt ad voſipſos detractiões hmõi ꝑuenirẽt: qm etiã noſtras aures ventilare conati ſunt vt ea que ꝯtra innocẽtes referũt vera eſſe credant ⁊ iniqua hereſeos celetur opinio. Sed hec diutius facere permiſſi nõ ſunt. Etem preſul eccleſiaꝝ dñs eſt: q̃ pro his ⁊ ꝓ vniuerſis mortẽ ſuſtinuit: ⁊ ꝓpter eas aſcenſu3 ad celos nobis oibꝰ codonauit. Dudũq3 itaq3 euſebius ⁊ maris ⁊ theodorus atq3 thiognius: vrſatius et valẽs ⁊ minophãtis. ⁊ ſtephanus ſcripſerũt iulio cõminiſtro noſtro eccl'ie romane pontifici ꝯ ꝓdictos cõſacerdotes noſtros. i. athanaſiũ epm alexãdrie: ⁊ marcellũ epiſcopũ ancyre galatie ⁊ aſclepã gaze. Scripſerũt quoq3 ex alijs partibus epi teſtimoniũ perhibẽtes puritati athanaſij cõſacerdotis noſtri. Et ea q̃ euſebio ⁊ ꝯſectatoribꝰ eius geſta ſunt nihil aliud q̃ mẽdacijs ⁊ calũnijs plena eſſe firmantes. Cũ vtiq3 euocati a cariſſimo ⁊ cõſacerdote iulio. nõ occurrẽtes ſicut ex ſcriptis eiuſdẽ epi iulij cõprobat. aperte videãtur calũniatores exiſtere. Nã ſi ð geſtis ꝯ eos habitis ꝑſumpſiſſent: non retardarentur occurrere. Uerũtñ etiã ex his q̃ fecerũt in hoc ſancto magnoq3 ꝯcilio eorũ machinatio euidẽter apparet. Uenientes eñ in ſardicenſiũ ciuitatẽ atq3 videntes fratres noſtros: athanaſiũ: marcellũ aſclepã/⁊ ceteros ad iudiciũ accedere timuerũt. Et non ſemel nõn ſecũdo ſ3 etiã frequẽter citati vocationibus obedire noluerũt Congregatis vc3 in ꝯcilio. Oſio lõgeuo qui ꝓpter etatẽ atq3 ꝯfeſſionẽ tantũq3 labore omni honore dignus apparuit: ⁊ reliquis ſuſtinentibus ⁊ inuitantibus eos ingredi iudiciũ. vt que ꝯ abſentes ꝯſacerdotes diffamauerãt atq3 ꝯſcripſerant ꝑñtes oſtẽderẽt. Sed ſicuti predirimus euocati. nõ venerũt vt etiam in hoc calumniã ꝓpriã oſtenderent. Et quodãmodo reſpuẽdo iudiciũ: inſidias ſuas ⁊ molimina ꝓclamarẽt. Nãq3 q̃ de ſuis dictis cõfidunt etiã ad faciẽ ꝓbare non fugiunt. Qr vero non occurrerũt: nullum veſtrũ de eis ignorare confidimus. Et ſi forſan rurſus illic quicq̃ machinari voluerunt/ſciãt oẽs qm nihil habẽtes quo poſſint ꝯſacerdotes noſtros arguere: ab ſentibꝰ detrahũt ꝑſentes effugiũt. Fugerunt eñ cariſſimi fratres non ſolũ ꝓpter calũniam aduerſus iſtos inſtructã: verũ quid ſuos pro diuerſis criminibꝰ accuſatores occurriſſe viderũt. Proferebantur eñ vincula ⁊ cathene. Uenerãt hoies ab exilio ⁊ ꝯſacerdotes necnõ cognati pariter ⁊ amici eoꝝ qui ꝓpter eos mortui dinoſcunt. Et qð eſt admirandu3 aderant epi quoꝝ vnus quidẽ cathenas geſtabat ⁊ vincula: qbus vinctus fuerat ꝓpter eos. Alij ŵo eoꝝ inſidijs mortẽ ſibi teſtabantur iflictã: qm ad tantã ſupbiã ſunt perducti: vt etiã epm occidere conarent quẽ

niſi fuga

niſi fuga liberaſſet obierat. Uenit etiã cõ
ſacerdos noſter beatꝰ theodolus: fugiẽs
coꝝ molimina q̇bus fuerat iuſſus occidi.
Alij vero gladiorum vulnera demonſtra
bant. Alij famã ſe ab eis paſſos luge mi=
ſcebant: ⁊ hec nõ quilibet homines teſta
bantur: ſed oẽs eccl'ie ꝓ quibꝰ hij qui oc=
currerũt: ⁊ qui legatione fungebãtur in=
ſinuebant violentiaruȝ peſtes: armatos
milites: pp'los cũ fuſtibus: iudicũ terro=
res falſaꝝ literarum obiectiones. Lecte
ſunt nãq; litere theognij cõtra cõſacerdo
tes nr̃os Athanaſiũ marcellũ: ⁊ aſclepã/
vt etiam imperatores noviſſe viderẽtur.
Quas literas diacones theognij vulga=
uerunt: ſuper hec aũt virginũ nuditates:
eccleſiarũ incẽdia carceres contra ſacer=
dotes noſtros adhibitos. Que oĩa p̄lia
nõ niſi ꝓ deteſtabili arrianoꝝ hereſi cõ=
miſiſſe noſcũtur. Quiſq̇s eñ coꝝ reſpuiſ
ſet ordinationẽ atq; cõionem his neceſſa
rio ſubdebãt iniurijs. Cõſpicientes igitur
facinoꝝ ſuoꝝ anguſtias cõfuſi receſſerũt
Et vlterius hec nõ valẽtes abſcõdere in
ſardicẽſiũ venerũt vrbem: vt per aduen=
tum ſuũ quaſi talia ſe nequaq; ꝑpetraſſe
monſtrarẽt. Uidẽtes aũt quibꝰ calũnias
irrogarẽt ⁊ oppreſſos a ſe ſimul accuſato
res ⁊ increpatiões p̄e oculis ſuis habẽ=
tes euocari ad iudiciuȝ ingredi nequiue
runt. Athanaſio quippe Marcello et aſ=
clepa nr̃is conſacerdotibus fiducialiter
agentibus: et nimis ingemiſcentibus et
imminẽtibus atq; ꝓuocãtibus eos: ⁊ ꝓ=
mittentibus non ſolum ſe calũnias eui=
dẽter oſtẽdere: ſed etiã, que in coꝝũ eccle
ſijs deliquiſſent: illi vero tanto conſciẽtie
terrore conſtricti ſunt vt fugerent: et per
fugam ſuas calũnias aperirẽt: delictaq;
ſua iudicij declinatione faterẽtur. Et li=
cet non ſolum ex prioribus: ſed etiam ex
iſtis malicia coꝝ atq; calũnie pateſiant:
tñ: vt neq; ꝑ fugã occaſionẽ alterius ini=
quitatis accipiant: curauimus cõtra ve=
ritatẽ facta coꝛuȝ examinare molimina.
Et hoc propoſito ex his q̄ geſta ſunt eos
calũniatores inuenimꝰ: ⁊ nihil aliud niſi
aduerſus ſacerdotes noſtros inſidias in
ſtitutas. Nam arſeniũ quem dicebãt ab
Athanaſio perẽptũ hic viuit: et inter vi=
uentes cõmorari dignoſcitur: ex quo etiã
alia probantur eſſe conficta. Quia vero
etiam calicẽ diuulgauerũt fractum a ma
chario athanaſij pbr̃o: teſtati ſunt qui de
Alexãdria et mareote venerũt nihil ta=
le fuiſſe geſtum. Sed etiam epiſcopi egy
pti iulio cõſacerdoti nr̃o ſcribẽtes valde
firmabant: q: neq; ſuſpitio fuiſſet hm̃oi.
Proinde dixerunt monumẽta aduerſus
eos fuiſſe confecta. Que probatum tamẽ
eſt ex vna parte celebrata. In quibus ge
ſtis pagani examinabãtur: ⁊ cathecumi=
nus inquiſitus ait intus ſe fuiſſe quan=
do macharius venerat ad eundem locũ.
Alter autem interrogatus dixit illum fa
moſiſſimũ ſquirã tunc egrotaſſe: ⁊ in cel=
la iacuiſſe; vt ex hoc appareat nihil ge=
ſtum ex omnibus ſacramentis: eo ꝙ ⁊ ca=
thecumini intus fuiſſent: et ſquiras non
adeſſet ſed iaceret egrotus. Is nãq; ma=
ligniſſimus ſquiras mentitus eo ꝙ atha
naſius quoſdã ſacros indiſſet libros illo
tempore egrotaſſe declaratus eſt quãdo
Macharius ibi fuit. Unde etiã ex hoc ca
lumniator apparuit. Deniq; pro huiuſ=
modi calũnie mercede dederũt ſquire no
mẽ ep̃i qui neqȝ presbyter fuerat aliquã
do. Duo namq; presbyteri qui cum Me=
licio aliq̄n degebãt: ⁊ poſtea a beato ale=
xandro epiſcopo ciuitatis Alexandrine
ſuſcepti ſunt: et cum athanaſio conſtituti
teſtati ſunt nũq; pbr̃m fuiſſe melicij: neq;
habuiſſe meliciã in mareotem eccleſiam
vel miniſtrũ: et qui penitus neq; presby=
ter fuerat nunc eum velut epiſcopũ pro=
duxerunt: vt eo noĩe in ſuis calũnijs ter=
rere viderẽtur auditores. Lecte ſunt eñ
et litere conſacerdotis noſtri marcelli: et
inuẽta eſt euſebij ſimiliũq; nequitia. Nã
ea que veluti querimoniã faciẽs marcel
lus dixit hec tanq; ipſe confirmaret accu
ſauerũt. Hec ergo ſunt lecta et reliqua et
precedentes pariter q̄ſtiones. Relectaq;
huius viri fides inuẽta eſt. Non enim a
ſancta Maria ſicut iſti conſumabant de
dit deo verbo principium: neq; finem ha
bere aſſeruit eius imperium: ſed regnuȝ
eius ⁊ ſine termino eſſe conſcripſit. Aſcle
pias autem cõminiſter obtulit monimẽ=
ta Anthiochie confecta ſub accuſatorum
preſentia ⁊ ceſarienſis euſebij ⁊ ex ſentẽ=
tia iudicantium epiſcoporum ſe oſtendit

innoxium. Recte ſiquidem o chariſſimi
fratres euocati frequēter obedire nolue
runt recte quoqꝫ fugerūt. Conſcientia nā
qꝫ ſua preterriti: per fugas ſuas calūnias
indicarunt et que preſentes accuſatores
ſup eis dixerant etiam probauerunt. Ad
hunc autē etiā eos qui dudū accuſati ꝓ=
pter arrianam hereſim fuerant et prote=
cti non ſolū ſuſceperunt: ſed etiam in ma
iori ordine poſuerunt: diaconos ad preſ=
byteratū promouētes pbr̄os ad ep̄atum
non ad aliud niſi vt impietatem ſemina
re et dilatare potuiſſent: et fidei corrum=
perent pietatem. Sūt autē horum prin=
cipes euſebius. theodorus heraclie nar=
ciſſus nerodiadis cilicie ſtephanus an=
thiochie georgius laodicie achatius: ce=
ſarie paleſtine/minophantis epheſius.
vrſati⁹ ſigiduni. miſie valens. mirſi pan
nonie. Iſti namqꝫ cōuenientes: cū orētali
bus non ſinebant eos nec in ſanctū con=
ciliū ingredi: nec oīno accedere ad eccle=
ſiam dei. Exuenientes in ſardicam conci
liabula apud ſemetipſos per loca ſingula
faciebant: et acta quedā cū terrorib⁹ con
cinnabāt: quatenus nihil penitus ad iu=
dicium ꝑueniret neqꝫ ſanctum poſſemus
celebrare conſilium. Hec omnia agnoſce
re potuimus a conſacerdotibus nr̄is ma
chario paleſtino ⁊ aſterio arabie qui cū
eis venerant, et ab eorū perfidia receſſe
rant. Hi nāqꝫ ad ſanctū conſiliū venientes
violētiam quam paſſi ſunt narrauerunt
nihil dicentes apud eos agi rectum inſu
per adycientes: qꝛ dum eſſent recte fidei
ꝓhibiti fuiſſent ab eis ad hec loca veni=
re propter interminationē. vix ab eis in=
tercedere potuiſſent. Ob hāc cauſam ſar
dice venientes, i vna domo cūcti māſerūt:
neqꝫ breui tēpore a ſe recedere patiētes.
Quia vero tacere nō decuit: nec ſine vin=
dicta relinquere calūnias: vincula neces
vulnera cōcinnatiōes falſarum ep̄larū.
verbera nuditates virginū exilia deſtru
ctiones eccleſiaruꝫ. incendia migratio=
nes a minoribus ciuitatib⁹ ad maiores
eccleſias ⁊ pre oībus aduerſus rectam fi=
dē nunc arrianā veſaniam per eos crude
liter inſurgētem. Propterea chariſſimos
quidem fratres noſtros et comminiſtros
athanaſium alexādrine ciuitatis epiſco
pum et Marcellum Ancyre Galatie et
aſclepam gaze cōminiſtrātes chriſto in=
noxios. et puros eſſe decreuimus. ſcribē=
tes ad vniuſcuiuſqꝫ parrochiā vt ſingula
rum eccleſiarum populi cognoſcētes ſui
epiſcopi puritatē eū ſe ep̄m ⁊ habere ⁊ ſpe
rarē cognoſcant. Eos autem qui in eorū
eccleſias luporum inſtar ingreſſi ſunt: id
eſt gregorium in Alexandria baſilium in
ancyra. quincianum gaze nec epiſcopos
nominandos/nec chriſtianos nec quēli=
bet penitus cum eis habēdam eſſe cōmu
nionem: nec eorum literas habēdas nec
ſcribendum eis. Theodorum vero hera=
clie europe: ⁊ neroniadis cilicie: ⁊ ceſarie
paleſtine narciſſum et acatium ſingiduꝫ.
miſie/valentem ex mirſis pannonie/ mi=
nophantem epheſi ⁊ georgium laodicie:
licet metuētes ab oriente non venerunt:
tamen eo ꝙ a beate memorie alexandro
ciuitatis alexandrine pōtifice ſunt dam
nati: et eo ꝙ ſecum arrianos habeant: et
ꝓpter crimina eis illata gn̄ali eos decre
to ſanctū conciliū ep̄atu depoſuit ⁊ de=
creuim⁹ nō ſolū ep̄os eos nō eſſe: ſed ne=
qꝫ communionem cum fidelibus ꝓmere
ri. Eos enim qui diuidunt a paterna ſub
ſtantia et diuinitate et alienant verbum
a patre diuidi ab eccleſia catholica con
uenit et eſſe alienos nomine chriſtiano.
Sint igitur a nobis et omnibus anathe
ma: eo ꝙ verbum veritatis videantur
eſſe cauponati. Apoſtolicum namqꝫ pre=
ceptum eſt. Si quis vobis annūtiauerit
ꝑter quod accepiſtis anathema ſit. His
ergo nullum communicare denuntiate.
Nulla eī̄ communio lucis ad tenebras.
Hos pellite procul ab omnibus. Nulla
enim concordia chriſto ad belial. Serua
te vos fratres chariſſimi: vt neqꝫ ſcriba=
tis eis neqꝫ eorū ſcripta ſuſcipiatis. Stu
dete ſimul vos fratres chariſſimi ⁊ com=
miniſtri tanquā ſpiritu preſentes noſtro
concilio conſentire: atqꝫ ſubſcriptione no
ſtra decernere que ab omnibus vbiqꝫ cō=
miniſtris noſtris conſonantia vna ſerue
tur. Abdicamus autem illos et extra ter
minos eccleſie catholice procul abijci=
mus: qui non affirmāt: quia deus eſt chri
ſtus. Sed aiunt verus deus non eſt: quia
filius eſt: ſi verus filius non eſt neqꝫ geni=

nitus ſimul ſic ſimul et ingenitus. Sic
enim ſe intelligere natum profitentur: q:
ſic dixerũt. Quod natum eſt factum eſt.
Et quia cum chriſtus ante ſecula ſit: de-
derũt ei principium atq; finem quod nõ
in tempore ſed habet ante ſecula. Proin
de due vipere ex aſpide arriana progreſ
ſe ſunt valens ⁊ vrſatius qui gloriaban-
tur ⁊ non dubitant ſe dicere chriſtianos:
profitentes quoniam verbum et quoniã
ſpiritus ⁊ vulneratus ⁊ interfect⁹ ⁊ mor-
tuus eſt ⁊ reſurrexit. Quodq; cohors ſtu
det; hereticorum diuerſas eſſe ſubſtan-
tias patris et filij ⁊ ſpiritusſancti pronũ
tiant et eas eſſe diuiſas. Nos autẽ hanc
percepimus: et eruditi ſumus hanc ha-
bemus catholicam apoſtolicamq; tradi
tionem et fidem atq; cõfeſſionem vnam
eſſe ſubſtantiam patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus-
ſancti. Et ſi querant que ſit filij ſubſtan-
tia profitemur eam eſſe que patris indu
bitanter nunq; patrem ſine filio/ neq; fi-
lium ſine patre fuiſſe credentes: nec eſſe
poſſe quod eſt verbum ſpiritus. Abſur-
dum namq; eſt dicere aliquãdo patrem
non fuiſſe patrem ſine filio: neq; nomina
ri: nec eſſe potuiſſe. Eſt enĩ ipſius filij te-
ſtimonium. Ego in patre et pater in me.
Et ego et pater vnũ ſumus. Nullus no-
ſtrum negat natum. Sed quibus natuz?
omnibus que inuiſibilia et viſibilia nũ-
cupentur. Opifex eſt archangelorum et
angelorũ ⁊ mundi. humani generis quo
niam ait. Omnium artifex ſapientia do
cuit me. Et omnia per ipſum facta ſunt.
Non enim ſemper eſſe potuerat ſi ſum-
pſiſſet exordiuz: quoniam verbum quod
ſemper eſt non habet initium. Deus au-
tem nunquam terminum habet. Non di
cimus patrem filium eſſe/ neq; rurſum
filium patrem eſſe: ſed pater eſt: et fi-
lius patris eſt filius. Confitemur vir-
tutem eſſe filium patris. Confitemur
verbũ dei patris eſſe: preter quod aliud
non eſt. et verbum veri dei et ſapiẽtiam
et virtutem verumq; filium tradimus.
Et non ſicut ceteri filij nominantur/ ita
filium dicimus quoniam illi aut gratia
generationis dij erunt: aut eo q; digni
fiant filij nuncupantur: neq; propter vnã
ſubſtantiam que eſt patris et filij. Con-
fitemur item et vnigenitum et primoge
nitum: ſed vnigenituz verbum dicimus
quod ſemper fuit et eſt in patre: primo-
geniti autem ſermonem homini. Sed tã
men differt per creaturam communio-
nem: quoniam et primogenitum a mor-
tuis confitemur vnum eſſe deum. Confi
temur vnam patris filijq; diuinitatem
neq; quiſquam negat aliquando patrez
filio maiorem: ſed propter aliam eſſen-
tiam non propter differentiam: ſed quia
ipſuz nomen patris maius eſt filio. Hec
autem illorum blaſphemia atq; corru-
ptibilis interpretatio eſt. hac gratia euz
dixiſſe contendunt. Ego et pater vnum
ſumus: propter concordiam et vnanimi-
tatem. Sed reprobauimus omnes ca-
tholici intellectum eorum fatuum: ⁊ ab-
iectum ſicuti mortalium hominum. Qui
quoniam corrumpi ceperunt offenden-
tes diſcordare noſcuntur: et ad permu-
tationes aſcendunt hoc modo diſtanti-
am et diſcordiam inter patrem deũ om-
nipotentem ⁊ filium eſſe poſſe dicentes/
quod abſurdum eſt intelligere et aliqua
tenus arbitrari. Nos autem ⁊ credimus
et affirmamus et ſic intelligimus quo-
niam ſacra ſcriptura locuta eſt. Ego et
pater vnum ſumus propter eſſentie vni-
tatem: que eſt vna et eadem patris et fi-
lij: et credimus ſemper ſine principio et
ſine termino hunc generare cum patre:
et non habere nec tempus nec defectum
eius imperium: quia ſemper eſt: nunquã
enim eſſe cepit: ideoq; nec deficere pote-
rit. Credimus et percipimus paracli-
tum ſanctum ſpiritum quem nobis ipſe
dominus promiſit et deſtinauit et eum
credimus miſſum. Sed is paſſus nõ eſt:
ſed homo quo indutus eſt quem aſſum-
pſit ex maria virgine: qui pati potuit ſi-
cut mortalis. Deus autem immortalis
eſt. Credimus quia tertia die reſurrexit
non deus in homine/ ſed homo in deo
reſurrexit: quem et obtulit patri ſuo do-
num quem vtiq; liberauit. Credimus
autem quoniam oportuno tempore atq;
definito omnes et de omnibus ipſe iudi
cabit. Tanta ſiquidem eorum ſtultitia/
et ita craſſitudine tenebrarũ eorum mẽs
excecata eſt: vt negant lumẽ cernere veri

tatis:nec intelligere qua ratione dictuȝ
eſt:vt ⁊ ipſi in nobis vnū ſint.Palā vero
eſt cur dixit vnū qm̄ apoſtoli ſpiritū ſan
ctū dei acceperūt:ſed tn̄ ipſi nō erant ſpi
ritus nec aliquis eorū aut verbū aut ſa=
piētia:aut virtus aut vnigenit⁹ erat.Si
cut ⁊ ego ⁊ tu inquit vnū ſumus:ſic ⁊ iſti
in nobis vnū ſint.Certiſſime igit̄ ſcriptu
ra diuina hoc diſtinxit.In nobis inquit
vnū ſint:nō ait ſicut nos vnū ſumus ego
⁊ pater:ſed diſcipuli in ſemetipſis cōiū=
cti ⁊ copulati vnū ſint:et fidei cōfeſſione
in gratia ⁊ pietate dei patris ⁊ dn̄i ⁊ ſal=
uatoris noſtri cōfeſſione:et caritate vnū
eſſe poſſint.Ex his literis agnoſcitur et
accuſatorū calūnia ⁊ priorū iniquitas iu
dicū:⁊ dogmatuȝ vera ſalubritas. Non
ſolū eīn de diuina nos beati patres do=
cuere natura:ſed etiā eruditionē diſpen
ſationis explanauerunt.

Capitulum.xxv.

Hec conſtans cognoſcēs doluit q̄dem leui
tatē fratris inſpiciēs ⁊ infre
muit aduerſus inſtigatores
malorū ⁊ imperatoris facilitatem ita de
cipientiū.Duos aūt ep̄s ex ſardicen̄.cō=
cilio electos cū literis miſit ad fratrē:cū
q̄b⁹ ⁊ magiſtrū militū ſalianū pietate iu
ſtitiaq̧ fulgentē.Litere vero nō ſolū mo
nitionē habuerūt atq̧ cōſiliū:ſed etiam
interminationē pio principi cōdecentē.
Primū q̄dē enūtiauit fratri vt ep̄is pre=
beret auditū/⁊ iniquitates a ſtephano/
aliiſq̧ preſumptas agnoſceret:necnon ⁊
athanaſiū gregi proprio reſtitueret.pa=
tefacta quidē calūnia priſcorūq̧ iudicū
iniquitate et crudelitate reuelata:adie=
citq̧ q̄ niſi vellet quod iuſtuȝ eſt facere:
ip̄e ad alexandriā pergeret ⁊ athanaſiū
ouibus deſiderantibus reſtauraret:ini=
micorūq̧ cateruas ꝓcul expelleret.Hāc
autem epiſtolā cōſtātius in anthiochia
ſuſcipiēs:promiſit ſe facturū q̄ qualitas
temporis annuebat.Sed in his perter=
riti veritatis impugnatores:nephādiſſi
mū machinata ſunt ſcelus.Applicuerāt
etenim ſacerdotes a concilio deſtinatos
in loco remotiore.Magiſter militū alio
manſionē acceperat.Porro ſtephanus
tūc anthiocenus ep̄us cū aliis tyrānicis
cooperatoribus:naues naufragio p̄pa=
rabat cū q̄b⁹ aſſertores rectorū dogma=
tuȝ variis nitebatur abſorbere calūniis.
Horū itaq̧ erat dux quidē iuuenis ona=
ger nomine:cū aſperitate veniens ⁊ ini=
qua conuerſatione cōgaudēs:qui non ſo
lum in plateis diuerſis tormētis afficie
bat ⁊ fuſtibus lacerabat:ſed etiā domos
impudenter inuadens:viros ac mulie=
res honeſtiſſimas abſtrahebat.Et vt lō
gius eius extendam calliditatem contra
optimos viros preparatam narrabo p̄=
ſumptionem.Is enim onager ad quan=
dā fornicariā veniens:ait nuper quoſdā
veniſſe peregrinos ⁊ noctē habere neceſ
ſariā meretricis.Porro ſumens quinde=
cim indiſciplinatorū ⁊ eos in vicino ep̄i
ſcopoꝝ intētato celās perrexit cū mere=
trice ad ianuā vbi illi viri requieſcebāt.
Eāq̧ apertā inueniēs:ꝑſuaſit vni pue=
rorū pecunia data vt mulierē̄ introdu=
ceret intra ianuam quā ipſe mōſtrabat
vbi quipppe vterq̧ ſacerdotuȝ dormire
videbātur:eāq̧ mulierē interius p̄cepit
accedere.Ip̄e vero vocaturus ſocios eſt
egreſſus.Cōtigerat eīn vnū ſeniorē ep̄ȝ
eufratā nomine in loco exteriore dormi=
re.Uincētius aūt(ſic enim dicebat̄ alter)
interiori cubiculo q̄ſcebat. Cūq̧ intra
hoſtiū puella veniſſet:ſonū pedū eufra=
ta cognoſcēs dū eſſet obſcurū q̄ ambula
ret interrogauit.Illa vero loquente:con
turbatus eufratas demonēq̧ putās eſſe
mulieris imitatū vocē repēte ſaluatoreȝ
xp̄m ad ſuū vocauit auxiliū Onager aūt
dux iniquitatis hoc facto cū ſociis eſt in=
greſſus iniquos clamās eos ⁊ iniq̄tatis
iudices deſtinatos.Multi clamore facto
cōcurrerūt ⁊ ſerui.Surrexitq̧ vincētius
⁊ claudētes ianuā domus ſeptem q̄dem
calūniatorū cōprehēdere potuerūt.Ona
ger vero cū reliq̄s fugit.Detenta tamē
eſt cum illis ⁊ mulier.Diluculo aūt ma=
giſtrum militū qui cum illis venerat ex=
citantes:ad palatiū proceſſerunt.Et pre
ſumptiones ſtephani proclamantes di=
cebant iam nō egere iudicio neq̧ verbe=
ribus iniquitates eius. Magiſter vero
militum precipue clamitabat.rogās vt
iuberet imperator nō ſynodice ſed iudi=

cialiter potius iniquam examinari pre-
ſumptionem: promittens primum ſe epi
ſcoporuʒ clericos traditurum ⁊ oportere
etiam miniſtros ſtephani ita contradi.
Cumq; ille impudenter cōtēderet: dicēs
clericos non ſubdēdos eſſe verberibus:
placuit ⁊ imperatori ⁊ iudicib⁹: vt intra
palatium cauſe prouenirct examinatio.
Et primuʒ quidem interrogare mulierē
quis eam ad metatum duxiſſet epiſcopo
rum. Que dixit quendaʒ iuuenem ad ſe
veniſſe ⁊ aduentum iudicaſſe peregrino
rum ⁊ q̄d opus haberent. Et quia veſpe-
re veniens duxiſſet eam ⁊ ad habitaculū
quodam eamq; intra ianuam domus te
porticū introire preceperit. Adiecit etiā
inq̄ſitionē epiſcopi: ⁊ terrorē factum ora
tionē eius ⁊ ſupueniētiū repētinas inua
ſiones. Hec iudices agnoſcētes captum
inter alios iuuenem mediū duxerunt.
Qui nō expectans neceſſitatē verberum
machinatū cōſilium patefecit ⁊ onagrū
hec oīa perpetraſſe confeſſus eſt. Qui de
ductus ad mediū: ſtephanū dixit hec om
nia precepiſſe. Sic itaq; ſtephani cogno
ſcētes iniquitatē preſentibus epiſcopis
permiſerunt vt eum dānarent ⁊ ab eccle
ſia procul expulſus eſt. non tamē ab ar-
riana peſte eccleſia liberata eſt. Nā leō-
tius poſt euʒ ordinatur: genere phrygio
voluntate nequiſſimus. Uerū cōſtātius
ea q̄ contra epiſcopos fuerant machina
ta experimēto cognoſcēs ſcripſit atha-
naſio maximo ⁊ ſemel ⁊ ſecundo ⁊ tertio
inuitans eum vt a partibus remearet et
heſperijs ſicut in ipſis literis indicatur.

Socrates. Capitulum. xxvj.

Constantius victor auguſtus athana
ſio epō plurimū te circū
ferri ⁊ fluctuari ferocib⁹
maris vndis: noſtre mā-
ſuetudinis clemētia non
permiſit. Patria quippe terra nudatum
et priuatum ꝓprijs rebus errātemq; per
loca inuia beſtiarū indefecta noſtra pie
tas nō deſpexit. Ideoq; igitur diu diſtuli
ſcribere voluntatis mee propoſitū ſpe-
rans ſponte te ad nos fore venturum: et
laborum ſatiſfactionē nobis exigere. ve
runtamen quoniam forte timor impedi-
uit voluntatis tue propoſitū: literas lar
gitatuʒ pleniſſimas ad tuam beatitudi
nem deſtinauimus vt ſine metu noſtris
aſpectibus velociter tuam preſentiā pre
bere feſtines: quatinus deſiderio tuo po
titus experiaris noſtram clementiam in
proprijs reſtitutus. Hac etenim cauſa et
dominum meū fratremq; cōſtantē victo
rem auguſtum pro te rogaui: vt tibi po-
teſtatem ad nos tribuat veniendi: quate
nus vt ambobus nobis annuentibus re
ſtitutus in patria habeas maximū gra-
tie noſtre pignus.

Capitulum. xxvij.

Constanti⁹ victor auguſtus athanaſio
epiſcopo. Licet prioribus
noſtris literis ſignificaue
rimus: quatenus ſine ſoli
citudine ad noſtrū debeas venire comi-
tatū eo q̄ maxime velimus te ad ꝓpria
deſtinare: tamē ⁊ nūc has literas ad tuā
direximus ſanctitatē p̄ quos inuitamus
vt ſine aliq̄ incredulitate vel metu aſcē-
dēs publicis vehiculis ad nos venire fe
ſtines: vt que deſideras poſſis adipiſci.

Capitulum. xxviij.

Constanti⁹ victor auguſt⁹ athanaſio epō.
Dū in ediſſa degerem⁹ p̄ſti
bus preſbyteris tuis placuit
vt ad te deſtinatis preſbyteris ad noſtrū
debuiſſes feſtinare comitatuʒ: quatinus
vidēs nr̄os aſpect⁹ repēte ꝓperares ad
alexādriā. Sed q̄m plurimū preterijt tē-
pus ex quo ſuſcipiens a nobis literas nō
occurriſti: ꝓpterea etiam nūc cōmonere
te feſtinauimus: vt vel nūc tuā preſentiā
nobis velociter p̄ntare contendas: ⁊ ita
poſſis patrie tue reſtitui tuaq; ſecur⁹ ora
tione frui. Ad plenaʒ vero cognitionem
achitū dyaconū deſtinauimus: a q̄ poſ-
ſis agnoſcere etiā noſtri animi volūtatē
⁊ q̄m ea q̄ optas poteris impetrare. Has
epl̄as in aq̄leya ſuſcipiēs athanaſius: il
lic enī relicta ſardica morabatur mox re
currit ad romā ⁊ oſtēdēs literas epō iu-
lio in maximo gaudio eccleſiā fecit eſſe

romanā.Putabat em̄ ēt orientis impera
tor eorū fidei ꝯſentire eo ꝙ ad ſe athana
ſiu3 fiducialiter euocaret.Julius aūt in
alexādria clericis atq̄ plebi hec de atha
naſio ſcripte dixit. ¶Capitulū.xxix.

Julius archie
piſcop⁹ pſbyteris ⁊ dyaconib⁹
et plebi habitātib⁹ alexādriā
dilectiſſimis fratribus in dño
ſalutē.Cōgaudeo vobis ⁊ ego dilectiſſi
mi fratres qm̄ fructū veſtre fidei añ ocu
los iā videtis.Hoc etem̄ vere geſtū qli
bet inſpiciet i fratre ⁊ coepo nr̄o athana
ſio:quē ꝑpter puritatē vite ſue ⁊ veſtras
orōnes reſtituit vobis de⁹.Ex hoc itaq̄
creditur puras ⁊ caritate plenas orōnes
veſtras aſcēdiſſe ſemper ad deū.Memo
res em̄ eſtis ꝓmiſſionū celeſtiū atq̄ di
lectionis:quam ex doctrina predicti fra
tris mei athanaſij didiciſtis:⁊ integrum
cognouiſtis ſcd3 inſitā vobis fidē quam
percepiſtis:qm̄ nō vſq̄ ad infinē is a vo
bis poſſit obduci:cui⁹ orōnes in ſanctiſ
ſimis animabus veſtris tāq̄ preſentes
ſemper habuiſtis.Ergo nō plurimis mi
hi verbis opus eſt vobis ſcribere. Que
cunq̄ em̄ vobis a me potuerint dici hec
etiā fides vr̄a p̄ceſſit:⁊ diuina gratia cō
munis orōnis noſtre vota cōpleuit.Cō
gaudeo ſiquidē vobis. iterū vobis dico
cōgaudeo:qm̄ inexpugnatas animas in
fide ſeruaſtis.Sed etia3 ipſi fratri meo
athanaſio nō minus ꝯgaudeo:qua licet
multā ſit paſſus triſtitiā:neq̄ vna hora
veſtri deſiderij ⁊ caritatis oblit⁹ eſt.Nā
licet corpore ad tēpus a vobis ſit abſtra
ctus tn̄ ſpiritum vobiſcū ſemper degere
videbatur.Et ego qdē cariſſimi fratres
oēm tētationē cōtra eū ſurgētē:reor ſine
gloria nō fuiſſe.Nā ⁊ veſtra ⁊ eius fides
cognita eſt vniuerſis et comprobata.Si
em̄ nō tanta ⁊ talia ꝓueniſſent:qs crede
ret:q2 aut vos tale iudiciū/tantāq̄ cari
tate3 circa talē exhibuiſtis epm̄:aut ille
potuiſſet tantis circūdari virtutib⁹:per
quas ſpe celeſti fraudat⁹ nō eſt.Prome
ruit igitur quolibet modo ⁊ nunc ⁊ in fu
turo etiam profeſſionis glorioſum mar
tyrium. Frequenter enim terra mariq̄
plurimū eſtuatus:omnē prauitatē arria
ne conculcauit hereſeos:⁊ crebro ꝑ inui
diam vſq̄ ad periculū impulſus cōtem
pſit mortē:munitus omnipotente deo et
dño ieſu xp̄o ſaluatore noſtro f[illegible]etans et
inimicitias declinare:⁊ conſolationi ve
ſtre reſtituit:deferens vobis maiora tro
phea ⁊ fortiſſimā cōſciētiā ꝑ qbus ⁊ vſq̄
ad terminos terre totius apparuit glo
rioſus.Fiduciā itaq̄ habēs ſui ꝓpoſiti:
celeſtiſq̄ doctrine clarificatus ē immor
tali iudicio:⁊ ad vos reuertitur.Diligē
dus igitur apud vos clarior nunc eſt q̄
tunc quādo ꝓfectus a vobis eſt.Nam ſi
materias precioſas.i.aurū atq̄ argētum
ad purgādum ignis probat:quid dignū
dici poterit de tali tantoq̄ viro:qui cum
tantas tribulationes ⁊ periculo deuiciſ
ſet redditur nūc nobis immaculatus nō
a nobis ſolūmodo:ſed cōprobat⁹ ab om
ni cōcilio.Suſcipiētes ſiquide3 nūc fra
tres cariſſimi cū omni diuina gr̄a paſto
rē veſtrū ac preſulē tāq̄ vere athanaſiū
cū his q̄ tantis laboribus eius pticipes
ſunt effecti:⁊ gaudete fruētes orationib⁹.
qui paſtorem veſtrū vt ita dicam eſuri
tis atq̄ ſitis qm̄ etiā ipſi veſtrā ſanctita
tem ſalutaribus ſcripturis cibaſtis atq̄
potaſtis.Nam cum degeret in peregri
nis vos ei conſolatio fuiſtis:et in perſe
cutione atq̄ periculis refouiſtis cum fi
deliſſimis veſtris animabus ⁊ mētibus.
Ego ſiquidē iā exulto cōſiderās ⁊ ratio
nē ꝓſpiciēs in eius reuerſione vniuſcu
iuſq̄ veſtrū gaudium ⁊ plebis votiuas
occurſiones cōcurrentiū glorioſam feſti
uitatem.Et qualis ille vobis erit dies:⁊
quantus/remeante ſcilicet fratre meo ⁊
quieſcentibus priſcis malis quorū ma
chinatiōe farcitis.necnō precioſa ac vo
tiua reuerſione:cūctos in quodā pleniſſi
mi gaudij letitia copulante.hmōi vero
gaudiū vſq̄ ad nos magnitudine ſua p
tingit.qb⁹ diuinitus hoc etiā cōſtat eſſe
cōceſſu3 quaten⁹ ⁊ nos debeamus i lau
dē tāti viri cōſurgere:Sed melius eſt vt
epiſtolā oratione claudamus.Deus om
nipotēs ⁊ ei⁹ vnigenit⁹ fili⁹ dñs ⁊ ſalua
tor noſter ieſus xp̄s hoc gaudium vobis
prebeat ineternum:dignū tribuens pre
mium ammirabili veſtre fidei quam cir
ca pontificem veſtrum glorioſum teſti

monio demõſtratis vt ⁊ vos ⁊ q̃ vobiſcũ ſunt hic ⁊ in futuro melioꝛa poſſideatis que oculus non vidit:nec auris audiuit: nec in coꝛ hoīs aſcendit q̃ pꝛeparauit deꝰ diligentibus ſe.Per dominũ nr̃m ieſum xp̃m per quē ⁊ cū quo oīpotenti deo glo ra inſecula ſeculoꝛũ. Amē. Ualere vos opto cariſſimi fratres.

⁋Capitulum triceſimum.

His itaq̃ literis confidēs athanaſiꝰ ad oꝛiētē venit quē cõſtātius imperatoꝛ nō tũc moleſte ſuſcepit:ſed eum circumuenire tentabat:molitione ſubmiſſus arrianorũ ⁊ dixit ad eũ.Sedē equidē tuā decreto conciliȷ̇ nobiſq̃ cõſentientibus recepiſti.Sed quia ſunt aliqui in alexandria populi tuā declinātes comunionē vnam eos in ciuitate eccleſiam habere pmitte: Ad hanc pꝛopoſitionē athanaſius mox occurrit et ait. O imperatoꝛ poteſtatem habes iubere ſimul et agere quecũq̃ volueris. Sed etiam ego beneficium a te depoſco quod mihi concedi pꝛecoꝛ.Princip vero continuo ſe daturum eſſe pꝛomittente:repente ſubiunxit. Athanaſiꝰ idem beneficium ſibi largiri petēs quod querebat imperatoꝛ accipere.Unam eñ et ipſe eccleſiam poſtulabat dari per ſingulas ciuitates:declinantibus arrianorũ cõmunionē. Igit̃ athanaſȷ̇ ſententiā inutilē ſibi agnoſcentes arriani.hoc quidem differendum eſſe dixerunt:⁊ agēdũ q̄ placeret imperatoꝛi quia imperatoꝛ paulo ⁊ athanaſio et marcello et aſclepa gaze et lucio adrianopoleos ſecundum ea que in concilio ſardiceno placuerunt pꝛopꝛias reſtituerat ſedes Unde pꝛincipalia ſacra per ſingulas ciuitates ad eoꝛum mittebantur eccleſias quibus iubebatur vt eos repente ſuſciperēt. Igitur in acyꝛa expulſo baſilio et pꝛo eo introducto marcello:non foꝛtuita turba pꝛouenit que derogationem contraria ſapientibus irrogauit.Aſclepā vero cõtinuo gazei ſuſceperunt in conſtātinopolitana ciuitate macedonius ad modicum tēpus paulo ſucceſſit; apud ſemetipſum: in eccleſia remota collectiões agēs. Pꝛo athanaſio tamen ſolo imperatoꝛ epiſcopis ⁊ clericis atq̃ plebi ſcripſit:vt eum libenter ſuſciperēt.Inſup etiā q̄ cõtra eũ in iudiciȷ̇s acta fuerāt:aliȷ̇s literis aboleri iuſſit.Que vero ambabus rebus ſcripta ſunt hec eſſe noſcuntur.⁋Capi.xxxi.

Uictoꝛ conſtantius maximus pius ep̄is et pb̄ris catholice eccleſie.Reuerendiſſimꝰ ep̄s athanaſiꝰ nō eſt dei gratia derelictus: Nā lȝ bꝛeui tēpoꝛe hũana fuerit ꝓbatiõe ſummiſſus tñ debitũ ꝓuidentie vniuerſa pſpiciens noſcit̃ ſuſcepiſſe decretũ recipiēs volũtate dei nr̃oq̃ iudicio patriā ſuā pariter ⁊ eccleſiā cuiꝰ diuino nutu pꝛeſul extabat. Huic eñ cõſequēter opoꝛtebat noſtram adeſſe māſuetudinē quatinꝰ oīa aduerſus eũ:et eiꝰ cõicatoꝛes definita:omniſq̃ ſuſpitio et illuſio cõtra eũ geſta de cetero ſit inanis et vacua:et releuatio quam dudũ clerici eiꝰ habuerũt:cõpetēter firma pmaneat.Sed etiā hoc eius gratie adiȷ̇ciendũ eſſe cenſuimꝰ/ quatinus oīs oꝛdinis ſacri cognoſcāt cõceſſum oībus ſibi cõiunctis:vt ſine timoꝛe ſint:ſiue ep̄i ſiue ſint clerici.Sufficit eñ vnicuiq̃ circa eũ recte volũtatis vnio: quicunq̃ eñ melioꝛi iudicio atq̃ parte cõſtituti:huiꝰ eligũt cõmunionem:hos oēs pꝛecipimꝰ ad inſtar pꝛecedentis pꝛouidentie etiaȝ nũc volũtate dei noſtre gratie largitatibus adipiſci. ⁋Capitulum.xxxij.

Uictoꝛ conſtantius maximus pius populo alexādrino eccleſie catholice.in omnibus perhibentes noſtre equitatis intētionē: ſcienteſq̃ qm̄ diu ꝓuidētia veſtri contēplatoꝛis eſtis alienati:ideſt põtificis athanaſȷ̇/qui ꝓpter miſertam rectitudinem ſuoꝛũq̃ morũ ꝓuiditatē cunctis innotuit: eum denuo ad vos deſtinare cenſuimꝰ.Hunc itaq̃ cõſuete ⁊ cõpetēter ſuſcipiētes ⁊ apud clementē deuȝ adiutoꝛē oꝛonum hñtes: vobis congruā ſimul ⁊ nobis placitā concoꝛdiam atq̃ pacem ſecũdum ecc̄lie ſanctionem vbiq̃ pꝛobate ſufficienter feſtinate ſeruare.Non enim rõnabile eſt ali

quam diſcordiā inter vos agitari aut tumultū noſtrorū tēporū diſcipline contrariū ⁊ ob hoc quidē abeſſe a vobis omnino volumus. Orōnib⁹ aūt ſufficiēter eo ſcilicet preſule et adiutore apud deū vos inſtare ſolenniter ammonemus quatinus tali propoſito ad oim vota puenēte/etiam gentiles ydolorū errori hactenus ſeruiētes: ad cogitionē ſacre religionis ſub alacritate feſtinent. O cariſſimi nobis alexādrini rurſus igitur ammonemus vt his que dicta ſunt perſiſtatis et oēs epm decreto ſupno noſtraqꝫ ſnia deſtinatū libenter ⁊ pie ſuſcipiatis et toto aio totaqꝫ volūtate amplectēdum exiſtimetis. Hoc enim ⁊ vos decet: ⁊ nr̄e māſuetudini noſcitur cōuenire. Ut aūt ois turbe ſeditionis occaſio perimatur: iudicibus apud vos habitis lr̄is pcipim⁹ quatinus oēs quos ſeditioſos agnouerit legitime vindicte ſubijciāt. Utraqꝫ igitur perſpicientes. ⁊ nr̄am cū deo ſniam ⁊ rationē pfeſſionis vr̄e: necnō et ſuppliciuꝫ cōtra ſeditioſos indictū: cōpetenter ⁊ cōgrue ſacre religionis iura ſeruate. Predictūqꝫ deo amabilē virū oi reuerentia et honore colite. Et orōnes vna cūꝫ eo pro vobiſips et noſtre vite fauore oim ſaluatori deo letāter offerte. ¶ Capitu. xxiii.

Victor conſtāti⁹ auguſt⁹ neſtorio. Eadeꝫ vero forma preſidib⁹ auguſte nicee thebaidis ⁊ lybie ſcriptuꝫ eſt. Quodcūqꝫ dudū ad leſionē ⁊ iniuriā athanaſio epo cōicātiū reperitur actum. hoc nūc aboleri precipimus Nam ⁊ miniſterii quo priuati fuerāt ei⁹ clerici: eoſdem rurſus volum⁹ obtinere. Hanc itaqꝫ preceptionē nr̄am ſeruari cēſem⁹: quatinus athanaſio epo ſue eccleſie reſtituto: cōicatores ei⁹ habeāt miniſteriū qđ ſemper habuerūt qđ etiā reliqui clerici habere noſcuntur: et ipſi gaudio potiantur.

Capitulum. xxiiii. A

Tantis et talibus epiſtolis munit⁹ ſanctiſſimus athanaſius per ſyriam aggreſſus venit in paleſtinā apprehēdenſqꝫ hieroſolimā ⁊ ipſe epiſcopo maximo innoteſcēs geſta ſardiceni cōcilij: et qꝛ cōſtantius imperator illoꝝ decreto iudicioqꝫ cōſenſerat: pparauit vt epiſcopoꝝ illic habitātiū ſynod⁹ ageret. Maxim⁹ aūt inullo ſegnis de ſyria atqꝫ paleſtina vniuerſos euocauit epos. Fctoqꝫ ꝯcilio reſtituit ⁊ ipe btō athanaſio cōmunionē ⁊ dignitatē. Scripſitqꝫ etiā ipa ſynodus alexādrinis ⁊ oib⁹ in egypto et lybijs epis clericis atqꝫ plebi ea que de athanaſio geſta atqꝫ decreta ſunt Ob qđ reualde maximo detraxerunt athanaſij derogatores epi qm̄ primit⁹ deponēs eū: rurſus ex penitētia tanqꝫ nihil fuiſſet actuꝫ ſniam pro athanaſio ptulit q̄ cōmunionē ei dignitatēqꝫ pberet. Hec agnoſcētes vrſatius ⁊ valēs q̄ circa arrianū dogma ſtudiū primitus A ardenter habuerāt declināt es a priori volūtate rome pfecti ſunt. Ibellūqꝫ penitentie Julio offerētes epiſcopo et i conſubſtātialitatis cōſenſere ſermone Et literas athanaſio direxerunt ſeqꝫ ea de cetero cōicare pfeſſi ſunt. Sic itaqꝫ tūc vrſati⁹ ⁊ valēs geſtis athanaſij ſuperati cōuerſi ſunt Athanaſius ergo p peluſiū pergebat ad alexandriā. Tranſiens aūt p ciuitates edocebat vt arrianos vniuerſi declinarēt: ⁊ cōſubſtātialitatis dogma cōplecterent. Jn qbuſdā eccleſijs ⁊ ordinatiōes fecit Et hoc fuit initiū alteri⁹ q̄rele aduerſus eum: qꝛ in alioruꝫ eccleſijs ordinare preſumpſit. Hec itaqꝫ de athanaſio prouenerunt.

¶ Capitulum. xxv.

Jnterea reſpublica fortuitis caſibus vrgebatur. A vnde q̄ ſunt capitularia nō eſt incogruū breuiter explanare Jgitur. qꝛ edificatore cōſtātinopolitane ciuitatis moriente tres eius filij imperiū ſuſceperūt in precedētibus eſt narratum. Sciēdū aūt qꝛ cū iſtis imperauit conſobrinus eorum nomine dalmatius vocabulū patris habēs q̄ dū paululū iperaſſet a militib⁹ interemptus eſt nō iubēte cōſtātio vt occideret. nō tn̄ phibēte. Dū vero cōſtātinus minor fratris partes inuaderet et ipſe a militibus cōgreſſione facta peremptus eſt. Hoc au

tem iam ſepe dictū eſt. Poſt mor=
tē vero cōſtātini minoris perſicū contra
romanos motum eſt bellū:in quo conſtā
tius pficere nō valebat. Nā dū nocte pre
liū circa fines romanoꝝ atq perſarum
fuiſſet geſtū validiores tūc pſe ad breue
tps inuēti ſunt. Quo tpe neq xpiani ſub
quiete degebāt:ſed p athanaſiū de con=
ſubſtātiali verbo circa eccleſias erat pu
gna. ¶ Sozomenus. ¶ Deniq apud an
thiochiā nō cōcordabāt in pfeſſiōe cler⁹
⁊ populus ſꝫ p choros vt eſt conſuetudo
ad hymnos dicēdos deo in fine pſalmo=
rū mōſtrabāt ppriam volūtatē. Et hi qui
dē prī ⁊ filio ſicut eſt eqli honoris gloriā
dicebāt hi vero patri i filio per interpo=
ſitionē ppoſitionis filiū ſecūdū eſſe mō
ſtrātes. His ita geſtis herens qd ageret
leontius q illo tpe ex hereſi aduerſa ſedē
anthiochie gubernabat. Dū phibere nō
preſumeret eos q ſecundū traditionē ni
ceni cōcilij pſallerēt deo:qꝛ metuebat ne
ſeditio naſceret in populo hoc dixiſſe fer
tur. Tangens caput ſuū iā canū inqt ni=
ue ſoluto lutū cōgeretur. Per hoc oſten=
dēs qꝛ ſe defuncto ſeditionem populo ge
neraret illa diſcordia q̄ i hymnis fiebat
non patientibus ſuis ſucceſſoribus cum
populi varietate ſentire. Athanaſi⁹ igit
veniens ad egyptū innotuit ſynodales
epiſtolas iulij romani pontificis. Inſu=
per et ſynodalē maximi hieroſolimitani
que et talia continere dinoſcuntur.

¶ Capitulum.xxxvj.

SAncta ſynodus hieroſolimis congre=
gata p egyptū lybiā ⁊ ale=
xandriā conſtitutis preſbi
teris diaconib⁹ ⁊ plebi fra
trib⁹ deſideratiſſimis i dño ſalutē Cūcto
rū deo digne grās agere nō valem⁹ fra=
tres cariſſimi. i quib⁹ eñ miracula ſemp
egit etiā mō cū ecclia veſtra fecit paſto=
rē veſtrū ⁊ dñm cōſacerdotēq nrm atha
naſiū vobis ſua pietate reſtituēs. Quis
eñ aliqñ ſperauit oculis carnalib⁹ intue
ri quē nūc ⁊ nos et vos iſpicitis? reſpiciē
tes quem videre deſideraſtis? Sed vere
orationes veſtre deo olim ſunt audite: q
curā hꝫ ecclie ſue:et vrās lacrimas atq
gemitus ſemper inſpexit. Qua propter
vrās audiuit pces. Eratis eñ ſicut oues
abiecte ⁊ fatigate:nō habētes quippe pa
ſtorē. Propterea viſitauit vos celit⁹ pa=
ſtor ver⁹ et de proprijs ouib⁹ curā gerēs
reſtituit vobis quē noſcimini cōcupiſſe.
Ecce eñ ⁊ nos oia p eccleſiaſtica pace fa
ciētes veſtreq dilectioni cōſpirātes i ei⁹
amplexu pceſſim⁹. Et cōicantes ei p eū
vos alloqmur ſcriptaq pñtia deſtinam⁹
Itaq hm gratifica vota vrā ſcitote nos
quoq cū eo vinculo caritatis obſtrictos.
Debetis ergo etiā p pietate deo amabi
liū nroꝝ imperatoꝝ inceſſanter deo ora
re:qm ⁊ ipſi cognoſcētes veſtrū deſide=
riū vobis reſtituere deſtinauerūt. Oi er
go honore tēſis manib⁹ ſuſcipiētes illū
gratificas orationes offerte deo q vobis
talia cōdonauit. Feſtinate ſiquidē ſem=
per i deo gaudere ⁊ glificare dñꝫ p quē ⁊
cū quo prī glia i ſcla ſcloꝝ amē. Ueniēs
igit athanaſi⁹ in egyptū quos qdē agno
uit arrij ſectatores depoſuit. Quibus a
ſe depoſitis ecclia eoꝝ precepit fidē tene
re niceni cōcilij eāq ſummo ſtudio cuſto
dire. ¶ Socra. ¶ Capitu.xxxvij.

SIc itaq ſe reb⁹ hītibus magnētius tyrān⁹ cir
ca ptes emerſit heſperias. Qui
conſtantē imperatorē occidentaliū par=
tium facto dolo circa gallias interemit:
Quo geſto inteſtinū inflāmatum eſt bel=
lum. Magnentius etenī tyrān⁹ cunctam
tenebat italiā:affricāq et libiam ſimul
⁊ gallias. In illirico vero ⁊ in ſirmio aliḋ
rurſus a militibus excitatū eſt bellū per
tyrānū nomine britānionem. Sed etiam
romani tumultus non fortuitus detine=
bat. Fratruelis namq cōſtantini nepo=
tianus noīe imperium aſſumpſerat:mo=
nachoꝝ virtute ſuffultus. Et nepotianū
quidem magnētij milites depoſuerunt.
Magnētius autem procedens vniuer=
ſas partes vaſtabat heſperie. Horū igit
omnium malorum vniuerſa cōfluxio bre
ui tempore gñata eſt. Quarto enim an=
no poſt ſardicēſe cōciliū hec acta noſcun
tur conſulatu ſergij ⁊ nigriani. His itaq
nūcius apparebat qꝛ ad conſtantiū ſolū
imperij iura perueniſſent. Quo pfectu

cōtra tyrānos ſemetipm̄ quo poterat pre
parabat. ¶ Capitulum .xxxviij.

Aduerſarij ſi q̄
dē athanaſij oportunū ſe tē
pus inueniſſe iudicātes rur
ſus aduerſus eū machinabā
tur. Tūc iꝑatori cōſtantio
ſuggeſſerūt: q2 oēm egyptū ſubuertiſſet ꝛ
lybiā. Inuidia ꝟo maxime auxit ei⁹ eo ꝙ
ordinatiōes i prochias feciſſet alienas.
Athanaſi⁹ interea dū veniſſet ad alexā
driā ſynodū egyptioꝝ cōgregauit epoꝝ.
Qui cōſona decreuerūt ſardiceno ꝯcilio
atq3 hieroſolimis celebrato. Conſtātius
igit̄ imperator dudū et ipſe arrianorum
ſecta preoccupat⁹ oia q̄ pauloante ei pla
cuerāt in cōtrariū demutauit. Et primū
q̄dē ecclie cōſtātinopolitane pōtificem
paulū deportari iuſſit exilio. Quem de
ducētes i cucuſſā armenie ſuffocarunt.
Marcello aūt denuo ꝓiecto eccleſiā an
cyranā baſili⁹ rurſus inuaſit. Luci⁹ aūt
adrianopoleos ferro vinct⁹ i carcere mo
rit̄. Tātūq3 valuerūt q̄ ꝺ athanaſio dice
bant vt i imēſū furorē cadēs imꝑator eū
vbicūq3 reperiret̄ iuberet occidi. Cū quo
theodolū ꝛ olimpiū ꝓſules eccleſiaꝝ tra
cēſiū. Igit̄ athanaſio volūtas imꝑatoris
nō latuit ſ3 preſentiēs fuga dilapſus eſt
ꝛ minas pricipis declinauit. cui⁹ fugā ce
lauerūt arriani ꝑcipue narciſſus nero
niadis eps georgi⁹ laodicie: ꝛ leonti⁹ tūc
anthiochene ꝓſul ecclie. Is eñ cū p̄ſby
ter eēt dignitate priuat⁹ eſt: q2 cū mulie
re cuſtolia noie degēs ꝛ turpē ſuſpitionē
celare volēs genitalia ſibimet ipſi noſcit̄ ab
ſcidiſſe: ꝛ decetero q̄dē fiducialiter cum
muliere viuebat. Poſtea ꝟo ſtudio impe
ratoris cōſtātij in anthiochia eccleſia or
dinat̄ eps poſt ſtephanum q̄ primit⁹ fue
ceſſerat placite hec igit̄ de his dicta ſuf
ficiant. ¶ Capitulū triceſimūnonū.

Eo tempore cō
ſtātinopoli3 macedoni⁹ tene
bat eccleſias paulo ſc3 am
putato predicto mō. Qui de
imperatore preſumēs chriſtianis cōmo
uit bellū ꝛ nō min⁹ ꝙ qꝺ tyrāni eo tpe fa
ciebāt. Suadēs eī imperatori vt ei eccle
ſias vaſtanti ferret auxilium egit vt legē
firmarentur quecunq3 peſſime agere ni
tebatur. Muniens enim ſemetipſum mo
naſterijs plurimis q̄ ipe ꝓpria volūtate
in cōſtantinopolitana vrbe ꝯſtituit: ꝛ pa
ctis epiſcopoꝝ i circuitu poſitoꝝ freq̄
ter dr̄ affixiſſe pauli dogmata ſapiētes.
Et primū q̄dē eos ex ecclijs expulit: dein
de vero cōicare ſibi coegit ita vt pluri
mi plagarū imanitate deficerēt. Alij ve
ro ſubſtātijs: alij hūana ciuilitate priua
rentur. alijs in frontibus caracteres po
nerentur: vt eſſent huiuſmodi ſigno no
tati. Hec itaq3 faciebāt per oēs orientis
vrbes precipue tamē conſtantinopolim.
Quā perſecutionem primo tardantem
macedonius auxit epiſcopus: helladice
vero ciuitate illirici necnon et heſderic
partes manebant immote.

¶ Explicit liber quartus

¶ Incipiūt tituli libri quinti.

i Quia defuncto conſtante rurſus arriani cōſtantiū aduerſus athanaſium incitauerunt.

ij Quid athanaſius in ſatiſfactiōe ſue fuge retulit.

iij Quid rurſus athanaſius de geſtis georgij in libro de fuga ſua retulerit.

iiij Quemadmodu3 bretamo ſit priuatus imperio

v De gallo ceſare ꝛ de ſigno crucis quod tunc in celis apparuit

vi De photino hereſiarcha eiuſq3 dānatione.

vij Fides expoſita ſirinio cum capitulis ſubiectis.

viij Alia fides expoſita ſirinio et de diſputatione photini

ix De oſio hiſpano.

x De magnentio tyranno et de tyrannide ſiluani.

xi De reſultatione iudeorū ꝛ tyrannia atq3 peremptione

xij De iuliano ceſare et quia iulio ſucceſſit libertus.

xiij De ethio heretico.

xiiij De inimicis athanaſij

xv De ſynodo apꝺ mediolanū fctā.

xvi De exilio epiſcoporum orthodoxorum quod athanaſius in fuge

ſue ſatiſfactione cõſcripſit.
xvij Dyalogus inter liberium et conſtantium geſtus ⁊ quõ liberi⁹ exilio fuerit deſtinatus.
xviij Quõ liberius per aditionem romanarum matronarum ab exilio ſit reductus.
xix Quomõ eudoxius anthiochenũ vſurpauit epiſcopatum.
xx De ariminenſi concilio ⁊ contentionibus ibi factis.
xxj Ep̃la concilij ariminenſis orthodoxorum epiſcoporum ad imperatorem conſtantium.
xxij Epiſtola conſtantij ad ariminẽſe concilium.
xxiij Ep̃la ariminenſis concilij ad imperatorem conſtantium.
xxiiij Quia diſcedentibus ep̃is fuerit conſtantius indignatus.
xxv De ſynodo in nicea trachie celebrata.
xxvj Quõ athanaſius furorem denuo conſtantij declinauit.
xxvij Quõ paganis inſultantibus futuram triſtitiam prophetauit.
xxviij Que mala per georgium in Alexandria geſta ſint.
xxix Litere damaſi ceterorũ ad illiricum contra concilium in nicea trachie factum.
xxx Ex literis athanaſij de ariminẽſi concilio.
xxxj Que mala macedoni⁹ in cõſtantinopolitana vrbe cõmiſit ⁊ q̃ poſt hec offendit imperatorem.
xxxij De leontio anthiocheno ep̃o et actio qui magiſter fuit eunomij.
xxxiij De eudoxio qui anthiochenum inuaſit epiſcopatũ ⁊ terremotu in nicea bithinie geſto.
xxxiiij De conſilio ſelentia celebrato.
xxxv De legatis concilij ſelentie et de examinatione etij ⁊ de geſtis ariminẽſi.
xxxvj Quõ affirmauerũt fidem ariminenſis concilij ⁊ ecium depoſuerunt ſimul et alios.
xxxvij Pro qua cauſa ſit cyrillus hieroſolimorum depoſitus.
xxxviij Enumeratio expoſitionũ hereticarum poſt nicenum concilium.
xxxix Qr eudoxius arrianus poſt anthiochenũ cõſtãtinopoleos iuaſit ep̃atum ⁊ de praua etij doctrina.
xl De crudelitate georgij apud alexandriã ⁊ q̃ poſt cyrillum hieroſolimorũ tenuerit ep̃atum.
xlj De macedoniano et de macedonianis.
xlij De his que rurſum ab arrianis contra ipſos arrianos geſta ſunt et quomodo euſtacius nequitiã patefecit eudoxij. Et plura conſtantinopolitani cõcilij ad georgium alexandrinum condemnãtes etium cum ſcriptis eius.
xliij De eunomio et quõ circo fuerit ordinat⁹ ⁊ inde rurſus expulſus hereſeos autor extiterit.
xliiij De appollinare ſimul ⁊ filiorum hereſe.
xlv Quomodo iacobi ep̃i orationib⁹ perſarum rex non potuit preualere romanis.
xlvj De concilio denuo apud anthiochiam congregato.
xlvij De trãſlatione ſancti melecij ad anthiochenũ ep̃atũ ⁊ de ei⁹ expoſitione de vnitate trinitatis.
xlviij Quia expulſo melecio euzonis arrianus anthiochie ordinatur epiſcopus.
xlix De conſtantia euſebij ꝓpter melecium.
l Quõ iulian⁹ negata xp̃iana religione bellũ cõtra cõſtantiũ ꝑparabat: et de morte conſtantij.

¶Incipit liber quintus.

¶Theodoricus.

¶Capitulum primum.

BReui ſiquidem tp̃e ꝓtereunte defuncto occidẽtis imperatore cõſtante: conſtantium fautores arrij cõpulerunt athanaſij ad eũ memoriã reuocantes q̃ſi ipſe fuiſſet q̃ ei fratrẽ fecerit inimicũ: ita vt pene diruptis nature vinculis vſq; ad bella deſcenderẽt. His icitatiõib⁹

conſtantius motus: non ſoluꝫ expelli ſed etiā perimi ſacratiſſimū athanaſiū imperauit. Et mittens quēdam ſebaſtianū ducem cū maxima militari manu velut erroneū iuſſit interimi. Quō autē ⁊ ille cū exercitu venerit: et ille diffugerit ipſe q̄ paſſus ⁊ mirabiliter liberat⁹ eſt meli⁹ enarrabit. Nam in ſatiſfactiōe ſue fuge ſic ait.

Capitulum ſecundum.

Erūtamē exquirant et modū iā diſceſſionis ⁊ agnoſcant a ſuis. Erant em̄ arriani cū militibus cōcurrētes vt eos accēderent ⁊ ignorātib⁹ nos oſtēderent. Et licet ſine vlla cōpaſſione ſint vel audientes tn̄ ꝯfugi quieſcant. Erat itaqꝫ iā nox et aliqui populoꝝ ad vigilias venerāt. Expectabaꝛ futura die collectio. Dux autē repēte aſtitit cuꝫ militib⁹ vltra quinqꝫ milib⁹ habētib⁹ arma: ⁊ gladios enudatos/arcus/ſagittas ⁊ vectes. Et eccleſiā quidē ipſe circundedit: ſtatuens milites ſibimet coherētes vt nullus poſſet egredientiuꝫ ab eccleſia eoꝝ manus euadere. Ego vero irrationabile iudicans in tanta ꝯfuſione populū relinquere ⁊ nos magis ante illos pericula ſuſtinere: reſidēs in ſede precepi vt diaconus pſalmū legeret: populi reſponderēt: qm̄ in ſeculū miſericordia eius: et ſic oēs in domos ſuos abirent. Sed duce poſtea ingrediēte ſacrariū ⁊ militib⁹ circūdantib⁹ vt nos capere potuiſſent: clerici quidē qui ſunt inuenti ſimul et populi clamabant/poſcētes vt ⁊ nos diſcederemus vna cū populo. Ego vō magis e diuerſo dicebam nō nos diſcedere niſi omnes ſigillatim pri⁹ exirent. Surgēs itaqꝫ oratione facta ſic p̄cepi vniuerſos abſcedere: melius eſſe dicēs me periculo ſubiacere: ꝙ quēlibet eoꝝ excipere leſionem. Egredientib⁹ igitur plurimis ⁊ reliquis ſubſequētib⁹ quidā: monachi qui ibi nōbiſcū fuerāt ⁊ aliqui clericoꝝ aſcendētes traxerunt nos. ⁊ ita teſtis eſt ipſa veritas. Militib⁹ aliis ſacrariū circūdantib⁹: alii per eccleſiā diſcurrentib⁹ per mediū eoꝝ dn̄o iter dāte atqꝫ cuſtodiēte pericula cūcta trāſiui: n⁹ deū magnifice glorificantes qm̄ neqꝫ populū neci tradidimus ſed etiam quatenus ſaluaretur actū eſt ⁊ man⁹ querētiū nos effugere preualuimus.

Capitulum tertium.

Que etiam georgius eodem tēpore in Alexandria geſſerit ipſi⁹ Athanaſii q̄ hec paſſus eſt voce narremus. In libro enim quē de ſua fuga ſcripſit. Igitur in alexandria ſurrexerūt denuo nos querētes occidere. Et facta ſunt nouiſſima peiora priorib⁹. Repente nāqꝫ milites circūdantes eccleſiam ꝑ orationibus precia celebrabant. Ingrediente nāqꝫ quadrageſima georgi⁹ ex capadocia ab eis miſſus auxit mala que coruꝫ calliditate didicerat. Poſt ſeptimanā itaqꝫ paſche virgines mittebātur in carcerē. Epi vincti a militibus ducebātur: orphanorum ⁊ viduaruꝫ domus arripiebantur: et inuaſiones in domibus agebantur: ⁊ noctib⁹ xp̄iani deponebātur. Obſignabātur domus ⁊ fratres clericoꝝ pro fratribus ſuſtinebant. Hec quidem peſſima: ſed grauiora poſtea ſunt preſumpta. Septimana em̄ que fuit poſt ſanctū penthecoſtē/populus ieiunās eſt egreſſus ad cymiterii orationis cauſa eo ꝙ oēs cōmunionē georgii declinarēt. Sed hoc agnoſcens ille nequiſſimus ipſe concitauit ſebaſtianum ducem manicheum qui cū multitudine militū/arma gladios euaginatos: arcus: ſagittaſqꝫ ferentiuꝫ facto impetu in ipſo die dn̄ico ſuper populū irruit et paucos orātes inueniēs (cū iam plurimi diſceſſiſſent) talia geſſit qualia ab eis decebāt impleri. Incēdio nāqꝫ fctō ſtatuēs virgines ſecus ignē cogebat eas vt ſe ꝑfiterētur arrianas. Cūqꝫ eas cerneret eē victrices ⁊ de igne nullo mō cogitare: ſic earū vultus lacerauit vt vix agnoſci poſt tp̄a potuiſſent. Tenēs aūt ⁊ quadraginta viros tormēto nouiore diſcerpſit. Sectis nāqꝫ de palma virgis ⁊ habentibus ſuos aculeos/eoꝝ dorſa ita vberib⁹ lacerauit vt quidā eoꝝ ſepi⁹ a medicis inciſi propter ſpinas que eoꝝ dorſibus inhere bāt. Alii vō dū nō ferrēt tormēta mortui ſunt. Eos autēꝫ qui viuere potuerunt et

quandã virginẽ exilio deportauit in ma
ximiã ſtaſim. Corpora vero mortuorũ pri=
mo quidẽ reddi nõ paſſus eſt:ſed celauit
inſepulta relinquẽs ea vt quaſi tãta cru
delitas latere videret. Hoc aũt agũt qui
mẽtis errore deſipiũt. Nam cũ parẽtes
mortuorum gauderẽt:& quidẽ ꝓpter cõfeſ=
ſionẽ flerent aũt ꝓpter corpora defuncto
rũ:potiꝰ eorum impietatis iudicia perſona
bant. Poſt hec aũt ex egypto atq; lybijs
exilio portauerũt epõs ammoniũ/ nuni
gaiũ/ filonẽ hermẽ/ pleniũ/ pſenoſirim/
nilamonẽ/ agathonẽ/ anagaphũ: enimo
niũ/ marchũ/ dracontiũ/ adelphiũ/ athe
nodorum. Et preſbyteros hieracẽ & dioſco=
rũ. & ſic eos acerbiſſime per itinera cõpu
lerunt vt quidã eorum in ipſis itineribꝰ alij
vero per exilia morerent. Fugauerũt autẽ
epõs pluſq; triginta habẽtes ſtudiũ ſm
achapa: vt ſi poſſent amputarẽt penitus
veritatẽ. ¶ Theodoricus. ¶ Super hec
igit athanaſiꝰ ẽt cõſolatorios libros vir
ginibꝰ illis ſcripſit q̃ crudeliſſimas ꝑtu=
lerũt paſſiones: dicẽs inter hec ꝓpterea
nemo veſtrũ ſit triſtis lz et ſepulturã vo
bis denegẽt impeꝛij & ꝓhibeãt vos effer
ri. Nã vſq; ad hoc nequitia ꝑuenit arria
norum vt & portas clauderẽt: & circa ſe ſepul
turarũ loca veluti demones reſiderẽt ne
q̃s ſepeliret fideliũ dilectorum. Hec ergo &
his ſimilia georgiꝰ i alexãdria faciebat.
Sanctus aũt athanaſius nullũ locũ mu
nitũ cautele ſue putabat: cũ vtiq; aut vi=
uum cũ deduci aut mortuũ decollari & ca
put eiꝰ iperator ſibi iuſſiſſet afferri. Pro
qua re p̃miũ maximũ cõpromiſit hmõi
aliquid nuntianti.

¶ Socrates. Capitulũ.iiij.

IMperator in=
terea in illiricũ caſtrametatꝰ
eſt: cogebat eũ publica neceſ=
ſitas maxime betramonis q̃ ꝑ
milites auguſtꝰ fuerat appellatus. Cũq;
veniſſet in ſiriniũ mutuo federibꝰ habi=
tis betramonem vidit. Actũq; eſt vt mili
tes qui eũ cõſtituerãt trãſirẽt ad fauorẽ
cõſtãtij. Quo facto ſolũ conſtantiũ impe
ratorẽ auguſtũ voce miſſa clamauerũt.
Cũq; de betramone nulla memoria fie=
ret ille repẽte ſentiẽs ſe traditum ad pe
des ſe ꝓſtrauit imperatoris. Porro con=
ſtãtius auferẽs eiꝰ coronã ſimul & purpu
rã clemẽter ei locutus eſt: monens vt ſub
ſchemate priuato quieſceret: qđ vtiq; eiꝰ
etati potiꝰ cõueniret q̃ haberet nomẽ ſo
licitudinibꝰ onuſtatũ iuſſitq; ei ſumptus
vberrimos ex publicis functionibꝰ exhi
beri. Cũq; in proſa bithinie betramo mo
raret cõſtantius ſcripſit ei dicẽs q: mul=
torum bonorum ei cauſa fuiſſet quẽ a tãtis cõ
gitatiõibꝰ & malis ſibi ꝑuenientibꝰ libe
raſſet. Nec ſe bene feciſſe q: que ſibi pre
ſtare debuerat illi potius impendiſſet.

¶ Capitulum.v.

TUnc igitur ipe=
rator gallũ coſobrinum ſuũ ce=
ſarẽ fecit. Cui ſuũ nomẽ impo=
nẽs in ſyria anthiochie deſtinauit vt par
tes per eũ cuſtodirẽtur orientales. Quo
ad anthiochiã veniẽte circa orientem ſi
gnũ ſaluatoris apparuit Colũna namq;
ſub ſpecie crucis in celo viſa: maximo mi
raculo cõſpiciẽtibꝰ fuit. Alios autẽ ſuos
duces cũ multo exercitu ꝯ magnẽtiũ de=
ſtinauit. Ipſe vero in ſirinio morabat & rei
ſuſtinebat euentũ. Tũc igitur & photinꝰ
eccleſie preſul aperte dogma quod ipſe
cõpererat expõebat. ¶ Sozomenꝰ. ¶ Di
cebat autẽ deus quidẽ oṗs vnus qui in
ꝓprio verbo cõdidit vniuerſa ante ſecu=
la vero natiuitatem et exiſtentiaz filij di
cere fugiebat: ſed ex maria natum doce
bat chriſtum.

¶ Socrates. Capi.vj.

QUamobrẽ tu
multu ſurgẽte iuſſit impe
rator conciliũ in ſirinio cõ
gregari. Cõueniteq; illic ex
oriẽtalibꝰ quidẽ marchus
arethuſe & georgiꝰ alexãdrinꝰ quẽ remo
to gregorio ordinauerãt arriani. Uenit
ẽt baſiliꝰ expulſo marcello ancyre p̃ſule:
pãcratiꝰ peluſij: hiſpacianꝰ heraclie. Oc
cidẽtaliũ vero valẽs mirſenꝰ & tũc famoſiſ
ſimꝰ hoim oſius cordube põtifex pariter
inuitꝰ. Iſti ſiq̃dẽ poſt ꝯſulatũ ſergij & ni=
griani quo anno ꝓpter bellorum turbas
nullꝰ ꝯſulũ fuerat ſolẽniter ordinatꝰ ꝯuẽ
nerũt in ſirinio. Et photinũ dogma ſa=

belij libienſis ⁊ pauli ſamoſatani ſepe co gnoſcentes repente damnauerunt.

¶Sozomenus. Capitulum.vij.

POſt hec de fide ꝓpōnes ediderunt vnam grece aliā multū ſibimet textu ſenſuqꝫ concordes. ¶Socrates. ¶Tūc etem̄ q̄ſt antiqua fidei dogmate reꝑhēdentes alias ꝓpōnes de fide ſanxerūt: ſit vnam quidē atico eloquio marcꝰ edidit arethuſe. ſꝫ cū romana lingua ꝯcordiā nō habētē ſermone neqꝫ cōpōne ſed nec ipſi grecitati cōuenictē. vnā itaqꝫ latine a marco cōpoſita ħ ſubiūgā: ſcdaꝫ ꝟo quā i arimino poſtea relegerūt loco ꝓprio ponemꝰ dū ea q̄ ibi geſta ſunt dixerimꝰ. vtraqꝫ tñ grecitatē cōuerſa eſt. Marcus ergo hoc modo expoſitionem de fide dictauit.

¶Credimꝰ in vnū deū patrē oīpotentez creatorē et factorē vniuerſoꝝ ex quo oīs paternitas in celo ⁊ in terra noīatur ⁊ in vnigenitū filiū dñm nr̄m ieſuz xp̄m q̄ ante oīa ſcl'a ex patre natꝰ eſt: deū ex deo: lumē ex lumine ꝑ quē facta ſunt oīa i celis ⁊ in terra viſibilia ⁊ inuiſibilia ꝟbū exiſtens ⁊ ſapiētia ⁊ lumē verū ⁊ vita q̄ nouiſſimis diebꝰ ꝓpter nos humanatꝰ eſt ex ſancta ꝟgine ⁊ crucifixus ⁊ mortuus ⁊ ſepultus. Et reſurrexit a mortuis tertia die: ⁊ aſcēdit in celū ⁊ ſedet ad dexteram patris ⁊ vēturus eſt in ꝯſummationē ſeculi iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊ reddere vnicuiqꝫ ſcdm̄ opera ſua. Cuiꝰ imperiuz ſine fine exiſtēs in ſecula ꝑmanet infinita. Erit em̄ ſedens in dextera patris nō ſolū in hoc ſeculo: ſed etiā in futuro. Et in ſpm̄ ſctm̄ paraclitū.i. cōſolatorē quē promittēs ap̄lis poſt aſcēſionē ad celos eſſe mittendū vt doceret ⁊ cōmemoraret eis vniuerſa trāſmiſit. Per quē etiā ſanctificātur aīe credētiū i eoꝝ ꝟaciter. Eos aūt q̄ dicūt ex non exiſtētibꝰ filiū: aut ex altera eſſentia ⁊ nō ex dei ⁊ q: erat tp̄s aut ſeculum quādo nō erat: alienos nouit ſancta catholica eccleſia.

i ¶Rurſus igitur dicimus. Si q̄s patrem ⁊ filium duos dicit deos anathema ſit.

ij Et ſi q̄s deū xp̄m añ ſcl'a filiū dei miniſtrātē p̄ri ad creationē vniuerſoꝝ nō ꝯfitet̄ anathema ſit.

iij Si quis ingenitū aut patrē eius ex maria natum dicere preſumit anathema ſit.

iiij Si q̄s ſm̄ p̄ſcientiā ante mariaz dixerit filiū eſſe ⁊ nō ante ſecula ex patre natū apud deū eſſe et ꝑ ipſm oīa facta anathema ſit.

v Si q̄s ſubſtātiā dei dilatari aut contrahi dixerit anathema ſit.

vi Si quis dilatatam ſubſtantiam dei filium dixerit fatere aut dilatationem eius ſubſtantie filium nominauerit anathema ſit.

vij Si q̄s affectiuū aut ꝓlatiuū ꝟbū dixerit dei filium: anathema ſit.

viij Si quis hoīem ſolū dixerit filiuz qui ex maria eſt: anathema ſit.

ix Si quis deū ⁊ hoīem ex maria dicens deum ingenitum eundē intelligit anathema ſit.

x Si q̄s illud q̄ ſcriptū eſt ego deꝰ primꝰ ⁊ ego poſtea ⁊ p̄ter me nō ē deus cū in deſtructionem ydolorum et deorum non exiſtentiū dictum ſit ad deſtructionez magis vnigeniti ante ſecula dei iudaice percipit anathema ſit.

xi Si quis audiens verbum caro factuz eſt verbum in carne mutatū putauerit aut conuerſione facta ſuſcepiſſe carnem anathema ſit.

xij Si quis vnigenitum filium dei crucifixum audiens corruptionē aut paſſionem aut conuerſionez aut mutationem aut peremptionem ſuſtinuiſſe dicit: anathe. ſit.

xiij Si quis quod ſcriptum eſt faciamus hoīem nō patrē ad filiū dicere ſed ipſm ad ſemetipſm aſſerit dixiſſe deum: anathema ſit.

xiiij Si quis contra iacob non filium tanq̄ꝫ hominem luctaſſe ſed igenitum deum aut patrem eius dixerit anathema ſit.

xv Si quis illud quod ſcriptum eſt pluit dominus a domino non de patre et filio preceperit ſed ipſm a ſemetipſo pluere dixerit anathema ſit.

Pluit ei dominꝰ filiꝰ a dño patre

xvi Si qs audiẽs dñm patrẽ aut fi-
liũ dñm ⁊ dñm patrẽ ⁊ filiũ ⁊ dñs
a dño dicẽs duos aſſeruerit deos
anathema ſit. Nõ em̃ coaptam⁹
filiũ pri: ſʒ ſubditũ nouim⁹. Neq;
em̃ deſcẽdit in corpus ſine volun
tate patris neq; pluit a ſemetip-
ſo: ſed dño autoritatẽ q̃dẽ pbẽte
patre: neq; ſedit a dextris a ſe-
metipſo ſed audiuit dicente pa-
tre ſede a dextris meis.
xvii Si qs patrẽ ⁊ filiũ ⁊ ſpm̃ſanctuʒ
vnam perſonam dicit anate. ſit.
xviii Si qs ſpm̃ ſctm̃ paracletũ dicẽs in
genitũ aſſerit deũ anathema ſit.
xix Si qs ſicuti docuit nos nõ aliuʒ
dicit paracletũ pter filiuʒ ait em̃ q
aliũ paracletũ mittet vobis pater
quẽ rogabo ego anathema ſit.
xx Si quis ſpm̃ dicit patreʒ patris
aut filij anathema ſit.
xxi. Si qs patrẽ ⁊ filiũ et ſpm̃ ſanctũ
tres dicit deos anathema ſit.
xxii Si quis concilio dei tanq̃ vnam
creaturarum factum aſſerit filiũ
dei anathema ſit.
xxiii Si quis nolente patre natum fi-
lium dixerit anathema ſit.
Nõ em̃ inuit⁹ ⁊ vim paſſus pr̃ ne
ceſſitate naturali q̃ſi nolens ge-
nuit ſed ilico vt voluit etiã ſine
tempore ⁊ ſine paſſione ex ſemet
ipſo genuit eum.
xxiiii Si quis ingenitũ ⁊ ſine pncipio
dicit filiũ tanq̃ duos ſine pnci-
pio ⁊ duo ingenita dicẽs ⁊ duos
faciens deos anathema ſit. Ca-
put em̃ eſt ⁊ pncipiũ oĩm filius.
Caput aũt xp̃i deus. Sic em̃ ad
vnũ oĩm pncipiũ qd eſt ſine pnci
pio p filiũ pie oĩa referunt. Rur-
ſus autem ſubtiliter inſpiciẽtes
xp̃ianũ ſenſum dicimus.
xxv Si qs xp̃m deũ filiũ dei añ ſecu-
la miniſtrantẽ patri ad oẽʒ crea
tionẽ nõ dixerit ſʒ ex q̃ ex maria natus
eſt ex tũc dicit filiũ ⁊ xp̃m eſſe vocatũ ⁊ ini
tiũ pcepiſſe vt deus eſſet: anathe. ſit ſicu
ti ſamoſaten⁹. ¶ Alia fides expoſita ſiri
nio latine quã nos ex greco trãſtulimus.
¶ Capitulum. viii.

Quoniã de fi-
de placuit quẽdã fieri tra
ctatũ. oĩa caute q̃ſita ſunt
⁊ expoſita ſirinio ſub pſen
tia valẽtis ⁊ vrſacij atq; ger
manij ⁊ ceterorum. Cõſtitit vnũ deũ eſſe: pa
tre oĩpotentẽ ſicut ẽt in oĩ orbe terrarum an
nuntiat. Et vnũ vnigenitũ filiũ ei⁹ ieſum
xp̃m dñm ⁊ deũ ſaluatorẽq; noſtrũ ex eo
ante ſecula genitũ. Duos aũt deos non
oportere dici qm̃ ⁊ ipe dñs ait: ibo ad pa
trẽ meũ ⁊ ad patrẽ veſtrũ deũ meũ ⁊ deũ
veſtrũ. Propterea ⁊ oĩm deus eſt ſicuti ẽt
apl's docuit iudeorum deus nõ ſolũ: nõne ⁊
grecorum ⁊ gentiliuʒ? vtiq;. Qm̃ circũciſio
ex fide ⁊ preputiũ per fidẽ: ⁊ cetera quidẽ
oĩa conſonant ⁊ nulla remanere videtur
diſcordia. Quia vero multos mouet ſer-
mo latinus ſubſtantie qui greca lingua
dicitur ΟΥϹΙΑ. vt ſcrupuloſiſſime co-
gnoſcatur omouſion: hoc eſt eiuſdẽ ſub-
ſtãtie aut omoioſion. i. ſimilis ſubſtãtie
non oportet horum ſermonum quandaʒ
omnino fieri mentionem neq; de his ex-
poni apud eccleſiam. Propter hanc cau-
ſam ac rationem, q: in ſanctis ſcripturis
nihil tale conſcriptum eſt: ⁊ quoniaʒ hec
vltra humanam ſcientiam ⁊ intellectum
ſunt: ⁊ nullus poteſt generationẽ filij nar
rare ſicut ſcriptum eſt: generationẽ eius
quis enarrabit? Hoc em̃ ſciendũ ſolũ pa
trem noſſe: quẽadmodũ filiũ generauit: ⁊
rurſus filiũ quomodo ipe de patre ſit ge
nitus. Nulli vero dubiũ eſt maiorẽ eſſe pa
trẽ honore ⁊ dignitate atq; diuinitate: et
ipſo noĩe paterno eſſe potiorẽ teſtificãte
filio ipſo. Qui me inquit miſit pater ma-
ior me eſt. Et hoc eſt catholicuʒ. Nullus
ignorat duas pſonas eſſe patris et filij.
Et patrẽ quidẽ maiorẽ. filiũ vero ſubiectũ
cũ omnibus que ei pater ſubiecit. eius
patrem vero initiũ non habere ⁊ inuiſibi
lem ⁊ immortalẽ ⁊ impaſſibilẽ eſſe. filiuʒ
vero natũ ex patre deoſ lumen ex lumine
⁊ huius natiuitatem ſicuti predictũ eſt
nullum noſſe niſi ſolũ patrẽ ipm vero filiũ
dñm ⁊ deũ noſtruʒ. carnẽ ſeu corpus hoc
eſt hoĩem aſſumpſiſſe: ſicut ⁊ angelus an
nuntiauit ⁊ omnes ſcripture docẽt: et ma
xime ipſe apl's doctor gentium. Homi-

nem aſſumpſit chriſtus ex maria virgine
per quē paſſus eſt. Apex aūt totius fidei
⁊ firmamentū eſt vt trinitas ſeruet̃ ſemꝑ
ſicut in euangelio legimus. Euntes do-
cete omnes gentes: baptizantes eos in
nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti. In-
teger autem atqꝫ perfectus eſt numerus
trinitatis. Paraclętus vero ſpiritus ſan-
ctus per filium miſſus venit ſecundum
promiſſionem vt apoſtolos ⁊ omnes cre
dentes ſanctificaret. ¶ His igitur expla
natiōibus etiā poſt dam B nationez
photinum conſentire et ſubſcribere ſua-
debāt promittentes ei reddere epiſcopa
tum ſi per penitentiā anathematizaret
dogma quod ipſe compererat ⁊ in eorū
ſententia conſonaret. Ille vero eorū qui
dem propoſitum non ſuſcepit ſed prouo
cauit eos ad diſputandum. Quapropter
deſinito die imperatoris voluntate con
uenerunt preſentes epiſcopi ⁊ ſenatorū
non pauci quos p̄ceperat adeſſe diſputa
tioni princeps. Inter quos reſtitit photi
no ſabinus eccleſie tunc ancyre preſul. ex
ceptoribus voces eorum conſcribentibꝰ.
Magnaqꝫ certamina ſermonum inter
vtrāqꝫ partem facta noſcuntur: victuſqꝫ
photinus dānatus eſt. Et in fuga conſi-
ſtens de cetero libros vtraqꝫ lingua con
ficiebat quoniā neqꝫ latino ſermone vi-
debatur ignarus. Scripſit quoqꝫ contra
omnes hereſes propriū ſtudens dogma
firmare. Et de photino quidē hec dicta
ſufficiant. Sciendum tn̄ quoniā ſirinio
conuenientes epiſcopi penitentia ducti
ſunt in expoſitione fidei latina lingua p-
late. Poſt editionem nāqꝫ ſibi eā contra
riā iudicabāt. Quā ſtuduerunt ab epiſco
pis qui eā iam ſubſcripſerāt reddi quo-
niā celabatur a plurimis. Imperator au
tem edictis queri p̄cepit editionē ipſam
ſuppliciū minatus ſi quis eā celaſſe com
periret. Sed neqꝫ terror deſtruere potuit
qđ ſemel fuerat iſtitutū eo qđ apud mul
tos haberet. Et de his quidē iſta dixiſſe
ſufficiāt. ¶ Capitulum .ix.

Uia vero ⁊ de
oſio hiſpano illic veniente
fecimus mentionē: breui-
ter etiā de eo dicendū eſt
Ante paululū tempus iſte vir molimi-
ne arrianoꝝ fuerat miſſus exilio. Tunc
aūt ſtudio coꝝ qui ſirinio ꝯuenerūt eum
euocauit imperator volens eū aut ſuaſio-
ne aut neceſſitate concordare preſentibꝰ.
Hoc enim facto maximū fidei eoꝝ puta-
batur eſſe teſtimoniū. Quapropter ſicuti
dixi ex neceſſitate venit. Et dū eis ꝯſenti
re reſpueret tormenta longeuus plagaſ-
qꝫ perpeſſus eſt. vnde etiam neceſſitate
vehementi expoſitionibus tūc editis cō
ſenſit atqꝫ ſubſcripſit. Hunc ergo termi-
nū habuerunt que tunc ſirinio geſta no
ſcuntur. Imperator autem conſtantius
morabatur in ſirinio ꝯtra magnentium
expectabat euētū. ¶ Capi .x. B

Interea magnē
tius ad ſeniorē peruenitēs ro-
mā multos peremit ſenatorū
ac populi. Et agnoſcens vict-
nos eſſe contra ſe Conſtantij milites ab-
ſceſſit ad gallias partis occidentalis.
Cūqꝫ illic bellū ſepius inter alterutros
exercerent: modo iſti modo illi victores
eſſe videbātur. Nouiſſime aūt deuictus
magnētius fugit in mirſam quod eſt gal
lie caſtrū. Uidēſqꝫ ſuos milites quaſi de
perditione triſtes ſtans celſiore loco eos
nitebatur allocutionis ꝯſuetudine cōfor
tare. Tūc illi fauorē ſolitū magnētio ex-
hibere preparati/ e diuerſo nolētes cla-
mauerunt oēs Conſtāti auguſte tu vin-
cas. Hoc auguriū magnētiꝰ traxit ad ſe-
metipm tanqꝫ ei nō diuinitꝰ ꝯcederet ipe
riū. Et ppterea relinquēs caſtrū ad vlte-
riora tēdebat. Seqntibꝰ aūt ꝯſtātij mili-
tibꝰ circa montē ſeleucū facta ꝯgreſſione
ſolꝰ fugiēs venit in lugđ. vrbē cōperiēſqꝫ
ſuā mr̄em ⁊ frēm quē ceſarē ꝯſtituerat in
terfectos: nouiſſime interfecit ſemetip-
ſum conſulatu conſtantis ſexto et cōſtan
tij galli ſecundo auguſti die quintodeci
mo. Non poſt multum vero tempus etiā
decentius eius frater ſemetipſum ſtran
gulauit B Sed neqꝫ ad rempubli-
cam quies venit. Nā poſt paululū apud
gallias occidentales ſiluanus quidam
tyrannus eſt exortus quem duces conſtā
tij velociter peremerunt.

¶ Capitulū .xi. B

Porro

Dzro iudei in Diocceſaria paleſtinea reſidētes vicina loca turbabāt. Et ſumentes arma: tentabāt reſultare romanis. Poſt hec itaqꝫ gallus Ceſar cū anthiochie degeret exercitu deſtinato eos apprehedit ciuitatēqꝫ vaſtauit. Cuꝫ vi B deretur ſibi ꝓſpere geſſiſſe: felicitatē nō ferēs: acceſſit ad tyrannidē. Et nō inſinuās impatori ſuā intētionē q̄ſtorem vocabulo magnū ⁊ domicianū prefectum orientis occidit. Ob quā rē Cōſtantius indignatꝰ euocauit eū. Qui cū contēnere nō valeret pergebat ad principem. Cumqꝫ contra inſulā flaconenſem veniſſet eū illic cōſtātius p̄cepit interimi.

Capitulum duodecimum. A

Oſt paululuꝫ vero tēpus Julianū galli fratrem Ceſarē cōſtituēs: contra barbaros direxit in Gallias. Gallus vero quiꝛ cōſtātius ſeptimo conſtantij conſulatu ⁊ ſuo tertio: ita ꝑimitur. Julianꝰ ſequenti cōſulatu arbitionis et iuliani cōſtituit̄ ceſar die ſeptimo mēſis nouēbris. Sozomenꝰ. Sublatꝫ itaqꝫ tyrānis requiē malo- B rū videbatur habere cōſtātiꝰ: et deſerēs ſirmiū veniebat ad ſeniorem romā illic volēs triūphū de tyrannicis exercere manubijs. Credēs aūt ea occaſiōe poſſe vtriuſ C qꝫ partis epiſcopos in dogmate cōcordare rurſus ſynodum in italia celebrādū eſſe cōſtituit In terea iuliꝰ papa cū q̄ndeciꝫ ānis romanā rexiſſet eccl̄iaꝫ moritur: cui ſucceſſit liberius. Socrates. Capi.xiij.

Bit in anthiochia Syrie alter hereſiarchus emerſit eciꝰ cognōmēto ſine deo. Js em̄ eadē q̄ arriꝰ ſapiebat: ſꝫ arrianis ſegregabat/eo ꝙ arriū in ſua cōmuniōe recepiſſent. Qui ſicuti p̄dictū eſt aliud mēte gerēs aliud voce cōfeſſus eſt: dū terminū ſynodi nicene ſuſcipiēs ſubſcripſiſſet volēs circūuenire tūc principē ꝓpterea ergo arrianos Eciꝰ declinabat. Erat nāqꝫ is eciꝰ prius hereticꝰ ⁊ ferue̅tiſſime defendere Arrij dogma videbat̄. Eruditꝰ em̄ aliquātulū alexādriā reuerſus eſt. Et veniēs in anthiochiā ſyrie vnde oriūdus erat a Leōtio tūc anthiocheno p̄ſule diaconꝰ ordinat̄. Tūc ergo veniētes ad ſe diſputatiōibꝰ ſophiſticis eludebat. Hoc em̄ faciebat ſeq̄ns cathegorias ariſtotelis diſputās ⁊ q̄dā cōcinnās: que non ſentiebat neqꝫ ab eruditis intētionē ariſtotelis agnouerat. Jlle nāqꝫ ꝓpter ſophiſtas tūc deridētes phiam hoc opꝰ iuuenibꝰ exercitatiōis cā cōſcribēs dialeticā ſophiſtis ꝑ hmōi cōtētiōes oppoſuit. Cōtēplatiui autē phi libros platonis: et politini declarantes ea q̄ artificioſe ſunt ab ariſtotele ꝯſcripta redarguūt. Sꝫ eciꝰ cōtēplatiuū doctorē nō habēs in cōmendationibꝰ ſophiſticis ꝑdurauit. Quāobrē nō itelligere potuit quō ſit igeniti gn̄atio: ⁊ queādmodū qđ naſcit̄ coeternuꝫ ſit generāti. Parū ergo imbutꝰ erat eciꝰ: ⁊ diuinarū literarū ignarꝰ tantūmodo in cōtētionibꝰ p̄paratꝰ: qđ etiā q̄libet ruſticus facere poteſt. Et dū nec veteres q̄ eloquia xp̄iana fuerant interp̄tati legiſſe: aſſerebat ſe multū gaudere libris clementis et africani necnon origenis cū vtiqꝫ fuerit illi viri totiꝰ ſapientie virtutibꝰ eruditi. Fecit igit̄ is ep̄l'as ad impatorē cōſtātiū ⁊ alios quoſdā cōtētiones inuoluēs ⁊ q̄dā cōmenta conficiēs. Quāobrē etiā ſine deo vocabat̄. Et licet eadē que arriꝰ vindicauit tamē a ſuis nō valētibꝰ intelligere perplexiones ſillogiſmoꝝ eius: cū eadē que illi ſperaret putabat̄ hereticꝰ. Et ꝓpterea eoꝝ pulſus eccleſia credebat̄: cū ipſe illis potiꝰ cōicare noluiſſet. Hactenꝰ em̄ exilio ſunt qui tūc quidē etiā nūc aūt eunomiā vocant̄: poſteriore nāqꝫ tpe Eunomiꝰ notariꝰ eiꝰ eruditꝰ ab eo editionē eiꝰ h̄rticā diuulgauit. Sꝫ eunomio locis ꝯueniētibꝰ explanabimꝰ. Sozo. C.xiiij

Nimici fidꝫ fidei putātes ſe tp̄s inueniſſe contra defenſores eius valde apud principē laborabāt: vt eccleſijs pellerent̄ oēs qui ab eis videbant̄ eſſe depoſiti tanq̄ alteriꝰ fidei: vel qꝛ viuo cōſtante iperatori ꝯſtātio reſtitiſſent:

Ita vt fuiſſet pene ad bella ꝓuētū: ꝑcipue tñ Athanaſiū accuſabāt: quia inuidie nimietate neq; conſtātio viuo ⁊ cōſtanti eū ſe diligere ꝑſitēte ab ei⁹ moleſtia recedebāt. Sȝ anthiochia cōgregati: marciſſus ciler theodorus trachie: ⁊ thiogent⁹ nicenus: patrofilus ſcytopoleos: minophātis epheſius. ⁊ alij circa triginta ſcripſerūt oēs vniuerſis epis: q: cōtra ſanctiones eccleſiaſticas alexādriam remeaſſet nec in cōcilio ſine culpa fuiſſet inuēt⁹: ⁊ iubebāt vt neq; cōicarēt ei neq; ſcripta dirigerēt: ſȝ georgio q̄ ab eis fuerat ordinat⁹: veruȝ athanaſio null⁹ hinc ſermo fuit. ¶ .xv. A

Bitur deuicto

magnētio cū ſolus cōſtantius romanoꝝ tenuiſſet iperiuȝ oī ſtudio laborabāt vt occidētales epī cōſentirēt ei qui cōſubſtātialē eſſe patri filium denegabāt. Et hoc faciebat nolēs a primordio apte vim facere: ſȝ eis callide ſuadere vt in decreto cōtra athanaſiū ob orientalib⁹ epīs habito cōſentirent. Sperabat em̄ q: ſi cōi decreto dānaretur athanaſi⁹ facili⁹ ſuā volūtatē in regione cōpleret. B ¶ Socrates. ¶ Tūc igit̄ in italiā cōuenerūt epī orientaliū nō multi: q̄m plurimos eorū aut ſenect⁹ aut itineris longitudo ꝓhibuit. Occidētaliū ꝟo vltra trecētivt ꝑcepto pricipis cōſiliū mediolani celebraretur vbi conueniētes oriētales āte oīa cōtra athanaſiū decretū fieri ꝯmune poſcebāt: vt hoc facto penit⁹ ei adit⁹ alexādrie clauderet̄. Quod dū ſenſiſſent paulin⁹ gallicane tribere⁹ dionyſi⁹ albe metropolis ytaloꝝ ⁊ euſebius vercellēſis epī: quia ad deſtructionē fidei oriētales cōtra athanaſiū agere molirēt̄: ſurgētes magna voce clamabāt dolū et circūuētionē p ea q̄ gerebāt x̄pianitati dogmatib⁹ irrogari. Nō em̄ veras ꝯtra athanaſiū culpas eē dicebāt: ſed ad detractionē fidei talia probarētur iuenta. Illis ergo talia proclamantibus concilium tunc ſoluitur epiſcoporum.

¶ Theodorit⁹. ¶ Capitu. xvj. A

Epoſito ſiqui/

dē athanaſio aliā heretici fidei expōere ſunt niſi doctrinā.

Sed neutrū horū pducī potuit ad effectū cū pſente pricipe clamarent: q: iniuſte agebatur et impie. Quo facto ⁊ ipi eccleſijs ſunt expulſi ⁊ in vltimis terre finibus habitare precepti. Quod rurſus mirabilis athanaſius hoc modo i illa ſatiſfactione cōſcribit. Quis tantū poterit memorare quātū illi geſſerūt: tūc em̄ eccl'ijs pacem habētibus et ppl'is p collectas orōnib⁹/ pōtifex quidē roman⁹ liberius et paulinus galliaꝝ metropolitan⁹ epſ: ⁊ Dionyſi⁹ Italus lucifer metropolitanus inſularum ſardinie ⁊ euſebius ex italia: oēs epī boni: ⁊ predicatores veritatis arripiuntur ⁊ tradūtur exilio: nullā habētes culpā: niſi q: in arrianā noluerūt cōſentire veſaniā neq; in calumnijs ſubſcripſerunt nr̄is. De maximo autē ⁊ optimo ſene ⁊ vere B cōfeſſore oſio etiā loqui ſupfluū oib⁹ em̄ notū eſt: q: et iā hūc exilio deportari fecerūt. Non em̄ ignobilis ſed oib⁹ noſcitur eſſe notiſſim⁹. Cui nāq; non prefuit ſynodo aut recte loquēdo nō ſatiſfecit vniuerſis? Que eccleſia huius patrociniū memoriā nō hȝ. Quis aliqn̄ dolens cū veniret apud eū nō remeauit ſanus? Quis indigens cū petiſſet nō meruit qd popoſcit. Et tñ etiā cōtra hunc talia preſumpſerūt: q: ipietas eorū molimina cognoſcēs noluit ꝓpria ſuſcriptiōe firmare. ¶ Socrates. ¶ Igit̄ iperator illos q̄dē mittit C in exiliū: generale vero cōciliū fieri cogitabat q̄tenus oēs oriētales epiſcopos venientes ad occidentē ſi poſſet ꝯcordes efficeret. Quod cū ꝓpter itineris ſpacia difficile videretur: duplicē tractauit ſynodū celebrari vt i arimino quidē itali qui tūc aderāt cōuenirēt: orientales aūt in nicomedia bithinie ciuitate. Hoc ergo imperatore tractāte: effectus nō euenit vt voluit. Neutrū em̄ cōcilium ſibimet cōcordauit ſed vtrūq; diuiſſuȝ eſt. Nā neq; arimino cōuenientes alterutris inter ſe ꝯſonare potuerūt: ⁊ oriētales in Seleuciam iſaurie congregati aliud ſciſma ſūt paſſi quod ſuo loco narrabitur. ¶ Teodoricus. Capm. xvij.

Bo quideȝ libe

rij p oia famoſiſſimi habitū A pro veritate dialogū cōtra con

Rãtium volo referre:quoniã a fidelibus
illius temporis eſt conſcriptus.Js enim
poſt iuliũ ſiluestri ſucceſſorẽ romanã gu
bernauit eccleſiam.¶Cõſtantius impe
rator dixit.Nos ⁊ eo quod chriſtianꝰ ſis
et epũs noſtre ciuitatis:dignũ hoc iudica
uimus vt euocantes te moneremus quã
tinus cõmunionẽ ſceleſtiſſimi athanaſij
et ineffabili ſuperbia detenti abnegare
non differas.Hoc enim terrarum orbis
bene fieri comprobauit et ſynodali ſen=
tentia alienum eccleſiaſtica communio
ne decreuit. Liberius epiſcopus dixit.
O imperator iudicia eccleſiaſtica decet
cum maxima proferri iuſtitia.Quapro=
pter ſi videtur pietati tue diſceptationẽ
iube cõſtitui:⁊ ſi apparuerit athanaſius
cõdẽnatione dignus:tũc ſecũdũ eccleſia
ſtice conſequẽtie formam proferatur in
eũ digna ſententia.Non enim poſſibile
eſt cõdẽnare virũ de quo nihil examina
tum eſt. Conſtantius imperator dixit.
Uniuerſus mundus adiudicauit eius fa
cinora:ſed ille ſicut ab initio tẽpus illu=
dit.Liberius epiſcopus dixit.Quicunq
ſubſcripſeũt nõ ipſi viderunt que geſta
ſunt:ſed propter gloriam ⁊ timorem ⁊ ne
a te contumelias paterentur acquieue=
runt.Imperator dixit.Quid eſt gloria ⁊
timor ⁊ cõtumelie?Liberius dixit.Qui=
cunq gloriam dei nõ diligũt tua magis
dona preponunt.Quẽ ergo iſti nõ vide=
runt nõ examinãtes adiudicauerunt:qđ
eſt chriſtianitatis alienũ.Imperator di
xit.In facie itaq cõdẽnatus eſt in conci
lio tyri cõtra ⁊ in concilio contra eũ pari
ter decreuerunt omnes totius orbis epi
ſcopi.Liberius dixit.Nũq in preſentia
ſua homo ille adiudicatus eſt.Quicũq
enim tũc conueniẽtes condẽnauerũt eũ:
diſcedẽte athanaſio a iudicio ſententiã
protulerũt Euſebius eunuchus dixit.In
niceno concilio alienus a catholica fide
ꝓbatꝰ eſt.Liberius dixit.Quinq ſoli iu
dicauerunt ex his qui cum nauigio ve=
nerunt in mareote :quos miſerũt ad ac=
cuſationẽ eiꝰ vt ↄtra eũ geſta cõficerent.
Horũ itaq q̃ deſtinati ſunt duo mortui:
theognisꝰ et theodorus.reliqui vero tres
viuũt:hoc eſt maris valẽs ⁊ vrſatius:ab
his q̃ miſſi ſunt ſardice propter hãc cau
ſam ſynodus celebrata eſt qui in ſynodo
libellos obtulerũt:veniam poſtulantes.
qm̃ in mareote ꝑ calũniã ex vna pte cõ=
tra athanaſiũ geſta cõfecerũt. Libellos
eorũ nũc pre manibus habemus.Cui ho
rũ nos credere ⁊ cõmunicare cõuenit im
perator?His q̃ primitus dãnauerũt ⁊ ve
niã poſtea popoſcerũt:an eis qui adhuc
hec accuſare cõtẽdũt?Epicticus epũs di=
xit.O imperator nõ fidei cã hodie neq
iudiciorũ eccleſiaſticorum ſermonẽ facit:
ſed vt apud ſenatores in romana cõſtitu
tos vrbe glorief quaſi ſuperauerit princi
pem.Imperator ad liberiũ dixit.Quota
pars es totius orbis qm̃ tu ſolus homi=
nem vindicas nephandiſſimum:vt orbis
terrarũ pacẽ eccleſieq diſſoluas?Libe=
rius dixit.Nõ eo ꝙ ego ſum ſolus fidei
cã minuet.nã ⁊ antiq̃tus tres ſoli reperti
ſunt reſiſtẽtes ꝑcepto regis.Euſebiꝰ eu=
nuchꝰ dixit:imperatorẽ noſtrũ nabucho
donoſor feciſti.Liberiꝰ dixit.Nõ ſed ita
irrõnabiliter adiudicãdus ẽ hõ q̃ nõ eſt
examinatꝰ?Hec ergo peto primitus ge=
neralẽ proferri ſubſcriptionẽ:cõfirmãtẽ
fidem in nicea ꝓlatã vt ita reuocatis ab
exilio fratribus noſtris ⁊ in locis ꝓprijs
reſtitutis:ſi hi q̃ turbas partũt eccleſijs
viſi fuerint apoſtolice fidei conſentire.
Tũc apud alexãdriã cõuenientes oẽs vbi
accuſati ⁊ accuſatores ſunt ⁊ defenſor eo
rũ examinata cã poſſumus ꝓferre ſentẽ
tiam.Epicticus epiſcopus dixit.Sꝫ cur
ſus publicus nõ ſufficit ſubiectui epiſco
porũ.Liberius dixit Eccleſiaſtice cauſe
publico curſu nõ egẽt.Eccleſie nãq ſuffi
ciũt vſq ad mare perducere ſuos epiſco
pos Imperator dixit.Que dudum ſuſce
perũt formã:ſolui nõ poſſunt.Plurimo=
rum nãq epiſcoporũ debet valere ſentẽ
tia.Tu ſolus es q̃ amicitias illius ſcele
rati defendis. Liberius dixit.Impera=
tor nũq audiuimus abſente accuſatore
iudicẽ eius ſcelera ꝓferentẽ.niſi q: pro=
pria videntur hec odia.Imperator dixit.
Omnibus quidem nocuit in communio
ne nulli tamen ita ſicuti mihi.Cui dum
non ſufficeret interitus fratris mei ma=
ioris:neq beate memorie conſtantẽ ceſ=
ſauit in meis inimicitijs frequenter im
pellere:niſi nos maiori manſuetudine

detēti impellētis momēta tēperaſſemꝰ. Nulla itaqꝫ mihi victoria eſt neqꝫ cōtra magnentiū vel ſiluianū niſi illū ſceleſtū ab eccleſiaſticis rebꝰ expulero. Liberius dixit. Noli ꝑ ep̄os tuas vindicare inimicitias. Manus em̄ eccleſiaſticoꝝ ad ſanctificādū vacare debēt. Quapropter ſi tibi videť: iube vocari ad loca ꝓpria ſacerdotes ⁊ ſi concordes apparuerint ei quē nos i p̄n̄ti defendimus ſcꝫ fidē orthodoxam in nicena ſynodo cōſtitutā: tūc cōuenictes ꝓuidebūt ꝑ mūdi pace ⁊ homo q̇ nō peccauit non reprobareť: iniuſte. Imperator dixit: vnū eſt qđ quereť. Volo em̄ te amplectē: em eccleſiaſticā cōmunionē rome denuo deſtinare ⁊ propterea cōcorda paci ⁊ ſubſcribēs rome reuertere. Liberius dixit. Rome iā fratribꝰ valedixi. Maiores em̄ ſunt eccleſiaſtice ſanctiōes ꝙ rome habitatio ciuitatis. Imperator dixit. Ergo triū dierū ſpaciū ad deliberationē habes ſi vis ſubſcribere rome reuertere: aut certe cogita in quē vis deportari locū. Liberius dixit. Spatiū trium dierū rōnem nequaqꝫ mutare pōt. Quapropter vbi vis dirige me. Imperator autē poſt duos dies examinato liberio ⁊ nequaqꝫ a ſuo propoſito ruocato iuſſit euꝫ in beria tracie exilio deportari. Egredienti liberio imperator ad expēſas q̇ngētos ſolidos deſtinauit. Tūc liberius deferēti dixit. Vade da eos imperatori. opꝰ em̄ hꝫ ſuis militibꝰ erogare. Similiter ⁊ auguſta tantos ei direxit. Liberius dixit. Redde hec imperatori opꝰ em̄ hꝫ hec ad expēſas militū ſuorū. Si aūt imperator hec nō hꝫ opus det eos auxentio ⁊ epicticto Illi em̄ opus hec habēt. Dūqꝫ ab eis nihil accepiſſet euſebius eunuchꝰ obtulit ei alios ſolidos Cui liberius ait. Totius orbis eccleſias deſolaſti et tāqꝫ dānato mihi hec affers: vade prius diſce eſſe chriſtianꝰ. His itaqꝫ geſtis poſt tres dies nihil accipiens miſſus exilio eſt.

¶ Capitulum. xviij.

Veritatis itaqꝫ propugnator et victor trachiā ſicut iuſſuꝫ fuerat vſqꝫ peruenit. Duobuſqꝫ tranſactis annis cōſtantius rome venit. Procerum vero ſenatorumqꝫ cōiuges rogabant viros ſuos vt conſtantio ſupplicarent. quatinus paſtorem gregibus reſtitueret. Aiebāt enim q: niſi flecterēt animum principis eos ipſe relinquerent et ad paſtorem illū maximū properarēt. At illi dixerūt. Nos furore principis formidamus ne forte aliquā veniā promereamur. Sed vobis inquiunt magis rogantibus forſitā parcet. Et vnū alterius fiet aut preces ſuſcipiet aut ſi flecti nequiuerit ſine aliqua iniuria vos dimittet. Hoc conſilium mulieres ille laudibus maximis proferende percipientes cum ornatu ſolito adierunt imperatorē quatinus ex veſte ſublimi inſignes eas et nobiles arbitratus: reuerētiam eis haberet ⁊ parceret. Adeuntes enim principem tali voce clamabant. Miſerere tante ciuitatis paſtoris prouidentiā non habentis q̄ luporum patet inſidijs. At ille reſpōdit nō egere paſtore alio ciuitatē. Eſſe nāqꝫ pōtificem qui eorum curam haberet. Poſt magnum nāqꝫ liberium quidam diaconorum eius felix nomine fuerat ordinatus. Is expoſitam in nicea fidem inconcuſſe ſeruauit: ſed corruptoribus eius ſine diſcretione cōmunicabat. Nullus tamen rome habitātium in baſilicam ingreſſus eſt cuꝫ ille intus aſtaret. Hoc autem etiam matrone ille imperatori dixerunt. Qua gratia flexus/precepit illum inter omnes egregiuꝫ reuocari ⁊ vtrūqꝫ eccleſiam gubernare communiter. His ergo literis in ſcircēſi ſpectaculo relictis populus clamabat iuſtam principis eſſe ſententiam vt ſicut dupliciter coloribus diuiſi ſunt ſpeculatores: ſic oportere alterutrum his/alterutrum alijs preſidere. Cum ergo primitus principis literis ſic fauiſſent: poſtea commoti communi voce clamauerunt. Unus deus chriſtus vnus epiſcopus. Ipſas enim voces ⁊ ego iuſtum ponere iudicaui. Poſt has vero chriſto amabilis populi pias et iuſtitia exornatas voces ſanctiſſimus quidē liberius eſt reuerſus. Felix autē recedens habitauit aliam ciuitatem.

¶ Socrates.

¶ Capitulum. xix.

EA tempeſtate leontio moriente q̄ hereticum. Etiā diaconum ordinauerat: eudoxius germanice epiſcopus que eſt ciuitas ſyrie cū eſſet tūc rome p̄ſens finxit ſibi cauſam neceſſitatis incumbere: ⁊ imperatori callide locut⁹ quaſi ciuitas germanitiorum cuius prouidentia atq̄ cuſtodia indigeret: petijt vt remearet ad propria. Quē princeps nihil proſpiciens abire dimiſit. At ille cubicularios cooperātes habēs relicta ciuitate ſua anthiochenum vſurpauit epiſcopatuz. Fouere nāq̄ ſtudebat Etium. Ob quam rem niſus eſt cōcilium facere ſacerdotum: ⁊ ordinationez ei reſtaurare dyaconat⁹. Qđ nequaq̄ geſtum eſt eo q̄ magis valeret odiū cōtra Etium q̄ Eudoxij deſideriū. Et de his quidem tātum noſſe ſufficiat.

¶ Capitulum.xx.

HOrum igitur q̄ arimino conuenerūt orientales ea que de athanaſio geſta ſunt taciturnitati tradentes ad cōciliū ſe occurriſſe dicebāt. Quorū ſtudio cohercebāt vrſatius ⁊ valens q̄ ab initio q̄dē arrianuz dogma tenuerant. In medio autē omouſianis conſenſerant dato libello romano pontifici ſicut iā dictū eſt. Iſti nāq̄ ſemper ad partes pro tempore valentiū declinabant. Quorum adiutores erant germinius. auxentius. dimophilus. ⁊ gayus Dum ergo in concilio preſentium alter aliud proponere conaretur: tūc vrſatius ⁊ valens dicebant omnia q̄ de fide dicta ſunt debere ſuſpendi: ⁊ ſuſcipiendam nouellam expoſitionem quā pauloante ſyrmio conuenientes ediderant. Hec dicētes ⁊ cartulam pre manibus habētes legi fecerunt ſecundū expoſitionē fidei ſyrmio prolatā quā ibi quidem ſicuti p̄dixi celauerunt. Arimino aūt oſtenſa eſt. Cuius exēplar hoc eſt. ¶ Credimus in vnū ⁊ verū deū patrem omnipotentē creatorem ⁊ opificē omniū. Et in vnū vnigenitū filiū dei ante omnia ſecula: ⁊ ante omne principiū ⁊ ante oē qđ opinari pōt tēpus ⁊ ante omnē perceptibilē opinionē natū impaſſibiliter ex deo p quē ⁊ ſecula perfecta et omnia facta ſunt. Natū autem vnigenitū ſoluz ex ſolo patre/deum ex deo ſimilē generāti patri ſecūdū ſcripturas: cuius generationē nullus nouit niſi ſolus q̄ genuit eū pater. Hunc nouimus vnigenituz eius filiū nutu paterno veniſſe de celis ad deſtructionē peccati ⁊ natuz ex maria virgine: ⁊ cū diſcipulis cōuerſatū ⁊ oēm cōpleſſe diſpēſationē ſecundū paternā volūtatē: crucifixū ⁊ mortuū ⁊ ad inferos deſcēdiſſe: et q̄ ibi erant diſpēſaſſe. quē ianitores inferni vidētes expauerūt ⁊ die tertia reſurrexiſſe. ⁊ cum diſcipulis cōuerſatū: ⁊ quadraginta diebus expletis in celos aſcēdiſſe ⁊ ſedere a dextris patris: ⁊ vēturū nouiſſima die in gloria patris ad reddēdū vnicuiq̄ ſecūdū opera ſua. Et in ſpiritū ſanctū/quem ipſe vnigenitus dei filius ieſus chriſtus mittere compromiſit generi hominū cōſolatorē ſecūdum q̄ ſcriptū eſt. Uado ad patrem meū ⁊ rogabo eū ⁊ alium conſolatorē mittet vobis ſpiritum veritatis/ ille ex meo accipiet ⁊ docebit ⁊ cōmemorabit vobis omnia. Nomē vero ſubſtantie eo q̄ ſimpliciter a patribus poſituz a populis ignoretur: ⁊ ſcandalum faciat: ⁊ quia nec ſcripture hoc continent placuit abrogari ⁊ omnino nullā memoriā ſubſtantie in deo eſſe de cetero/eo q̄ diuine ſcripture nuſq̄ de patris ſubſtātia filijq̄ meminerint. Similē vero dicimus filiū patri per omnia ſicut ſancte ſcripture dicunt ac docent. ¶ His itaq̄ lectis cōſurgētes quibus hec diſplicebāt aiunt. Nō fide egētes hic venimus. Integrā nāq̄ ſeruamus quā percepimus ab initio: ſz magis vt ſi qua circa hec nouitas ſit omnino p̄hibeam⁹. Si ergo hec q̄ lecta ſunt nullā faciunt nouitatē: aperte iā anathematizate hereſim arrianaz ſicut ⁊ alias hereſes regula eccleſie tāq̄ blaſphemas abiecit: q2 eñi blaſphemum arrij dogma turbas eccleſie q̄ etiā nūc ſūt excitauit: atq̄ ſeditiones toto orbi terraruz valde notiſſimū eſt. Hec ergo p̄poſito dum ab vrſatio ⁊ valente ⁊ reliquis ſuſcepta non fuiſſet: ad plenū diuiſit eccleſiā. Alij nāq̄ his q̄ arimino ſunt lecta cōſenſerūt. Alij

vero nicenā denuo roborauerūt fidem. Deſeruerūt aūt ſubſcriptionē illiꝰ lectionis: ⁊ maxime athanaſiꝰ alexādrine ciuitatis eps in epl'a quā ſuis familiaribus deſtinauit. Quā ꝙ legit inueniet ꝙ forti dictione ſit plena. ¶ Theodoricꝰ. ¶ Dicebāt aūt arriani conuenientes arimino: volētes heſperijs ſuadere ſimplicibus: q: nō oportet ꝓpter duo verba ꝗ nec inueniretur ſcripta ſeparari corpꝰ eccleſie: ſed ſimilē per omnia profiteri filiū genitori: ſubſtātie vero tacere nomē. Sz fallatiā ſentiētes horū omouſiani pōtifices eos abdicauerūt. Ipſi vero literis inſinuauerūt imperatori ꝓpriā volūtatē/ dicētes filios ſe eſſe patrū niceni cōcilij pariter ⁊ heredes. ¶ Socrates. ¶ Hoc tn̄ ſciendū qm̄ ſynodus ꝗdē vrſatiū ⁊ valētē: auxentiū ⁊ germinū: gaiū et dinoſiū: eorūꝗꝫ ſocios cōdēnauit: arrianū dogma anathematizare fugiētes. Qui ꝓpter hāc dānationē indignati ad principē celeriter aduenerūt: portātes lectā in concilio fidē.

¶ Theodoricus.

¶ Aperti⁹ aūt integrā fidei regulā eorū epyſtola ad cōſtātiuz ſcripta mōſtrauit. Cuius verba ſunt hec. ¶ Capitulū .xxj.

Diuina iuſſio/ ne ⁊ precepto pietatis tue olim dogmatizata cōfidimus. In ariminuz nāꝗꝫ ex vniuerſis occidētalibꝰ ciuitatibus oēs ꝯueniētes ſimul epiſcopi: vt ⁊ fides catholica cognoſceretur eccleſie et ꝗ cōtraria ſapiūt panderētur. Multū nāꝗꝫ diſceptātibꝰ nobis inuenimꝰ optimū eſſe ſtatutā fidē antiquitus permanere/ quā etiā ꝓphete euāgelia necnon apoſtoli per ieſum chriſtū dn̄m noſtrum predicaſſe noſcūtur. Qui ⁊ tui regni protector/ tueꝗꝫ ſalutis auxiliator eſt: quatenus hanc tenentes cuſtodiamus ⁊ cuſtodientes ad finem vſꝗꝫ ſeruemus. Incongruum enim nephariūꝗꝫ videtur ex his ꝗ recte iuſteꝗꝫ diffinita ſunt aliquid permutare: ideſt horū qui nicea cōmuniter cum glorioſiſſimo conſtantino tuo patre ⁊ imperatore deliberata atꝗꝫ defixa ſunt Quorum doctrina atꝗꝫ ſenſus diſcurrit atꝗꝫ predicatus eſt in omnium hominū auditus atꝗꝫ mentes. Hec fides ſola arrianam hereſim expugnauit ⁊ perdidit: per quam non illa ſola ſed etiā relique hereſes ſunt damnate. Cui vero addere ꝗcꝗꝫ incautū ē: et auferre periculoſuz. Et ſiquidē horū alterū fiat: erit inimicis facultas augendi ꝗ volunt. Quapropter vrſatius ⁊ valēs qm̄ participes ⁊ cōcordes arriani dogmatis erāt: a noſtra ſunt cōmunione ſegregati. Quā vt reciperēt cognoſcētes delicta quibus peccauerūt penitētiā atꝗꝫ veniā impetrare poſcebāt et reſcripta eorū hec ita ſe habere teſtātur. per que criminū veniā cōſecuti ſunt. Erat em̄ tēpus quo hec geſta noſcuntur: quando mediolana ſynodus celebrata eſt preſentibus eccleſie romane preſbyteris cognoſcētes ſimul etiā poſt mortē dignissime memorie nominandi. Conſtantini: cū omni integritate ⁊ examinatione cōſcriptā expoſuiſſe fidē. Qui cū ab hac luce baptiſmate ꝑcepto diſceſſerit et ad premia debite pacis abierit: incongruuz eſſe iudicamus poſt illum aliqđ nouitatis admittere: tantoſꝗꝫ ſanctos confeſſores ⁊ martyres ⁊ huius dogmatis cōſcriptores. inuentoreſꝗꝫ deſpicere ꝗ ſecundū antiquā eccleſie ſanctionē ꝓ oīa ſapuiſſe noſcūtur. Quorū fidē deus in tēpora imperij tui tranſmiſit: ꝑ dn̄m noſtrū ieſum xp̄m per quē tibi imperiū tale cōceſſum eſt vt etiā noſtri orbis terminos obtineres. Rurſus ergo infelices iſti: ⁊ ſapiētia viliſſimi: ſcꝫ vrſatius ⁊ valēs ꝑſumptione nepharia impie cogitationis predicatores ſemetipſos annūtiarēt: ⁊ veritatis terminū mutare cōtēdūt. Dū em̄ ſecūdū tuū preceptū concilij iura celebrarētur/ illi concilium ſue fallacie nudauerunt. Nitebātur enim calliditate quadā atꝗꝫ ſeditione aliqđ nouitatis inferere. Huiuſmodi enim malitie captos inuenimꝰ germanū quendam ⁊ auxentium: ⁊ gayum hereſim contentionemꝗꝫ facientes. Quorum doctrina vna quidem exiſtens vniuerſam molē blaſphemiarū trāſcēdere cōprobat. Qui cū viderēt nos neꝗꝫ ſue volūtatis eſſe: neꝗꝫ cōcordes horum que male ſapere videbantur: a noſtro ſe concilio mutauerunt vt quaſi aliud cōſcri-

bere viderētur. Erat vero tēpus breue. quod etiā eorū aperuit voluntates. Sed vt nō ſemper eccleſiaſtice cauſe in eaſdē currant cōcuſſiones. Nam turba atq; ſeditio repetita vniuerſa cōfundit firmum nobis viſum eſt vt que dudum decreta ſunt legaliter immutabiliterq; ſeruētur. Predictos aūt viros a noſtra communione ſecernim⁹. Qua cauſa legatos ad tuā manſuetudinē miſimus cōcilij ſententiā per noſtrā denūtiaturos epiſtolā. Legatis aūt pre oībus iſta precipim⁹ vt veritatē affirmēt ex priſcis ꝛ iuſtis rationib⁹ exponētes: q̄ etiā tuā religionē inſtruāt. quoniā nō ſicut ait vrſatius atq; valēs. erit pax ſi q̄d iuſtarum ſanctionū fuerit immutatum. Quō enī pax eſſe credenda eſt apud eos qui pacis iura ſubuertunt? Contentio enī et ſeditio per hec inter reliquas ciuitates ꝛ eccleſiam romanā potius oriet̄. Quapropter tue manſuetudini ſupplicamus vt placidis auribus noſtros legatos et oculo tranquillo reſpicias neq; ad iniuriam defunctorum noui aliquid immutari ꝑmittas ſed permanere non ſinas in his que a progenitoribus definita atq; ſancita ſunt q̄ppe quos oīa cū deliberatiōe atq; ſciētia ꝛ ſpū ſctō celebraſſe cōfidim⁹. Ea enī q̄ ab illis nūc innouant̄: credētibus quidē incredulitatē inferūt. nō credētibus vero credulitatē. Supplicam⁹ itaq; vt precipias eos q̄ ꝑ diuerſa loca detinentur: quos ꝛ etatis grauamen et anguſtia paupertatis affligit ad propria remeare ne deſolate ſublenatis ep̄is videantur eccl̄ie permanere. Super hec etiā hoc rogam⁹: vt nihil hic que iam terminata ſunt aut addat̄ aut adimatur: ſed omnia inuiolata permaneāt: q̄ et a pietate tui patris et tuis quoq; cōſeruata tēporibus: neq; de cetero nos fatigari ꝛ a proprijs parrhochijs alienos eſſe permittas quaten⁹ ep̄i cum ꝓprio populo in pace orare: ꝛ diuino cultui vacare poſſint: ſupplicantes deo pro pace tui imperij pariter ꝛ ſalutis quā tibi diuinitas in perpetuū largiat̄. Noſtri vero legati epoꝝ ſubſcriptiones et noīa deferūt: q̄ etiā lectione diuine ſcripture religionē tuā poterūt edocere. ¶ Socrates. ¶ Hec itaq; ſy [illegible] nodus ſcripſit. per ep̄os deſtinauit. Urſatius autē ꝛ valēs eoꝝ preuenientes aduentū derogauerūt cōcilio oſtēdētes impatori expoſitionē fidei quā portabāt. Imperator arriano dogmati fauens indignatus aduerſus ſynodum: et vrſatium atq; valētē potius honorauit. Quāobrem q: cōcilio fuerāt deſtinati tardauerunt: nō valētes impetrare reſponſum. Sero tamen ad ſynodum conſtantius per preſentes epiſcopos huiuſmodi ſcripta direxit.

¶ Capitulum.xxij.

Conſtātius victor ac triūphator auguſt⁹ vniuerſis ep̄is arimino cōgregatis. Semꝑ equidē et pro oībus cogitare nos de ſacra ꝛ adorāda lege nō ignorat vr̄a benignitas. Nūc aūt viginti quos vr̄a ſapia deſtinauit ep̄os: legatiōis ſue cā iterum videre nequim⁹ cū ſit nobis neceſſarium circa barbaros iter. Et ſicut noſtis decet aīo puro ab oī cogitatione vtilitatē diuine legis examinare. Iuſſim⁹ igit̄ ep̄os in adrianopoli noſtrā ſuſtinere regreſſionē vt cū vniuerſa res publica fuerit bn̄ diſpoſita tūc q̄ geſſerūt audire poſſim⁹. Ur̄e aūt ſcitati nō videat̄ oneroſu; eoꝝ expectare regreſſu; vt dū redeūt nr̄; vobis referētes reſpōſu; ꝑducere poſſitis ad terminū q̄ eccl̄ie catholice vtilia eē noſcunt̄. Has lr̄as ſuſcipiētes ep̄i talia denuo reſcripſerunt. ¶ Capitulum.xxiij.

Literas clemētie. tue ſuſcepimus dn̄e deo amabilis impator q̄b⁹ cōtinet̄ q: ꝓpter neceſſitatē publicā interim nō potuiſtis noſtros videre legatos: noſq; iuberis vt eorū ſuſtineamus aduētū donec que a nobis decreta ſunt et noſtris ꝓgenitoribus conſonare noſcuntur: ab eis pietas vr̄a cognoſcat. Quā obrē et nunc per has literas profitemur atq; firmamus nequaq̄ nos a propoſito noſtro recedere hoc etiā nr̄is legatis iniunximus. Supplicam⁹ igit̄ vt aīo tranquillo et pn̄tes nr̄e mediocritatis literas relegi iubeas: vt illa que per legatos noſtros mandauimus liben=

ter accipias. Illud itaq̧ nobiscū cōsiderari tua mansuetudine debet quanta sit modo tristicia quantusq̧ meror: vt beatissimis tēporibus tuis tante ecclesie priuate videantur epis. Et ꝓpterea rursus tuā clementiam deprecamur: domine deo amabilis imperator: vt cū asperitatem hyemis si tamē vestre placet pietati nos ad nr̄as ecclesias remeare ꝑcipias quatinus etiam nūc possimus oīpotenti deo et dn̄o saluatori nostro xp̄o eius filio vnigenito pro tuo imperio solennes orationes celebrare cū ppl'o. ¶ Capitulū .xxiiij.

Cum hec scripsissent ⁊ modicū sustinuissent tēpus: īpator ⁊ nullū donāte respōsuȝ ad ciuitates ꝓprias recessersit princeps aūt cū ⁊ pri⁹ cōtenderet arrianā sectā p eccl'ias seminare: occasionē iniurie sue illoꝝ habuit discessionē dicēs se contēptū eo q̧ preter iussionē ei⁹ cōciliū videret esse solutū. Quapropter vrsatio ⁊ hijs q̄ circa eū permissionē dedit cōtra ecclesias agendi fiducialiter quodcunq̧ placuisset. Explanationē vero lecte in arimino fidei iussit per ecclesias ytalias destinari: precipiēs vt nolētes in ea subscribere pellerentur ecclesijs et in eorum locis alij subrogarentur episcopi.

¶ Socrates. ¶ Capitulum .xxv.

Ursatius autē eiusq̧ cōsentanei ab ytalia discedētes venerūt ad ciuitatē trachie noīe nicā. Quo breui tpe cōmorātes aliō fecere ꝯciliū. Et lectā i ariminio expositionē fidei greco interpretātes eloq̄o publicatā cōfirmauerūt ⁊ postea diuulgabāt eā eē fidē q̄ ab vniuersali ꝯcilio ⁊ dictata erat ⁊ edita nicee vt sīlitudine nois niceni simpliciores hac subreptiōe deciperēt: putabāt enī i nicea bithinie eē dictā fidē ſȝ nihil ꝓfuit eis tale ꝯmētū. Post paululū naq̧ cōfusi atq̧ derisi sunt. ¶ Sozomen⁹. ¶ Capitulū .xxvi.

Interea sentiēs athanasius sibi insidias preparari nequaq̄ ad imperatorē venire presumpsit neq̧ hoc vtile iudicauit: sȝ electos ex egypto quinq̧ epos: inter quos serapionē thumitanēsem viruȝ precipua vita sanctū ⁊ ad loquēdū valde copiosum: mittit ad principē tūc in occidēte degentē. Cū quib⁹ etiā tres presbyteros p quos sibi placaret imperatorē et pro derogationibus satisfaceret inimicorū aliaq̧ facerēt que ei vel ecclesijs expedirēt. Quibus nauigantibus paulopost litere venerūt imperatoris euocātes eū. Ob quā rē athanasius et ppl's est turbatus cū neq̧ heretico imperatori obedire cautū esset: neq̧ reluctari sine periculo. Uerūtn̄ ire distulit et literaꝝ portitor sine effectu reuersus est. Supueniēte autē estate veniēs alius ab imperatore missus cū prouincie iudicibus cogebāt euȝ. Clerosq̧ nimis erat infestus. Porro populum paratuȝ videns ad bellū etiā iste reuersus est. Nōmulto post tēpore cōgregant ex egypto ⁊ libia legiones. Et cū nūtiatum fuisset celari athanasiū in ecclesia q̄ vocat theone assumēs milites dux eorū ⁊ hilariū ab imperatore denuo destinatū: inopinate fractis ianuis i ecclesiā introiuit. Et vbiq̧ requirēs athanasiū nō inuenit. Dicit enī q̧ sepius diuino nūtio pericula multa fugerit sicut etiaȝ deo ꝓuidēte hoc discrimen euasit. ¶ Sozomenus. ¶ Capitulum .xxvij.

Ex his ⁊ huiusmodi factis: ei a deo prenūtiatis a paganis ⁊ hereticis appellabatur mag⁹. Sermo naq̧ fert eo q̧ aliquādo eo procedente per ciuitatē contigit auolantē corniculam clamitare. Quo facto astans multitudo paganoꝝ velut mago derogantes: petebant vt eis aperiret quid cornicula illa significaret. Ille vero fert silētio dixisse subridēs. Cras latina lingua dies vētura significat. Hoc ergo clamās tristē vobis existimo: significat diē imperatoris romani iussionē. Et ita cōtigit vt athanasij sermo lȝ derisus fuerit venerit ad effectū. Altera naq̧ die principis litere veniūt ad iudices: iubentes vt pagani sua ingredi nō pmitterent ad tēpla: neq̧ solēnes supstitiones festi=

nitateſqꝫ celebraret. Tūc ergo feſtiuitas
eorū venerabilis generaliſqꝫ deſtructa.
¶Socrates. ¶Capitulum.xxviij. A

Cum igitur fre

quēter ſicuti dictū eſt atha-
naſius pericula declinaſſet:
clerus ⁊ populus ei fauēs te-
nebat eccleſias: donec prefectus vt di-
ctum eſt egypti et dux militum eijcienti-
bus eos et ſuſtinētibus georgiū eas con
traderēt. Qui nō multo poſt veniēs eccle
ſias ſuo iure poſſedit. Qui dū preter ſche
ma et mores ſacerdotij violētus exiſteret
⁊ maxime circa athanaſij laudatores q̄-
bus vtiqꝫ vincula et plagas viris et fe-
minis velut tyrānus inferebat: accenſus
populus pene peremerat eum: niſi vix
ereptus fugiſſet ad principē. Quo facto
rurſus ſequaces athanaſij eccleſias mul
to tpe tenuerūt. Quas iterū veniēs dux
egypti georgij noſcitur tradidiſſe fauto-
ribus. Poſt hec autem exceptore princi-
pis veniente multi alexandrinoꝝ ſuppli
cio traditi ſunt. Poſtq̄ etiā ipe georgius
terribilior ſuperuenit: ⁊ priori tēpore ma
gis odibilis tāq̄ q̄ mouerit principē ad
multorum necē. Cui B vtiqꝫ deroga-
bant egyptij monachi quorū gloriā mul
titudo vniuerſa ſequebatur ⁊ vera eoꝝ te
ſtimonia iudicabāt: q̄ summe philoſo-
phie virtute degebant. ¶Theodo.

¶Qui igitur expoſitam fidē nice trachie
oēs accuſant milites veritatis: ⁊ p̄cipue
habitantes heſperiū teſtantur litere ab
eis ad illiricū deſtinate. Quarū literarū
auctor fuit eps eccleſie romane tunc da-
maſus qui poſt liberium pōtificatus iu-
ra ſuſceperat multis virtutū ornatus in
ſignibus: habuitqꝫ i his literis nonagin
ta conſortes ex italia atqꝫ gallijs i roma
na vrbe cōuenientes. Quorū noīa pp̄ter
multitudinē ponere diſtuli. Textus au-
tem epiſtole talis eſt. ¶Capitulum.xxix.

Damaſus et vale

rian⁹ ⁊ ceteri epi Dilectiſſimis
fratribus in illirico conſtitutis
epis in dn̄o ſalutē. Credim⁹ ſanctam fi-
dem veſtram in apoſtolorum eruditionē
fundatam hanc tenere: et hanc populis
vniuerſis exponere: que videlicet a con-
ſtitutis patrū nulla ratione diſſentit per
quos iuſtū eſt ceteros erudiri. Sed rela
tione gallicanorū venetorū fratrū quoſ
dā hereſibus fauere cognouim⁹. Quod
malū nō ſolum cauere debēt epi ſed etiā
reluctari cōtra ea que geſta ſunt imperi
tia aut ſimplicitate: quorūdā prauis in-
terpretationibus deceptorū. Varijs ergo
doctrinis non docet labefactari: ſed ma-
gis patrū noſtroꝝ roborari ſententiam.
Auxenciū igitur mediolani precipue in
hac cauſa dānatū eſſe preſcriptū eſt. Un
de iuſtū eſt oēs in vniuerſo romanoꝝ or
be doctores legis: ea que legis ſunt ſape
re/et non fidē doctrinis varijs maculari
Itaqꝫ dū primū hereticoꝝ cepiſſet nequi
tia pullulare ſicut etiā nunc blaſphemia
nephandorū patet arrianorū. Tunc pa-
tres noſtri trecētidecē ⁊ octo electi: habi
to tractatu in vrbe nicena hunc murū fir
miſſimū contra arma dyabolica ſtatue-
runt: et hoc remedio venena mortifera
ſunt expulſa vt pater ⁊ filius vnius diui
nitatis/vnius virtutis/vniuſcuiuſqꝫ ma
gnitudinis debeat credi vniuſqꝫ eſſent. e
ſiue ſubſtantie ſimul et ſpūſſanctus. Ali
ter vero ſapientes alienos eſſe a noſtra
cōione iudicauerūt. Quem terminū ſalu
tarē adorabilēqꝫ deliberationē corrūpe-
re quidā alijs cogitationibus atqꝫ teme
rare voluerūt. Sed in ipſo principio ab
his ipſis qui in arimino renouare atqꝫ
retractare cōpellebātur vſqꝫ ad hoc cau
ſa correpta eſt: vt confiterentur alia ſibi
circūuentione ſubreptū aut certe q̄ non
intellexerunt patrū ſentētie in nicea cō-
ſtitute hoc eſſe contrariū. Neqꝫ eñi preiu
diciū aliquod fieri potuit p numerum ari
mino cōgregatum: quādo cōſtat neqꝫ ro
manum epiſcopum cuius ante omnia de
cebat eos expectare decretum: neqꝫ vin-
centiū qui tantis annis epiſcopatum in
uiolabiliter cuſtodiuit: neqꝫ alios talib⁹
prebuiſſe conſenſum: maxime dum ſicut
prediximus iſti ipſi qui per cōuentionem
declinaſſe videbantur ipſi denuo vtētes
meliori concilio: hec ſibi diſplicere teſta
ti ſunt. Perſpicit itaqꝫ veſtra ſalubritas
hanc ſolā fidem que nicea apoſtolorum
auctoritate fundata eſt eſſe perpetuo fir

mitate ſeruandam. et ſimul orientales
hoc tacere nobiſcū qui ſe catholicos eſſe
cognoſcunt: occidentales etiam gloria-
ri. Credimus autem languentes in iſto
conamine: non tarde noſtram ſperādos
eſſe cōionē: et ab eis epiſcopatus nomen
auferri quatinus populi eorum liberati
errore reſpirent. Nullo eñ modo a dece
ptione poterunt corrigere populum: qui
deceptionis laqueo detinentur. Concor-
det igitur cum omnibꝰ dei ſacerdotibus
etiam charitatis veſtre ſententia in qua
vos ſtabiles ac firmos exiſtere iudicamꝰ
Sic ergo etiā nos vobiſcū recte credere
debemus veſtre nos caritatis letificate
reciprocis literis. Valete fratres cariſſi-
mi. Sed et maximus athanaſius in epi-
ſtola quam ſcripſit ad afros taliter de
ariminenſi concilio diſputauit.

¶ Sozomenus. ¶ Capitulū. xxx.

Is itaqꝫ prola/
tis quis recipiat eos q̄ arimi
nēſe aut aliud concilium pre
ter nicenū noiare preſumunt:
aut quis non habeat eos odioſos qui re
ſpuunt quidē conſtituta patrū: et ea que
nuper arimino contentioſe atqꝫ violēter
compoſita ſunt preponunt? quis iſtis cō
cordabit hominibus neqꝫ propria reci-
pientibus: nam in ſuis decem et amplꝰ
ſicut prediri conciliis alio tempore aliud
conſcribentes manifeſta ſunt: q: ſingula
eorū accuſare noſcuntur. Et hoc patiun-
tur quod tunc iudei proditores perpeſſi
ſunt. Nā ſicut illi relinquentes ſoluꝫ fon
tē aque viuentis lacus ſibimet foderunt
qui aquā continere nō poſſunt quod ſcri
ptū eſt apud hieremiā prophetam: ſic et
iſti reluctātes vniuerſali concilio fode-
runt ſibi multa concilia que apud eos
inania ⁊ virtutem non habere manifeſta
ta ſunt. Non igitur patiamur eos q̄ pre-
ter nicenū ariminenſe preſumūt: vel aliō
nominare cōciliū cū et ipſi qui ariminen
ſe ſuſcipiunt ignoraſſe que in eos geſta
ſunt noſcūtur. nā tacere potuerant. No-
ſtis eñ cariſſimi cognoſcentes et vos a
vr̄is q̄ tūc interfuerunt arimino: quoniā
vrſatius ⁊ valēs eudoxius et auxētius ſi
mulqꝫ aymophilus condemnati ſunt: vo
lētes aliud q̄ ſtatutū eſt nicea cōſcibere
quando compulſi anathematizare arria
nā hereſim reſpuerūt cui potius patroci
nari conati ſunt. Epiſcopi vero vere inte
gri dñi ſerui recteqꝫ credētēs: pene ducē
ti conſcripſerunt ſufficere nicenam ſolū
modo fidē. et nihil amplius nihilqꝫ mi-
nus preter illaꝫ querere velle ſeu ſapere
Hec eñ etiam cōſtantio ſignificauerunt
qui iuſſerat celebrari cōciliū. ¶ Socra.

¶ Capitulum. xxxi.

Interea mace/
donius vicinas conſtātinopo
litane vrbi prouincias ciuita
teſqꝫ turbabat: excitans mini
ſtros ꝓprij languoris aduerſus eccl'ias:
et in cirrico quidē eleuſiū fecit epm: in ni
comedia maratonium: qui primū dyaco
nus fuerat/habens ſtudiū conſtituendi
monaſteria virorum ac feminarum. Is
itaqꝫ macedonius epiſcopatu potitꝰ affli
gebat eos qui illi conſentire fugiebant:
et non ſolū orthodoxos ſed etiā nouacia
nos; ſciens eos quoqꝫ ſubſtantialitatis
nomē ſuſcipere. Quoꝝ epiſcopus ageliꝰ
perſecutione faciente fugijt. Plurimi ve
ro inſignes viri detenti/nolenteſqꝫ ei cō
municare puniti ſunt. Qui poſt tormen-
ta violenter cōionem ore ſuo ſuſcipere ⁊
tenere compellebantur. Ligno nāqꝫ ora
hominum aperientes: eis ſacramenta
deponebāt. Porro mulieres et paruulos
arripientes communicare cogebant. Si
q̇s vero cōtradiceret: mox plage vincula
⁊ tormēta ſequebant: ita vt etiā feminaꝝ
cōmunicare nolētiū māmillas in arca cō
primentes abſcinderēt. Aliarū vero aut
ferro aut ouis ardētibus eadē mēbra cō
burerent. Quod ego ab axono ſene q̄ ea-
deꝫ ſupplicia eſt paſſus audiui. ¶ So
crates. ¶ Hec igiṫ macedonij pro chri
ſtianitate orte ſunt actiones/cedes/pu-
gne/ſollicitatiōes/inteſtina bella. Que
res non ſolum apud eos qui ledebātur:
ſed etiam apud familiares et odium ve-
hementer excitauerunt. Offendit autem
etiam ipſum imperatorem B et pro
hoc et pro alia huiuſmodi cauſa. Domꝰ
in qua erat arca Conſtantini principis
corpus habens, ruinam minabatur.

Ideoqꝫ cuſtodes eius et qui ad orationem intrabant erant poſiti ſub timore. Macedonius ergo cogitauit imperatoris oſſa transferre ne arcam ruine caſus cōprimeret. Hoc agnoſcentes populi ꝓhibebant dicētes: nō oportere principis oſſa migrari ne quaſi exorbiri oſſa viderētur. Ob quā rē in duas partes popul⁹ eſt diuiſus: alijs dicētibus nullā eſſe migrato mortuo leſionē alijs aſſerentibus eſſe nephas. Cū quib⁹ etiā erāt omouſij deſenſores. Macedonius autē paruipēdens verba contradicentium tranſtulit corpus imperatoris in eccleſiam vbi corpus iacet martyris acatij. Quo facto concurſus diſcordantium populorum ad illam venit eccleſiā: τ ad manus vſqꝫ peruentum eſt: ita vt multi hominū morerētur et veſtibulū eccleſie ac vicina portic⁹ ſanguine cōpleretur. Hoc agnoſcens imperator iraſcitur cōtra macedoniū τ propter eos qui mortui ſunt τ q: corpus patris eius abſqꝫ illius cōſilio migrare p̄eſumpſerit. Relinquēs ergo gubernatorē heſperiarū partiū ceſarem iulianū: ipſe pergebat ad orientem.

¶ Theodoritus. Capitulum.xxxij.

LEontius igit anthiochenus eps̄ cum eſſet arrianus τ languorem ſuū celare nitebatur. Uidēſqꝫ diuiſos ſacerdotes τ populū τ alios dicētes/gloria patri τ filio: alios gloria patri per filiū τ ſpirituiſctō: ipſe ſub ſilētio dicebat orationē τ nihil aliud audiebāt aſtantes niſi cū diceret in ſecula ſeculoꝝ. Et ſi quidē hoc nō maligne feciſſet diceretur quia ꝓ concordia populi fieret. Sꝫ q: τ contra milites veritatis acuebatur/ et non niſi hereticos ꝓuehebat/oſtendebat celare peſtē modo amore populi mō formidine preſſus imperatoris qui filiū diſſimilē ꝓhibuerat dici. Ea ſiquidē tēpeſtate etius magiſter eunomij qui arrij blaſphemiā ſuis opinionibus auxerat: i dyaconat⁹ ordine miniſtrabat. Sꝫ flauianus τ diodorus monachicā qdē amplectētes vitā: clare aūt ꝓ aplicis dogmatibus laborātes eꝑi anthiocheni leoncij redarguerūt q̄ʒ ꝯ pietatē gerebat inſidias dicētes quia elegiſſent virū ſtudijs malignis imbutū q̄ impietatis cā culmē ſumpſiſſet potētie atqꝫ ad eccleſie cladē dyaconatus haberet nomē. Mirabātur aūt etiā ab aplica cōione ſuſpēdi: τ heſperiā veniētes eaqꝫ callide gerebant aperire. Hoc metuēs leoncius ab officio ſuſpendit etiū. Alijs tū reb⁹ fouebat eū. Porro mirabilis illa ſocietas .i. B flauian⁹ τ diodorus ſacerdotali miniſterio nōdū potiti populis tū nimiū cōplacētes: noctib⁹ ac dieb⁹ cūctos ad zelū pietatis armabant. Iſti nāqꝫ primi in duas partes choros pſallentiū diuidētes ex ſucceſſione dauiticā melodiā cātare docuerunt. Et hoc in anthiochia primit⁹ fieri cepit. Et diſperſum ad terminos toti⁹ orbis vſqꝫ puenit. Iſtis diuinos amatores ad ſe. pulchra martyrū ꝓuocātes: vigilias celebrabāt cū illis laudātes deū. Hec leontius intuēs ꝓhibere qdē iudica C uit incautū cū videret multitudinē valde viris illis optimis adherere. Sed vtēs māſuetudie ſermonū poſcebat ab eis vt has feſtiuitates in eccleſijs poti⁹ celebrarēt. Cui⁹ quidē calliditatē integre cognoſcētes qđ iubebaꝛ egerūt et amatores ſuos ad eccl̄ias cōgregarūt: vt alacriter deū ꝯcordi voce lauderēt. Sꝫ leontius fiet⁹ nō eſt vt a ſua malicia tēperaret. Uultū nāqꝫ māſuetudinis gerēs ſtephani τ flacite celauit iniquitatē. Hos em̄ aduerſarios dogmatis recti ſuſcipiēs lꝫ turpem habētes vitā ad preſbyteratus tū ordinē τ dyaconatus euexit. Eos autē q̄ vniuerſis virtutib⁹ ornabātur: τ aplica dogmata defendebant: abſqꝫ honore deſeruit hac gratia. Clerus quidē multos habebat hereticos. popul⁹ vō maxime pro dogmatū rectitudine decertabat ita vt neqꝫ doctores illoꝝ blaſphemiā ſuā nudare p̄ſumerēt. Quid aūt flacitas et ſtephan⁹ atqꝫ leoncius ipietatis τ iniuſtitie anthiochie geſſerint op⁹ ꝓprie ꝯſcriptionis exqrit. Nos aūt ad reliq̄ veniamus.

¶ Capitulum.xxxiij.

GErmanicia ciuitas eſt in termino cilicie ſyrie τ capadocie cōſtituta. Huius vrbis eccleſiē p̄ſidebat eudoxius. qui

morientе leontio abripuit anthiochie ſedem: ⁊ cepit ſua ferocitate vineã vaſtare dñicã. Neqꝫ tã celabat ſicut leontius maliciã ſuã. ſed aperte aplicis dogmatibꝰ repugnabat: ⁊ orthodoxos multis cladibus affligebat. Eo tpe ancirane eccleſie poſt marcellũ baſilius preſidebat. Euſtachius ꝓo ſebaſtie armenie: qui iniqtatem eudoxij ⁊ rabiem cognoſcẽtes: cõſtantio in occidẽte poſito literis ſuis indicauerũt. Erãt em̄ imperatori noti: ⁊ ꝓpter claritatẽ vite eius fauore potiebãtur. Quod dũ cognouiſſet cõſtantius anthiocenis ſcripſit: q: non ꝯ ipſe eudoxio eccleſie cõceſſerit preſulatuꝫ ſicut ille vulgabat: ipſumqꝫ eudoxiũ expelli ⁊ penas geſtoꝝ ſuoꝝ in nicea bithinie dare precepit: iubẽs ibi celebrari conſiliũ. In ſe em̄ eudoxius egerat apud pontes palatij vt in nicea ſynodus ageret. Sed omniũ preſcius deus agnoſcens futura ac ſi iaꝫ fuerint geſta: quodã terremotu terribili ꝓhibuit cõciliũ celebrari. Plurimam nãqꝫ ciuitatis partẽ terremotus ille deſtruxit: ⁊ multos habitãtiũ interemit. Hoc agnoſcẽtes qui cõuenerãt ad ſuas reuertunt̄ eccleſias. Arbitror em̄ hoc dei ſapientia geſtũ in illa nãqꝫ ciuitate aduerſus arriũ a ſanctis patribꝰ aplice fidei doctrina ꝓlata eſt. Et forte ſcḋa congregatio potuit illic ſentire cõtraria: vt arrianis accuſatio eo noie preberet̄: quo magis ſimpliciores capere poſſent tãqꝫ illã veterẽ ſynodum ꝓferẽtes. Sed eccleſiarũ ꝓſpector citius ſoluit tale cõciliũ.

Sozomenus.

In momento ſiquidem tẽporis ciuitate concuſſa: neqꝫ fugere potuerũt ſed primo experimento periculi ſunt perempti. Dicitur autẽ ante ꝙ fieret iſtã cladem quẽdam ariſatiũ militem preuidiſſe genere perſam: qui ſub licinio confeſſor effectus: relictaqꝫ militia in turre ciuitatis diuinã ꝓ hiam exercebat. Cui ſuperna viſitatio aperte precepit exire de ciuitate paſſura q̃ poſt paululum fierent manifeſta. quo facto cũ velocitate ad eccleſiã currens nũtiauit eccleſiaſticis vt dño ſupplicarent qui eos ab imminenti periculo liberaret. Quibus cũ videretur eſſe ridiculũ reuerſus ad turrim pronus lachrymas cepit effundere. Inter ea terremotu ſuperueniẽte plurimi perierunt reliqui ꝓo per agros ⁊ montana diſperſi ſunt. Ariſatius aũt in illa turre repertus eſt mortuꝰ ꝓnus iacẽs ſicut ſolebat orare. Sermo tñ eſt quia anteqꝫ moreretur rogauerit deũ vt prius eiꝰ finiret vitam ꝙ cladeꝫ inſpiceret ciuitatis in qua priꝰ xp̄m agnouerat ⁊ eccleſiaſticã videbatur participatus eſſe phiam. Is em̄ cõuerſatione digna etiam demones effugabat. Quodã nãqꝫ tẽpore dũ aliquis demonio vexaretur euaginato gladio cepit per totam diſcurrere ciuitatẽ. Cũctiſqꝫ fugiẽtibus occurrẽs ei ſolus ⁊ nominãs xp̄m ſermone mũdauit virũ ⁊ fecit ab illo furore quieſcere. Inter cuiꝰ diuerſa virtutũ ornamẽta etiã hoc meminiſſe conueniret. Erat draco ante nicomediam qui trãſeũtes ſuo flatu perimebat habebatqꝫ cubile circa quandã vallẽ. Quo ventẽs ariſatius orauit. Tũ ſponte egrediens ille ſerpens ac ſecundo caput percutiens interemptus eſt. Hi mihi retulerunt qui eundem ariſattum viderunt.

Socrates. Capitulum. xxxiij.

Hunc igit̄ de alia ſynodo quã velut ad inſtar ariminenſis cõcilij in oriẽte. Cõſtantius imperator fieri iuſſerat pauca narrabo. Egerat em̄ primitus vt in nicea bithinie cõgregarent̄ epi. Quoꝝ cõuẽtũ ꝓhibuit maximꝰ terremotus. Hoc em̄ cõtigit ꝯſulatu taciani ⁊ cerialis: octaua die mẽſis auguſti. Tractabant ergo trãſponere ſynodũ in vicinã nicee ciuitatẽ. Qḋ cũ diſplicuiſſe rurſus volebãt i tharſo cilicie cõuenire. Deinde placuit apud ſelentiã iſaurie q̃ vocat̄ aſpera celebrare ꝯciliũ. Qḋ factũ eſt ꝯſulatu euſebij ⁊ ypacij. Fuerũtqꝫ qui cõuenerũt numero cẽtũ ſexaginta. Cũ quibꝰ aderat vnꝰ in palatio clarus noie leonas. Quo p̄ſente: qñ ẽ fidei expõnẽdã imperatoris iubebat oraculũ: ſimulqꝫ p̄ceptũ fuerat adeſſe lauriciũ militẽ iſaurie ducẽ vt in quo opꝰ eſſet epis miniſtraret. Cõuenerũt ergo viceſima ſeptima die ſeptẽbris mẽſis ⁊ ſub geſtoꝝ cõfectione diſputabãt. Aderãt etiã

exceptores vtriuſq; partis verba ſignan
tes:q̄ ſub vno apud ſabinū collecta repe
riūtur. Nos:aūt capitulatim iſta deſcri
bimus . Prima ſiquidē die leonas iuſſit
vt q̄ viderētur vnicuiq; p̄ponerent. Por=
ro qui p̄ſentes erāt nō pri⁹ dixerūt quāli
bet mouēdam eſſe queſtionē:niſi reliqui
cōuenirēt. Erāt eñ abſentes epī macedo
nius cōſtantinopolitanus:baſili⁹ ancyre
et alij quidā accuſari timētes. Et mace=
doni⁹ quidē lāgnorem finxit/ patrophi=
lus oculorꝫ dolorē ⁊ alij ſimiles adinue=
nerūt occaſiones abſentie. Dūq; leonas
etiā illis abſentibus ꝓponēdam diceret
queſtionē:rurſus aiebant epī non aliter
quicq; fieri niſi impetitorꝫ vita diſcutere
tur. Accuſati nāq; iā fuerāt. Cyrillus hie
roſolymorū euſtachius ſebaſtie armenie
⁊ alij quidā . Ob quā rem cōtentio inter
p̄ntes exorta eſt. Alij nāq; dicebāt vitas
accuſatorꝫ diſcutiendas:alij vero ante fi
dem nihil eſſe querendū. Mouebatq; q̄ō
nem imperatoris diuerſa ſententia. Cu
ius literis nunc de fide prius agendum:
nunc accuſatorꝫ conuerſatione legebat.
Hec cauſa preſentes ad ſciſma perduxit
⁊ in duas partes ſynodi multitudo diui
ſa eſt. Unius eñ partis dux erat acatius
ceſarie paleſtine:georgius Alexandrie:
vrſatius tyri:eudoxius anthiochie quos
alij triginta duo ſecuti ſunt. In alia par=
te fuit georgi⁹ laodicie ſyrie: ſofroni⁹ pō
peiopoleos paflagonie:eluſius ſicirci q̄s
plurimi ſequebantur. Cūq; placuiſſet vt
prius de fide queſtio moueretur: hi qui=
dem qui erāt partis acatij nicenā fidem
aperte negauerūt. Aliāq; fidē dictare ni
tebātur. Alterius ꝟo partis numero plu
riores omnia quidē niceni cōcilij recepe
runt. De ſermone conſubſtātialitatis tā
tūmodo querebātur. Multis igitur inter
alterutros cōtentionib⁹ vſq; ad veſperā
generatis:nouiſſime ſiluanus tarſenſis
preſul eccleſie:voce magna clamauit di=
cens non oportere nouā dictari fidez ſed
dudū in anthiochia expoſitā t̄pe dedica
tionis debere ſeruari. Quo dicto ſequa=
ces ſunt egreſſi. Alteri⁹ ꝟo partis ꝓtule
runt fidē anthiochie recitatā:quam rele
gētes ſoluerūt illa die cōſiliū. Altera ꝟo
die cōuenientes in oratoriū ſelentie ia=
nuaſq; claudētes relecte fidei ſubſcripſē
runt. Subſcribebant autē etiam ꝓ abſen
tibus preſentes lectores atq; dyaconi ꝗ
quos rate ſe ferre hanc diffinitionez ab=
ſentes ꝓfitebantur. Acatius autē et alij
partis eius querebātur eo ꝙ eccl̄ia clau
ſa ſubſcriberent dicentes ea que occulte
gerūtur improbitatis ſuſpitiōe pleniſſi=
ma ſunt. Hec autē faciebāt volētes aliā
fidei explanationē. Ipſe quoq; eam quā
preparatā habens legit ibi quidē iudici
bus lauricio ⁊ leone ſtudens ei robur ac
quirere. Hec ergo die ſecūda ſunt geſta.
Tertia vero die leonas rurſus cōgrega
re partes feſtinabat epōrū. Quo die nec
macedoni⁹ defuit cōſtantinopolitanus
nec baſili⁹ ancyre. Dumq; ambo in vna
parte ꝯueniſſent denuo qui circa acatiū
occurrere noluerūt:dicētes oportere pri⁹
de concilio eijci eos qui pridē fuerāt con
demnati et qui accuſabantur in preſenti
Cūq; cōtentio creſceret egreſſis eis qui
poſiti in accuſatione videbātur ⁊ qui cir
ca acatium ſunt ingreſſi. Tunc itaq; leo
nas ait libellū ſibi datū ab eis qui cum
acatio erāt/celans dogmatis eſſe dicta
tionem. Et cum preſentes epī tacuiſſent
aliud quiddā nō expoſitionē fidei libel=
lū cōtinere iudicātes mox fidei acatij cō
ſcriptio cū prohemio hoc mō relicta eſt.
¶ Nos qui cōgregati ſum⁹ ſelentia iſau
rie ſcd̄m imperatoris volūtatē heſterna
die. v. Kal. octobris/omne ſtudiū habui
mus cū diſciplina eccleſiaſticaz ſeruare
pacē ⁊ de fide cogitare cōſtanter:ſicuti ſi
cepit deo amabilis imperator noſter Cō
ſtantius ſcd̄m ꝓpheticas euangelicaſq;
voces:⁊ nihil preter ſcripturas ſuperin=
ducere in eccleſiaſtica fide. Quia ꝟo ali=
qui in cōcilio alios noſtrū iniurijs affe=
cerūt:alios loqui ꝓhibuerūt alios reclu
ſerūt inuitos:⁊ dānatos ſecū ex diuer=
ſis ꝓuincijs habuerūt:necnō ⁊ eos qui cō
tra regulas ordinati ſunt introduxerunt
ſecū:ita vt vndiq; tumultu ſynodus im=
pleretur:ſicuti ⁊ vir clariſſim⁹ comes leo
nas ⁊ vir clariſſim⁹ dux ꝓuincie laurici⁹
inſpexerūt. Propterea hec interloquimur
q̄m nō declinamus expoſitā cum autori
tate fidem in anthiochena dedicatione
proferentes eam:licet patres noſtri illo

tempoꝛe ad ſubiectam concurrerint que
ſtionē: qm̄ multos turbauit ꝯſubſtantia
litatis nomē p̄terito tpe ꝛ vſqꝫ ad p̄ſens.
Nec ꝟo quia dꝛ innouatū ab aliquibus
de diſſimilitudine filij apud patrem:
hac ergo gratia omouſion ꝛ omoeuſion
i. eiuſdē ſubſtantie ꝛ ſimilis ſubſtātie no
mē adijcimus/tanꝗ ſcripturaꝝ extra-
neū anomocon. i. diſſimilitudinis verbū
anathematizamus. Et oēs huiuſmodi
exiſtētes ab eccl'ia alienos exiſtimam⁹.
Similē vero filiū apud patrem apertē ꝯ
fitemur ſecūdum ap'lm dicentē de filio q
eſt ymago dei inuiſibilis. Cōfitemur au
tem ꝛ credimus in vnū deum patrē om-
nipotentem factoꝛem celi ꝛ terre/viſibi-
lium omnium ꝛ inuiſibiliū. Credim⁹ aūt
et in vnū ieſum xp̄m filiū eius ex eo natū
impaſſibiliter ante oīa ſecula deū veruꝫ
ex deo vnigenitū lumē: vitā: veritatē: ſa-
pientiaꝫ: voluntatē: per que omnia facta
ſunt in celis ꝛ in terra ſiue viſibilia ſiue
inuiſibilia. Huc credimus in conſumma
tione ſeculoꝝ pro deſtructiōe peccati aſ-
ſumpſiſſe carnē ex ſancta virgine maria
et hominē factū paſſum ꝓ peccatis no-
ſtris: ac reſurrexiſſe ꝛ aſſumptū in celis ſe
dere in dexterā patris: ꝛ iterū venturū in
gloꝛia iudicare viuos ꝛ moꝛtuos. Credi
mus ꝛ in ſpiritūſanctum quē paraclituꝫ
i. conſolatoꝛē nominauit ſaluatoꝛ domi-
nus noſter pꝛomittēs poſtꝗ iret diſcipu
lis eū eſſe mittendū. quē etiā deſtinauit
per quē ꝛ ſanctificat credētes in eccleſia:
ꝛ baptizatos in noīe patris ꝛ filij ꝛ ſpūſ-
ſancti. Eos aūt qui pꝛeter iſtā fidē aliq̄d
quicꝗ pꝛedicant a catholica eccleſia de
cernimus alienos exiſtere. Hec eſt acatij
de eius fide pꝛolatio. cui ſubſcripſit ꝛ ipe
et cōſentiētes ei numero quē paulo an-
tea pꝛedixim⁹. ¶ Hac fide lecta ſophꝛo-
nius pompeiopolcos pafragonie hec ꝟ
ba clamauit. Si per ſingulos dies ꝓpꝛiā
edere licuerit fideꝫ veritatis integritas
non manebit. Hec quidē ſophꝛonius ait.
Ego aūt dico quia ſi ab initio hec ꝟba de
nicena fide dixiſſent: qui ante eos ꝛ poſt
illos fuerūt oīs potuit ceſſare ꝯtētio. Tūc
ꝗ plima iter alterutros ob hoc ꝛ ꝓpt̄ eos
q fuerūt accuſati ꝟba dicētes ꝛ audiētes
Quarta ꝟo die ꝯuenientes omnes rurſus

mouebant cū contentione ſermones. In
ter quos acatius his verbis ſuam ſentē
tiaꝫ patefecit. Si ſemel nicena fides mu
tata eſt: nihil ꝓhibet etiam nunc aliā di
ctare fidē. Ad hec eleuſius cirici hec ver
ba reſpondit. Pꝛeſens conciliū celebratū
eſt non vt anathema diſcat: neqꝫ vt fidei
explanationē ſuſcipiat tanꝗ non habēs
eā: ſed poſſidēs patrū fidē. hanc vſqꝫ ad
vitā moꝛtēqꝫ cuſtodiet. His ergo verbis
eleuſius ſentētie occurrit acatij: fidē pa-
trum vocās anthiochia declarataꝫ. Cui
recte quilibet poterit obuiare dicens.
Quomodo patres hos nominas o Eleu
ſie dum illoꝝ nō recipis partes? hi nāqꝫ
qui nicea cōuenerūt cōcoꝛdantes in con
ſubſtātialitatis verbo ꝓ fide ſancita pꝛo
pꝛie dicūtur patres eo ꝙ tēpoꝛe pꝛeceſſe
runt: ꝛ qui poſtea anthiochia cōuenerūt
ab illis ſacerdotij iura ſuſceperūt. Si au
tē hi qui anthiochia cōgregati ſunt pa-
tres ꝓpꝛios negauerūt conſequēter iſto
rum poſteri patrum deſtructoꝛes ſecuti
ſunt. Quomodo ergo ꝛ quoꝛū illi fidē im
pꝛobam reſpuerūt? Si aūt illi nō habue
rūt ſpiritūſanctū qui per officiū manus
impoſitionis accipitur: neqꝫ iſti ſacerdo
tiū perceperunt. Quō eīm acciperēt a nō
habētibus qđ dabatur? hec obicere ergo
reſponſa poterit quilibet eleuſio. ¶ Cuꝫ
hec itaqꝫ gererentur ad aliā venere qō-
nem. Quod eīm acacius in fide que lecta
eſt ſimilē dixit filiū patri: conſulebant al
terutros ſecundū quid eſſet ſimilis fili⁹
patri. Et qui circa acatiū erant dicebāt
ſcđm voluntatē ſolūmodo nō ſecundum
ſubſtantiam patri ſimilem filiū eſſe. Alij
vero oēs etiā ſecundū ſubſtantiā decla-
rabant. In hac ergo cōtentione tota mā
ſerūt die. Et acatiū arguerūt qui in ſuis
ſermonibus quos cōſcripſit ſimilem per
oīa patri filiū dixit. nunc autē ſcđm ſub-
ſtantiā ſimilē denegauit. Quibus multū
cōtendētibus ꝛ ad nullā cōcoꝛdiā venie
tibus ſurgēs leonas ꝯciliū ſoluit. Et iſte
fuit terminus ſynodi ſeleutia congrega-
ti. Altera nāqꝫ die rogatus vt intereſſet
noluit: dicēs directus ſuꝫ ad cōcoꝛdiā cō
cilij: vobis diſtantib⁹ adeſſe nō poſſum.
Quo facto nec qui circa acatium ad ſy-
nodū concurrere voluerunt. ¶ Altera

vero ps in eccleſiā veniēs acatiū ⁊ q̇ erāt
cū covocauit:vt de cyrillo hieroſolymoꝝ
epō haberet examinatio. Sciendū itaq̄
qm̄ cyrillus iā fuerat accuſatꝰ atq̄ dāna
tus:qm̄ ſepe euocatꝰ ad iudiciū duobus
annis iugiter declinauit metuēs accuſan
tes. Cōdēnatus aūt appellatiōis libellū
ꝯdēnatoribꝰ deſtinauit:iudiciū maiꝰ ap-
pellās:cui appellatiōi ꝯſenſit etiā ꝯſtan
tius impator. Hoc itaq̄ ſolus ⁊ p̄mus p̄-
ter eccl'iaſticā ꝯſuetudinē atq̄ regulam
cyrillus fecit epūs:vt ſicut in publicis iu-
dicijs libellis vteret appellatorijs. Tunc
ergo in ſeleūtia iterfuit iudicādus. Et ob
hoc epi acatiū eiuſq̄ cōſentaneos euoca
bant vt de accuſationibꝰ agnoſcētes de-
cretū cōe pferrent Euocabāt igit etiam
alios quoſdā qui fuerāt accuſati ⁊ ſemet
ipſos ꝯtulerant ad acatiū. Quibus poſt
crebrā citationē nolētibus occurrere dā-
nauerunt. Et acatiū:georgiū alexandri-
nū vranniū tyri: theodolū cherapenum
phrygie: theodoxiū philadelphie: lidie
euagriū inſule mitilene leontiū.tripole-
dem germanice fuit:poſtea vero anthio
chie ſyrie inuaſit epatum. Damnauerūt
pariter ⁊ patrophilū q ⁊ ipſe a dorotheo
preſbytero accuſatus euocatꝰ noluit obe
dire. Hos itaq̄ dānauerunt. Excōicaue-
runt aūt aſteriū.euſebiū.augarū.baſiliū
phebum.fidelem.euticium magnū ⁊ eu-
ſtachium ſic eos manere decernētes.do-
nec habita ſatiſfactione accuſationibus
ſemetipſos exuerunt. His actis damna
tionē celebratā eoꝝ parochijs innotue-
runt. Inq̄ loco eudoxij anianum ꝯſtitue-
runt epm̄. Quē cōprehendentes qui cir-
ca acatiū erant:leone ⁊ lauritio tradide-
runt:a quibus exilio deſtinatus. Quo fa
cto epi qui ordinauerāt anianū cōteſta-
tionē obtulerūt leone ⁊ lauritio ꝯ acatiū
⁊ ꝯſentaneos eꝰ dicētes ſynodi iudiciū
fuiſſet violatū. Cūq̄ nihil agerēt ꝯſtāti-
nopolim ſunt pfecti vti que geſta fuerāt
panderent impatori.

Sozomenus.

Capitulum.xxv.

Hunc terminum habuit ſynodus in ſeleūtia cōſti-
tuta. Qui vero voluerit ſubtiliter
vniuerſa cognoſcere exceptorum debet
acta relegere. Poſt hec ergo talia geſta
ſunt. Conſentientes quidā acatio ad im
peratorē q̄ꝫpropere puenerūt. Alteriꝰ ve
ro partis epiſcopi ſinguli ad ꝓpria ſunt
reuerſi:decē tantūmodo eorum cōi decre
to miſſi:venientes ad principem inuene-
runt ducentos decem ab ariminenſi con
cilio. Porro ſequaces acatij iam agebāt
vt potentes palatij eorum tuerētur par-
tes:et per eos fauor illis arridebat impe
ratoris. Dicebant enim alios q̇dem ſibi
met cōſentire:alios aūt eccleſiaſticis pe
cunijs eſſe corruptos alios incōgruis fal
li ſeditionibus. Hec agebat acatius na-
tura verſutus:⁊ preparatus ad intelligē
dum atq̄ dicendum.cum etiam inſigneꝫ
haberet eccleſiam:ideſt euſebij pamphi-
li poſt queꝫ eius tenebat epiſcopatum ⁊
gloriabatur cum ſe habuiſſe doctorem.
Et cum talis eſſet perſuadebat facile qꝺ
volebat. Cum igitur conſtantinopolim
ex vtroq̄ concilio eſſent epiſcopi viginti
⁊ aliqui q̇ ſine caſu preſentes erant pri-
mo quidem iubentur vt de ecij queſtio-
ne iudicaret preſentibus maximis pro-
ceribus honoratus/quem non ante mul
tum tempus imperator ab vrbe roma re
uertens primum prefectum vrbis conſtā
tinopolitane conſtiuit. Poſtea vero etiā
ipſo conſtantio cum iudicibus audien-
te:capitur circa fidem ecius egrotare ita
vt etiā imperator et alij quaſi circa blaſ-
phema eius verba commouerentur. Di
citur autem acatium eiq̄ conſentientes
primum ſe hanc hereſim ignorare finxiſ-
ſe:et ſub velamento quodam egiſſe cum
principe:vt ipſe cum ſuis proceribus iu-
dicaret credens ecium non poſſe vinci
ſermonibus ⁊ magis neceſſario capi iu-
dicantis auditus:ac ſine cōtentione pre
ualere conamē hereſeos. Cumq̄ hoc per
ſici nequiuiſſet:proferri ſcripturam pro-
latam ab arimino et ſeleutie ſynodo miſ
ſi hanc ſuſcipere depoſcebant. Et cum
queſtio eſſet de ſubſtantie nomine iure-
iurādo firmabant q nullatenus diſſimi
lem ſecundum ſubſtantiam filiū fateren
tur:ſeq̄ paratos hanc hereſim abdicare
dicebant. Et quoniam inopinate occidē-
tales nomē ſubſtātie in arimino relique

rant. neceſſariam huiuſmodi ſcripturam
eſſe tacerent. Dicebant autē q̃ ſi nomen
ſubſtantie taceat cum noīe ſubſtantie ēt
illud q̃ de cōſubſtantialitate decretum
eſt ſine dubitatione tacebit: q̃ plurimi
occidentaliū ſacerdotū ꝓ reuerētia nice
ni ꝯcilij nimis amplectebant. Hanc autē
etiā imperator ſtatuo eſt laudare cōſcri-
ptionē ꝯſiderans multitudinē arimino
congregatam. Et q̃ non peccaret q̃ ſimi
lem patri filiū dicere idem eſſe ꝟtute cre
dens ꝯſubſtantialem ⁊ ſimilis ſubſtātie
ꝓfeſſionē nihilq̃ intellectu differēs niſi
noībꝰ que ſcriptura diuina neſciret hāc
ergo ſniam habēs epōs ꝯcordare p̄cepit
in ariminēſi fide ꝯcilij. Cūq̃ ſe in altera
die pararet ad cōſulatū q̃ prima die mē
ſis Januarij romanoꝝ more celebrabat
totā diē ⁊ maximā noctis partē expēdit
inter epōs certamē habēs donec ſcriptu
re ex arimino delate ſubſcriberēt epī a ſe
lencia veniētes. ¶ Capitulū. xxxvj.

Acatius autē

⁊ q̃ cū eo aliquātū tp̄s cō-
ſtātinopolim cōmorantes
euocauerūt epōs ex bithi
nia inter quos erat ⁊ ma-
charius macedoniēſis ⁊ vlfilas gothorū
eps. Qui oēs numero q̃nquaginta ꝯue-
niētes ꝯfirmauerūt arimino lectā cōſcri
ptionem adijciētes vt decetero nequaq̄
ſubſtātia vel eſſe noīaret in deo. Et p̄ter
hanc ſcripturā oēs alias aut factas aut
faciēdas penitꝰ abdicari. Quo facto eciū
diaconatꝰ ordine depoſuerūt tanq̄ here
tice ſapientē: ⁊ qui ꝯ eccl̄iaſticā ꝯſuetu-
dinē. quedā humane ſapiētie facta ꝯſcri
beret: ⁊ dyalogos plenos blaſphemie di
ctaret: atq̃ turbaꝝ eccleſiaſticaꝝ ⁊ ſedi-
tionis auctor extaret. Dicit aūt ab aliq̃-
bus; q̃ nō eū integro corde depoſuerunt:
ſed volētes ſe p̄ncipi cōmendare eo q̃ di
cerent ſilia ſapere. ¶ Uidētes aūt impa
toris indignationē quā circa macedoniū
tūc habebat: etiā eū depoſuerūt. Et eleu
ſium cirici ⁊, baſiliū ancyre / ⁊ ortaſiū ſar-
dicoꝝ. dracontiū pergami. Et dū in do-
gmate viderent habere diſcordiā tñ tp̄e
depoſitionis memoriā eoꝝ nō fecerūt: ſʒ
culpas eis oībus inferebāt ſingulariter
per quas eos aſſerebant in eccleſiaſticis
regulis deliquiſſe. ¶ Sozomenus.

¶ Capitulum. xxxvij.

Inter quoſcy

rillū quoq̃ hieſolymorum
depoſuerunt tanq̄ cuſta-
chio helpidoiq̃ cōīcantē
hi eīm ꝯtria ſapuerāt eis q̃
in mitilene fuerāt ꝯgregati. Inter quos
etiā ipſe ꝯuenerat. ⁊ tanq̄ poſt depoſitio
nē in paleſtinā factā, cōīone participatꝰ
fuerat cū baſilio ⁊ georgio laodicie ciui-
tatis epīs. Cum enim cyrillus hieroſoly-
morū ſuſcepiſſet epātum: de iure metro-
polite ꝯtendebat cū acatio ceſarie pale-
ſtine tanq̄ ſedis apoſtolice pōtifex. Hinc
ergo in antiochia ꝯſtituti derogabāt al-
terutris tanq̄ non ſaperēt recte de deo.
Nā ⁊ prius vterq̃ ſibimet in ſuſpitione
eſſe videbāt. Alter q̄dē arrij dogma lau-
dabat: Cyrillus aūt p̄dicantes ꝯſubſtan
tialē patri filiū ſequebat. Inueniēs er-
go tp̄s acatius cū ꝯſentientibus ſibimet
epīs cyrillum ꝓ hmōi cā depoſuit. ¶ Cū
fames hieroſolymoꝝ ꝓuinciā occupaſ-
ſet / tanq̄ in epātuʒ neceſſitate ciboꝝ tur
ba reſpiciebat egentiū. Cūq̃ pecunie ad
ꝯſulēdū nō eſſent: vaſa ſacrataq̃ vela di-
ſtraxit ⁊ populi neceſſitati ſubuenit.

¶ Theodoricus.

¶ Imperatoris igit aīm hoc cōmouit: et
maxime q̃ acatius ꝯ cyrillū noſcit ma-
chinatus. Sacrā nāq̃ veſtē quā famoſiſ
ſimus impator ꝯſtātinꝰ ad honorē hiero
ſolymoꝝ eccl̄ie dederat machario illius
pontifici ciuitatis: vt ea circūamictus in
miniſterium ſacri baptiſmatis adimple
ret q̄m erat auro ſericoq̃ ꝯtexta. Cyrillū
aſſerūt vendidiſſe: eāq̃ veſtē emiſſe quē-
dā thimelicū ſaltatorē. Et dum ea fuiſſet
indutus ipſa ſaltatione cecidiſſe atq̃ cō-
tritū morti ꝯditū. ¶ Sozomenus.

¶ Hāc ergo cauſationē acatius hñs cy-
rillū epātu depoſuit. Dānatos igit epōs
ex vrbe ꝯſtantinopolitana fugauerūt ſe-
ctatores acatij. Sibi aūt ꝯſentiētes in de
poſitionibꝰ tñ illoꝝ nolentes ſubſcribere
cū eſſent numero decē apud ſemetipſos
interim habitare preceperūt: ⁊ neq̃ mi-
niſterio fungi neq̃ eccleſias gubernare

q̄diu

ꝙdiu ſubſcriberēt. Et ſi nō agerēt penitē tiam intra mēſes ſex et omnib⁹ placitis atqꝫ geſtis ī illo cōcilio preberēt ſcripto cōſenſum: ⁊ ipſi deponerent. Quo facto cō ſentientes eis epī per ſingulas prouincias alios ordinarunt. Cumqꝫ talia cogitaſſent cūctis epīs atqꝫ clericis ſcripſerunt vt hec obſeruarent atqꝫ perficerent Et hoc ergo nō poſt multuz tempus macedonio ſucceſſit eudoxius baſilio athanaſius eleuſio eunomius qui poſtea eunomiane prīceps fuit hereſeos. Porro ꝓ euſtachio meleccius eccleſie ſebaſtene ſuſcepit epiſcopatum. ¶ Socrates. ¶ Lecta eſt etiaz in conſtantinopolitana vrbe cū adiectione expoſitio fidei. Sed nos labyrithū expoſitionū vix aliquādo repetientes: eorū numerum quoqꝫ degerim⁹.

¶ Capitulum.xxxviij.

Post Nicenū nāqꝫ cōciliū in dedicatiōe anthiochena: exponere geminā dictauerunt. Tertia vero eſt q̄ a narciſſo apud gallias cōſtantio iperatori oblata digno ſcitur. Quarta eudoxij que in ytalia deſtinata ē. In ſirinio tres dictate ſunt quarum vna ī arriano cū cōſulatu relicta eſt. Porro octaua ī ſelētia ab acatij ſocijs edita eſt vltima ꝯſtātinopoli cū adiectiōe recitata eſt. Erat em̄ additū vt neqꝫ ſubſtātia neqꝫ ſubſiſtētia diceret ī deo. In hac ⁊ vlfilas gothorū eps̄ tunc primo cōſenſit. Nā tpe precedenti nicenam amplectebatur fidem: ſequens theophilum gothorū epiſcopum: qui preſens in concilio niceno ſubcripſerat. Acatius igitur et eudoxius cū ſuis cōſtantinopolim de quibuſdam alterius partis epiſcopis cōdemnādis certamen habebant: videntes indignari cōtra macedonium principem primum condemnauerunt eum tanqꝫ plurime necis auctorem: et quia dyaconum in fornicatione captum in communione ſuſceperat. ¶ Socrates.

¶ Capitulum.xxxix.

Expulſo ſiquidē macedonio eudoxi⁹ ſpernēs āthiochie ſedē ꝯſtātinopolitanā inuaſit eccl̄iaz ſtudio fultus acatij. qui obliti ſuorū ſuis iudicijs cōtraria ſanciuerunt. Nā cū prius draconciū depoſuiſſent eo ꝙ ex galatia trāſiſſet ī ꝑgamū nō cogitantes qd̄ actū fuerat eudoxiū ad ſedē aliā migrauerūt. Quo facto lectā fidē arimino cū augmēto quod ipſi in conſtātinopolitana vrbe adiecerant vbiqꝫ direxerūt: mandantes vt qui nō ſubſcripſerunt iuſſioni iperatorum in exilio mitteretur. Innotuerūtqꝫ ſua geſta et alijs orietalibus ſibi cōcordib⁹: et patrophilo ſcitopoleos epiſcopo: q̀ de ſcientia ad propriā mox redierat ciuitatem. Eudoxio ſiquidē cōſtituto conſtantinopoli ℞ tūc etiā maior eccleſia que dicitur ſophia dedicat̄ cōſulatu cōſtantij decimo et Iuliani ceſaris tertio quītadecima die februarij menſis. Eudoxius em̄ cū ſediſſet in ſedē illā prius vocē que vbiqꝫ vulgata eſt protulit: dicēs. Pater aſebis filius euſebis. Iſta duo greca ꝟba diuerſos habēt apd̄ grecos itellectus. Aſebis enim dicitur et impius et ſine cultu. Euſebis dicitur et pius et bene colens. Cūqꝫ dixiſſet hec verba turba generat̄ in populo quaſi patrē dixiſſet impiū: filium ꝟo piuz. Quo facto nolite inquit turbari ad ea que dixi. Pater enim aſebis eſt qꝛ nullū colit. filius aūt euſebis eſt qꝛ colit patrem. Hec cum dixiſſet eudoxius turba quidem ſedata eſt: multus vero riſus compleuit eccleſiam. Hactenus illud dictū cum deriſione permanſit. His em̄ hereſiarche ſeductionib⁹ ſermonibuſqꝫ vacantes eccleſiā lacerarūt. Huiuſmodi ergo termino etiā ſynodus cōſtantinopolitana concluſa eſt. ¶ Sozomenus ¶

¶ Igit̄ acati⁹ ⁊ eius ſocij nō ceſſabāt: ſed congregati āthiochiam q̄ eis dudū placuerant deſtruebāt: ⁊ ex cōſcriptione que arimino ex cōſtātinopoli fuerat lecta nomen ſimilitudinis abſcidere nitebant̄ et per oīa ſubſtantiā atqꝫ volūtatē diſſimilem eſſe patri apud filiū: ⁊ nō exiſtētibus factā itroducebāt ſicut arrio primo placuerat quibus etiā conſentiebāt. Is em̄ eci⁹ poſt arrianum: prim⁹ aperte his nominibus vti preſumpſit. Quapropter ⁊ ſi ne deo vocabat̄: eiuſqꝫ ſequaces ꝓpterea diſſimiles et non exiſtentiales ſunt dicti: ab his qui ī anthiochia conſubſtantiali-

tati cōſentiebant. Hos ergo dū requirerent cultores niceni cōcilij cur in expoſitione fidei ſue deum ex deo filiū dicētes diſſimilē: ex non extātibus nominare preſumerēt: his ſermonib⁹ reſpōdebāt. Sic dictū eſt deū ex deo ſicut habetur apud apoſtolū. Oīa aūt ex deo. vnus ergo oim etiā fili⁹ dei. ꝛ ꝓpterea poſitū eſt in expoſitionibus ſm ſcripturas. ¶Socrates.

¶Huius verbi princeps fuit gregorius laodicenus epiſcopus: qui cū talia doceret ignorauit quēadmodū apoſtoli proprietates ſuperiori tempore origenes latius examinatus atqꝫ interpretatus ſit.

¶Sozomenus. Capitulū. xl. A

Interea dū adhuc Athanaſi⁹ celaretur/ georgius in Alexandria crudeliter paganos affiiciebat ꝛ aduerſantes ſibimet chriſtianos. vtroſqꝫ enim cogebat ad ſuā venire ſententiā / et reſpuentes afficiebat. Erat eñ apud ſapientes odibilis quaſi deſpiciēs eos ꝛ iudicib⁹ imperās. Apud populū vero quaſi tyrānus vt vltra potētes elatus: precipue tamē paganos opprimebat quos ſacrificare ꝛ paternas feſtiuitates agere prohibebat. Tunc enim milites et egypti ducem armatos in ciuitatem introduxit imagines ꝛ ornamenta templorꝫ abſtulit/ quod ei poſtea cauſaꝫ necis adduxit. Cyrillo ſiquidē depoſito
B ſicut predictū eſt: apprehendit hieroſolymorū eccleſiā herenni⁹: ꝛ poſt illū heraclius: poſt quē hilarius. Hos. tunc enim illā eccleſiam gubernaſſe percepimus vſqꝫ ad imperiū theodoſij ꝑncipis: quando rurſus cyrillus ad propriam remeauit epatum. ¶Socrates. Cap. xli.

Igitur macedonius conſtātīpolitana pulſus eccleſia damnationē nō ferēs quieſcere reſpuebat. Declinauit eñ ad eorꝫ partē qui apud ſeleutiam acatiū cū ſuis ſocijs ꝺpoſuerāt. Miſitqꝫ legationē ad ſafroniū et eleuſiū quatin⁹ defenderent expoſitā pri⁹ in anthiochia fidē: ꝛ poſtea ſeleūtia roboratā ꝛ ſilis ſubſtātie fidē diuulgandā eſſe cōmonuit: ad quē cōcurrunt multi familiariū: q̄ nunc ab eo macedoniani vocant̄. Quicūqꝫ eñ in ſeleūceno cōcilio acaciū declinauerunt apte verbū ſilis ſubſtātie ſanxierūt cū pri⁹ hoc nō manifeſto iudicio declaraſſent. Eſt eñ opinio apud multos: qꝛ non inuētū ſit macedonij: ſed magis maratonij nicomedeñ. epī. vñ etiā maratonij vocitant̄: ad quos euſtachi⁹ expulſus de ſebaſtia cōfugit. Cūqꝫ macedoni⁹ ſanctū ſpm̄ cōprehēdere in tractatu diuine trinitatis declinaret: tunc ꝛ euſtachi⁹. Ego inqt neqꝫ deū noiare ſpm̄ ſctm̄ patior: neqꝫ creaturā vocare p̄ſumo. Propt̄ hāc ergo cauſaꝫ ſpiritui repugnātes appellat hmōi pſonas hi q̄ in conſubſtātialitatis expoſitione concordāt. ¶Sozomenus.

¶Cū itaqꝫ macedoni⁹ eccl'ia cōſtātinopolitana fuiſſet expulſus nō ea q̄ acati⁹ atqꝫ eudoxi⁹ ſapiebat: ſꝫ credebat magis filiū dei deū ꝑ oīa: et ſm ſubſtātiā ſimilē eſſe patri. Sctm̄ vo ſpm̄ nō earū rerū eſſe participē ſꝫ miniſtrū ꝛ perhibētē officiū et quecūqꝫ de ſctis angelis dici poſſunt. ¶Socrates. Capitulum. xlij.

Igit̃ ſequaces acacij in Anthiochiā magno ſtudio cōuenerūt acti pnia: qꝛ ſimilē dixerunt filiū patri. Et cōſulatu ſequēti. i. thauri ꝛ florētij cū euzoius eā gubernaret eccleſiaꝫ/ iperatore ibidē cōſtituto pauci qdē rurſus mouebāt ea q̄ dudū placuerāt dicētes oportere ſermonē ſimilis ſubſtantie auferri ab expoſitione fidei tradite: ꝛ eā in arimino quā cōſtātinopolitani nō celātes: ſꝫ apte dicētes: qꝛ ꝑ oia diſſimilis fili⁹ eſt patri. nō ſolū ſm ſubſtātiā: ſꝫ etiā ſm volūtatē ꝛ ex nō extātib⁹ eſſet ſicuti pdicauerat arri⁹: cū qb⁹ erant ſectatores ecij. ¶Theodoric⁹. ¶Ea ſiquidē tēpeſtate dū pſidia accuſaret eudoxij: inter alios euſtachius qm̄ de fide inquit examinationē vis fieri imperator eudoxij cōſidera blaſphemias. Obtulitqꝫ ei⁹ expoſitionē iter alia ſic habētē. Que diſſilr̄ pferunt̄ diſſilia ſm ſubſtātiā ſunt. Un⁹ de⁹ pater ex quo oia vn⁹ dñs ieſus xp̄s ꝑ quē oia. Diſſilr̄ autē eſt ex quo ꝛ ꝑ quē. Diſſilis igit̄ fili⁹ deo eſt ꝛ-

patri. Hac lectione cōmotus imperator reqſiuit eudoxiū ſi fateref ſuā. At ille negauit dicēs q̄ eſſet eciꝫ. Quē dū iuſſiſſet imꝑator adduci reqſitus ꝫ ei⁹ nō fuerit: ſuā eſſe ꝓfeſtus eſt: ⁊ idō exilio deſtinat⁹: Euſtachius tñ etiam eudoxiū ita ſapere ꝓclamabat exigēs vt ſcripturā anathematizaret eciꝫ. Quod licet tarde fecit tñ ⁊ dānauit quod prius et poſtea p̄dicabat. Deinde etiā ipſe exigebat vt ille omouſiō anathematizaret qđ ſcripture nō haberēt. Tūc ſiluan⁹, et ex nō exiſtētib⁹ inquit ⁊ creatura ⁊ alteri⁹ ſubſtātie ſcripta nuſq̄ ſunt. Juſtū ergo eſt hec abdicari, quod ⁊ imperator quoq̄ decreuit vt fieret: qđ licet cū difficultate fecerunt. Quo geſto exigebāt vt ⁊ ipſi omouſiō abdicarēt. Tūc diſputatiue atq̄ veraciter ſiluanus ait. Si ex nō exiſtētibus non eſt neq̄ creatura nec ex alia ſubſtātia deus. Uerbuꝫ igit̄ cōſubſtātialis eſt genitori patri ſicut de⁹ ex deo ⁊ lumē ex lumine eādēq̄ hꝫ cū genitore naturam. Tūc imperator iratus exiliū interminatus ē eis. At illi poteſtatē inquiūt habes puniēdi non tñ nos patrū ſtatuta deſtruimus. Tūc imperator illos pelli iuſſit eccleſijs: ⁊ ꝓ eis alios ordinari. Tūc eudoxius cū tyrānice ꝯſtātinopoleos teneret eccleſiā pulſo eleuzio ciziceꝰ eunomiū ordinauit epiſcopū. Et eciꝫ in ſcriptis abdicauerūt. Cui⁹ videbātur eē cōſortes: ſcripſerūtq̄ georgio qđ fuerat geſtū. ¶ Scā ſynodus cōſtātino- polim cōgregata dño honorabili alexādrine ciuitatis epō georgio ſalutē Synodo reꝑhēdēte eciū propter nefandas ei⁹ ⁊ plenas ſcādalis ſcripturas: ſcđm cōſequētiā eccleſiaſticaruꝫ ſanctionū ſup eo ab epīs factū eſt qđ decebat. Dyaconatu nāq̄ depoſitus ē ⁊ ab eccleſia fact⁹ extrane⁹: ⁊ a nobis hec monita ꝓceſſerūt: vt neq̄ ad lectionē cuiuſpiā veniāt nefande ei⁹ epiſtole: ſed abijciātur eo quod vehemēter inutiles ſunt. His eñ abiecim⁹ etiā anathematizādū eū ſi permanet in eo ꝓpoſito cū ſequacibus ſuis. Cōſequēs eñ erat vt oēs in ſynodo cōuenientes epī deponerēt auctorē ſcandalorū ⁊ ſciſmatū in omni terrarū orbe factorum inter eccleſias: ⁊ cōcordarēt in ſententia cōtra eū iuſte ꝓlata: ſed extra vota ſpē q̄ noſtrā ſaras ⁊ ſtephanus: heliodorus ⁊ theophilus: in nr̄a ſentētia cōcordare noluerūt neq̄ in eius depoſitione ſubſcribere cū ſcꝫ ſaras etiā aliam veſanā arrogātiā eiuſdē accuſaret eciꝫ. Dicebat eñ eū aſperiora p̄ſumere atq̄ dixiſſe qm̄ ea q̄ de⁹ hactenus celaſſet apoſtolis: reuelata ſibimet affirmaret. Poſt huiuſmodi veſanos ſupboſq̄ ſermones a memorato ſera de ecio ꝓteſtatos flecti precib⁹ nequerūt: vt in noſtra fierēt determinatione cōcordes. Uerūtñ nos lōganimitate detēti: multo tp̄e ſuſtinuim⁹ eos: nūc indignātes: nūc rogātes: nūc interminātes: nūc iterū ſupplicātes vt cōuenirēt nobiſcū ⁊ cōſona omni cōſilio definirēt. Suſtinebam⁹ ergo ſi forſitan audirēt ſi forſitā intelligerēt ſi forte ꝓſpicerēt. Cūq̄ multo tp̄e nobis ꝑdurātibus nō flecterētur ſequi ſentētiā ſup p̄dicto viro ꝓlatā eſſe eccleſie honorabiliorē q̄ virorū amicitias iudicantes: finiuimus cōtra eos excōmunicatiōe tp̄s ſex mēſiū ad agēdū penitētiā: eis dātes inducias vt ſi in hoc tp̄s cōuerterētur ⁊ cōſentirēt: definitionib⁹ fratrū ſuoꝝ ſuſciperētur in eccleſia ⁊ ꝓpriā fiduciā caritatēq̄ repararēt. Si vero ſine penitētia ꝑmanerēt: amicitiaſq̄ hoīm regulis eccleſie ⁊ cōcordie nr̄e p̄ponerēt tūc eos epatus dignitate eſſe iudicamus extraneos. Quib⁹ depoſitis: neceſſariū erit vt in eorum locis alij cōſtituātur epī quatenus legalis eccleſia cōpetētē ſumēs ordinē ſibi: ⁊ cōcordet epīs vcꝫ vniuerſis ſeruātib⁹ vinculū charitatis: eadēq̄ cū perfectione dicendo in vno intellectu vnaq̄ eſſentia.

¶ Ut ergo cognoſcas que concilio placuerunt hec tue reuerētie ſcripta tranſmiſimus: orantes vt gratia chriſti ita cuſtodiens pacifice ⁊ legitime regas ſub te conſtitutas eccleſias.

¶ Capitulum. xliiij.

Hunc eñ eciū eunomius ſuis libris exaltat ⁊ hominē dei vocat: multiſq̄ fauoribus honorat. Sꝫ tūc ⁊ abdicātibus eū interfuit ⁊ ab eis epalem ordinationē

ſuſcepit ip ſe. Eudoxius igitur ⁊ acatius
cũ ſuis p̄bẽtes cõſenſuʒ his q̃ in nicea
trachie geſta ſunt: pro baſilio et eleuſio
alios cõſtituerũt ep̄os de q̀bus ſuperua
caneũ loqui nũc cẽſeo. de Eunomio ſolũ
habito ſermone narrabo. Igitur cũ eleu
ſio viuo cizicenã eccleſiã percepiſſet Eu
nomius ⁊ populi ſalubritatẽ videret. Eu
doxius: atq; imperatorẽ cõſpiceret ſeutẽ
teni cõtra eos q̀ creatũ cõfitebãtur vni=
genitũ dei filiũ eũ cõpulit vt celaret hũc
ſenſum. nec eũ aperire: inueſtigantibus
accuſatoribꝰ: dicẽs Eunomio quoq; qm̃
opoꝛtuno tẽpoꝛe predicabimus q̃ modo
celamus ⁊ ignoꝛãtes docebimus ⁊ cõtra
dicẽtes aut flectemus aut cogemus aut
puniemus. His ꝓmiſſionibꝰ perſuaſus
Eunomius obũbratã proferebat impie=
tatẽ. Sed q̀ diuinis ſunt educati ſermo=
nibus videtes dictoꝛũ calliditatẽ mole=
ſte q̀dẽ ferebãt. Aperte vero cõtradicere
preſumptionis opus ⁊ nõ ſapiẽtie iudi=
cabãt. Circũponẽtes ergo ſpeciem ſibi=
met heretice prauitatis/⁊ hoc ſe eſſe fin
gentes: acceſſerunt ad domũ eius rogan
tes vt eis exponeret aperte dogmatis ve
ritatẽ: nec pateretur huc et illuc eos di=
uerſiſq; ferri doctrinis. Tũc ille accepta
preſumptiõe ſenſuʒ quẽ celabat aperuit
quibus dicẽtibꝰ nimis eſſe nephariũ. vt
non oẽs ſub eo cõſtituti veritate fruerẽ=
tur. His et huiuſmodi seductꝰ verbis in
conuentu eccleſie ſuã blaſphemiã reue=
lauit. At illi ʒelo ſuas aĩas accẽdentes:
ad conſtãtinopolim perrexerũt: ⁊ primũ
q̀dẽ apud eudoxiũ inſcripſerũt eunomiũ
quo eos nõ ſuſcipiẽtes adeũtes principẽ
teſtẽ illius cum gemitu pãdiderũt. Dice
bãt em̃ potiꝰ illiꝰ dicta ipſa eſſe q̃ arrij.
Pro his indignatꝰ impatoꝛ precepit eu=
doxio vt educeret eunomiꝰ ⁊ cõuictus ſa
cerdotio nudaret. Cũq; frequenter ab ac
cuſatoribus, ipoꝛtunitatẽ paſſus eudoxiꝰ
declinaret: adierũt rurſum impatoꝛẽ ige
miſcentes: q: nichil quod p̄ceperat feciſ=
ſet eudoxiꝰ/ſed tãtã deſpiceret ciuitatẽ:
blaſphemijs eunomij pereuntẽ. Tũc con
ſtantius expulſurũ ſe intermlatus eudo
xium eſt niſi eunomiũ iudicãdum dedu=
ceret: et conuictum in accuſatione puni=
ret. Hoc metuẽs eudoxius ſcripſit euno
mio vt de cizico fugeret ſibiq; reputaret
qui nequaq̃ eius monitionibus obediſ=
ſet. Verũ eunomiꝰ metuẽs abſceſſit q̀dẽ
ſed cõtumeliã non ferẽs proditiõis q̀dẽ
accuſabat eudoxiũ: leſumq; ſe et eciã aſ=
ſerebat ac deinde gregẽ ꝓprie cohoꝛtis
inſtituit. Quicũq; em̃ eiꝰ dogmatis con=
coꝛdiã ſequebant: ab eudoxio receſſerũt
proditionẽ accuſantes eius ſociãtes ſe=
metip̄os eunomio qui hactenꝰ ab illo no
mẽ hr̃e noſcũtur. Hinc ergo hereticꝰ fa=
ctus eunomiꝰ ipietatis cumulo auxit ar
rij blaſphemias. Quia vero arrogantie
ſeruiẽs paſſioni ꝓpriũ probat feciſſe col
legium: ip̄a q̃ ſunt geſta cõclamãt. Nam
cũ abdicatus eciam fuiſſet ⁊ expulſus cũ
eo egreſſus nõ eſt licet doctoꝛẽ euʒ et dei
hoiem nominaret ſed manſit cõiunctus
eudoxio. Cũ aũt ipietatis penas exige=
retur ratum nõ habuit cõciliũ decretum
ſed oꝛdinauit epiſcopos atq; p̄ſbyteros
epiſcopali dignitate priuatus.

Socrates. Capitulum. xliiij.

PEr idem tem
pus in laodicia ſyrie duo
erãt viri vno noie nuncu=
pati. Pater atq; natꝰ vter=
q; dicebat appollinarẽ. Pa
ter p̄ſbyterij dignitate functꝰ filius aũt
habẽs lectoꝛis officiũ grecoꝛũ ambo do
ctoꝛes eloquioꝛuʒ. Pater grãmaticus fi=
lius erat rhetoꝛ. Pater nãq; cum fuiſſet
alexãdrinus genere ⁊ prius docuiſſet in
beryto: poſtea venit laodiciã: ⁊ veniẽs du
xit vxoꝛẽ. ⁊ filiũ habuit appolinarẽ. Tũc
igitur ambo exercebãtur cũ epiphanio
ſophiſta: ⁊ cũ eſſent eius amici valde fo=
uebãt eũ. Hoc metuẽs theodotus laodi
cẽſis ep̄s ne frequẽti confabulatione ſo=
phiſte declinarent ad paganitatem ꝓhi
buit ne ad eiꝰ ſcolas accederẽt. Qui par=
uipẽdẽtes ep̄m epiphanij amicitias ma
gis amplectebant. Poſtea geoꝛgiꝰ theo=
doti ſucceſſoꝛ cũ eos ꝓhibuere nõ potuiſ
ſet: ambos cõmunione priuauit. Tũc ap
polinaris filius arbitratus iniuriam fre
tus eloquij tumoꝛe ſophiſtici: nouitatem
⁊ ipſe introduxit hereſeos. Que nũc fer=
tur nomẽ ab inuentoꝛe gerens. Aiũt em̃
quidã excitatos eos aduerſus geoꝛgiuʒ

non tantū propter predictā cauſam:ſed q̄ videbant eū varia dogmata pferentē et nūc quidē profitentē ſimilē patri filiū ſicut erat ſeleūcia cōſtitutū:nūc aūt in arrianam declinare ſententiā. Quapropter velut oportunā ſumētes occaſionē abſcedūt. Cūq; nullus eis intenderet/ſub ſcemate religionis peſtē hereſeos introducūt. Et primū quidē dicebāt alam a deo verbo in diſpēſatione incarnationis nō aſſumptā. Deinde quaſi penitētia ducti corrigētes ſemetipſos adiecerūt. Animā quidē aſſumptā q̄ tamē nō haberet mentem:ſed deū verbum eſſe pro mēte in homine aſſumptū. Circa hoc itaq; ſolū dicunt̄ eſſe corrupti q̄ tūc illorū noīe vocitātur. Nā trinitatē cōſubſtātialē eſſe profitemur. ¶ Theodoritus.

¶ Capitulum.xlv.

CUm inter hec ſaporis rex pſarū cōtra romanos caſtrametaret̄ Cōſtātius cū magno exercitu veniēs ad antiochiā fugauit hoſtes. Quod non militia romanorū egit:ſed deus q̄ colitur a romanis. Tropheū ergo nunc ſtudeo narrare victorie. Niſib⁹ quā quidā antiochiā migdoniā vocant in termino poſita eſt perſicarum romanarū terrarūq;. Hui⁹ erat ep̄s atq; rector ⁊ dux iacob⁹ apoſtolice gratie radijs illuſtrat⁹. Cui⁹ digna laudādaq; miracula in hac hiſtoria cōſcribere aut enumerare ſuperuacaneū iudicaui. Sꝫ vnū tātūmodo eius opus cauſa narrationis exponā. Huius igitur ciuitatē romanis ſubditā perſarum exercitus obſidebat. ⁊ cū ſeptuaginta dies iugiter obſeruaret ⁊ multas quidē cepiſſet ciuitates:plurimaq; circa hāc molimina poſuiſſet ⁊ vallos atq; foſſata pro capienda vrbe feciſſet:eam nequaq̄ valuit obtinere. Poſtea vero per ſe impetum migdonij fluminis per ciuitatē mediā properātis:a lōge retinētes ⁊ vtraſq; ripas eius faciētes celſiores vt aquas in collecta cōcreſceret:q̄ vi maiori poſſet irruere. Cū vidiſſet iam etiā illas quas fecerant ſublimes ripas impleri ſubito auferentes quas fecerāt cataractas dimiſerūt impetum fluminis contra murū q̄ vehemētis aque pōdus nō ferēs eſt inclinatus ⁊ cecidit. Quo facto ingrediēs aque cum magno impetu etiā aliam partē muri vnde fluuius ſolebat exire:cū magna ruina depoſuit. Hoc ſaporis inſpiciēs credidit ſe ſine pugna capere ciuitatē. Et illa q̄dem die q̄euit vt fundus fluminis purgaretur:⁊ poſſet ambulari per fluuiū. Altera vero die cū oī militia credens p loca ruinoſa murorū ciuitatē intrare vidit murū ex vtraq; parte fabricatū. Ille nāq; ſacratiſſimus homo orationibus milites coarmauit ⁊ alios vrbis habitatores. Quo facto ⁊ murum reſtituit ⁊ propugnacula fecit q̄bus repelleret accedētes. Et hoc nō ad murū veniēs egit:ſed intra tēplū ſacratū dn̄o ſupplicās adimpleuit. Porro ſaporē non ſolū muri fabrica terruit:ſed etiā altera viſio perturbauit. Uidit enim ſtantē ſupra murum quendā imperiali ſchemate circūamictū:⁊ tā purpurea q̄ dyademate reſplendere. Arbitratus autem eſſe romanorum imperatorē mortem minatus eſt eis q̄ nūtiauerant nō illuc eū eſſe preſentē. Quibus affirmātibus vera dixiſſe ⁊ cōſtantiū anthiochia cōmorari ex vultu quē videbat agnouit eorū verba eſſe veracia:⁊ ait deū bellū gerere pro romanis: Cūq; hoc grauiter haberet infelix ſagittā dimiſit in aerem. Et cū vidiſſet q̄ in corpore eū iaculari nō potuit tn̄ veſanie ſue impetu non receſſit. Tunc igitur efrē vir mirabilis ⁊ cōſcriptor egregius apud ſyroſ ſacratiſſimo iacobo ſupplicabat vt veniret ad murum. ⁊ vidēs barbaros maledictionis iacula ꝯtra eos emitteret. Flexus ergo venerabilis hō aſcendit in quandā turrim ⁊ cū milia milium videret exercitus:aliā maledictionē eis nō petijt. niſi cinifes ⁊ culices vt p parua animalia ſupernam virtutem potuiſſent agnoſcere. Orationē vero ſecute ſunt nebule ſciniforū ⁊ culicū:⁊ elephātorū q̄dē promuſidas cum ſint cōcaue equorū vero aliorumq; iumentorum aures ſimul ⁊ nares impleuerunt. At illi ferre vim paruorum animalium nō valentes:ſeſſores ſuos ductoreſq; excuſſos dorſis proiecerunt:⁊ diruptas acies cōfuderunt: exercitumq; relinquētes ſummo impetu fu-

giebat. Hoc modo ter miſerrimus impe
rator paruam clementẽq3 correptionẽ in
ſe cognoſcens factam a deo habente ꝓ-
uidentiam animaru3 cum pie colentiũ:
ſuum exinde reduxit exercitum: confuſio
nem nõ victoriam ex illa obſidione per-
cipiens. ¶ Capitulum.xlvi.

HOc itaq3 tẽpo
re conſtantinus anthiochia
morabatur. Et partico pre-
lio quieſcente rurſus collige
bat epiſcopos cogens omnes denegare
verbũ ⁊ vnius ſubſtãtie ⁊ alterius ſubſtã
tie. Uerum cũ eudorius poſt leonciu3 an
thiochenã abripuiſſet ſedẽ. Deinde pul
ſus poſt multa conſilia cũ cõſtãtinopo-
litanũ intque tenuiſſet epiſcopatum an-
thiochena eccleſia paſtore priuata vide
bat. Tunc ergo cõuenientes epi cũ eſſent
plurimi ⁊ vndiq3 cõgregati dicebãt im-
peratori oportere primitus paſtorẽ cõſti
tui ⁊ ita cũ illo de dogmatibus cogitari.

¶ Capitulum.xlvij.

ILlo tẽpore ſacratiſſimus mele
cius ciuitatẽ quandã
armenie regẽs: ⁊ bar-
baros edocẽs quietẽ
habere videbat. Quẽ
putantes arriani ſibi
cõſentire: petierũt a cõſtãtio vt anthio-
chene ꝯſtituerẽt preſul eccleſie. Cũ qui-
bus etiã orthodoxi ꝓpter claritatẽ eius
vite ⁊ ſalubritatẽ rectorum dogmatũ: in
eius ſubſcripſere decreto ipſumq3 decre-
tũ vtraq3 pars euſebio ſamoſateno com
mẽdauit epiſcopo. Ueniente ſiquidẽ ma
gno melecio occurrit ei popul⁹ vtriuſq3
partis. Cum quibus iudei pariter ⁊ pa-
gani deſiderantes famoſiſſimu3 videre
melecium. Tunc imperator ⁊ ei ⁊ aliis q̃
exponere poterãt iuſſit vt populis expla
narẽt locũ illũ. dñs creauit me ab initio
viarũ ſuarũ in opera ſua precipiẽs vt ex
ceptores eorũ verba cõſcriberẽt. Et pri-
mũ quidẽ georgius laodicie fetorẽ here
tice peſtis euomuit. Poſt quẽ acatius ce
ſarie quandã niſus ꝓferre mediã doctri
nã: multũ ab illoru3 blaſphemia receſſit
nõ tamẽ ſummũ apoſtolice integritatis
dogma ſeruauit. Tertius autẽ magnus
ſurrexit melecius ⁊ rectitudinẽ regule in
ſacra diſputatione mõſtrauit. Nã veluti
quodã pondere veritatis vtẽs: ⁊ quod pl⁹
⁊ quod minus erat euitauit. Cũq3 turba
vniuerſa faueret rogãs vt breuẽ eis do-
ctrine daret ymaginẽ tres oſtẽdẽs digi-
tos deinde colligẽs duos ⁊ vnum tẽdẽs,
Illã laudabilẽ ꝓtulit vocẽ. Tria ſunt q̃
intelligũtur: ſed tãq3 de vno diſputam⁹.

¶ Sozomenus. ¶ Cap.xlviij.

EO tẽpore fer
tur archidiaconẽ ei⁹ eccle-
ſie ad hec eo loquẽte exten
ſa manu eius os obſtruxiſ-
ſe. At ille ſuã ſentẽtiam ma
nu clarius q̃ voce ſignauit. Tribus em̃
apertis digitis ⁊ denuo clauſis ⁊ vno tm̃
digito rurſus extẽſo policis ſcemate de-
uulgabat: q2 tres vnũ ſint. Deinde archi
diacono ei⁹ manũ ore demiſſo tenẽte li-
bera voce clamabat nicenũ ſeruari debe
re cõciliũ. ¶ Theodoricus. ¶ Cõtra hãc
doctrinã arriani calumnie linguas exa-
cuerũt ſabellianũ aſſerentes ſanctũ eſſe
meleciũ. Ob quã rem principi ſuaſerunt
vt in ꝓpriã ꝓuinciã exilio mitterẽt. Et fa
ctus euzoi⁹ aperte arrianũ dogma lau-
dauit. Hũc cum arrio magnus alexãder
diaconatu priuauerat. Hoc itaq3 facto
chriſtianus popul⁹ ab hereticis diuiſus
in apoſtolicã eccleſiã poſitã loco q̃ dicit
vetus conueniebat. Annis nãq3 triginta
poſtq3 magnus euſtachius fuerat expul
ſus orthodoxi arrianorũ onera ſunt per-
peſſi: reru3 mutationẽ vtilẽ ſuſtinentes.
¶ Sozomenus. ¶ Sequacibus em̃ me-
lecij cõmunicare noluerũt hi q̃ ab initio
nicenũ dogma ſeruauerãt dicẽtes: q2 ex
arriano decreto melecius fuerit ordina-
tus ⁊ ſequaces ei⁹ ab illis ſint baptizati:
ob quã rem anthiochena eccleſia in aliã
diuidit partẽ. ¶ Theodoricus. ¶ Cũq3
viderẽt ortodoxi hereticorũ creſcere ma
gis impietatẽ ⁊ apoſtolici dogmatis de-
fenſores aperte debellari: ſanctũq3 mele
ciũ pulſu3 ⁊ euzoium hereticũ ordinatũ
verborum memorati ſunt que dicta ſunt
loth. Salua inquit ſalua animam tuam

Ad hec etiā euangelici verbi dicentis. Si oculus tuus dexter ſcādalizat te:auſer eum et proĳce abs te. Idem et de manu et pede dn̄o ſanciente qui etiam adicit dicens Melius eſt em̄ tibi vt pereat vnū mēbrū tuū ꝙ̄ totum corpus in gehēnā mittatur. ¶Capitulum.xlix.

POꝛro mirabilis Euſebius cuius dudū memini decretū fuiſſe cōmēdatū vidēs preuaricationē peccatoꝝ circa meleciū meditatā:ad ſuā reuerſus eſt ciuitatē Arriani vero ſcriptū teſtimoniū metuētes cōſtātio ſuaſerūt vt mitteret: qui decretū i melecio factū ab euſebio reuocaret Tunc miſſus eſt veredarius qui hec velociter adimpleret. Cumq̄ veniſſet et imperatoris verba nuntiaſſet tunc euſebius ammirādus cōmunē inquit depoſitū non reſtituā niſi oēs qui tradiderūt dicant. Qd̄ pꝰ ꝗ̄ fuerat miſſus renūtiaſſet: indignatus imperator denuo miſit vt rediret: qd̄ accepit adiĳciēs ſcripto vt ſi redire nollet dexterā manum eius abſcinderet:verbotn̄ iubēs illi quem miſit ne fa ceret qd̄ habebatur in literis. Cūq̄ epiſtolā legiſſet euſebius:et inueniſſet penā ab imperatore dictatā cū dextera manu obtulit ⁊ ſiniſtrā ambas incidi petēs. Nā decretū inquit nō dabo claꝝ arriane peſtis indicium. Hāc eiꝰ firmitatē Cōſtātius vidēs laudauit egregie. Mirant̄ em̄ ⁊ impĳ reſiſtentium ſibi laudes cum geſtorū magnitudine ſuperantur.

¶Sozomenus. ¶Capitulū.l. A

HEc igitur apd̄ orientales agebant̄ eccleſias Interea iulianus ceſar bello deuincēs barbaros apd̄ rhenū fluuiū reſidētes alios quidē peremit alios cepit claraq̄ victoria decoratꝰ duz mediocritate vite atq̄ māſuetudine militibus gratus eēt ab eis appellat̄ auguſtus. hoc facto nihil de cōſtātio cogitās iudices ab illo factos honoribꝰ mulcebat ⁊ ad illiꝰ inuidiā literas ꝓferebat ꝗ̄bus oñderet eū ꝓpter bellū cōtra magnētiū geſtū i italiā barbaros induxiſſe. Re pēte vero religiōe mutata cū prius xp̄ianus eſſe putaret̄ ſemetipm̄ pōtificē noiauit et veniēs ad tēpla paganoꝝ ſacrificabat ſubiectiſq̄ talia colere ſuadebat. Cū q̄ cōſtātiꝰ ꝓpter bellū pſicū anthiochiā moraret̄:ſperans ille q꞉ ſine bello poſſet illiricū detinere ad eos agebat iter dicēs ſe velle cōſtātio ſatiſfacere tāq̄ nō ſpōte ſed volūtate militū inſulas imperĳ ſuſcepiſſe. Dr̄ itaq̄ q꞉ dū ad hos terminos acceſſiſſet vindemia iā collecta:circa occaſum pliadarū vuas denuo fuiſſe ꝓlatas. Inſup etiā imbrē ex aere deſcēdētem in eius veſte ſimul ⁊ ceteroꝝ guttas ſingulas crucis formaſſe ſignacula. Hoc facto videbat̄ ⁊ ipſi ⁊ alĳs q꞉ botris extra tp̄s illatis bonū rei pāderet̄ indiciū. Imber aūt cadēs veſtē ſupra quā ceciderat roboraret. Alĳ vo dicebāt vuarū ſignū qd̄ p̄ter tp̄s ſit ſignificare pditionē imperatoris ad inſtar huiuſmodi botroꝝ ⁊ parui tēporis fore eiꝰ imperiū. Porro de cruce dicebāt prenūtiare hoc ſignū q꞉ ſit celeſte dogma xp̄ianorū ⁊ oporteat ſignari cūctos crucis indicio vñ cognoſcit̄ q꞉ diuerſa interpretati quā dixerat imperator: veritate fraudati nō ſunt vtrū em̄ oportune dictū ſequēs tēpus oſtēdit. Cum audiret itaq̄ conſtantius contra ſe venire iulianū iſtructiōe belli partici derelicta conſtātinopolim veniebat. ¶Socrates.

¶Et mox socrinis inter B cilicas atq̄ capadocas nimis cogitatiōe appoplexie paſſiōe defunctus eſt cōſulatu Thauri et florētĳ tertia die nouēbris menſis anno vite ſue quadrageſimo ⁊ quinto ex q̄bus tredecim cū p̄re regnauit viginti quinq̄ poſt illū. ¶Sozomenꝰ. Quo defuncto iulianꝰ quidē iā trachas obtinebat. Et nō poſt multum cōſtātinopolim veniens appellatus eſt imperator.

¶Explicit liber quintus.

¶Incipiunt tituli libri.vi.

i De iuliani gn̄e ac diſciplinis et quō peruenerit ad imperium.

ĳ Quomodo iulianus ad ritū deuenerit paganorū de ſacrificĳs idolorum

iĳ Quomodo etiā ante imperiū latēter fuiſſet paganus.

iiĳ Quā fuiſſet xp̄ianis infenſus.

v Quia ab initio imperij ſui magis pepercerit xpianis.
vi Quō maris epūs calcedonie i facie redarguerit iulianū.
vij Quia eos qui fuerāt depoſitati a cōcilio reuocauit.
viij De ſeditione apud alexandriā orta contra paganos.
ix Quomodo alexandrinus georgius ſit extinctus.
x Quō iulianus eccleſias clauſit et eccleſie ornamēta diripuit.
xi De euſebio nectare et zenone martyribus.
xij De hylariōe monacho et crudelitate heliopolitanorum et aretuſiorum cōtra chriſtianos. de marcho epō eiuſqȝ martyrio.
xiij De macedonio: theodolo et daciano martyribus
xiiij De baſilio martyre et euſicho.
xv Que in gaza cōtra xpianos crudeliter ſint commiſſa atqȝ ſebaſtia necnon et in phenice
xvi De ſimulachro androgino a paganis in eccl'ia cōſtituto
xvij De legib⁹ quas iulianus contra xpianos poſuit.
xviij De reditu athanaſij ad alexandriam.
xix De lucifero et euſebio.
xx De cōcilio apud alexandriā cū athanaſio celebrato.
xxi De differentia ſubſtātie et ſubſiſtentie.
xxij Pars libri athanaſij de ſatiſfactione fuge.
xxiij Quia euſebius veniens anthiochiam propter paulinū diuiſum videns pplm fuerit indignatus.
xxiiij De hilario pictauienſe.
xxv De macedonianis.
xxvi Quia iulianus quoqȝ perſecut⁹ ſit athanaſium.
xxvij Quō iulianus fouerit cizicū propter paganitatis cultū
xxviij De tito boſtrenſi epiſcopo
xxix Qr iulian⁹ pcepit vt ſcdm xpianorū ritū etiā pagani orōnes et eleemoſynas facerēt et decimas templis offerrēt et cetera q̄ xpiani moris eſt adimplerent.
xxx Quibus modis locutus eſt paganitatē extollere et milites ydolis inclinare.
xxxi De corpe martyris babile et de ſimulachro appollinis fulmine cōcremato
xxxij De publicatiōe vaſorū eccl'iaſticorū et quō iulian⁹ pfect⁹ et felix annihilantes eccleſiam diuinitus ſunt puniti.
xxxiij Quō apud anthiochiā ſacerdotis filius ſit cōuerſus.
xxxiiij Quō iulianus aqs immolaticijs vniuerſa polluerit eiqȝ reſtiterit vincētius et maximinus.
xxxv Quō valētinian⁹ q̄ poſt eū imperium pro aſperſiōe immolatitie aque miniſtrū percuſſit templi.
xxxvi De artemio martyre et publia abbatiſſa.
xxxvij De baſilio atqȝ georgio.
xxxviij De his q̄ amore pecunie a fide declinauerunt.
xxxix Quō pecunias iulian⁹ abſtulit chriſtianis.
xl Quō ab anthiochenis irriſus ſit.
xli De ſimulachro chriſti qd depoſuit iulianus.
xlij De bñficio herbe q̄ naſcebatur iuxta ſimulachrū xpi et de miraculis que per loca diuerſa pro nomine xpi fiebant.
xliij Quō iulianus iudeos armauerit cōtra xpianos et de tēplo hieroſolymorum.
xliiij De bello partico et quō iulian⁹ illic perrexit.
xlv Quō iulian⁹ monach⁹ ei⁹ mortē anteqȝ audiret prenuntiauit.
xlvi De inconſulto iuliani dicato.
xlvij De peremptione iuliani.
xlviij Que magie poſt mortem eius inuente ſunt.

¶Expliciunt tituli libri. v.

¶Incipit liber ſextus.

¶Socrates. ¶Capitulum. i.

Nunc igitur de iuliano pauca dicēda ſunt eius a qȝ gñe ac diſciplina et quō

venerit ad imperiũ. Cõſtãtinꝰ q̇ bizãtiũ ſuo noĩe cõſtãtinopoliʒ appellauit duos habuit ex eodẽ patre non ex eadẽ matre germanos Quorũ vnꝰ dalmatiꝰ alter cõſtãtius vocabaṫ. Et dalmatiꝰ q̇dẽ habuit ſui noĩs filiũ. Cõſtãtiꝰ aũt duos habuit natos gallũ ⁊ iulianũ. Poſt mortẽ cõſtãtini cõditoris Cõſtãtinopolitane ciuitatis dũ milites iuniorẽ dalmatiũ ꝑemiſſent tũc ⁊ iſti defuncto iã patre pene mortis periculũ cũ dalmatio ſuſtinuerãt niſi gallũ q̇dẽ egritudo q̄ putabaṫ ineuitabilis liberaſſet. Julianũ ỽo etas infantis erat eñ annoꝝ octo. Cũq; ab eis feruor imꝑatoris quieuiſſet gallꝰ circa epheſuʒ apd̓ doctores erat vbi etiã a ꝓgenitoribꝰ poſſeſſiões habebat. Porro iulianꝰ creſcẽs in auditorijs. Cõſtãtinopolitane vrbis exercebatur in baſilica vbi doctores erãt habitu priuato ꝓcedẽs habebatq; pedagogũ eunuchũ noĩe mardoniũ grãmaticũ nicomedẽ laconẽſẽ. rhetoricã ỽo legebat apd̓ eubolũ ſophiſtã tũc xp̄ianũ. Qd̓ ꝓuidẽtia q̇ppe cõſtantij geſtũ eſt: ne apd̓ paganũ ſophiſtã legẽs ad eiꝰ ſuperſtitiõis dogmata declinaret. Erat eñ iulianus ab initio xp̄ianus. Cũq; lectiõe ꝓficeret fama ꝑ pp̄lm volitabat q: poſſet etiã romanã gubernare rempublicã. Qd̓ dũ latiꝰ panderet eſtuatiões induxit imperatori cõſtãtio. Quãobrẽ abſtinuit euʒ ab vrbe regia. Et miſit in nicomedia/ precipiẽs ne cõueniret apud libaniũ ſophiſtã ſyrũ. Tũc eñ libaniꝰ a pedagogis cõſtantinopolitanis expulſus: nicomedia morabaṫ. Prohibebaṫ ergo iulianꝰ apud libaniũ legere eo ꝙ paganꝰ eſſet Uerũtñ librorũ eiꝰ lectionibus vtebaṫ. Cũq; proficeret i rhetoricã ſuꝑuenit i nycomediã maximꝰ ph̄ũs: nõ ille bizãtius p̄r euclidis ſʒ epheſiꝰ quẽ poſtea quaſi artes magicas exercentẽ valẽtinianus imperator p̄cepit occidi. Tũc igitur non ob aliã cãm nicomediã venerat niſi iuliani fama ꝑtractus. Apud quẽ iulianꝰ cũ verba philoſophica p̄guſtaſſet: cepit etiã doctoris imitari religionẽ. Js eñ etiã imꝑerij cupidinẽ aĩo eiꝰ imiſerat. Cũq; hec nõ laterẽt aures imꝑatoris inter ſpẽ metũq; cõſtitutus ſuſpitionẽ celare volens q: q dudũ integer fuerat xp̄ianus poſtea proditor eſt effectus tonſus monachicaʒ ſimulabat vitã: ⁊ latẽter exercebaṫ i philoſophica i manifeſto aũt ſacros xp̄ianorũ legebat libros. Deniq; in eccl'ia nicomedie lector eſt cõſtitutus: ⁊ ſub hoc habitu furorẽ declinauit imperatoris. Hec equidẽ ꝓ timore faciebat nequaq̄ ab ſpe recedẽs quã mẽte cõceperat. Dicebatq; plurimis amicoꝝ ſuoꝝ felicia fore tẽpora: quibꝰ ipſe rerũ potireṫ imꝑio. Dũ hec itaq; cõtra eũ ſic agerẽtur: gallus germanus eius ceſar conſtitutus venit ad nicomediã viſurus eũ dũ pergeret orienteʒ. Poſt paululũ vero ꝑẽpto gallo repẽte iulianꝰ quoq; fit ſuſpectus imperatori q̇ etiã eũ cuſtodiri p̄cepit: ⁊ dũ fuga lapſus fuiſſet diuerſa loca circũeũdo ſaluatꝰ eſt. Uixq; ſero vxor imꝑatoris euſebia celatũ inueniẽs/ ſupplicauit imꝑatori quatenus nihil mali pateretur: ſed vt potius ad philoſophãdum mitteretur athenas ¶ Theod. ¶ Cepit igitur iulianus imperialia ſceptra deſiderare. Quãobrẽ diſcurrẽs vniuerſaʒ helladã vates querebat reſpõſa reddentes conſulens ſi ad ſuũ imperiũ ꝑueniret inuenitq; virũ q̇ ei deſiderata ſe dicere fateretur. Js eũ perducẽs ad quendã ydolorũ locũ: ⁊ itromittẽs in aditũ ſeductores demones euocauit. Quibꝰ ſolẽniter apparẽtibus terrore cõpellitur iulianꝰ in frõte ſua crucis formare ſignaculũ. Tũc demones trophei dñici figurã reſpiciẽtes et ſue recordati deuictiõis repẽte diſparuerũt. Qd̓ agnoſcẽs magus cepit culpare iulianũ. At ille ⁊ terrorẽ ſignificauit et crucis ſe dixit obſtupuiſſe virtuteʒ/ eo ꝙ videntes hoc ſignum demones euanuerunt. Porro magus. non hoc ſuſpiceris inquit o bone vir q: timuerũt ſicut ais/ ſʒ abhominati hoc ſignũ potius abſceſſerunt. Et ita capiẽs miſerum odio repleuit xp̄iani ſignaculi iulianũ. ¶ Socrates. ¶ Poſt hec igitur imperator euocauit iulianum et conſtituit ceſarem. Danſq; ei coniugem conſtantiam ſororeʒ ſuam contra barbaros euʒ deſtinauit ad gallias. Hi namq; barbari quorum imperator conſtantius cõtra magnentiũ ſolatia petierat. cuʒ nihil profuiſſent cõtra tyrannũ romanorũ vaſtabãt vrbes. Cũ eſſet ergo iuuẽculus

Iulianus iuſſit vt preter cōciliū ducū ni
hil moliri preſumeret. Cūq; illi accepta
poteſtate negligerent/et ꝓpterea bar=
bari ſuperarent/tunc iulianus duces q̄
dem delitijs vacare permiſit. Sumens
aūt milites eiſq; ſpolia perēptorū ho=
ſtiū cōpromittēs/ initiū vincendi bar=
baros fecit et amorē ſuū apud milites
collocauit. Fertur itaq; dū in aliquā ci=
uitatē fuiſſet ingreſſus q: corona laurea
quib⁹ ſolēt ciuitates ornari inter colū=
nas pendēs rupto fune ſuꝑ eius caput
decidit eumq; aptiſſime coronauit. Quo
facto cūcti clamauerūt q: ei ſignū foret
imperij. Aiunt eñi quidā Cōſtātiū ꝓpter
ea cum contra barbaros direxiſſe vt ibi
deficeret. Sed neſcio vtrum vera ſuſpi=
cio ſit/nā qui ei germanā dedit vxorē ſi
hoc cogitaſſet cōtra ſe poti⁹ inſidias ex
citaret. Cū igit̄ iulian⁹ apud imperato=
rē de ducū negligētia quereretur/alter
mittit̄ magiſter armorū/eius alacritati
cōueniēs. Cuius miniſterio cū barbaris
fiducialiter eſt cōgreſſus/et dū illi ꝑ le=
gatos literas imperatoris eos ad ꝓuin
cias inuitātis oſtēderent: tūc ille legatos
eoꝝ miſit in vinculis. Factaq; cōgreſſio
ne vicit ita vt etiā captū regē Conſtātio
dirigeret. Hac felicitate prouectus a mi
litibus appellatur auguſtus. Cūq; coro=
na deeſſet imperialis: vnus E ſigna
portantiū torquē quē habebat ī collo ſu
mens iuliani capiti circūpoſuit. Hoc er=
go mō iulian⁹ imperator eſt fact⁹. Que
vero poſtea geſſerit, ille phūs iudicēt au
diētes. In ipſo nā principio miſſa legatio
ne apud cōſtantiū nec aiam bñfactoris
placās quecūq; ei videbant̄ agebat mō
iudices immutādo prouinciales mō de
rogādo cōſtantio et per vrbes ſingulas
publice relegendo ab eis barbaris defi=
nitas epl'as. Quamobrē plurimi eū ſe=
quebantur a cōſtantio recedentes. Tūc
igitur etiam figmentum chriſtianitatis
quod habebat abiecit. Et dum circuiret
diuerſas vrbes aperiens templa ydolis
offerebat et ſemetipſm paganorū pontifi
cē noīabat. Cūq; talia gereret inteſtinū
bellum cōtra cōſtantium queſita occa=
ſione preparabat ⁊ quātū ad eū ꝓficiſci
potuit. Non eñi ſine multo ſanguine ſtu
diū ei⁹ philoſophie potuerat adimpleri
niſi de⁹ cōciliorū iudex alteꝝ ſine alteri⁹
cōcertatione finiſſet. Nam cū veniſſet iu
lianus ad trachias nūtiatum eſt mor=
tuū fuiſſe cōſtātiū. Et hoc modo inteſti=
no bello romanū liberaret̄ iperiū. ¶ Ue
niēs F aūt iulianus cōſtātinopolim
cogitare cepit q̄admodū ſibi populū cō
placaret ⁊ eoꝝ fauorē decēter acq̄reret.
Qđ hac arte fecit. Bñ nāq; ſciebat cōſtā
tiū ab oībus populis nomē cōſubſtātia=
litatis amplectētib⁹ odiri. Ob quā rē ab
eccleſijs videbant̄ excluſi ⁊ eꝯ cōfiſcati
exilioq; directi. Simul etiā nouerat ⁊ pa
ganos fuiſſe cōtriſtatos ꝓhibitione ſa=
crificiorū ⁊ deſiderare adipiſci tp̄s quo
eoꝝ aperirētur templa ⁊ haberēt ydolis
immolādi licentiā. Sic igitur vtrūq; po
pulū merorib⁹ vulneratū a defuncto co=
gnoſcēs: ⁊ cōmuniter oēs eunuchoꝝ vio
lētia ⁊ precipue euſebij rapinis ingemi=
ſcētes: apud oēs ſemetipſm artificioſo ve
lamine cōmēdauit: ⁊ alijs quidem finge
bat alijs aūt ꝑ vanā gl'iam largus erat.
Oib⁹ tamē in cōe qualis eſſet religione
monſtrabat. Et primū quidē crudelitati
cōſtātij circa ſubiectos derogans ⁊ eam
corā populo vniuerſo redarguens iubet
epiſcopos exilio deportatos euocari et
cōfiſcatas eorū reddi ſubſtātias. Tem=
pla quoq; paganorū velociter ſuos ne=
ceſſarios precepit aperire. Eos aūt qui
fuerāt ab eunuchis oppreſſi recipere qui
male ab eis fuerāt abrepta ſanciuit: eu=
ſebiū vero p̄ſidētē imꝑiali cubiculo mor
te dānauit nō ſolū q: multos oppreſſerat
ſ; q: gallū quoq; fratrē ſuū ei⁹ accuſatio
ne adierat interēptū. ⁊ corp⁹ q̇dē cōſtan
tij regio honore ſepeliuit. Expulitq; pa=
latio eunuchos tōſores ⁊ cocos. Eunu=
chos quidē q: ei⁹ vxor obierat poſt quā
nō duxit aliā. Cocos aūt eo ꝙ cibis ſim
plicibus vteretur. Tonſores aūt vnus
inquit ſufficit multis. Scriptorum autē
plurimos fortune antique reſtituēs. reli
quis eoꝝ mercedē ſcripture dari prece=
pit. Abſcidit quoq; etiā publicū curſum
mularū ⁊ caballorū quos publicis iuſſit
vtilitatib⁹ miniſtrari. Hec ei⁹ opa laudāt
pauci: plurimiq; vituperāt. q: remoto fa
ſtu palatij cōtēptibile videbat̄ imperiū

Js enim etiam noctibus vigilans cōſcri
bebat libꝛos. Et deſcēdens in ſenatu pu=
blice recitabat. Solus em̄ imperatorū a
iuliano ceſare in curiā ſenatus recitauit
orationes, Honorabat quoqꝫ diſciplina=
rū cultores maxime phantes. Quāobꝛez
vndiqꝫ fama cōgregabat huiuſmodi vi=
ros emanātes circa palatia. q꞉ circūami
cti pallijs magis habitu ꝙ magiſterio
pandebantur. Erantqꝫ graues vniuerſis
chꝛiſtianis ſeductores viri: imperatoris
ſemper religioni fauentes. Habēs itaqꝫ
iulianus plurimū vane glorie vitiū: cun
ctos ante ſe principes lacerauit in oratio
ne quā de ceſaribꝰ ſcripſit. Hac ergo arro
gātia motus etiā contra chꝛiſtianos con
ſcripſit libꝛos. Ut ergo cocos atqꝫ tonſo=
res expelleret/opus phi non tm̄ impera=
toris egit vt aūt detraheret atqꝫ lacera=
ret neqꝫ phi neqꝫ principis fuit.

¶ Sozomenus. Capitulum.ij.

FErt̄ itaqꝫ mox in ipſo principio iulianum ſic aperte ⁊ impudenter negaſſe chꝛiſtianā fidē: vt quibuſdam
ſacrificijs et inuocationibus quas expe=
ditiōes pagani vocāt: ⁊ ſanguinē immo
lationū noſtrū baptiſma ſtudēt ablui et
abrenūtiare eccleſiaſtice cōfeſſioni. Et il
lo em̄ tēpore tā ſecreti ꝙ publice et in tē
plis licēter pagani ſacrificia celebrabāt.
Fertur q꞉ dū aliqs̄ ſacrificarēt oſtenſum
B ſit in viſceribꝰ pectoris immolati ſi
gnaculū crucis corona circūdatum. Quo
viſo. alios quidē ſacrificij miniſtros fuiſ
ſe perterritos eſtimātes quippe hmōi re
ligionis virtutē ⁊ xp̄iani dogmatis eter
nitatē eo q corona q circūdabat crucē vi
ctorie eſſet indiciū. et q꞉ ambitus circuli
a ſuo principio nuſqꝫ termiaret ſ; magis
rurſus reuerteret̄ i ſemetip̄o. Cūqꝫ ceteri
mirarentur: princeps huius ſcientie con
fortauit eos dicens pꝛoſpera ⁊ vtilia ſibi
indicia fuiſſe mōſtrata: ⁊ q꞉ magis ſignū
dogmatis chꝛiſtiani coerceret̄ nec ei quo
vellet dilatari liceret circuli termino cir
cunſeptum.

¶ Theodoꝛicus.

¶ Julianus em̄ metuens conſtantium q꞉
genere pꝛoximos tyꝛannidis formidine
perimebat lectoum ſociatus choro: ⁊ di=
uinos codices in eccleſia populo audien
te legebat. Nam et baſilicam martyruz
edificauit quam diuina pꝛouidentia nō
ſuſcepit. ¶ Sozomenus. Capitu.iij.

CUm adhuc pueri gallus ⁊ iulianus in cap padocia morarētur aiūt habuiſſe eos tunc ſtudiū vt ma
ximā baſilicā ad ſepulturā martyris ma
me fabricarēt. Et inter ſe diuiſerūt opꝰ.
Cūqꝫ ambo certarent in edificio vt alter
alterū ſuperaret: fertur aliqd̄ pꝛoueniſſe
miraculū ⁊ niſi hactenus ſupereſſent qui
hec ſe audiuiſſe ab inſpiciētibus enarra
rent videret̄ forſitā incredibile. Galli nā
q; pars augebat̄ ⁊ omnino creſcebat: iu=
liani ꝟo labores/alij quidē fodiebantur
alij terra ipſa vomēte ruderibꝰ implebā
tur. Aliquoties depoſita fundamēta ter
re cōpleri nō poterāt: ac ſi quedā violēta
virtꝰ ex loco īferiore repercutiēdo depel
leret. Que cū cūctis apparebat eſſe ꝓdi=
gioſa. Ex illo nāqꝫ exiſtimabāt q꞉ non eſ=
ſet vir ille in religiōe xp̄iana ſalubꝛis.

¶ Sozomenus. Capitulum.iiij.

CUm igitur ſo-lus tenuiſſet iperiuz tēplaqꝫ reſeraſſet ⁊ alia repararet: oēm deuotionē etiā miniſtris tē=
ploꝝ affluētiꝰ impēdebat. Sepe ꝟo ciui
bus in cōe reſcripſit: vt ad paganos acce
derēt ritus/⁊ eiꝰ donatiōe fruerent̄: xp̄ia
nis ſe inimicū aperte deſignās/ita vt ne
qꝫ venire ad ſe eos vellet neqꝫ legatiōes
eoꝝ ſuſcipere. Demū cū perſe mouiſſent
bellū legationē mittētibꝰ niſibinis tanqꝫ
oibꝰ xp̄ianis ⁊ neqꝫ tēpla reſerātibꝰ neqꝫ
ad eoꝝ ſacra volētibꝰ interminatꝰ eſt nō
ſe auxiliū p̄biturum nec legationē quaſi
pollute ciuitatis eſſe ſuſceptuꝝ: neqꝫ ad
eos primitꝰ acceſſurū. niſi cognoſceret in
paganitatē eē mutatos. Hoc ēt apō pale
ſtinā q̄ſtꝰ de ꝯſtātinēſibꝰ delegauit. Hic
enim locus cum eſſet gaze portus et ma
ioma vocarentur: eſſetqꝫ chꝛiſtianis ple
nus a conſtantino dignitatē meruit ciui
tatis: ⁊ ex filij eiꝰ noīe conſtantia nuncu
pata eſt. Jniuſtum enim arbitratus eſt

conſtantibus vt paganis ſubdita videre
tur eſſe gazenſibus. ¶Tunc ergo iuliano
regnãte:litem gazei cõſtantinienſib⁹ in=
tulerũt.Quo iudice reſidente cõſtantiã
rurſus eis ſubdidit/diſtantem quaſi ſta
dia viginti.Et ex illo ſublato priori noīe
gaze maritime vocabulo nũcupat.Ha=
bebat enim cõmunes iudices atq; duces
ſola vero iura eccleſie duas videtur oſtē
dere ciuitates .vtraq; eñ ſuũ epm̃ habe
ret clerum.Et vigilie martyrũ atq; colle
ctarũ apud eos ſeorſum fiunt: et termini
vtriuſq; epatus eccleſieq; ſiſtunt.Quodã
tempore defuncto mãmeno põtifice qui
dam preſulũ eccleſie gazeorum: ſtuduit
vtrũq; cleruȝ ſue ditioni ſubmittere fas
nõ eſſe dicens.vt vni ciuitati duo epi pre
ſiderent.Reſiſtentib⁹ maiomenis delibe
rauit ꝓuincie ſynodus:vt eis ꝓprium or
dinaret epm̃: oportere credens vt q̃ ſub
conſtantino ꝓpietatis religione ciuita
tis habere priuilegia meruerunt ꝛ paga
ni principis iudicio hec amiſerũt in ſa=
cerdotij ꝛ ordine eccleſiaꝝ nequaq̃ȝ dato
antiquitus honore priuarētur. Ea ſiqui
dē tēpeſtate ceſariã cappado cie
maximam ac feliciſſimã ciuitatē ita vo=
cari ꝓhibuit eiq; appellationē antiquaȝ
ceſaris abrogauit quam a claudio ceſa=
re ꝓmeruerat.Nã prius mazaca vocaba
tur.Habebat eñ odium ei⁹ antiquit⁹ eo
ꝙ oīs eius eſſet populus xp̃ianus/ꝛ tem
plum apud ſe iouis et patrij deſtruxiſſet
apollinis.Nã cũ etiã eo regnãte fortitu
dine ſacellum qḋ ſolũ remanſerat a xp̃ia
nis fuiſſet euerſum ciuitati crudelr̄ erat
infeſtus ꝛ paganoꝝ populos hic ꝛ illic ha
bitantes valde culpabat qui ſemetipſos
vlti nõ eſſent ꝛ quodlibet ꝓ fortuna ſuſti
nuiſſent.Oēs vero poſſeſſiões atq; pecu
nias ceſarieñſiũ eccleſiarũ cũ verberib⁹ ex
quirēs ad mediũ iuſſit afferri.Horq; ex
eis trecētas auri libras in erario publi=
co collocauit. Clericos aũt vniuerſos ag
gregari inter milites iuſſit duci ꝓuincie
ſeruituros qḋ eſt nimis graue ꝛ vehemē
ter iniurioſum.Populũ vo chriſtianoruȝ
cũ vxorib⁹ ac filijs inſcribi precepit ꝛ tãq̃
vicaneos tributa perſoluere:cũ intermi=
natione iurans q: niſi tēplũ rurſus feſti
nanter edificarent ꝛ ciuitatē nimis affli=
geret et neq; capita ſua galileos habere
permitteret.Sic enim ſolebat euocare
chriſtianos.Quod forte venerat niſi fine
celeri defeciſſet. Capi.v.

INitio nãq; par
cens chriſtianoꝝ clementior vi
ſus eſt ſciēs priores perſecu=
tores nihil ꝓfuiſſe ad augmē
tuȝ paganitatis quotquot punierint chri
ſtianos qui magis hinc creuerint ꝛ facti
ſunt glorioſi ꝓ vero dogmate morientes
Inuidiã ergo habēs eoꝝ glorie a tormē
tis abſtinuit iudicans eſſe neceſſariũ vt
ſermone poti⁹ ꝛ ammonitione ad paga=
nitatē colendã populo ſuaderet:credens
etiam hic ſe monſtrare clementem.

¶Capitulum.vi.

DIcitur eñ q: dũ
cõſtãtinõpolim apud fortunã ſa
crificaret:acceſſiſſet ad eũ mariſ
eps calcedonie:ꝛ publice ipſũ et ſine deo
apoſtatãq; vocitaſſet: illũ vero ſolã ei im
properaſſe cecitatē.Erat eñ ſenex ꝛ im=
becillitate oculoꝝ manu alteri⁹ agebat.
Super hec volēs etiã lacerare deũ con=
ſuete dixit.Neq; galileus de⁹ tu⁹ curare
te poteſt.Reſpondens vero marīs dixit.
Ego inquit deo meo ꝓ cecitate gratias
ago:q: hoc ideo eſt geſtum ne te videam
pietate nudatũ. Imperator autem nihil
rñdens abſceſſit.Sic eñ putabat poti⁹
roborari paganitatē:ſi ſe patientē ac mi
tem chriſtiano populo demonſtraſſet.

¶Capitulum.vij.

HEc itaq; faci=
ens qui fuerãt a cõſtãtio fu=
gati pro religione reuocauit
ꝛ confiſcatis patrimonia ſua
reſtituit:precipiens populo vt nullum
lederent chriſtianũ neq; nolentē ſacrifi=
care cõpellerent. ſponte vero accedētes
ad aras pri⁹ expiari apud demones: pur
garig; ſolitis eoꝝ ſacrificijs preparabat.
Clericis autem omnia priuilegia hono=
res conſuetudineſq; ſubtraxit:ꝛ leges po
ſitas ꝓ eis ſoluit: ipſoſq; curie tradidit:
ſimul ꝛ virgines atq; viduas q̃ ꝓ penu=
ria iter clericos paſcebant iuſſit exigi ea

quę dudum a publico accepiſſent Cōſtā
tinus eṅi imperator diſpones res eccle-
ſiarū vnicuiqꝫ ciuitati ꝓſpexit: vt clerus
ſufficiēter molumēta perciperet: ꝛ hoc le
ge firmauit qḋ hactanus mortuo iuliano
ſeruabat. Hāc exactionē aiūt nimis fuiſ
ſe crudelē. Auferebat eṅi ſubinde pecu-
nias ꝛ ornamēta ſacra: templaqꝫ ſub con
ſtātino ꝛ cōſtātio fundata deſtruebātur.
Date ad edificia pecunie rurſus exige-
bātur. Hac occaſione ſacerdotes ꝛ clerici
ꝛ pp̄ls chriſtianus crudeliter vexabatur.

¶Socrates. Capitulum. viij.

V Eridem tem
pus in alexādrinoꝝ maxi-
ma ciuitate ꝯtigit ex hmōi
cauſa ſeditio. Erat locꝰ qui
daꝫ in ciuitate antiquis tē
poribus deſolatus atqꝫ neglectus. mul-
taqꝫ ſorde cōpletus hic pagani olim dee
methre ſacrificantes hoīes immolabant
quē locū cōſtātius quaſi vacantē eccleſie
alexādrine cōceſſerat. Hic georgiꝰ volēs
oratoriū fabricari ꝑurgiū faciebat. Qḋ
dū fieret. inuentū eſt illic aditū in multa
ꝓfunditate ꝯſtructū in quo paganoꝝ mi
niſteria celebrabant. Erāt eṅi ibi calua-
rie hoīm plurime: maioꝝ pariter ꝛ infan
tiū qui perhibebant illic extincti vt ex co
ruꝫ viſceribꝰ artes magicas exercerent.
Hec igit chriſtiani reperientes in adito
methre ſtuduerūt ad irriſionē paganoꝝ
vniuerſis hec facinora referare: diuulga
bātqꝫ capita hoīm q̄ cōpererāt. Hec ale-
xādrie pagani reſpiciētes ꝛ opprobrium
nō ferētes: ira ſuccēſi ſunt: ꝛ oē q̄ ad p̄ns
iuenerūt arma iudicātes: impetu ꝯ xp̄ia
nos facto multos interemerūt. Alios gla
dijs: alios fuſtibꝰ aut lapidibꝰ: alios fu-
nibꝰ ſtrāgulātes: quoſdā etiā crucifigen
tes ad ſacre crucis iniuriā ꝑimos diuer-
ſis vulneribꝰ affligētes. Et ita geſtū eſt
vt neqꝫ ꝓximis parcerēt: ſꝫ p̄hs p̄hm per
cuſſit: ꝛ frater fratrē: pr̄ parētes ꝛ filios in
uicē ſua nece graſſati ſūt. Quāobrē xp̄ia
ni eūdē locū purgare decreuerūt. Capit. ix.

I Nterea cuꝫ iudi
ces denūtiaſſent mortuū fuiſſe
ꝯſtantiū ꝛ imperare iulianū: ſe
ditionem fecit in alexandri a populꝰ pa-
ganoꝝ ꝛ impetu facto ꝯtra georgiū vin-
culis eū alligauerūt. Quē poſt paululū
veniētes ad carcerē peremerūt: eiuſqꝫ ca-
dauer imponētes camelo a mane vſqꝫ ad
veſperā per totā portauerūt ciuitatem: ꝛ
circa ſero cōcremauerūt. ¶Multi ferūt
arrianoꝝ q̄ ab amatoribus athanaſij fa
ctū: ſed ego reor indubitanter hoc feciſſe
gētiles: cū vtiqꝫ ꝛ querelas haberēt ad-
uerſus ꝓpter ydola ꝛ tēploꝝ iniurias: ꝓ-
hibitionemqꝫ ſolēnitatū: quod etiā iuliā
nus ſic ſe habuiſſe teſtatur per literas ad
alexandrinos miſſas: in quibꝰ culpat eos
penamqꝫ relaxat quaſi ꝓpter reuerentiā
ſerapis quē ciuitatis conſeruatorem di-
cit: et alexandri conditoris eius: necnon
iuliani ſui auunculi in paganitate deuo
ti et chriſtianos nimis odientis.

¶Capitulum. x.

D Icitur eṅi q̄
ſtudiū habuerit vt in the
ſauros imperator eos plu
rima et p̄tioſa eccleſie an-
thiochene vaſa recōderet
et quia clauſiſſet eccl'ias ꝛ vniuerſos cle
ricos effugaſſet ꝛ ſolū tūc theodoricū ſte
tiſſe p̄ſbyterū. Quē dū tāqꝫ vaſoꝝ cuſto-
dē cōprehēſum crudel'r ſauciaſſet: nouiſ
ſime gladio p̄cepit occidi. Qui fortiter in
ter vniuerſa tormēta r̄ndit. Et ꝓ dogma
tis cōfeſſione deuicit. Cūqꝫ vniuerſa deo
dicata vaſa ꝛ pallia collegiſſet ꝓijciens
hec in terra ꝯtumelijs ꝛ iniurijs vt voluit
agēs chriſtū: ſuper ea etiā ſedit: ꝛ cumu-
lū auxit iniuriarū. Morꝰqꝫ verēda eiꝰ ꝛ lo
ca femoribꝰ circūpoſita ferūt eē ꝑcuſſa: ꝛ
ad tm̄ ꝑuenit vſqꝫ ad putredinē vt vermes
crearet: medicis laborātibꝰ nec valētibꝰ
vincere paſſionē. Cōficiebāt eṅi oīmoda
p̄tioſaqꝫ medicamina ex pinguibꝰ vola
tilibꝰ vt eoꝝ craſſitudine corrupta ꝛ pu
trida mēbra linirētur. Hoc facto vermes
ad ſuperficiē ꝓuocabāt: q̄ in ꝓfundo ebul
liētes viuas ſerpebant carnes. Et donec
moreret nō fuit ab hac paſſiōe ſecutus.
Hoc itaqꝫ claruit diuina indignatiōe gē
ſtū dū etiā cuſtodes imperaliū theſau-
roꝝ ꝛ alij plurimi aduerſus eccl'ias inſur
gentes: inopinata et miſerāda morte de

functi ſunt quaſi ſuperna indignatione damnati. Capitulum.xi.

His dictis tēp⁹ eſt vt memoriā faciamus euſe bij ⁊ nectari ⁊ zenonis fratruꝫ chriſtianoꝝ cōtra quos odiuꝫ exercētes populi gazeoꝝ domi celatos ⁊ comprehēſos vinculiſqꝫ traditos atqꝫ flagellatos poſtea cōuenientes in theatruꝫ aduerſus eos clamare ceperūt: quaſi eorū tēpla deſtruxiſſent ⁊ in iniurias paganoꝝ ꝑterito tpe multa geſſiſſent. Cūqꝫ alterutros vt vulgi mortis eſt excitarēt: concurrētes ad carcerēꝫ educētes eos crudeliter, occiderūt nūc in terra ꝓnos: nūc ſupinos trahētes atqꝫ percutiētes ⁊ vulnerātes lignis lapidib⁹ atqꝫ fuſtib⁹. Audiui nāqꝫ etiā mulieres egreſſas: ⁊ cum radijs telarū eoꝝ corpora vulneraſſe: ⁊ cocos publicos: alios aquā alios feruētes ollas fudiſſe ſup eos: alios ſubulis eorū mēbra perforaſſe. Cūqꝫ eos dilaceraſſent capiteqꝫ fregiſſent ita vt cerebrū in terra iaceret: dedūxerunt ante vrbem vbi ſolebāt mortua iumēta proijcere. ibiqꝫ eorū cōcremātes oſſa q̄ remāſerant inter cadauera cameloꝝ ⁊ aſinoꝝ permiſcuerūt ne poſſent facile reperiri: qđ nō diu latuit. Quedā nāqꝫ mulier chriſtina nō tñ de gaza diuino ꝓcepto per noctē colligēs et in vrnā recōdens zenoni eoꝝ cōſobrino ſeruāda cōtradidit. Deus eñ per viſuꝫ mulieris reuelauit hunc virū: ei namqꝫ erat ignotus ⁊ nuper habita perſecutione celabaꝫ. Hoc ergo mō p̄ mulierē reliquias eoꝝ accepit et interim domi ſeruabat. ¶ Cūqꝫ is eiuſdē eccleſie ſuſcepiſſet epatum imperāte theodoſio fabricata baſilica ante ciuitatē ⁊ altare fixo oſſa martyrū collocauit iuxta cōfeſſorē neſtorē. Qui dū in vita ſua cū iſtis ſuis ꝓximis habitaret: cum martyribus cōprehenſus a populo vinculis eoꝝ flagelliſqꝫ participatus eſt. Is enim dum traheretur habens pulcherrimū corpus ad miſerationē perſequētes adduxit. Quē ante portas ſemiuiuū morti tñ proximuꝫ proiecerūt: Hūc colligētes quidā zenoni detulerūt. Apud quē dum curaretur defunctus eſt.

¶ Capitulum.xij.

Inter hec aūt dū hilarionē monachum gazei requirerēt fugijt in ſiciliā vbi ligna de mōtib⁹ colligēs ⁊ in ciuitate vendens: tranſibat quotidianā vitam. Cūqꝫ eius illic virtus fuiſſet patefacta: per demones venit in dalmatias ibiqꝫ virtute diuina plurima miracula faciebat: ita vt etiā mare quod quedā occupauerat loca ſua oratione repelleret. Sed etiam hinc rurſus abſceſſit: qꝫ vbi laudabatur habitare declinabat: demutādo loca cunctis eſſe ſtupebat incert⁹ atqꝫ opinionē ſuam crebra migratione deſtruere. Nouiſſime vero dū nauigaret cyprū venit in paſuꝫ. Inuitatuſqꝫ ab epo paſi dilexit locum et circa prediū charybdim nūcupatuꝫ ꝓhatus eſt. Quem vt martyr nō eſſet fuga ꝓhibuit. Fugiebat enim q: preceptū diuinum eſt non expectare perſecutores. Nā qui in perſecutione cōprehendūtur forti ter ferre iubentur. Gazei ſiquidem ⁊ alexandrini contra chriſtianos talia geſſiſſe noſcūtur. Sed heliopolitani et arethuſi ſiriā habitātes ad tantā venere crudelitatē ſicut illorū tēpoꝝ hoīes explanarūt vt ſacras virgines inſolitas a populo vi deri publice nu[illegible]datas ſtare cogerent in theatro. Quas primitus irriſerūt poſtea totonderūt nouiſſime per mediū ſectas: porcos vt eas comederent ꝓuocabant. Ut ergo reor heliopolitas ad crudelitatē ſacrarū virginū res illa ꝑduxit eo ꝙ paterna cōſuetudo qua fornicabantur eoꝝ virgines anteqꝫ nuberent ꝓhibita videreꝫ. Conſtantinus enim deſtructo in ea ciuitate veneris tēplo: pri⁹ apud eos cōſtruxit eccleſiā ⁊ cōſuetas fornicatiōes lege ꝓhibuit exerceri. Arethuſij vo ¶ marcū ſue ciuitatis epm ſenē vita ⁊ ꝑuerſatiōe reuerēdū: mirabili morte peremerunt. Hunc eñ etiam pri⁹ habuerūt odio ſumꝫ: eo qđ Conſtantij temporibus vt paganos ad chriſtianitatē reduceret tēplū eorum ornatiſſimum pretioſumqꝫ deſtruxerit. Cūqꝫ iulianus imperaſſet motus in eum eſt. et precepit vt aut eſtimationem populi redderet aut eum rurſus edificaret. Et dum vtrumqꝫ impoſſibile

foret chriſtiano ſimiliter ⁊ ſacerdoti primo fugut ſm euangelicam legem. Poſteã vero cum multi propter eum periculis et neceſſitatibus ſubderentur: de fuga reuerſus eſt ⁊ ſponte ſemetipſuʒ populo quod vellent in eum exercere contradicit. Qui dum laudare philoſophuʒ debuiſſent: credentes potius cõtemptorem irruẽtes in eum et per ſingulas plateas trahentes eius capillos et mẽbra dilacerabant viri ſimul et femine ita vt ſubtilibus teſtibus eius aures abſcinderent. Uerum infantes apud magiſtros poſiti deludebant ei alapis cedentes et graphijs ſine aliqua parcitate pungentes. Quem etiam in cunicula depoſuere ſetentia. Cumqꝫ adhuc reſpiraret eũ ex melle et liquamine perungentes et in ſportam mittentes appenderunt in aerem. Dicit ergo ꝙ tũc veſpis et apibꝰ eũ contingentibus: et carnes eius veſcentibus dixerit arethuſijs quia ipſe quidem eſſet excelſus: illos vero videret in humili conſtitutione ſed poſtea hoc etiam ipſos fore paſſuros. ¶ Theodoricus. Hoc igitur argenteo cogebant eum vt templum reedificaret aut daret expenſas. Quod dum non faceret putantes pauperem vel medietatem petebãt pecuniarum nouiſſime vel paucum aliquid exigebant. Quibus ait. Nec vnum obolum pro omĩbus dabo ſic igitur ſuperati ab eius ſe ſuſpẽdere ſupplicijs. ¶ Sozome.

¶ Sermo fertur quia tunc prefectus precipue paganus fuerit admiratus marci conſtantiam et ad principem veniens quereretur dicens eſſe verecundum vt in vno ſene tanta tormenta committerentur et chriſtianos dum talia paterentur fieri glorioſos: ſe vero magis eſſe opprobrio Marcus ergo tali eſt fine coronatꝰ.

¶ Capitulum. xiij.

Eodem tempore macedoniꝰ quoqꝫ theodolus ⁊ A thacianus friges martyrum pignora conſecuti ſunt. Nam dum in media ciuitate frigie templum aperuiſſet prouincie iudex: et longo tempore plenum ruderibus emundaret. ingredientes iſti per noctem idola contriuerunt. Cũqꝫ ꝓpter hoc multi cõprehẽſi ad ſupplicium ducerentur: illi ſemetipſos innotuerũt. Quos dũ iudex quaſi habita ſatiſfactiõe delictoꝝ nollet occidere: populis clamãtibus vario tormentoꝝ genere caſtigauit. Nouiſſime vero in craticula ſuperpoſitos ardere precepit. Cũqꝫ cremarent ſi aſſis inquiũt carnibꝰ amatie delectaris: ſic eñ vocabat iudex: alterã latera ignibꝰ obiice ne dũ comedere ceperis carnes ſemi crudas inuenias: et iſti ergo fortiſſimi certamie deuicerũt. Aiũt itaqꝫ buſirim i an B cyra galatie clariſſimã fortiſſimãqꝫ habuiſſe ꝯfeſſionem cũ fuiſſet i hereſe q̃ vocat eucratiſtaꝝ. i. abſtinentiũ. Tũc eñ dũ iudex cõprehendiſſet quaſi ꝯ paganos inſilientẽ: torquere volebat in publico iuſſitqꝫ vt appẽderet in ligno. Tũc buſiris extẽſis cito manibus ſupra caput nudauit latera dicẽs opus nõ eſſe vt miniſtri appendẽtes euʒ deponẽteſqꝫ laborarẽt. cũ eẽt iꝑe pnꝰ ad penã quã vellẽt exercere: ⁊ latera ſua tortoribꝰ ꝓpararet: miratuſqꝫ eius ꝓmiſſionẽ iudex rei experimẽto magis obſtupuit. Nã dũ vngule ferree eiꝰ latera vehementius exararẽt: donec iudici placuiſſet ſuſtinuit manus extẽſas ⁊ plagas cũ alacritate ſuſcepit. Poſt hec aũt reductꝰ in vincula quieſcebat. Porro poſt paululũ morte nũtiata iuliani: vſqꝫ ad theodoſij principatũ vixit ⁊ in eccliam catholicam acta penitẽtia prioris hereſeos conuerſatus eſt.

¶ Capi. xiiij.

IN illo ſiquideʒ tpe ferũt vitã finiſſe martyrio baſiliũ ecclie ancyrane pſbyteꝝ ⁊ eupſichiũ ceſarieñ. capadocie ducta nup vxore dum adhuc q̃ſi ſpõſus eẽ videret. Eupſichiꝰ eñ pemptꝰ ẽ ꝓpter fortune tẽplũ qd ſicuti iã dixĩmꝰ diruptũ fuerat ⁊ in cõe ceſarieñ. irã pncipis ſunt experti: alij qdẽ morte alij fuga mulctati ſunt. Baſiliꝰ autẽ ſtudioſus vir circa dogma ꝓbatꝰ dũ vixit ꝯſtãtiꝰ reſtitit arrianis. Et ꝓpterea eudoxij decreto ab ordine eſt remotus eccleſiaſtico. Cum vero iulianus tenuiſſet imperium chriſtianos publice commonebat vt proprium dogma ſeruarent: nec paganoꝝ ſuperſti

tione macularent: honoreſq; collatos a principe pro nihilo iudicarent: tpales vtiq; ꝛ ꝑpetue dānatiōis autores. Propterea ergo in ſuſpitione ꝛ odiū veniēs paganoꝝ qm̄ publice ſacrificantes inſpiciens ſtabat ꝛ ingemiſcēs orabat atq; clamabat ne vllus xp̄ianoꝝ hmōi errore teneretur obnoxius. cōprehenſus ꝛ traditus ꝓuincie iudici multa tormēta fortiter ſuſtinens martyrio coronat⁹ eſt. hec ergo colligens ſub vno retuli licȝ diuerſi anni vel dies coꝝ videantur eſſe martyrij.

¶ Theodoricus. Capitulū. xv.

QUe enī ydolorum ſeductiōibus ſubditi tpe illo ꝗ cōmiſerint: multa quidē ſunt ꝛ ꝓprijs libris exēria. Sed ego ex multis pauca narrabo. In aſcalonia ſiquidē ꝛ gaza viroꝝ ſacerdotio dignoꝝ ꝛ mulierū ꝟginitatis ꝯuerſatione pollentiuȝ diuidētes vteros ꝛ ordeo cumulātes oppoſuerūt comeſtioni porcoꝝ. In ſebaſtia vero que eſt eiuſdē ꝑ puincie ciuitas: iohānis baptiſte ſepulchrū aperuerunt: ignīq; tradiderunt: oſſa vero ac puluerem diſperſerunt. Porro ſcelus qd in phenice cōmiſerūt qs poterit vel dicere ſine lachrymis vel audire? In heliopoli ꝗ enī que eſt circa libanū erat quidā dyaconus noie cyrillus. Is imperāte cōſtantio ſuccenſus zelo diuino multa ydola que ibi adorabant̄ ꝯtriuit ꝛ igni cremauit. Cuius actiōis memores nec noiandi viri nō ſolū peremerūt eū ſed etiā ſecantes ventrē ex eius iecore comederūt. Qui tn̄ oīm inſpectatorē nō potuerūt effugere: ſed dignas reddiderunt ſua preſumptione penas. Quicūq; enī illo ſcelere participati ſunt dentibus caruerūt et facti oēs elingues ſunt. Nā ꝛ ipſe lingue pariter defluxerunt ꝯſumpte putredine Perdiderūt etiā viſum etiā paſſionibus ſuis ꝟtutē ꝑdicauerunt oibus pietatis.

¶ Caputulum. xvi.

IN emeſa vero que eſt in eius ꝯfinio ciuitatis dyoniſio gūdini. i. muliebri eccleſiā que deo nuꝑ fuerat edificata dedicauerūt ꝛ ad deriſionē ſimulachrū illuc ſtatuētes: androginum ideſt qd virū monſtraret ac feminā. In doroſcoloño inſigni trachie ciuitate emilianus inuictiſſimus decertatos a capitolino vniuerſe trachie iudice igni traditus eſt. Porro marci arethuſij epi geſta vel paſſio ſoſlocet ꝯtentione noſcit̄ indigere vt digne actus illius tragedie ordine recitent̄. ¶ Capitulum. xvij.

INnumera quoq; alia omni terra et mari ab impijs ꝯ pios illo tpe ſunt cōmiſſa. Tūc igit̄ apte deo odibilis imperator: ꝯ pietatē ponebat leges ꝛ primū quidē iterdixit galileoꝝ filijs (ſic enim ſaluatoris noſtri cultores nolabat) poetaꝝ rhetoꝝ atq; phoꝝ legere diſciplinas. Proprijs inqt pēnis ꝫm ꝓuerbiū vulneramur. Ex noſtris enī armati ꝯſert prliōibus ꝯ nos bella ſuſcipiūt. Poſt hāc aliā poſuit legē ꝑcipiēs galileos expelli. militij. ¶ Socrates. Capitu. xviij.

Bitur athanaſium de fuga remeantē alexādrinoꝝ populus libēter excepit. Expulerūtq; eccleſijs arrianos et athanaſio ſcepta venerabilia tradiderunt. Uerum arriani in domibus ignobilibus ſe colligentes in loco georgij luciū habuerūt. ¶ Capi. xix.

EA ſiquidē tempeſtate lucifer caralēſis: et euſebius vercellēſis epi imperatoris iuſſione ab exilio reuocāt̄. Utrū enī vltra thebaidis terios ab exilio remeātes: tractabāt quēadmodū corruptā eccliā repararēt. Placuit igit̄ vt lucifer qdē ad anthiochiā ſyrie puenīret. euſebius alexandriā vt vna cū athanaſio facto ꝯcilio ecclie dogmata repararent. Lucifer tn̄ miſit in locū ſuū dyaconū per quē ꝓfeſſus eſt ratū ſe habituruȝ qd eſſet ꝯcilio ordinate ꝯſtitutū. Ipſe autem veniēs antiochiā fluctuantē inuenit eccleſiā. erat enī inter ſe turba diuiſa et non tantū hereſis arriana que erat ſub euzoio diuidebat eccliam ſed etiā melecij ſequaces

cũ ſequaces ſtudiũ habẽtes circa ſuũ pſu-
lem a ſuis cõſortib⁹ receſſerũt. ¶Tũc ergo
lucifer ordinãs eis Paulinũ epm rurſus
abſceſſit. Euſebius autẽ veniens alexan
driam cum athanaſio cõciliũ celebrauit.

¶Capitulum vigeſimum.

Conuenerunt
q; ex diuerſis ciuitatibus
epi ⁊ de maximis neceſſa-
rijs rebus habuere tracta
tũ. Ubi etiã de ſanctiſpiri-
tus diuinitate tractãtes eũ in cõſubſtan
tiali trinitate comprehenderunt. Et ver
bum inhumanatum nõ ſolũ carne ſʒ etiã
aia declararunt ſicut olim viris eccleſia
ſticis cõplacuerat. Non eñ nouã religio
nem in eccleſiam introduxerunt: ſed quo
modo ab initio eccleſiaſtica traditio do-
cuit xpianos. Sic eñ oẽs antiqui ex hoc
habita huius diſputatiõe ſermonis ſcri
pturã nobis probatiſſimã reliquerunt.
Nam hireneus ⁊ clemens ⁊ apolinarius
hierapolites et ſerapio anthiochene pre
ſul eccleſie aiatum eum qui inhumanat⁹
eſt in ſuis ſermonib⁹ ſunt pfeſſi. Necnõ
per berillum epm filadelfie i arabia con
ſtitute facta ſynodus: ſcribẽs ad eundẽ
berillũ hec ipa contradidit. Sed etiã ori
genes vbiq; i ſuis libris aiatuʒ noiauit
eum q̃ eſt inhũanatus: pter tñ nouos
thomus ei⁹ in geneſi hoc ſacramentũ cõ
gruenter exponit. vbi adã quidem xpm
euam vero eccleſiam latius explanauit.
Horum itaq; dictorum digni ſunt teſtes
ſanct⁹ pamphilus et q̃ ex eo habebat co-
gnomen euſebius. Ambo namq; ⁊ cõiter
origenis vitã cõmendantes: ⁊ ei⁹ aduer
ſarijs reſiſtẽtes inſignibuſq; libris ſatiſ-
factionem p eo cõponẽtes nõ primũ ori
genẽ ad hanc diſputationẽ veniſſe dicũt
ſed myſticã ecclie interpretatũ fuiſſe tra
ditionẽ. At illi q̃ alexandriam conuene-
runt: nõ ſine ſubtili inueſtigatione que-
ſtionem de ſubſtãtia et ſubſiſtẽtia reliq-
runt. Oſius namq; cordube hiſpanie pre
ſul de quo iã ſermo prelatus eſt premiſ-
ſus ab imperatore conſtãtino vt flãmam
tunc ab arrio excitatã extingueret: etiam
ſabellij libiẽſis dogma deſtrueret de ſub-
ſtantia ac ſubſiſtẽtia habuit queſtionẽ.

¶Sozomen⁹. ¶Interea plurimi epi
in alexandria congregati cũ athanaſio ⁊
euſebio niceni cõſilij cõſtituta roborauẽ
runt: ⁊ cõſubſtãtialẽ prĩ ac filio ſpiritum
ſanctũ ſunt pfeſſi: trinitateq; nolauerũt.
Et qm̃ de ſubſtãtia ⁊ ſubſiſtẽtia queſtio
turbabat eccleſias ſapienter decretum
eſt vt his nominib⁹ ptra ſabellianos ſo-
los vtamur ne noim inopia idem putet
eſſe ſubſiſtẽtia q̃ ſubſtãtia. ¶Socrates.

¶Capitulum.xxi.

Necquideʒ tũc
ſynodus: nos aũt de ſubſtã-
tia ⁊ ſubſiſtẽtia ſi qd nouim⁹
abſurdũ nõ eſt breuiter indi
care. Igit̃ q̃ helladicũ explanauere pru-
dẽtiã: ſubſtãtiã qdẽ diuerſo mõ diffiniue
rũt. Subſiſtẽtie ṽo neq; ſermonẽ fecerũt
vllũ. Heryne⁹ aũt grãmatic⁹ in libro vbi
verba per literã colligit: etiã barbarũ vo
cat hoc verbũ: neq; apð aliquos antiquo
rũ dictũ ⁊ vel ſi alicubi ſit inuẽtũ nõ hoc
indicare qð nunc intelligit̃. Nã apud ſo-
phoclẽ in phemea locũ inſidiarũ ſignifi-
care ſubſiſtentiã meminit. Apud menan
drum veluti feces que ex vino colligunt
in dolio ſubſiſtẽtiã deſignare dicit. Sciẽ
dũ tñ qz lʒ antiq̃ phi hũc ſermonẽ reliq-
rũt: tñ iuniores phorũ p ſubſtãtia ſubſi-
ſtẽtie ſermone ſunt vſi. Subſtãtie ṽo dif-
finitionẽ diuerſis modis explanauerũt.
Si ergo definitiõe ſubſtãtia circũſcribit̃
quõ in deo q̃ nõ põt cõprehẽdi pprie hoc
vti ſermone poterim⁹. ¶Uerũ euagrius
in monachico libro petulãter qdẽ incõ-
ſiderate de deo diſputãdũ eſſe phibuit.
Diffiniri ṽo diuinitatẽ modis oĩbus in-
terdixit. Ait eñ rerũ cõpoſitarũ eſſe diffi
tiones. Is itaq; ſic ait. Ols inqt ppoſitio
aut genus hʒ qð predicat̃ aut ſpeciẽ aut
differẽtiã: aut propriũ aut accidẽs: aut ex
his cõpoſitaʒ orationẽ. Sed nihil in ſctã
trinitate horũ q̃ dicta ſunt poterit cõpre-
hendi. Igit̃ qð ineffabile eſt rõne tacitur
nitatis adoret̃. Hec qdẽ euagri⁹. Nos au
tẽ lʒ facta digreſſione hec dixiſſe videa-
mur tñ tãq̃ vtilẽ hyſtorie cãʒ nos retuliſ-
ſe non penitet.

¶Pars libri athanaſij de ſatiſfactione fu
ge. ¶Capitulũ.xxij.

VErum athanaſius librū de ſatiſſactiōe fuge olim a ſe cōſcriptū tūc eis preſentibꝰ legit. Cuius partes veſtes: ⁊ que proſint hic intexens totū librū multorū verſuum ꝗrere ⁊ legere ſtudioſos ammoneo. Ait eīm. Ecce huiuſmodi ſunt preſumptōes impioꝝ: hec agētes nec erubeſcētes. i quibꝰ primū cōtra nos mala ſunt machinati hactenus accuſant quoniā manꝰ eorū preparatas necibꝰ declinare potuimꝰ: ⁊ amariſſime potiꝰ ingemiſcunt: qm̄ nos penitꝰ amputare nequiuerūt: ⁊ improperāt timoris cauſaꝫ ignorantes: quia dū hoc ſubmurmurāt/in ſemetipſos magis retorquēt culpā. Nā ſi fugere malū eſt: perſequi multo deteriꝰ. Hic quidē ne moriaꝝ abſcōdiꝝ: hic aūt ꝑſequitur vt occidat. Et vt fugiaꝝ quidē ſcriptū eſt. Qui aūt ꝗrit occidere preuaricatur legē: ⁊ magis ipſe fugiēdi prebet occaſionē. Si ergo fugā improperāt ꝑſequētes: erubeſcāt potiꝰ ſemetipſos. Quieſcant inſidiari ⁊ quieſcūt cōtinuo fugientes. Sed a calliditate nō deſinūt ſua⁊ cōprehendere omni virtute feſtināt: ſciētes qꝛ fuga ꝑſecutionē patientiū: indiciū eſt maximū ꝑſequētiū. Nullus eīm mitē atqꝫ clemētē fugijt aliqñ: ſed magis ferocē ſimul⁊ callidū. Ois eīm qui gemebat⁊ vexabaꝝ a Saul fugiebat ⁊ veniebat ad dauid. Sed iſti ꝓpterea eos q̇ abſconſi ſunt interimere ſtudent: ne coꝝ malitiā videātur arguere: qui etiā in hac parte cecanꝝ. Nā quāto fuga manifeſtior eſt tāto amplius coꝝ inſidijs neces exiliaqꝫ cōmiſſa oībꝰ ſunt aperta. Nā ſiue perimāt: mors cōtra eos ſemꝑ exclamat: ſiue rurſus exilia minenꝝ vbiqꝫ ipſi cōtra ſe mali memoriā deſtinare noſcunꝝ. Et ſiquidē ſanam haberēt mētē: viderēt ſemetipſos in his eſſe cōſtrictos: ſeqꝫ in cōcilijs ſuis offendere. Sed qm̄ ſapere perdiderūt ꝓpterea ꝑſecutione decipiunꝝ: ⁊ querētes occidere ſuā nō contēplanꝝ impietatē. Nā ſi derogant eis qui fugiūt ꝗrentes occidere: quid faciant cū vident iacob fugientē eſau fratrē ſuū: ⁊ moyſen in madiā deſcēdiſſe ꝓpter Pharaonis timorē? Quō ſatiſfacient fugiēti dauid ſaul qui in domū miſit vt interimeret eum dum abſconſus eſſet in ſpelūca: ⁊ mutaſſet vultū ſuum donec declinaret ab abimelech. ob quā cauſam inimicoꝝ euaſit inſidias. Quid dicant iſti qui oia proferunt petulāter videntes maximū helyā in oratiōe quidē mortuū ſuſcitaſſe: ⁊ tū̄ abſcōſuꝫ ꝓpter achab et fugiſſe ꝓpter inſidias hiezabel. Tunc etiā ꝗſiti filij ꝓphetarū celati ſunt latentes in ſpeluncis apud abdiā. Sed ſi hec tanqꝫ vetera non legerunt: ſaltē memoriā habent euāgelioꝝ. Nam ⁊ diſcipuli propter metum iudeoꝝ receſſerunt celantes ſemetipſos: ⁊ paulus in damaſco a principe gētis queſitꝰ de muro in ſportaꝫ depoſitus eſt ⁊ manꝰ querētis effugijt. Hec igitur de ſanctis viris ſcriptura dicente: quā putas excuſationē ſue petulātie poterūt inuenire. Sine ergo timorē improperent cōtra ſemetipſos veſani loquunꝝ ſiue cōtra voluntatē dei hoc dicant fieri ſcripturarū diuinarū videtur penitus inexperti. Nā in lege preceptū fuit vt deputarentur etiā ciuitates ad fugā: quatenꝰ hi qui querebātur ad mortē quoquomodo liberari poſſent. In nouiſſimo vero tēpore ſeculorū veniēs: ipſum quod moyſi locutum eſt patris verbū rurſus hoc dedit mandatū dicens. Cum perſecuti vos fuerint in hac ciuitate fugite ad aliā. Et poſt pauca dicit. Cum ergo videritis abhominationē deſolationis que dicta eſt per danielē prophetā ſtantē in loco ſancto qui legit intelligat. Tūc qui in iudea ſunt fugiant in montana: qui in tecto eſt nō deſcēdat tollere aliquid de domo ſua qui in agro nō reuertatur tollere veſtes ſuas. Hec etiam ſciētes ſancti hmōi habuerunt cōuerſationis modū. Que enim nūc ꝑcepit dñs: hec etiā ante incarnatā ſui preſentiam in ſanctis locutus eſt. Et hic eſt hoim terminus ad ꝑſecutionē ducēns vt quod deꝰ iubet hoc faciant. Propterea et ipſum verbum propter nos humanatum cū quereretur ſicuti nos ipſe abſcondi dignatū eſt: et iterū dū ꝑſecutionem pateretur fugijt et inſidias declinauit. Dicebat enim cum ſicuti famē et ſitim etiam hoc pati et hoc modo oſtendere ſemetipſum humanatum. Ab initio ſiquidem mox homo factus eſt: cū eſſet

paruulus ipſe per angelū mandauit Joſeph. Surgēs ſume puerū ⁊ matrē eius et fuge in egyptū. Futurus eſt enim herodes querere animā pueri. ¶ Mortuo quoq; herode videtur ꝓpter archelaum filiū eius in nazareth fugiſſe qñ iā etiaȝ deū ſemetipſum innoteſcebat: ⁊ manum aridā reſtituerat ſanā: ⁊ phariſei q̄dem egredientes cōciliū fecerūt aduerſus euȝ vt eū occiderēt. Jeſus aūt ſciēs diſceſſit inde. Nam ⁊ qñ lazarū ſuſcitauit a mortuis: ab illa inq̄t die cogitauerūt vt occiderēt eū. Jeſus ergo iā nō palā ambulabat inter iudeos: ſed abijt inde in regionē iuxta deſertū. Deinde ſaluatore dicēte. Anteq̄; abraam fieret ego ſum: iudei quidē tulerūt lapides vt mitterēt ſuper eum. Jeſus aūt abſcōſus eſt ⁊ exijt de tēplo. Et trāſiēs per mediū eorū ibat ⁊ ita diſceſſit. Putas hec vidētes magis autē audientes cū nō videāt quomodo ſecundū quod ſcriptū eſt nō debēt igne cōburi qm̄ cōtraria his q̄ dn̄s facit ⁊ docet cogitāt ⁊ loquuntur? Nā qñ Joānes martyriū ſuſtinuit eiuſq; corp⁹ ſepelire diſcipuli/audiēs Jeſus diſceſſit inde in nauē ad deſertū locū ſeorſuȝ. Dn̄s itaq; hec faciens ita dicebat. Sed vtinam iſti vel ſic erubeſcerent/et vſq; ad homines ſuā petulātiā declararēt: ⁊ nō magis ac magis inſaniētes viderētur etiā ipſuȝ arguere ſaluatorē ꝯtra eū vtiq; blaſphemias meditātes. Sed neq; veſanorū quilibet eos poterit ſuſtinere cū arguātur nec euāgelia ipſa noſſe. Et enī occaſio noſtre diſceſſionis ⁊ fuge rationabilis atq; vera quā in ſaluatore quidem euāgeliſte poſitam memorauerunt. Nos autem etiā in ſanctis viris oppetet talia cogitare. Nā ea que de ſaluatore humano modo cōſcripta ſunt eadem cōmuniter humano generi deputātur. Que noſtra ſunt ille ſuſcepit ⁊ paſſiōes noſtre infirmitatis oſtēdit. Quod Joannes ita conſcripſit. Querebāt ergo eum tenere ⁊ nullus miſit in eum manus/quia nondum venerat hora eius. Naȝ anteq̄; hec veniret dicebat ipſe matri nondum venit hora mea. Et eis qui fratres eius appellabantur ait. Meum tempus nondum venit. Rurſus autē tempore paſſionis diſcipulis dicebat. Dormite iam ⁊ requieſcite. Ecce enī appropinquabit hora et filius hominis tradetur in manus peccatorū. Sed neq; anteq̄; veniret tēpus teneri ſe paſſus eſt neq; cū veniſſet tēpus abſconſus eſt: ſed etiam ſemetipſum tradidit aduerſarijs. Sic ⁊ beati martyres in ꝑſecutionib⁹ tēporalib⁹ cuſtodiebāt ſemetipſos: ⁊ dum quererētur p latibula fugiebāt. Cū vero inuenirentur martyrio ſe ſubdebāt. Hec de athanaſio retuliſſe ſufficiat.

¶ Capitulum.xxiij.

Euſebi⁹ interea vercellēſis ep̄s repēte poſtmodum ab alexādria venit ad anthiochiā. Et inueniēs paulinū a lucifero cōſecratū: plebēq; diuiſam/melecijq; ſequaces miſſas faciētes ſeorſum valde cōmotus eſt q: facte ordinationi nō vniuerſi cōſenſerant: reprehēditq; apud ſemetipſum quod geſtū eſt/⁊ ꝓ reuerētia luciferi: habita taciturnitate diſceſſit ꝓmittēs in cōuētu epiſcopoꝝ q̄ geſta fuerant emēdāda: habens tñ curā maximā cosvnire nō potuit. ¶ Inter hec etiā melecius ab exilio remeauit inueniēſq; ſeorſuȝ celebrare collectas ſocios ſuos ꝓſidebat eis: ſed eccleſias quidē obtinebat Euzoi⁹ arrij dogmatis ꝓſul. Porro paulinus vnā tātūmodo paruā intra ciuitatē detinebat eccleſiā: ex qua eū Euzoius ꝓ ſui reuerentia nō eiecit. Melecius aūt extra ciuitatꝭ portas ſolēnia celebrabat. Tunc igitur hoc modo de antiochia diſceſſit euſebi⁹: verū lucifer ſentiēs nō ſuſcipere euſebiū eius ordinationē hoc putauit iniurioſum ac vehemēter iraſcebatur: ⁊ communicare declinabat euſebio. Sed etiam que ſynodo placuerant per contentionem reprobare nitebatur. Hec dū inter eos triſtitie tēpore gererentur: multos ab eccleſia remouerunt ⁊ denuo altera luciferianoruȝ hereſis eſt exorta. ſed lucifer iram ſuam nequaq̄; complere preualuit. Erat enī cōfeſſionibus ſuis obſtrictus/dū per ſuum dyaconū promiſiſſet ratum ſe habiturum quod fuiſſet a concilio diffinitū. Quapropter ipſe quidem eccleſie tenens fidem ſardineaȝ ad proprium remeauit thronum. Hi vero

qui prius cũ eo cõtriſtati fuerãt: hacten⁹
ab eccleſia ſegregant. Uerũ euſebius ad
iſtar optimi medici iter faciens ꝑ oriẽtẽ
infirmos fide recreabat imbuẽs atqꝫ do
cẽs predicationib⁹ eccleſiaſticis vniuer=
ſos. Hinc tranſiens venit illyricũ: ⁊ inde
rurſ⁹ ytaliã ꝑagrãs hec ipſa ꝓnũtiabat.

Capitulum. xxiiij.

Veruz hylari⁹
pictauiẽſis ſecunde aqui=
tanie pontifex: recte fidei
dogmata dudum preſemi
nauerat tã Italiſqꝫ Gal=
licanis epiſcopis quippe cũ primus ab
exilio remeaſſet: vterqꝫ ergo fortiter in ſi
de laborauerũt. Sed hylarius tãqꝫ diſer
tus ſuis libris ſatiſſactionẽ de trinitatis
cõſubſtãtialitate cõſcripſit. Quibus hoc
ſufficiẽter expoſuit ⁊ vehemẽter arriano
rũ dogma deſtruxit. Hec itaqꝫ poſt breue
eorũ exilij tempus celebrata noſcuntur.

Capitulum. xxv.

Aſiquidẽ tẽ
peſtate macedonij ſectato
res: ⁊ eluſij. Euſtachijatqꝫ
ſophronij: oẽs ab vno ma=
cedonio nũcupati ſunt cõ=
ciliaqꝫ frequẽtia faciebãt. Et cõuocãtes
qui in ſelẽria eos ſecuti fuerant. anathe
matizauerũt alterius partis epõs: ideſt
cõſentiẽtes acatio fidẽqꝫ ariminẽſis cõci
lij reſpuẽtes ea magis q̃ fuerãt recitata
ſelenciam ⁊ antiochiã expoſita firmaue=
runt. Qui dũ requiſiti fuiſſent ab aliqui
bus dicẽtibus. Uos q̃ nũc macedoni vo=
camini ſi aliud ſapitiſqꝫ ſectatores. Aca
cij cur eorũ hactenus tãqꝫ eadẽ ſapiẽtiũ
eſtis cõmunione participati. Ita vene=
noſe reſpõderunt. Per ſofroniũ põpeia=
polios pafragoneum epiſcopum. Occi=
dentales inquit in conſubſtantialitate
languebant. Ecius autem per orientem
ſecundum ſubſtãtiam diſſimilitudinem
predicabat: ⁊ erant vtraqꝫ praua cum hij
quidem inordinate diuiſas ſubſtantias
patris ⁊ filij cõſubſtantialitatis nomine
copularent. Ille vero a natura patris na
turam filij aperte diuidere credens ſe=
metipſum pie predicaret diſſimilem eſſe
patri filium per ſubſtãtiã. Hijs ergo ita
putantibus: media via nobis veritatem
pietatis habere cõplacuit. Hoc itaqꝫ mo
do querentibus ſatiſſacere nitebantur.

Sozomenus. Capitulum. xxvi.

Bitur impera
tor audiens Athanaſium in
alexandrinorũ eccleſia cõſti=
tutuz licite populo predicare
multoſqꝫ paganoꝝ ad xpianitatẽ fuiſſe
ꝯuerſos eũ iuſſit exire de ciuitate. Qui ſi
maneret damna maxima eum ſuſtinere
precepit: occaſionẽ criminis in eum inue
niẽs q: dũ prioris pricipis tꝑe fuiſſet fu=
ga multatus nõ eius iuſſione epiſcopa
lẽ receperat ſedẽ. Quãobrẽ ſcd̃m impato
ris ꝑ̃cepta ſe preparabat ad fugã. Uidẽs
igitur circa ſe xp̃ianorũ pplm lachrymã
tẽ. habetote inq̃t filioli fiduciaz. Nubes
eſt et cito ꝑtranſiet. Hoc dicto valefecit.
Et diligẽtibus amicis cõmẽdauit eccle=
ſiam atqꝫ ab alexãdria ciuitate diſceſſit.

Capitulum. xxvij.

Interea cizice
nis legatione fungentibus
apud ꝑ̃ncipẽ de ꝓprijs reb⁹
⁊ paganorũ reſtitutiõe tem
plorũ laudans eos ꝓpter ſacrorũ curã q̃
poſtulauerãt vniuerſa cõceſſit. Eleuſiuz
autẽ eius ciuitatis remouit epiſcopũ ve
luti vaſtatorẽ tẽplorũ: et q: viduarũ pa=
bula ſacrarumqꝫ virginũ monaſteria cõ
ſtituerat: paganiſqꝫ ſuaſerat vt paterna
reliquẽtes ad chriſtiana dogmata ſe cõ=
ferrẽt. Interdixit etiã chriſtianis ꝑegri=
nis: ne venirẽt ad cizicũ credẽs q: religio
nis cauſa excitarẽt ſeditiones eoſqꝫ alij
eius ciuitatis chriſtiani fouerẽt ⁊ publi=
cos, ſimul opifices artificeſqꝫ monete q̃ i
duas diuiſi ꝑtes pricipũ ꝑ̃ceptiõe priſco
rũ cũ vxoribus atqꝫ liberis cizicũ habi=
tare ſunt iuſſi. Hi eñi ſingulis annis cer=
tã oblationẽ publico cõferebãt. Alij q̃dẽ
militũ. clamides: alij vero pecunias no=
uas. Cũ igit̃ modis oĩbus placuiſſet iu=
liano ritũ cõſtituere paganorũ: vim q̃dẽ
inferre atqꝫ tormẽta populis ſacrificare
nolẽtib⁹ fatuũ iudicauit. Sꝫ hoc tm̃mo=
do ꝑ̃cepit vt ꝑ ſingulas ciuitates nũer⁹,

eoꝝ ꝯſcriberet:quos tñ nequaꝙ aut ora re prohibuit.ſciebat em̄ qꝫ nō poſſet vlla neceſſitas ſuſpēdere quod volūtas ſpōtanea ſuggeſſiſſet.Porro clericos ⁊ eccleſiarū preſules ciuitatib⁹ ſuſpēdere feſtinabat.ſtudēs vt abſentia paulatī ſolueret eccleſia:neꝙ ſacroꝝ miniſtri:nec q̄ docerēt/vel qui miſterijs participarētur exiſterent ⁊ per hoc longo tempore paterētur proprie religionis obliuionem.

¶Capitulum.xxviij.

B Oſtrēſib⁹ itaqꝫ publica voce p̄cepit vt titum: tūc ciuitatis ep̄m ꝑcul expellerēt.Cūꝙ iuſſiſſet hoc clericiſꝙ'minaret̄ quaſi ipi facerēt turbas in populo.tūc titus libellū deſtinauit imperatori cōteſtans eū ac dicēs:qꝫ inimica inter ſe eſſet turba paganorū atꝙ chriſtianorū:⁊ eius ſuaſione chriſtiani magis a ſeditiōe q̄ſcerēt.Quo facto niſus eſt imperator ex huiuſmodi verbis tito inimicitias populi cōcitare:ſcribēs boſtrēſib⁹ qꝫ titus eoꝝ accuſator fuiſſet dicēdo ſuis monitis nō ſua volūtate ppl'ꝫ a ſeditiōe ceſſaſſe:eūꝙ velut hoſtē pplo ſuadebat expellere.Nō em̄ q̄d iſtū erat aut legitimū iubebat agi:ſꝫ odio religionis verbis q̄dē culpare:operib⁹ aūt male pficere cōtēdebat.Quaptopter p ciuitates ⁊ ꝓuincias xp̄iani diffugebāt.Huius ꝑticipes plurimi meoꝝ fuere ꝓgenitoꝝ.Simul ⁊ auus q̄ de p̄re pagano natus ipſe cū tota domo:⁊ q̄ erāt ex gn̄e alaphionis xp̄iani ꝑmo ſunt facti in betheleavico gazēſi nimiū populoſo:habētiꝙ tēpla ātiqua edificiaꝙ pulcerrima ⁊ maxime pātheū in ciuitatī arce locatū:eminens ſup oēm vicū.Quē locū arbitror ex voce ſyra ⁊ greca deoꝝ habitaculū nominatū.fert̄ itaꝙ his oib⁹ fuiſſe xp̄ianitatī auctorē hilarionē monachū.Cū em̄ demonio vexaret̄ alaſiō diuti⁹ pagani atꝙ iudei incātationib⁹ ⁊ luſtrationib⁹ apud eūvſi nihil illi ꝓdeſſe potuerūt.Uerū hylariō ſolūmō xp̄i nomē iuocās demoniū effugauit eūꝙ i religionē xp̄ianā repēte trāſpoſuit.Floruit itaꝗ meus auus i exceptionib⁹ ⁊ interpretationib⁹ ſcripturarū nr̄aꝝ q̄m erat īgenioſus ſciaꝙ fulcit⁹ ita vt ēt aritmetice artis eēt expert⁹.Ac ꝓpterea aſcalonitis ⁊ gazēcib⁹ ⁊ in circuitu xp̄ianis valde gratiſſim⁹ tāꝙ religioni neceſſari⁹ ⁊ ad ſoluēdas dubitationes ſcripture diuine ꝓficu⁹.Primi ſiq̄dē iſti in eo loco eccl'iaſ ⁊ monaſteria cōſtruxerūt:eaſꝙ honeſtate atꝙ hoſpitalitate pegrinoꝝ ⁊ idigētiū pariter ornauerūt:ex q̄ gn̄e vſꝙ ad nos fuerunt viri optimi quos grādeuos iuuēculus ipſe cōſpexit.

¶Capitulū.xxix.

N Ititur impera tor dudū ſtudēs paganitatē ī oī ſua ditiōe dilatari:grauiter ferebat vidēs xp̄ianos potius approbari:⁊ tēpla q̄dē erāt aperta:ſacrificiaꝙ paganoꝝ p ciuitates ſcđꝫ volūtatē illi⁹ ꝓcedebāt.Ipſe aūt eſtuabat ne fer uor eius xp̄ianoꝝ abūdātia fruſtraret̄ et marie pulſabat̄ qꝫ multoꝝ ſacerdotū ſuorū xp̄ianas audiebat vxores ⁊ filios atꝙ ſeruos.Arbitrat⁹ aūt xp̄ianitatī ſtatū ex vita bōa ⁊ ꝯuerſatiōe ꝯſiſtere ſtuduit vbiꝙ tēpla paganoꝝ ꝯſtructiōe ⁊ ordie xp̄iane religiōis ornare ſedib⁹ atꝙ ꝓceſſionib⁹ paganorūꝙ dogmatib⁹ atꝗ monitionib⁹ lectores ſue ſupſtitiōis inſtituit ad inſtar clericoꝝ vt ⁊ horas certas ⁊ dies ⁊ orōnes ſolēniter obſeruarēt:p̄cipiēs pariter hēre curā viroꝝ atꝗ mulierū philoſophare ſciētiū:habitaculis peregrinoꝝ atꝙ ⁊ pauperū aliaꝙꝓuidētia circa egenos exhibita:paganoꝝ religionē cōponere ⁊ pietatis hr̄e nomē.Si q̄s autē ſpōte vel inuite peccaret ſcđꝫ traditionē xp̄ianoꝝ inſtituit:poſt pniam mediocrē ſuſtinere correctionē.Precipue vero zelatus dicitur:notas literarū epiſcopaliū q̄bus ſolēt alterutris ſcribētes cōmēdare peregrinos ⁊ vbi proficiſcūtur ⁊ a quibus veniūt modis omnibus indicare:⁊ ſolatia ꝓmereri tāq̄ noti ⁊ amici ſint teſtimonio directi ſignaculi.Hec cōſiderās feſtinabat vt pagani xp̄ianorū aſſueſcerētur officijs.Sed q̄m multis incredibile ē eū ſtudia xp̄ianoꝝ ſequi voluiſſe nō aliūde q̄ ex ipſius imperatoris ſermonibus eſt probādū.Huiuſmodi em̄ arſatio pōtifici galacie ſcripta dixit.Paganorū ritus nōdū agitur ſecundū intētionē noſtram:

pꝛopter cultoꝛes eius in negligētia po=
ſitos. Nam deoꝛuꝫ claritas magnitudo
atqꝫ ſublimitas oī orone omiqꝫ ſpe ma=
ioꝛ eſt. Sꝫ ꝓpitij ſint noſtris mētibꝰ dij:
ꝓpter negligētiā quā habemus cū illo=
rū ꝓuidētia paruo tpe tāta mutatio fa=
cta ſit: q̄ꝫtā neqꝫ oꝛare pꝛimitus quicūqꝫ
pꝛeſumpſerat. Cur ḡ credimus hoc poſ=
ſe ſufficere? neqꝫ reſpicimus queādmo=
dū ſupſtitionē xp̄ianoꝛū auxit cura pere
grinoꝛum: ⁊ circa ſepulturas ⁊ moꝛtuos
multa ſolatia: honeſtaqꝫ cōuerſationis
ſtudia: non vera ſed ficta: quas res arbi=
troꝛ apud nos debere ſub veritate geri.
Nō itaqꝫ ſatis eſt te talē eſſe: ſed oēs ab
ſolute circa galaciam ſacerdotes. Quos
aut depꝛecare aut rōne flecte/aut certe
feſtināter a ſacerdotali miniſterio remo
ue: niſi dijs cū cōiugibus ⁊ filijs atqꝫ ſer=
uis colla ſubmiſerint nō ferētes vlteriꝰ
coꝝ ſeruos aut filios hoc facere cōtēnē=
tes: aut galileos impie cōtra deos agen
tes ⁊ impietates pietatibꝰ pꝛeponētes.
Deide cūctos ammone vt ſacerdos neqꝫ
ad ſpectacula ꝓcedat/neqꝫ in tabernas
bibat aut cuilibet arti opibuſqꝫ turpibꝰ
aut impudētibꝰ pꝛeſit. Qui obediūt ho=
noꝛētur. Inobediētes expelle/xenodo=
xia cōſtitue ꝑ ſingulas ciuitates: vt nr̄a
peregrini clemētia perfruātur nō tm̄ no
ſtri ſed etiā extranei pecunijs idigētes.
Et vt habeas vnde fiat. Interim decre=
ui ſingulis ānis triginta milia modios
tritici ꝑ vniuerſaꝫ dari galaciā ⁊ ſexagin
ta milia vini ſextarios. Hoꝛū quinta ꝑs
paupeꝛibꝰ tēpla obſeruātibꝰ dꝫ expēdi.
Reliqua peregrinis: indigētibuſqꝫ diſtri
bui. Turpe nāqꝫ eſt vt iudeos quideꝫ nō
abijciāt: ſed potius nutriāt impij galilei
⁊ ſuos pariter necnon etiam noſtros/no
ſtri vero noſtroꝝ ſolatio deſerātur. Qua
pꝛopter doce etiā collationes facere pa=
ganos ad talia miniſteria: paganoꝛūqꝫ
vicos offerre dijs pꝛimitias frugū: eoſqꝫ
huiuſmodi benefactis inſtitue/docens
eos hoc opus olim fuiſſe noſtroꝛum. Ho
merus em̄ hoc ꝓbat: introducēs Eume=
nū talia faciētē. Nos ergo neqꝫ bona no
ſtroꝛum imitamur: ſed alijs remittimus
negligētia nō confuſi/magis aūt deoꝛū
reuerētiā reſpuētes. Si igiꝶ hec te facie

tem ego cognouero letitia plenus ero.
Pꝛeſides pꝛouinciarū rarius domi ſuſci
pe/frequēter eis ſcripta tranſmitte. In=
gredientibus eis ciuitatē ſacerdotū nul=
lus occurrat. Cūqꝫ ad templa venerint
deoꝛuꝫ intra ianuas eos nemo pꝛecedat
militū foꝛte aut pꝛecedētiū officioꝛū/ſed
q̇ voluerit ſubſequatur. Cū ad ipſum li=
men tēpli peruenerit pꝛiuatꝰ exiſtat. Tu
em̄ ſicuti noſti intus es iudex. Hoc enim
etiā ſacra ſanctio videꝶ exigere. Obediē
tes igiꝶ ꝓ veritate pij ſunt. Reluctantes
vane gloꝛie cōpꝛobātur. Quid em̄ patia
tur aut qđ mereaꝶ auxiliū q̇ matrē deo=
rū ꝓpitiā habere noluerit? Qui ergo ea
neglexerint non ſolū ſine q̄rela erūt/ſed
etiā nr̄e indignationis impetū ſuſtine=
būt. Neqꝫ enim fas eſt vt illi parcatur q̄
deos habuerit inimicos. Suade ſiquidē
eis vt ſi mea volūt frui tuitione oēs ma
tri deoꝛum ſtudeant offerre culturam.

Capitulum. xxx. A

HEc itaqꝫ facie=
ens iperatoꝛ ad deſtructio=
nē chꝛiſtianoꝝ neqꝫ ſuadere
ſubiectis ꝑualuit ⁊ aperte vi
referre palā erubuit Inter hec vt ad pa
ganitatē milites inſueſcerēt/ſtuduit ad
pꝛiſcū ſcema refoꝛmare ſignū illud ſubli
mius romanoꝛū/qđ cōſtātinus ſicuti p̄=
dictū eſt i crucis foꝛmā mutauerat verū
in publicis imaginibus depingebat io=
uem quaſi de celo ſibi coꝛonā ⁊ purpurā
deferētem. Mercuriū ⁊ martē in ſe reſpi
ciētes: velut ꝓ teſtimonio ſapiētis ⁊ foꝛ=
tis. Et hoc agebat in ymaginibꝰ vt ſub
occaſione imperij latēter adoꝛarētur dij:
et hoc mō ſubiecti clāculo fallerētur. Ar
bitrabaꝶ em̄ q: ſi hoc ſpōte eis iponeret
poſtea q̄ vellet impleret. Si vero reſpuē
tes agnoſceret venia ſublata toꝛqueret
tāq̄ꝫ circa romanoꝛū ſolēnia reluctātes:
⁊ i republica atqꝫ ipſo imperio delinquē
tes. Pauci ſiquidem etiaꝫ penis ſubditi
cognouerunt dolum: q: ſicut moꝛis erat
adoꝛare noluerant. Turba vero vt aſſo=
let per ignoꝛantiam ſimpliciter ymagi=
nes adoꝛabant. Quod tamen imperato=
ri nil pꝛofuit. Cumqꝫ multa excogitaret
quibus paganoꝛū ritus extolleret inue=

nit modū q̄ pluribꝰ militibꝰ xp̄ianis cla-
re virtutis coronā dedit. Cū veniſſet ita
q̄ tēpꝰ quo imp̄ialia milites ſolēt dona
p̄cipere: hoc em agit plerūq3 die kalēda
rū ianuariarū ⁊ natale principū: et verbiū
regiarū exq̄ſiuit quatinꝰ eos ſimpliciter
⁊ ex priſca cōſuetudine fallere potuiſſet.
Iuſſitq3 ad manū imperatoris accedētium
ammonitus officijs primo incēſū3 offer-
ret. Erat em an eū poſitū thus ⁊ ara ſcd3
antiquā romanorū ſolēnitatē. Tūc qdē3
alij quidē licenter ſuā fortitudinē oſtēde
rūt: ⁊ neq3 incenſum offerre neq3 donū ac
cipere ab imperatore ſunt paſſi. Alij vero
occaſiōe legis ⁊ antiquitatis neq3 mente
p̄ceperūt qd cōmiſere peccatū. Uerū alij
p̄pter lucrū capti aut timore turbati: ſeu
iuſſiōe repentina cūcluſi: l3 intellexerint
tn̄ paganitatem declinare nequiuerūt.
Plurimi ſiquidē p ignorātia3 decepti vt
inter cibos vt aſſolet ⁊ pocula inuocarēt
inter alterutros xp̄m: reſpōdēs quidā di
xit. Quid patimini inuocātes xp̄m quem
an paululū denegaſtis dū donum ab im
peratore percipiētes thus in igne mitte
retis? Cūq3 hoc milites audiſſent ⁊ quod
geſſerāt agnouiſſent: ſtatim exiliētes pu
blice currebāt: atq3 impetu facto clama-
bāt deūq3 ſuū: et cunctis hominibꝰ teſta-
bant ſe eſſe chriſtianos ⁊ in eo noie p̄ma
nere: atq3 p ignorātiam ſe feciſſe: ⁊ ſi dici
poſſet ſolā manū paganā eſſe: cōſciētia3
vo nihil ſimul egiſſe. Cūq3 veniſſent ad
principē p̄iecerunt aurū qd acceperāt et
forti voce poſcebāt vt reciperet quod de
diſſet, et illos occideret. Se em penitētiā
agere fatebant eo q̄ improuide eorū dex
tera peccaſſet: ⁊ ſtudere p̄pter chriſtū to-
tū corpꝰ pene cōtradere. B ¶ Theo
doricus. ¶ Hec igit furorem mouerunt
imperatoris. Et primo quidem eorū ca
pita iuſſit auferri. Cunq3 deducerentur
ad morte3 ſequente populo miratiq3 vir
tutem eorum proprietate ſuſceptam / ve
nerunt ad locum quo rei puniri ſolent.
Tunc ſpiculatorem rogauit ſenior om-
nium vt ante omnes caput cuiuſdam no
mine romani adhuc adoleſcentis abſci-
deret / ne dum alios reſpiceret frangere
tur Cunq3 ille genua fixiſſet in terra et
gladium ſpiculator euaginaſſet / venit
repente nuncius clamore prohibens ne-
cem. Porro iuuenculus ille ait occiſione
priuatus. Non fuit romanus dignus vt
chriſti martyr appellaretur: et licet ſan-
guinem malignus imperator fundi pro-
hibuiſſet ductus inuidia veruntamē nō
eos in ciuitatibus habitare permiſit. ſed
ad vltima romanorum loca exilio deſti-
nauit ¶ Sozomenus ¶ Poſtea ve-
ro precepit vt qui ſacrificare noluerint
in palatio non intrarent / et neq3 colle-
gio neq3 foro eos neq3 arbitrio neq3 vlla
dignitate: nec qualibet amminiſtratiōe
participare iuſſit. ¶ Theodoricus.

¶ Capitulum.xxxi.

CUm igitur iu-
lianus apud pythyū dafneū
peteret reſponſa de parthici
belli victoria: et ille vicinita
tem corporis babile martyris accuſaret
iuſſit eius corpus auferri. Ob quam re3
cū chriſtiani feſtiuitatē deducto corpore
pſallentes agerent ⁊ indignatione prin-
cipis q̄dā theodorꝰ iuuēculus multa paſ
ſionū tormēta pertuliſſet. Hoc ita geſto
fallax demō martyris q̄dē gloria3 auxit
ſuū vo mēdaciū clarius enudauit. Ful-
mē nāq3 celitus miſſum oē tēplū accen-
dit ipſu3 phiticij appollinis ſimulachrū
redegit in puluerē. Erat em ligneū ⁊ ex-
trinſecus deauratū. Quod noctāter pre-
fectus orietis tūc noie iulianꝰ iuliani ci-
uis agnoſcēs: feſtināter venit ad dafnen
volēs referre deo ſua ſolatia. Uidenſq3
eū redactum in cinerem choros verberi-
bus affligebat: credēs hoc ab aliquo chri
ſtiano fuiſſe cōmiſſum. Qui licet torque
rētur tamen mentiri noluerunt clamā-
tes incēdiū nō deorſu3 ſed de ſurſum ha
buiſſe principiū. Ad hec etiā ruſticiuici-
norū venientes locorum dixerunt ſe vi-
diſſe fulmen celitus fuiſſe delatum.

¶ Capitulum.xxxij.

Interea iubent
vaſa eccl'iaꝝ ſacra fiſci erario
deputari. Sublatiſq3 ianuis
eccl'ie maioris fit cunctis ac-
ceſſibile ſanctuarium. Ingrediente ſiqui
dem iuliano prefecto orientis eccleſiam

felix prepoſitus regaliũ theſaurorũ pa=
riter introiuit et ſimul hepidius comes
rerũ priuatarũ. Aiũt eñ ⁊ felicẽ ⁊ helpi=
diũ primitꝰ chriſtianos.tũc a pietate re=
ceſſiſſe:impio principi parere cupientes
Julianus itaqꝫ prefectꝰ impudiẽter con=
tra ſacrũ altare minxit.Quẽ dũ euzoius
ꝓhibere tẽtaret:eũ ille ꝑcuſſit in capite.
Ferũ aũt dixiſſe q: religio chriſtiana eẽt
diuina ſollicitudine deſolata. Porro fe=
lixvidẽs vaſorũ ornamẽta q̃ cõſtãtinus⁊
cõſtantius frequẽter obtulerãt. Ecce in
q̀bus inq̀t vaſis marie filio miniſtratur.
Sz ꝓ his impietatibꝰ veſaniſqꝫ preſum=
ptiõibusnõ poſt multũ pena exacti ſunt.
Nãqꝫ rẽpẽte iulianꝰ ſeua infirmitate de
tẽtus viſceribus putrefactis interijt. Et
fimũ non ꝑ meatus digeſtibiles emitte=
bat:ſed ſceleſtũ os quod blaſphemijs mi
niſtrauerat organũ hoc egeſtionis eſt fa
ctũ.Aiũt eñ eiꝰ vxorẽ fide fuiſſe clariſſi=
mã eamqꝫ dixiſſe.Decet te marite lauda
re ſaluatorem chriſtum quoniaz tibi per
hanc correctionẽ magnitudinẽ proprie
virtutis oſtendit. Non eñ agnoueras cõ
tra quẽ dimicare voluiſti:niſi cõſueta lõ
ganimitate hec tibi flagella diuinitꝰ in=
tuliſſet . Hijs ergo verbis ⁊ paſſionibus
imminentibus cauſam languoris agno=
ſcens rogabat imperatorem vt eccleſia
quibus fuerat ſublata redderetur. Sed
nec illũ flexit⁊ ipſe terminũvite ſuſcepit.
Porro felix et ipſe repente flagellum vir
tute diuina ſuſcipiẽs ſanguine tota die
ſimul et nocte ex ore fuſo:et venis corpo=
ris vndiqꝫ vacuatis omniqꝫ virtute ſi=
mul expenſa ⁊ ipſe celeriter eſt extinctus
eterneqꝫ morti cõtraditus. ¶Ca.xxxiij.

His ita geſtis
adoleſcens q̀dã ſacerdo=
tis filiꝰ ĩ paganitate nutri
tus:ea tẽpeſtate ad xp̃ia=
noꝝ trãſlatus eſt chorum
Erat eñ tũc quedã inſignis reuerentie
mulier⁊dyaconiſſe honore fulgebat.Hec
cũ huiꝰ mr̃e habuit amicitias q̃ ſepius
dũ eiꝰ mr̃ ad eã veniret/hũc infantẽ am
plectebat ⁊ ad cultũ xp̃iani nois inuita=
bat.Porro matre defunctavenicbat ado
leſcẽs ad eã:⁊ doctrina cõſueta frueba=
tur.Cũqꝫ firmiſſime eius conciliũ perce=
piſſet:requiſiuit doctricem quo poſſit ar
gumento ⁊ p̃ris ſupſtitionẽ declinare et
predicationẽ veritatis adipiſci.Que di=
xit vt patrẽ fugeret ⁊ creatorẽ ſuum atqꝫ
illius potius ſequeretur atqꝫ ad aliam
iret vrbẽ in qua latẽter imperatoris im=
pij manus effugeret:ipſam ſe eius curaz
habere ꝓmittẽs.Ad quã adoleſcẽs.Re=
uertar inq̀t poſtea ⁊ animã meã tibi cõ=
tradã.Cũ vero pauci trãſiſſent dies iu=
lianus venit ad dafnez:celebraturus pu
blica ſacrificia.Cũ quo etiã huiꝰ pater.
Erat eñ ſacerdos⁊ ſequi cõſuctus impe
ratorẽ.Cũ quo erat ⁊ iſte puer eiuſqꝫ fra
ter habẽtes officiũ vt cibos imperatori
apponerent.Solebant eñ ſeptẽ diebus
in dafne feſta celebrari Prima ſiquidem
die cũ ſtaret iſte ante imperatoris accu=
bitũ:⁊ epulas ſolẽniter aſperſiſſet:reple=
tus horrore cũ celeritate anthiochenam
venit ad ciuitatẽ ad illã mirandam mu=
lierẽ.Quo facto.ego inquitveni nequaqꝫ
tibi de ꝓmiſſiõe mẽritꝰ. Tu ꝟo vtriuſqꝫ
ſaluti cõſulẽs ꝓmiſſa cõple.At illa repẽ
te ſurgẽs apꝺ dei virũ meletiũ perduxit
adoleſcẽtẽ:verũ ille in ſuꝑiori habitacu=
lo interim eũ habitare ꝓ̃cepit. Pr̃ iterea
filiũ req̀rens ⁊ dafnim circuibat oẽm.Et
ad vrbẽ veniẽs plateas cũctas ꝑambu=
labat⁊ vicos oculisvbiqꝫ currentibꝰ⁊ eũ
inueſtigari deſiderantibus.Cũqꝫ perue
niſſet ad locũ vbi habitaculũ ſctũs mele
tius habebat ſuſpiciẽs vidit illũ de feue
ſtra reſpiciẽtẽ.Et currẽs traxit ac depo=
ſuit:atqꝫ ad domũ vſqꝫ ꝑduxit. Primũqꝫ
eũ multis flagellis afficiẽs deinde cale=
faciẽs obolos/manibꝰ ac pedibꝰ ⁊ dorſo
eiꝰ impoſuit:Poſt hec vinctũ in cubiculo
clauſis ianuis dereliquit et ita perrexit
ad dafnen.Hec ego a viro iam ſene cum
narraret audiui.Qui etiam hec adiecit:
qm̃ ſpiritu diuina gratiaqꝫ cõpletus con
triuit oĩa p̃ris idola ⁊ eoꝝ infirmitati ce
pit irrogare blaſphemias.Quo factomẽ
te percipiens qꝺ egiſſet:formidauit pre=
ſentiam patris:rogauitqꝫ dominum chri
ſtum vt ei ferret auxilium:clauſtraqꝫ cõ=
fringeret et ianuas aperiret. Propter te
inquit talia domine pertuli et hec agere
non expaui.Cuz hec inquam dixiſſet ce=

ciderunt repente clauſtra:apertecꝫ ſunt
ianue.At ille rurſus ad magiſtrā venit.
que continuo cuꝫ induens ſchemate mu
lieris:et in tecto reſidere conſtituēs poſt
paululuꝫ obtulit rurſus ſancto meletio.
Qui cum epō cyrillo hieroſolimitano cō
tradidit:et ita venerunt noctāter in pa-
leſtinā.Uerum poſt iuliani mortem etiā
patrē iſte duxit adveritatē xp̄ianā:quod
iter quocꝫ alia nobis expoſuit.C.xxiiij.

PRæterea iulianꝰ
cōtra fidei pietatē impudētiꝰ
armabatur:⁊vultu quidē ſe ſi
mulat mitē:porro laqueos in
ſtruebat quibꝰ deciperet innocentes. Et
primū quidē fontes vrbis aque dafneos
ſacrificijs violauit:vt vnuſquiſcꝫ aquaꝫ
bibētiū eiꝰ horrore potiretur.Cūcꝫ etiaꝫ
in publicovenales cibos illo ſcelere com
pleuiſſet:aſpergebātur em̄ ex eis.et pa-
nes et carnes ⁊ poma ſimul et olera ⁊ cū
cta que comeduntur.Hec vidētes q̄ no-
mē ſalutare ꝑceperant ingemiſcebāt qui
dem atcꝫ mugiebantvidentes abhomi-
nationem tātā.Uerūtamen comedebāt
legi obedientes apoſtoli.Omnia inquit
que in macello venduntur comedite ni-
hil iudicātes propter conſciētiā.¶Uerū
B duo quidam militia clari:erāt enim
ſcutarij principis quodā cōuiuiohoc hor
rore feruētius ſunt accēſi/atcꝫ mirabiliū
adultorum in babilone ſplendentiū ſer-
monibusvſi ſunt dicētes.Tradidiſti em̄
nos regi iniquo q̄ receſſit a te vltra oēs
gētes q̄ ſunt in terra.Hec q̄dā conuiuaꝝ
nūtiauit imperatori:q̄ repēte illos ad ſe
fortiſſimos viros adducēs reqrebat q̄d
locuti fuiſſent.At illi occaſionem fiducie
interrogatiōe ſumētes imperatoris/lau
dabilēcꝫ ſui firmātes zelū/dixerunt hec
pietatis more nutriti.O princeps laudā
dis hactenus legibus ſeruiētes quas cō
ſtantinus ⁊ eiꝰ filij poſuerūt: ingemiſci-
mus nūc abhominatiōe oia vidētes eſſe
cōpleta/⁊ nefandis ſacrificijs cibos po-
tuſcꝫ violari .Hec ⁊ domui fleuimꝰ et te
ꝑſente nihilominꝰ eiulamꝰ.Hoc em̄ i tuo
diſplicet nobis imperio.Hec audiēs ille
mitis atcꝫ philoſophus aſius ſiſibus no
minatū māſuetudinis q̄dē exibuitvultū
⁊ impietatis faciē ꝓtinus enudauit ꝑci-
piens amariſſimas eis plagas inferri.
Quos etiā luce priuauit Magis autē vt
veriꝰ eſt illiꝰ tp̄is īfelicitate liberauit/vi
ctriceſcꝫ eis coronas ꝓuidit offerri.finge
bat em̄ ſe in eis quaſi cām defendere im
perialis iniurie/⁊ hec diuulgari iuſſit in
uidēs decertatoribꝰ veritatis i appella-
tiōe martyrū pariter ⁊ honorꝫ. Noia fue
rūt horū iuuētius ⁊ maximinꝰ quos an-
thiochena ciuitas tācꝫ pietatis ꝓpugna
toresvenerata/ꝑtioſo monumēto recōdi
dit⁊vſcꝫ ad diē hūc feſtis annalibꝰ hono
rant.Sed ⁊ plurimi nobiliū ⁊ dignitate
fulgentium vtētes tali fiducia coronas
equales ſunt adepti.¶Capituluꝫ.xxv.

VAlētinianus
etiā q̄ poſt paululū ſumpſit
imperiū tūc millenariꝰ erat
circa palatia cōſtitutus dux
lāceariorū.Is zelū quē ꝓ pietate habuit
nō celauit. Eo nācꝫ tp̄e cū fulminādꝰ ille
fortune tēpluꝫ ingrederet in choro:et ex
vtracꝫ parte ianuarū aſtarent miniſtri
templi q̄ aſperſione ſicut ipſi dicebant
purgarēt ingrediētes:valētinianus pre-
cedens principē aſperſiōis guttā ſuā vi
dit i clamidē.Et indignatus pugno per
cuſſit templi miniſtrū dicens ſe macula
tū potiꝰ q̄ꝫ purgatū.Qd̄ reſpiciēs impe-
rator iuſſit eū i cuſtodiā tūc redigi et ad
heremū deſtinari.Sed ille cuꝫ annus et
pauci trāſiſſent mēſes:pro mercede con-
feſſionis recepit imperiū.Nō ſolum em̄
in illa vita diligētes ſe deꝰ honorat:ſed
aliquando etiam in preſenti bonoꝝ ope
rū retributiones impendit:et preſentibꝰ
premijs illic ſperata confirmat.
¶Theodoricus. ¶Capitulum.xxvj.

ARthemium ve
ro qui tēporibꝰ conſtātij dux
fuit egypti qm̄ illiꝰ tempore
ydola multa cōfregerat non
ſolū facultate nudū reddidit ſꝫ etiā capi
tis ſectione mulctauit.Hec et hmōi geſ-
ſit ille māſuetus ab iracundia remotus
ſicut ab impijs vocabat.¶Adijciaꝫ ſuꝑ
B hec etiā miraculū femine: que zelo
diuino huius cōtempſit impietatē. Pu-

blica quedã fuit illo tempore nominatiſſima ⁊ precioſis virtutibus exornata. Hec cũ nuptiale iugum ad tempus paululum ſuſcepiſſet: fructũ digniſſimum obtulit creatori. Johannes enĩ anthiochie preſbyter multo tpe conſtitutus et ſepe aplici pſidatus decreta refugiẽs de terra illius femine mirabilis germinauit. Hec habens apud ſe chorum conuerſatione dignã virginitatẽ ſeruantiũ ſemper cum eis laudabat factorem ſaluatorẽq deum. Trãſeunte vo imperatore clarius in cõmune pſallebãt: cõtẽptibilẽ et deridendum iudicantes erroneũ illaq maxime cantica reſonantes: q ydolorũ videntur põpare debilitatem. Dicebantq cuz dauid. Simulachra gẽtiũ argẽtũ ⁊ aurũ opa manuũ hoim. Et iterum. Siles illis fiãt q faciũt ea ⁊ oẽs q cõfidũt i eis. Hec audiẽs iulian⁹ ⁊ vehemẽter accẽſus: eas cũ trãſiret tacere pcepit. Que et⁹ legẽ paruipendẽtes chor maiori ordine cõpleuerũt. Rurſuſq illo trãſeunte pſallebat. Exurgat de⁹ et diſſipent inimici ei⁹. Tunc ille ſeuiẽs magiſtrã chori pcepit adduci. Quã cũ videret ſenectute maceratã nec corporis caniciẽ miſerat⁹ eſt nec animi ſtuduit honorare virtutẽ ſed quibuſdaz ſpatariorũ iuſſit vt eaz alapis cederent. Que veluti ſummũ honorẽ cõtumelias illas excipiẽs domi reuerſa eſt eũq conſuetis melodijs ſpiritalibus denotabat. Sicut cõſcriptor illius cãtici malignum ſpiritũ effugauerat a ſaul. Naz ⁊ iulian⁹ erroneus demones ſibimet applicans contra donum pietatis inſaniebat.

¶ Sozomenus. ¶ Capitulum. xxxvij. B

Contriſtabat igit eũ nõ mediocriter. Apolinaris ſyrus omni ſcia nimis inſtruct⁹: ſimulq baſili⁹ et gregorius capodoces illius tpis rhetores xpiani alijq plurimi eloquẽtes viri. Quor alij qdẽ zelati ſunt verã fidẽ: alij arriane hereſis habuere veſaniam. Quãobrẽ arbitrat⁹ hinc armari xpianos phibuit eos grecor doctrinis imbui: et eor lectionib⁹ erudiri. Tũc appolinaris cũ eẽt doct⁹ ⁊ ſimul ingenioſus, p homeri poemate verſib⁹ heroicis hebraicã cõſcripſit antiquitatẽ vſq ad imperiũ ſaul ⁊ viginti quatuor libris opus oẽ diuiſit. vnicuiq libro nomẽ litere ponẽs ſcdz homericã lectionẽ. Fecit aũt ⁊ aliud opus ſcdm menãdri fabulas: comedie ſimilitudine cõparatas: imitatus etiã euripidis tragedias: ⁊ lirã pindari: ⁊ abſolute dicẽdũ ex diuinis ſcripturis argumenta ſumẽs: oẽs eucidias lectiões tpe paruo cõpoſuit: numero virtute moribus conſcriptione/caractere et diſpoſitione grecor valde pares. Et niſi q vetuſtatem hoies honorabãt ⁊ q ſunt i vſu grata credebãt: nã vt ego reor: equa veteribus apollinaris opuſcula decreuiſſent. Fecit etiã non ignobilẽ ad ipſum impatorẽ ſiue contra paganos philoſophos librũ. Cui titulu3 poſuit pro veritate. in quo de ſacris teſtimonijs tacens: pbauit illos quidẽ fuiſſe deceptos ſe aũt ſapere vera de deo. Hec aũt cõſiderãs imperator cla B riſtũe epis ſcripſit. Legi ⁊ reprehẽdi. Cui et reſcripſerũt. ⁊ ſi legiſti ſ3 nõ agnouiſti. Si enĩ cognouiſſes nequaq reprehẽdiſſes. Quidã dicũt hãc eplaz pſules ecclie capadocene fuiſſe baſilij qd icredibile non eſt. Siue aũt ei⁹ ſiue ſit alterius iuſtũ eſt virtutis laudare doctrinã. ¶ Socrates.

¶ Capitulum. xxxviij.

Plurimi ſiquidẽ nõ recta mẽte xpianum habẽtes nomẽ qppe pecunias ⁊ honorẽ preſentẽ felicitati vere fidei preponẽtes ad ſacrificior ſcelera deſcẽderũt. Quor vnus fuit ſophiſta cõſtantinopolitanus ecebolus. Js enĩ mores impatorũ ſequẽs: ſub cõſtãtio qdẽ feruẽtiſſimũ ſe finxit xpianũ. ſub iuliano pagan⁹ celeriter eſt effect⁹. Et rurſus poſt iulianũ volebat eẽ xpian⁹. Proſternẽs etenĩ ſemetipm añ ianuas eccleſie, pnũ magna voce clamabat. Conculcate me ſal inſenſatum.

¶ Capitulum. xxxix.

Bitcũ iulianus iret ad pſas volẽs i eis vlciſci eo q ſub cõſtãtio romanor terminos inuaſiſſent: ⁊ ſciẽs qm i plijs eueniũt frequẽter aduerſa: ⁊ quia plurimis

pecunijs indigeret adinuenit modum vt auferret pecunias xp̄ianoꝝ. Molētib⁹ er go ſacrificare pecuniā multaꝫ impoſuit exigebanturꝗ vere xp̄iani. Singuli nāꝗ eoꝝ ſm̄ ſubſtātiā offerebāt ⁊ imperator ex iniuſta collectiōe iniuſte fact⁹ ydone⁹ eſt. Ubi eīn nō erat hāc dirigebat legem: vbi erat vtebaꝛ ipſe. Tūc ꝗ̄ pagani xp̄ia nos grauiter oppreſſerūt: interdū etiam tormētis corporalib⁹ affligebāt eos. Qꝺ imperator audiēs xp̄ianis quippe adeū tib⁹ eū: defendere contēnebat dicēs. Ueſtrum eſt vt patientes mala ſuſtineatis: hoc enim eſt preceptū veſtri dei.

¶ Sozomenus. Capitulum.xl.

Biturimperatoꝛ pugnaturus contra perſas venit ī anthiochiā. Cūꝗ popul⁹ quereret̄ qꝛ venalia quidē abūdarent: ſed carius vēderētur volēs magnitudinē ſue largitatis oſtēdere minoꝛa ꝗ̄ debuit pretia in foro rerū venaliū deputauit. Et cū fugiſſent tabernarij negotiatoreſꝗ diuerſi / res neceſſarie defecerunt. Anthiocheni ꝟo grauiter hoc ferētes cō tumelias fecerūt imperatori. ¶ Socrates. ¶ Querebātur eīn aduerſus eum facetias de ei⁹ barba pferētes erat eniꝫ ei valde pliza. Dicebant ergo Tondat vt ad funes ei⁹ pficiat barba. Et qm̄ ſuperſtitiōis ei⁹ cauſa taurū ydolis frequē tius imolabat / arā vel taurū ī ſolido ſuo formari p̄cepit. Ob quā rē lacerātes euꝫ dicebāt. Iſte taurus euertet mūdū. His iniurijs ꝓuocatus ad iracūdiā: interminatus eſt ſe anthiochiā affligere ciuitatē. Quāobrē ad tharſuꝫ cilicie reuerti volens iuſſit neceſſaria pparari. Ex qua intētiōe eū ſophiſta libani⁹ reuocauit: ſcribēs ꝓ anthiochenis interceſſionis librū et rurſus ad anthiochenos de principis iracūdia: quos tn̄ libros nō edidit. Uerū imperatoꝛ reſpuēs ſe opib⁹ vindicare: recipꝛocis iniurijs irā ſue indignatiōis aumouit. Librum eīn aduerſus anthiochenos fecit lepidum ⁊ ſatis vrbanū quē anthiochū nolauit. Uerū ꝯtra xp̄ianos multa mala etiā in ea ciuitate commiſit.

¶ Sozomenus. Capitulum.xlj.

Lud quoꝗ ꝙ ſub iuliano prouenit narrare nō ſileo. Fuit eīn ſignū quidē virtutis xp̄i et indiciū contra principē iracūdie dei. Cū eīn agnouiſſet ī ceſarea philippi ciuitate phenicie: quā paneā vocāt iſigne xp̄i eē ſimulachꝛū qꝺ mulier ſanguinis liberata ꝓfluuio cōſtituerat: eo depoſito ſuā ibi ſtatuā collocauit. Que violēto igne de celo cadēte circa eius pectus diuiſa eſt ⁊ caput cū ceruice vna parte deiectū atꝗ in terra fixū: reliꝗ ꝟo pars hactenus reſtitit et fulminis indiciū referuauit. Statuā vero chꝛiſti tūc quidem pagani trahentes cōfregerunt. Poſtea ꝟo chꝛiſtiani colligētes in eccleſiā recōdiderunt quo hactenus referuatur. ¶ Hoc itaꝗ ſimulachꝛū ſicuti refert euſebius: oim̄ paſſionū ⁊ egritudinū noſcitur eſſe medicamentū. Iuxta qꝺ quedam herba germinauit cui⁹ ſpeciē nullus noſtre medicus terre licet expertus agnouit.

¶ Capitulum.xlij.

Ibi namꝗ videtur qꝛ adueniēte deo nullū miraculū nullūꝗ beneficiū putari debet incredulū. Nāꝫ alia plurima miracula per ciuitates ⁊ vicos plerīꝗ apꝺ multos ꝓuinciales: antiquitus tradita ſunt habentia varitatem quod repente monſtrabo. Eſt itaꝗ ciuitas paleſtine nicopolis nomē. Hanc dum vicus adeſſet emaus ſacer euangelioꝛum liber appellat. Quā romani poſt vaſtationem hieroſolymoꝛum iudeamꝗ victoꝛiam: nicopolim ex euentu quippe victoꝛie vocauerunt. Ante hāc vrbem in triuio vbi chꝛiſtus cū cleopha poſt reſurrectionē noſcitur ambulaſſe tanꝗ̄ ad aliū vicum itur⁹ fons quidā eſt ſalutaris in quo paſſiōes hoīm diluūtur ⁊ alia pariter animalia diuerſis detēta lāguoꝛib⁹ emūdantur. Qꝺ vt ita cōtingat traditur ex quodam itinere apparuiſſe xp̄m ad fontē cū diſcipulis ſuis: ⁊ lauiſſe pedes. Ex quo aqua facta diuerſarū medicabilis paſſionū. ¶ Fert̄ etiā B ꝙ in hoc hermopoli thebayde. Arboꝛ q̄ vocatur perſidiꝗ multoꝛum

languores ſubegerit. ſi fructus aut foliū aut pars eius corticis collo egrotantiū ligaret. De hac em̄ arbore ferunt q̄m dn̄ apud egyptū ioſeph cū xp̄o ⁊ maria virgine ſctā fugiſſet herodē: veniſſetq̄ ad hermopolim ciuitatē mox vt ingrediebat' vrbem nō ferens hec arbor maximū xp̄i ſalutaris aduentū: inclinata eſt vſq̄ ad terrā et eū ſuppliciter adorauit. Hec ego de iſta arbore a multis audiens enarraui. Reor aūt hoc ſignū fuiſſe factum ciuib' diuine p̄ſentie: aut certe q̄m ritu pagano hec arbor p̄pter magnitudinē atq̄ pulchritudinē colebat' mota eſt nō ferēs xp̄i diuinitatē. Demonib' quippe contremiſcentib' cū viderent rerū talium deſtructorē: necnō ⁊ oib' ſimulacris egyptiorū ſcd̄m yſaye p̄phetiā fugatoq̄ demonio p̄ teſtimonio xp̄i arborem vacuam remanſiſſe. Igit' apud egyptios ⁊ paleſtinos geſtorum teſtimonia conſeruantur.

¶ Theodoricus. Capitulum. xliij.

Igitur iulianus etiam iudeos cōtra xp̄ianos armauit. Primūq̄ conuocans req̄ſiuit: cur eius precipiēte lege ſacrificare nequaq̄ immolationibus vterētur. Cūq̄ reſpōdiſſent vno tantūmodo loco ſibi offerendi ſacrificiū fuiſſe permiſſum: repēte iuſſit deo odibilis deſtructū reſuſcitare templū: credens infelix dn̄icū verbuȝ ſe poſſe deſtruere: cui' per hoc veritatem magis oſtēdit. Hec itaq̄ verba iudei libēter accipiētes cūctis per diuerſum terrarū orbē mādauere iudeis. Qui vndiq̄ concurrētes pecunias ad edificiū alacriter offerebant: nō largitatis gratia ſȝ veritati repugnātes. Miſitq̄ pariter p̄ſidē impiorū executorē digniſſimū preceptorū. Aiunt eniȝ q̄m ad repurgiū faciendū argenteas hamas ⁊ cophinos ⁊ ſcaphas habuerūt. Cūq̄ fodere iā cepiſſent ſtatuto quidē die hoc multitudo plurima faciebat. Nocte v̄o ſpontanea terra de valle creſcebat. Solutis itaq̄ prioris etiam fundamēti reliquijs noua oīa p̄parabāt. Cūq̄ gypſi ⁊ calcis multa modioꝝ milia cōgregaſſent vis magna ventorū repēte reſpirās tēpeſtates atq̄ procelle ſubito facte: quicq̄d congregatū fuerat diſperſerant. Adhuc aūt veſanietibus eis et nequaq̄ diuina lōganimitate correpti' maximus primo terremotus eſt factus. Et q̄ſquis nō fuerat myſterijs diuinis ibutus: vehemēter attritus eſt. Cū vero nec hoc terrerētur indicio: ignis ex fundamētis que ſuffodiebant' egrediēs plurimos fodientiū cōcremauit: alioꝝ mēbra diſſoluit. Nocte quoq̄ plurimis in vicina porticu dormiētibus cadens ſubito cū tecto ipſa porticus dormientes oppreſſit. Alia v̄o die in celo ſignū ſplēdens crucis ſalutaris apparuit. Sed etiā iudeoꝝ veſtes crucis ſignaculo ſunt implete nō tn̄ ſplēdenti ſȝ nigro colore ſignate. Hec itaq̄ rebelles dei cōſiderātes: ⁊ diua flagella cōtremiſcētes ad p̄pria ſunt reuerſi confitētes eſſe deū: qui ab eorū p̄genitoribus ligno p̄batur appenſus. Qd̄ audiēs iulianus dum vtiq̄ caneretur ab oībus tanq̄ pharao indurato corde non timuit.

¶ Cap. xliiij. A.

Igitur dum perſe mortuū cognouiſſent cōſtātiū capta fiducia venerūt ad terminos romanoꝝ denūtiātes bellū. Ob quā rē collecto exercitu iulianus miſit in delfum ⁊ delū ⁊ dodonē/ ad percipiēda reſpōſa ſi expediret ei bella ſuſcipere. Tūc vniuerſi vates ⁊ pugnā di fiduciā dabāt ⁊ victoriā p̄mittebant. Unū v̄o reſponſum p̄ exēplo mēdacij ac ſeductiōis inſerere nō pigebit. Eſt enim hmōi. Nūc oēs aggredimur dij victorie trophea referētes circa fluuium thirem. Hoꝝ ego dux ero belligerator mars. Horum itē carminū ridiculū eos cōuenit diuulgare q̄ rationalē dn̄m muſarum principē: pythiō eſſe vocāt. Ego aūt mēdaciū ſeductionis eius inueniens ingemiſco. Thirē nāq̄ fluuiū tigrē voluit appellare q̄m thiris ei' noī ſitis eſt. Is em̄ fluui' ex armenie redūdās mōtib' ⁊ p̄ aſſirioꝝ arua diſcurrēs/ ſinū deſcēdit in perſicū. Per hec ergo rn̄ſa decept' infelix ⁊ victoriā mēte ſomniabat ⁊ poſt particū prelīū pugnā galileis īferre p̄parabat. Sic em̄ vocabat xp̄ianos: cōtumeliā nois ſe eis inferre putās: cū magis debuiſſet eoꝝ cōſiderare v̄tutē. Nō em̄ ſocrates ſȝ

eritias fuerit appellat⁹: vt pythagoꝛas phalaris ex mutatiõe noisqualibet ſunt peſte ꝑticipati. Neqꝫ nere⁹ therſitas vocat⁹naturalẽ pulchꝛitudinẽ quã gerebat amiſit. Hoꝝ nihil mẽte ꝑcipiens: ex hac appellatiõe aliqd mõſtri ſe nobis putauit inferre fallaci rñſo credẽs intermina bat ꝑ eccleſias demonũ ſe ſtatuere ſimulachꝛa. Poſt has igit minas: ab vno viro i beroea debellat⁹ eſt. Js eñ nobilis erat eiuſqꝫ ciuitatis ¶ curie ꝑſidebat quẽ zelus xpi reddidit clarioꝛẽ. Uidens nãqꝫ filiũ in impietatẽ q̃ tũcvigebat fuiſſe demerſum: expulit ſua domoꝛ coꝛã oib⁹abdicauit. Qui i vicine ciuitatis itinere aggreſſus imperatoꝛẽ: ſuã volũtatẽ ⁊ abdicationẽ patris innotuit. At ille quieſcere iuuenẽ imperauit: placandũ ꝓmittẽs patrẽ. Cũqꝫ veniſſet in beroeã nobiles ⁊ honoꝛatos ꝯuocauit ad pꝛãdiũ. Jnter quos erat ⁊ hui⁹ pater quẽ cũ filio in ſuo pꝛandere iuſſit accubitu. Tunc circa medias epulas dixit ad patrẽ. Nõ mihi videt iuſtũvim facere volũtati ad aliud declinãdi: ⁊ aiaꝫ ad alia mutare q̃ nõvult. Noli itaqꝫ eẽ filio violẽt⁹: ſed q̃ tua dogmata reſpuẽti. Neqꝫ eñ ego tibi vim facio mea ſequi: licet cogere valde poſſim. Jlle cauſaꝫ diuine religiõis mẽte ꝑcipiẽs: de iſto inqt o imperatoꝛ erroneo dicis ⁊ deo odibili ⁊ veritati ꝓponẽti mẽdacium tñ ille rurſus mãſuetudinis induẽs vultũ ceſſa inqt detrahere. Et declinãs ab eo vultũ adoleſcẽti dixit. Ego tui curã habeo qm̃ pr̃i tuo vt hoc faciat ſuadere nõ poſſum. Hec itaqꝫ nõ fruſtra retuli ſed volẽs oſtẽdere nõ ſolũ illi⁹mirabilis viri fiduciam ſed qm̃ ꝯtẽpta iuliani a pꝛimis ſit ꝑtãs. ¶ Jn anthiochia nãqꝫ ¶ quidã vir optim⁹ pedagogus adoleſcẽtiũ habitabat. Eratqꝫ illic famoſiſſim⁹ ſophiſta libani⁹ impius expectanſqꝫ iuliani victoriã habẽs pꝛe oculis ei⁹ minas. Ergo interrogauit pedagogũ quaſi noſtrã deridẽdo religionẽ. Nũc inqt fabꝛi fili⁹ quid putas agit? At ille qꝺ paululũ cõtigit cõpletus gratia diuina ꝓdixit. Rñdit eñ o ſophiſta: creatoꝛ oim quẽ tu fabꝛi filiũ nominaſti: locellun ſepulture iuliano cõponit. Poſt paucos eñ dies moꝛs illi⁹ nuntiat erronei ⁊ in locello poſit⁹ et aduect⁹ minarumqꝫ timoꝛe vacuatus eſt.

¶ Capitulum.xlv.

O ſiquidẽ tpe religioſiſſim⁹ iulian⁹ cognomẽto ſaba q̃ angeloꝝ icoꝛporaliũ vitã coꝛpoꝛali cõuerſatione videbat imitari cui⁹ etiã vitã conſcripſim⁹/ꝓlixioꝛes offerebat deo pꝛeces cũ illi⁹ impij minas audiſſet ⁊ ea hoꝛa q̃ ille ꝑcuſſus eſt oꝛãs/moꝛtẽ ei⁹iſte cognouit lꝫ pluſqꝫ viginti mutatiões ab eo loco vſqꝫ ad ei⁹ exercitũ eẽ viderent. Sicut eñ q: dũ ꝯtinue ingemiſceret ⁊ clementi dño ſupplicaret: ſubito lachꝛimaꝝ ei⁹fluuius reſtitiſſet: fuiſſetqꝫ alacritate cõpletus vt ei⁹ vultus exhilarat⁹. Hãc animi ꝑturbationẽ ei⁹ miniſtri reſpiciẽtes: rogauerũtvt eis cauſaꝫ repẽtini gaudij pateſaceret. Tunc ille dixit. Ferus ſacre vinee deuaſtatoꝛ: penas exact⁹eſt vaſtationis ſue iacetqꝫ moꝛtu⁹ terroꝛib⁹ miniſqꝫ fruſtratus. Hec agnoſcẽtes exultauerunt oẽs deoqꝫ hymnos gratificos obtulerũt. Poſtea ꝟo a nũtijs eſt cõpertũ eãdẽ fuiſſe diẽ ſimul ⁊ hoꝛã necis iuliani: q̃ã ille ſacratiſſim⁹ ſenioꝛ cognouit atqꝫ ꝓdixit.

¶ Capitulum.xlvi.

Alũ itaqꝫ ſemper incõſulte geſſiſſe moꝛtis demõſtrauit euẽtus. Trãſiẽs eñ cũ exercitu fluuiũ q̃ perſarum romanoꝛũqꝫ regna diuidit: repente naues incẽdit nõ ſuadẽs reb⁹aut ꝟbis: ſꝫ cogẽs milites ꝑliari. Poꝛro duces alacritate cõpleti: animabãt milites et eos ſpe varia cõfoꝛtabãt quã imperatoꝛ abſciderat: cũ eoꝝ reuerſionẽ incẽſis nauibus abnegaſſet. Sup hec aũt, cũ debuiſſet cibos militib⁹ ꝯgregare neqꝫ de pꝛoꝑijs finib⁹ ꝑcepit afferri neqꝫ de inimicoꝝ abũdãtia iuſſit aliqd depꝛedari. Relinquẽs ergo habitabilẽviã: pergebat ꝑ ſolitudinis loca vbi ⁊ ciboꝛ potu milites defraudati: ⁊ duces itineris nõ habẽtes ſed errãtes in deſerta ꝓuincia ſapiẽtiſſimi pꝛincipis agnouere cõcilia. ¶ Socrates. ¶ Multos itaqꝫ vicos caſtraqꝫ deti ¶ nens: iã etiã ciuitates capiebat. Cũqꝫ veniſſet theſiphontẽ ciuitatẽ:

intantum obſedit regem vt crebris lega
tionib⁹ vteret offerēs dare ſue patrie par
tē: ſi ſolutus bello diſcederet. Qđ ille no-
luit neq; ſupplicantib⁹ eſt miſert⁹ / neq;
mēte percepit quia vincere quidē bonū
eſt: ſuperuincere nimis inuidioſum. Cre
dēs pcipue magicis artib⁹ quas ei maxi
mus phs exhibebat ⁊ arbitrat⁹ alexādri
macedonis ſe gloriā percepturū aut cer
te potiorē. Putabat eñ ſcđm pythagore
platoniſq; ſniaꝫ et mutatiōe corpoꝝ ale
xādri animā poſſidere aut eſſe poti⁹ in al
tero corpore ali⁹ alexāder. Ob hāc itaq;
cauſam perſarū regis noluit pces admit
tere. ¶ Sozomen⁹. ¶ Cū igit in deſerti
loca primo captiuoꝝ habuiſſet ducatuꝫ:
poſtea quidā ſenior ſub ſchemate pdito
ris ſe ei cōpendioſum iter oſtendere cō-
promiſit. Cūq; trib⁹ dieb⁹ ambulātes ad
maiorē ſolitudinē veniſſent illū ſiquideꝫ
fuſtib⁹ occiderūt: cōfitētē hoc ſe feciſſe p
patrie libertate etiā libēter tormēta oia
ſuſtinere. Exercit⁹ interea perſarū ex iti-
nere fatigato exercitu romanoꝝ irat⁹ oc
currit: ſeq; ad ꝯgreſſionē prelij pparauit.
¶ Socrates. ¶ Querebant eñ romani
de principe cur noluerit bellū cū lucri p
miſſione finire. Uerūtñ perſis inſtātib⁹
reſiſtebāt ita vt frequēter verterent ho
ſtes in fugā. Porro iulianus erat pñs in
equo ⁊ exercitū cōfortabat. inermis qđē
ſpe felicitatis ſue preſumens.

¶ Theodoretus. ¶ Capitulum.xlvij.

Contra quē ia
culū repente delatū diſcur
rēs p brachiū in ei⁹ lat⁹ im
merſum eſt. Ex hoc vulne-
re ſuſcepit terminum vite.
Qui vo iuſtiſſimū intulit vuln⁹ hacten⁹
ignorat. Sed alij quedā inuiſibiliū hoc
intuliſſe ferūt. alij vo vnū paſtoꝝ iſmahe
litarū / alij militē fame ⁊ itinere fatigatū
Sꝫ ſiue hō ſiue angel⁹ fuerit: palā eſt qꝛ
diuinis iuſſiōib⁹ miniſtrauit. Siūt eñ qꝛ
dū fuiſſet vulnerat⁹ mox manū ſanguine
ſuo cōpleuerit ⁊ in aerē piecit dicēs. Ga
lilee viciſti. Et i coipſo ꝯfeſſus eſt cū blaſ
phemia victoriā. ¶ Socrates. ¶ Caliſt⁹
aūt q̄ inter familiares imperatoris tūc
militabat ⁊ heroico verſu eius cōſcripſit
hyſtoriā. Sit eum a demone vulneratū
fuiſſe defunctū Julian⁹ ergo quarto con
ſulatu ſuo quē ediderat cū ſaluſtio: ſexta
die iunij mēſis in pſica regione defunct⁹
eſt. Anno tertio imperij ſui / ſeptimo vo
ex quo ceſar a conſtantio fuerat ordina-
tus vite anno triceſimo primo.

¶ Capitulum.xlviij.

Poſt cui⁹ morteꝫ
eius magie cōperte ſunt. Carra
nāq; ciuitas eſt: hacten⁹ impie
tatis reliquias habēs per hāc iter agēs
qm per ediſſam pter pie religionis cul
tū trāſire noluerat in templū qđ a paga
nis colitur eſt ingreſſus. Ubi dū quedaꝫ
cū ſuis cōſortibus ſacrilegia celebraſſet
ianuas ⁊ clauſtra diſpoſuit: ⁊ quoſdā ibi
milites obſeruare pcepit vt iter hui⁹ nul
lus accederet donec ipe remearet. Cūq;
mortuus fuiſſet ⁊ impio pius ſucceſſiſſet
imperiū: ingredientes in tēplum inuene
rūt mira principis ſimulachra eiuſq; ſa-
pientiā ⁊ famoſiſſimā pietatē. Uiderunt
eñ mulierē capillis appenſam extenſas
habentē manus: cui⁹ vterū aperuerat vt
perſarū victoriā in iecore ei⁹ inſpiceret.
Hoc ergo ſcelus in charris inuētū eſt: ve
rū in anthiochia plurima ſacra ſunt i pa
latio humanis aiūt capitib⁹ plenas fuiſ
ſe cōperatas ⁊ innūera in puteis demer
ſa corpora mortuoꝝ. In qua vrbe dū ei⁹
nuntiatus fuiſſet interitus publicam cū
cti habuere feſtiuitatem: et non ſolum in
eccleſijs et ſepulturis martyrum exul-
tabant: ſed etiam in theatris victoriam
predicabant cum ſacerdotibus exultan-
tes: Ego autem etiam clamorem fauo-
ris eorum hic ponere neceſſarium iu-
dicaui / vt etiam apud poſteros hec me-
moria reſeruetur. Communiter enim cla
mabant omnes. Maxime fatue: vbi ſunt
tua vaticinia? Uicit deus et chriſtus
eius. Hic ergo libri terminus eſt haben-
dus ne pio imperio impietatis potentia
copuletur.

¶ Explicit liber ſextus.

¶ Incipiunt tituli libri.vij.

De iouiniani imperatoris auſpi
cijs ⁊ quēadmodū a pſidiis ⁊ tib⁹

i ſit egreſſus.
ij Qui ſophiſta libanius cõtra chriſtianos ſcripſit et quõ hyſtoriographus eius dicta deſtruxerit.
iij De rectitudine fidei iouiniani: ⁊ quid athanaſius alexandrinus ſcripſerit.
iiij Quõ iouiniani tpibus orthodoxi floruerunt et heretici ſunt oppreſſi.
v Q: athanaſius venit ad iouinianũ ⁊ ab eo decẽter eſt honorat⁹.
vj De conſulatu ⁊ fine iouiniani.
vij De ortu principis valentiniani ⁊ quemadmodum fratrem valentem ipſe fecit imperatorem.
viij De ambroſij Mediolanẽ. epiſcopatu atq; fiducia.
ix Edictum valentiniani ⁊ valentis de conſubſtantiali trinitate.
x Epiſtola illiricianoꝝ epoꝝ orientales epos ꝓfitentium conſubſtãtialem trinitatem.
xi De hereſe audianorum.
xij De lampſaceno concilio.
xiij Quemadmodum valens factus fuerit arrianus.
xiiij Qua crudelitate valens ſit vſus aduerſus ortodoxos.
xv De tyrannide ⁊ ꝑditione ꝓcopij.
xvj De exilio ſancti euſebij ſamoſateni pontificis: et quia ciues ei⁹ amore fidei alio epiſcopo ſe ſubdere noluerunt.
xvij De exilio barſini epi.
xviij Idem de crudelitate valẽtis quã geſſit aduerſus orthodoxos, extincto procopio.
xix De eunomio hereſiarcha.
xx De ſeuitia valẽtis ꝯ cõſtãtinopolitanos orthodoxos.
xxi De deſtructõe muroꝝ calcedoñ.
xxij De natiuitate valẽtiniani minoris ⁊ de immẽſitate grãdinis, et de ortu principis gratiani.
xxiij Quomodo arriani macedonianos fuerint perſecuti ⁊ illi ſe cõtulerũt ad liberium.
xxiiij Libellus macedonioꝝ liberio romano datus epo.
xxv Epiſtola liberij ⁊ ſicilienſis cõcilij ad macedonianos epos poſt penitentiam.
xxvi Cur eunomius ab eudoxio ſegregatus ſit.
xxvij De latebris athanaſij.
xxviij De concilio tranenſi vbi litere liberij et occidentalium ſunt recepte.
xxix De eudoxio arriano qui fuerat conſtãtinopolitanus epiſcopus et de perſecutione valentis propter euagrium orthodoxum epiſcopum.
xxx Quia octoginta orthodoxorum a valente in naue cremati ſunt.
xxxi Quid valens geſſerit in capadõcia ⁊ anthiochia.
xxxij Quid in ediſſa vel quõ mulier cũ ſuo filio currẽs ad martyriũ. ⁊ ꝑfectũ ⁊ imperatorẽ ſtupore facti a crudelitate remouit.
xxxiij De examinatione ⁊ exilio plurimorum orthodoxorum.
xxxiiij De miraculis confeſſorum.
xxxv De rñſo demonis qui poſt valẽtem impatur⁹ eſſet ⁊ q: ob hoc valens multos occiderit.
xxxvj De baſilio epo cappadocie ⁊ quõ exilij minas euaſerit.
xxxvij De fine athanaſij alexãdrini et ſucceſſione petri ⁊ ſeditiõe ꝯ eũ facta ⁊ q: romã ꝓfectus eſt.
xxxviij Qua crudelitate lucius alexandriam fuerit introductus.
xxxix Que miracula geſſerint heremite in exiliũ a lucio deſtinati.
xl Litere petri alexãdrini pontificis in qb⁹ lucij mala referunt.

¶Incipit liber ſeptimus.

¶Socrates. ¶Capitulum primum.

Milites igit̃ in maria eſtuatiõe veniẽtes omiſſa oĩ dilatione altera die iouiniano iſulas impatoris imponũt. Erat ei vir fortis ⁊ nobilis ⁊ illo tpe millenari⁹ quo iulianus electionẽ militib⁹ lege ꝓpoſuit vt aut ſacrificarent aut militia cederẽt. Qui cingulum magis elegit amittere q̃ imperatoris pceptionibus ipſis obedi=

re. Hunc ergo tunc Julianus ꝓpter belli neceſſitatem inter viros militares habebat. Qui cum violenter a militibus ad imperium traheretur: clamabat dicens non ſe velle paganis hominibus imperare. cum ipſe chriſtianus exiſteret. Cũqꝫ vox omniũ cõmuniter proclamaſſet dicentium ſe quoqꝫ eſſe chriſtianos ſuſcepit imperium. ❡ Theodoricus.

❡ Cogitabat itaqꝫ iouinianus de communi ſalute ꝛ quomodo poſſet de medio hoſtium illeſum exercituꝫ liberare. Nec indiguit grandi concilio: ſed ſeminibus pietatis vltimum vindemiauit fructum. Repente namqꝫ ſuam prouidentiã deus oſtendit ꝛ fluctuationem eius ad portuꝫ tranquillitatis adduxit. Dũ enim huius anguſtiam perſarum rex agnouiſſet miſſa legatione petiuit pacem deinde cibaria militibus deſtinauit ꝛ forum venaliũ eis preparari in deſerto precepit. Celebratiſqꝫ federibus exercitum reduxit incolumẽ. ❡ Socrates. ❡ Que pacta quãtũ ad gloriã romanoꝝ turpia ſed tempori congruebant. Amiſſa nãqꝫ ſyria ꝛ tradita perſis niſibim meſopotamie ciuitate diſceſſit. Hec itaqꝫ nuntiata chriſtianos cõfortauerũt paganis intulerũt luctũ. porro milites incautũ iuliani feruorem valde culpabãt cauſamqꝫ dãni finiũ romanoꝝ ei potius inferebãt qm̃ a perſarũ quaſi ꝓditore ſeductus naues que per fluuiũ frumẽta deueherent incendit ꝛ famẽ militibus irrogauit.

❡ Capitulum ſecundũ. A

Tunc itaqꝫ ſophiſta libanius lamẽtatiõis librũ in iulianũ ꝯſcripſit quẽ iulianũ denoiauit. feſtinatũ quippe laudibus illiꝰ in quo etiã meminit libroꝝ quos ꝯ chriſtianos ediderat iulianus. Et ſi quidem laudes impatoris ſophiſta dixiſſet: ego quieſcerẽ veſtigia hyſtorie ſequẽs. Sed qm̃ tanqꝫ callidus rhetor memoria iuliani libroꝝ chriſtianã videt lacerare religioneꝫ: ꝓpterea ꝯ eũ poſitis primũ ꝟbis ipſius pauca dicẽda ſunt hyemis inquit noctes amplius impator extendẽs incũbendo libris: paleſtinen hoiez deũ deiqꝫ filiũ referẽtibus ꝑliabat̃ eptius: ꝛ redarguẽdo ꝑualuit: vt riſum ꝛ quandã inanitatẽ oſtenderet eoꝝ q̃ colunt̃ a talibꝰ. In quibꝰ laboribꝰ ſene tyrio ſapiẽtior eſt inuentus. Propitius aũt ſit iſte tyrius ꝛ tã placide verba mea ſuſcipiat tanqꝫ a filio victꝰ eſt. Hec quidẽ ſophiſte libanij ſunt veꝝ ego ſophiſtã eũ optimũ fuiſſe notarẽ ſi nõ eius religionis cuiꝰ impator fuiſſet oia que de iuliano xp̃iani etiã iſte tũc diceret ꝛ forſitan quaſi rhetor augeret. Nã ꝛ viuo ꝯſtantio laudes: ꝛ eo defuncto iniuria plenas criminibꝰ eius effudit. Et ſi ſenex porphiriꝰ fuiſſet: impator libros eius iuliani ꝑpoſuiſſet opibus. Sed ꝛ iulianus ſi ſophiſta fuiſſet dixiſſet forſitan etiã ipſum malũ ſicut ethiuolũ. Qr ergo ille tanqꝫ eiꝰ ſecte ꝛ tanqꝫ ſophiſta ꝛ amicus impatoris: que ei ſunt viſa dixit ei. Nos vt poſſumus obuiemus. Primum itaqꝫ dixit qr libris incũberet hyemis noctes extendens. Incũbere nãqꝫ ſignificat qr intẽtionẽ habuit vt vitupatione cõſcriberet ſicut ꝯſuetudo ſophiſtis. Nã olim hos libros ſcierat: ſꝫ tũc incũbebat ꝛ maximo ꝑlio ꝯtẽdebat. Vñ palã eſt qr nõ ſicuti libaniꝰ putat redarguẽdo ꝑualuerat ſꝫ infirmitate ſue ꝟitatis eſtuabat ea q̃ bene illic cauteqꝫ ſunt poſita tanqꝫ detractator lacerare laborabat. Ois em̃ q̃ reſiſtit alicui: nũc ꝯtẽdo: nũc celãdo ꝟitatem / mentit̃ aduerſus eũ ꝯ quẽ litigat. Et q̃ iſenſus alicui eſt: oia ſicut hoſtis nõ ſolũ agit ſꝫ etiã loq̃ ꝯtẽdit. Qr ꝟo iulianꝰ atqꝫ porphiriꝰ ſenẽ vocat: detractores B ambo fuerũt ſuis ſmonibꝰ arguunt̃. Nã porphyriꝰ ſummi phoꝝ ſocratis vitã dilacerauit in hiſtoria phie quã ipſe cõſcripſit: ꝛ talia de eo retulit qualia ſolitꝰ derogationibꝰ occupari. Et de illo ſocrate q̃ apud grecos mirabilis caſtitate. iuſtitia / alijſqꝫ ꝟtutibꝰ habebat̃. Quẽ plato mirabilis eoꝝ phus ꝛ ex eo fonte alter phoꝝ thiaſus nõ ſolũ tanqꝫ deo amabileꝫ honorãt: ſed etiã vltra hoiem ſapuiſſe ꝓnuntiãt. Porro iulianus ꝫelatus paſſionẽ ꝓpriã in ceſaribꝰ enudauit: ꝛ olm ante ſe regnantiũ vitas carpẽs: neqꝫ philoſopho marco pepercit. Igit̃ ambo detractores fuerũt. Nõ opus habeo plurimis vti ſermonibus: Ego nãqꝫ ex vtroꝝ C rũqꝫ ꝟbis mores eoꝝ cõijciens hec dixi.

Quid aũt

Quid aũt de iuliano gregoriꝰ nazanzenꝰ
retulit audiamus. Ait em̃ i ſcd̃o libro cõ
tra paganos hec verba poſt alia. Hec eq̃
dem de iuliano alijs ip̃a experimẽta tradi
derunt ⁊ aſſumpta p̃tãs impij. Mihi aũt
olim eiꝰ mores cõp̃ti ſunt: dũ hũc virũ in
athenis clariꝰ agnouiſſem. Uenerat em̃
illic dũ frater eiꝰ imperatori videret̃ ini
micus. Fuitq̃ aduentꝰ eiꝰ cauſa duplex
vna quidẽ quaſi decentior qua dicebat
ſe veniſſe vt videret helladam atq̃ doce
retur. altera vero ſecretior ⁊ nõ nota plu
rimis vt immolatores demonũ et viros
fallaces inquireret q: nondum habebat
impietatis ſue licẽtiã. Tũc igitur nõ fru
ſtra cõſideraui virũ. Nõ em̃ fortuite iſta
cõſpexi: ſed faciebat me cautũ inconſtan
tia morum eiꝰ: ⁊ exceſſus vberior. Uates
enim egregiꝰ eſt qui bene cõſiderat. Nul
lum em̃ ſignũ in eo mihi vtile videbatur.
Ceruix inflexibilis: hũeri tactabiles: ocu
li currentes huc illucq̃ directi: ⁊ furioſe
reſpicientes. Pedes impatiẽtes: nares
ſpirantes iniurias: atq̃ cõtẽptus: ſcema
ta riſibilia ⁊ hoc ip̃m ſemꝑ habentia. Ui
ſus incõtinens: et quaſi ſubulicns. Cõſen
ſus et negatio ſimul ratio nulla ratione
cõſiſtẽs: interrogatio inordinata atq̃ re-
ſponſio nulla congruentia ſibi cõueniẽs.
Sed q̃d ꝑ vniuerſa diſcurro? hunc ante
opera vidi et operibꝰ ipſis agnoui. Et ſi
quidem eſſent mihi p̄ſentes qui tũc ad-
erãt teſtarẽtur: q: cũ hec vidiſſem repẽte
dixi. O quale malũ nutrit reſpublica ro
manorum? Et cũ hec vidiſſem optaui me
inuenire debere mẽdacẽ. Meliꝰ em̃ fue-
rat hoc/q̃ vt tãtis terra ſcelcribꝰ imple
retur. Nũq̃ arbitror talia fuiſſe ꝓdigia:
cum multa diluuia multa incendia: mul
te peſtes: ⁊ hiatꝰ terre ꝓuenerũt: licet ho
mines inhumani: et feroces/cõpoſitiq̃
diſſimilibꝰ naturis fuiſſe referantur. Ob
quam rẽ digno ſua ſuꝑbia fine cõcluſus
eſt. Hec gregorius de iuliano narrauit.
Quia D vero contra xp̃ianos multa
verba proferẽtes niſi ſunt vim facere ve
ritati: quedã ex ſacris literis ꝑuertẽtes/
alia ꝑmutãtes: oĩa tñ ſcd̃m ſuã ſumẽtes
intentionem/multi eis obuiãtes iſta pa
tefecerũt deſtruẽtes ⁊ redarguẽtes eorũ
vana ſophiſmata. et ante oĩa origenis: lz

ante multa fuiſſet tẽpora iuliani: Ja em̃
ea q̃ videbant̃ turbare legẽtes ſacratiſſi-
mas lectiones obijciens ſibimet et inter
pretatus ea detractorũ ſophiſticas adin
uentiones excluſit. Que ſi ſepiꝰ legiſſent
iulianus atq̃ porphirius ea libenter ac
cipientes in aliud forte ſua verba muta-
uerant ⁊ non ad blaſphemie ſophiſmata
verterentur. Quia enim lacerare ſtuduit
imperator apud ydiotas ⁊ ſimplices ver
ba faciens/et non apud eos qui ſcriptu-
rarum diuinarũ obtinent veritatẽ: ex his
palam eſt. Similes em̃ ea verba que di-
ſpẽſationis cauſa humanius poſita ſunt
cuz multa hmõi collegiſſet exempla: hec
nouiſſime dicit. Horũ igit̃ ſingula ſi non
aliqua habẽt ineffabilẽ cõtẽplationẽ ma
xima de deo blaſphemia ſunt plena. Hec
ergo iulianꝰ in tertio cõtra xp̃ianos libro
dicit. In libro aũt ſuo quẽ de ciniſmo ſcri
pſit docẽs quomodo ſacras fabulas de-
cet fingi dicit oportere harũ veritatẽ ab-
ſcondi. Sic em̃ ait. Amat em̃ natura cela
ri ⁊ abdita deoꝝ ſubſtãtia nõ patitur nu
dis verbis in aure introire pollutas. Ap
paret ergo per hec imperatorẽ ſuſpitio-
nẽ habuiſſe diuinis ſcripturis: q̃m eſſent
verba myſtica ineffabilẽ queadmodũ cõ
templatiõis habẽtia. Sed indignat̃ cur
non oẽs eandẽ ſententiã habuerint ⁊ in-
ſiſtit his qui inter xp̃ianos diuina ſimpli
citer ſuſcipere videtur eloquia. Nõ igit̃
oportebat eũ cõtra ſimplices inſurgere:
nec ꝓpter illos cõtra ſacras literas intu
meſcere: neq̃ odio habere ⁊ auerſari que
magis intellexerãt q̃m nõ oẽs tũc ita ſen
tiebant ſicut ipſe voluerat. E Simi-
lis ergo porphyrio factus eſt. Ille namq̃
in ceſaria paleſtina a quibuſdaz xp̃ianis
ceſus iracũdiã non ferens chriſtianitatẽ
deſeruit per furorẽ: ⁊ odio inimicoꝝ ſcri-
bẽdo blaſphemias xp̃ianitate priuatus
eſt: ſicut eũ euſebiꝰ pamphili redarguit ⁊
eius verba deſtruxit. Imperator autem
apud ydiotas ſuperbꝰ inter chriſtianos
extitit ea paſſione in blaſphemias por-
phirij declinauit. Ambo ſiquidem ſpon
te deliquerunt: et ſcienter peccando di-
gniſſima pena mulctati ſunt. Cuz igitur
ſophiſta libanius velut irridẽs dixiſſet
hominem ex paleſtina deum et dei filiũ

faciũt oblit⁹ ſuorũ videt͂ eē verborũ. Ad
finē namq̄ et⁹ libri iulianũ deificauit:ſic
inter alia dicēs. Primũ nāq̄ nuntiũ eius
mortis pene pertimuerāt cur putaretur de
deo mētitus. Deinde paululũ deſcendēs
ait. O demonũ alne demonũq̄ diſcipule
et demonũ obſeruator. Qui licet hoc al-
ter intelligeret verũtamē hec eadē de iu-
liano dixit que xp̄iani exprobrātes affir-
māt. Si ꝗ eũ laudare cogitabat: oporte-
bat eũ hoc nomē effugere:nec eũ deditũ
demonib⁹ iudicare:ſicut ſermonē alium
declinauit quē dũ reprehenderet͂ de ſuis
libris abſcidit. Quō eñ hō xp̄i deificetur
⁊ queadmodũ in aperto hō fuerit:inuiſibi
liter aũt de⁹ ⁊ queadmodũ vtraq̄ ſint ve
ra xp̄ianorum ratio ſacra nouit. Pagani
ꝟo autēq̄ credāt itelligere nequeũt. Di
cit eñ ſermo diuinus. Niſi credideritis
non intelligetis. Quapropter non erube
ſcũt mul ꝶ tos hoies deificātes. Et vti
nā bonis morib⁹ inſtitutos/aut iuſtos/
aut caſtos:⁊ nō potius lubricos: iniquos
et ebrioſos.i.hercules:dionoſios ⁊ aſcle-
pios ſicuti frequēter in ſuis libris iulia-
nus iurare nō erubeſcit. Quorum maſcu
los feminaſq̄ cupidines ſi numerare vo
luero lōga diſgreſſio generat͂. Sed ſuffi-
cit hec ſcire volētib⁹ ariſtotelis palliũ:et
corona dionyſij ⁊ liber regine multe me-
morie:turbaq̄ poetarũ q̄ de talib⁹ ſcribē
tes vere ridiculũ: inanitatem theologie
oſtendere paganoꝝ. Quia ꝟo propriũ pa
ganorũ eſt hoies ſumma falſitate deifi-
care mōſtram⁹. Rhodijs quadā calami-
tate detētis reſpōſum eſt datũ vt phry-
giũ attin ſacerdotē veſanie phrygiũ cele
britatis placarēt. Tale nāq̄ reſpōſũ eſt
Attin placate deũ magnũ purũ adonem
bonevite:diuitiarũ datorē:comatũq̄ dio
nyſium. Hoc itaq̄ reſpōſo attin q̄ amore
veſano ſemetipſum occidit: eũdē adonē
dyoniſiũq̄ nominauit. Cũ alexāder ma
cedonũ rex trāſiſſet i aſiā: anfitiones ale
xādro fauētes carmia iſta fuxerit Iouē
deorum cōſulē:⁊ mineruā honora ter ge-
nitā q̄ corpe mortali ſupnũ abſcōdis re-
gē quē iupiter heroũ ſeminauit generi-
bus adiutorē bone leges. Nec in parthia
pronũtiauit demon. Qui cum potentib⁹
adularetur deificabat eos. Quid eñ di-
camus dum etiā Cleomedem adiectiam
deificauerint ita dicētes. Ultim⁹ herouꝫ
cleomedis ciuitatis athleta quem ſa-
crificijs honorate:quia mortalis iaꝫ non
eſt. Propter hoc ergo reſponſum dyoge-
nis cynici et oenamās philoſophus: py-
thium reprehenderunt apolinē: ciziceni
vero terciũdecimũ deum adrianum ap-
pellauerunt. Sed etiā ipſe adrian⁹ ama
tum ſuum antinum deificauit:⁊ hec ridi
culum et inanitatem non dicit eiſe liba-
nius. Hec ergo a nobis ꝑpter ei⁹ detra-
ctionē per diſgreſſionem dicta ſufficiāt.

¶ Theodoricus.

¶ Capitulum tertium. A.

Iouinianus er
go imperator mox vt imperij
ſui terras ingreſſus eſt primũ
hoc ſcripſit vt epiſcopi de exi-
lio remearēt ⁊ eccleſias eis reddēdas eē
profeſſus eſt. qui expoſitam in nicea fidē
inuiolabiliter ſeruauerunt. Scripſit etiā
athanaſio q̄ precipuus erat horũ dogma
tum ꝓpugnator: petēs vt ei reſcriberet ꝑ
fectā diuinorũ dogmatũ diſciplinā. Qui
eloquētiores ep̄os congregās reſcripſit
rogans: vt fidē nicee expoſitā cuſtodiret
tanq̄ apoſtolicis dogmatib⁹ cōgruētem.
Cui⁹ ep̄le ꝟba ſunt hec. Piiſſimo atq̄ cle
mentiſſimo victori auguſto Iouiniano.
Athanaſi⁹ et reliq̄ ep̄i venientes ex pſona
oim epoꝝ egyptioꝝ: thebaidis:⁊ libie.
Decet deo amabilē principē diſcēdi ha-
bere voluntatē:deſideriumq̄ celeſtiũ:ſic
eñ vere ⁊ cor habens in manu dei:⁊ ipe-
riũ cũ pace multis annoꝝ curriculis gu-
bernabis. Uolente igit͂ te a nobis: tua di
ſcere pietate catholice eccleſie fidē grās
ob hoc dño referētes curauim⁹: vt ꝑlatā
ab oibus patrib⁹ in nicea tue pietati inſi
nuaremus fidem. Hanc enim repudian-
tes quidā nobis equidē frequenter inſi-
diati ſunt eo ꝙ arriane non conſentire-
mus inſanie. Auctores vero facti ſunt he
reſis et ſciſmatum vniuerſalis eccleſie.
Uera ergo et pia in dominum noſtrũ ie-
ſum chriſtum fides eſt omnibus manife
ſta:⁊ ex diuinis literis agnita atq̄ lecta.
In hac enim etiam ſancti martyrio con-
ſummati ſunt: et requieſcentes in domi-

nō nunc conſiſtunt. Manſerat itaqꝫ ſemper fides illeſa. niſi calliditas quorundā hereticorū eam violare preſumeret. Arrius enim quidam eiuſqꝫ ſectatores erū pere ꝛ impietatem aduerſus eam introducere tentauerunt dicentes: ex non extantibus et creaturam atqꝫ facturam cō uertibibileqꝫ eſſe filiū dei. Plurimoſqꝫ ꝑ talia ſeduxerūt/ita vt etiā q̄ aliquid eſſe videbātur blaſphemia huiuſmodi traherentur. Verū ſancti patres noſtri olim cōuenientes ſicuti ꝑdiximus in niceno cō cilio: arrianā quidē ſectam anathematizauerūt. catholice eccleſie fidem ſcriptura teſte profeſſi ſunt. Eaqꝫ predicata nec hereſis extincta eſt q̄ vbiqꝫ videbatur accenſa. Hec itaqꝫ fides ꝑ omnes eccleſias legebatur: ſed quoniam arrianam hereſim quidā renouare volētes: ipſam fidē patribus in nicea ꝓlatā anathematizare ꝓſumpſerūt. aliqui vero fingūt ſe eam ꝓfiteri ſed ipſam veritatē negare noſcūtur. Alteri interpretātes cōſubſtātialitatē ꝛ ſancto ſpiritui blaſphemātes cū dicūt eū creaturam eſſe atqꝫ facturā ꝑ filiū celebratam neceſſario cōſiderātes leſionemqꝫ huiuſmodi cauſa cōtra populum generatam offerre tue pietati cōfeſſionē concilij niceni curauimus vt pia religio tua cognoſcat cū quanta ſcrupuloſitate conſcripta eſt: et quantū errent qui extra eam volunt aliquid edocere. Cognoſce deo amabilis imperator quoniā hec quidem predicatura ſeculo: et hanc profeſſi ſunt patres nicea conuenientes. In hac quoqꝫ fide cōcordant omnes eccleſie hyſpania et brittānia necnon gallijs ytalijs et dalmatijs conſtitute. In cappadocia myſia: ꝛ macedonia vniuerſa ſimul halladia/ſed etiam vniuerſa Affrica/Sardinia/Cypro/Creta/Pāphilia/Licea/Yſauria/et in omni Egypto et Libia pōto/et Cappadocia/partibuſqꝫ vicinis ꝛ oriētales eccleſie preter paucas arrij ſectatores. Omnium namqꝫ predicatorum ſententiam experimento cognouimus ꝛ literas habemus eoſqꝫ nouimꝰ deo amabilis imperator: quia cum pauci quidaꝫ huic fidei contradicant preiudium facere non poterūt in toto orbe terrarū. Multo enim tempore ab hereſe arriana pulſati: nunc etiam pietati contentione maxima cōtradicūt. Ut vero hec pietas tua cognoſcat licet ſciat tamē ſtuduimus fidem niceno concilio profeſſam ab epiſcopis trecentis decem et octo ſubiungere. Eſt autē hec niceni concilij fides. ¶ Credimus in vnum deum patrem omnipotentem omnium viſibilium inuiſibiliūqꝫ factorem. Et in vnum dominum Ieſum chriſtum filium dei natum ex patre vnigenitū: hoc eſt de ſubſtantia patris/deū de deo/lumen de lumine deum verū de deo vero/natum non factum conſubſtātialem patri per quem omnia facta ſunt que in celo ꝛ q̄ in terra. Qui propter homines et propter noſtram ſalutem deſcēdit: incarnatus/humanatꝰ/paſſus eſt/ꝛ in die tertia reſurrexit. Aſcendit in celo venturus iudicare viuos ꝛ mortuos. Et in ſpiritū ſanctū. Eos aūt q̄ dicunt erat qñ nō erat ꝛ anteqꝫ naſceret nō erat: ꝛ q: ex nō extātibꝰ factꝰ eſt: aut ex altera ſubſtātia vel ſubſiſtētia dicētes eſſe aut creatū aut cōuertibilem aut mutabilē filiū dei: hos anathematizat ſancta catholica et apoſtolica eccleſia. In hac fide deo amabilis īperator nos ꝯſiſtere neceſſariū eſt tanqꝫ ſacra ꝛ apoſtolica: nullaqꝫ mouere eā ſeductione verborū atqꝫ cōtētione: q̄s ab initio arriani fecerūt/ex nō extātibꝰ filiū dicētes. Et q: erat qñ nō erat: ꝛ creatus ꝛ factus ꝛ ꝯuertibilis eſt. Propterea ſicuti ꝑdiximus: ꝛ nicena ſynodus hereſim anathematizauit hmōi: fidē vero ꝓfeſſa eſt veritatis. Nō eñ ſimpliciter ſimilē dixerūt filiū patri ne ſimpliciter ſimilis deo deus verus eſſe crederetur: ſꝫ etiā cōſubſtātialē ſcripſerūt quod ꝓpriū eſt geniti veriqꝫ filij ex vero ꝛ naturali patre naſcētis. Sed neqꝫ ſpiritū ſanctū alienauerūt a patre ꝛ filio: ſed potius glorificauerūt eū cū patre ꝛ filio in vna ſancte trinitatis fide eo ꝙ vna ſit in ſancta trinitate diuinitas. Has literas imꝑator leges confirmauit quā habuerat de ſacris ſciētiam ꝛ affectū aliāqꝫ B cōſcripſit legē vt frumētorū cōſuetudo redderetur eccleſijs: quā maximus diſtribuerat conſtātinus ꝛ dari ꝓhibuerat iulianus. Et qm̄ propter illius impietatē orta fames nō ſinebat totā tūc ſummā quā ꝯſtātinꝰ

cōſtituerat erogari tertiā partē Iouinia
nus ad pñs impēdi ꝑmiſit:ita vt ceſſan
te fame frumēta integra preberentur.

¶Socrates. ¶Cap.iiij. A

EUocauit igit̄
imperator a ꝯſtātio exilio
miſſos ep̄os q̄ nō occurre=
rāt iuliani redire tempori
bus. Tunc autē etiā tēpla
paganorū oīa claudebātur:⁊ ipſi ſacer=
dotes vbiq̄ fugiebant. Indutiq̄ pallijs
ipſa pallia reponebant ⁊ ad ſchema cō=
mune reuertebātur. Quieuit etiā pollu=
tio ſanguinis quā publice inſatiabiliter
ſub iuliano celebrabāt. Porro xp̄iani nō
quieſcebāt:preſules eī regionū adibāt
crebro principē credētes ei⁹ obtinere ſe
volūtatē aduerſus ꝓprios inimicos. Et
primū quidē macedoniani libellū princi
pi porrexerūt poſtulātes vt expellerētur
eccleſijs q̄ diſſimilē filiū p̄dicabāt:⁊ ipſi
introducerētur in eas. Erāt eī q̄ libellū
obtulerāt Baſili⁹ ancyre:Siluan⁹ thar=
ſi. ſophroni⁹ pōpeiopoleos:paſinicus zi
lenus:leōtius coman⁹: callicrates clau=
diopoſitis: theophilus icaſtabele⁹. Ho
rum libellū imperator accipiēs:eos ſine
reſpōſo dimiſit:hoc tātummodo dicēs.
Ego cōtētiones odi:eos aūt q̄ ad cōcor=
diam feſtinant diligo pariter et honoro.
Quod audiētes q̄ ad cōtētionē ſe prepa
rabāt:quieuerūt. Hoc ergo ꝓ voto impe
ratoris eſt factū. Nam tunc intentio ſe=
cretorum acacij reuelata eſt:⁊ ſicuti ſole
bāt ad vota ſe principis cōtulerūt. Cōue
nientes enim in anthiochia ſyrie:habue
runt verba cum meletio:qui ante paulu
lum diuiſus ab eis conſubſtantialitatē
defendere videbatur. Hoc itaq̄ fecerunt
quoniam eū honorari conſpiciebāt:prin
cipe tunc ibi morante. Cōmuni ergo con
ſilio libellum componentes conſubſtan=
tialitatem profeſſi ſunt:⁊ nicenam robo=
rantes fidē obtulerunt imperatori. Cu=
ius libelli verba ſunt hec. ¶Pijſſimo et
deo amabili domino noſtro Iouiniano
victori auguſto:ſynodus preſentiū epi=
ſcoporū ex diuerſis prouincijs in anthio
chena vrbe cōuenientiū. Quoniam eccle
ſiaſticam pacē atq̄ cōcordiā tua primuȝ
ſtuduit pietas celebrare:bene nouimus
etiā nos deo amabilis imperator. Quia
vero verticē huiuſmodi vere vnitatis et
orthodoxe fidei bene ſumpſiſti/neq̄ hoc
ignoramus. Sed ne cū his q̄ adulterāt
veritatis dogma reputemur:tue pietati
ſuggerimus:qm̄ ſancti cōcilij nicea olim
⁊ ab initio celebrati fidē ⁊ ſuſcepimus et
tenemus. Quādo etiā ⁊ cōſubſtātialita=
tis nomen quo aliter ſe quibuſdā habe=
re videtur dicimus cautā interpretatio=
nē a patribus excepiſſe:quippe ſignificā
tibus qm̄ ex ſubſtantiā patris natus eſt
filius:⁊ quia ſimilis per ſubſtantiā patri
eſt. Nō eī velut aliqua paſſio circa ineſ
fabilem natiuitatē creditur. Neq̄ ſecun
dum aliquem paganorum vſum percipi
tur a patribus ſubſtantie nomen dictū:
ſed ad deſtructionē arrianorū q̄ preſum
pſerunt ex non extātibus de xp̄o aliquid
impie predicare. Quod etiam iſti q̄ nunc
inequalitatē aſſerunt aſperius et auda=
cius ad vaſtādam eccleſie cōcordiā im=
prudētes auſi ſunt perpetrare. Quāobrē
huic noſtre relationi ſubiunximus exem
plar fidei niceni concilij. quam etiam de
center amplectimur. Eſt eī huiuſmodi.
Credimus in vnum deū patrē omnipo=
tētē:⁊ reliqua. Et ſubſcriptio. Meletius
ep̄s anthiochie obtuli in ſupraſcriptis
cōſentiens Euſebius ſamoſatenus eua=
grius ſiculus:vranius apamie zoilus la
riſenus:acatius ceſarie: antipater roſi:
abraminus emenus: ariſtonicus ſeluco
beli:barlabentus pergami.vranius me=
letie/magnus calchidis/euthici⁹/eleu=
theropleos: ioſacius armenie maioris:
titus boſtrenſis/ pelagius laodice: ara=
bianus adrenſis piſo:adadenus ꝑ lami=
rionē preſbyterū:zabinianus zeumatis:
athanaſius ancyre ꝑ orſituȝ ⁊ eatiū pre=
ſbyteros:hyrene⁹ gaze pro auguſte pa=
tricius palti ꝑ lamirionē p̄ſbyterū. Ana
tholius berothea: theotimus aramen⁹/
lucianus arcenus. Hunc itaq̄ libellū in
collectione ſynodaliū ſabini cōſcriptū in
uenimus. Uerū imperator ꝓpoſitū hūc
habebat vt blādimētis ⁊ ſuaſione verbo
rū diſcordātiū cōtētiones abſcinderet di
cēs.nulli q̄dē ſe quōcunq̄ credentiū fore
moleſtū eos tñ diligere ⁊ nimis honora=

re q̄ principiū eccleſiaſtice vnitati prebe
rent. Quia vero hoc egerit etiā themiſtiꝰ
philoſophꝰ ait in laude quā in eius ꝓtu
lit cōſulatu vbi mirabatur imperatorem
quod ꝑmiſerit vnūquēq̄ colere ſicut vel
let: atq̄ deuicerit blādiētiū mores quos
valde deridēs ait manifeſtare purpurā.

¶ Sozomenus. ℬ ¶ Igitur impera
tor tunc etiā ſecundo nomine prefecturā
gubernāti pretorianā legē dedit vt capi
tali ſentētia plecterētur q̄ ſacrā virginē
nuptiali thoro violare preſumeret et vel
impudico aſpectu reſpiceret: non dicam
abripere forte tentaret. Quā legem ideo
poſuit eo quod iuliani tēpibus q̄dā hmōi
virgines vxores ducere preſumpſerunt.

¶ Sozomenus. ¶ Capitulum.v.

INter hec atha
naſius alexādrine ſedis epūs:
cū paucis ſuorū cōicato cōci-
lio neceſſarium iudicauit vt
xpianū videret iperatorē. Ueniensq̄ an-
thiochiā principē de q̄bꝰ oportebat edo
cuit. Quidā aiūt q꞉ eū ipſe magis euoca
uerit imperator: vt q̄ neceſſaria pro reli-
gione ⁊ recta fide videbātur exponeret.
diſponēſq̄ vt decebat cauſas eccleſie de
reuerſione cogitabat. Uerū euzoius ar-
riane ſecte anthiochene ciuitatꝫ epūs ſtu
debat vt ꝓbatianus q̄dā eunuchus i ale
xādria vrbe ordinareť epūs. Cūq̄ hoc age
retur: lucius alexādrinus a georgio p̄ſbi
ter ordinatus adijt imperatorē: ⁊ maledi
cēs athanaſio quaſi tēporibꝰ epātus ſui
fuiſſet inſcriptus: ⁊ plurima exilia ꝑcedē
tibus ſuſtinuiſſet imperatoribꝰ eſſentq̄
circa ſacra ꝑ eum cā diſcordie. ſupplica-
bat inſuper vt alter in alexādrina ciuita
te ordinareť epūs. Uerū imperator ſciens
quāte athanaſio inimicorū inſidie ꝓue-
niſſent: derogationes hmōi nō reſpexit:
ſed luciū quidē cū multa interminatiōe
tacere iuſſit. Probatium vero eiuſq̄ ſe-
quaces eunuchos auctores hmōi ſcelerū
atq̄ turbarum caſtigādos eſſe precepit.
Porro athanaſium amicū ſibi maximuꝫ
factū deſtinauit in egyptū / vt ſicut ei vi
deretur cauſas eccleſiarū populoſq̄ di-
ſponeret. Fertur enim: q꞉ euꝫ ꝓ maxima
virtute conuerſationis ſapiētieq̄ lauda-
uerit. Aiūt q̄dā anteq̄ ſub cōſtātio impe
ratore arriani tenerent eccleſias ſomniū
vidiſſe āthoniū monachū q̄ſi burdones
altare ſacrū calcibꝰ euertiſſent: experre-
ctūq̄ dixiſſe ab adulteris ⁊ ꝑmixtis ho-
minibus eccleſia calcareť. Que nō fuiſſe
mēdatia: poſterior mōſtrauit euentus.

¶ Socrates. ¶ Capitulū.vj.

TUnc igiť im
perator ipetū retinēs he-
reticorū diſceſſit ab āthio-
chia ⁊ venit ad tharſuꝫ ci
licie: ibiq̄ corpꝰ iuliani ſe-
peliuit. Et dū cuncta ſolēnia funeri eius
exhibuiſſet conſul eſt deſignatus. Dūq̄
cōſtātinopolim feſtinaret venit ad p̄diū
noie dadaſtā inter galatiā ⁊ bithiniaꝫ q̄
philozophus themeſtius cū alijs ſenato
ribus occurrēs: cōſularē recitauit orōnē.
Feliciter tunc agi potuerāt res romane
publice: et ſimul eccleſiaſtice ſub princi-
pe benigno diſpoſite: niſi repētina mors
mortalē virū ab hoībꝰ abſtuliſſet. In p̄-
dicto nāq̄ p̄dio hyemis tpe infraxis lā-
guore cōſtrictus ē mortuus: cōſulatu ſuo
et baroniani filij: ſeptima decima die fe-
bruarij mēſis q̄ regnauit mēſibus ſepteꝫ
vixit annis triginta tribus.

¶ Sozomenus. ¶ Capitulum.vij.

CUmq̄ in ni-
ceā bithinie veniſſet exer
citus: valētinianum ordi
nauit iperatorē: virū opti
mū ⁊ apice principali di-
gniſſimum. Socrates.
¶ Ualētinianus igiť ordinať viceſima-
quinta die eiuſdē februarij mēſis: pāno-
nius genere / de ſcibala ciuitate. Cui tūc
erat militū cura cōmiſſa: q̄m ꝓbatiſſime
militarē nouerat diſciplinā. Fuit ēt vir
magnanimus ⁊ ſemper p̄nti fortuna me
lior apparebat. ¶ Theodoritꝰ. ¶ Is eīn
nō mō fortitudinē: ſed etiā prudētia tem
perātia atq̄ iuſtitia: ⁊ corporis magnitu
dine preſulgebat. Sic enim fuit regalis
pariter ⁊ vrbanus vt dū exercitus tētaſ-
ſet ei aliū ſociare conſortē: ille reſpōde-
rit. Quod cātatur ab omnibꝰ veſtrū inde
fuit: o milites imperatore non exiſtente

mihi dare regimē imperij. Uerū vbi hoc ego ſuſcepi: meū iā ⁊ nō veſtrū eſt de rebus cogitare cōmunibus. Cuius verba mirati milites eius ſecuti ſunt volūtatē. At ille fratrē de penis vocās qd non debuit ſociū fecit imperij. ¶ Socrates. ¶ Poſt triginta dies auſpicij ſui.

¶ Theodoricus. ¶ Cui aſie ſceptra cotradēs pariter ⁊ egypti europā ſibi diſtribuit. Et veniēs ad heſperiā oēs ilico docuit eq̄tatē a predicationib⁹ pietatis incipiēs. ¶ Cap. viij.

Axentio nāq̄ defuncto q̄ mediolanenſem preſulatū tenuerat: multiſq̄ fuerat cōcilijs abdicatus: reuocās ep̄os hm̄ōi apud eos verba locutus eſt. Noſtis aperte eruditi quippe diuinis eloquijs qualē oportet eſſe pōtificē ⁊ q: nō decet eū verbo ſolū: ſed etiam ꝯuerſatione gubernare ſubiectos ⁊ toti⁹ ſemetipſū imitatorē virtutis oſtēdere: teſteq̄ doctrine cōuerſationē bonā habere. Talē itaq̄ in pōtificali ꝯſtituite ſede cui ⁊ nos q̄ gubernamus imperiū ſincere nr̄a capita ſummittamus ⁊ eius monita dū tāq̄ homines deliq̄rim⁹ neceſſario veluti curātis medicamenta ſuſcipiam⁹. Hec cū dixiſſet imperator: petijt ſynod⁹ vt magis ipſe diſcerneret ſapiēs et pius exiſtēs. At ille: ſup vos eſt inquit talis electio. Uos em̄ gratia diuina potiti ⁊ illo ſplēdore fulgētes: melius poteritis eligere. Tunc ſacerdotes egreſſi de ep̄ali ſede tractabāt. Uerū ciuitatis habitatores vt B aſſolet tumult⁹ faciebāt: alij hūc: alij illum ordinare petētes. Qui enim erant de arriani auxētij ſecta ſimilē ſibi fieri cōcertabāt. Rurſus orthodoxi ſui dogmatis nitebant̄ habere ep̄z. Hāc ſeditionē ambroſius cui tūc preſidalis fuerat cura cōmiſſa cognoſcēs / ⁊ metuēs ne q̄d turbe conſurgeret ad eccleſiā feſtinus acceſſit. At illi ceſſante ſeditiōe cōmunem dederunt vocē petētes vt paſtor gregis ordinaret̄ ambroſius q̄ nōdū fuerat baptizat⁹. Hoc imperator agnoſcens: repēte iuſſit ⁊ baptizari tanq̄ dignū virū ordinari pōtificē. Nouerat em̄ eius certiorē omniū poſſidere volūtatez et totius regule decreta ſubtiliora arbitratus etiā diuinum in eo eſſe decretum dū in ei⁹ electione ēt pars ꝯtraria ꝯſonaret. Is ergo ſacri baptiſmatis dona potitus gratiā quoq̄ ſimul ſuſcepit ep̄atus. Quo facto hūc hymnū optimus imperator ſaluatori et dn̄o obtuliſſe fertur. His q̄ppe q̄ gerebant̄ intererat. Gratias inq̄t ago tibi dn̄e oīps et ſaluator nr̄ q̄m huic viro ego q̄dē cōmiſi corpora. Tu aūt animas ⁊ meā electiōez oſtēdiſti tue iuſtitie cōuenire. Cūq̄ ¶ poſt paucos dies ſanctus ambroſi⁹ cū multa fiducia apud iperatorē q̄reret̄: q: male a iudicib⁹ agebat̄: tūc iperator ait. Hāc inq̄t cōfidentiā tuā dudū noui ⁊ aperte ꝓbās nō ſolū rō reſtiti ſed etiā in electionē ordinationis tue ſocius fui. Feſtina itaq̄ ſanare ſicut diuina lege ꝑcipit̄ aiaru₃ delicta nr̄arū. Hec igit̄ imperator mediolani ⁊ dixit et fecit. Cognoſcēs aūt quoſdā D in aſia ⁊ phrygia de diuinis dubitare dogmatibus. in illirico quidē precepit ſynodū celebrari et q̄ de illis decreta atq̄ firmata ſunt dubitātib⁹ deſtinauit. Porro q̄ illic cōuenerāt decreuerūt fidē expoſitā in nicena vrbe ſeruādā. Scripſit aūt ⁊ ipſe ſociū adhibēs in ſuis literis fratrē: quatinus i his q̄ placuerāt duraret̄. Nūc ergo etiā legē ipſam ponere neceſſariū₃ eſt q̄ aperte ⁊ eius pietatē predicat: ⁊ valētis tūc ſinceritatē ſine dubitatione demonſtrat. ¶ Capitulum. ix.

Imperatores maximi pij victores auguſti valētian⁹ valēs / ⁊ grattianus: epiſcopis dioceſeos aſie phrygie: carophrygie: pagaciane in dn̄o ſalutem. Tāto concilio in illirico celebrato: ⁊ ſubtiliter habita q̄ſtione de ſalutari verbo oſtenderunt ter beati pontifices trinitatem conſubſtantialem patris et filij et ſpirituſſancti. Quā nequaq̄ declinantes iuxta miniſteria religionis magni regis exercēt. Hāc ergo predicari decreuit noſtra quoq̄ potētia: ita tamen vt non dicant aliqui: ſequimur religionē imperatoris hanc patriam gubernantis ⁊ nō illi potius obediētes qui nobis ſalutis mādata cōtradidit. Euangeliū nāq̄ chriſti

ſe habet. Reddite q̄ ſunt ceſaris ceſari: ⁊
que ſunt dei deo. Quid ergo dicitis vos
epi ⁊ pſules ſalutaris verbi: ſi ita ſe ha
bet veſtra probatio diligētes alterutros
imperiali abuti dignitate? Quieſcite et
nolite perſequi eos qui deo perfecte mi=
niſtrant: quorum orationibus et terrena
bella ſedantur: et recedentium a deo an
gelorū repellētur incurſus: quiq̧ oēs de
mones corruptores precū aſſiduitate cō
fundūt: tributa ſecundū leges inferre nō
reſpuūt: ptātiq̧ regie nō reſiſtunt: ſed ſin
cera voluntate et superni dei mādata cu
ſtodiunt: ⁊ noſtris legibus ſubiungatur.
Uos autem inobedientes eſſe monſtra=
mini. ⁊ nos quidem ſubijcimur ei qui pri
mus eſt ⁊ nouiſſimus: vos autē vobiſmet
arrogatis. Nos itaq̧ puros noſipſos a
vobis eſſe deſideram⁹. Et ſicut pilatus
in examinatiōe noſtri chriſti: cū nollet eū
perimere cōuerſuſq̧ ad orientē ⁊ petens
aquam diluit manus ſuas dicens. Inno
cēs ego ſum a ſanguine hui⁹ iuſti: ſic etiā
noſtra maieſtas ſemper mandauit perſe
cutionē non fieri: neq̧ fluctuationes in=
ferri: nec inuidere laborantibus in agro
dñico: diſpenſatores magni regis expel=
lere: vt nō ad preſens et ſub imperio no=
ſtro creſcere videamini: et poſtea teſta=
mentum dñi ſubdere paſſioni ſicut i ſan=
guine zacharie. Sȝ illi poſt aduētū ſup=
ni regis nr̄i xp̄i ieſu diſrupti ſunt: cōtra=
diti mortui cū adiutore ſuo demone cor=
ruptore. Hoc pcepim⁹ in megecio: ⁊ cice=
ronio ⁊ damaſo ⁊ lāpone ⁊ brintiſio q̄ au
ditores fuerūt. Sed etiā ipſa vobis geſta
direxim⁹ quatenus agnoſcatis ea que in
eximio ſunt concilio celebrata. His ergo
literis ſubdit etiā dogma cōcilij: hec ſum
matim habentia. Profitemur ſequentes
magnū orthodoxorūq̧ cōciliū cōſubſtā=
tialē eſſe patri filiū et nō ſic itelligim⁹ cō
ſubſtātialeȝ ſicuti dudū q̄dā expoſuerūt
nō vere ſubſcribētes ⁊ nūc alij illos vo=
cātes patres: virtuteȝ ſermonis reſpuūt
⁊ ſequunt̄ eos q̄ p cōſubſtatialitatē ſimi
litudinem ſignificatam eſſe conſcripſe=
rūt: eo q̄ nulli reliquarū creaturarū p cū
factarū ſimilis ſit filius/niſi tantūmodo
patri. Sed qui hec exponūt creaturā pre
cipuā dei filiū impie dogmatizant. Nos
itaq̧ ſapimus: ſicut etiaȝ concilia nuper
rome ⁊ gallijs celebrata: vnā eſſe eādēq̧
ſubſtantiam patris et filij ⁊ ſpiritusſan=
cti: in tribus perſonis quod eſt in tribus
perfectis ſubſiſtātijs. Confitemur auteȝ
ſecundū nicenā expoſitionem et incarna
tum filium dei conſubſtantialē ex virgi=
ne ſancta maria: ⁊ in hominibus habi=
taſſe/ et compleſſe diſpoſitioneȝ pro no=
bis omnē in natiuitate ⁊ paſſione ⁊ reſur
rectione ⁊ in celos aſcenſione et iterum
venturū vt reddat nobis ſimilitudinē di
uinam a ſemetipſo deo exiſtentē carnige
rum ⁊ homineȝ deiferum. His ergo que
predicta ſunt cōtraria ſapientes anathe
matizamus: ⁊ eos ſimul q̄ non vere ana=
thematizant eū qui dixit anteq̄ naſceret̄
nō fuit filius ſed ſcripſit quia anteq̄ ope
re naſceretur virtute erat in patre. Hoc
eīm et in oībus creaturis eſt q̄ nō ſemper
exiſtunt ſicuti deus. Fili⁹ eīm ſemper cum
patre eſt ſempiterna natiuitate progeni
tus. Hec igitur imperator ſummatim ſi=
gnificauit. Ego vero etiam ipſas cōcilij
literas ponendas exiſtimo.

¶ Capitulum decimum.

Epiſcopi illiri
ci. Epis eccleſiarū dei dio
ceſeos aſiane phrigie/ca=
rophrigie/pagatiane/in
dño o ſalutē. Conuenient ib⁹
nobis in vnū et habita maxima queſtio=
ne de ſalutari verbo probauimus cōſub
ſtantialē eſſe trinitatē patris ⁊ filij ⁊ ſpūſ
ſcti. Quamobrē iuſtū fuit vobis literas
deſtinare/ non quibuſdam argumenta
tionibus religionem trinitatis ſcriben=
tes: ſed in humilitate rogātes. has nr̄as
lr̄as deſtinauimus per dulciſſimū fratrē
nr̄m helpidiū preſbyterum. In p̄ntibus
itaq̧ nr̄is lr̄is quaſi illud referẽ qd̄ in ſa
lutaris noſtri ieſu xp̄i libris ſcriptum eſt.
Ego quidē ſum pauli ego aūt apollo ego
vero cephe. Nunquid paulus crucifixus
eſt pro vobis aut in nõle pauli baptiſati
eſtis. Et hec quideȝ ſufficiebant humili
tati nr̄e: etiā ſi non vobis vniuerſales li
teras mitteremus/propter tm̄ timorem
quē ibi predicatis cuncte vr̄e prouincie a
patre et filio ⁊ ſpiritum ſanctū diuiden=

tes. Quamobrē neceſſariū habuim⁹ ad vos deſtinare dn̄m nr̄m ⁊ comminiſtruꝫ helpidium a regio principatu romanorum has literas deferentem: vt ſi forte talis eſt predicatio veſtra cognoſcat: quoniā qui conſubſtātialē trinitatem nō predicāt anathema ſint. Et ſi quis his non communicans inuenitur/anathema ſit. His aūt qui conſubſtantialē predicant trinitatē preparata ſunt regna celorum. Rogamus ergo vos fratres vt nō aliud doceatis: non aliud innouetis: ſed cōſubſtantialem ſemper vbiqꝫ predicātes trinitatē poſſidebitis regnum dei. Ob hoc ſcribentes et cōmemorātes: has literas deſtinauimus. De epiſcopis autē cōſtituēdis vel cōminiſtris iam conſtitutis ſi permanſerint vſqꝫ ad finem ſani/bene: alioquin ex ipſo preſbyterio repellātur. Similiter preſbyteros atqꝫ dyaconos in ſacerdotali ordine diffiniuimus: vt ſint irreprehenſibiles vndiqꝫ et a curia et ab officio militari. Propterea ergo hoc noluimus pluribus verbis ſcribere: eo ꝙ direxerimus vnū ex oībus dominū noſtrū et cōminiſtrū helpidium: ſtudioſe: predicationem veſtram cogniturū ſi ita ſe habet ſicut audiuimus a dn̄o noſtro ⁊ conſacerdote euſtachio. De cetero licet aliquādo in errore fueritis deponētes veterē hoiem induimini nouo. Nam et ipſe frater ⁊ cōminiſter helpidi⁹ docebit vos veram predicare fidem quia ſancta trinitas cōſubſtātialis deo et patri/et filio cū ſpū ſctō ſctificata/glīficata/manifeſtata eſt: pater in filio/filius in patre/cū ſancto ſpiritu in ſcl'a. Hoc itaqꝫ declarato aperte poterim⁹ ſanctam trinitatē cōfiteri cōſubſtantialem eſſe ſecundū fideꝫ olim in nicea expoſitam: quam patres confirmauerūt. Qua fide predicata poterimus erroneū demonē declinare. Quo extincto: pacificos noſmetipſos litteris degētes in pace ſalutabim⁹. Scripſim⁹ itaqꝫ vobis vt noueritis arrianos eſſe cōdēnatos nolētes ꝯfiteri ex patris ſubſtātia filiū ⁊ ſpiritū ſanctū: quorum nomina ſunt ſubiecta. Polyeronius: telamatus fauſtus/aſclipiadis/amantius/cleopater. Hec ergo ita ſe habent in gloria patris et filij et ſpiritus ſancti in ſecula ſeculorum amē. Ualere vos optamus patri et filio ſaluatori chriſto cū ſancto ſpiritu multis annorum curriculis.

¶ Capitulum .xj. A

FAmoſiſſimus igitur imperator tanqꝫ apoſtolicis dogmatib⁹ ſollicitudinem perhibebat. Interea ſyrus qdā ⁊ genere ⁊ lingua pariter audēs nomine illo tempore fuit dogmata noua reperiens. Qui dudum quideꝫ malignos habere conceptus incipiens: tūc manifeſtus apparuit. Prius nāqꝫ fatue intelligēs qđ ſcriptum eſt. Faciam⁹ hominē ad imaginem et ſimilitudinē noſtram humanam formam putauit habere diuinitatem: et corporis partibus eſſe diſtātiam: diuine ſcripture nequaqꝫ ſenſum reſpiciens: que ſepe diuinis operationibus humanorum membrorum nomina circumponit: quoniam: qui facile ſubtiliora intelligere neqūnt per hec dei prouidētiam magis agnoſcunt. Adiecit autem huic impietati et alia his vicina. Ex veſania namqꝫ manetis aſperſus: neqꝫ ignis: neqꝫ tenebrarum deum aſſeruit creatorem. Sed hec quidē ⁊ quecūqꝫ his ſimilia celāt manetis veſanie participes vt iſte ꝑdicabat ab eccl'ia ſegregati ſunt qꝛ quidā maledictū aſſerūt partū: quidā ꝟo cū mulierib⁹ nō lōge cohabitātes cōtra legē viuūt: ⁊ ꝓpterea dicūt remotius eſſe viuendū celātes dogmatū blaſphemiā. Eſt tn̄ eis habitatio arrogātie plena ⁊ fariſayce ꝓpago doctrine. Naꝫ illi alarū ⁊ corporū medicū accuſabāt ī tēplo dicētes apoſtolis: vt qđ cū publicanis ⁊ peccatorib⁹ mādūcat magiſter veſter? Et ꝑ ꝓphetā de talib⁹ dicit de⁹. Qui dicunt mūdus ſuꝫ: noli me tāgere: iſti fum⁹ erūt in furore meo ignis ardēs tota die. Sed hoꝝ ſtultitiā redarguere preſentis tēporis nō eſt: quapropter ad narrationē reliquā procedam⁹. ¶ Ea tēpeſtate meſſalianoꝝ quos orātes appellāt: hereſis eſt exorta. Uocant aūt ⁊ alia appellatiōe eutiſyaſte ideſt ſacrificatores. Iſti eñ cuiuſdā demonis ꝑationē expectāt ⁊ hāc ſcti ſpūs preſentiā arbitrant. Qui vero integro huius rei lāguore participātur: ad

uerſantur operationē manuū quaſi ma-
lignam:ſomnoq̧ ſemetipſos indulgent:
⁊ iniquitatū fantaſias prophetias appel
lāt.huiꝰ hereſis fuerūt principes:dado-
ſius et ſebas:⁊ adelfiliꝰ.hermas⁊ ſymeo
nis et aliȷ̈ q̇ ab eccleſiaſtica quidem ne-
quaq̧ cōmunione receſſerunt dicētes di
uinum cibum nihil nec prodeſſe nec lede
re.De quo dominus dixit chriſtus. Qui
comedit carnem meam ⁊ bibit ſanguinē
meū viuit ineternū.Cūq̧ voluerint hūc
celare lāguorē etiā ꝯuicti impudēter ne
gāt et hec alios ſapiētes q̄ ipſi animo re
tinēt prorſus abdicāt.Litonis itaq̧ pre-
ſul melicieſis eccl'ie diuino zelo decēter
ornatꝰ:vidēs eo q̧ hic lāguor multa mo
naſteria magis aūt latronū vt ita dixe-
rim ſpelūcas inuaderet:eas incēdit⁊ lu-
pos ab ouibꝰ ſegregauit.Similiter etiā
philocius famoſiſſimꝰ lichaonēſis anti-
ſtes:dū hec peſtis illic creſceret:eā valde
cōpreſſit ⁊ oues q̄ tali cōtagione vexabā-
tur eripuit.Porro flauianꝰ vbiq̧ lauda-
bilis preſul anthiochenus audiēs hos
in edilſa degere.⁊ venenū ꝓprium vrbi-
bus vicinis aſpergere turbā dirigēs mo
nachoꝝ deduxit ad anthiochiā:⁊ negan
tes eā peſtē hoc modo redarguit. Accu-
ſatores itaq̧ dixit calumnioſos eſſe:te-
ſtes vero mendaces Adelipium aūt val
de ſenem cum manſuetudine vocans et
iuxta ſe ſedere precipiens ait. Nos o ſe-
nior qui iam magnā partē vite tranſiui-
mus humanāq̧ didicimꝰ valde naturā:
et aduerſariorum demoniorum machi-
namenta cognouimꝰ ipſo experimento
gratie miniſtrationes edocti sumꝰ.Iſti
vero cum ſint iuuenes nihil horum per-
fectius agnoſcētes:ſpiritalia audire ver
ba non portant: quapropter dicito mihi
quomodo credis ſpiritū contrariū rece-
dere et gratiā ſancti ſpiritus aduenire?
His verbis ſenex ille multatus omne ve
nenū quod celabat euomuit atq̧ dixit.
Nullam quidē vtilitatē ex ſctō baptiſ-
mate baptiſatis accedere. ſʒ ſolā ſtudio
ſam orationem inhabitātē demonē effu
gare dicebat.Inſuper vnumquēq̧ naſcē
tiū a ꝓgenitore ſuo ſicuti naturam:etiā
ſic demonum trahere famulatuʒ.Et his
expulſis per illā orationē ſtudioſam ſan
ctū ſpiritū aduenire et ſenſibiliter ac vi-
ſibiliter ſuā deſignare pñtiā atq̧ corpus
paſſionibus motus cuiuſlibet eripere:et
animā a mala volūtate penitꝰ liberare
ita vt nequaq̧ de cetero egeat.neq̧ ieiu
nio macerāte corpꝰ neq̧ doctrina refre-
nāte:et ꝓgredi diſciplina libēter edocē
te.Nō ſolū aūt q̇ hoc īpetrauerit corpis
inq̇t exultatiōibus liberabat̃ ſed aperte
etiā futura ꝓuidet ⁊ ſanctā trinitatē ocu
lis cernit.Hūc itaq̧ flauianꝰ fetidiſſimū
fodiēs fontē:⁊ eiꝰ pocula cūctis examinā
da ꝓducēs:infeliciſſimo ait ſeni.vetuſtiſ
ſime maloꝝ dieꝝ crepauit te os tuū:⁊ nō
ego labia enī tua teſtant̃ aduerſuʒ te.Cū
q̧ hic lāguor cūctis innotuiſſet a de ſyria
q̇dē expulſi ⁊ ad pāphiliaʒ ſunt progreſ-
ſi eamq̧ huiuſmodi peſte compleuerūt.

Sozomenus Capitulum.xiȷ̈.

Bitur valenti-

nianus cū ita ſaperet ſicut ni
ceni patres A ſimilia pro
fitētibꝰ ꝓderat.Aliter vō ſa-
piētibus nō erat importunus. Qui dum
initio regni vrbe cōſtantinopolitana per
thracias properaret ad romā:tūc epiſco
pi helleſponti bithinie:⁊ quicūq̧ conſub
ſtantialem patrem ac filium predicabāt
legatuʒ miſerunt hypationum heraclie
perichō preſulem:quatenus dignaretur
ad emendationē dogmatis intereſſe.Is
cū audiſſet impatorē ⁊ epoꝝ legationem
intimaſſet:rñdēs valētinianꝰ ait. Mihi
q̇dē cū minimꝰ de pplo ſim:fas nō eſt ta
lia pſcrutari.Verū ſacerdotes q̇bꝰ hec cu
ra eſt apđ ſemetipſos cōgregent̃ vbi vo-
luerint.Cū hec itaq̧ reſpondiſſet prin-
ceps i lāpſaci cōuenerūt epi.Cūq̧ duos
tractaſſent mēſes nouiſſime decreuerūt
vt ea q̄ conſtātinopolim geſta fuerāt ſtu
dio eudoxiȷ̈ ⁊ acaciȷ̈ vacuarent̃.Silr aūt
vt vacaret etiā expoſitio fidei quā velut
occidētaliū epiſcopoꝝ ꝓferētes quoſdā
ſubſcribere i ea ꝓmiſſione fecerūt:qr qđ
fuerat cōſtitutū de diſſimilis ſubſtantie
nomine penitus abdicarent qđ etiā ſunt
mentiti. Similem vero eſſe patri filium
per ſubſtantiam aſſerebant dicentes ne
ceſſariam ſimilis abiectionē propter ſi-
gnificationem ſubſtantiarū. Fideʒ vero

illā eſſe p̄cipiēdam p̄ omnes eccleſias que ſelentia fuerat promulgata: et expoſita in dedicatione anthiochene probat᷑ eccleſie. Depoſitis autē ab eis qui diſſimilem patri filiū aſſerebant ſedes proprias recipi decreuerūt. Si quis autem eos accuſare vellet: equo hec periculo facere ſanxerunt: iudices eſſe decernētes epiſcopos recte ſapientes/et de vicinis prouincijs in eccleſia cōuenientes vbi teſtes eſſent ſingulorū qui dicerentur oppreſſi. Hec decernentes cum euocaſſent eudoxium et qui cum eo erāt locum eis penitētie tribuerūt. Quib⁹ obedire nolētibus que fuerant placita cunctis eccleſijs intimauerūt. Cumq̧ crederēt ſtudere eudoxiū vt vniuerſa regalia ſue partis faceret: et iſtis ſine dubio derogaret neceſſariū putauerūt vt precurrerēt et que fuerāt lāpſaco geſta nuntiarēt. Remeantē itaq̧ valētē imperatorē de trachia in heraclia adierūt. Fuerat eñi cū fratre ſuo digreſſus vſq̧ ad quēdā locū. Tūc eñi eudoxi⁹ iā apd̄ principē atq̧ proceres p̄cipuus habebat᷑. Adeuntib⁹ ergo legatis a lāpſaco miſſis iuſſit imperator ne ſemetipſos ab eudoxio ſepararēt. Qui dū reſiſterēt et de geſtis cōſtātinopolitanis apud ſelentiū cōciliū habitis aduerſus eudoxiū quererētur: cōmotus ad irā princeps illos quidem deputauit exilio eccleſias autem tradi iuſſit eudoxio.

¶ Theodoricus. ¶ Capitulū. xiij.

TEmpore quo valēs ſuſcepit iperiū apoſtolicis dogmatib⁹ ornabatur. Cū ergo gothi tranſiſent hiſtrū: et trachiā pagrarent collecta militia pugnare cogitabat aduerſus eos. Cui placuit vt nō nudus ſacra gr̄a dimicaret: ſʒ ſcti baptiſmatis munit⁹ armis: et hoc q̄dē bn̄ placuit et valde ſapiēter. Qd̄ vero poſtea geſſit magnā animi mollicié: et p̄ditionē ſignificat veritatis. Ea nāq̧ infelix paſſus: q̄ p̄genitor adā. Cōiugis eñi eſt ſeduct⁹ alloquio et muliebribus verbis laqueat⁹. Illa nāq̧ primit⁹ arriane fallacie captionib⁹ irretita: etiā iſtū ſecū corruere i blaſphemie foueā perſuaſit. Cui⁹ ſeductionis auctor fuit eudoxi⁹. Is eñi adhuc cōſtantinopolitane gubernacula tenebat eccl'ie nō regēs: ſed ſuā poti⁹ mergēs nauē. Tūc ergo in ipſo baptiſmatis iureiurādo miſerrimum obligauit vt et in impietate dogmatis permaneret: et vndiq̧ cōtraria ſapiēces expelleret. Sic igit᷑ ille doctrinā apoſtolicā derelinquēs contrarias partes ſumpſit: et poſt paululū q̄ iurauerat adimpleuit. ¶ Sozomen⁹. ¶ Capi. xiiij.

INterea venit i eurocā metuebat eñi ne forte perſe pacta ſub iouiniano triginta annorū facta ſoluerent. Qui cū nihil mouerēt degebat in anthiochia. Quo tp̄e meleciū quidē ep̄m deſtinauit exilio. Paulino vero verit⁹ eius vitā pepercit. Eos aūt qui eudoxio cōicare nolebant eccleſijs expulit: pecunijs cōdēnauit/verberibus et alijs rebus afflixit. ¶ Socrates ¶ Dicitur eñi q᷒ etiā multos i oriēte flumine ſuffocaſſet. ¶ Theodoricus. ¶ De ſamoſateno aūt ſanctū euſebiū expulit pelagiū mirabilē paſtorē laodicenſiū vrbe priuauit: qui cum in iuuentute duxiſſet vxorem in ipſo thalamo prima die nuptiarum ſponte perſuaſit vt puritatem cōiuoluptati preponeret: caritatemq̧ fraternam adipiſci pro copulis nuptialibus erudiuit. ¶ Socrates.

¶ Capitulum. xv.

DUm hec autē in ſyria fierent ſurrexit conſtantinopolim tyrannus nomine procopius. Qui paruo tēpore multā ſibi militiā coaceruās feſtinabat aduerſus imperatorē. Qd̄ dū nūtiatū fuiſſet cōturbatus valēs paululū ſuū impetū remorat᷑. Cūq̧ belli euētus interea parturiret terremotus fact⁹ multas diruit ciuitates. Sʒ etiā mare terminos p̄prios immutauit et in q̄buſdā locis tāto poti⁹ influxit vt loca q̄ pridē ambulari poterāt rigarent. Ab alijs vero locis tātū receſſit vt arida tellus inueniret᷑. Hoc ergo factū eſt primo duorū principū cōſulatu. ¶ Socrates. ¶ Sequenti autē anno gratiani et dagaliafi conſulatu bella parabantur. Cūq̧ tyrānus p̄copius de cōſtātinopoli

digreſſus.caſtra moueret aduerſus im-
peratorē/ audiēs valēs venit ab anthio-
chia ꝛ cū eo cōgreſſus eſt circa ciuitatem
phrygie natoliā. Et prima quidē pugna
deuictus eſt. Poſt paululū vero ꝓcopiū
cepit: tradētib⁹ eū agelone gomorioq
militib⁹. Quos etiā poſtea inopinat; qui
buſdā ſupplicijs iuſſit expedi. Deſpiciēs
enim iuſiurandum quod eis ꝓbuerat ſer
ris diuiſos crudeliter interemit. Ty-
rannus vero duabus vicinis arboribus
flexis ſingulos in eis pedes eius ligare
fecit: que demiſſis aerē repentes proco-
pium diuiſerunt. Et hoc modo tyrannus
interijt.

¶ Theodoricus.

¶ Capitulum.xvi.

Euſebius iterea ſamoſatenus eps in thraciam
exilio deportatus/ aplicis labo
rib⁹ deſudabat. Is eñ multas eccleſias
deſolatas paſtorib⁹ eſſe conſpiciēs habi
tu militari ſuſcepto et calamauco caput
operiens. ſyriā peragrabat ꝛ phenicē pa
riter ꝛ paleſtinā pſbyteros ordinās atq
dyaconos: aliaq eccle replebat officia.
Sicubi aūt inueniret ſibi cō cordes epos
eos pſules egentib⁹ ꝯſtituebat eccleſijs
Quantā vero fortitudinē ſapientiaq mō
ſtrauit imperialē ſuſcipiēs iuſſionē qua
eū pcipiebat in thracijs habitare neceſſa
riū arbitror neſcientes agnoſcere. Uene-
rat eñ gerulus hui⁹ pceptionis circa ve
ſperā. Quē euſebius ſilentium habere: ꝛ
aduētū ſui celare iuſſit dicēs. Si cogno-
uerit hec turba: ſacri zeli amore flāmata
te quidē interimet. Ego aūt ꝓ tua morte
apud deū penas cogor exoluere. Cū hec
dixiſſet veſpertino cōſuete miniſterio ce
lebrato circa ipa ſomni primordia vni fa
mulorum ſecretū pandens ſol⁹ egreſſus
eſt ſenex. Sequebatur itaq famul⁹ plu-
macium tantūmodo et codicem gerens.
Cūq veniſſet ad eufratis fluminis ripā:
iuxta ipſos muros ciuitatis expoſitam
aſcēdit in nauē: vt ad zeuma nauigaret
iuſſitq nautis vt remigarēt. Factoq die
ille quidē peruenit ad zeumatis locum.
Samoſate vero gemitibus ꝛ lamētatione
cōpleti ſunt. Nam cum ille ſeruis ſuis ꝓ
ximis que iuſſa fuerant indicaſſet et qui
cum eo pergerent ꝛ quos codices detuliſ
ſent: ingemiſcebant vniuerſi ſcilicet pa-
ſtore priuati. fluuiuſq nauigantibus at-
q ſequentib⁹ eſt implet⁹. Cūq veniſſent
ꝛ deſideratū paſtorē cernerent amplius
eiulabāt: ac ſuſpirātes fundētesq lachry
marū fontes: eū retinere nitebātur ne in
lupis ei⁹ oues incurrerent. Quē dū flecte
re nō valuiſſent audierūt eo legēte aplī-
cam legē: q̄ aperte iubet nos principibus
et poteſtatib⁹ eſſe ſubiectos. Quo facto
alij quidē ei obtulerūt aurū: alij argētū
alij veſtes: alij famulos tanq̄ ad peregri
nā ꝛ extraneā ꝓperanti terrā. At ille pau
ca quedā a valde notis accipiēs: doctri-
niſq cūctos ꝛ orationib⁹ ſuis armās: ꝛ ꝓ
aplicis dogmatib⁹ ꝓpugnare pcipiens:
ad hiſtrū ꝓfectus eſt. Illi vero ad vrbem
ꝓpriam remeantes ꝛ alterutros exhortā
tes/ luporū circūſpiciebant ſapienter inſi
dias. Nūc quoq narrādus eſt horum fi
dei calor ꝛ puritas. Puto eñ me relinque
re niſi per hāc relationē illi ſemp memo
rabiles habeant. Cū ergo arrianorū par
ticipes egregio paſtore nudaſſent gregē
aliumq ꝓ eo eunomium nomie feciſſent
epm null⁹ illic habitātiū nō pauper: non
diues nō famulus: nō opifex: non agrico
la: non ortolanus: non vir: non mulier: nō
iuuenis/ non ſenex: ad eccleſiaſticum ac
ceſſit cōſuete collegium: ſoluſq degebat
epiſcopus. Tunc nullo eum neq viden-
te neq penitus apppellante: licet fera-
tur cum multa viriſſe manſuetudine cu-
ius rei hoc probatur indicium. Cum
eñ voluiſſet lauari et eius famuli bal-
ne ianuas obſeraſſent/ volenteſq ingre
di prohiberent ipſe populū ante ianuas
videns eas aperire precepit et libenter
ſecum omnes lauachro participari. Hoc
idem etiam in balnei ſolio fecit. Nam
dum lauanti ſibi quoſdam videret aſta-
re: iuſſit vt cum eo communiter aqua ca-
lida fruerentur: qui tacentes aſtabant.
At ille honoris cauſa hoc fieri putans:
velociter aſcendens egreſſus eſt. Illi
vero nequiſſime hereſis immundicia
etiam aquam iudicantes eſſe pollutam:
eam repente cuniculorum egeſtioni-
bus tradiderunt: et alterum fecerunt

ſolium temperari. Quod ille cognoſcēs
relicta ciuitate diſceſſit inimicā habita
re ciuitatē, ⁊ horrorē habētē aduerſuȝ ſe
cōe arbitratus opprobriū. Quo de ſamo
ſatis abeunte: luciū ꝓ eo aperte lupū et
ouib⁹ inimicū cōſtituerūt. Sed oues licȝ
deſolate paſtore tn̄ q̄ ſunt paſtoris opera
bātur. Permanſerūt enī doctrinā aplicā
inuiolabiliter obſeruātes. Quō enī etiā
lutiū oēs habuerint odio/ alijs narratio
nib⁹ explanabo. Adoleſcentes in platea
ſperā alterutris porrigētes luſu delecta
bātur. Iſto autē trāſeunte cōtigit vt ſpe
ra cadens/ ꝑ aſini ei⁹ tranſiret pedes tūc
pueri vehemēter eiulauerunt/ arbitrati
ſperā pollutione cōpletā. At ille hoc in-
telligens iuſſit alicui ſequētiū vt ſuſtine
ret/ ⁊ qđ gerebat agnoſceret. Pueri vero
accedētes ignē/ et ſperam iaculātes per
mediā flamā hoc mō eā arbitrati ſunt ex
piatā. Et hoc quidē eſſe noui iuuenile et
cōſuetudinis antique reliquias. Uerūtn̄
indiciū eſt quo poſſit oñdere quale odiū
circa arrianaȝ veſaniā ciuitas habuerit
vniuerſa. Uerū lucius māſuētudine non
eſt imitatus eunomium/ ſed multos qui
dē ſacerdotū fecit per iudices exilio de-
portari: eos p̄cipue qui viriliter ꝓ ſacris
dogmatib⁹ dimicabant/ vſq; ad nouiſſi-
mos romani fines imperij eulociū diaco
nij miniſterio functus heremū oraſi An-
thiocū ꝟo euſebij maxima ḡratiōe deco
ratū. Erat enī ꝯſobrinus ei⁹ ⁊ multis vir
tutib⁹ choruſcās necnō ſacerdotij digni
tate fulgentē in armenie terminos deſti
nare ſuaſit. Cui⁹ opa ꝓ diuinis dogma-
tibus celebrata quis explanare ſufficiat.
Cūq; itaq; vir ſanct⁹ euſebius poſt mul
ta certamina innumeraſq; victorias etiā
coronam martyrij ſuſcepiſſet/ cōuenit ſo
lemni modo ꝓuincie ſynodus pariter et
iouinianus perene tunc ciuitatis ep̄s q̇
pauco tp̄e arrianoꝝ fuerat cōmunione
maculatus. Cūq; vniuerſi anthiochū ele
giſſent auūculo ꝓprio ſucceſſorem: et ad
ſacrū perduxiſſent altare: ⁊ genua ad or-
dinationē ordinare cōpellerent: ꝯuerſus
et vidēs iouinianū ſuo capiti dexteram
imponentē/ manū eius repulit dicēs nō
eſſe ferendā dexterā imponentē q̄ aliqñ
ſacramēta blaſphemijs celebrata ſuſce-
perat. Sed hec quidē nō poſt multum tē
poris euenerūt. Tunc enī in interiorē eſt
vt dix i ductus armeniā: qua tempeſtate
vir ſanct⁹ euſebius morabatur apud hi
ſtrum/ celtis trachiam deuaſtantibus ⁊
obſidentibus ciuitates: ſicut eius ſcripta
commemorant.

Capitulum. xvij.

Barſini quoq;
cui⁹ etiā nūc maxima gloria
eſt nō ſolū in ediſſa quā rege
bat vicinaſq; ꝓuincias: ſed
ēt in phenice et egypto/ necnō thebaida
quas gētes cū maximo virtutis ſue ſplē
dore tranſierat: primū quidē valēs inſu-
lam aradi habitare p̄cepit. Cūq; cogno-
uiſſet innumeros ad eū cōcurrere popu-
lorū: q2 dū plenus eſſet gratia ꝟbo egri-
tudines effugabat in oxirinthū egyptivr
bem eū exilio deſtinauit. Cūq; etiā illic
ei⁹ gloria oēs accederet i quoddā caſtrū
nouiſſimū barbaris vicinū cui nomē eſt
feno ſener dignus celeſti vrbe deductus
eſt. Aiūt quidā in arado hacten⁹ conſta-
re lectum eximia celebritate dignū: mul
ti enim infirmantium dum in illo collo-
cantur ſalutem fide percipiunt.

Sozomenus. Capitulum. xviij.

Vſit ipera-
tor extincto ꝓcopio feli
citate ꝓuect⁹ denuo ꝯ
xp̄ianos ꝑlia cōmoue-
bat oēm religionē i ar
riano dogmate cupiēs
ꝯcordare. Precipue tn̄ eū ad furorē ꝓuo
cabat ſynodus in lāpſaco celebrata nō ſo
lū q2 arrianoꝝ abdicarat ep̄os: ſȝ qm̄ ꝓ-
mulgationē fidei arimine nō anathema
tizauerat. Ueniēs igit̄ nicomediā bithi-
nie ꝯuocauit eleuſiū cizici: is enī ſectam
macedonij poti⁹ ſeq̄bat̄ ſicut iā dixi ⁊ fa-
ciēs ꝯciliū arrianoꝝ ep̄oꝝ cogebat eleu-
ſiū vt in illoꝝ dogmate ꝯſentiret. Qui pri
mū q̇dē negauit. Poſtea ꝟo cū ei minare
tur exiliū formidat⁹ i arrianū dogma cō
ſenſit/ Quo ꝑpetrato mox pnia tract⁹ ve
niēs cizicū corā oī poplo de violētia que
rebat̄ dicēs ꝯſenſum violētia nō volūta-
te factū. Et vt quererēt ſibimet aliū ep̄m

hoꝛtabatur:qm̄ ipſe per neceſſitatem do gma ꝓpꝛiū denegaſſet. Poꝛro cizicēnſ ꝓ pter amicitias ei⁹ alio ep̄o ſubdi noluerunt māſerūtꝗ ſub eo non tn̄ a ꝓpꝛia he reſi permutati ſunt. Hoc audiēs cōſtanti nopolitanus ep̄s eunomiū in cizico oꝛdi nauit ep̄m tanꝗ q̄ poſſet populū callidi tate verboꝝ ad ſuū circūuenire cōſenſuꝫ. Deſcēdēte ſiquidē eunomio ſacris ꝑceptionib⁹ expelli iubet eleuſi⁹:ꝛ in ſede eu nomium collocari. Quo facto amatoꝛes eleuſij extra vrbē oꝛatoꝛium fabꝛicātes: collectas ibi faciebāt. Hec ergo de eleuſio dicta ſufficiant. Nunc de eunomio re ferendum eſt.

¶Capitulum.xix.

Enomius no tarius fuit ecij:q̄ ſine deo vo cabat cui⁹ memoꝛiā fecim⁹. Cū quo dū eſſet modū ei⁹ ſo phiſticū imitatus eſt:ꝛ ſermonib⁹quibuſ dā vacās faciēſꝗ ſibi ſophiſmata nō ſen tiebat:ex his inflatusq; in blaſphemias iciderett/ q̄ppe dogma zelatus arrij mul tis modis repugnās dogmatib⁹ veritatis. Paucū quidē edoctusꝛ literis ſacris et eas neꝗ intelligere pꝛeualēs:circa ꝟbo frequēter occupabat:eaſꝗ ꝯuertēs ſemꝑ neꝗ valebat intētionis ſue ꝓpoſitū adim plere:ſicut ſeptē ei⁹ demōſtrant thomi in quib⁹ vaniſſime laboꝛauit:quos in ep̄la ap̄li ad romanos fecit:multa ei illic ꝟba ꝓfundens intentionē ep̄le nō potuit inuenire. ſunt alij ei⁹ ſ̄ites lib:i quos q̄ lege re voluerit eoꝝ cōtēptum experimentis agnoſcet. Hunc igit̄ eunomiū eudoxius in cizico fecit ep̄m expellere niſus eleuſij. Cūꝗ illic veniſſet vtens moꝛe ſolito dyalectica q̄ſi peregrinū aliquid audito rib⁹ inferebat. Quāobꝛē cizici tumultus exoꝛtus eſt:eūꝗ vrbe pepulerūt/ nō ferē tes ei⁹ ꝟboꝝ faſtū. Qui cōſtātinopolim veniēs cū eudoxio moꝛabat̄ ep̄atu vacās Sed ne detrahere videamur audi voceꝫ ipſi⁹ eunomij q̄ ꝓſumit cōtra deū ſophiſmatib⁹ loqui. Sic em̄ ait. De⁹ de ſubſtā tia ſua nihil nouit ampli⁹ꝗ̄ nos:neꝗ eſt illi poti⁹ nobis aūt agnita min⁹:ſꝫ quod cūꝗ de illa nouim⁹ nos hoc modis oib⁹ etiā ille nouit. Qđ aūt rurſus ille hoc iue niens immutabiliter in nobis. Hec quia dē aliaꝗ ſ̄ilia eunomius ſophiſmata.i. circūnētiōes faciēs, nō ſentiebat occumbere. Quō aūt ab arrianis paulo poſt ſegregatus eſt pꝛopꝛio loco narrabimus.

¶Sozomenus. Capitulum.xx.

Exabant eniꝫ etiā ꝯſtantinopolim habitātes / q̄ nicenū dogma ꝓfitebātur / quos oēs imperatoꝛ expelli ciuitate ꝑcepit Nouacianoꝝ ꝟo etiā eccleſias claudi: alioꝝ vero hereticoꝝ q̄s clauderet nō inuenit. Dudū em̄ ſub conſtantio pꝛincipe ꝓbantur ablate. Sed etiā agelium nouatianoꝝ ep̄m eccleſie conſtantinopolim conſtitute exilij depoꝛtatione dānauit. Dicebātur enim mirabiliter ꝯuerſari ſcd̄m eccleſiaſticas ſanctiones cuius vita erat ꝑhica ꝛ pecuniaruꝫ poſſeſſione ſegregata. Quod etiā cōuerſationis eius qualitas oſtendebat. Una em̄ tunica vtebat̄ ꝛ ſemper ambulabat excalciatus. Qui nō lōgo poſt tp̄e vocatus eſt eccleſiaſꝗ recepit. Cui⁹ rei fuit autoꝛ quidā martianus:vita/ ſcientiaꝗ mirabilis dudū quidē in regalibus militans. Tunc aūt pꝛeſbyter nouatianus ar tem grāmaticā imperatoꝛis filias edocebat anaſtaſiā atꝗ caroſaꝫ. Ex quaꝝ nobis hactenus anaſtaſiane ꝛ caroſiane lauachꝛa publica conſtantinopolim nuncupantur.

¶Socrates. Capitulum.xxi.

Bitur imperator valēs calcedonēſis vrbis contra bizantiū poſite muros deſtrui iuſſit. Iurauerat enim hoc ſe facturum tyrāno victo qua calcidonenſes fauoꝛe tyranni et turpes cōtumelias intulerūt:ꝛ poꝛtas clauſere ciuitatis. Murus autē iuſſione deſtruebatur imperatoꝛis.ꝛ ſaxa ad edificiū thermaꝝ que conſtantiane vocantur conſtantino polim vehebantur. Inter q̄ ſaxa vnuꝫ inuentū eſt/in quo reſponſum habebat in ſcriptū olim quidē abſconſum tūc quidē manifeſtū. Significabat em̄ quia dū per ueniret aquaruꝫ habundantia ciuitati/ tunc murus quidem lauachꝛo ſeruiret.

Innumere vero barbarorum natiões ro manorũ finib⁹ diſcurrẽtes dum crudelia multa cõmitterent: nouiſſime aũt etiam ipſe perirent: poſt aliq̃ntum itaq; tp̃s euenit: vt valens aqueductũ edificaret: ⁊ habundantiã ɔſtantinopolim p̃beret aquarũ. Tunc etiã barbare mote ſunt natiões reſponſum etiã alio modo cõtigit adimpleri. Cũ em̃ aqueductus in ciuitatẽ fuiſſet induct⁹ p̃fectus vrbis tũc clearchus nympheũ maximũ edificauit in platea q̃ theodoſij nũc vocat̃: vbi aque affluentia eſt emiſſa: i quo maximã feſtiuitatẽ ciuitas habuit. Sed hoc rñſum poſt paululũ eſt impletũ. Porro dũ ſolueret̃ mur⁹ principẽ cõſtantinopolitani rogauerunt vt a muri deſtructiõe ceſſaret. Cũ quib⁹ etiã ſupplicabant poſſeſſores bithinie: nicomedieñſes: atq; niceni. Uerũ imperator furore plen⁹ vix quidẽ ſupplicãtiũ ſuſcepit p̃ces volẽs tñ iuſiurandũ implere murũ deſtruebat eũq; ſubinde minorib⁹ lapidibus rurſus edificabat. Quod nũc etiã in quibuſdã muri partib⁹ inuenitur vbi maximis mirabilibuſq; lapidib⁹ vilis tũc fabrica ſuperpoſita demonſtratur.

¶ Socrates. Capitulum. xxij.

Hoc itaq; tẽpore talia gerebant̃. Sciẽdũ tñ q: bellũ cõtra procopiũ tyrannum geſtũ eſt ɔſulatu gratiani ⁊ dagalaiſi circa terminũ maij mẽſis. ¶ Poſt paululũ ꝟo tẽpus eodẽ cõſulatu valẽtiniano principi in occidẽtis partib⁹ cõſtituto natus eſt fili⁹ nomẽ referẽs patris. verũ gratian⁹ ante ei⁹ fuerat natus imperiũ: ⁊ ſequẽti cõſulatu lupicini ⁊ iouiniani grãdinis multitudo in cõſtantinopolitana vrbe ſcda maij vel iunij menſis die ſacroꝝ gerẽs ſilitudinẽ vehementer effundit̃. Qđ multi dicebant propter motũ imperatoris accidere: q̃ plurimos ſacerdotuꝫ exilio deportauerat eudoxio cõicare fugientes. Poſt paululũ ꝟo tp̃s eodẽ conſulatu valentinianus princeps etiã filiũ gratianũ imperatorẽ cõſtituit viceſima quarta die mẽſis augu. Sequẽti vero cõſulatu valẽtiniani ſcdo: ⁊ valentis idẽ ſcdo terremotus circa bithiniam maxime niceam ſubuertit vn decimo die menſis octobris. Agebatur enim annus duodecim⁹ poſt nicomedie caſum. poſt paucũ ꝟo tp̃s alio terremotu multe portis germanie ciuitates in helleſpõto cõſtitute: deſtructe ſunt. His ergo ita ꝓuenietib⁹ nulla reuerẽtia terruit: neq; eudoxiũ arrianoꝝ ep̃m: neq; valentẽ imperatorẽ. Nõ em̃ a perſecutione ceſſabant. Porro terremotus: turbarũ eccleſiaſticarum indiciũ eſſe videbatur. Cũ ergo multi ſacerdotũ exilio portarentur: ſoli diuina prouidentia propter eminẽtem ſui reuerentiã exilium non ſunt paſſi baſilius atq; gregori⁹. Quoꝝ alter quidem ceſaree capadocie fuit ep̃s. Gregorius autẽ nazianze ciuitatis omnino viliſſime que eſt poſita vicina ceſarie. De baſilio atq; gregorio precedẽti ſermone narrabim⁹.

¶ Capitulum. xxiij.

Cumq; igit̃ eo tpe cõſubſtantialitatis dogma ꝓfitentes vehementer affligerent̃: rurſus perſecutores cõtra macedonianos inſurrexerunt. Qui terrore magis violentiaq; cõſtricto per ſingulas ciuitates legationib⁹ fungebãtur apud alterutros iudicãtes vt ꝑ neceſſitatẽ confugere deberent ad fratrẽ imperatoris et ad liberiũ romane vrbis ep̃m cuius fidẽ amplectebãtur potius q̃ comunionẽ eudoxij. Miſerũt ergo euſtachiũ ſebaſtie q̃ fuerat ſepe depoſitus: ſiluanũ a tharſo cilicie atq; theophilũ mãdantes ne declinarent fide in cauſa liberium ſꝫ romane cõmunicarẽt eccleſie: ⁊ fidem de cõſubſtãtialitate roborarent. Hi ſiquidẽ literis in ſelẽtia depoſitis italiã peruenerũt: ⁊ imperatorẽ quidem videre nõ potuerunt. Erat em̃ occupatus in gallijs ⁊ cõtra ſauromatas dimicabat. Liberio tñ epiſtolas obtulerunt qui eos ſuſcipere nullatenus voluit: dicens eos arrianos eẽ: nec ab eccl'ia ſuſcipi poſſe qui nicenam nõ ſuſciperent fidem. At illi reſpõderunt per penitentiã ſe cognouiſſe veritatem ⁊ dudum abnegaſſe diſſimilitudinis fidẽ: ⁊ ſimilem profeſſos per oĩa filiũ patri: nihilq; differre a conſubſtantiali per omnia diſſimilem. Hec dicentes exigit liberius ſcriptam ſue ſententie dare.

pꝛofeſſionez. At illi libellū poꝛrexerūt in quo etiā ꝑpoſuerūt ꝟba fidei niceni cōcilij. Epiſtolas aūt ab ſmirma in aſia ꝯſtituta ⁊ phiſida yſaurie. atq̧ pāphilia nec nō licca ſctās: hic ꝑpter multiloquiū nō ꝯſcripſi ꝟba ꝟo libelli ab euſtachio ⁊ reliq̇s liberio dati hec eē noſcunt. Ca.xxiiij.

Domino fratri ⁊ conſacerdoti liberio euſtachiꝰ theophilus ⁊ ſiluanus in dn̄o ſalutē. Propter hereticoꝛuz veſanas ſuſpitiones q̄ nō ceſſant catholicis eccleſijs ſcādala generare ⁊ ea grā oēm occaſionē coꝝ perimētes ꝓfitemur ſynodum lampſaco celebratā ⁊ ſmirna alijſq̧ diuerſis locis oꝛthodoxoꝝ epoꝝ. Pꝛo qua ſynodo legatiōe fungētes apud tuā paternitatē: ⁊ vniuerſos ytalie cūctoſq̧ occidentis epos literas depoꝛtamus. catholicā fidē tenere atq̧ ſeruare: q̄ in ſancto niceno ꝯcilio ſub beate memoꝛie ꝯſtantino a trecētis decē ⁊ octo epis ꝯfirmatam ꝑfecto ⁊ immobili ſtatu hactenꝰ ⁊ imperpetuū permanebit: in qua ſubſtātialitas ſancta pieq̧ diffinita eſt ꝯ arrij pꝛauitatem Similiterq̧ nos cū p̄dictis eandem tenuiſſe atq̧ tenere ⁊ vſq̧ ad terminum cuſtodire manu ꝓpꝛia ꝓfitemur: ꝯdēnantes arrium impiāq̧ doctrinā eius cū diſcipulis ſuis: eiq̧ ſimilia ſapiētibus nec non oēm hereſim ſabellianos: patripaſſianos: marcioniſtas fotinianos: marcellianos ſimul etiā pauloſamoſatenos: eorumq̧ doctrinā: oeſq̧ his ſimilia ſapientes ⁊ vniuerſas hereſes ſancte fidei p̄dicte ꝯtrarias q̄ pie catholiceq̧ eſt in nicena a ſanctis patribus explanata. Anathematizātes p̄cipue explanationē lectā in ariminenſi cōcilio: tanq̄ ꝯtrariā p̄dicte fidei ſancti ꝯcilij in nicena vꝛbe celebrati cuiꝰ lectiōe pꝛobata in vꝛbe trachie nicee: dolo atq̧ periurio capti: ꝯſtātinopolim ſubſcripſerūt. Eſt aūt fides noſtra ⁊ coꝝ quibus legatione fungimur hec Credimus in vnū deū patrē oīpotentē oīm viſibiliū ⁊ inuiſibiliūq̧ factoꝛē: ⁊ in vnū vnigenitū deū dn̄m ieſum xp̄m filiū dei natum ex patre. hoc eſt ex ſubſtātia dei patris deū ex deo lumen ex lumine deū veꝝ ex deo vero natū nō factū ꝯſubſtantialē patri per quē oīa facta ſunt que in celo ⁊ q̄ in terra. qui ꝑpter nos hoīes ⁊ ꝑpter noſtrā ſalutem deſcēdit: ⁊ incarnatus eſt ⁊ hō factꝰ paſſus: ⁊ reſurrexit tertia die aſcēdit ad celos ⁊ ventur° eſt iudicare viuos ⁊ moꝛtuos. Et in ſpiritum ſanctū. Eos aūt qui dicūt fuit quando non fuit ⁊ anteq̄ naſceretur non fuit. Et quia ex non exiſtentibus factus eſt aut ex altera eſſentia vel ſubſtantia dicētes eſſe aut ꝯuertibilē aut mutabilē filiū dei anathematizat catholica ⁊ apl̄ica eccl̄ia. Euſtachius ep̄s ſebaſtie ciuitatis: ⁊ theophilus et ſiluanus legati ꝯcilioꝝ lampſaci ſmirne ⁊ reliquoꝝ hāc ꝓfeſſionē manibꝰ noſtris ⁊ ꝓpꝛia volūtate ſubſcripſimus. Si q̇s aūt ꝑpter expoſitam a nobis fidē ꝯ nos vel eos a quibus directi ſumus aliq̇d crimē inferre voluerit cum literis ad nos tue ſanctitatis ad quos ꝓbaueris oꝛthodoxos ep̄os dirigere ⁊ apud eos nobiſcū cāni dicāt. Et ſi q̇d criminis fuerit appꝛobatū in autoꝛe pꝛoculdubio vindicet. Hoc itaq̧ libello legatarios obligans liberius eos in communionem ſuſcepit. Quibus dās hm̄ōi literas abire pꝛecepit. ¶ Capitulū.xxv.

Dilectiſſimis fratribꝰ ⁊ ꝯſacerdotibꝰ euſtachio / Cyꝛillo / heperício / heroni / helpidio / maximo / euſebio / eucarpio / ⁊ oꝛtaſio / neoni eumathio / fauſtio / polcano paſinico arſenio / ſeuero / dydimioni britaino callicrati damabio / edeſio euſtachio / ābꝛoſio / gelonio / ꝑdalꝛo macedonio / paulo marcello / heradio / alexādro / adoio / martiano / ſchenelo / lobi / macericariſio ſiluano: phoꝛino / autho / antonio celſo / eufranoꝛi: melecio / p̄ricio ſeuertāo euſebio: cumulpio / athanaſio / dyaphāto minodoꝛo / diocli / chꝛiſampelo / eugenio euſtachio / calligrati / arſenio / eugenio martyꝛio / ieratio / leōtio: philagrio: lucio: ⁊ vniuerſis oꝛiētalibꝰ oꝛthodoxis liberiꝰ ep̄s ⁊ occidētales ep̄i in dn̄o ſalutē. optabile nobis pacis atq̧ ꝯcoꝛdie gaudiū vr̄e lr̄e detulerūt: fidei lumine reſplēdētes. Frēs cariſſimi oblate nobis ꝑ cariſſimos frēs et coepiſcopos euſtachiū: ſiluanum:

atq; theophilū. ⁊ maxie q: noſtrā ſnīam veſtroſq; ſenſus ↄcordare et cōſonare cū mea humilitate: ⁊ italis: atq; occidētalibus vniuerſis affirmauerūt atq; demonſtrauerūt ⁊ hāc eſſe cognoſcim⁹ catholicam ⁊ aplicā fidē q̄ vſq; ad nicenū ↄciliū itegra imobiliſq; ſuata eſt ⁊ hāc ipſi retinere pfeſſi ſunt gaudioq; repleri ⁊ oē veſtigiū ac nebulas lepte ſuſpitōis abijciētes: nō ſolū ſmone eā ſed ēt ſcriptura currēte pfeſſi ſunt. Cui⁹ exēplar hīs lrīs ſubdere neceſſariū iudicam⁹ ne vllā occaſionē hrticis ad exercēdas iſidias denuo relinquam⁹ q̄b⁹ iterū flāmas pp̄ie malicie cōmouētes icēdia diſcordiaꝝ ↄſuete reſuſcitēt. Hec inſuper ſunt pfeſſi cariſſimi frēs nr̄i euſtachi⁹: ſiluan⁹: atq; theophilus veſtrā caritatē ſemp hāc fidē hūilſe: ⁊ hācvſq; ad terminū cuſtodire. ſ. in nicea vrbe a trecētis decē⁊octo ep̄is orthodoxis app̄obatā q̄ perfectā ↄtinet v̄itatē ⁊ os toti⁹ heretice multitudinis obſtruxit· atq; diſſoluit. Nō eī ſpōtaneo motu ſ; nutu diuino, tantoꝝ epoꝝ numer⁹ aggregatus eſt ↄ veſaniam arrij q̄ſto numero btūs abrahā tanta milia fide deſtruxit. Que fides dū in ſubſtātia ⁊ noīe ↄſubſtātialitatis ↄtinet velut quoddā munitiſſimū ⁊ inexpugnabile caſtrū oīa iacula et molitiōes arriane icredulitatis decēter euitat. Cū igiẗ oēs occidentales ep̄i arimino ↄgregati q̄n eos arrianoꝝ collegit veſania: quadā ſuaſione aut veri⁹ dicam mūdana potētia: hoc q̄d cauti⁹ erat in fide poſitū auferre: aut obliq̄ denegare conati ſunt. Tn̄ nihil eoꝝ calliditatis profuit. Nam pene oēs ↄuentētes arimino tūc terrore pmoti atq; decepti: nūc reſipiſcentes ⁊ anathematizantes eos qui ibi ↄuenerūt: aut ſcribētes catholice fidei q̄ in nicena vrbe ſancita eſt. Nobiſq; cōicātes feruētius ↄ arrij dogma eiuſq; diſcipulos inflāmatur. Cuius rei idiciū etiā ipſi legati veſtre ciuitatis agnoſcentes: voſipſos in ſua ſubſcriptione iunxerunt: anathematizantes arriū ⁊ q̄ ab eius ſequacibus arimino geſta noſcunẗ ↄ fidē in nicena vrbe ſancitā. In quibus ēt vos capti periurio ſubſcripſiſtis. Unde ↄſis nobis viſum eſt ſcribere charitati veſtre: ⁊ adiuuare iuſta poſcētes maxime q: per pfeſſionem veſtroꝝ legatoꝝ reſipiſcētes orientales cū orthodoxis occidētalibus concordare cognouimus: ⁊ ſignificamus vt noueritis blaſphemias ariminenſes qui tunc videbāẗ per ſurreptionē maculati: nunc anathematizatos ⁊ vniuerſos ad nicenā reſpiraſſe fidē. Qd̄ op; p vos oibus indicari quatenus poſſit qui violēter leſi ſunt aliq̄n hereticis tenebris ad diuinū lumen catholice libertatis accedere. Qui poſt hāc ſynodū niſi voluerint reſpuere venenū perfidie ⁊ blaſphemias arrij vniuerſas abijcere eaſq; anathematizare cognoſcant ſe cum arrio eiuſq; diſcipulis ceteriſq; ſerpentibus ſiue ſabellianis vel parripaſſianis: aut cuiuſlibet alterius hereſis ſocios eſſe ⁊ cōcione p̄iuatos ab eccleſiaſtica ſynodo q̄ ad ſe filios adulterij nō admittit. Deus vos incolumes cuſtodiat frēs chariſſimi. Has literas euſtachius ceteriq; percipientes rurſus ad ciciliā deuenerūt: ibiq; facientes ſynodū ſiculoꝝ epoꝝ corā ipſis conſubſtantialitatis fidē ſunt pfeſſi. Cūq; nicenā fidē roborāſſent ↄſonas ab eis quoq; percipientes ep̄las ad eos a quib⁹ fuerant deſtinati reuerſi ſunt. ¶ Qui liberij precepta ſuſcipientes legationes mittebant per ciuitates apud preſules: ⁊ ↄſubſtantialitatem fidei p̄dicabāt inuitātes eos vt in tharſum cilicie pariter conuenirent: quatenus nicenā roborātes fidē de cetero ſoluerent oēm contentionē. Que fieri potuerūt niſi eudoxius arriane religionis preſul tunc apud imperatorē eminens valde prohibuiſſet. Qui amplius pp̄ter indictū iter adorſus ad tharſum accenſuſq; mala in eis potiora cōmiſit. Qt vero macedoniani per legatos quos miſerant cōicantes liberio: nicent cōfirmauerunt fidem ipſe ſabinus in collectione ſynodalium eſt profeſſus.

¶ Capitulum. xxvi.

CIrca hec itaq; tpa eunomius ab eudoxio ſepatus ſeorſum agebat miſſas. Qui dū per ſe rogaſſet vt ſuſciperet p̄ceptor ei⁹ eci⁹: eudoxi⁹ nō audiuit. Hoc aūt nō ideo refutauit: q: ſectā d̄clinabat eci⁹

eam cā ſcꝫ predicaret:ſed qm̄ omnes vna
nimes illius eum ſecte alterius fateban
tur. Iſta ergo cauſa fuit vt ab eudoxio ſe
pararetur eunomiꝰ: hec igit̃ conſtātino
polim gerebātur. ¶Capitulum.xxvij.

Deinde Alexā
dria preceptū ꝑfectoꝝ ſtu
dio eudoxij deſtinatū con
turbauit eccleſiam. Uerū
athanaſius irrationabilē
furorem populi metuens atqꝫ timens ne
malorum faciendorū ipſe cauſa eſſe vide
retur quatuor menſibus ſemetipſum in
ſepulchro patris abſcondit. Cumqꝫ pro
pter eius abſentiam ſeditionem deſide
rio ipſius populus excitaſſet: agnoſcens
imperator propter hoc alexandriam eſſe
turbatam: literis intimauit vt athanaſiꝰ
licenter teneret eccleſias. Et hec fuit cau
ſa vt vſqꝫ ad athanaſij mortem alexan-
drina non turbaretur eccleſia: Quia ꝟo
poſt eius mortem rurſus arriani eas ec-
cleſias inuaſerunt: narrabo poſt pauca.
¶Sozomenus. ¶Capitulum.xxviij.

Illo ſiquidez
tempore celebrabatur con
cilium in thianis ab euſe-
bio epiſcopo ceſarie cap-
padocie / athanaſio/ancy
re/pelagio laodicie/zenone tharſi/pau
lo emeſeno/oſtreſio meletinenſe/et gre-
gorio nazanzeno /alijſqꝫ multis qui ver
bum conſubſtātialitatis ſeruanduꝫ eſſe
apud anthiochiaꝫ Iouiniano imperāte
decreuerunt. Releguntur ibi liberij et oc
cidentalium litere ſacerdotū. Quāobreꝫ
gaudio repleti: ſcripſerunt vniuerſis ec-
cleſijs vt legerent decreta ep̄orum apud
aſiam celebrata liberij ⁊ occidētaliū lite
ras ytalorūqꝫ afrorum atqꝫ gallicanorū
necnō ſyculorum. Detulerant enim hoꝝ
literas legati de lāpſaco deſtinati vt con
ſiderarent oim numeꝝ ſibi cōcordantiū.
Plurima nāqꝫ multitudo conciliū arimi
nenſe vincebat: pariterqꝫ ſcripſerunt vt
in tharſum cilicie conuenirēt certa die: ⁊
illi quidem hoc modo alterutros inuita
bant. Cumqꝫ ſynodus pararetur in thar
ſuꝫ cōuenientes in anthiochia carie: qua-
ſi.xxxiiij. aſiani pōtifices ſtudiū quidem
concordie eccleſiaſtice collaudabāt. Cō-
ſubſtantialitatis vero nomē reſpuētes:
fidē in anthiochia ⁊ ſeleucia probatā ro
borare nitebant̃ tanqꝫ luciani martyris
exiſtentē et multorum ſudoribꝰ a ſuis ꝓ
genitoribꝰ approbatā. Uerū imperator
ſtudio eudoxij ſynoduꝫ in cicilia celebra
ri prohibuit. ¶Socrates. ¶Cap̄.xxix.

Abitur impera
tor valēs feſtinās ad anthio-
chiā de cōſtātinopoli digreſ-
ſus venit in nicomediā: ⁊ illic
hmōi cauſa moratus eſt. Eudoxius enꝫ
arriane religionis mox poſt egreſſuꝫ im
peratoris defunctus eſt cōſulatu valenti
niani et valētis tertio: cū vndeciꝫ annis
ſedem cōſtantinopolitane tenuiſſet eccle
ſie. Quāobrem arriani in locuꝫ eius ordi
nauerūt dimophilū. Uerū predicatores
cōſubſtātialitatis oportunū iudicantes
inueniſſe ſe tp̄s euagriū quēdā ſue fidei cō
ſtituerunt ep̄m. Quē ordinauit euſtachiꝰ
dudum āthiochenus ep̄us: qui priꝰ qui-
dem a iouiniano fuerat exilio reuocatus
tunc aūt aderat in vrbe cōſtātinopoli la
tenter degēs: vt cōſubſtātialitatis ꝑdica
tores ſua ꝑſentia roboraret. Hoc facto ex
alio rurſus initio ꝑſecutionē arriani mo
uebāt. Hec geſta dū perueniſſent ad prin
cipem metuens ne ſeditione ciuitas tur
baretur: militarē manū a nicomedia con
ſtātinopoliꝫ deſtinauit precipiēs vt tene
retur ⁊ ordinator ⁊ ordinatus ⁊ alter ali-
bi mitteretur in exiliū. Euſtachiꝰ igitur
in biſa trachie ciuitate mittitur euagriꝰ
in locum alium deſtinat̃. His ita geſtis
arriani āplius efferati vexabāt vehemē
ter orthodoxos cedētes cōtumelijs affli
gentes carceribus recludētes. pecunijſqꝫ
ſepe dānificātes: ⁊ oia cōtra eos faciētes
importabiliter. Que dū illi ferre nō poſ-
ſent: ad ſupplicādū principem veniebāt
ſi quomodo mererētur violentias euita-
re. Sed hoc cogitantes valde fruſtrati
ſunt ab iniuſto ſe arbitrati iuſtitiā ꝓmere
ri. Cumqꝫ viri electi ex eccleſiaſtico col-
legio octaginta nūero: qbus preerāt vr-
baſus/theodorꝰ/⁊ menedemꝰ in nicome
diā ꝯueniſſent/ꝑces obtulerunt iperato

ri violentiã proclamantes etiam ea que videbantur eſſe perpeſſi.

¶ Theodoricus. ¶ Capitulum.xxx.

Indignatus igitur imperator ad pñs celauit irã: latenter autẽ modeſto ꝑfecto precepit vt eos comprehẽſos occideret. Modus autẽ mortis erat quodãmodo peregrinus. Quapropter memorie cõtraditus. Metuẽs eñ prefectus ne ſeditio naſceret in ꝑplo ſi eos aperte perimeret: ſimulauit ſe eos viros exilio deſtinare. Illis aũt ſimpliciter acquieſcentibus iuſſit eos ꝑfectus mitti in nauẽ quaſi exilio deuehendos precipiẽs nautis vt cũ ad mare mediũ peruenirẽt eos dimergerẽt ⁊ hoc modo morerent. Quo facto perductis eis in mediũ ſinum q̇ vocat aſtacenus qđ iuſſerat prefectus ⁊ imperator impletum eſt: et in alia ſequenti nauicula tranſeũtes cõcremauerũt nauẽ. Contigit autẽ ventum flare nimie ſubſolanuꝫ: et ita nauis velociter eſt accenſa. Cuius reliquie peruenerũt ad locuꝫ, qui dacidiza nũcupatur: vbi ad plenũ cũ viris religioſis abſumpte ſunt. Quod tñ aiũt non ſine vltione trãſiſſe. Fames namq̄ repẽte ſecuta eſt circa frigias gẽtes: ita vt neceſſitate haberẽt habitatores patriã relinquere: ⁊ ad cõſtãtinopolim diuerſaſq̄ prouincias properare. ¶ Sozomenus.

¶ Capitulum.xxxi.

Valẽs itaq̄ nicomedia relicta pergebat ad anthiochiã. Interea dũ veniſſet ad cappadociã ſolite eiꝰ loci turbabat eccleſias: arrianis eas tradere volens. Quod ſe credebat cito ꝑficere: eo ꝙ ꝓ quibuſdã inimicis baſilius euſebio qui tũc ceſariẽſem regebat eccleſiã videbatur offenſus ⁊ abſcedẽs in põtũ cũ monachis habitabat ibi philoſophantibꝰ. Porro ꝑplus et maxime nobiliũ ac ſapiẽtiuꝫ euſebiũ in ſuſpitione habebãt quaſi ipẽ fuiſſet auctor fuge viri phi: vita verbo perfecti. Volebãtq̄ eũ deſerere ⁊ apđ ſemetipſos miſſarum celebrare ſolẽnia. Sꝫ baſiliꝰ q̇deꝫ ne turba naſceret in ꝑplo ꝑ ſeditiões hereticorũ agebat in põto ſilentiũ cũ ſuis epis q̇ ſemꝑ adheſerãt illi. Cõtigit etiaꝫ circa euſebiũ vt odiũ ꝑpli naſceret. Dũq̄ baſilio fuiſſet nũciatũ q: valẽs veniret in cappadociã: relicto põto ceſariã venit ⁊ pactis cũ euſebio celebratis: eccleſiã ꝓ tꝑe ſuis adhortatiõibꝰ roborabat. Valẽs aũt dũ ſuã intẽtiõeꝫ nõ valuiſſet implere cũ epis ſecum ambulãtibꝰ tũc abſceſſit. ¶ Socrates. ¶ Igit imperator valẽs preuidẽs famis inuaſionẽ venit ad anthiochiã ſyrie. Cũq̄ ibi moraret nolẽtes arrianis cõſentire vaſtabat. vehemẽterqꝫ cõſubſtãtialitatis ꝑdicatoribꝰ imminebat/⁊ quos dũ eccleſijs pene oĩꝫ ciuitatũ oriẽtaliũ expuliſſet/nõ ei ſuffecit: ſꝫ etiã diuerſis eos ſupplicijs ſubdidit. Multoſqꝫ diuerſa morte contraditos interemit: plurimos tamẽ vexabat in flumine.

¶ Capitulum.xxxii.

Dicẽdum quoqꝫ eſt quod i ediſſa Meſopotamie geſtũ eſſe dinoſcit. In hac vrbe eſt apſi thome baſilica: clara nimis pariter ⁊ ornata. In qua ꝓpter loci reuerentiã collecte ſepiꝰ celebrãt. Quã volẽs imperator inſpicere ⁊ agnoſcẽs ſibi omnes odioſos ibidẽ cõuenire fert manu ꝑcuſſiſſe ꝑfectũ cur exinde orthodoxos nõ expulerit vniuerſos. Cũqꝫ ꝑfectꝰ iniuriaꝫ paſſus: inuitꝰ indignatiõi ꝑncipis miniſtrare cõtenderet: nõ eñ volebat tantis hoibꝰ cedes inferre: latẽter mãdauit vt nullꝰ in illa baſilica remaneret. Sꝫ nemo reſpexit/neqꝫ cõciliũ neqꝫ terrorẽ eius. Omẽs altera die ad locũ orõis pariter cõfluxerũt. Cũqꝫ ꝑfectꝰ cũ multa militũ manu ad baſilicã feſtinaret vt imꝑatoris ꝑficeret iuſſionẽ: q̄dã muliercula cũ paupertate degẽs ſuũ filiũ manu tractũ curſu ad illã baſilicã ꝓperãs ꝑfecti interrupit officiũ. Indignatꝰ vero ꝑfectus mulierẽ ſibi iuſſit adduci. Dixitq̄ ad eã. O infelix mulier quo ſic indecenter curris? At illa vbi et alij inquit ire feſtinãt. Tũc ille. Nõ audiſti quia ꝑfectus ille occiſurꝰ eſt vniuerſos quoſcũq̄ cõpererit? Et mulier. Audiui inq̇t. Ideoq̄ feſtino: vt illic ueniar inter eos. Et vbi hũc paruulũ trahis infantẽ? Tũc mulier ait: vt ⁊ iſte martyriũ

ſuſcipere mereat. Hec cũ audiſſet vir ille cõſiderauit cõcurrẽtiũ volũtatẽ. Et mox recurrẽs ad principem ſuggeſſit ei eo ꝙ eſſent oẽs mortẽ ꝓ ſua fide ſuſcipere pre parati: irrationabile dicẽs breui tpe tantos occidere. Qđ dictũ ab ira reuocauit imperatorẽ. Hoc ergo modo ediſſeni furorem imperatoris effugiunt.

¶ Theodoricus. ¶ Capitulũ.xxxiij.

Et quidem cũ prefect⁹ imperator dixiſſet populũ quidẽ qđ ſuſtinebat nõ pertulit experiri. ¶ Uerũ igitur duces eoꝝ: ideſt preſbyteros atqꝫ dyaconos interrogari ꝑceptũ eſt: vt vnũ e duob⁹ eligerẽt. aut cõicare lupo/aut vrbe pelli ⁊ in qbuſdã extremis ptib⁹ deſtinari. Cũqꝫ cõgregaſſet vniuerſos mitib⁹ vtebat verbis perſuadere nitẽs: vt leges ſequerẽtur imperatoris iudiciũ veſanie dicẽs eẽ: vt tãto imperatori pauci hoies reſultarẽt. Cũqꝫ cũcti tacerẽt ad horũ ducẽ eulogiũ virũ valde laudãduꝫ ꝑfectus ait. Cur nõ reſpõdes his q̃ dicũtur a nobis? At ille. Nõ inqt oportet nihil interrogatuꝫ reſpõdere. Tũc ꝑfectus. Multa itaqꝫ verba locutus ſum. monẽs vos q̃ ſatis expediunt. Porro eulogius vniuerſis hec dicta fuiſſe reſpõdit ⁊ incõgruuꝫ eſſe vt ſolus alios deſpiciens reſpõderet. Si vero me ſolũ inqt interrogas: meã declarabo ſententiã. Prefectus ait. Cõmunica poſſidẽti regnũ. At ille/pacifice ⁊ nimis gratãter ait. Et mihi regni q̃qꝫ ſacerdotijqꝫ cõſortiũ eſt. Tunc ꝑfectus irriſionẽ ſentiẽs ſeuiebat iniurijs cõtra ſenẽ vſus etiã hec adiecit. Nõ hoc locut⁹ ſuꝫ fulminãdo: ſed qbus cõicat imperator cõicare vos monui. Cũqꝫ dixiſſet ſenex paſtorẽ ſe habere ⁊ illius nutib⁹ obedire: octoginta eodẽ tpe cõprehẽdẽs deſtinauit in thraciã. Qui cũ ducerenꝫ plurimo pariter apparatu fruebãtur. Ciuitates enim occurrebãt ⁊ vici: deuictores athletas honorãtes. Sed hoſtes armauit inuidia: vt imperatori dicerẽt. q: plurimũ honorem viris illis q̃ contumeliã putabant efferret. Hec agnoſcens imperator iuſſit vt bini ſepararẽtur: ⁊ alios quidem in thracias: alios in extremam arabiã: alios vero in thebaide diſperſit vrbes. Aiunt enim q: fratres quos natura iunxit crudeliſſim⁹ corpore ſeparauit. Porro eulogiũ preſulem illorũ ⁊ protogenem q̃ poſt eũ fuit in antino vſqꝫ tranſmiſit. Quorũ virtutẽ nõ patior obliuioni cõtradere. Cũ eñ cõcordẽ viderẽt ciuitatis epiſcopum eccleſiaſticoqꝫ collegio q̃ cõmunicarent viderẽt paucos eſſe ad eccleſias cõcurrebãt. De qua cõſulẽtes agnouerunt habitatores ciuitatis eſſe paganos. vnde dolẽtes de eorũ incredulitate lamentati: non tamẽ eſſe diu lugendũ arbitrati ſunt: ſed omni virtute de medicina curauerunt.

¶ Capitulum.xxxiiij.

Sacratiſſim⁹ igitur eulogius in habitaculo ſuo redact⁹: tota die cũctaqꝫ nocte oim deprecabatur deũ. Protogenis autẽ valde digniſſimus: eunomij literis eruditus ad ſcribẽdũ velociter ꝑparat⁹: inueniẽs oportunũ locũ cumqꝫ ſibi ſegregãs ad docendũ adoleſcẽtium magiſter effectus eſt: quos ⁊ ſcribere velociter edocebat ⁊ diuina erudiebat eloquia. dictabat eis dauiticas melodias ⁊ apoſtolice doctrine cõgruas lectiones meditari ꝑcipiebat. Cũqꝫ vnus adoleſcẽtium incidiſſet in egritudinẽ venit ad domũ eius. Et tenẽs egroti dexterã languorẽ orationibus effugauit. Hoc agnoſcentes aliorum parentes infantium deduxerunt eũ ad domos ſuas ⁊ egrotĳ auxiliari deprecabãtur. At ille nõ ante ſe dixit deũ vt expellerenꝫ egritudines rogatuꝝ niſi ꝑus egroti ſacri baptiſmatis munere potirẽtur. qđ illi letãter adipleuerũt. Cogebat enim eos ſalutis deſideriũ: ⁊ ſub vno aia corpuſqꝫ ſanitate fruebãtur. Si qñ vero alicui ſuaſiſſet vt ſacrã gratiã mereretur accipere ducebat eum ad eulogium ⁊ cõcutiens ianuam rogabat vt aperiret ac ſignuꝫ dominicum ei qui fuerat renatus imponeret. Cũqꝫ ille difficilius aperiret ne intercideret orationẽ: dicebat potius eſſe neceſſariã ſalutẽ errãtiũ. Mirabanꝫ igitur vniuerſi vidẽtes protogenem talia facere. Qui licet tantis lumen diuine cognitionis impertiret: tamẽ eulogio

pꝛimatum per omnia reſeruaret:vt eos quos capiebat:illi magis offerret vnde conÿciebant multomagis virtutē illius eminere. Cum igitur luctuatio qͤuiſſet tranquillitate facta remeare ꝑceptos deduxerunt oēs ingemiſcētes ⁊ lachꝛymātes maxime vero ꝑſul eccleſie eoꝛum pꝛimat⁹ affectu. Cūq ad ꝓꝑia remeaſſent ſanctus qdē eulogius barſo maximo ad vitā feliciſſimā tranſeunte eius ſuſcepit regimē eccleſie. Poꝛro mirabilis ꝓgenis colere iuſſus eſt vrbē carrenſium deſolatam:et ſpūis gentiliuz plenam que vtiq pluribus indigebat.

¶ Socrates. Capitulum xxxv.

IN tēpoꝛe demon quidam erroneus crudelitate valētis abuſus ei perſuaſit vt ꝑſcrutaretur q̄ poſt eum ſuſcepturus eſſet imperiū. Quāobrē nigromātiā fecit quibus artibus adipletis plurimos ille demon nō quidē aperta ſed obliqua ſolite reſpōſa ꝓferēs interemit. Nā cuz de imperio cōſuleretur quatuoꝛ literas demōſtrauit delta.e.o.te.ta. dicēs hoc nomen poſt valentē imperij culmē accipere. Qđ dum ad aures peueniſſet imperatoꝛis zelo ductus multos peremit quos tyrannidem aſſumere iudicauit. Occidebantur itaq theodoꝛi:theodoti:theodoli: quicūq has literas in capite ſui nominis habuiſſent. Inter quos etiā theodoſiolus q̄dam vir foꝛtis ex hiſpania pꝛouincia genus ducens occiſus eſt. Hoc ergo timoꝛe plurimi ſua nomina mutauerunt:negantes que pꝛius habuiſſent cum iuramento vt pericula declinarent.

¶ Theodoꝛicus. Capitulum.xxxvi.

VAlēs igitur imperatoꝛ cum vniuerſas vt ita dicaz A eccleſias paſtoꝛe nudaſſet:in ceſaream capadocie venit. Cuius tūc ꝑſul erat baſilius:lumen totius oꝛbis. ꝑmiſitq ꝑfectum pꝛecipiēs vt aut flecteret baſiliū: quatenus dogmati communicaret eudoxij:aut hoc facere nolēs expelleret. Audiens eñ gloriam tātj viri noluit ei pꝛi⁹ inferre certamen ne duz foꝛtiter baſilius eius iaculā deuitaret fieret ceterꝭ claroꝛ ymago virtutis. Hui⁹ machinamēta velut tela aranee facte ſunt. ſuffecerūt eñ ceteris ſacerdotibus ad vtilitatē ſui antiq patrū narrationes et velut quedā turres muroꝝ fidei inclinabilē ſeruauerūt. Poꝛro ꝑfect⁹ ceſareā veniēs:et euocās magnū baſiliū honoꝛauit:et māſuetis apud eum ſermonibus vſus eſt monēs vt ipſe pareret: et nō tātas eccleſias ꝓpter paruā dogmatum ſubtilitatē vexari pateret. Pꝛomittebat etiā impatoꝛias amicitias: multaq beneficia ꝓpter hec plurimus offerenda. Uerū ille vir ſacratiſſim⁹ ait adoleſcētibus hec verba cōgruere. Illi inquit ⁊ illoꝛū ſimiles talia ꝓmiſſa reſpiciūt. Naz qui diuinis ſignātur eloquÿs:coꝛrūpere de diuinis dogmatibus neq vnā ſillabā patiūtur:ſed pꝛo his ſi cōtingat etiā oēs moꝛtis ſpecies amplectūtur. Amicitias aūt impatoꝛis magnas quidē cū pietate iudico:ſine qua perniciē pot⁹ has appello. Cūq ꝑfectus ſeuiret in eū/ſtultūq vocitaret:ſanct⁹ baſilius ait. hāc ſtultitiam habere ſemper exoꝛo. Quē duz egredi tūc iuberet:aut quid deberet facere cogitaret ſentētiāq ſuā altera die depꝛomeret:fertur vir famoſiſſimus hoc dixiſſe. Ego quidē etiā cras ipſe regredioꝛ dūmodo tu ſentētiā nō ꝑmutes ſed vteris minis tuis. Poſt hec verba pꝛefectus occurrēs impatoꝛi que dicta fuerāt:⁊ virtutē viri huius aleq foꝛtitudinē et fiducia nuntiauit. Tūc ergo tacens impatoꝛ ingreſſus eſt. Poſt hec igiť cōtigit vt diuinitus plagas ſibi videret imiſſas. Filius eñ eius egrotans circa ipſius moꝛtis methas agebať periculo. Sed etiā cōiugē diuerſe occupauerāt paſſiōes. Cognoſcēs ꝙ cauſam ſue triſtitie: viꝝ ſacratiſſimum quē punire minabať:venire ad palatiū depcat⁹ eſt. Duces autē ꝑceptis impialib⁹ miniſtrabāt. Tūc itaq magn⁹ baſili⁹ veniēs ad palatiū:vidēſq pꝛincipis filiū circa moꝛtē:ad vitā eū remeaturū eſſe ꝓmiſit ſi per pios viros ſacro baptiſmate potireť. Hec cū dixiſſet egreſſ⁹ eſt. At ille iuriſiurādi qđ baptiſmatꝭ tpe ꝓmiſerat memoꝛ/ſcđs ſtultū erroꝛē. pꝛeſentib⁹ arrianis filiū baptizare pꝛecepit.

Quo geſto mox infans terminū vite ſortitus eſt. Penitētia vero ductus valens ꝛ noxiā iuſiurandi iudicās veritatē: in ſacrū tēpluz ingreſſus magni baſilij miniſterio ſociatus eſt ꝛ altari obtulit dona ſolēnia. Quē intra aulas vbi ipē reſidebat venire precipiens: multa apud eum de diuinis dogmatibꝰ verba locutus eſt: et docētē libēter audiuit. Ubi tūc aderat q̄dā nomine demoſtenes ſuper imperiales epulas cōſtitutus: q̄ dū doctorē mūdi culparet barbariſmū fecit. Tūc ſanctꝰ baſilius ſubridēs. Uidimus inq̄t ſine literis demoſtenē. Cū potius ille minaret ſanctus ait baſilius Tuū eſt de pulmentarijs cogitare: nō dogmata diuina decoquere. Poſt hec imperator ita dilexit virū. vt etiaz optima predia q̄ illic habuit pauperibꝰ q̄ ab eo gubernabant offerret ex q̄bꝰ leproſis precipue neceſſaria miniſtrātur. Primū ergo valētis impetū hoc mō magnus baſilius declinauit. Cū vero poſtea reuerſus illic fuiſſet: priorum oblitus: q̄m a ſeductoribꝰ eius volūtas obſidebat. rurſus eū monebat vt ad partes inclinaret hereticas. Cui nō perſuadēs legē de eius ſcribi p̄cepit exilio/ quā volēs manus ſue ſubſcriptione roborare nullū apicē cōplere preualuit/ calamus enim ꝯtritus eſt. Cūq; ſecūdus ꝛ tertius calamus hoc pertuliſſet ꝛ adhuc legē impiam firmare cōtēderet: cōmota eſt eius dextera/ eāq; ſubito tremor inuaſit. Tūc eiꝰ aīo terrore impleto ambabꝰ manibꝰ cartā rupit oſtēditq; prouiſor oīm deus: q2 ꝛ alios ipſe permiſit pati: ꝛ hūc ab inſidijs liberauit. et per ea q̄ in iſto cōtigere ſignū ꝓprie virtutis oſtēdēs/ et per alia diſpēſationū fortitudinē virorum predicans optimorum. ¶Socrates. ¶Sciendū vero q2 dū viueret athanaſiꝰ alexādrinus epiſcopus: diuina q̄dē ꝓuidentia alexādriā vel egyptū diſtulit cōmouere. Audiēs athanaſiū a cūcta diligi plebe ꝛ metuēs ne forte ſeditiōe facta reſpublica vexaret. Uerū athanaſius cōſulatu gratiani ſecūdo ꝛ probi/ poſt crebra ꝓ eccleſie ſtatu certamina hac priuatus eſt vita: cū quadraginta et ſex annis per multa pericula ſedē rexiſſet epiſcopalem. ¶Theodoricus.

¶Capitulum.xxxvij.

Cum igitur in alexandria victor athanaſius poſt multa certamina innumeraſq; coronas vite terminū ſuſcepiſſet ꝛ ad laborū ſuorū premia demigraſſet ſuſcepit petrus vir optimus preſulatū: quem dudū ille beatus elegerat: cūctis vna cōſentiētibus ꝛ ſacerdotibus ꝛ nobilibus cunctaq; plebe: ꝛ fauore ſuo ꝓpriā oſtēdentibus voluntatē. Is enim athanaſij ſudoribus particeps fuit. Et dū eſſet in ciuitate: ꝛ dum diuerſa latibula peragraret multiphariaq; pericula cuz eo ſuſtinuit. Quapropter cūcti ſacerdotū cōcurrētes dignū heredē petrū athanaſij clamauerunt. Cūq; eum in pontificali ſede conſtituiſſent: repente iudex ꝓuincie paganorum populū cōgregās ꝛ pariter iudeorū eccleſie ſecta circūdedit petrū exire precipiēs nolētēq; interminatus eſt vt abſtraheret. Faciebat hoc imperatori placere volēs: dū ei cōtraria ſapientes calamitati ſubmitteret. Quod autē verū eſt impietatis ira cōpletur. Idolis potius placere nitebatur ꝛ tempeſtatez eccleſie clarā putabat eſſe feſtiuitatem. Petrus itaq; vir mirādus inſpiratum reſpiciēs bellū: latenter egreſſus eſt ꝛ conſcēdens nauem profectus eſt rome.

¶Capitulum.xxxviij.

Trāſactis vero diebꝰ paucis· euzoius ab antiochia venit cū lucio ꝛ eccleſias ei contradidit. Cuius etiam impietatem ſamoſata noſcūtur experta: populus aūt doctrinis primitus athanaſij ſaciatus: deinde cibum ſibimet offerri contrariū ab eccleſiaſticis collegijs ſe ſuſpēdit. Porro lucius armigeris vtēs cultoribus ydolorum: alios verberabat/ alios ſuſpēdebat: alios cogebat effugere. Aliorum vero inſtar barbarorū vaſtabat domos. Sed hec melius vir mirabilis petrus in ſua narrabat ep̄la. Ego tn̄ vnum ſcelerū lucij referēs epiſtolā petri ponā. Uiri q̄dā in egypto cōuerſationē imita-

tes angelorum ciuitates euitātes ⁊ turbas vitā habere in heremū potius elegerūt: areuoſāq; terrā ⁊ ſterilē fructiferā reddiderūt fructū quippe deo ſuauiſſimū ꝟtutis corum ⁊ optimū referētē. Cuius deſerti multi q̄dem videtur eſſe victores: Sed a puero illic creuit āthonius famoſiſſim⁹ monachis ꝟtutē luctaminis ī ſpirituali oſtendēs.

Capitulum.xxxix.

Uius ergo loci tūc incolas ſeq̄ces anthonij infelix lucius expulit eorūq; ſanctiſſimos p̄ſules machariū venerabilē: aliūq; machariū: yſidorum. ⁊ ceteros ſpelūcis ſuis eijciēs in quandā inſulā q̄ ab impijs inhabitabat̄ hoībus deſtinauit quippe q̄ nūq; magiſtrū ſuſceperat pietatis. Cūq; nauis ī tutū littus inſule perueniſſet: demō q̄ ab illis honorabat̄ reliquēs ydolū vbi dudū habitare cōſueuerat filiā ſui ſacerdotis inuaſit: ⁊ bachātē illuc vſq; ꝑduxit: vbi nauis aduenerat monachorū. Tūc demon vtēs lingua puelle clamabat ſicut ī philippis per phitoniſſam. Audiebātq; cūcti viri ſimul atq; mulieres demone proclamāte. O ꝑ potentiā veſtrā o miniſtri xp̄i vndiq; a vobis expellimur a ciuitatibus atq; vicis a mōtibus ſimul ⁊ collibus ab heremo q̄ priuata ꝓbat̄ hoīb⁹. Sperabamus in hac inſula cōmorātes veſtris iaculis liberari qua ſpe noſcimur eſſe fruſtrati. Hic vos ꝑſecutores miſerūt: nō vt vos vexarēt: ſed vt nos ꝑ vos magis expellerēt. Ecce recedimus ab hac inſula: virtutis em̄ veſtre radijs iaculamur. Hec dicētes ⁊ his ſimilia: puellāq; ī terra ꝓſternētes. ipſi q̄q; oīno diſparuerūt. Tūc ille ſacratiſſimus chorus orōne facta ſuſcitauit puellā: ⁊ ſuo p̄ri ſanā valētēq; reſtituit. verū illi q̄ miraculū conſpexerūt ad ſanctorū ꝓuoluti pedes ſalutis viaticum ſe ꝑcipere ſupplicabāt. Et tēplū q̄dē demonū deſtruxerunt doctrine vero radijs illuminati ſacri baptiſmatis gratie ſunt potiti. His in vrbe nuntiatis oēs populi congregati lucio detrahebāt dicētes irā ſibi imminere diuinitus: niſi ſanctorū reuertet̄ chorus. Sic itaq; metuēs tumultū luci⁹ ciuitatis ſacratiſſimos viros ad ſuas ſpelūcas remeare precepit. Et hec quidē ſunt digna q̄ abominationē illius impietatis aperiant.

Capi.xl.

Erūtamē preſumptiōis ei⁹ iniq̄tates litere petri mirabilr̄ edocebāt. Quarum ego lōgiq̄tatē fugiēs q̄ ī medio poſita ſunt ponere nō omittā. Prouincie inq̄t iudex pallidi⁹ cū eſſet religione paganus: ⁊ ydola ſemꝑ adoraret cōtra xp̄m ſepius dimicare conabatur: ⁊ colligēs predictū populum impetū fecit aduerſus eccl'iam tāq; ſi barbaros ſubdere niteret̄. Tūc itaq; multa crudelia geſta ſunt: q̄ ſolūmō dictare volens ipſa rei memoria: dolore maximo ſum cōmotus: ⁊ fluxū ꝓtuli lachrymarum diuq; hoc potuerā pati niſi diuina rōne aīm releuaſſem. In eccleſia q̄ theona vocat̄ ingreſſa multitudo ꝓ verbis honorabilibus ydolū fauorib⁹ exaltabāt. Pro ſacrarū lectione ſcripturarum: turpes manuū plauſus gerebātur. Refracteq; cū turpitudine voces cōtra xp̄i virgines cōtumelias dicūt quas lingua hoīm ꝓferre nō patitur. Audiēs em̄ q̄libet ſapiētiū talia claudebat auditus ⁊ magis optabat eſſe ſurdus ne hmōi verba audire cōpelleretur. Sed vtinā verbis peccādo quieuiſſent: ⁊ nō acta verborum luxuriā ſuparēt. Faciliter nāq; detractio eſt hmōi apud quos xp̄i ſapiētie ⁊ doctrine cultus inhabitat. Hi ſiq̄dē ire vaſa ad ꝑditionē facta ſubſannātes ⁊ horribilē ſonū de naribus emittētes: ⁊ vt ita dicā fetorē veluti de quodā cuniculo ꝓfundentes: veſtes ſanctarū xp̄i virginū diſrūpebāt: quarū cōtinētia formā ſanctorū imitabatur angelorū. Et ſicut habet natura nudas ꝑ totā circūferētes vrbē ſicuti volebāt eis cū turpitudine deludebāt. Si quis aūt eorū tūc cōpatiendo prohiberet: vulnerib⁹ maceratus agebatur. Ue illis cladibus. Multe ſiquidē violentiā corporis ſuſtinuere corruptionem plurime virginum vectibus in capite ceſe ſine voce manſerunt. Quarū etiā funera ſolēni ſepulture tradi prohibita ſunt. Multa deniq; corpora hacten⁹ parentibus ingemiſcentibus inquiſita reperiri nō poſſunt. Sed cur parua de ma-

ignis loquor? Cur i istis moror/ ⁊ nō poti⁹ ad neceſſaria iā recurro: ⁊ nō in quib⁹ bñ noui qꝛ mirabit̄ quilibet nobiſcū obſtupeſcēs patiētiā dñi: q: non repēte vniuerſa cōcluſit. Que eñ nūꝗ̄ facta ſunt/ neqꝫ ꝑ ſcripturas patrū noſtroꝝ diebus audita. Hec ſup ipm altare impij cōmittebāt Sicut eñ in ſchema turpi conſiſtentes/ puerū quēdā natura maſculi denegantē ⁊ vtētem veſte feminea: ⁊ iunctis oculis ⁊ vultu ſerico colore depicto: vt apō aziſtū eſt ydolum feminei fœminatis ſup ipm altare vbi aduentum ſancti ſpiritus inuocamus/ circuitus huc ⁊ illuc agere: ⁊ manibus abhominationē celebrare fecerūt ridentes nephandas mittentes voces. Qui rurſus hoc parū iudicantes/ ⁊ pꝛeterita decoꝛa ꝗ̄ turpia potius eſtimantes quēdā ex ſuis turpitudine notiſſimū veſte genitalibuſqꝫ nudatum in ſede ponētes eccleſie cōcionatoꝛē turpē cōtra xp̄m impudēter eleuauerunt. Pro ſacris eñ verbis: ille ſcelera pꝛoferebat. pro honeſtis laudabat luxuriā/ pro pietate impietatē ꝑ cōtinētia fornicationē ⁊ adulteriū maſculoꝝ cōcubitū/ furtū/ cibū/ potū/ vite huius vtilia ꝓclamabat. His itaqꝫ geſtis ⁊ me ab eccleſia recedēte quippe cuꝫ illic ſtare nō poſſem. vbi militū inuaſiones/ vbi popul⁹ pꝛo ſeditione redēptus largitate pecuniarum ⁊ gentilium multitudo magnis pꝛomiſſionibus/ aderat noſterqꝫ ſucceſſoꝛ directus eſt aut ꝑ epiſcopatu quaſi mūdanā cōparās dignitatē quidā lucius lupi nequitiā ⁊ actus habere feſtinans: nō oꝛthodoxoꝛū epoꝝ cōcilio nō decreto veraciū clericoꝝ/ non petitione populoꝝ electus ſicuti concionātur eccleſiaſtice ſanctiones nō qlibet epoꝛū nō pbroꝝ nō diaconoꝝ nō populi multitudo nō precedebāt eum monachi hymnos decātātes ſcripturarū/ ſed euzoius erat cū eo dudū quidē dānatus cū arrio in ſancto niceno maximoqꝫ cōcilio nūc aūt ꝑ patrocinia anthiochenēſiū vaſtatoꝛ eccleſie ⁊ comes largitionū ac militū dux/ oīꝫ pietate nouiſſim⁹ noīe magn⁹ ꝗ̄ iuliani tēpoꝛibus berithioꝝ incēdens eccleſiā btē memoꝛie iouiniani tēpoꝛib⁹ ex ꝓpꝛijs facultatib⁹ eā reparare coact⁹ eſt/ ita vt pene caput tunc amitteret niſi multoꝝ laboꝛe imperialē clemētiāꝫ meruiſſet. Cōſiderare ſiquidē hec veſtrū ꝫelū et ad vindictā excitari depoſco. Quanta ⁊ qualia ſunt commiſſa cōtra dei eccleſiā cū talis aduerſuꝫ nos fuerit tyrānus excitatus. Js eñ luci⁹ ꝗ ꝑ veſtrā religionē ⁊ oēs oꝛthodoxos epos frequēter abdicatus eſt pꝛo rationabilib⁹ cauſis/ nūc aſtitit ciuitati et nō ſolū ſicut blaſphem⁹ ⁊ inſipiēs vt dicit̄ in pſalmis. Nō eſt de⁹. verus chꝛiſtus/ ſed etiam in opoꝛtunitatibus eſt coꝛrept⁹/ atqꝫ coꝛrupit gaudēs in blaſphemijs cōtra eos ꝗ ſaluatoꝛē colere cōpꝛobātur. Dū eñ paganoꝛū ſenſibus eſt vicinus recētes pꝛeſumit errone⁹ colere deū. Nā alij coꝛā eo laudes hmōi pꝛoclamabant. Bene veniſti epiſcope ꝗ filiū nō defendis. Alij dicebāt. Te ſerapis amat/ et hic introduxit ſimulachꝛuꝫ vtiqꝫ paganoꝝ notantes inter hec codeꝫ monente pꝛedictus magnus impietatis eius ſoci⁹ idiuiſus: armiger amariſſimi ⁊ miniſter crudelitatis ei⁹ collecta multitudine populoꝛū: pꝛ̄biteros atqꝫ dyaconos decē ⁊ noue nūero cōpꝛehēdēs quoꝝ quidā octogeſimū trāſcēderat annū/ tāꝗ̄ captos in quodā ſcelere et romanoꝛuꝫ inimicos legib⁹ coartabat neſciēs virtutē xp̄anoꝝ legis ⁊ apoſtoloꝝ fidē per patres traditā nobis. Hec etiā clementiſſimū pꝛincipē valētē grata habere ꝓnuntians. Flectimini inqt miſerrimi ⁊ arrianoꝝ cōcoꝛdate dogmatibus flectimini. Ignoſcet eñ vobis diuinitas lꝫ vere religiōi cultū exhibeatis nō ſpōte ſꝫ violenter hoc faciētes Neceſſitati nāqꝫ ſatiſfactio deeſt. Spōtaneā ꝟo voluntatē acciſatio digna ſubſequit̄. Quapꝛopter hmōi ratiōes pꝛe oculis habētes pꝛōpte ſequimini/ ⁊ dogmati arriano ſubſcribite qđ nunc pꝛedicat lucius bene ſcientes: quia ſi obediatis pecunias queſtus honoꝛes/ ab imperatoꝛe percipietis. Reſiſtentes vero carceres ſupplicia toꝛmēta: flagella vincula ſuſtinebitis Pecunijs poſſeſſiōibuſqꝫ pꝛiuati ⁊ poſtea pulſi loca crudelia habitare dānamini. Et iſte foꝛtiſſim⁹ ſeductoꝛ minas ſeductiōi cōtēperās inuitabat atqꝫ cogebat vt oēs a pia ſnīa deuiarēt. At illi nihil amari⁹ eſtimātes ꝗ̄ pietatis ꝓditionē huiuſmodi reſpon=

dererit verbis virtute fortiq; ſenſu ſedu=
ctionē minaſq; ſubdētes. Quieſce iā q̇e=
ſce his nos terrere ſermonib⁹: ceſſa ver=
ba vana ꝓferre. Nos neq; nouū neq; re=
cētū colim⁹ deū. Et lȝ inaniter furias te=
q; cōcutias ſicut vehemēs vent⁹ in dog=
matibus pietatis ad mortē vſq; cōſiſti
mus. Nō impotētē nō inſipiētē non ſine
veritate aliqñ fatētes. Nō aliqñ q̇dē exi
ſtētē ſicut ipietas arrij tēporalē p̄dicat fi
liū. Si eñ creatura eſt ſcd̄m ei⁹ veſaniaȝ
filius nō exiſtēs cum patre: etiā pr̄ aliqñ
nō fuit. Quippe filio nō extāte ſcd̄m eos
aliqñ ſi ꝓo ſemꝑ eſt pater exiſtente q̇ppe
ex eo ꝓo filio nō ſcd̄m generatiōis fluxū
deus eñ impaſſibilis eſt: quō nō eſt inſi=
piēs atq; veſan⁹ q̇ hoc de filio ꝓfitetur di
cēs: erat qñ nō erat ꝑ quē oīa vt ſint per
gratiā cōſtituta ſunt Noſtri ſiq̇dē pr̄es
a q̇b⁹ iſti cadētes iuſte ſine pr̄e ſunt facti
in nicenā veniētes ⁊ anathematiſantes
arrij ſectā cui⁹ nūc iſte iuuenis patron⁹
exiſtit nō alterius ſubſtātie qd̄ tūc fateri
nos cogis ex natura pr̄is eſſe dixerūt ſed
ex ei⁹ eſſentia. Qd̄ bñ ⁊ cū pia mēte intel=
ligētes ex plurima ſacrorū verboꝝ colle
ctiōe cōſubſtātialē eſſe ꝓfeſſi ſunt. Talia
ſiq̇dē ⁊ his ſimilia dicētes ꝑ multos dies
exercuit putans a pia ſnīa poſſe mutari.
Qui magis velut in ſtadio fortiores eſſe
cti terroreq; cōculcātes et ſemetipſos pa=
trū rōnibus coarmātes validiorē habue
rūt de pietate ſenſum virtutis exercitiū
ſua pericula iudicātes. Sic igit̄ illis de=
certātib⁹ et ſpectaculū facti ſicut ſcribit
apoſtolus angelis ⁊ hominibus vniuer=
ſa ciuitas concurrebat: athletas contem
platura chriſti. ſuaq; conſtantia verba iu
dicis et flagella ſuperātes triūphūq; pie
cōtra arrianos ꝑ patiētiam poſſidētes:
quos ille vtiq; credebat ſe vincere ⁊ illoꝝ
impietati cōtradere. Cuȝ ergo defeciſſet
eos tormētis afficere: cunctis flentibus
atq; lugentibus rurſus collecta irratio=
nabili multitudine ad iudicium eos im=
mo magis ad preiudiciū circa portā fecit
adduci. Et cū illic cōſueti ꝯtra eos clamo
res emitterent̄ a paganis atq; iudeis et
illi nolēt arrianorū impietatibus cōſen=
tire ſentētiā protulit vniuerſis ante tri=
bunal ei⁹ ingemiſcētib⁹ vt ab alexādria
ſublati in heliopolim fenicē ducerent̄.
Cuius habitatores neq; nomē xp̄i audi=
re patiuntur. Sunt nāq; pagani. Quo fa
cto iubens eos nauē cōſcendere ipſe ſta=
bat in portu nudum gladium vibrās. Et
hoc mō illos terreri putans q̇ bis acuto
gladio hoſtiles demones crebri⁹ vulne=
rauerāt. Sic ergo dimiſit eos abſq; ſum
ptibus ⁊ abſq; quolibet ſolatio nauigare
precipiens mare ſpumante et vt ita dicā
nolente ſuſcipere viros iniqua iuſſione
communicare compulſos. Ingemuit eñ
ciuitas vniuerſa et hactenus lamētatur.
Et alij quideȝ ſuis manib⁹ pectora percu
tiebant: alij vero manus ⁊ oculos tende=
debāt ad celū violentiā proteſtātes ⁊ ve
luti dicētes. Audi celū ⁊ auribus perci=
pe terra quoniā iniuſta ſunt que gerunt̄.
Cunctaq; ſimul gemitu complebantur: ⁊
veluti cātus quidā erat in ciuitate lucti
ficus currebatq; fluuius lachrymarum.
Cum igitur iudex ille precepiſſet vt vela
nauis tollerent̄ tūc gemitus ingens vni
uerſoꝝ virginū ⁊ mulierū ſenioꝝ ⁊ iuue=
nū permixtus lachrimis eſt emiſſus. Cū
illi ergo heliopolim nauigarēt ibi diabo
lica ſuperſtitio celebrabat̄ oēs in media
ciuitate cōmuniter et ſinguli ingemiſcē=
tes atq; lugētes angebant̄. Quib⁹ tamen
nec aperte licebat flere iuſſione vrbis pre
fecti palladij. Erat eñ ⁊ ipſe pagan⁹. Mul
ti deniq; flētiū arrepti / ⁊ in carcere ducti
deinde caſtigati: lacerati: verberati: no=
uiſſime in metallo ſunt traditi. Uiri quip
pe eccleſie ⁊ ꝓpter diuinū zelū valde pu
gnātes. Erāt eñ plurimi eorū monachi
heremū incolētes numero. xxiij. Cū q̇b⁹
poſt paululū diacon⁹ a dilectiſſimo fra=
tre nr̄o damaſo romane ciuitatis ep̄o: di
ferēs nobis manib⁹ poſt tergū vinctis:
publice ab ipſis ſpiculatoribus ducebat̄
veluti q̇dā reus inſignis et homicidarū
verberibus coequandus lapidibuſq; ſi=
mul et plūbo eius ceruicibus maceratis
ad mare reduct⁹ eſt: et ſicut illi ſine ſum=
ptibus ſine vllo ſolatio metallico depor
tatus exilio. Cūq; iudex ille multos quo
q; infantium cruciaſſet: quidā eoꝝ moriē
tes neq; parentum neq; fratruȝ exequijs
ſolennibus ſunt potiti. O multa inhuma
nitas iudicantis magiſq; preiudicantis.

Qui enim propter pietatē decertati ſunt
nec homicidis comparari potuerūt quo
rum vtiq corpora inſepulta relicta ſunt
pie laborantes eſcis beſtiarum volatiliū
q proiecta ſunt Quiq patribus natorū
naturaliū cōſcientia cōpati voluerūt/ve-
lut iniqui capite ſecti ſunt. Que lex roma
norum: que barbarorum ſententia: quoſli-
bet patribus condolentes punit? quādo
quiſpiā veterū huiuſmodi geſſit iniqui
tatem? Juſſit itaq pharao vt maſculi in
terficerētur hebreorū ſed inuidia ⁊ timor
tūc protulit hoc preceptum. Quanto ta-
men illa que tunc geſta ſunt humaniora
modernis exiſtūt: quāto deſiderabiliora
ad diſcretionem iniquitatis huius. Et li
cet malicia nequaq ſeparentur alteru-
tris ſunt tamen incredibilia que dicunt
inhumana: crudelia ſeua barbara ama-
ra ſine miſericordia in quibus exultabāt
arriani choros agentes cū vniuerſa ciui
tas ingemiſceret. Nō fuit em̄ domus in
qua nō erat mortu⁹ ſicut in exodo ſcribit
Et cū hec ita ſint geſta nō em̄ quieuerūt
iniquitatis auctores/ſed ad peiora pfe-
cti vſq ad epiſcopos prouinciarū venena
propria diſperſa ſunt habētes iniquitatis
ſue ſolatiū comitē largitionum quē pre-
diximus magnum. Alios etenim epiſco-
porum curie tradiderunt/alios diuerſis
machinationibus affecerunt volētes vni
uerſos impietatibus obligare. et ſecūdū
patrem eorum diabolum querentes quē
ſua rabie deuoraret. Sup hec autē vnde
cim; egyptiorum epiſcopos viros qui pe
ne ab infantia vſq ad ſenectutem here-
mum incolentes verboq ſuperātes actu
libidinē/piāq fidem ſine confuſione pre
dicātes ⁊ dogma pietatis edocētes. nul
laſq victorias de demonibus exercētes
⁊ arrianā ſectā ſapientiſſima ratione de
notātes exilio direxerunt in ciuitatē iu
deorum nōle dioceſaream. Et veluti in-
fernus crudeliſſimus nunquā morte ſa-
tiati fratrū ſue ſeuicie memoriam relin-
quere voluerūt. Nup em̄ eccleſie catho-
lice clericos degentes in anthiochia cū
fidelib⁹ monachis: volēteſq eorū ſcelera
denotare: aures īperatoris inflāmantes
ne dioceſareā pōti mittēdos eſſe prepa
rauerunt Qui puto ppter ferocitatē loco
rū etiam vita priuati. Tale itaq tem-
pus illud tragedias exercuit taciturnita
te quidem ⁊ obliuiōe dignas ſed literas
memorandas ad obiurgationē eorū qui
cōtra vnigenitū linguas ſuas exacuerūt.
Hi nāq rabie coarmati blaſphemie nō
ſolum dn̄m omnium iaculari nitunt. ſed
etiam contra eius famulos bellum ſine
vllo federe ſuſceperunt.

¶ Explicit liber ſeptimus.

¶ Sequuntur tituli libri octaui.

i De conuerſatione miraculis et reſpōſionibus vel ſcriptis diuerſorum monachorum necnō ⁊ epiſcoporum.
ij Qz arriani cōſtantinopolim cōprehēdētes orthodoxos multos in naui concremauerunt.
iij Quia valens paganis iudeis et herecticis tribuit licentiam ſuas feſtiuitates agēdi ⁊ orthodoxos vbiq phibuit ⁊ de flauiani diodoriq virtutibus.
iiij De laudibus afrate monachi et qua fiducia valēti reſponderit.
v De iuliano monacho.
vi De acepſema ⁊ aliis.
vij De malis que ſub valēte in alexandria ⁊ per egyptū geſta ſunt.
viij De didimo ⁊ ſcriptis ei⁹ de gregorio pontico eiuſq miraculis.
ix Quia nouatiani feſtiuitatē paſche mutauerunt et de ſciſmate inter cornelium romanū epiſcopum ⁊ nouatum facto pro recipiendis errantibus.
x De damaſo et vrſitio qui rome epiſcopi pariter ordinati ſunt.
xi De fide valentiniani maioris et auſpiciis valentiniani minoris ⁊ quomodo iuſtinam matrem ei⁹ valentinianus viua priori coniuge duxit vxorem.
xij Quia themiſti⁹ philoſophus valentem ab orthodoxorum nece tenuit.
xiij Quemadmodum ſe gothi contulerunt ad valentem et quomodo ad gothos peſtis arriana peruenerit.
xiiij De euerſiōe petri epiſcopi alexā.

driā ⁊ de eius morte et ſucceſſio
ne thimothei.

xv Quomodo valēs contra gothos
pugnādo ſit deuictus ac mortu⁹.

¶Incipit liber octauus.

¶Socrates. ¶Capitulum.j. A

EOdem tem
pore fuit arſius monaſte
rij pſul. Is eñ delinquen
tes iuuenes nō excōicabat
ſʒ magis etate puectos di
cebat eñ. Iuuenis excōicatus ſpernit/p
uectus vero velociter excōicationis dolo
re corrigitur. Ali⁹ B noīe pior ambu
lās comedebat Cōſultus aūt cur ita co
mederet: nō inqt volo veluti neceſſarie vti
cibo/ſʒ tanq̄ extraneū aliqd agere. Pro
qua re etiā ab alio requiſit⁹ ait. Ut neq̄
dū co C medo aīa voluptatē ſentiat
corporalē. Iſodorus dicebat quadrageſſ
mū ſe annū habere cū ſentiret q̄ppe mē
te peccatū nō tñ cōſentiret vel cōcupiſcē
tie vel furori. Pābo aūt cū ſi D ne li
teris eſſet acceſſit ad quēdā vt doceretur
pſalmū. Qui dū audiſſet primū verſum
triceſimi octaui pſalmi. Dixi cuſtodiam
vias meas vt nō delinquā i lingua mea:
ſecūdū verſum nō paſſus eſt audire di
cēs. Si potuero ope hoc implere/hic ver
ſus tātūmō mihi ſufficiet. Cūq̄ doctor q̄
ei tradiderat verſuʒ culparet cur p ſex mē
ſes ad eū minime veniſſet: reſpōdit. Q2
verſum illū adhuc ope nō impleui. Poſt
ea vero cū multos ſuperuixiſſet annos a
quodā noto requiſit⁹ an dediſſet verſum
quadraginta ⁊ nouē inqt annis vix eū im
plere pualui. Hinc itaq̄ quodā aurū dā
te ac cibaria pauperū ⁊ dicente: numera
At ille rñdit. Qd dediſti nō eget nūero ſʒ
ſalubritatis effectu. Is etem pābo atha
naſio epō deprecātes: a b heremo deſcen
dit in alexādriā. Cūq̄ vidiſſet ibi mulie
rē theatralē fleuit: ⁊ a preſentib⁹ inqſitus
quare ploraret due inqt me res mouerūt
vna q̄ eſt illi⁹ pditio/altera vero q2 ego nō
tm̄ ſtudeo placere deo q̄ſtū hec vt turpi
bus placere poſſit hoib⁹. Alter qdā dice
bat. monachus niſi operat⁹ fuerit violēto
iudicat equalis. Piteri⁹ multas expoſi
tionuʒ naturales adhibebat frequenter
aliis alia requirētib⁹ enarrabat. Per ſin
gulas aūt explanationes orabat. Illo ſi
qdē tēpore inter mona E chos fuerūt
duo viri, deo amabiles noīe vterq̄ ma
charius: vnus ex egypto ſuperiore: alter
alexādrin⁹. Ambo p multis reb⁹ iſignes
p abſtinētiā cōuerſationē: mores atq̄ mi
racula q̄ eo℞ manib⁹ agebant. Egypti⁹
itaq̄ machari⁹ tātas curas fecit ⁊ tātos
demones effugauit vt ex ei⁹ opib⁹ liber
pprius expleat. Erat aūt reuerēdus ⁊ cir
ca delinquētes ſeuer⁹. Porro machari⁹
alexādrinus: ſimilis eſſet egyptio p oīa
in hoc mutabat q2 circa cōſulētes hila
rior apparebat: ⁊ vultu letifico ad cōuer
ſionē iuuenes educebat. Horū diſcipul⁹
euagrius philoſophiā ope rebuſq̄ poſ
ſedit: pri⁹ ſermone ſolūmō philoſophat⁹
⁊ in vrbe cōſtantinopolim a gregorio na
zāzeno diacon⁹ ordinat⁹: deinde cum eo
deſcendens in egyptū ⁊ predictos viros
inſpiciens cōuerſationē zelatus eo℞ eſt.
Tantaq̄ miracula in eius manib⁹ facta
ſunt q̄ſta in preceptorum eius. Conſcri
pſitq̄ libros valde neceſſarios: quorum
vnus quidē monachus titulatur ⁊ eſt de
actuali: ali⁹ cognitionalis ſm q᷑ quiſpiā
cognitione fit dign⁹. Huic capitula ſunt
quinquaginta. Alius vero cōtradictori⁹
ex diuinis ſcripturis collectus contra de
mones tētatores partibus octo diuiſus
eſt ſm numerū octo cogitationū. Et ſex
cēte propoſitiones ad contēplationē pti
nētes quas gnoſtica pbleumata id ē co
gnitionales ppōnes denoiauit. Inſup ⁊
verſuū opa duo: vnū qdē ad monachos
in cenobijs vel itinerib⁹ cōſtitutos: ⁊ vnū
ad virgines: q̄ q̄ſmiraq̄ neceſſaria ſunt
legētes intelligūt ſed oportunū eſt ſicut
arbitror pauca ei⁹ dicta de monachis ac
ſcriptura referri. Sic eñ ait. Neceſſariū
eſt eñ vias inquirere recte pcedētiū mo
nachorū ⁊ ſcdʒ eas exerceri. Multa eñ in
ueniūtur ab eis dicta bñ ſimul ⁊ acta. In
ter quos ⁊ in hoc ait qdā qm̄ ſicca ⁊ non
inequalis dicta caritate ↄiūcta: cito pdu
xit monachū ad ipaſſibilē portū. Is aūt
cū vidiſſet quēdā fratrū fantaſijs nocte
turbari hoc mō curauit eū precipiens vt
lāguētibus cibos ieiun⁹ miniſtraret. Un
requiſitus/nihil inqt ſicut in tali hmōi

paſſiones extinguit. Quidam tunc G
philophoꝛum acceſſit ad iuſtum antho=
mium dicēs. Quō ſufficis o pater codicū
cōſolatione priuatus? Ad quē anthoniꝰ.
O inquit philoſophe meus codex natura
creaturarū eſt: ⁊ adeſt cū voluero verba
que mihi relegi dei. Requiſiuit me vas
electionis macharius ſenex egyptius di
cens. Quare mali memoriam aduerſus
homines retinētes memorabilem virtu=
tem anime diſſipamus. Cōtra demones
autē habentes mali memoriam innoxij
permanemus? Cūq; in queſtione huius
interrogationis heſiſſem/rogaui euȝ ex
planare ſmonē. At ille. Pria inqͣt paſſio
furoꝛis ꝯ naturā eſt exhibēs ꝟo ſm natu
rā. In ipo feruēti meridie pueni apō ſan
ctū patrē machariū ⁊ ſiti vehemēter accē
ſus aquā vt biberē poſtulaui. At ille vm
bꝛa inquit tibi ſufficiat multi namq; nūc
iter agentiū aut nauigantiū etiā hac re=
fectione priuātur. Deinde cū apud eum
verba de abſtinentia exercerē: cōfide in=
quit fili per vigiti annos neq; aqua neq;
ſomno ſum ſatiatus. Panē nāq; meū in
pondere comedebam aquā vero bibebā
cū mēſura: parietibus aūt reclinatꝰ ſom
nū paululū rapiebā. Cuidam monacho
rum nūciata moꝛs patris eſt. At ille nun
tiāti/ceſſa inqͣt ⁊ blaſphemare noli meꝰ
em̄ pater immoꝛtalis exiſtit. Quidā fra=
trū euāgeliū ſolūmodo poſſidebat: quod
vēdens pauperibꝰ erogauit: dignū ꝓfe=
rens memorandūq; ſermonē. Ipſum in=
quit verbū vēdidi qð mihi ſemꝑ dicit vē
de oia tua ⁊ da pauperibꝰ. ¶ Eſt quedaȝ
inſula circa alexandriā tranſpaludē ma
rie in qua habitabat monachus contem
plantibus appꝛobatiſſimꝰ qui dixit. Oia
querūtur a monachis agi ꝓpter cauſas
quinq; ideſt ꝓpter dcū ꝓpter naturā pro
pter cōſuetudinē ꝓpter neceſſitatem: pro
pter opus manuū. Idē ipſe dicebat vnā
quidē nature eſſe virtutē ſed etiā diuer=
ſas ſpecies ſumere ꝑ anime qualitates.
Nam ⁊ lumen inquit ſolis cum ſine ſpe=
cie ſit diuerſa feneſtris tn̄ per quas igre
ditur ſchema quoddā variū facere videt.
Alius itaq; monachus ꝓpterea inqͣt ab
ſcindo libidines vt auferā furoꝛis occa=
ſiones. Nō em̄ furoꝛē ſemꝑ ꝓ libidinibꝰ

ligare mentem meaȝ turbare: ſcientiaȝ
perſequentem. ¶ Quidā ſenuȝ dicebat.
Caritas appoſitū ciboꝛū aut pecuniarū
ſeruare non nouit. Idē ipſe dicebat. Ne
ſcio me in eadem re a demonibus fuiſſe
deceptū. ¶ Hec igitur euagrius in libꝛo
ſuo actuali cōmemoꝛauit. In contēplati
uo autē hec dicit. Quatuoꝛ virtutes ⁊ cō
tēplationes carū a gregoꝛio iuſto eſſe di
dicimus: prudentiā: foꝛtitudinē tēperan
tiaȝ atq; iuſtitiā. Prudentie quidē opus
eſſe dicebat cōtēplari intellectuales ſan
ctaſq; poteſtates: abſq; ſermonibꝰ: qͣppe
quos ſapientia ſignificaret contradidit.
Foꝛtitudinis autem perdurare in verita
te licet quiſpiam debelletur ⁊ nō accede
re ad ea que nihil ſunt. Temperantie ve
ro pꝛopꝛiū hoc eſſe reſpōdit ſuſcipe pre=
mia; agricole ſemina ⁊ ea plantare con=
uenienter. Poꝛro iuſtitie opus vt pꝛo me
rito ſingula cuiq; verba reddantur. Alia
quidē obſcure pꝛonūtiata: alia enigma
tibus iudicata. Quedam ꝟo pꝛopter vti
litatem ſimplicium aperte diſpoſita co=
lumna itaq; veritatis cappadox baſiliꝰ
ait. Humanam ſcientiam reddit crebꝛa
meditatio: ⁊ exercitatio melioꝛem. Eam
vero que gratia dei cōceditur iuſtitia pa
tientia atq; miſericoꝛdia: ⁊ humanā qui
dem etiam paſſibiles ſuſcipere poterunt
diuine impaſſibiles tātummodo ſunt ca
paces. Qui etiam oꝛationis tempoꝛe pꝛo
pꝛio mentis lumine reſplēdentes ſemet=
ipſos inſpiciunt. ¶ Egyptioꝛum vero
ſacratiſſima lux athanaſius ait. Prece=
pit moyſes menſam contra aquilonis cō
ſtituit partem. Quamobꝛem cognoſcant
contemplatiui quis eſt qui cōtra eos ſpi
rat: et omnem tentationē foꝛti mēte ſuſti
neāt: ⁊ cū alacritate ad ſe accedētes enu
triant. ¶ Thimuitanioꝛum eccleſia an
gelus ſerapion dicebat. Mens quidem
ſpirituali intellectu potita: perfecte pur
gatur. Caritas autē curat mēbꝛa furoꝛe
tumentia. Iniquas ꝯcupiſcētias ⁊ influē
tias continentia retinet. Maximus cōtē
plationū doctoꝛ didimus ait. De pꝛoui
dētia atq; iudicio apud temetipſuȝ ſem
per exerce ſermones ⁊ ſtudioꝛum mate=
riaȝ memoꝛia retine. Pene enim omnes
in his peccamus. Rationeniq; iudicij in

co:porum differentia in qua etiã eſt mũ=
dus inuenies. P:ouidentie vero in mo=
dis quib⁹ malitia vel ignorantia ad ꝟtu
tes atq; ſciẽtie culmẽ euehitur. Hec autẽ
ex euagrij dicto retulim⁹. ¶ Fuit autez ⁊
ali H us vir mirabilis: inter mona=
chos cui nomẽ ammonius qui tanto ſine
vlla curioſitate fuit: vt rome cũ athana=
ſio veniens nullũ opus ciuitatis inſpice
ret niſi tm̃ vt videtur petri ⁊ pauli baſili
cas. Is enim ammonius ad ep̃atum tra
ctus atq; diffugiens dexteraz ſibi ampu
tauit aurem: vt ſemi co:pore o:dinatio=
nis op⁹ effugeret. cũq; poſteriori tẽpo:e
etiã euagrius a theophilo Alexandrino
pontifice ad epiſcopatum tentus nihil
amputãs de co:po:e ſuo fugiſſet: veniẽs
ad ammoniũ cũ ioco dicebat: quaſi male
feciſſet vt aurem amputaret ⁊ de eo reus
exiſteret. Ad quẽ ammonius. Tu inquit
euagri igno:as te puniendum qm̃ abſci
diſti linguam. Et ne tibi arrogare videa
ris nõ vteris gratia dei. Plurimi ſiquidẽ
eo tẽpo:e digni fuerũt viri: quoꝝ ſi quis
vult verba miraculaq; cognoſcere: ⁊ quẽ
admodũ illis fuerũt etiã beſtie ſubiuga=
te: librũ legat paladij monachi qui diſci
pulus fuit euagrij. Omnia nãq; de iſtis
ſubtiliter explanauit in quo etiã femina
rũ imitationẽ conuerſationẽq; memo:a
uit. Euagrius igitur atq; palladius mo:
tuo valẽte poſt paululũ flo:uerunt. I
¶ Sozomenus. ¶ Tẽpo:is eſt vt quãtũ
potuero memo:ari poſſim qui ſunt in il=
lo tp̃e inter ch:iſtianos p̄hati. Quoꝝ vn⁹
quidẽ in egypto ioãnes: cui futura ⁊ alijs
incerta de⁹ nõ minus q̃ antiquis ꝓphe
tis reuelauit domũq; dedit vt curaret in
ſanabiles paſſiões. Is em̃ a iuuẽtute lau
dans deũ degebat in ſolitudine comede
batq; herbas ⁊ radices: bibebatq; aquaz
ſi cõperiſſet. Cũq; veniſſet ad ſenectutez
diuina iuſſiõe migrauit ad thebaidã et
multoꝝ monaſterio:ũ factus eſt p:eſul.
Qui o:atione tm̃modo lãguo:es ⁊ demo
nes effugabat. ⁊ cũ literas nõ didiciſſet
ad memo:ãdũ aliq̃d codicib⁹ nõ egebat
q: q̃cquid ſemel mẽte perceperat ſub ve
ritate retinebat. In hac itaq; regiõe p̄ba
batur am N mon tabẽnenſioꝝ p:eſul
circa tria milia diſcipulos habẽs. Non
minus quoq; ⁊ thionas multoꝝ p:eſides
fuere monacho:um. Ambo operato:es
inopinabilium reruz ⁊ diuina prouidẽtia
ꝓphetias complerí. Dicitur nãq; thionẽ
eruditũ egyptiarũ grecarũ latinarumq;
literarum: ⁊ triginta annis habuiſſe taci
turnitatem. Po:ro hominum a nullo vi=
ſam iraſcentẽ aut iurantẽ: aut mentientẽ
aut vanuz aliquid aut aſperum vel infir
mum p:otuliſſe ſermonem. Ea tẽpeſtate
fuerunt cop:as ⁊ L helin: necnon he
lias. Cop:as quidẽ vt aiunt diuinũ ha=
buit donũ ſalutes efficere paſſionum/ et
demones expellẽdi. Helin vero a paruu
lo nutritus in monaſterio plurima inopi
nabiliter miracula faciebat ita vt etiam
ignẽ in ſinu po:taret: ⁊ nequaq̃ ei⁹ veſtis
arderet. Uerũ helyas tũc quidem p:ocul
ab antimo ciuitate degebat in heremo
agẽs annũ etatis circa cẽteſimũ atq; de=
cimum. Antea tamẽ pene ſeptuaginta an
nis ſol⁹ vixit in ſolitudine: ⁊ vſq; ad hãc
etatez ieiunãdo ⁊ viriliter cõuerſando ꝑ
uenit. Fuit etiam appelles i egypto ex fa
b:o M ferrario qui dũ aliquãdo per
noctẽ hoc opus exerceret/ vmb:a demo=
niaca veluti mulier ſpecioſa euz de caſti
tate tentabat. At ille ferrũ quod opera=
batur ex fo:nace trahẽs eam ꝑcuſſit in fa
ciẽ. Tũc ille ſtridẽs ⁊ ingemiſcẽs p:ocul
effugit. ¶ Inter hos etiam yſodo M
rus qui fuit vndiq; monaſteriuz muniẽs
curabat vt null⁹ egrederetur ſed oia ne=
ceſſaria haberet interi⁹. Necnõ ſerapiõ
circa decẽ milia ſub ſe monachos hñs
quos omnes ſic educabat: vt ex ꝓp:ijs ſu
do:ib⁹ neceſſaria cõpararet ⁊ alijs mini
ſtraret egentibus. Dioſco:us quoq; non
amplius centũ monachis p̄ſidebat O
Qui cum p:eſbyter eſſet ſacrificia faciẽs
oẽm perfectionẽ adhibebat examinãdo
⁊ diligenter diiudicando accedentes ad
ſacra myſteria ita: vt expiarẽt mẽtẽ ⁊ ma
li cuiuſpiã cõſcientiã non haberent. Eu
logius P p:eſbiter fert p̄ſentiam ha
buiſſe cogitationũ quo:ũlibet ad ſe veni
entiũ/ co:ũq; delicta palã redarguebat ⁊
quecũq; latẽter cogitaſſent ſibi reuelata
manifeſtabat. Qui ꝟo aliq̃d mali geſſiſ=
ſent: vel p:auũ ↄciliũ habuiſſent ab alta
ri ſuſpẽdebat: manifeſtãs eis peccatũ q̃d

egerant ⁊ diligentis purgatos ſuſcipie-bat. His itaq3 ſimiliſ erat appollo in the-baida qui quadraginta annis in interio-re morabatur ſolitudine ſpelūcā paruulā in mōte vicino habēs/ſed ꝑ multitudine miraculoꝝ paruo tpe inſignis effectus pᵗimoꝝ pſul extitit monachoꝝ. ¶ Eo Q nāq3 tpe multi ⁊ optimi ſtudioſe philoſo-phatur in alexādria/quaſi duo milia vi-ri. Quoꝝ alij in ſolitudine morabantur/ alij circa marcote degebāt. Excellēter au-tem inter alios emicabat dorotheus ge-nere thebeus: cuius hec fuit vita vt quo-tidie lapides a mari colligeret: et annis ſingulis hoſpitiū edificaret ⁊ fabricare ſi bi nō valētibꝰ daret. Noctibus autē ꝓ-pter eoꝝ cibum faciebat ſportas vt vēde-ret. Cuiꝰ cibus erat panis vncie ſex/⁊ ole-rum munitoꝝ faſciculus vnus: ⁊ adhibē-dum aqua. hic a iuuētute ſic viuens nec in ſenectute defecit. Nunq̄ viſus eſt in le-ctulo ſoporatus vel pedes ꝓ requie terē-diſſe: aut dormire ꝓ volūtate niſi q̄ntum operando aut comedēdo natura cōpreſ-ſus oculos claudere potuiſſet: ita vt ſepe dū comedēdo dormiret cibꝰ ex eiꝰ ore la-bereiur. Aliqñ ergo ſomno valde graua-tus cū in ſtercore cecidiſſet obdormiuit. Expergefactus aūt ⁊ contriſtatus dixit. Si angelis dormire ſuaſeris ⁊ mihi vlte-rius ſuadebis. q̄ forte dicebat ad ſomnū aut ad demonē qui nitebaꝛ bonis actio-nibus impedire. Huic laborāti quidā di-xit. Cur ita perimis corpuſculū. At ille q̄ me inquit occidit. ¶ Piamonē vero pre-ſbyterū ferunt q̄ dum ſacrificaret: aliqñ ſanctū angelū circa ſacrū vidiſſet altare ſtātem: ⁊ pſentes monachos in codice cō-ſcribentē abſenteſq3 delētē ioanni quoq3 tantā deus noſcitur donaſſe virtutē con-tra paſſiones atq3 lāguores: vt plurimos podagricos et articula habentes ſoluta curaret. ¶ Inter hos bēiamin ſenior R valde clarus habebaꝛ dono dei potitꝰ vt ſine medicamine tactu manuu3 aut olei facta oratione ſanaret egrotos. Huic fe-runt incidiſſe in ydropicā paſſionē et tū eius corpus intumuiſſe: vt nō poſſet ꝑ ia-nuas cellule ſue in qua habitabat efferri niſi ianue cū tabulis ante poſitis ſublate fuiſſent. Is ergo paſſionis ſue tēpore pe-ne octo mēſibus ante mortem in ſella la-tiſſima ſedens: curabat ſolēniter egrotā-te nō grauiter ferens q̄m ſue egritudini nō prodeſſet: ſed etiā ſe vidētes ꝯſolaba-tur ⁊ deprecabatur vt rogarent deum ꝓ anima eiꝰ ⁊ de corpore nō curarent quia et dū ſanū inquit eſſet nihil ꝓfuit mihi. ¶ Marcum in ſcy S thia degentē fe-runt etiā in iuuentute valde fuiſſe man-ſuetū et ſapientē memoriaq3 ſcripturaꝝ diuinarū ſatis ydoneū: et tāto deo ama-bilē vt cū ad dominicū corpus accederet angelus ei ſacramēta preberet / cuiꝰ ma-nū vſq3 ad iuncturā3 brachij tantūmodo dicebat inſpicere. ¶ Machario vero da-tum eſt vt vltra ſuperaret T demo-nes. Huic occaſio cōuerſionis cōmiſſum homicidiū fuit. Nam dū puer eſſet oues paſceret circa mariā paludē: ludens quē-dam coetaneū interemit: ⁊ metuēs fugit in ſolitudinē. Qui dum tribus annis ſub diuo moraretur poſtea paruū hoſpitiu3 fecit ſibi in quo annis. xxv. moratus eſt. Plurimi ſiquidē ſe eū audiſſe dicebāt: q̄ gratias illic calamitati referret ⁊ ſaluti-ferum vocaret illud homicidiū nō ſponte cōmiſſum: qd̄ ⁊ beatitudinis cauſa pue-nerat. ¶ Appolonius autē cū ꝑ U oē tpſ vite nihil vite monachice didiciſſet. Sciens quia nec ſcribere nec artem etiā exercere poſſet: ꝓpter etatē omnia medi-camina ⁊ cibaria oportuna laborātibus et ꝓprijs pecunijs cōparabat ſingulaſq3 ianuas monaſterioꝝ a matutino circui-bat vſq3 ad horā nonā viſitādo languen-tes et miniſtrādo qd̄ indigerēt. Qui mo-riturus alio tradidit qd̄ habebat iubens vt talis vota ſeruaret. ¶ Mo X yſes autē cū ſeruus eſſet ꝓpter culpas expul-ſus eſt domo eſt: qui latrocinio deditꝰ ho-micidia multa cōmiſit. Poſtea vero con-uerſus repēte huiuſmodi phieivirtute cō-pletus eſt. Cūq3 ꝓprijs vite feruore fan-taſijs adhuc libidinū moneretur: multa abſtinentia domabat corpus ſuū: pane3 ſolūmodo comedens ⁊ multū opus effi-ciens. Sex aūt annis per totam noctem ſtans orauit neq3 genibus inclinatis ne-q3 oculis in ſomno clauſis. Inſuper etiā noctanter circuibat cellulas monachoꝝ et lagenas ſingulorum aqua implebat/

cum longe aut decem aut viginti aut tri
ginta ſtadijs aqua manaret. Qui licꝫ ita
domaret corpus: priorē tamen valitudi-
nem nō amiſit. Fertur eñ quia dum qua
tuor latrones eius inuaſiſſent hoſpitiuꝫ
cōprehendiſſet oēs atqꝫ ligaſſet ſuiſqꝫ hu
meris impoſitos ad eccleſiam perduxiſ-
ſet in voluntate monachorū ponens qđ
de illis facere vellent. Fuit ergo in ſum-
ma phīa ꝛ terribilis demonibus et pre-
ſbyter in ſcythi cōſtitutus vixit annis ꝑe
ne. lxxv. Sub hoc igitur īperio y fuit
paulus de libia in ſcythi nō minus quin
gētos monachos habens. Nihil autem
operabatur neqꝫ ꝑcipiebat niſi qđ co-
mederet tantū. Orabat autēꝫ ſolūmodo
Et veluti quoddā tributū habēs impoſi
tum trecētas oratiōes deo vnaquaqꝫ die
reddebat. Et ne numero forte delinque-
ret trecētos lapides ponebat et ſingulis
orationibus lapidē mittebat in ſinū. Ex
penſis vero lapidibus orationes ſciebat
eſſe cōpletas. ¶ Tūc ete Z nim pa-
chomius abbas in ſcythi florebat a iuuē
tute vſqꝫ ad ſenium optime conuerſatus.
Quē neqꝫ circa anime paſſionem demon
aliqñ decepit. AB ¶ Stephan⁹ aūt
circa mareoteꝫ habitauit ꝑfecte degens
et integra cōtinentia. Qui circa ſexagin
ta annos ꝓbatiſſimus monachus fuit: ꝛ
anthonio magno notiſſimus. Fuit itaqꝫ
manſuetus ꝛ ſapiens locutione ſuauis ꝛ
vtilis triſtantiū conſolabatur animos ꝛ
alacritateꝫ reuocabat licet neceſſaria tri
bulatio ꝓueniret. Talis etiā erat in cla-
dibus ꝓprijs. Denique dū infirmitateꝫ in
curabilem incurriſſent ꝛ medici putrida
mēbra eius incidiſſent: ille manibus tñ
operabatur palmarū flectens folia ꝛ pre
ſentibus perſuadens vt de reb⁹ huiuſmo
di incidi nō dolerent neqꝫ aliud cogita-
rent niſi de bono fine. Deus inquit qͥ fe-
cit cūcta vtilia ſunt. Ego autē noui quia
hmōi paſſiones ꝓ peccatis eueniunt. Et
meli⁹ eſt hic penas ſoluere: qꝫ poſt mor-
tem ꝑpetua ſupplicia ſuſtinere. ¶ Prior
autē cuꝫ de domo patris ad philo AC
ſophiā conuerſionis exiret: promiſit de-
nuo nullū ſe ꝓpinquorum de cetero fore
viſuruꝫ. Poſt quinquaginta vero annos
dum eius ſoror eū videre vellet ꝛ habita-
re in heremo cognouiſſet: nō ceſſabat do-
nec inſpiceret. Quā dum epiſcopus loci
iam grādeuam propterea videret affligi
ſcripſit preſulibus heremi vt priorem di
rigerent. At ille qm̄ contendere nephas
eſt iuſſionibus ſeniorū obediens: et aſſu-
mens quendam venit ad patriā. Cumqꝫ
ante ianuas dom⁹ ſue acceſſiſſet ꝛ ſuū nū
tiaſſet aduētū: deueniēte germana clau
ſis oculis dixit. Ecce ego ſum prior quan
to vis aſpectu ſatiare. Tunc illa gratifi-
cata laudauit deum. At ille oratione fa-
cta remeauit ad heremum: vbi fodiens
aquam inuenit amarā eaqꝫ vſus eſt vſqꝫ
ad vltimū vite diem. Poſt cuius obitum
nullus illic habitare preualuit. Ego au-
tem reor qꝫ per orationem eam ad ſuos
vſus fecit dulcem: dum etiam alibi non
extantem orationem meruerit emanare.
Nam cum moyſes et eius monachi pu-
teum aliquando foderent ꝛ nec venā ali
quam reperirent: nec amplius iam fode
re altitudo permitteret medio die ſuper
uenit prior et oratione facta deſcendit in
foueam. Cumqꝫ tertio percuſſiſſet terraꝫ
mox emanauit aqua. Cumqꝫ oratione fa
cta diſcederet: illis eum petentibus vt
vel ex aqua guſtaret: ad hoc inquit dire-
ctus ſum: et propter quod veni peractum
eſt. ¶ Ammonium itaqꝫ ferunt AD
nimis eruditum: originis didimiqꝫ di-
ſcipulum a iuuentute vſqꝫ ad nouiſſi-
mum diem preter panem aſſum nichil
aliud comediſſe. Hunc dum voluiſſent
quidam ad epiſcopatum protrahere nec
ille poſſet eos ſermonibus euitare: ab-
ſcidit propriam aurem dicens. Jam mo-
do neqꝫ volente me quiſqꝫ patitur ordi-
nari dum eccleſiaſtica regula corpore
perfectos exquirat. Proinde diſcedenti-
bus illis et denuo remeantibus atqꝫ di-
centibus quia morum perfectionem po-
tius eccleſia quam corpus exquirat: iu-
rauit etiam linguam ſuam abſcindere
ſi ei vim niterentur inferre. Quo audi-
to qui venerant receſſerunt.
¶ Eo ſiquidem tempore fuit eua-
AE grius vir eloquentiſſimus a gre-
gorio epiſcopo nazanzeno decenter eru
ditus: cuius etiam fuit Archidiaconus.
Ferunt enim eum aſpectu fuiſſe pul-

cerrimum: et circa cultum veſtitus or=
natum. Cumq; eum quidam ſenator ze=
lotipus vxoris ſue cognouiſſet eſſe no=
tiſſimum: ei mortis parabat inſidias: q̃
ad perfectū peruenire potuerunt: niſi ei
quedā terribilis ⁊ ſalutaris viſio predi=
xiſſet. Uidit eñ in ſomno quaſi pro crimi
ne fuerit cōprehenſus ferroq; vinctus pe
dibus manibuſq; ad ſuppliciū duceret.
Quod dū fieret quidā protulit euāgeliū:
⁊ promiſit eū deuinculis eſſe ſoluendū ſi
ab vrbe ꝯſtantinopolitana diſcederet: id
q; compulit ſibi iureiurādo ꝓmitti. At il
le tactis euāgelijs hoc ſe cōplere ꝓmiſit:
⁊ vinculis ſolutis expergefactus eſt: ac ſa
cre credens viſioni pericula declinauit.
Tūc ab vrbe ꝯſtantinopolitana venit in
hieroſolymā. ¶ Fuerunt etiā in rinoco=
runa nō peregrini ſ; ꝓuinciales viri phi
lo AF ſophiaq; florentes. Inter quos
fertur melas epiſcopus huiuſmodi fuiſ
ſe benignitatis. Dum miſſi fuiſſent qui
epiſcopos reſiſtentes arrio deportarent
exilio: venerunt ad huius eccleſiā. Quē
dū inueniſſent veluti vltimū miniſtrum
candelas eccleſie ꝑparantē: interrogaue
runt vbi eſſet epiſcopus. At ille. Ego in=
quit vos epiſcopo nūtiabo. Tunc ex iti=
nere fatigatos ad epm̄ duxit: ⁊ appoſita
menſa pauit ⁊ valuit. Poſtea miniſterio
completo ciborum dixit his quos appoſi
ta menſa refecerat ſe eſſe epiſcopū. At il
li mirati virū cauſas aperuerunt ⁊ reddi
ta reuerentia ei dederūt fugā. Tunc ille.
Non inquit declinabo quod mei ſimiles
libentiſſime ſuſceperunt: ſed volens exilij
precepta ſuſcipio. Huius frater ſalomon
ex negotiatore conuerſus ad magnū phi
loſophie culmen AG euectus eſt.
¶ Hoc tempore epiphanius qui poſtea
cipri fuit epiſcopus: inter heremitas ma
ximus habebatur. ¶ Fuit etiam in
carris protogenis epiſcopus poſt vi=
tum: qui vt ferunt ſibi profeſſus eſt in do=
mini epyphania reuelatū ꝗ vidiſſet im
peratorem conſtantinum quemadmodū
ei deus futura monſtraret et iuberet vt
quod ei diceret obedire. Apud hos itaq;
tanta abſtinētia vigebat vt propter mul
ta ieiunia dentes eorum vermibus ebul=
lirent. Alios quoſdā vſq; ad octoginta
annos panem ferunt penitus non guſtaſ
ſe. Helyodorum plurimas inſomnes du=
xiſſe noctes ieiunioq; ſeptenos ꝯtinuaſ=
ſe dies. Multi quoq; apud paleſtinam ⁊
ſyriam atq; perſas fuere monachorum
quorum ſi noīa conſcribere quiſpiā volue
rit multos libros implebit. ¶ Theodori.

¶ Capitulum. ij.

Eo ſiquidē tē
pore in conſtantinopolita
na vrbe comprehendētes
arriani quoſdam religio=
nis pie presbyteros: eoſq;
mittentes in nauem inermem ⁊ trahen=
tes in pelagus alijs quippe in alia naue
ſequentibus: immiſſo igne cremauerūt.
Quo facto ſancti viri cum igne atq; mari
pugnātes nouiſſime ſunt abſorpti ⁊ triū
pho martyrij coronati.

¶ Capitulum. iij. A

In antiochia ve
ro valens plurimo tempore cō
moratus omnibus licentiam
dedit gentilibus. atq; iudeis
necnon ⁊ hereticis. Nā ⁊ gentiles feſtiui
tates agebāt demonibus miniſtrātes: ⁊
poſt iulianū a iouiniano ydolatrie vani=
tates extinctas florere rurſus iſte ꝑmiſit
⁊ iouis cultū atq; dioniſij ſacraq; cere=
ris iā nō in occulto tanq; ſub pio impa=
tore celebrabant ſed per media plateam
bacchantes vbiq; currebant. Illis tan=
tūmodo tūc ꝑnceps erat inimicꝰ: q̄ apli=
cam doctrinā ꝑdicare videbant. Et pmū
q̄dē a ſacris baſilicis fecit expelli: qbꝰ io
uinianꝰ famoſiſſimꝰ impator nouā dedit
eccliam. Cūq; in mōte ſacra celebrarēt
hymnis laudātes deū: ⁊ diuinis illic elo
quijs pfruētes l; aeris aduerſitatē ſepiꝰ
ſuſtinerēt aliqñ pluuijs: aliqñ niuibꝰ ali=
qñ gelu freqnter ignis ardore macerati:
neq; i hmōi locis laudibꝰ diuinis eos frui
pmiſit ſ; miſſis militibꝰ effugauit. Tunc
B flauianꝰ atq; dyodorꝰ veluti q̄dā ꝓpu
gnacula iacul' immīetibꝰ reſiſtebāt. Naz
cū meleciꝰ eoꝝ paſtor ſeorſū degere co=
geret: iſti curā gregibꝰ adhibebāt. Ipis
q̄dem obijcientes ꝓpriā fortitudinem
et ſapientiam ſuam, quibus autē curam

congruã iugiter offerẽtes. De montanis
aũt locis expulſi ↄ̃ ripas vicini fluminis
paſcebant oues. Nõ enim patiebant̃ ſm̃
iſraelitas captiuos in babilone organa
ſua ſuſpendere: ſed laudabant creatorẽ
ꝛ largitorẽ deũ in omni loco dñationis
eius. Sed neqꝫ in hoc loco ↄciliũ pioꝝ
quietũ eſſe permiſit hoſtis ſeruoꝝ chri-
ſti. Uerũtñ concordia illoꝝ mirabiliũ pa
ſtoris magni, diſcipuloꝝ ad exercitiũ ſan
ctas oues enutriẽs: ſpũalia paſcua mini
ſtrabat. Et dyodorus qdẽ ſapiẽtiſſimus
atqꝫ fortiſſim⁹ velut qdã fluui⁹ pſpicuus
atqꝫ torrẽs oues qdẽ ꝓp̃ias irrigabat lu
poꝝ ỽo blaſphemias penit⁹ diluebat: et
generis ſui nobilitatẽ ſpernẽs libẽter ſu
ſtinebat quãlibet ꝓ fide calamitatem.

¶ Flauianus vir optim⁹ ꝛ ipſe gñe nobi-
liſſim⁹ honeſtatẽ ſolã iudicabat eſſe pie-
tatẽ ꝛ velut puer exercitat⁹ maximũ dyo-
dorũ quaſi quendã infinitoꝝ certaminũ
vigebat athletã. Illo nãqꝫ tp̃e nõ ↄtiona
bat̃ inter eccl'iaſtica collegia: ſꝫ hoc agẽ-
tibus multa ſolatia ↄferebat cõcilioꝝ ꝛ
ſcripturaꝝ ꝛ expoſitionũ. Et doctores q̃
dem ↄ̃ arrianas blaſphemias tẽdebant
arcus. Iſte ỽo velut ex quibuſdã phare-
tris ſue mẽtis ſagittas ↄgruas offerebat
ꝛ nõ ſolũ domi ſed etiã publice hereticis
reſiſtẽs rhetia coꝝ facilius erũpebat: et
labores oſtendebat araneas.

¶ Capitulum. iiij.

Cum his itaqꝫ
laborabat afrates cui⁹ ↄuer
ſationẽ alio loco ↄſcripſim⁹
Is eñ olim ſalutẽ ſue quieti
preponẽs ꝛ ſpelũcã deſerẽs ꝓp̃iã paſto
rales ſudores aggreſſus eſt. Quãtas ỽo
ỽtutis diuitias ↄgregauit nunc referre
ſuperfluũ eſt. Unũ tantũmodo eius de-
bet dici qđ huic hiſtorie valde ↄgruit. A
boree parte fluuius currit orantes circa
palatiũ. a meridie ỽo eſt maxima porti-
cus vndiqꝫ: turres excelſas habẽs. Inter
palatiũ ỽo ꝛ flumen platea eſt qua egre
dientes ex vrbe mittit ad ſuburbanos
agros. Per hãc plateã dũ tranſiſſet afra
tes ad hoſtilia certamina ꝓperabat vt ſa
cris ouibus curas neceſſarias exhiberet
Hunc de palatio reſpiciẽs imperator vi-
liſſimo pallio vidit indutũ: ꝛ in longeua
ſenectute celeriter ꝓperantem. Cũqꝫ di-
xiſſet quidã q2 iſte eſſet afrates in quo ci
uitas vniuerſa penderet. Dicit ei impe-
rator. Dic mihi vbi vadis? At ille ſapien
ter rñdit ꝛ ↄgrue. Pro tuo inquit oratu-
rus imperio. Tunc imperator. Oportebat te
domi inq̃t orare ſm̃ monachicũ morem.
At ille ſctiſſimus. Optime inq̃t dicis. Si
ſic quoqꝫ ꝑmitteres hoc me facere opor-
bat. Et hoc hacten⁹ egi donec xp̃i oues
pace priſtina fruerent̃. Q2 vero tumultu
maximo cõmouent̃/ꝛ periculi onus im-
pedit ne captiue teneatur neceſſe eſt vbi-
qꝫ diſcurrere: eaſqꝫ a neceſſitate ſaluare.
Sed dic mihi trãquilliſſime imperator. Si
puella eſſem in cubiculo reſidens ꝛ ad la
nã vacãs viderẽqꝫ paternã domũ ignib⁹
cõcremari quid me facere ↄgruebat? ſe-
dere intus ꝛ ardentẽ ↄtemnere domũ: an
certe diſcurrere vbiqꝫ aquã ferre: flãmas
extinguere? credo q2 dicis hoc poti⁹ fuiſ
ſe faciẽdũ. Id eñ puelle ſapiẽtis eſt op⁹.
Hec ergo fit nũc igit̃ imperator. Te nãqꝫ
in paternã domũ noſtrã mittẽte flãmas
diſcurrimus vt eas velociter extinguam⁹
Hec illo dicẽte interminat⁹ eſt qdẽ ſꝫ ta-
cuit imperator. Un⁹ eñ cubiculari⁹ impato
ri aſpere rñdens viro ſctiſſimo hmõi cla
dẽ noſcit̃ ptuliſſe. Is eñ habebat balnei
curã vbi poſt hec ỽba deſcendens vt im-
peratori pararet ingreſſus et mente per
cuſſus in aquã feruentem deſcendit ibi-
qꝫ defunctus eſt. Sedebat imperator ex-
pectãs: vt eo renũtiãte lauaret. Eoqꝫ tar
dante miſit alios viros cur moraretur.
At illi ingreſſi viderunt eum in ſolio fer
uente defunctum atqꝫ ſolutum. Quod cũ
nuntiatum fuiſſet imperatori cognoue-
runt virtutem orationis afrate: non ta-
men ab impijs dogmatibus receſſerunt
ſed ſecundum pharaonem induratũ eſt
cor eorum.

¶ Capitulum quintum.

Hac itaqꝫ tempe
ſtate iulianus famoſiſſimus
ſolitudine derelicta venit an-
thiochiam. Nam cum hereti
ci ſoliti facile ſarcire mendacia: hunc vi-
rum ſue dicerent eſſe prauitatis: miſerut
ad eum

ad eū lumē veritatis flauian⁹ atq3 dio
dor⁹ pariter⁊ afrates acatiū virtute flo=
rentē qui poſtea berſe fuit eṗs:rogātes
vt multis hominū milibus ſubueniret:⁊
aduerſariorū fallaciā redargueret veri=
tatiſq3 dogmata cōfirmaret. Is ergo vir
ſanctiſſim⁹ ⁊ veniēs ⁊ reuertēs: ⁊in ipſa
maxima ciuitate quāta miracula fecerit
in hyſtoria deo amabili a nobis conſcri
pta retulimus. Qr vero tot⁹ ppl's ciuita
tis ad collegia noſtra cōuenit nullū ſecu
lum dubitare cōfido. Res enim inopina
biles ad ſe pbantur vniuerſos attrahe
re. Sed qr maxima miracula ille vir ope
ratus eſt etiā veritatis hoſtes nequeunt
denegare. Hoc em̄ ⁊ in alexādria tempo
B ribus ꝯſtātij fecit magn⁹ anthoni⁹.
Deſerens em̄ ſolitudinē:totas circuibat
vrbes ſatiſfaciēs vniuerſis:qm̄ athana=
ſius doctrine apoſtolice predicator exta
ret:et hoſtes eſſent veritatis participes
arrij. Sic igit̄ ſciebāt illi ſacratiſſimi vi
ri q̄d tpi vnicuiq3 cōgrueret:⁊quādo op⁹
erat frui quiete quādo neceſſariū ſolitu
dini ꝑponere ciuitates. ¶ Cap. vj. A

FUit igit̄ illo
tempōre in cyrreſtis famo
ſiſſim⁹ aceplemas in cella
recluſus ⁊ .lx. annis neq3 vi
ſus neq3 locut⁹. Teumati⁹
q3 mirabilis: qui l3 oculorū acie priuare
tur oīa circuibat: ꝯfortās oues lupiſq3 re
ſiſtens. Propter quā cauſaz monachicaz
eius cellulā cōcremauerūt:ſed traiatus
magiſter militū fideliſſim⁹ aliā ei fabri=
catus multo eū fouit auxilio. Hoc itaq3
tēpore B fuit effrē in ediſſa: in alexā
dria vero didimus. Et effrē ſyrauſus lin
gua ſpiritalis gratie radios emittebat.
Qui lic3 neſciret doctrinā grecā:multos
grecorum eruditoſq3 redarguit:⁊ totius
heretice prauitatis infirmitatē nudauit
Et quoniā tūc armoni⁹ bardiſanus, que
dā cantica cōponēs:⁊ impietatem melo
dice ſuauitati, permiſcens alliciebat au
dientes:et capiebat in peſte. Iſte ſumēs
inde concentus pietatem cantilene pmi
ſcuit:⁊ audientibus ſuaue nimis et vtile
medicamē appoſuit. Que cātica trium=
phator martyrū feſtiuitates hactenus
efficiunt clariores.

¶ Socrates. ¶ Capitulum. vij.

CUm igitur im
perator valēs lege ꝑcepiſſet
proſequēdos eſſe in alexā=
dria ⁊ egypto cunctos ortho
doxos/oīa vaſtabātur. Alij nam3 ad iu
dicia trahebātur:alij mittebātur in vin=
cula:alij verberib⁹ agebātur. Plurimaq3
ſupplicia aduerſus quietis amatores in
gerebātur. Et dū hec in alexādria fierēt
ſecūdū lucij volūtatē fuiſſetq3 in anthio=
chiā reuerſus euzoius mox ad monaſte=
ria per egyptū cōſtituta pceſſerūt. Duo
macharij in exiliū miſſi multis miracu
lis claruerunt. magiſter militū cū multi
tudine armatorū:⁊ lucius arrian⁹. Cūq3
plurima viris ſanctis mala facerent nec
eos vllo modo ſuperarēt pſuaſione lucij
patres monachorū mittunt in exiliū. In=
ter quos machari⁹ egypti⁹: ⁊ alter alexā
drin⁹. Cūq3 veniſſent in inſulā quādā ar
repta cuiuſdā filiā ſacerdotis a demone
clamātēq3 illis viris cur veniſtis ⁊ hinc
nos expellere? ſuis orationibus liberatā
patri reſtituūt:⁊ ad chriſtianitatē ſacer=
dotem ſimul ⁊ reliquos habitātes in in=
ſula pduxerūt. Qui mox ſimulachra pij=
cientes: formam tēpli in eccleſiam muta
uerunt. Baptizabātur em̄ ⁊ officia chri=
ſtianitatis gratiſſime docebātur. Sic igi
tur ꝑpter cōſubſtātialitatis fidē viri mi
rabiles pbabiliores effecti ſunt. Alioſq3
ſanantes, firmiorem operibus oſtende=
runt fidē. ¶ Capitulum. viij.

EO ſiquidē tem=
pore virū aliū fidelem produxit
deus vt p eum fidei teſtimoniū
phiberet didimū mirabilē virū:q̄ oī tunc
doctrina florebat. Is cū paruus adhuc
prima literarū elemēta doceret paſſione
oculorū pdidit viſuz. Cui de⁹ p viſibilib⁹
oculis intelligibiles cōdonauit. Nā q̄
per oculos doceri nō potuit:auditu vigi
lanti cognouit q̄ cū a puero fuiſſet inge=
nioſus vincebat etiā acute cōſpicientes.
Facile nāq3 regulas grāmatice atq3 rhe
torice artis didicit. Cumq3 veniſſet ad
philoſophiam/mirabiliter dyalecticam/

ariſmetkam/muſicam/ aliaſqꝫ philoſophie diſciplinas didicit/animoqꝫ recōdidit ita vt celeriter obuiauerit eis qui oculis inſpectoribus talia didiciſſent. Sed etiam vetus nouūqꝫ teſtamentum ſic pfecte cognouit vt mꝉtos ederet libros. Qui ⁊ de trinitate tres libros fecit ⁊ origenis opus de principijs ideſt peryarchon interpretatꝰ/in eis explanationes reliquit eximias. Fertur enim cū anthonius valentis tpe propter arria B nos veniſſet in alexandriam vidiſſe Didimū eiqꝫ dixiſſe. Non te cōturbet o didime amiſſio ſenſibiliū oculorum: tales etenim oculi tibi deſunt quibus ⁊ muſce et pulices nocere poſſunt. Sed gaude potius quoniam habes oculos quibus etiam angeli contuntur per quos videtur deus eiꝰ lumē inſpicit. ¶ Theodoricꝰ. ¶ Didimus ab infantia priuatus oculis/grāmaticam/rhethoricam/ ariſmeticam et aſtronomiam/⁊ ſillogiſmos ariſtotelis ⁊ eloquentiam platonis auditu dicit/ non quaſi hec veritatem erudirent: ſed tanꝙ aduerſus mendaciū arma veritatis exiſterent. ¶ Socrates. ¶ Et quoniam aliq ex nominis ſimilitudine no C ſcūtur errare neceſſariū eſt oſtendere qm̄ alter eſt gregorius ponticus ortus ex ceſarea ponti nimis antiquus ⁊ diſcipulus origenis. De iſto namqꝫ gregorio multus eſt ſermo in athenis: ⁊ beritho: necnō ⁊ ponto: ⁊ vt ita dicatur in vniuerſo orbe terrarum. Is enim cum diſceſſiſſet ab athenis venit in beritho ibiqꝫ iura legebat. Cū qꝫ cognouiſſet ceſarea libros ſacros origenem exponere venit illic explanatiōes magniloqui illius auditurus. A quo veram philoſophiam eruditus: euocantibꝰ parentibus remeauit ad patriā. Ubi primo quidem dū eſſet adhuc laicus plurima ſigna fecit: lāguores curando: demones per epiſtolas expellendo/paganoſqꝫ ſermonibus ⁊ operibus ſibimet ſubiugādo. Huius meminit et pāphilus martyr ⁊ euſebius in libris quos de origene conſcripſit. fuit ergo Gregoriꝰ āntiquus iſte diſcipulus origenis et alter nazanzenus fraterqꝫ baſilij. Fuitqꝫ alius gregoriꝰ alexandrinus arrianus.

¶ Capitulum. ix.

A tēpeſtate nouatiani habitātes i phrigia feſtiuitatem paſche mutauerūt. Quomodo autem geſtum ſit dicam. primo tamen referens cuius rei gratia circa phrigiam paflagoniorumqꝫ gentes ſeuerius eccleſiaſtica regula conſeruetur nouatus preſbyter ſe ab eccleſie romane cōmunione ſuſpendit: qm̄ cornelius epiſcopus fideles qui ſacrificauerant tēpore facte perſecutiōis a decio in cōmunione receperat. Pro hac itaqꝫ cauſa ſegregatus ⁊ ad epiſcopatum a cōſortibꝰ ſuis epiſcopis euocatꝰ ſcribebat eccleſijs ne eos qui demonibus immolauerāt ad ſacramēta ſuſciperent ſed inuatarent: quidem ad penitentiam remiſſionem vero dei relinquerēt poteſtati: cuius ſolius eſt peccata dimittere. Tales epiſtolas ſuſcipientes. in vna quaqꝫ ꝓuincia ſecunduꝫ proprios ſenſus reſponſa reddebant. Cū ergo ille mādaret vt nō oporteret ſacris itereſſe myſterijs: eos qui poſt baptiſma peccatum cōmiſiſſent quod ducit ad mortem quibuſdam quidem videbatꝛ amara nimis ⁊ dura hmōi regula. Alij vero veluti iuſtaꝫ rectāqꝫ ſuſcipiebāt. Inter hec mota queſtio eſt venerūt litere Cornelij romani preſulis: que remiſſionem peccātibus etiaꝫ poſt baptiſma promittebāt. Sic ergo ambobus diuerſa ſcribentibus ex diuinis eloquijs ſua ſenſa firmantibꝰ. ſinguli prouincialiuꝫ diuerſas ſunt ſecuti ſententias. Sanantes namqꝫ ſanare promiſſa remiſſione etiā reliquo tempore deliquerunt. Unde videtur quia gentes phrigum caſtiores ꝙ alie magis eſſe noſcuntur. Nouatus itaqꝫ licet propter conuerſationem ſubtiliſſimam ſegregauerit ſemetipſum. tamem non mutauit paſche feſtiuitatem. Nam ſecundum patres heſpios etiā iſte celebrabat. Agitur eniꝫ apud illos paſca poſt equinoctium olim: et ex quo chriſtiani eſſe ceperūt. Sꝫ iſte quidē poſtea ſub pſecutione valeriani principis martyrio terminauit vitam. Hi vero qui ex eo nomie habuerūt eiuſqꝫ fuere participes facto concilio paucoruꝫ epiſcoporum in vico pazeno vbi ſunt fontes ſagarij fluminis: regulam ꝓtulerunt

vt iudeos obſeruent azima facientes:et cum eis agāt paſche celebritatē. Poſtea tñ etiā nouatianoꝝ eccl'ia propter illud ꝯciliū noſcit eſſe diuiſa. ¶Cap.x. A

EO tēpoꝛe dux valētinian⁹ imperatoꝛ nullaꝫ hereſim ꝑturbaret:poſt liberiū rome damaſus oꝛdinatur ep̄s/ſimul ⁊ vrſin⁹ ex dyacono ei⁹ eccleſie in baſilica ſicinienſi latēter. Ob quā rē multis ſeditione vel prefectu maximini animaduerſione punitis:remoto vrſino damaſus remanſit epiſcopus.

¶Theodoꝛicus. ¶Tunc itaqꝫ apud heſperiā damaſus romanus ⁊ ambroſi⁹ mediolanus ſpiritalibus iaculis feriebāt hoſtes. Cū quib⁹ etiā illi q̄ ad longa fuerāt exilia deſtinati:literis cōfoꝛtabāt ſuos ⁊ aduerſarios deſtruebāt. Quos diuina ꝓuidentia gubernatoꝛes in fluctuatione ꝑparauit ⁊ militū ſapientiſſimos duces in ꝓelijs. ¶Socrates.

¶Capitulum.xj. A

INter hec igitur valētinianus imperatoꝛ heſperie cōtra legatos ſauromatarū vehemēti furoꝛe cōmotus:eruptione venarū fluxu ſanguinis expirauit poſt conſulatū gratiani tertiū:⁊ eqtij ſeptimadecima die mēſis nouēbꝛis:anno vite quinquageſimo q̄rto imperij vndecimo. Quo moriēte:ita- B lie milites ſexta die poſt eius moꝛtē valētinianū puerū eius filiū ad imperij culmina ꝓuexerūt. Cuius imperiū frater.ſ.gratianus ⁊ valens ⁊ patruus licet ingrate quod eis ignoꝛātibus factū ſit:tamen poſtea ſuſceperūt. Hoc itaqꝫ mō valētinianus minoꝛ in paterno ſucceſſit imperio. Is em̄ natus eſt de iuſtina quā viuēte ſeuera prioꝛe coniuge valētinianus hoc mō duxiſſe ꝓbat vxoꝛē. Iuſtus iu- C ſtine pater cum eſſet piceni iudex:cōſtātij tēpoꝛib⁹ vidit in ſomnis q̄m ex dextero femoꝛe impialē purpurā genuiſſet. Cūqꝫ viſio ꝑ multos recitaret cōſtātij aures vſqꝫ peruenit. At ille cōſiderās ſomniū tāqꝫ imperatoꝛ ex eo naſceretur:mittēs occidit iuſtū. Cui⁹ filia iuſtina cū oꝛphana remāſiſſet a patre virgo permāſit. Poſterioꝛe vero tp̄e puenit ad ſeuere notitiā ad quā frequentius veniebat ⁊ amabatur:ita vt etiā cū ea balneis vteretur. Cūqꝫ ſeuera ſecū lauātē iuſtinā diutius inſpexiſſet:pulchritudine virginis obligata eſt ⁊ dixit imperatoꝛi:q2 ſic eſſet ſpecioſa virgo iuſtina vt etiā ip̄a licet eſſet mulier:eius tñ amore ſit capta. Uerū imperatoꝛ eius ſermone cōcepto iuſtinā ducere tractabat vxorē nō tñ ſeuerā abijcere ex qua gratian⁹ fuerat natus:quem pauloante firmarat imperatoꝛē. Legē itaqꝫ ꝓtulit publice ꝑ ciuitates ꝓpoſitā ſancitē vt liceret volētib⁹ h̄re duas vxoꝛes. Cūqꝫ lex poſita haberet:iuſtine ip̄e ꝯiūct⁹ ē ex q̄ natus ē valētinian⁹ iunioꝛ ⁊ filie tres iuſta/grata/ ⁊ galla:quarū due q̄dē in virginitate māſerunt:gallā vero poſtea maioꝛ theodoſius imperatoꝛ duxit vxoꝛē. Ex q̄ placida noſcit ei eſſe ꝓgenita. Nā archadiū ⁊ hoꝛoriū ex placella pꝛioꝛi cōiuge habuiſſe cognoſcitur. ¶Sozomenus.

¶Capitulum.xij.

INterea valēs in anthiochia ſyrie degēs:conſubſtātialitatis cultoꝛes vehemēter īſeqbat:niſi eū liber themiſtij philoſophi reuocaſſet/in q̄ peroꝛauerat:q2 eū eſſe nō opoꝛteret infeſtū ꝓpter diſcoꝛdiā eccleſiaſticoꝝ dogmatū:q̄ñ ēt apud paganos vltra trecētarū ſectarū differētia videret:⁊ vnuſq̄ſqꝫ ꝓ dogmate ꝓpꝛio in ſentētia diuerſa ꝯſiſteret:⁊ ſi foꝛte hoc deo gratū potius eſſet dum nō facile cognoſcit ⁊ diuerſo mō gloꝛificat:quatin⁹ vnuſq̄ſqꝫ amplius timeat dū integritatē eius ſciētie vel quō aut q̄lis quātuſqꝫ ſit magis ignoꝛat. His ꝙ themiſtij rōcinatiōib⁹ aliquātulū mitioꝛ fact⁹ ē impatoꝛ. ¶Socrates. ¶Capitulū.xiij. A

NOn tñ omnino ſe ab indignatione ſuſpendit:ſed pro moꝛte imponenda ſacratiſſimis viris decernebat exilia donec eius impetum cauſa huiuſmodi reipublice remouiſſet. Barbari trās hiſtrū cōſtituti q̄ vocantur gothi ciuile bellum

inter ſe duabꝰ ꝑtibus cõmouerũt. Unius
ꝑerat fridigernus: alterius athalaricus
Cũq; preualuiſſet athalaricus: fridiger
nus ꝯfugit ad rõanos: eoꝝ;ꝙ; poſtulauit
auxiliũ. Quo cognito valẽs precepit tra
chie militibꝰ vt barbaris auxilia cõmo-
darẽt. Hoc ſolatio victꝰ athalaricus eſt
ẽt fuga ꝟſus. Ob hãc ꝗ cãm fridigernus
volẽs aliqđ beneficiũ repẽſare valẽtinũ
ſuis oibꝰ dogmata eiꝰ religionis ample
xus eſt. Unde hactenꝰ gothi arriani eſſe
noſcũt. Tũc etiã vulphilas gothoꝝ ẽps
literas gothicas adinuenit: ⁊ ſcripturas
diuinas in eã cõuertit linguã. Cũ igitur
nõ ſolũ fridigerni gothos: ſed etiã atha
larici vulphilas edoceret/ tunc athalari
cus vidẽs religionẽ patriã violari: mul-
tos arrianoꝝ ſupplicijs tradidit: ꝗs ar-
riani martyres nunc appellãt. Nõ vero
poſt multũ denuo inter ſe barbaris cõpa
catis: a vicinis gẽtibus hunoꝝ depreda
bãtur. Expuiſi de ꝓprijs ad rõanoꝝ loca
cõfugiũt ſeruire potius volẽtes impera
tori. Hoc dũ cognouiſſet valẽs nihil futu
ri prouidẽs: terras eis tribuit trachiarũ:
arbitratus preparatũ ſe cõtra oẽs barba
ros habere ſolatiũ: ac propterea milites
de cetero negligebat: ⁊ eos q̇ dudũ cõtra
hoſtes elaborauerãt deſpiciẽs etiã colla
tores ꝓuincie ꝑ vicos ⁊ ciuitates ꝓ vno-
quoq; milite octogita ſolidos exigebat:
q̇ dudũ eoꝝ tributa releuarat. Hoc ergo
fuit initiũ vt illo tpe romanoꝝ reſpubli-
ca calamitatibꝰ ſubderet. Barbari nãq;
cũ trachiã tenuiſſent: licẽter romanoꝝ
prouinciã deuaſtabant. Hec audiens va
lẽs cũ ab orthodoxoꝝ exilijs nõ quieſce-
ret: tunc tñ hac ſe neceſſitate ſuſpendit.
Turbatus eñi ab anthiochia ad cõſtan-
tinopolim venit. Unde etiam aliquantũ
chriſtianorum perſecutio tunc ceſſauit.

¶ Theodoricus. B

¶ Interea valẽs imperator dũ gothoꝝ
gentẽ cõmouiſſet ad preliũ/ apud boſſo-
rũ tũc fatuus vires ſue infirmitatꝫ agno
ſcẽs: miſit ad fratrẽ ſolatia petẽs. At ille
reſcripſit: q2 religioſuꝫ nõ eſſet talẽ virũ
iuuare q̇ deo rebellis exiſteret: ſꝫ magis
eſſe iuſtũ vt eius ſuperbia ſedaretur. Qđ
dũ ille miſerrimus agnouiſſet: licet ma-
iori neceſſitate cõſtrictus nõ tamẽ a ſua
nimietate ceſſauit: ſed fuit veritati rebel
lis. Terẽtius igitur inter hec victor re-
uerſus eſt ab armenia vir optimus ⁊ pie
tate decẽter ornatus. Tũc ei iuſſit valẽs
poſcere dona q̄ vellet. At ille quod dece-
bat piũ virũ cogitare reſpõdit. Petijt eñi
nõ aurũ: nõ argentũ: nõ prediũ: non cin-
gulum/ neq; donũ. ſed vt eis q̇ pro apo-
ſtolica doctrina ꝑicula ſuſtinuerãt vna
preberetur eccleſia. At ille petitioneꝫ ex
ſcripto ſuſceptam cognoſcens/ q̄ illic te-
nebantur aſcripta dirupit: eũq; alia po-
ſtulare precepit. Uerũ ille colligẽs verba
precũ ſuſcipe inquit o imperator: ⁊ habe
to donũ. Aliud vero nõ poſtulo intentio-
nis mee iudex eſt vniuerſoꝝ iudex. Cũ
ergo valẽs tranſacta boſſoro veniſſet in
thraciã: primũ q̇dẽ in cõſtãtinopolim cõ
moratus eſt preparãs bellũ deinde inde
traianũ cũ expeditu cõtra barbaros de-
ſtinauit. Cũ ꝗ reuicaſſet ille deuictꝰ: de-
rogabat valẽs et molicie ⁊ cauſam timo
ris aſcribẽs. At ille vſus fiducia viro for
tiſſimo ꝯgruẽti. Nõ inq̇t imperator ego
ſum victus ſed tu victoriã perdidiſti dũ
deo reſiſtis: ⁊ illius ſolatia barbaris fa-
cis potius oportuna. Dũ eñi a te expu-
gnatur ꝓ illis pugnat. Et neceſſe eſt dei
ſequi victoriã. An neſcis quos ab eccle-
ſijs expuliſti vel q̇bus eas cõtradidiſti?
Hec eadẽ arãtheus ⁊ victor magiſtri mi
litũ ſunt ꝓfeſſi: ⁊ imperatorẽ ne tũc indi
gnaret ammonuerũt. Aiunt D eteñi
yſaac monachũ habentẽ cellulã illic cuꝫ
videret eũ ingrediẽtem ad pugnã cũ cla
more dixiſſe. Quo vadis imperator q̇ pu
gnas aduerſus deũ quẽ nõ habes adiu-
torẽ? Ipſe eñi contra te barbaros mouit
qm̃ ⁊ tu aduerſus eũ blaſphemas lìguas
plurimas incitaſti. Et q̇ ei pſallũt ſacra:
domibus expuliſti. Quieſce ergo rebella
re/ ⁊ ille facit bella ceſſare. Redde gregi-
bus paſtores eximios: ⁊ victoriã ſine bel
lo percipies. Si vero nihil hoꝝ ſic agẽs
pugnare cõtẽdis: experimẽto cognoſces
ꝙ durũ eſt cõtra ſtimulũ calcitrare. Nã
neq; reuerteris: et exercitum vehemẽter
amittes. Betranion auteꝫ omni virtute
clarus vniuerſe ſcithie preſul habens ze
lo fidei cor accẽſuꝫ ꝓ corruptiõe dogma
tum ⁊ iniquitatibus quas cõtra ſanctos

agebat valētē ſepe redarguit clamās cū ſacratiſſimo dauid Loq̄bar de teſtimonijs tuis in cōſpectu regū ⁊ nō cōfundebar. Qua tamē gr̄a barbari arriano ſint vitiati lāguore narrabo. Tēpore quo trāſeūtes hiſtrū pacē cū valēte fecerūt tūc p̄ſens eudoxius ſuggeſſit imperatori vt ei gothi cōmunicarent. Dudū em̄ diuine ſciētie radijs imbuti apoſtolicis dogmatibus paſcebātur. Cōmunio inqt vnius dogmatis firmiorē faciat pacē. Hoc valēs laudās ducibus gothorum exegit vt dogmatū quoq̄ cōcordiā retinerēt. Illi vero dicebāt paternā ſe mutare nō poſſe doctrinā ⁊ illo tpe vulphilias eſſet eorū ep̄s quē valde ſequebantur eiuſq̄ verba quaſi leges immobiles eſtimabāt/hunc verbis pecunijſq̄ flectēs eudoxius egit vt barbari cōmunionem amplecterētur imperatoris: ſic decipiēs eos ac dicēs certamē eſſe verborū nō differētiā dogmatū. Quāobrē hactenus gothi maiorē quidē patrem filio dicunt creaturā vero filium nequaq̄ dicere patiuntur licet hoc aſſerentibus communicare videantur.

¶Socrates. ¶Capitulum.xiiij.

Hoc itaq̄ tēpore imperatore ab anthiochia diſcedēte cōfortati ſunt q̄ ab eo perſecutionē patiebātur ⁊ maxime alexādrini. Petro quippe reuertente de roma cū literis damaſi romane vrbis antiſtitis: cōfirmātis cōſubſtātialitatis fidem ⁊ petri epiſcopi roborantis ordinationē. Quo facto populus ſumpta fiducia luciū expulit ⁊ reduxit petrū. Sȝ lucius cōſtantinopolim nauigauit. Petrus cū paucum vixiſſet tempus reliquit fratreȝ ſuum thimotheum ſucceſſorem.

¶Capitulum.xv.

Porro valens cū xxx. die maij mēſis ſexto cōſulatu ſuo: ⁊ valētiniani iunioris ſecūdo cōſtātinopolim veniſſet inuenit populum in meſtitia conſtitutum. Barbari nāq̄ per trachias diſcurrētes: etiā cōſtantinopoleos ſuburbana vaſtabant: nō exiſtente q̄ eis reſiſtere fortiter preualeret. Qui duȝ vſq̄ ad muros veniſſent vrbis: afflicta ciuitas murmurabat: quaſi eos imperator illic euocaſſet dum nec reſiſteret ⁊ magis bella protraheret. Circēſes ludi igitur agebantur/⁊ illic imperatori clamabāt da arma ⁊ nos pugnabimus. Hinc accēſus imperator.xi. die Junij mēſis egreditur/interminatus penas ſe pro iniurijs cū rediret cōſtātinopolitanis ciuibus exacturū. Et q̄m primitus videbātur procopio prebuiſſe ſolatiuȝ. ita vt ciuitatem aratro vertere minaretur. Deduxit igit̄ ciues vſq̄ ad vrbē hadrianopolim que eſt in confinio macedonie.

¶Theodoricus.

¶Et exercitu quidē premiſſo ipē in quodam vico victoriā ſuſtinebat. Porro milites barbarorum impetum nō ferentes alij fugiebāt alij necabātur. Barbari autem venientes ad vicum vbi valēs agnita proditione ſe celare nitebatur: immiſſo igne cōcremauerunt cum vico etiam pietatis inimicū. ¶Socrates. ¶Qui terminum vite ſortitus eſt nona die mēſis auguſti: eodē conſulatu. i. quarto anno ducenteſime octogeſime none olimpiadis. Aiunt aliqui eum igne cōſumptum cum in vico fugiſſet/quem barbari cōcremauerunt. Alij vero ferunt: q2 mutato imperiali habitu ad pedeſtriū venit exercitū. Et cū equeſtres ſe tradidiſſent pugnare nolentes: in cōgreſſione vniuerſos pedeſtres repente confoſſos. Ubi dicunt ipm̄ quoq̄ ignoto vulnere fuiſſe proſtratum. Defunctus eſt anno vite quinquageſimo. Qui cū fratre regnauit annos. xiij. poſt fratrē vero tres. taliq̄ ſorte defunctus eſt.

¶Explicit liber octauus.

¶Sequuntur tituli libri noni.

i Quia mortuo valente conſtantinopolim barbari vaſtabant.

ij De benignitate gratiani ⁊ fidei rectitudine.

iij De contētiōe apud anthiochiā inter paulinum ⁊ meletiū facta et apollinare laodiceno eiuſq̄ ſecta.

iiij De theodoſij ducatu vel quomodo a gratiano imperatore fuerit ordinatus ⁊ ad orientale miſſus imperium orthodoxis profuit et retruſit hereticos.

v Quomodo macedoniani denuo ab oꝛthodoxis diuiſi ſint.
vj Quomodo imperatoꝛ theſſalonica baptizatus ſit.
vij Profeſſio theodoſij de fide.
viij De gregoꝛio nazanzeno cōſtantinopolim tranſmutato.
ix De baſilica ſancte anaſtaſie.
x Quomodo theodoſius ab eccleſia cōſtātinopolitana arrianos repulerit.
xj De eunomij calliditate.
xij De conſtātinopolitano concilio contra macedonianos.
xiij De oꝛdinatione maximi cynici eiuſqꝫ depoſitione ⁊ oꝛdinatione recta nectarei et de canonibꝯ in ea ſynodo conſtitutis.
xiiij Epiſtola conſtātinopolitani cōcilij ad papam damaſum ⁊ occidentales epiſcopos.
xv Epiſtola damaſi de dānatione apollinaris ad thimotheum.
xvj Statuta ſedis apoſtolice cōtra diuerſas hereſes.
xvij Quia coꝛpus pauli conſtantinopolitani pontificis de ancyꝛa fecit reuocare theodoſius.
xviij De auſpicijs iperatoꝛis archadij.
xix Quomodo theodoſiꝯ examinatione facta hereticoꝝ oēs expulerit ⁊ fouerit ſolos oꝛthodoxos.
xx De ſciſmate facto inter oꝛientales ⁊ egyptios pꝛopter flauianū anthiochenum.
xxj Quomodo iuſtina ambꝛoſium fuerit ꝑſecuta ⁊ de gratiani nece ⁊ inuaſione maximi.
xxij De moꝛte thimothei alexādrini ⁊ oꝛdinatione theophili.
xxiij De pꝛelio theodoſij contra maximum atqꝫ victoꝛia.
xxiiij Quemadmoduꝫ latrocinia que rome per piſtrina fiebant theodoſius remouerit imperatoꝛ et de lege contra adulteras pꝛolata mulieres.
xxv Quēadmodū amphilociꝯ theodoſio perſuaſerit vt arrianoꝛum conciliabula pꝛohiberet.
xxvj De moꝛte paulini anthiocheni epiſcopi ⁊ oꝛdinatione euagrij ⁊ quomodo flauianus ſit damaſo reconciliatus.
xxvij Quomodo apud alexandriā paganoꝛum templa deſtructa ſint.
xxviij De fraudibus quas ꝑ tēpla ſua pagani faciebant.
xxix De caracteribus ſub crucis figura factis qui in tēplo ſerapidis ſunt inuenti.
xxx De cede q̄ ſub theodoſio theſſalonice facta eſt et de penitentia eiuſdē theodoſij ambꝛoſijqꝫ conſtantia.
xxxj De virtutibus vxoꝛis theodoſij.
xxxij De indignatione ⁊ recōciliatione theodoſij pꝛopter anthiochenos ſtatuam eius coniugis deponentes.
xxxiij Quomodo theodoſiꝯ fuerit paganis infenſus.
xxxiiij Quomodo marcellus epiſcopꝯ appamie templa deſtruxit.
xxxv Ob quam cauſam pꝛeſbyteri ſuper penitētes poſiti ſunt remoti.
xxxvj De diuiſione hereticoꝛum inter ſemetipſos.
xxxvij De ſabacio hereſiarcha.
xxxviij De paſcha vel diuerſitate inſtitutionum ſeu obſeruationuꝫ que ꝑ diuerſas eccleſias celebꝛātur.
xxxix De paſcha montaniſtarum.
xl De arrianoꝛum diuiſione.
xlj De diuiſione macedonianoꝛuꝫ.
xlij De receſſu nili fluminis et rurſus acceſſu.
xliij Quemadmodum caput Joānis baptiſte conſtantinopolim fuerit depoꝛtatum.
xliiij Quemadmodum flauianus anthiochenum ſolus percepit epiſcopatum.
xlv De eugenio tyꝛanno ⁊ quemadmodum fuerit ſuperatus.
xlvj De miraculis donati pontificis beroee.
xlvij De theothinio comitano pontifice.
xlviij De epyphanio cypꝛio.
xlix Quomodo abacuc et michee pꝛo-

phetarum corpora oſtenſa ſunt.
De fine theodoſij principis.
¶ Incipit liber nonus.
¶ Capitulum primum.

OBitur defuncto valente denuo barbarivſq; ad muros cōſtātinopoleos veniētes: eiꝰ ſuburbana vaſtabant: quapropter ciues q̄ inueniſſent arma portātes: hoſtibus vt poterāt reſiſtebāt. Uxor em̄ valētis imperatoris noie dominica: premia ex erario publico bn̄ pugnātibus ſecūdum cōſuetudinē militū miniſtrabat. Quibꝰ etiā ſaraceni p̄buere ſolatia: q̄ eorū regina noie mania romanoꝝ federata direxerat. ¶ Theodoricꝰ. ¶ Capi.ij.

POrro gratianꝰ valētiniani filiꝰ: cū dudū patre defuncto europe ſceptra tenuiſſet: defuncto valēte ſine ſobole ea ſic quoq; libieq; regna ſuſcepit. Morq; pietatē quā mēte pceperat opibꝰ demonſtrabat initiaq; ſui regni rerū oīz dn̄o dedicauit. Scripſit itaq; legē p̄cipiēs vt expulſi paſtores ad ſua ouilia remearēt: ſacreq; baſilice eis redderent q̄ cōmunionē damaſi ſequebāt. Is em̄ damaſus romane vrbis ep̄s laude dignꝰ: vir mirabilis ſpe ornatus: dicere facereq; p apoſtolicis dogmatibus cūcta feſtinꝰ: poſt liberiū. guberna cula ſuſcepit eccl'ie. Direxit igit imperator cū hm̄oi lege etiā ſaborē quēdā tunc noiatiſſimū militie principē: & arriane q̄dē blaſphemie p̄dicatores veluti quaſdā beſtias diuinis ſeptis iuſſit expelli optimis vero paſtoribꝰ & ſacris ouilibꝰ vniuerſa reſtituit. Hoc ergo i viniuerſis prouincijs decreuit obſeruari. ¶ Socrates.

¶ Gr̄anus itaq; cū iuniore valētiniano regno potitꝰ: ab exilio reuocatis oībꝰ lege ſanciuit vt vnaqueq; religio decēter ſacra celebraret ſolos vero ab eccleſijs phibuit eunomianos: fotinianos: et manicheos. ¶ Theodorichus. ¶ Cap.iij.

TUnc igit in anthiochia q̄ p̄ſidet oriēti cōtētio huiuſmodi cā puenit. Pro apoſtolicis dogmatibus laborantes ſicut iā dictum eſt erant diuiſi: et alij poſt calumnias irrogatas euſtachio: arrianā abominati veſaniā: apd̄ ſemetipſos ſacra celebrātes paulinū habebāt antiſtitē. Alij vero poſt ordinationem euzoij cū meleeio couenīete eiꝰ doctrina fruebant. Ad hec aūt appolinaris laodicenꝰ alterius partis ſibimet preſulatū aſſumpſit. Qui dū pietatis indueret vultū & ap'lica ſe fingeret dogmata cōſeruare poſt paululū manifeſtus hoſtis apparuit. De diuina namq; natura adulterinis ratiōibus vtebat gradus quoſdam generās dignitatum. & ſacramentū diſpēſatiōis imperfectū explanare preſumēs: aiamq; rōnabilē que corpꝰ regit: priuatā ſalute confirmās. ſi em̄ aiam nō aſſumpſit ſm̄ illius rōnem deus verbū neq; medicinā p̄buit neq; honorez dedit: ſed corpꝰ quidē terrenū ab inuiſibilibus virtutibus adoratur. Anima vero ſm̄ diuinā ymaginē facta i inferiora pmāſit cōtumelijs induta peccati q̄ plurima ſup hec veſanus aſſeruit. Alij etem̄ pariter cōſitebātur & ipē ex ſctā virgine aſſumptā carnē. Aliqn̄ vero eam cū deo celitꝰ deſcēdiſſe. Aliqn̄ eū ipſum factum carnem ſumpſiſſe nihil ex nobis aliaſq; plurimas & inanes fabulas ſacris promiſſionibꝰ copulabat / quas in p̄ſenti dicere ſuperfluū iudicaui. Talia ſiquidē ille dicēs: non ſolum ſuos peſte compleuit: ſed etiā quoſdaz noſtrorū fecit hm̄oi lepra participari. Poſt paucuz vero tempus cum ſuum viderent opprobrium et eccleſie claritatē pene cūcti reuerſi ſunt: et communionem eccleſiaſticam pcipere meruerunt non tamen priorem depoſuere languorez ſed magis plurimos cōſtantiū latēter ſauciauerūt. Ex hac ergo radice in eccleſijs germinauit radix vna carnis deitatiſq; natura: et vt diuinitati vnigeniti paſſio copuletur: et alia quecunq; populis & ſacerdotibus certamina genuerunt: ſed hec quidem poſtea facta ſunt. Tunc igitur veniente ſabore magiſtro militie et oſtendente principis legē paulinus quidem fatebat ſe damaſi eſſe participē. Promittebat etiā apollinaris hoc ip̄o languore celato. Socratiſſimꝰ vero meleeius ſub quiete degens: illorum

certamina deuitabat. Porro flauian⁹ ſapientiſſimus tūc in ordine preſbyterij cōſtitutus: primo quidē veniente magiſtro militum ita ad paulinuz locutus eſt. Si cōtionem damaſi o amice ſectaris: oſtende nobis dogmatū tuorum aperte cōſortium. Ille namq; dum vnam trinitatis ſubſtantiam confiteretur tres ſubſiſtentias predicabat in aperto. Uerumtamen e diuerſo ſubſiſtētias perimis trinitatis oſtende itaq; dogmatum concordiam et ſuſcipe ſecundum leges eccleſias. Cum ergo illum his ſermonibus obiurgaſſet conuerſus apollinari dixit Ammiror te amice ſic impudenter veritati reſiſtere: cum aperte noueris quoniam laudabilis damaſus perfecte naturam noſtram a deo verbo dicit aſſumptam: tu vero cōtraria fatearis. Mentē nāq; nr̄am ſalute fraudas. Si aūt loquimur te forſitan accuſantes: vel nūc nouitatē a te natam denega: ⁊ damaſi amplexus doctrinam lecta ſuſcipe veneranda veritatis. His itaq; rationibus ſapiētiſſimus flauian⁹ illoꝝ fiduciam redarguit. Porro meleci⁹ omniū māſuetiſſimus: omniū tranquilliſſimus atq; modeſtus pau B lino dixit. Quoniam et mihi harum ouiū curam cōmiſit dn̄s. et tibi ſimiliter aliaruz ſuſcipe hanc ſolicitudinem: et communica alterutris ſub dogmate pietatis. Jungamus amice greges ⁊ ſoluamus de preſulatu contentionem cōmuniter paſcentes oues curam earum cōmuniter offeramus. Si autez de ſede certamen eſt: ego etiam hāc contētionē conabor expellere. In ſede ſacrum ponatur euangelium: et vtraq; nos parte ſedeamus. Et ſiquidez prius ego terminum vite ſuſcepero ſol⁹ eris antiſtes ſi vero hoc tibi prius euenerit ego rurſus gregis habebo curam. Cum hec ergo melecius cum omni manſuetudine protuliſſet: paulin⁹ acquieſcere non conſenſit. Tunc magiſter militie iudex vtrorūq; verborum eccleſias melecio tradidit. Paulinus autem aliaꝝ ouiū permanſit antiſtes. Uerum apolinaris preſulatu nudatus eccleſie nouitatē doctrine ſua aperte impudētia predicabat ⁊ ducem ſemetipſum oſtēdit hereſeos et ipſe q̄dem in laodicia crebro morabatur

In anthiochia vero iā prius vitalē ordinauerat vita quidē optima decoratū et apoſtolicis dogmatib⁹ enutritū poſtea tamē hoc lāguore putrefactū. Porro ſacratiſſimus melecius diodorū illū cuius iā meminimus. qui ſub tēpeſtate nimis aſperrima eccleſie nauem ſine ſubmerſione ſeruauerat: paſtorē conſtituit cilicie gentis eiq; curā cōmiſit. Apamie vero pontificalem curaz iohāni dedit. Qui licet genere ac nobilitate fulgebat tñ ꝓgenitores ꝓprijs virtutibus adornabat. Hunc ergo ⁊ ſermo decorabat ⁊ vita. Is itaq; tpe tēpeſtatis/cū fideliū ſuorū numerū gubernauit: cooperatorē hūs laudabilē ſtephanū quē ſacratiſſim⁹ melecius ad alia certamina deſtinauit. Nam dū agnouiſſet germaniciū eudoxij peſte corruptū: hunc ibi tanq̄ ſapientiſſimum medicum deſtinauit. Erat eīn oī grecoꝝ doctrina plenus: et diuinis dogmatibus faſcinatus. Quāobrem ſpe ſua fraudat⁹ nō eſt. Uſus nāq; dono ſpiritalis doctrine: lupos mutauit in oues. Porro magn⁹ euſebius de exilio remeans: acaciū ſumme claritatis virum: in boecia ordinauit epm̄. in hierapolim theodotū. cui⁹ mira cōuerſatio hactenus C decantatur. Euſebiū in calchide: in cyro noſtra yſidorū. Aiunt eīn quia etiā eulogiū qui pro apoſtolicis dogmatibus fuerat decertatus/⁊ in antino cū ꝓtogene miſſus exilio ediſſa ordinaſſet epm Barſis eīn ſacratiſſimus: iā de preſenti luce migrauerat. ſanctus ergo euſebius vltimū epm marin in ciuitate dolichia fecit. Hec eīn parua ciuitas veſaniā tūc obtinuerat arrianā. Ubi dum acceſſiſſet euſebius vt marin virum plurimis virtutib⁹ decoratum in ſede collocaret epiſcopali: quedā mulier arriana peſte cōpleta tegulam de tecto dimiſit qua ei⁹ caput valde cōtriuit Is q̄ poſt paululum ad vitaz meliorem de hac luce migrauit. Qui moriēs preſentes iureiurādo cōſtrinxit/vt ab ea q̄ hoc feciſſet nullo mō penas exigerēt. imitatus dn̄m ſuū q̄ de crucifigentib⁹ ait. Pater dimitte eis. Nō eīn ſciūt q̄d faciunt. Simul⁊ cōſeruū ſtephanū q̄ poſt multos lapidū iactus clamabat. dn̄e ne eis ſtatuas hoc peccatū. Hoc ergo mō magnus

euſebius eſt defunctus. Et q̄ thracie bar
baros euitauit impiorū hereticorum ma
nus declinare nō potuit: ſed martyrij co.
ronā illorꝫ ferocitate ſuſcepit. Hec ergo
geſta ſunt poſt reuerſionē epiſcoporum.

¶ Capitulum quartum.

Porro gratia
nus trachiā barbaros va-
ſtare cognoſcēs ytalia de-
relicta phenicam venit. Ea
tēpeſtate theodoſius tā p-
pter parentū nobilitatē q̄ꝫ pro fortitudi-
ne propria nominatiſſim⁹ habebat: ⁊ ob
hāc cauſā inuidia ſimiliū iudicū fatiga
tus in hiſpania morabat vbi ⁊ ortus fue
rat ⁊ nutritus. Cūqꝫ imperator quid face
ret heſitaret. quippe cum barbari eleua-
ti victoria inexpugnabiles eſſe viderent
ducatu theodoſij pugnā credidit termi
nari. Repente ſiquidem eum ab hiſpa-
nijs euocans: et magiſtrum militum eſſe
denuntians cū expeditu ad barbaros de
ſtinauit. At ille fide munit⁹ cōfidēter ad
trachas eſt profectus. Quo dum veniſſet
vidiſſetqꝫ barbaros: exercitū ordinauit
ad pugnam. Congreſſione facta impetū
barbari non ferētes ſuas acies relique-
rūt. Et illi quidem fugiebant hi vero for
titer ſequebantur. Immenſaqꝫ cedes tūc
facta eſt barbarorū. Plurimis igitur in-
tereptis pauciſqꝫ latenter trāſeuntibus
hiſtrū mox dux optimus exercitu diſpo:
p vicinas vrbes ipſe velociter remeauit
ad principē ita vt ipſe triū phorum ſuorꝫ
nūtius extitiſſet. Qđ tamē nec ipſi impe
ratori dū miraret factū credibile videba
tur. Inuidi ſiquidē etiam fugiſſe eū di-
cebāt ⁊ exercitum perdidiſſe. At ille dero
gatus ſibi petijt dirigi qui viderēt hoſtiū
multitudinē peremptorꝫ. His verbis im
perator flexus: direxit q̄ res actas inſpi-
cerent eiqꝫ renūtiarēt. Porro dux optim⁹
inter hec diuinā viſionem vidit: ⁊ ab ipſo
ſomniū aperte ſibi miniſtratū. Cōſpexit
em̄ in ſomnis q: ſctūs meleci⁹ anthioche
ne ciuitatis antiſtes: clamidem ſibi veſti
ret imperialem: ⁊ corona caput ornaret.
Hec cū nocte vidiſſet cuidam mane retu
lit clericorū. At ille clarū eſſe ſomniū di-
xit ⁊ nihil enigmaticum nihil dubiū con-
tinere. Cumqꝫ pauci omnino: tranſiſſent
dies q̄ pro victorie inſpectione miſſi fue-
rāt remearūt perēptaqꝫ hoſtium multa
milia narrauerunt. Quamobrē letatus
princeps theodoſium fecit imperatorē.
¶ Socrates. ¶ Conſulatu auſonij et
olibrij ſextadecima die ianuarij menſis.
¶ Theodoricus. ¶ Traditaqꝫ ei ſce-
ptrorum parte valentis ipſe rurſus ad
ytaliā redijt et illū ad regna collata trāſ
miſit. Mox igitur vt imperium ſumpſit
pre oib⁹ de cōcordia eccleſie cogitauit: et
vniuſcuiuſqꝫ preſulatus epiſcoporꝫ con-
ſtantinopolim conuenire precepit. Hec
ſola erat arriano plena cōtagio. Nā occi
dens liber hmōi lan B guore permā
ſit. Conſtātius enim ſenior filius cōſtan
tini maioris: et conſtans iunior paternā
fidē integrā ſeruauerūt. Rurſus etiā va
lentinianus imperator heſperie: inuiola
tā cuſtodiuit fidei pietatē. Orientis au-
tē tractus: multiphariam huiuſmodi la
be completus eſt. arrius enim alexandri
ne pſbyter ciuitatis hāc ibi genuit blaſ-
phemiā. Poſt quem euſebius patrofilus
et ecius paleſtine: ⁊ paulinus atqꝫ grego
rius fenicis theodolus. Poſt quos etiā
athanaſius ⁊ anerciſſus cilices ⁊ alij plu
rimi male iactata ſemina nutriuerunt.
His igitur nequiſſimis cultoribus: fuit
cooperator conſtantius atqꝫ valens. Pro
hac ergo ſolūmodo cā theodoſi⁹ ſuo ſub
iacētes imperio conſtātinopolim cōgre
gari precepit epiſcopos. ¶ Socrates.

¶ Capitulum. v.

Interea mace
doniani poſt legationē ad li-
beriū deſtinatā aliquāto tpe
ſine diſcretione cōicabāt ipſi
⁊ qui ab initio definitionem fidei nicene
ſuſceperāt. Cumqꝫ lex principis gratia-
ni licentiā religionibus ſicuti vellent cōl
care prebuiſſet denuo ſunt diuiſi. Cōgre
gatiqꝫ in anthiochia ſtatuerūt vocē con-
ſubſtantialitatis ammouendā ⁊ venerā
tibus nicenā fidem non eſſe cōmunican-
dum. Sed plurimi videntes eorꝫ varieta
tem receſſerunt ab eis et conſubſtantiali
tatis ſectatoribus ſunt vniti.

¶ Sozomenus. ¶ Capitulum. vj.

Tuncꝫ theodoſius bello barbaros ſuperaſſet et illi romanos amicos habere deprecarētur cauſa federis acceptis obſidibus theſſalonicā venit. Ubi duꝫ in egritudinē incurriſſet: ab acolio ei⁹ ciuitatis epiſcopo baptiſatus eſt lꝫ a progenitoribus chriſtianum dogma et fidem niceni concilij ſequeret. ¶ Socrates. ¶ Tūc igit baptiſari cupiēs propter infirmitatē theſalonicēſiū requiſiuit epiſcopū cui⁹ fidei eſſet Quo reſpōdēte qm̄ arriana peſtis in illiricum nō valuiſſet accedere:lꝫ inuiolatā ab initio fidē niceni concilij ſeruarent ille libēter eius verba ſuſcipiens baptizat⁹ atqꝫ egritudine liberatus eſt.

¶ Sozomenus. ¶ Capitulum.vij.

Cogitās igit imperator quia meli⁹ eſſet pronuntiare ſubiectis cuius eſſet fidei: ne videret vtm facere ſi quemqꝫ ſubito inuitum ad cultū religionis impelleret:legem a theſſalonica populo cōſtantinopolitano propoſuit. Hoc enim viſuꝫ eſt vt veluti de quadā ciuitatis arce omnibus ſubiectis alijſqꝫ ciuitatib⁹ indicante ſcriptura fieret manifeſta. Cui⁹ legis verba ſunt hec. Imperator gratian⁹:valētinianus:⁊ theodoſius auguſti:ad populum vrbis conſtantinopolitane. Cunctos populus quos clemētie noſtre regit tēperamentū in tali volum⁹ religiōe verſari:quā diuinū petrū apoſtolū tradidiſſe romanis:religio vſqꝫ nūc ab ipſo inſinuata declarat. Quāqꝫ pōtificē damaſuꝫ ſequi claret⁊ petrū alexādrie epiſcopū virū apoſtolice ſctitatis:hoc eſt vt ſecūdū apoſtolicā diſciplinā euāgelicāqꝫ doctrinā pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūs ſcti vnā deitatē. ſub pari maieſtate ⁊ ſub pia trinitate credamus. Hāc legē ſequētes xp̄ianoꝝ catholicorū nomē iubem⁹ amplecti. Reliquos ꝟo demētes veſanoſqꝫ iudicātes:hereticí dogmatis inſaniā ſuſtinere diuina primū vindicta poſt etiā mot⁹ noſtri quam ex celeſti arbitrio ſumpſerimus vltione plectēdos. Data.iij.kl'.martias theſſalonice gratiano.v.valētiniano ⁊ theodoſio auguſtis conſulibus. Hec ſanciens poſt paululum conſtantinopolim venit.

¶ Capitulum.viij.

Tunc igit gregorius nazāzenus cōi decreto multorū epoꝝ in cōſtantinopolim trāſmutatus intra ciuitatē in paruo oratorio ſacra celebrabat. Cui loco poſt ea principes baſilicā maximā copulātes, eā vocauerūt anaſtaſiā. ¶ Capitulū.ix.

Que vero non ſolū pulchritudine ⁊ magnitudine verū apertiſſima apparitione dei noſcit illuſtrari. Illic em̄ diuina ꝟtus in ſomnis ⁊ apte plurimis⁊ frequēter multiſqꝫ lāguentib⁹⁊ interim in rerū periculis conſtitutis ſubueniſſe dinoſcit ita vt crederet ab aliquib⁹ ſanctā mariā xp̄i matrē virginē hāc eſſe. Cū tali nāqꝫ habitu multis oſtēdit quā baſilicā ideo anaſtaſiā vocāt ſicuti reor eo ꝙ dogma niceni cōcilij in cōſtātinopolim quaſi iaꝫ mortuū eo loco expoſitionib⁹ gregorij re ſurrexerit Ego tn̄ audiui quoſdā veriloquos retuliſſe dū popul⁹ illic congregaretur ad miſſas:mulier pregnās de ſuperiore porticu cadēs defuncta eſt. Tūc cōmuni oratiōe facta ſup eā reuixit⁊ cum partu ſaluata eſt. Quāobrē nimis inopinabile anaſtaſie nomē id eſt reſurrectionis accepit. ¶ Socrates. ¶ Capitulū.x.

Gregori⁹ itaqꝫ vir eloquentiſſimus ac venerandus cognoſcens aliquos murmurare eo ꝙ eēt ex alia ciuitate adueniente principe conſtantinopolim habitare declinabat. Imperator tamen dum in tali ſtatu inueniſſet eccleſias:cogitabat q̄admodum pacificaret omnes ⁊ cūctas augeret eccleſias. Mandauit ergo repente dimofilo q̄ tūc arriane religiōi preſidebat:ſi vis inquit credere ſcd̄m niceni dogma cōcilij:vniatur populus et ſuſcipiat pacem. Cumqꝫ ille propoſitionem hmōi refugiſſet: tunc imperator. Si pacem inquit concordiāqꝫ

declinas:fugere te etiam a ſacris baſili-
cis ego te precipio. Hec audiens demofi
lus ⁊ cogitans q: graue eſſet potiorıbꝰ re
ſultare. cōuocans in eccleſiā plebē et ſur
gens in medio cunctoꝝ hec per ſe ſubie-
ctis verba locutus eſt. Fratres. Scriptū
eſt in euāgelio. Si perſecuti vos fuerint
ex iſta ciuitate fugite in aliā. Quia igitur
imperator eccleſiis opꝰ habet:ſcitote cra
ſtina nos collectā foris vrbem celebratu
ros. Hec cū dixiſſet egreſſus eſt. Non tñ
ſic intelligens euāgelii vba quēadmodū
dicta ſunt. Illic eñ p̄cipitur vt fugiētes
habitationē mūdanā hieruſalē requirāt
ſupernā. Egreſſus ergo ciuitatē āte por-
tas cōciliabula celebrabat. Cū quo ſiml'
exiit lucinas alexādria pulſus:q: tūc con
ſtātinopolim morabatur. Sic itaqꝫ theo
doſii concordiā nō ferētes poſt.xl. annos
eccleſias quas vi tenuerunt reliquerunt.
Egreſſi de ciuitate quinto conſulatu gra
tiani ⁊ theodoſii primo mēſe nouembris.
quo facto nicene fidei ſectatores eccleſias
receperunt.

Sozomenus. Capitulum.xj.

Igitur cū eunomius valētis tēporibus a ſuis
clericis receſſiſſet:apd ſemet-
ipſum in bythinia morabat.
vir callidus ⁊ dicēdi peritus multuſqꝫ po
pulus concurrebat ad eū. aliiqꝫ experiri
volētes:alii audire q̄ diceret. Horū fama
peruenit ad principē cū quo ip̄e quoqꝫ vo
luit habere ſermonē. Sꝫ auguſta placel
la p̄cibꝰ eū retinuit. Erat eñ fideliſſima:
niceni dogmatis iura ſub integritate ſer
uabat. Timuitqꝫ ne vt aſſolet eloquio vi
ri callidi captus imperator facile i ſectā
eius incurreret.

Theodoricus. Capi. xij.

Interea cū ep̄i
centuꝫ quinquaginta fuiſſent
cōſtātinopolim cōgregati pre
cepit imperator vt nullꝰ pde
ret q̄s eſſet maximꝰ ille meleciꝰ. Uolebat
eñ ex memoria ſui ſomnii virū illum ſi-
bimet indicari. Cū ergo oñis illa multi
tudo pontificū regiā introiſſet domū/ re
lictis oībus ad magnum concurrit mele
cium: ⁊ veluti quidem filius patris ama
tor poſt multū tp̄s paterna viſione poti-
tus amplexabat eū ⁊ ſimul oſculabat ocu
los labia pectꝰ ⁊ caput dexterāqꝫ qua eū
in ſomnio coronauerat inſinuauitqꝫ illi
quā viderat viſionē. Cūqꝫ etiam ceteros
ꝯgrue ſalutaſſet rogauit tanq̄ꝫ patres vt
de rebꝰ preſentibus cogitarent.

Socrates. Et vt in vrbe cōſtanti-
nopolitana ordinaretur ep̄s. Et cū ſpera
ret poſſe macedonianos vniri:etiam eo-
rum conuocauit ep̄os. Cōuenerunt ergo
de cōſubſtantialitatis fide/thimotheus
alexādrinus / cirillus hieroſolymitanꝰ:
poſt penitentiam in cōſubſtantialitatis
dogma cōſentiens: meleciꝰ anthiochie/
et acolius theſſalonice/aliiqꝫ plurimi ita
vt cētum quinquaginta numerus imple
retur. Macedonianorum vo preerat eleu
ſius cizici: ⁊ lampſaci marcianus: erātqꝫ
ſimul.xxxvj. quorum plurimi eſſe videbā
tur de ciuitatibus helleſponti. Conuene
runt itaqꝫ conſulatu eucharii et euagrii
menſe maio: Igitur imperator ⁊ ep̄i par-
tis eius laborabant vt eleuſius eiuſqꝫ ſe
quaces vnirentur eccleſie:cōmemorātes
eis legationē quā miſerant ad liberium
tūc romane vrbis ep̄m per euſtachiū. Et
quia dudū ſponte eis comunicaſſent:nec
eſſet ſine pudore vt ſubito bene priꝰ pla
cita pmutarent. At illi eiꝰ monita aptaqꝫ
conuicia paruipendentes: elegerunt ſe-
qui potius arrianam peſtem q̄ꝫ conſub-
ſtantialem dicere trinitatem. Hec faten-
tes de conſtantinopoli ſunt egreſſi: ⁊ ſcri
bebant alterutris ne quis eorum in nice
ni concilii dogmate conſentiret.

Capitulum.xiii.

Gregoriꝰ itaqꝫ
qui tunc conſtantinopolita-
nam regebat eccleſiam: ad
nazanzenum remeare tende
bat. Pro quo cum ep̄atꝰ con
ſtantinopolitane vacaret eccleſie/thimo
theus alexādrinus petri ſucceſſor: maxi
mum quendā cinicū ordinauit ep̄m:cum
nuper totondiſſet euꝫ. Is eñ erat etiam
apollinaris veſanie faſcinatus. Sed nō
pertulerūt hoc maluꝫ viri ſanctiſſimi cō
ſtantinopolim cōgregati. Et duꝫ egyptii

marime ſe ꝓ ei⁹ ordinatione ſeparaſſent
ſacra efficia gregorio celebrabāt. At ille
grauiter ferēs: rurſus factā diuiſionem
exorabat vniuerſos vt laude dignū virū
quererēt quē pōtificē ordinarēt. Tūc illi
ei⁹ ꝟbis acquieſcētes: nectariū gn̄is no=
bilitate decoratū cōſtituerūt ↄſtātinopo
litane ciuitatis ep̄m. Marimū ꝟo appol
linaris cōtagio laborātē nudatū pontifi
cali dignitate ꝓiecerūt. Tūc etiā regu=
lā ꝓtulerūt vt ↄſtātinopolitanus ep̄s haberet honoris priuilegia poſt pontificez
romanū. eo ꝙ ſit noua roma. Firmaue=
rūtqꝫ rurſus nicenā fidē ⁊ patriarchas cō
ſtituerunt diſtribuentes ꝓuincias et ep̄i
vniuſcuiuſqꝫ dioceſis ad eccl'ias nō irent
extráneas. Hoc em̄ primitus ꝓpter perſe
cutionis tp̄s indifferēter agebat. Diſtri=
buerūt itaqꝫ nectario quidē marimā ciui
tatē ⁊ thraciā. Pōticā ꝟo diocis helladio
q̄ poſt baſiliū fuit ceſareā capadocie gre
gorio niceno / baſiliiqꝫ germano troilo q̄z
meletine armenie ius patriarche dede=
rūt. Aſianā ꝟo dioceſim amfiloci⁹ eſt ſor
titus. Optimus autē anthiochie piſidie
egyptū quoqꝫ thimotheo alexādrino di=
ſtribuerūt. Porro eccl'iarū orientaliū gu
bernationē ei⁹ p̄ſulib⁹ cōmiſerūt palagio
laodiceno ⁊ diodoro tharſi. Anthiochene
eccl'ie priuilegia reſeruātes: q̄ tūc mele=
cio p̄ſiti dederūt: Definierūt pariter vt ſi
q̄d in ꝓuincia qualibet emergeret: ꝓuin
cie cōcilio finiret. In his oīb⁹ ſuuz p̄buit
etiā imperator aſſenſum. ¶ Theodori
cus. ¶ Paruo ſiquidē tp̄e trāſeūte ſctūs
quidē meleci⁹ eſt defunct⁹ ⁊ ab oīb⁹ ſapiē
tib⁹ cū preconiis marimis eſt ſepultus.
¶ Theodoric⁹. ¶ Eſtate ꝟo ſequente
rurſus pl'es ep̄i ad ↄſtātinopolim ꝓ cau=
ſis eccl'iaſticis ſunt reuerſi vbi orientaliū
ep̄oꝝ ſynodicā ſuſceperūt ep'l'az incitātē
eos ad romā vt illic marimū celebraret
ↄciliū. Sz illi q̄dē ꝓfectionē q̄ſi nihil ha=
biturā lucri refugerūt verū literas dire=
rerūt damaſo ceteriſqꝫ p̄ſulib⁹ quas ꝓ cla
riori notitia ſubdere neceſſariū iudicaui

¶ Capitulum. xiiii.

Dominis hono=
rabilib⁹ atqꝫ venerādis fratrib⁹
⁊ cōminiſtris damaſo ambroſio
britonio valeriano acolio baſilio: ⁊ reli=
quis ſanctis ep̄is in marima roma colle
ctis: ſancta ſynodus orthodoxoꝝ epoꝝ
congregatorum marima ciuitate conſtā
tinopolim in dn̄o. S Uelut nūc igno
rāti veſtre reuerētie inſinuare atqꝫ narra
re multitudinē paſſionū ab arriana potē
tia nobis ſepius illatarū forſitā ſuperua
cuū eſt. Nō em̄ ita negligentē veſtrā cre
dimus ſanctitatē vt adhuc egeatis diſce
re quos certū eſt ↄdolere. Sed neqꝫ nos
ↄſtrixere tēpeſtates vt ꝓ ſui paruitate la
tere potuiſſent. Neqꝫ tp̄s perſecutionis
eſt nouum ſed adhuc memoriā ſeruat an
tiquam: nō ſolū in his q̄ paſſi ſunt ſz etiā
in eis q̄ participes ſunt illoꝝ: quoꝝ pro=
prias indicant paſſiones. Heſterno eniz
vt ita dicam⁹ aut hodie exilioꝝ vinculis
reſoluti poſt innumeras tribulatiōes ad
eccleſias ꝓprias ſunt reuerſi. Alioꝝ vero
in exilio defunctoꝝ funera reuocata ſūt.
Quidā vero etiā ab exilio remeantes et
feruenti hereticoꝝ furore detēti amario
ra q̄ꝫ in exilio in ꝓpriis ſunt perpeſſi: lapi
dibus ab eis obruti: ſicut btūs ſtephan⁹.
Alii diuerſis macerati ſūt ſuppliciis ad=
huc ſtygmata chriſti ⁊ vulnera in ſuo cor
pore circūferre noſcuntur. Pecuniarū ꝟo
diſpendia honoris adēptiones ſingulo=
rūqꝫ cōfiſcationes / ⁊ machinamina / iniu
rias atqꝫ vincula q̄s numerare valebit
ad ſingula? Oēs em̄ tribulationes vere
ſup nos multiplicate ſunt vltra numerū.
Juſte quidē q̄m valde peccauimus. Aut
certe clemēs dn̄s paſſionuz multitudine
nos voluit exercere. Propt' hec itaqꝫ gra
tias deo referim⁹: q ⁊ per tātas tribula
tiōes ſeruos corripit ſuos ⁊ ſcd̄m multi=
tudinē miſerationū ſuarum deduxit nos
rurſus ad refrigeriū. Nobis itaqꝫ tp̄s et
labor marim⁹ neceſſari⁹ fuit quatin⁹ emē
datio ꝓueniret eccleſiarū vt tanq̄ ꝓ lon
ga egritudine diligētia paulatim adhi=
bita priſcā pietatis redderet ſanitatem.
Hoc etem̄ putabimur mō perſecutiōib⁹
accerrimis liberati ⁊ eccleſias longo tp̄e
ab hereticis detētas denuo reparare ve
rūtamen graues adhuc nobis ſunt lupi
qui poſtq̄ꝫ de caulis expulſi ſunt ex ipſis
paſcuis oues abripiunt: collectas facere
contendentes: populos commouentes ⁊

in nullo ſegnes ad eccleſie leſionē. Erat itaqꝫ ſicut diximus neceſſariū huic operi tpͣs. Qꝛ tñ fraternā circa nos caritatē miniſtrantes ſynodum in romana vꝛbe dei volūtate feciſtis ⁊ nos illic tanqꝫ mēbꝛa ꝓpꝛia: literis deo ammirabilis pꝛīcipis euocaſtis vt tūc ad tribulationes ſoli ſumus addicti tūc ſub imperatoꝝ pia concoꝛdia nō ſine nobis regnaretis: ſed etiaꝫ nos vobiſcum ſecundū apoſtolicā voceꝫ ꝯregnaremus. Oꝛatio quidē noſtra fuit ſi eſſet poſſibile vt oēs noſtras ſimul relinquentes eccleſias deſiderio vtili iūgeremur. Quis em̄ nobis dabit pennas ſicut colūbe vt volemꝰ: ⁊ apud vos requieſcamus: ſed qm̄ hoc omnino nudabat eccleſias: requie nuꝑ inchoante res; que nimis erat plurimis impoſſibilis: qꝛ cōcurramus in vꝛbē cōſtantinopolitanā: cauſa literarū ad nos directaruꝫ a veſtra caritate poſt aquilepēſe cōciliū a deo amabilem imperatoꝛem theodoſium ꝓpter hanc ſolummodo cauſam vſqꝫ ad cōſtantinopolim p̄parati: ⁊ de hac tantūmodo ſynodo ferētes cōſenſum epoꝝ qui per ꝓuincias permāſere. Maioꝛis vero pꝛofectionis neqꝫ ſperauimꝰ opus neqꝫ pꝛeaudiuimus omnino antequā cōſtantinopolim veniremus ſuper hec autem inducia rum anguſto tēpoꝛe faciente neqꝫ pꝛeparare nos valentes ad longā ꝓfectionem neqꝫ vniuerſos communicatoꝛes noſtros in ꝓuincijs poſitos cōmouere: ⁊ eoꝛū conſenſum ſumere p̄ualuimꝰ. Qm̄ igitͣ hec ⁊ alia multa plurimoꝛum aduentū ꝓhibere videbātur/ quod erat ſecundū ad effectum rerum et veſtre circa nos caritatis oſtenſionē: hoc egimꝰ. Reuerendiſſimos atqꝫ chariſſimos fratres ⁊ comminiſtros epiſcopos cyꝛiacū/euſebiū/⁊ pꝛiſtianuꝫ: vſqꝫ ad nos laboꝛare alacriter exoꝛantes per quos et noſtram voluntatem pacificam: ⁊ intentionē habentem vnitatis oſtēdimus, zelumqꝫ noſtrum quem pꝛo ſaluberrima fide gerimus indicamus. Nos etenim perſecutiones ſiue tribulationes ſiue minas imperiales ſiue crudelitates iudicū: ſiue quaſlibet alias tentationes hereticoꝛum libenter ſuſtinuimus ꝓ euāgelica fide que in nicea bithinie a trecētis decem ⁊ octo patribus roboꝛata dinoſcitur. Hanc enim ⁊ vobis ⁊ nobis ⁊ omnibus q̇ nō ſubuertūt verbū vere fidei complacere ꝯfidimus quā ſcimus antiquiſſimā exiſtere: ⁊ ſequacē baptiſmatis docētemqꝫ nos credere. In noīe patris et filij et ſpūs ſancti. Diuinitatē quippe ⁊ vͥtutē atqꝫ ſubſtātiā vnā patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti credimꝰ ⁊ equalē honoꝛē ac dignitatē ⁊ imperiū coeternū: in tribꝰ perfectiſſimis ſubſtātijs ſeu tribꝰ ꝑfectis ꝑſonis vt neqꝫ ſabellij lāguoꝛ habeat locū cōfuſione ſubſiſtētiarū aut peremptiōe ꝓpꝛietatū: neqꝫ eunomianoꝝ ⁊ arrianoꝝ ⁊ pneumathomacoꝝ .i. ſpiritui reſiſtentiū blaſphemia p̄ualeat ſubſtātia vcꝫ ſcḋm illos aut natura aut diuinitate diuiſa ⁊ icreate ꝯſubſtātiali ⁊ coeterne trinitati poſtrema quedā vel creata vel alterius ſubē natura dcē. In humanationis vͥo xp̄i ſermonē ſine aliqua violatione ſeruamꝰ neqꝫ ſine anima neqꝫ ſine mēte aut imperfectā carnis diſpēſationē ſuſcipiētes: ſed totū ſciētes ꝑfectū quidē ante ſecula exiſtere dñi vͥbū ꝑfectū vero hoīem in nouiſſimo dierū ꝓpter noſtrā ſalutē factū. Igitͣ que de fide a nobis aperte p̄dicātur velut in ſumma hec eſſe noſcuntͣ. De q̇bꝰ amplius inſtrui poteritis ſi ⁊ thomū i anthiochia factū a ſynodo ibi ꝯſtituta dignemini legere. Et q̇ḋ anno in ꝯſtātinopoliꝫ ab vniuerſali ſynodo cognoſcitur eſſe ꝓlatū in quibꝰ latiꝰ fidē ꝓfeſſi ſumꝰ: ⁊ ꝯtra nouitates hereſum nuper exoꝛtas anathemata ex ſcripto ꝓtulimꝰ. De diſpēſatiōibꝰ autē particularibꝰ eccl̄iarū antiq̄ ſicuti noſtis ſanctio tenuit ⁊ diffinitio ſctōꝝ patrū in nicea cōuenientiū ſcḋm vnāquāqꝫ ꝓuinciā. Et ſi pōtifices voluerint vt cū ⁊ vicini ꝓpter vtilitatē celebꝛēt oꝛdinationes quibꝰ rebꝰ ꝯñr ⁊ ceteras eccleſias apud nos edificari cognoſcite ⁊ in ſignū eccleſiarū hec appꝛobaſſe ſacerdotes. Poꝛro cōſtātinopolitane vꝛbis nouellā vt ita dicamus eccleſiā: velut ex oꝛe leonis hereticis ſubfoſſam blaſphemijs: abſtraximꝰ et per miſericoꝛdias dei reuerēdiſſimuꝫ et deo amabilē nectarium ep̄m oꝛdinauimus coꝛā vniuerſali concilio cū cōmuni cōcoꝛdia: ſub aſpectu etiam deo amabilis imperatoꝛis theodoſij: vniuerſiqꝫ cleri: cunctis decernente pariter ciuitate.

In ſeniore autem et vera apoſtolica ec-
cleſia anthiochie ſyrie in qua p̄ri⁹ venera
bile chriſtianoꝝ appellatū eſt nomē: re-
uerendiſſimū ⁊ deo amabilē ep̄m flauia
num de vniuerſa ꝓuincia ⁊ orïētali dio-
ceſi concurrēteſq; regulariter ordinarunt
oī eccleſia pariter decernēte: ⁊ quaſi ſub
vna voce hūc honorāte virū. Quā ordina
tionē tanꝗ̄ legalē ſuſcepit cōmune conci
lium. In matre vero cūctarū eccleſiaruʒ
hieroſolimis cōſtituta: reuerendiſſimuʒ
et deo amabilē cirillum ep̄m eſſe ſigni-
ficamus q̄ regulariter olim ꝓuincialib⁹
ordinat⁹ plurima ꝓpter arrianos diuer
ſis tēporibus certamina paſſus eſt. His
igitur tā legaliter et canonice apud nos
geſtis: etiā veſtrā reuerentiā cōgaudere
depoſcimus ſpirituali intercedēte dile-
ctione et timore dñico per que humana
ratione offenſio ⁊ eccleſiarum edificatio
ꝓponitur vniuerſis. Sic etenim verbo ⁊
dei cōcordāte: xp̄iana i nobis charitate
firmata: ceſſauim⁹ dicere qd̄ rep̄hēdebat
ap̄ls. Ego q̄dē ſum pauli: ego ꝟo apollo
ego aūt cephe dū oēs vcʒ appareām⁹ xp̄i
q̄ in nobis diuiſus non eſt. Et ſi ſine ſciſ-
mate corp⁹ eccl'ie deo adiuuāte ſeruem⁹
cū fiducia añ dñi tribunal aſtabim⁹ hec
cōtra arrij ⁊ ecij eunomijq; veſaniā: nec-
nō contra ſabellij/fotini/marcelli/pauli
ſamoſatani et macedonij: cōſcripſerunt.
Similiter autē ⁊ apollinaris nouitatem
palam abdicauerūt dicētes: inhumana-
tiones vero dñi ſiue violatiōes ſeruam⁹
neq; ſine aīa neq; ſine mēte/aut imperfe
ctā carnis diſpenſationem ſuſcipientes.
Porro damaſus omni laude digniſſim⁹
agnoſcēs hāc hereſim exortā fuiſſe nō ſo
lum apollinarē ſed etiā thimotheū diſci
pulū illi⁹ abdicauit. Et hoc orïētē guber
nantibus ep̄is literis proprijs indicauit
quas curauimus ſubter annectere.

¶ Capitulum. xv.

Quoniā apo-
ſtolice ſedi reuerētiā debi
tā charitas vr̄a diſtribuit
vobis p̄rimū chariſſimi fi
lij p̄ſtitiſtis. Nā lʒ eccl'ie i
qua ſctūs ap̄ls reſidēs docuit queadmo
dū nos gubernacula q̄ ſuſcipim⁹ tenea-
mus: tñ profitemur nos honore minores
eſſe: ⁊ propterea omnimodo feſtinamus:
vt ad gloriā eius beatitudinis perueni-
re poſſimus. Scitote igitur q: dudū thi-
motheū ꝓphanū ineruditū: apollinaris
heretici diſcipulū: cū impio ei⁹ dogmate
cōdēnauim⁹: nec vltra cōcedim⁹ ei⁹ reli-
quias qualibet ratione de cetero preua-
lere. Si aūt adhuc ille ſerpēs antiqu⁹ ſe
mel ⁊ ſecūdo, percuſſus ad penā ꝓpriam
reuiuiſcit: quiq; extrane⁹ ab eccleſia eſt
mortiferiſq; venenis ſuis: quoſdam fide
lium tentare nō ceſſat hāc tanꝗ̄ peſtife-
ram declinate corruptionē: quaten⁹ vos
memores ap̄lice fidei q̄ precipue in vrbe
nicena a patribus ex ſcripto ꝓlata eſt fir
mo gradu ſtabiles in fide: immutabiles
ꝑduretis: ⁊ nō vaniloquia ⁊ exterminabi
les queſtiones ab iſto audire patiamini
clericos veſtros aut plebē. Iaʒ eñ ſemel
formā didicimus vt qui ſemetipſum co-
gnouerit chriſtianū illud ſeruet qd̄ apo-
ſtolicis noſcit eſſe cōtraditū dicente ſan
cto paulo. Si quis vobis annūtiauerit p̄
pter qd̄ accepiſtis anathema ſit. Chriſt⁹
eñ fili⁹ dei dñs noſter humano generi p
ꝓpriam paſſionē ſalutē pleniſſimā cōdo
nauit: vt totū hoīeʒ delictis obnoxiū pec
catis oībus liberaret. Hūc ſiquis in dei-
tate ſiue in humanitate minus aliq̄d di
xerit habuiſſe plen⁹ ſpiritu dyaboli gehē
ne ſemetipſum filiuʒ demonſtrauit. Cur
itaq; rurſus a me queritis dānationem
thimothei: qui ⁊ hic iudicio apoſtolice ſe
dis preſente quoq; petro alexandrine ci
uitatis epiſcopo cū apollinari ſuo docto
re dānatus eſt et in die iudicij tormenta
debita ⁊ ſupplicia ſuſtinebit. Si vero qui
buſdaʒ leuioribus ille ſuadet veluti quā
dam ſpem habens qui verā ſpem in chri
ſti cōfeſſione mutauit ſciāt ſe cū iſto ſit̄r
perituros cū quo eccleſiaſtice regule re-
ſultabant. De⁹ vos incolumes cuſtodiat
filij chariſſimi.

¶ Capi. xvi.

Sed etiaʒ alia
quedā in eminētiſſima ro
ma colligētes ꝯ diuerſas
hereſes conſcripſerunt: q̄
huic operi neceſſario ſub-
dere iudicauit.

i Quoniam poſt nicenum ꝯcilium talis error exortus eſt: vt quidā dicere prophano ore preſumant per filium ſanctum ſpiritum fuiſſe factuʒ anathematizamus eos qui non cum omni predicant libertate cum patre et filio ſanctū ſpiritum vnius eiuſdemq̄ ſubſtātie atq̄ poteſtatis exiſtere.

ij Similiter autem anathematizamus et eos qui errorem ſabellij ſunt ſecuti/eundem dicentes patrem eſſe quem filium.

iij Anathematizamus arriū/⁊ eunomiū qui ſimili impietate licet ꝟbis diſcrepāt filiū tn̄ ⁊ ſpm̄ſanctū creaturā eſſe ꝯfirmant.

iiij Anathematizamus macedonianos q̄ ex arriana radice deriuati nō impietatē ſʒ vocabulū mutauerunt.

v Anathematizamꝰ fotinū q̄ hebionis hr̄ſi renouās dn̄m nr̄m ieſuʒ xp̄m ſolum ex maria ꝯfitetur.

vi Anathematizamus etiā eos qui duos filios eſſe ꝯfitentur: vnum ante ſecula: ⁊ aliū poſt carnis aſſumptionem ex virgine.

vij Anathematizamꝰ ⁊ hos q̄ ꝓ rōnali aīa ꝯfirmāt: q̄ dei ꝟbū in humanā carnē ꝯuerſuʒ eſt: ip̄e nāq̄ filiꝰ ꝟbū dei: nō ꝓ rōnali aīo ⁊ intelligibili in ſuo corpe factꝰ eſt ſʒ noſtrā hoc eſt rōnalē ⁊ intelligibilē aīam ſine pctō aſſumpſit atq̄ ſaluauit.

viij Anathematizamꝰ ⁊ eos q̄ dicunt ꝟbū dei ꝓductione ⁊ corruptiōe a pr̄e ſeparatū/⁊ ſine ſubſiſtētia eū aut terminādū eſſe blaſphemāt: eos aūt q̄ ab eccleſijs ad alias eccleſias migrauerunt tādiu a nr̄a cōione alienos habeamꝰ donec ad eas redeāt ciuitates in q̄bus primitus ordinati ſunt.

ix Si quis autem alio de loco ad locum migrantem viuentis ordinatus eſt tandiu vacet ſacerdotij dignitate qui propriam deſeruit ciuitateʒ donec ſucceſſor eiꝰ requieſcat in dn̄o.

x Si q̄s nō dixerit ſemꝑ pr̄em ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ſctm̄ eſſe: anathema ſit.

xi Si quis non dixerit filiū natū ex patre hoc eſt ex eiꝰ diuina ſubſtātia anathema ſit.

xij Si quis nō dixerit verū deū filiū dei: ſicut verū patrē eiꝰ: ⁊ oīa poſſe ⁊ oīa noſſe/⁊ pr̄i equalē eē anathema ſit.

xiij Si q̄s dixerit q̄ in carne degēs filiꝰ dei cū eſſet ī terra ī celis ⁊ cū patre nō fuit anathema ſit.

xiiij Si q̄s dixerit q̄ in paſſione crucis dolorē paſſus eſt filiꝰ dei deꝰ ⁊ nō caro cū aīa q̄ iduta ē formā ſerui quā ſibi aſſumpſit ſicut ſancta ſcriptura dixit: anathema ſit.

xv Si q̄s nō dixerit q̄ in carne quā aſſumpſit ſedet ī dextera pr̄is: in qua etiā vēturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos: anathema ſit.

xvi Si quis non dixerit ſpiritūſanctū ex patre eſſe ꝟe ⁊ ꝓprie ſicut ⁊ filiū ex diuina ſubſtātia ⁊ deum dei verbum anathema ſit.

xvij Si quis non dixerit oīa poſſe ſpiritum ſanctum ⁊ omnia noſſe: et vbiq̄ adeſſe ſicut et filium ⁊ patrem anathema ſit.

xviij Si q̄s dixerit ſpm̄ſctm̄ facturam aut ꝑ filiū factū anathema ſit.

xix Si q̄s nō dixerit oīa ꝑ filiū et per ſpm̄ſanctū feciſſe patrē hoc eſt viſibilia ⁊ inuiſibilia anathe. ſit.

xx Si q̄s non dixerit patris ⁊ filij et ſpūſſancti vnā deitatē/ ptātem/ diuinitatē ꝟtutē vnā gloriā: dn̄ationē/ imperiū vnā voluntatē et veritatem anathema ſit.

xxi Si quis tres pſonas non dixerit veras patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti equales ſemper viuentes oīa q̄ ſaluantes: omnia continentes viſibilia et inuiſibilia omnia potentes: oīa iudicātes: oīa viuificātes. oīa creātes anathema ſit.

xxij Si quis non dixerit adorandum ſpm̄ſanctum ab vniuerſa creatura ſicut ⁊ filium atq̄ patrē anathema ſit.

xxiij Si q̄s de patre ⁊ filio bn̄ ſapuerit

de ſancto aũt ſpũ nõ recte credi-
derit:hereticus eſt q2 oẽs hereti
ci filio dei ⁊ deſpiritusſancto ma
le ſapiẽtes: i iudeorum atq3 gen
tilium incredulitate conſiſtere
ɔuincuntur.

xviij Si quis aũt diuiſit deũ patrẽ di-
cens ⁊ deum filium ⁊ ſpũſanctũ
affirmans deo dicit/⁊ non deum
ꝓpter vnã deitatẽ ac poteſtatẽ quã eſſe
credimus ⁊ nouimus:patris ⁊ filij ⁊ ſpiri
tusſancti deũ vnũ:ſubſtrahens vero filiũ
⁊ ſpũſanctum tanq3 ſolũ opinatus patrẽ
deũ anathema ſit. Nomen eñ deoꝝ ⁊ an
gelis ⁊ hoibus ſanctis a deo poſitum eſt
atq3 donatũ. De patre vero ⁊ filio ⁊ ſpũ-
ſancto ꝓpter vnã equaleq3 diuinitatẽ: nõ
deoꝝ noia dei noſtri traditur atq3 ſignifi
catur vt credamus q2 in patre ⁊ filio ⁊ ſpi
ritusſancto ſolũmodo baptizamur: ⁊ non
in archangeloꝝ ⁊ angeloꝝ noibus ſicut
heretici:aut ſicut iudei gẽtileſq3 veſani-
unt. Hec igitur chriſtianorũ ſalus eſt vt
credentes trinitati hoc eſt patri ⁊ filio et
ſpirituiſancto ⁊ in ea baptizati vnã dei-
tatem/⁊ poteſtatem ⁊ diuinitatẽ: et ſub-
ſtantiã in eum eſſe credimus. Hec itaq3
gratiano viuente facta ſunt.

¶ Socrates. ¶ Capitulũ. xvij.

Interea theo-
doſius impator corpus epi-
ſcopi pauli de ancirra tunc
reuocare fecit quẽ philipp⁹
prefectus ꝓpter macedoniũ exilio deſti-
natũ in cucuſſo armenie fecerat ſuffoca-
ri. Qđ funus cũ honore maximo atq3 ve-
neratione ſuſcipiens in eccleſia recondi-
dit que nunc ex eius noie noſcitur appel
lari quã tunc macedoniani tenuerãt ab
arrianis diuiſi ⁊ expulſi ab imperatore:
q2 eius noluerunt ſequi fidẽ. ¶ Sozome
nus. ¶ In qua baſilica plurimi neſcien-
tes veritatem paulum apoſtolũ illic iace
re credunt ⁊ maxime mulieres ⁊ populi.
Hoc itaq3 tpe etiã melecij reliquie in an
thiochiam relate ⁊ iuxta ſepulchrũ babi
le martyris noſcunt eſſe recondite. Fert
eñ q2 per totã viã iuſſu principis mini-
ſtrantibus cunctis ciuitatibus cũ pſal-
modia ⁊ honore debito funus eius vſq3
ad ant hiochiam fuerit reuocatum.

¶ Socrates.
¶ Capitulum. xviij.

Inter hec theo-
doſius impator filiũ ſuũ aru-
ſchadiũ deſignauit auguſtu3
ɔſulatu merobaudis ſcđo ⁊ ſa
turnini ſextadecima ianuarij mẽſis die.
Non longo poſt tpe aderant vndiq3 toti⁹
religionis epi eodẽ ɔſulatu iunio mẽſe.

¶ Capitulum. xix.

Inter hec euo-
cans imperator nectariũ tra-
ctabat cũ eo quid fieret: vt nõ
chriſtianitas diſcordaret: ſed
totã vniretur eccleſia. Dicebat aũt. Opoꝛ
tet examinari queſtionẽ eccleſias ſegre-
gantẽ. q2 dum diſcordia recederet. cõcor-
dia eccleſias ɔgregaret. Hoc audiẽs ne-
ctarius cogitabat: ⁊ euocans ageliũ tũc
nouatianorum epm tanq3 in fide conſor-
tem/indicauit ei votum imperatorũ. At
ille cũ eſſet reb⁹ alijs venerandus/de do-
gmate tñ non valebat reddere rationem:
ſed lectorẽ ſuũ ſiſinniũ noie ſtatuit q̃ p eo
deberet ꝓferre ſermonẽ: virũ eloquente3
⁊ rebus expertum:ſummeq3 ſcientem ſa-
crarũ ꝓfundiſſima literaꝝ. ſed ꝓphetica
dogmata. Is ergo dixit quia diſputatio
nõ ſolũ ſciſmata nõ vniret:ſed etiã here-
ſes ad ɔtentionẽ potiores adduceret:⁊ ꝓ
pterea nectario dedit tale ɔciliũ. Bñ nã-
q3 ſciebat q2 veteres patres ꝑncipiũ ſub-
ſiſtentie filio dei dare vitabãt:qm̃ prece-
piſſent eũ eſſe patri coeternum. Qua pro
pter dedit ɔſiliũ vt diſputatiuas fugeret
intentiones ⁊ teſtimoniũ ex traditiõe ve
terũ adhiberet:itaq3 ꝑſules hereſum re-
quireret impator vtrũ ſermonẽ vellent fa
cere de antiquis eccleſie doctorib⁹ q̃ ante
diuiſionẽ floruerunt. An certe illos velut
alienos a xp̃ianitate reſpuerẽt. Et ſi dđ
eos abnegarent/obijcerẽt eis. Ergo eos
anathematizare ꝑſumite. Et ſi hoc ꝑpe-
trare nõ ꝑſumerẽt a pplo expellerentur/
Quo facto apertam victoriam veritatis.
Si vero de principibus non offenderent
doctorib⁹ nr̃m inq̃t eſt ꝑbere veteꝝ libros
p q̃s nr̃m dogma eoꝝ teſtimonio robo-
retur.

tetur. Inter hec cū nectari⁹ ſiſinio dicen te libenter audiſſet.feſtin⁹ad palatiū ꝓperauit. Dictiqꝫ principi· cōciliū datum At ille cōſiderata ſentētia cauſam ſapiē ter inſtituebat.Deinde cōuocatis hereſiarchis requiſiuit ſi ſuſciperent magiſtros eccleſie qui añ tēpoꝛa diuiſiōis extitiſſent. Illis vero nō abnegātib⁹: ſed tāq̄ pceptoꝛes honoꝛātibus rurſum imperatoꝛ interrogauit:ſi eis hoꝛū teſtimonia chriſtiani dogmatis cōplacerēt.Hec audiētes pſules hereſum atqꝫ diſputatores eoꝛū:erāt eñ plurimi ad diſputationis certamina pparati:in rhſo vehementer heſerūt.Irruit eñ in oēs magna diſcoꝛdia.aliꝫ dicētibus bonū imperatoris eſſe ꝓpoſitū:aliꝫ vero cogitātib⁹ qꝛ nō eoꝝ expediret intētiōi: dū aliter de libꝛis veterū ſentire viderent:nequaq̄ inter ſe cōſpirabāt:ſed erāt diuiſi: non ſolū aduerſus alias hereſes:ſed etiā inter ſe metipſos q̄ dudū vni⁹ hereſis eſſe videbant.Quaꝓbꝛē cōſoꝛs malicia : ſicut lingue gygātum veterū eſt diuiſa : ⁊ turris eoꝝ funditus eſt ſubuerſa . Cognoſcens igitur imperatoꝛ eoꝝ cōfuſionē:⁊ qꝛ in diſputatione ſolummō ⁊ nō in antiquis expōnib⁹cōfidebāt alioꝓperauit itinere eiſq̄ declarauit : vt ex ſcripto vnaqueqꝫ religio terminū ſue fidei declararet.callidi viri ſingulaꝝ hereſum ſubtiliter ſua verba tractātes.dogma pꝛopꝛiū cōſcripſerunt.Erat etiā definitus dies quo ſinguli epoꝝ ad palatiū cōuenirēt.Aderāt ergo nectarius ⁊ ageli⁹ cōſubſtātialitatis fidei pſidētes:arrianoꝝ vero dimofilus.eunomianoꝝ ipe eunomi⁹ : macedonianoꝛum eleuſius cizici.Igitur imperatoꝛ eoꝝ qui conuenerant ⁊ vniuſcuiuſqꝫ dogmatis ſcripta ſuſcipiens : ſeoꝛſumqꝫ recedens oꝛauit intente vt ei cooperaretur deus ad veritatis electionem.Deinde vniuſcuiuſqꝫ dogmatis relegens ſcripturaꝫ : alia quidem oia tanq̄ diuiſionē trinitatis introducentia culpans:repente diſrupit:⁊ ſolum conſubſtantialitatis dogma cum laude ſuſcepit.Hec eñ occaſio fuit vt nouatiani bene agentes intra ciuitatem haberēt rurſus eccleſias.Ammirat⁹ naqꝫ pꝛinceps eoꝝ cōcoꝛdiā circa fidē.lege pcepit vt ꝓpꝛia oꝛatoꝛia detinerēt ⁊ pꝛiuilegia ſue eccſie atqꝫ fidei poſſiderēt.Verū aliaꝝ religionū antiſtites ꝓpter diſcoꝛdiā ſuā in rephenſionē ſui populi venientes eſtuabāt: triſtitiaqꝫ cōfuſi diſcedebāt:⁊ literis cōſolabātur alterutros vt nō affligerent cur eos plurimi relinquentes ad fidē cōſubſtātialitatis accederent dicentes . Quid eñ multos vocatos paucos autē electos ? qđ vtiqꝫ nō dicebāt qñ multum populū per poteſtatē ſibimet aggregabāt. ¶Imperatoꝛ interea lege ſanciuit vt heretici neqꝫ eccleſias haberēt: neqꝫ de fide docerent:neqꝫ epiſcopos aut alios oꝛdinarent: ⁊ alios qđē e ciuitatib⁹ expelli alios ſine honoꝛe eſſe: neqꝫ frui communi ciuilitate permiſit. Inſup crudeles penas aduerſus eos in lege cōſcripſit:quas tamen executus nō eſt.Studebat eñ vt per hoc cōcoꝛdes exiſterēt:non vero ſupplicio ſubiacerent.

¶Socrates. ¶Capitulum.xx. A

SEd neqꝫ hi q̄ tuebantur fidē niceni cōcilij: penit⁹ a triſtitia fuerunt extranei.Nā anthiocheni eos qui in ꝯcilio pſentes fuerant declinabāt.Egyptij ⁊ arabes ⁊ cipꝛij flauianū ab anthiochia expellendum eſſe dicebāt. Paleſtini vo ⁊ phenices/atqꝫ ſyꝛi : ꝓ flauiano laboꝛabant. Quarum rerū terminū ꝓpꝛio loco narrabim⁹ . Eo ſiquidem tempoꝛe quo B conſtatinopolim hec ſynodus agebat: talia circa heſperiā ꝓuenerunt.Maximus de bꝛitanioꝛū partibus cōtra romanoꝛū ſurrexit imperiū:⁊ laboꝛāti gratiano cōtra alamanos intulit bellū.In talia vero puero ſatis C exiſtēte valētiniano:rerū curā ꝓbus ex cōſule atqꝫ pfectus habebat.Iuſtina vero valētiniana mr̄ cum eſſet arriana viuo qđē marito ledere nō pualuit oꝛthodoxos . Eo moꝛtuo ⁊ filio valde iuuēculo : mediolanū veniēs ambꝛoſio epo erat infeſta:ita vt eū deſtinare iuberet exilio. ¶Theodoꝛicus. ¶Cūqꝫ de eccl'ia iuberet exire ambꝛoſi⁹ ait.Ego ſponte hoc non ago : ne lupis ouiū ſepta contradere [illegible]car aut blaſphemātibus deum:hic ſi placet occide.hoc loco moꝛtē pꝛona ſuſcipio voluntate. ¶Sozomen⁹.

D · ❡Cũqꝫ populꝰ ſingulariter diligẽs
ambroſium reſultaret:ꝛ trahentibus euz
ad exiliuz valde reſiſteret:potiꝰ indigna
ta iuſtina vocauit beniuolum tũc queſto
rem iubens vt velociter proponeret legẽ
que fidem prolataz arimino cõfirmaret.
Cũqꝫ ille hoc agere declinaret: erat eniz
orthodoxꝰ maioribꝰ euz ſingulis inuita
bat. Beniuolus aũt diſcingẽs ſe balteuz
ante pedes auguſte proiecit dicens: non
illũ honorẽ neqꝫ maiorem velle ſe pro im
pietate habere mercedem. Cũqꝫ ille hoc
facere omnimodo refutaſſet: inuẽti ſunt
alij qui nequitie iuſſionibꝰ miniſtrarent.
❡Socrates. ❡Capitulũ.xxi. A

INter hec nun-

tiatur q: gratianꝰ dolo tyrãni
maximi fuiſſet occiſus. Andra
gacius eñ dux maximi in leti
tia portatus vt occideret gratianũ:hmõi
opinionẽ miſit in vulgꝰ quia vxor gratia
ni ſuo viro feſtinaret occurrere i lugduno
gallie ciuitate fluuiũ trãſeunti. Gratianꝰ
aũt credens coniugẽ re vera venire quã
nuꝑ acceperat nõ precauit eius inſidias
ꝛ veluti cecus in foueã in manꝰ hoſtis in
currit. Dũ ergo veniſſet gratianus quaſi
ad vxoris vehiculũ ex improuiſo exiliem
andragaciꝰ gratianuz callidꝰ interemit.
Mortuꝰ ꝫ eſt cõſulatu merobaudis:ꝛ ſa
turnini anno imperij.xv. vite.xx.ꝛquarto
Hoc itaqꝫ facto ad p̃ſens cõtra ambroſiũ
ira iuſtini quieuit. Porro valẽtinianus li
cet inuitus: tempore neceſſitatis flexus
in maximi conſenſit imperio. Tunc pro-
bus metuẽs maximi poteſtatẽ:ab Italia
in illiricũ venit:;et in theſalonica mace-
donie morabatur. ❡Theodoritus.
❡Cũqꝫ audiſſet C maximus q̃ cõtra
ambroſiũ;rurſus magniloquũ p̃dicatorẽ
veritatis agerent;ſcripſit valẽtiniano vt
bellũ qď agebať ꝯ eccľias ſolueretur:mo
nẽs vt paternã nõ amitteret pietatẽ: ad-
ieciti qꝫ etiã minas belli:ꝛ niſi q̇eſceret ver
ba operibꝰ adimpleret. Quãobrẽ ſumẽs
exercitum venit mediolanum vbi tunc il
le degebat. Porro valentinianꝰ agnoſcẽs
eius inuaſionẽ fugit in illiricũ : experimen
to cognoſcẽs q̃ mala matris conſilio ſu-
ſtineret. Porro theodoſiꝰ. D audiẽs
que a iuſtina fuerãt geſta ꝛ a tyrãno ſcri-
pta:fugiẽti valentiniano reſcripſit nõ eſ-
ſe mirandum ſi imperatori quidem ter-
ror:tyranno vero poteſtas accreſceret dũ
imperator pietati rebellis extitiſſet. Ty
rannꝰ aũt ei auxilia cõmodaret:ꝛ ꝓpter-
ea ille quidẽ fugeret nudus: ille vero ar-
mareť verſus nudũ. ❡Socrates. ❡Tũc
igitur theodoſius imperator in maxima
ſollicitudine conſtiturꝰ contra tyrãnum
preparabat exercitum metuens ne quid
etiã cõtra iuniorẽ valentinianum inſidie
tyrannice preualerẽt. Ea tempeſtate etiã
legatio perſarum aderant pacẽ . E pe
tens. Quo tẽpore filius quoqꝫ honorius
ei natus eſt: de vxore placella conſulatu
rithomeri et clearchi nona die ſeptẽbris
menſis quo conſulatu agelius quoqꝫ no
uatianoꝝ ep̃s eſt defunctꝰ. Cap̃.xxij.

SEquẽti vero

cõſulatu archadij auguſti
primo ꝛ baudonis defun-
cto thimoteo alexandrine
ciuitatis ep̃o:theofilus ſu
ſcepit ꝓſulatũ. Poſt annũ vero dinofilo
arrianorũ antiſtite moriẽte: arriani ma-
rinum quẽdã ep̃m ſibimet ordinauerunt
qui tamẽ diu nõ vixit. ſub quo diuiſa eſt
arriana religio. Quo moriẽte dorotheuz
ab anthiochia ſyrie ducẽtes habuerunt
pontificem. ❡Capitulum.xxiij.

Bitur impera-

tor cõtra maximũ feſtinãs cõ-
ſtantinopolim imperatorez fi
lium reliquit archadiũ. Cũqꝫ
theſalonicam veniſſet inuenit Ualẽtinia
ni iudices in maxima triſtitia cõſtitutos
quia tyrãnũ velut imperatorẽ ex neceſſi-
tatis cauſa ſuſceperãt. Theodoſius aũt
aperte quidẽ: nec refutabat nec admitte
bat legationem maximi. Nõ tñ patiebať
ſub tyrãno poſitum imperiũ romanorũ.
Sumẽs ergo cũctũ exercitũ : mediolanũ
tẽdebat vbi erat ꝛ maximꝰ. Interea arria
ni cõſtantinopolim po B ſiti diuer-
ſas opiniões in pp̃ľo ſeminãtes dicebãt
ꝛ exercitũ imperatorẽ amiſiſſe:ꝛ ipſum ty
rãni ducibus ſubiugatum: aliaqꝫ multa
que ſolent inimici voto nequitie iactare:

ita vt crebro hec audiẽtes non opinionẽ
ſed vera iã crederẽt. His ſermonibus ar
rianoꝝ populus inflãmatus ad irratio-
nabilem quedã exarſit audaciã: domũq
nectarij epi cõcremauit cõſulatu theodo
ſij ſcd́o ⁊ cinegij. Ueruꝫ ¶ imperatoꝛ
theodoſius dũ tyrãnũ aggrederetur: co-
gnoſcẽtes maximi milites phiã inſtru-
ctionis imperialis ⁊ ſignoꝝ eius aduen
tũ: nec fame ipſius impetũ ſuſtinere pre-
ualuerũt: ſed apprehẽdentes tyrãnũ vin
ctũ ei ꝓtinus obtulerũt. Qui eoꝝ con
ſulatu peremptus eſt ſeptima ⁊ viceſima
die auguſti mẽſis. Andragatius aũt qui
peremerat gratianũ in vicino fluuio: ſe-
metipſũ ꝓijciẽs expirauit. Tũc igitur im
peratores valẽtinian⁹ ⁊ theodoſius per-
acta victoria venere romã. Erat eñ cum
eis pariter et honorius valde puer. Quẽ
poſt victoriã cõtra maximũ geſtã: ab vr-
be cõſtãtinopolitana theodoſius euoca
uerat ¶ Dumq in romana vrbe mo
rarẽtur feſtiuitates pro victoria celebrã
tes tunc ſuã bonitatẽ circa ſymmacũ ex
cõſulẽ theodoſius imperatoꝛ oſtẽdit. Is
eñ ſymmacus inter ſenatores pcipuus
habebatur: eratq romani eloquij erudi-
tione mirabilis: cuius multi quoq repe
riũtur libri. Scripſit aũt maximi laudẽ
eãq recitauit: vnde poſtea reus maieſta
tis eſſe videbatur. Quãobrẽ mortem me
tuẽs cõfugit in eccleſiã: veruꝫ imperatoꝛ
cũ eſſet perfectiſſime chriſtianitatis: ⁊ nõ
ſoluꝫ ſue fidei ſacerdotes honoraret: ſed
etiã nouatianos q prime eius fidei de-
creta ſeruarẽt: leontio tunc epo romano
eccleſie nouatianoꝝ rogãte beneficiũ cõ
ferẽs: ſymmacũ abſoluit a crimine. Cũq
veniã ſymmacus meruiſſet apologeticũ
ideſt ſatiſfactionalẽ librũ in theodoſio
cõſcripſit imperatore. ¶ Socrates.

¶ Capitulum.xxiiij.

Theodoſius igi
tur imperatoꝛ in romana vrbe
poſitus multũ profuit ciuitati:
alia pbẽdo: alia vtiliter auferẽdo: Duas
tñ res dignas confuſione ꝓhibuit. Erãt
ab initio in vrbe roma domus ingẽti ma
gnitudine fabricate in quibus panis fie
bat q vniuerſe ciuitati miniſtrabat. Ho
rũ mãcipia tpe ꝓcedẽte piſtrina publica
latrocinia eẽ fecerũt. Cũ eñ eſſent mole
in locis ſubterraneis cõſtitute: ꝑ ſingula
latera eoꝝ domuũ tabernas inſtituẽtes:
meretrices in eas ꝓſtare faciebãt: qua-
tenus ꝑ eas plurimos deciperẽt: alios q
pro pane veniebãt: alios q ibi ꝓ luxurie
cupitudine feſtinabãt. Arte nãq mecha
nica in molã de taberna cadebant: ⁊ hoc
patiebãtur maxime peregrini. Et ita fie
bat vt multi vſq ad ſenectutis tẽpus la
borãtes exinde nõ permitterentur exire
eſtimãtibus eoꝝ ꝓpinquis eos eẽ defun
ctos. In hmõi laqueo qdã miles theodo
ſij imperatoris incurrit. Cũq fuiſſet clau
ſus ad molã nec dimitteret exire euagi-
nato gladio ꝓhibẽtes occidit. At illi ter
rore deterriti militem exire dimiſerũt. Hec
agnoſcens imperatoꝛ ⁊ mãcipes ſuppli-
cijs interemit: et ipſa piſtrina funditus
eſſe diſtribuẽda precepit. Aliã rurſus ab
rogauit hu ¶ iuſmodi cõſ̃. Si qua
mulier in adulterio capta fuiſſet: hoc nõ
emẽdabat: ſed potius ad augmẽtũ pec-
cãdi cõtradebat includẽtes eñ eã in an
guſto ꝓſtibulo: ⁊ admittẽtes q cũ ea for
nicaretur hora qua turpitudine miſcebã
tur tintinabula pcutiebãtur: vt eius ſono
illius iniuria fieret manifeſta. Hec au-
diẽs imperatoꝛ ꝑmanere nõ paſſus eſt:
ſed ipſa ꝓſtibula deſtrui iuſſit aliiſq pe
nis adulteratã ſanciuit affligi. His actis
relicto valẽtiniano rome. ipſe cũ honorio
cõſtãtinopolim remeauit ꝯſulatu dacia
ni ⁊ ſymmachi die decima mẽſis nouem
bris. ¶ Theodoricus.

¶ Capitulum.xxv.

Reuertẽte ſiqdẽ
theodoſio ab heſperijs parti-
bus venit ad eũ amphilochi⁹
vir ammirãdus cuius ſepe meminimus
ſupplicãs vt arrianoꝝ cõcilia de ſingu
lis ciuitatib⁹ ꝓhiberet. Uerũ imperatoꝛ
crudelẽ iudicãs eẽ petitionẽ ſpreuit eũ.
Porro ſapiẽtiſſimus amphilochius eo q-
dem tempore tacuit: ſed cauſe remediuꝫ
memorabile preparauit. Poſt aliquot
namq dies ingreſſus palatium: vidẽſq
filium archadium iam imperatorẽ aſta-
re patri theodoſium ſolẽniter ſalutauit

filiū vero nō ei exhibita ſalutatione de-
ſeruit. Uerū imperator credēs oblitū am
philochiū inuitauit vt eū oſculari debe-
ret. At ille. Sufficit inquit ei ꝓprius ho-
nor. Tunc imperator cōtriſtatus/ad ſuā
iniuriā filio factā cōtumeliā iudicauit.
Porro ſapiētiſſimus amphilotius ɔciliū
ſue intētiōis aperuit ⁊ cū clamore dixit.
Uides imperator queadmodū filio tuo cō
tumeliā nō pateris irrogari: crede ergo
⁊ oīm deū ſic abhominari eos q̄ ei⁹ vni-
genitū filiū blaſphemare ɔtēdūt/⁊ velut
ingratos circa ſaluatorē ⁊ benefactorem
habere ſemper in odio. Hoc intelligens
imperator ⁊ geſta ſimul dictaq; mirat⁹/
legē repēte ꝓtulit hereticoꝝ cōcilia ꝓ-
hiberi. ¶Socrates.

¶Capitulum.xxvi.

CIrca hec itaq;
tpa in anthiochia ſyrie pau
lino epō moriēte plebs eius
declinabat oimodo flauia-
nū. Et ꝓpter hoc euagriū ordinauerunt
ſue partis epz. Quo in breui tpe mortuo
alter qdē ī eius loco factus iā nō eſt. Fla
uiano qppe retinēte. Uerū hij q̄ declina-
bāt flauianū ꝓpter iuſiurādi p̄uaricatio
nē ſeorſum ſolēnia celebrabāt. Porro fla
uian⁹ oī virtute curabat: vt eos ſibimet
aggregaret. Quod poſt paululū hoc mō
cognoſcit eueniſſe. Cū damaſus roman⁹
pōtifex ⁊ theophilus alexādrinus indi-
gnarētur circa flauianū nō ſolum ꝓpter
piuriū: ſed et q̄ ipe fuit occaſio vt pp̄lus
fideliū diſcordaret. Poſtea theophilus
a flauiano rogat⁹ miſit yſidoꝝ p̄ſbyterū
vt ɔtriſtatū damaſuz flauiano mulceret
epō dicēs vtilē fore populi ɔcordiā ſi cul
pa iaz facta flauiano remitteretur. Hoc
itaq; mō communione reddita flauiano:
antiochenus populus paulatim concor-
diā reparauit. Arriani vero ab eccleſijs
pulſi in ſuburbanis anthiochenis colle-
ctas agebāt. Inter hec aūt mortuo cyril-
lo hieroſolimorū epō Joānes ī eius ſede
ſucceſſit. ¶Cap.xxvij. A

EO ſiquidez tpe
etiā in alexādria hmōi ſeditio
generata eſt. Preceperat impe-
rator vt ſtudio theophili ī alexādria pa-
ganorū tēpla deſtruerētur. Theophilus
ꝑtāte pcepta ſtuduit paganorū deſtrue-
re miſteria: ⁊ tēplū quidē mithriū purga
uit: ſerapis vero ſubuertit. Uerū mithrie
ſacra vbi homicidia ꝑpetrabāt: publice
patefecit. Serapis aūt ⁊ alioꝝ riſu ple-
na mōſtrauit: iuueſ ꝑ mediā plateā por
tari verenda: q̄ pagani cū maximo hono
re venerabātur. Hec pagani vidētes ma
xime philoſophi iniuriā ferre nequerūt.
vno nāq; impetu ɔtra xp̄ianos facto ne-
ces innumeras perpetrauerūt: reſiſtēti-
buſq; chriſtianis clades hec vſq; ad im-
mēſa bella ꝓceſſit. Mortui deniq; ſunt ī
ea egreſſione paganorū pauci: xp̄ianorū
plurimi ex vtraq; vero parte innumeri
vulnerati. Porro pagani metu principis
poſtq; cede fuerāt ſatiati ꝑ loca ſingula
celabātur. multi quoq; etiam de ciuita-
te fugerūt. Inter quos hallodi⁹/ammo-
niuſq; grāmatici apud quos ego valde
puer cōſtātinopolim legi. Et halladius
qdē ſacerdos iouis eē dicebaꝶ ammoni⁹
vero ſymie. His ita geſtis theophilo in
deſtructione tēploꝝ ſolatia miniſtrabāt
prefectus alexādrie ⁊ dux ordinis milita
ris. Idola ſiqdē deorū cōflabāꝶ ad faciē
das ollas alexādrine eccleſie ad diuer-
ſas vtilitates: cui ab imperatore dij do-
nati fuerāt ad expēſas egētiū. Cū igitur
theophilus oēs cōtriuiſſet deos: vnū tā-
tūmodo reliquit ſymie ſimulachrum: iu
bēs eū publice ꝓponi atq; ſeruari: ne ſe-
quēti tpe pagani negarēt tales ſe ado-
raſſe deos. Quā rē noui ego q̄ grauiter
ferebat āmonius grāmaticus dicēs pa-
ganos nihil tā graue ꝑpeſſos niſi q̄ nō
ɔflatū ē ⁊ ipz: ſz ꝓ deriſiōe vnū illud ydo
lū ſeruaret. halladus aūt gloriabatur di
cēs q̄ in cōgreſſione xp̄ianorū nouē ipſe
peremerit. ¶Sozomenus. ¶Igiꝶ impe
rator audiēs q̄ alexādrie fuerāt ꝑpetra-
ta beatificauit equidē xp̄ianos martyrū
eis palmas attribuēs: eo q̄ ꝓ dogmate
tanta pericula ꝓtuliſſent. Paganis autē
veniā dedit vt eis xp̄ianitatē facile ſua-
deret. Juſſitq; vt tēpla funditus q̄ fuerāt
necis cauſa deſtruerentur. Cuius litere
dū publice lecte fuiſſent: ⁊ chriſtiani pa-
ganos impeterēt terrore ducti cuſtodes

ſerapis fugerūt:ꝛ ex illo tēpoꝛe chꝛiſtia=
ni ea loca tenuiſſe noſcuntur. Olimpius
autem philoſophꝰ ſicut audiui nō ante
multū tēpus lucēte die ꝗ̄ hoc euenit au=
diuit quedā in templo ſerapis. Alleluya
pſallentem B Cumq3 ianuis clauſis
adhuc quietis tpe nullū ibi cōſpiceret:ſ3
tātūmodo vocē pſallētis audiret: cogno
uit ſignū quod eſſet futurum et latenter
egreſſus inuenta naue diſceſſit.

¶ Theodoꝛicus. ¶ Cap.xxviij.

Theophilus
igit alexandriā vrbē ydo=
loꝝ erroꝛe purgauit ꝛ non
ſolū a fundamentis tēpla
ſubuertit: ſ3 etiā fallaciā
ſacerdotū his ꝗ ſeducebantur innotuit.
Erāt enim ſimulachꝛa erea:ligneaq3 in=
tus vacua/ꝛ doꝛſum copulatū ad parie=
tes habētia. vbi qdā foꝛamina relinque
bant ꝛ per abdita aſcendētes ꝛ intrātes
in ſimulachꝛa ꝗ̄ volebāt per eoꝝ oꝛa lo=
quebātur:ꝛ hoc mō ſeducebātur iugiter
audiētes in ſerapidis aūt aſcēdēs tem=
plum vidit ſimulachꝛū quod magnitudi
ne ſua terrebat cōſpiciētes. Referebatur
B etiā ſermo fallax qꝛ ſi qs iuxta eu3
accederet moꝛ terra commoueretur:ꝛ pe
ſtis cunctos inuaderet. Sed hec verba
fabulis anilibus plena cōfidens magni=
tudinem deſpexit velut exanimē. iuſſitq3
alicui habēti ſecurim vt ſerapē foꝛti per
cuſſione cōcideret. Cū3 cecidiſſent cla=
mauerūt omnes illa ſenili fabula foꝛmi=
dātes. Poꝛro ſerapis neq3 doluit (nēpe li
gneus) neq3 vocē emiſit ſicut exanimis.
Cū vero eius abſtuliſſent caput greges
ſoꝛicū exinde cōcurrerūt. Erat eīn habi=
tatio ſoꝛicū egyptioꝝ deus. Tūc eū par
tibus incidētes igne cōcremauerunt:ca
put autem per totam traxerunt vꝛbem.

¶ Socrates. ¶ Capitulum.xxix.

Cumq3 tēplu3
ſerapis nudaretur: inuēte
ſunt litere in lapidibꝰ ſcul
pte:que apud egyptos vo=
cātur ſacre:habebātq3 ipſi
caracteres figurā crucis. Hoc chꝛiſtiani
vidētes atq3 pagani ſinguli coꝝ hoc ſi=
gnum religioni pꝛopꝛie deputabāt. chꝛi=
ſtiani dicebant ſignū eſſe ſalutifere paſ=
ſionis chꝛiſti/pagani vero aliquam cō=
munionē chꝛiſto ꝛ ſerapidi per hoc ſignū
aſſerebant. Interpꝛetes aūt ſignū crucis
inſinuare dicebāt vitā ſuperuenturam.
Quā ob cauſam chꝛiſtiani ad ſummū fa
ſtigiū ſunt euecti. Cūq3 ꝛ per alias lite=
ras que apud eos ſacre dicūtur indica=
retur terminū habiturū ſerapidis tem=
plū:quando caracter crucis apparuiſſet
ꝗ̄ vitam ſuperuenturā ſine dubio decla=
raret:multo plurimi ad chꝛiſtianitatem
feſtinabant ꝛ peccata cōfitētes baptiza=
bantur. Sed ego nō arbitroꝛ ſacerdotes
egyptioꝝ aduētū pꝛediſſe chꝛiſti:ꝛ cru=
cis ſignaculum deſignaſſe. Nam ſacra=
mentum aduentus domini a ſeculis ꝛ a
generationibus fuit abſconditum ſicut
dicit apoſtolus:et latuit pꝛincipem ne=
quitie dyabolu3:multo magis famulos
eius ſacerdotes egyptioꝛum. Sed diui=
na pꝛouidentia hoc pꝛeſtruxit:vt in lite=
rarum fieret queſtione quod etiā in apo
ſtolo paulo monſtratum eſt. Nam et ille
ſancto ſpiritu ditatus multos athenien=
ſium duxit ad fidē qn̄ ea que in ara erāt
ſcripta ſenſu pꝛopꝛie narrationis expo=
ſuit/niſi foꝛte quis dicat qꝛ etiam in ſa=
cerdotibus egyptioꝛum operatus fuerit
deus ſicut in balaā ꝛ in caypha3 ꝛ illi pꝛo
phetaſſe referūtur. ¶ Theodoꝛicus.

¶ Capitulum.xxx. A

Non eſt itaq3
facile hominibus vniuer
ſas vitare hoſtis inſidias
Nam dum quiſpiam libi
dinis effugerit paſſionem
incurrit in auaritiā. Qua declinata inui
die fouea pꝛeparatur. Hanc ſi tranſcen=
derit vitium furoꝛis incurrit ꝛ alios plu
rimos ponit laqueos inimicus quo cape
re poſſit incautos:ꝛ coꝛpoꝛis quidē paſ=
ſiones h3 facile miniſtrātes vt animam
poſſit occidere. Sed mēs diuino ſolatio
vigilās:machinationū eius deſtruit ar=
gumenta. Humana nāq3 natura partici
patus theodoſiꝰ imperatoꝛ habuit paſ=
ſionū quoq3 communionem:iuſtoq3 furo
ri immenſam permiſcens crudelitatem:

iniuſtam operatus eſt paſſioneȝ. Quam
rem narrare neceſſariuȝ eſt ⁊ ꝓ vtilitate
legentiũ ⁊ pro memorabili virtutum opi
nione. Theſſalonica ciuitas eſt grandis
⁊ populoſa in qua dum fuiſſet orta ſedi-
tio quidã iudicũ lapidati ſunt atq; truci
dati. Hinc indignat⁹ theodoſius iracũ-
die non refrenauit infirmitatẽ: ſed iuſſit
iniuſtos gladios ſuper oẽs euaginari ⁊
vna cum nocẽtibus innocẽtes interimi.
Septẽ milia etenim hoĩm ſicut fert̃ occiſi
ſunt nõ ꝑcedẽte iudicio ſed tãq̃ in meſſi
bus oẽs ſimul occiſi ſunt. Hmõi cladem
plenã valde gemitibus audiẽs ambro-
ſius. cũ princeps mediolanũ veniſſet ⁊ ſo
lenniter in ſacrũ voluiſſet intrare tẽplũ:
occurrit foris ad ianuas: ⁊ ingredientem
his ſermonibus a ſacri liminis inceſſu
prohibuit. Neſcis imperator perpetra-
te a te necis quam ſit magnitudo: neq;
poſt cãm tãti furoris mẽs tua molẽ pre-
ſumptionis agnoſcit: ſed forte recogni-
tionẽ peccati ꝓhibet ptãs imperij. De-
cet tamẽ vt vincat ratio poteſtatẽ. Sciẽ-
da quippe natura eſt: eiuſq; mortalitas
atq; reſolutio ⁊ puluis ꝓgenitorꝝ ex quo
facti atq; rediẽdi ſumus: ⁊ nõ flore pur
pureo cõfidẽtẽ infirmitates operati cor
poris ignorare. Coequaliũ hominũ prin
ceps es o imperator ⁊ conſeruorũ. Unus
enim eſt omnium dominus rex omniũ ⁊
creator. Quib⁹ igitur oculis aſpicies cõ
munis domini templum? quibus palpa
bis pedibus ſanctuȝ illius pauimentũ?
quomodo manus extẽdes: de qb⁹ adhuc
ſanguis ſtillat iniuſtus? quomodo hmõi
manibus ſuſcipies ſanctuȝ dñi corpus?
qua preſumptione ore tuo poculum ſan
guinis precioſi ꝑcipies: dũ furore ſermo
nũ tãtus iniuſte ſit ſanguis effuſus? Re
cede igit̃ recede: ne ſecũdo peccato prio
reȝ neqtiã augere cõtẽdas. Suſcipe vin-
culũ quo te oĩm dñs nũc ligat: eſt eñ me
dicina maxima ſanitatis. His ſermoni-
bus imperator obediẽs: erat enim diui-
nis eruditionib⁹ enutrit⁹ ⁊ aperte ſciẽs
q̃ ſunt ꝓpria ſacerdotuȝ q̃ regũ: gemẽs ⁊
defiens ad regalia remeauit. Cũq; octo
mẽſiuȝ cõtinuorũ tranſiſſet tẽpus: ꝓpin-
quauit natiuitatis ſaluatoris noſtri fe-
ſtiuitas. Imperator autem lamentatio-
nibus aſſiduis in palatio reſidẽs conti-
nuas lachrymas inceſſabiliter expẽde-
bat. Ingreſſus aũt rufinus tũc magiſter
⁊ ſingularẽ apud principẽ habens fidu-
ciã: ⁊ vidẽs principẽ in lamẽtatione pro
ſtratũ: acceſſit vt lachrymarꝝ cauſas in-
quireret. At ille amariſſime ingemiſcẽs:
⁊ vehemẽtius lachrymas fundẽs: tu in-
quit rufine ludis ⁊ mea mala nõ ſentis?
Ego aũt lamentor ⁊ gemo⁹ calamitatem
meam: qr ſeruis quidẽ ⁊ mendicantibus
aperta ſunt tẽpla dei: ⁊ ꝓpriũ dñm ingre
dientes licẽter exorãt: mihi vero ingreſ-
ſus ad eum nõ eſt. Inſuper etiã celi ſunt
mihi clauſi. Hec dicẽs verba ſingula ſin-
gultib⁹ irrũpebat. Rufinus vero. Curro
inqt ſi tibi placet: põtificiq; precib⁹ per-
ſuadeo vt ſoluatur vinculum qđ ligauit.
At imperator. Nõ inquit ſuadebis am
broſio. Noui ego decretũ illius eẽ iuſtũ:
neq; reuerebit̃ imperialẽ potẽtiã vt legẽ
poſſit preuaricari diuinã. Cũq; rufinus
verbis plurimis vteret̃ ⁊ ꝓmitteret am-
broſiũ eſſe flectendũ: imperator eũ per-
gere cum feſtinatione: precepit ipſe vero
ſpe data poſt paululũ eſt ſecutus credẽs
rufini ꝓmiſſionibus. Porro vir mirãdus
ambroſius mox vt vidit rufinũ ait. Im-
pudẽtiã canũ imitatus es o rufine/ tãte
veȝ necis auctor exiſtẽs/ pudorẽ ex frõte
detergẽs nec erubeſcis nec metuis ꝯtra
ymagineȝ latrare diuinã. Cũq; rufinus
ſupplicaret ⁊ imperatorẽ diceret eſſe vẽ
turũ ſuperno zelo accẽſus ambroſi⁹ ait.
Ego vero eũ inqt rufine ꝑdico: qm̃ eũ in-
gredi ſacra limina ꝓhibebo. Si vero im
ꝑiũ in tyrãnidẽ mutabit: necẽ libẽter et
ego ſuſcipio. Hec ⁊ alia plurima rufinus
audiẽs annũtiauit imperatori votũ an-
tiſtitis monẽs ne de palatio forte ꝓcede
ret. At imperator in media iam platea
cognoſcẽs pergo inquit ⁊ iuſtas in faciẽ
ſuſcipio contumelias. Cũq; ad ſacra li-
mina perueniſſet in ſanctam quidem ba
ſilicam non preſumpſit intrare/ ſed ve-
niẽs ad antiſtẽ ⁊ inueniens eũ in ſaluta-
torio reſidẽtem ſupplicabat vt eius vin
cula reſolueret. At ille tyrannicam dicẽ-
bat eius preſentiaȝ ⁊ contra deum veſa-
nire theodoſiũ eiuſq; calcare leges. Ue-
rum imperator. Nõ inquit inſurgo ad-

uerſus eccleſiaſticas ſanctiones/nec ini
que ingredi limina ſacra contẽdo:ſed te
ſoluere mea vincula depoſco/⁊ commu-
nis domini pro me exorare clementiam:
nec mihi ianuam claudi quam cũctis pe
nitentiam agentibus dominꝰ noſter ape
ruit. Tunc antiſtes Quam inquit peni-
tentiam oſtendiſti poſt tantas iniquita-
tes? Quibꝰ medicaminibus incurabilia
vulnera plagaſqꝫ curaſti? At imperator.
Tuũ inqͭ opus eſt et docere et medica-
mina tẽ B perare:meũ ꝑo oblata ſu
ſcipere. Tũc ſanctus ambroſiꝰ. Quoniaꝫ
furori inquit tuum iudicium cõmiſiſti:et
non ratio protulit ſententiaꝫ ſed potius
iracundia ſcribe legem que decreta furo
ris euacuet vt triginta diebus ſententia
necis atqꝫ proſcriptionis in literis tan-
tummodo maneat et iudicium rationis
expectet. Quibꝰ trãſactis diebꝰ ira vide
licet iã ceſſante rõ cauſam iudicãs/apđ
ſemetipſam que cognouerit ſub veritate
diſponat. In his eñ diebꝰ agnoſcet an
iuſta ſit quã ꝓtuleris aut iniuſta ſenten
tia Et ſiquideꝫ ratio probauerit iniuſta
que ſunt prolata/diſrumpet. Si vero iu-
ſta:firmabit. Dierum vero numerus ad
hec examinanda ſufficiet Hãc ammoni
tionem imperator animo libenti ſuſci-
piens et optimum eſſe confidẽs legẽ con
ſcribi repente precepit:⁊ proprie manus
literis cõfirmauit. Quo facto vinculum
eius ſoluit ambroſius Que lex hactenus
obſeruatur. Eſt enim hmõi. Imperator
gratianꝰ:vãlẽtinianꝰ et theodoſiꝰ augu
ſti:flauiano:p̃fecto p̃torũ illirici. Si vin-
dicari in aliquos ſeuerius contra noſtrã
conſuetudinem pro cauſe intuitu iuſſeri
mus: nolumus ſtatim eos aut ſubire pe
nam aut excipere ſententiam ſed p dies
triginta ſuper ſtatu eorum ſors et fortu-
na ſuſpenſa ſit. Reos ſane accipiat vin-
ciatqꝫ cuſtodia et excubijs ſolertibus vi-
gilanter obſeruet. Sic igitur ſacratiſſi-
mus imperator ingredi limina p̃ſumẽs
non ſtans domino ſupplicauit neqꝫ ge-
nua flexit ſed pronus in pauimẽto iacẽs
dauiticã proclamauit vocem. Adheſit
pauimẽto aia mea viuifica me ſecunduꝫ
verbum tuũ. Manibus aũt capillos euel
lens/frõtẽqꝫ ꝑcutiẽs ⁊ pauimẽto lachri-
marũ guttas aſpergẽs veniã impetrare
poſcebat Cũqꝫ tẽpus accederet quo mu
nus C ad altare ſolebat offerre: ſur-
gẽs cũ lachrimis eſt ingreſſus. Cũ vero
obtuliſſet ſicuti ſolitꝰ erat intra cãcellos
ſtetit. Rurſus aũt ambroſiꝰ non quieuit.
ſed differentiã locorũ edocuit. Et primo
quidẽ requiſiuit qđ ibidẽ expectaret: im
peratore dicente ſuſtinere ſe ſacrorũ per
ceptionem miniſteriorũ/per archidiaco
num remãdauit. O imperator interiora
loca tantum ſacerdotibus ſunt collata:
que ceteri nec ingredi nec cõtingere per
mittũtur. Egredere igitur ⁊ hanc expe-
ctationẽ cũ ceteris habe communẽ:pur-
pura namqꝫ imperatores:nõ ſacerdotes
facit. Tũc fideliſſimus imperator etiam
hanc traditionem animo gratanti ſuſci
piens remandauit. non audacie cauſa in
tra cancellos manſi/ſed in conſtantino-
politana vrbe hanc conſuetudinem eſſe
cognoui. Unde ago gratias pro huiuſ-
modi diſciplina Tali ergo tãtaqꝫ et pre
ſul et imperator:virtute clarebant. Ego
nãqꝫ vtriuſqꝫ opus animiror/illius fidu
ciam:huius autem obedientiam. Illius
zeli feruorem:huius fidei puritatẽ. Por-
ro regulas pietatis quas a magno ſacer
dote percepit:etiã reuerſus in conſtanti
nopolitana vrbe ſeruauit. Nã dũ feſtiui
tatis tẽpore ad eccleſiã ꝓceſſiſſet:oblatis
in altare muneribꝰ mox egreſſus eſt. Cũ
qꝫ nectariꝰ tũc p̃ſul ecc̃ie mandaſſet: cur
intus ſtare noluiſſet mandauit princeps
Uix inqͭt potui diſcere q̃ differẽtia ſit im
peratoris ⁊ ſacerdotis/vix eñ inueni ma
giſtrũ. Ambroſiũ nãqꝫ ſolum noui digne
vocari pontificem: Tantũ itaqꝫ prodeſt
increpatio a viro virtutibus florẽte pro
lata. ¶ Theodoricus. ¶ Capitu. xxxi.

HAbebat igitur
imperator ⁊ aliam vtilitatis
occaſionem per quam de bo
nis opibus triũpharet. Cõ-
iũx eñ eiꝰ diuinis legibꝰ cũ ſepiꝰ ammo
nebat:ſeipſam tamẽ perfecte prius eru-
diens. Non enim regni faſtigijs eleuata
eſt ſed potiꝰ diuino amore ſuccenſa. Bñfi
ciũ nãqꝫ magnitudo magis ei deſideriũ
benefactoris adhibebat. Repente namqꝫ

vt venit ad purpuram claudorũ atq3 de-
biliũ maximaz habebat curã:nõ ſeruis:
nõ alijs miniſtris vtens ſ3 p ſemetipſam
agens et ad eoꝝ habitacula veniens:et
vnicuiq3 qđ opus haberet prebens. Sic
etiam et per eccleſiarũ xenodoxia diſcur
rens ſuis manibus miniſtrabat infirmis
ollas eoruz tergens:ius guſtans offerẽs
coclearia:panez frangens ciboſq3 mini-
ſtrans calicem diluens et alia cuncta fa
ciẽs que ſeruis ⁊ miniſtris mos eſt ſolen
niter operari.Illis autem qui eam de re
bus talibus nitebantur prohibere dice-
bat.Auruz diſtribuere opus imperij eſt.
Ego autem pro ipſo imperio hoc opus
offero:bona mihi oia cõferẽti Maz viro
ſuo ſepe dicebat Oportet te ſemp mari-
te cogitare qđ duduz fuiſti:quid mõ ſis
Hec ſi ſemp cogitaueris:ingrat⁹ benefa
ctori nõ eris Sz imperiũ qđ ſuſcepiſti le
galiter gubernabis:et harũ rerũ placa-
bis auctorẽ.His ergo ſermonibus velut
optimã quãdã vtilitatẽ:ꝟtutiſq3 abũdã
tiã cõiugi ſuo ſermonibus offerebat.

℄Capitulum.xxxij. A

H Ec itaq3 añ ma
ritum defuncta eſt. Poſt ali-
quãtũ vero tẽpus mortis ei⁹
aliqđ tale ꝑuenit:qđ maximũ
amorẽ quẽ habuit circa eã iperator oſtẽ
dit.Coact⁹ itaq3 theodoſi⁹ plurimoꝝ cõ
tinuatione bellorũ quãdã illationem no
uam impoſuit ciuitatib⁹ Anthiochena
vero ciuitas nouum vectigal ferre non
potuit/ſed videns populus ſuſpendi di-
uerſos egit:qđ vulg⁹ ſolet occaſionẽ ſedi
tiõis inueniẽs.Deponẽtes eñi ymaginẽ
ornatiſſime placelle(ſic eñi auguſta fue-
rat vocitata)ꝑ oẽm traxere ciuitatẽ.Hec
audiẽs imperator ⁊ indignat⁹/ abſtulit
priuilegia ciuitatis ⁊ vicine vrbi.i.laodi
cie tradidit principatũ credẽs hinc ma-
xime anthiochenos affligere. Poſt hec
aũt incẽdere ⁊ deſtruere atq3 ad inſtar vi
coꝝ anthiochiã redigere minabat. Am
miniſtratores aũt locoꝝ etiã quoſdã cõ
prehẽſos interemerũt:añq3 hãc preſũ-
ptionẽ cognoſceret imperator. Hec igit
oia imperator qđẽ precipiebat B nõ
tñ ſiebã:(prohibẽte lege quã ꝑferri fecit
ambroſius(Cũ igit veniſſent q̃ portabãt
minas imperatoris: hellebichus magi-
ſter militũ ⁊ ceſari⁹ magiſter officiorum
erãt oẽs ſub formidine conſtituti. Porro
viri heremũ habitãtes ꝟtutis ꝓpugna-
tores multi ſcꝭi ⁊ optimi viri plurima mo
nita ſimul ⁊ preces eis q̃ a principe miſſi
fuerãt offerebant. Macedonius aũt vir
ſanctus C nihil hui⁹ vite ſciens:ſed
etiã diuinorũ librorũ penit⁹ inexpert⁹ in
ſummitatibus habitãs mõtiũ noctibus
ac dieb⁹ ſaluatori oĩm puras offerẽs pre
ces.nõ imperatoris indignatiõe permo
tus/nõ iudicũ ab eo miſſorũ/i media ci-
uitate vtriuſq3 clamidem cõprehendens
ab equis ſuis vt deſcẽderent imperabat
At illi paruũ ſenẽ pãnis obſitũ viliſſimis
intuẽtes primitus indignati ſunt. Cum
vero quidam obſequia perhibentiũ vir-
tutem viri illius indicaſſent:repente ab
equis exiliẽtes ⁊ genua tenẽtes ei⁹ veniã
ſimpliciter implorabant.At ille ſapiẽtia
diuina repletus hec eis verba locut⁹ eſt.
O amici dicite iperatori Nõ es impator
ſolũmõ ſ3 etiã hõ.Noli itaq3 reſpicere ſo
lum imperium:ſed cõſidera quoq3 natu-
rã Nam cũ ſis homo eiuſdẽ nature ho-
minibus cognoſceris impare:⁊ ſcḋm yma
ginẽ diuinã atq3 ſiſitudinẽ hoĩm creatu
ra natura eſt.Noli igit crudeliter atq3 ſe
uiſſime dei imaginem necibus ſubiuga
re.Irritas etenim creatorem/ dum illi⁹
punis ymaginem. Illud cõſidera: quia
tu ipſe tantum propter ereã contriſtaris
ymaginem.Quãtũ eñi differat inanima
ta res aĩate viuẽti atq3 rõnali/cũctis ſen
ſuz habẽtibus eſt aptũ.Inſup etiã illud
cõſideret q2 nobis quidẽ facile eſt ꝓ vna
ymagine plurimas ereas ꝑparare. At il
li oĩno difficile vel vnũ capillũ reſtituere
peremptoꝝ.Hec audiẽtes illi principiq3
mãdantes:flãmã iracũdie penitus extin
xerunt.Qui ꝓ terroribus ſatiſfactionem
reſcripſit:⁊ cauſam indignationis inno-
tuit.Nõ inq̇t oportuerat me peccãte mu
lierẽ oĩ fauore digniſſimã poſt mortẽ tã-
tã cõtumeliã ſuſtinere.Aduerſuz me nã
q3 furore indignantes decebat armare.
Adiecit etiã q2 tribularetur ⁊ ingemiſce
ret eo ꝙ audiſſet aliquos a iudicib⁹ in-
teremptos. ℄Capitulum.xxxiij.

Fideliſſimꝰ igitur imperator tūc cōtra errorē paganoꝝ ſuum tranſtulit ſtudiū:legeſqꝫ cōſcripſit precipiēs ydoloꝝ tēpla ſubuerti. Cōſtātinꝰ eni maximꝰ oī fauore laudādus: ꝙ primꝰ pietate ornauit iperiū:demonibꝰ qdē ſacrificare oibus interdixit nō tamē eoꝝ tēpla deſtruxit:ſꝫ inacceſſibilia eſſe pcepit. Cuius filij paterna veſtigia ſunt ſecuti. Julianꝰ aūt renouauit impietatē⁊ flāmā veteris ſeductionis accēdit. Porro iouinianus imperio ſumpto rurſus immolatiōes ꝓhibuit ydoloꝝ. Ualentinianꝰ aūt maior hmōi legibꝰ vſus gubernauit europā Porro valēs oibus quidē alijs conceſſit vt regiones ſuas colerent ſicut:vellēt. Jllos ſolos impugnās ꝙ ꝓ apoſtolicis dogmatibus decertabāt. Oī ſiquidē tp̄e eiꝰ imperij ⁊ ad aras ignis accendebat⁊ libamina atqꝫ ſacrificia ydolis offerebant. Sed ⁊ ꝑ publicas feſtiuitates: ꝑ plateas agebāt ⁊ orgia dyoniſij celebrabāt ⁊ cū ſacris currebāt canes eius cerātes furētes atqꝫ bacātes ⁊ agētes oia ꝗ nequitiā ꝓprij doctoris inſinuāt. Hec oia theodoſius inueniens fideliſſimꝰ imperator radicitus euulſit et obliuioni contradidit. ¶ Capitulum.xxxiiij.

Primꝰ igitur alioꝝ marcellus epiſcopꝰ lege pncipis ꝓ armis vſus ꝓprie ciuitatis tēpla deſtruxit. De fiducia diuina nō de hoim virtute pſumēs. Qđ opꝰ dignū memoria:narrare nō ſileam. Defuncto iohāne apamie ciuitatis epō marcellus vir ſanctiſſimꝰ ordinatꝰ eſt feruens ſpū ſcđm apoſtolū. Jnter hec venit prefectus orientis apamiā duos:millenarios cū ſubiectis habēs. Quo facto:ppl's militari timore pterritus eſt. Ubi dū eſſet tēplū iouis valde pcipuū ⁊ ornamētis plurimis variatū cū pfectus deſtruere nitebat. Uidēs aūt forte nimiū edificiū ac robuſtū impoſſibile iudicauit hoibus lapidū iūcturas ⁊ cōmiſſiōes poſſe diſſoluere. Erāt eni ingētes ⁊ alterutris inligati: inſuper ⁊ ferro plumboqꝫ cōiūcti. Porro marcellus puſillanimitatē pfecti vidēs: eū:quidē miſit ad alias ciuitates. Jpe vero ſupplicabat deo vt tēpla deſtruēdi preberet occaſionē. Jnter hec venit quidam ſpōte diluculo nō ſtructor nō lapidū ſector neqꝫ alteriꝰ cuiuſcūqꝫ peritꝰ artis/ ſed lapides ferre ⁊ ligna in humeros cōſuetus: Js ergo accedēs ꝓmiſit facile tēplū eē ſoluendū:ꝙ tantūmō acciperemercedē poſcebat artificum. Cūqꝫ hoc ſetūs pōtifex ꝓmiſiſſet hoc ille machinatꝰ eſt. Coherebat eni tēplo in altitudine cōſtituta ex quatuor lateribꝰ porticus: erātqꝫ colūne ingētes ⁊ altitudinē tēplo habentes equalē. Singularū vero circulꝰ colūnarū erat ſexdecim cubitoꝝ. Porro nature petre fortiſſime ꝙ nō facile qbuſlibet ferramētorū generibꝰ rūperet. Harū itaqꝫ tres ꝑ circuitū ſuffodiēs/⁊ ſub eaꝝ baſibus fortia ligna ſupponēs immiſit ignē. Quo facto nō poterat ligna naturaliter ignis accēdere. Demō etenī qdā teterrimus apparuit ꝙ flāmā vires ſuas prohibebat operari. Cūqꝫ frequēter hoc facerēt⁊ molitionē ſuā explere nō poſſent: nūtiauerūt hoc pōtifici meridie dormiēti. At ille repēte ad eccleſiā cōcurrēs⁊ aquā in vaſculo portari precipiēs quā poſuit ſub altare. Jpſe vero in pauimēto proſtrata frōte clemēti dñō ſupplicabat ne amplius tyrannidē demonis vllā pateretur habere fiduciā ſed vt infirmitatē illius enudaret:⁊ ſignū proprie virtutis oſtenderet ne magis ex hoc infidelibus exultatiōis occaſio naſceret. Hec dū dixiſſet facto ſignaculo crucis in aqua quendam dyaconē ſuū equitiū fide ⁊ zelo munitū ſumere iuſſit aquā/⁊ velociter currere et cū fide aſpergere:ignēqꝫ ſupponere. Qđ dū fuiſſet factū demō effugit non ferens aq̄ virtutē. Jgnis aūt velut oleū habuit illius aque naturā:cōprehēſaqꝫ ſunt ligna ⁊ repēte cōſumpta. Colūne vero ſuffulture ſolatio nudate:⁊ ipſe ceciderunt et alias duodecim vna traxerūt. Tū latus qđ coherebat tēplo violētia ruine depoſitū eſt. Sonus aūt totā cōcutiēs ciuitatē cūctos fecit ibi cōcurrere. Et dū inimici demonis aperte cognouiſſent fugā in diuinis laudibꝰ ora ſoluebant. Sic eni ⁊ alia tēpla ſacratiſſimus pōtifex ille de-

ſtruxit. Qui ⁊ victoribus ſcribebat martyribus ⁊ reſcripta ſuſcipiebat ⁊ nouiſſimo etiam ipſe martyrio coronatus eſt.

¶ Socrates. ¶ Capitulum. xxxv.

HOc itaq; tẽpore placuit vt preſbyteri qui erãt ſuper penitẽtes cõſtituti remouerẽtur ꝓpter hmõi cauſas. Ex quo nouatiani ab eccleſia ſunt dimiſſi ⁊ cũ his q̃ deliquerãt ſub perſecutionibus imperatoris decij cõicare nolẽtes ex illo epi pro eccleſiaſtica regula preſbiterũ ſuper penitentes eſſe conſtituerũt.

¶ Sozomenus. ¶ Qm̃ omnino nõ peccare diuinũ ⁊ vltra humanã naturã eſſe cognoſcit. Peccãtibus aũt penitẽtiã agẽtibus veniã de⁹ dari ꝑcepit. Qui vero cõfiteri refugiũt maius peccatorum onus acquirunt. Propterea viſum eſt antiq̃s põtificibus vt veluti in theatro ſub teſtimonio eccleſiaſtici populi delicta pandant. Et ad hãc cauſaꝫ pſbiterũ bone cõuerſatiõis ſeruantẽq; ſecretũ ac ſapiẽtẽ virũ ſtatuerũt. Ad quẽ accedẽtes hi q̃ delinquebãt delicta ꝓpria fatebant. At ille ſcdm̃ vniuſcuiuſq; culpã indicebat ⁊ mulctã. Qd etiã hactenus diligẽter in occidentalib⁹ ſeruat eccleſijs: ⁊ maxime apd romã vbi etiam locus eſt cert⁹ penitẽtiũ. Stantes enim rei ⁊ velut in lamẽtationibus conſtituti. Dum eñ ſacra celebratio fuerit adimpleta: illi cõmunionẽ nõ percipientes cũ gemitu ⁊ lamentatione ſemetipſos in terra proſternunt. Ad quos concurrens epiſcopus et ipſe cum lacrimis gemitu ſpũali proſternit ⁊ oĩs eccleſie plebs fletibus inundat. Poſt hoc aũt prior ſurgit eps ⁊ eleuat iacẽtes a terra Tũc cõpetenter pro penitentibus facta oratione dimittit oẽs. At illi afflicti oib⁹ ſpõte vacantes ⁊ aut ieiunijs: aut abſtinentia lauachri/aut ſuſpenſione ciborũ: aut rebus alijs que iubentur expectant commune tempus quod decreuit epiſcopus. Cõſtituto vero tempore velut quoddã debitũ exſoluentes afflictione peccatum curati cum populo communiõe participant. Hec ergo antiquitus romani pontifices vſq; ad noſtrum conſeruauerunt tempus. Porro conſtantinopolim preſbyter ſuper penitentes fuit vſq; ad illud tẽpus: quo quedã mulier nobiliſſima dum peccata ſua fuiſſet confeſſa ⁊ ei a preſbytero preceptũ vt ieiunaret ⁊ deo operibus ſupplicaret dum hoc ſeruaret crebrius in eccleſia cum dyacono ſe concubuiſſe cõfeſſa eſt. Hoc dũ popul⁹ agnouiſſet/ſeuiebat ſup ſacerdotes quaſi per eos facta fuiſſet iniuria eccleſie. Tũc nectarius epiſcop⁹ remouit dyaconum ſceleratum: ⁊ quibuſdã ſuadẽtib⁹ vt ſingulos ad communicandum iudicio conſciẽtie ſue relinqueret: etiam preſbyterũ nequaq; ſuper penitentes eſſe precepit. Et ex illo antiquitatis conſuetudo ſublata eſt dum vt arbitror maiora peccata pro pudore confeſſionis et ſubtilitatẽ examinantium patrarentur.

¶ Socrates. ¶ Capitulum. xxxvi. A

DIgnum itaq; iudico non tacere q̃ apud alios geſta ſunt idẽ apud arrianos: nouatianos macedonianos: et eunomianos. Eccl'ia nãq; diuiſa erat ⁊ apd ſemetipſos ſinguli cõgregabãtur. Queadmodũ eñ ⁊ ꝑ q̃bus cauſis diuiſi ſunt ſermone ꝓcedẽte narrauimus. Hoc aũt ſciẽdum ⁊ q imperator theodoſi⁹ nullũ hoꝝ perſequebat ꝑter eunomiũ q̃ cõſtãtinopoli collectas in domo faciebat ⁊ cõſcriptos a ſe libros recitabat/ita ei⁹ doctrina multi corrũperentur. Pro qua cauſa
B eũ mulctauit exilio: nullũq; aliũ fatigauit neq; ſibimet cõmunicare cõpulit ſed ſingulos per loca ꝓpria collectas celebrare permiſit: et cultum tenere chriſtianitatis ſicut ꝑcipere potuit et alios q̃dẽ ꝑmiſit foris ciuitatẽ oratoria fabricare. Nouatianos aũt cõcordes fue fidei intra vrbẽ eccl'ias habere cõceſſit. De q̃bus pauca dicenda ſunt. Quadraginta annis agelius preſul fuit a tẽporibus cõſtãtini vſq; ad annũ ſextum theodoſij. Qui cũ veniſſet ad mortẽ ſiſiniũ preſbyterũ ordinauit epiſcopũ virũ eloquẽtiſſimũ ⁊ a maximo philoſopo vna cũ iuliano iperatore literis eruditũ. Cũq; ppls nouatianorũ culparet ordinationem cur non martianũ potius ordinaſſet per quẽ

ſub valente nouatiani ſine perſecutione manſiſſent: tūc agelius populi volēs placare triſticiā etiā marcianū ordinauerūt epm. Et cum melecius habuiſſet in eccleſiā pceſſit ſermonem fecit dicens. Marcianū habetis poſt me: poſt marcianū ſoſiſiniū. Poſt paucos ſo dies defunctꝰ eſt. Sub epatu vero marciani etiā corū eccleſia ex huiuſmodi cauſa diuiſa eſt.

¶Capitulum.xxxvij. A.

Sabbacius ꝗdā ex iudeo factus chriſtianus: & a marciano ad preſbyteratus honorē prouectus nihilominꝰ ſecte iudaice ſeruiebat. Cū quo ſcelere ambiebat epatum. Aſſumēs ergo ſui deſiderij cōſcios duos preſbyteros theoctiſtū & machariū nouitatē feſtiuitatis paſchalis ſub valētē imperatore conſtitutā in vico phrygie pazo defendere nitebatur. Et primū quidem quaſi p eccleſie integritate cuſtodiēda dicebat nō eſſe dignos quoſdā participatione ſacramentorꝫ. Procedēti vero tēpore manifeſtatus eſt dum collectas pprias celebraret. Inter hec marcianꝰ cognoſcens eius errorem & ordinatiōis ſue culpā: qm vane glorie homines preſbyteros ordinauerat/cū gemitu dicebat melius fuiſſe ſup ſpinas ponere manꝰ ſuas ꝙ ſabbaciū ordinaſſe preſbyterū. Proinde ſynodum in ſagario bithinie nouatianorum fecit epm. Quo cōgregati euocauerūt eos vt corā ſynodo cauſas diſſenſionis ſue pponerent. Cūqꝫ ſabbatius diſcordiā feſtiuitatis paſchalis ſuā diceret eſſe triſtitiā: & oportere vt ſecundum iudeorꝫ obſeruationē eā celebrari firmaret ſicut in pazo fuerit conſtitutū: eſtimātes epi qm pter ambitum ſabbatius talia perpetraret: iuſiurādum ei impoſuerunt quia nunqꝫ deſideraret epatū. Quo iurante regulā de paſche feſtiuitate protulerunt/qua ſingulis liceret quo vellēt celebrare paſcha: nec pter diſcordiam feſtiuitatis diuiderent eccleſiam. Cū antiqui eccleſijs primis licet diſcordātes de tali feſtiuitate communicaſſent/tamē alterutris & nouatiani in regia vrbe roma conſtituti nunqꝫ fuiſſent ſecuti iudeos ſꝫ ſemper poſt equinoctium celebrarēt paſcha. Cum hec ab eis tunc fuiſſet regula definita: ſabbatius iuramentis obſtrictꝰ ſi qn paſchalis feſtiuitas diſcordaret ille apud ſemetipſum pcedentius ieiunabat. et notanter ſolēnem diez paſche ſabbati celebrabat & rurſus cū omnibꝰ in eccleſia cōueniebat & myſterijs fruebatur. Hoc ergo multis annis faciens latere nō potuit. Quapropter quidā ſimpliciūꝫ maxime frigiū & gallatorꝫ ex hac re iuſtificari credētes zelabātur eū & paſcha cū illo celebrabāt. Sꝫ ſabbatius poſtea & remotas collectas faciebat: paruiqꝫ pendens iuſiurandum ſuorum ſequacium ordinatur epiſcopus.

¶Capitulum.xxxviij.

Ed mihi non videtur hmōi viros de feſtiuitate paſche rōnabiliter cōtendiſſe neqꝫ iſtos q nūc ſequūtur iudeos. Nō enī mēte pceperūt: qz iudaiſmo in xpianitatē mutato illa ſubtilia & figuratiuā legis moſaice quieuerūt: qđ hinc apparet iudaizare. Nāqꝫ nulla gens chriſtiana percepit legē. E diuerſo aūt etiam apls contradixit: nō ſolū circūciſionem prohibens: ſed etiā de feſtiuitatibꝰ cōtētiones abijciendas monens. Scribens enim ad galathas ait. Dicite mihi qui ſub lege vultis eſſe: legem non audiſtis? Et hinc pauca loquens ſeruum oſtendit populum iudeorum et in libertatem vocatos qui accedunt ad chriſtum. Monet etiam nullatenus obſeruandos dies & menſes et annos. Coloſſenſibus autem ſcribens magna voce clamabat vmbram fuiſſe obſeruationes antiquas. Quapropter inquit nullus vos iudicet in cibo aut potu aut in parte feſtiuitatis aut initio menſis: aut ſabbato que ſunt vmbra futuri. Et ad hebreos idez apoſtolus dicit. Mutato enim ſacerdotio neceſſario legiſmutatio fuit. Non igitur apoſtolus nec euāgelia accedentibus ad predicationem iugum ſeruitutis impoſuerunt: ſed feſtiuitatem paſche et alias celebritates honorandas eſſe dixerunt. Quapropter qm diligūt hoies huiuſmodi celebritates eo quod in eis laboribus requieſcunt: ſin-

ſulli per prouincias ſicuti voluerunt me
moriã ſalutaris paſſionis antiquitus ex
quadã cõſuetudine celebrabãt. Nõ eñ
hec ſaluator aut noſtri apl'i lege p̄dicaue
runt: nec penã aut ſuppliciũ: maledictuʒ
ſicut lex moſaica iudeis: nobis euãgelia
aut apl'i ſunt minati: ſʒ ſolũmodo ꝓpter
derogatidnẽ iudeoꝝ qm̃ in feſtiuitatib⁹
homicidiũ cõmiſerũt. In tpe azimoꝝ ſal
uatorẽ paſſum in euãgelijs eſt relatum.
Intẽtio nãq; fuit aploꝝ nõ de dieb⁹ ſan=
cire feſtiuitatẽ: ſed cõuerſationẽ rectã et
dei p̄dicare culturã. Mihi ergo videt̃ q̄
ſicut multa alia p ꝓuincias ad conſuetu
dinẽ venerũt/ſic ꝛ paſche feſtiuitas tra=
dita eſt eo ꝙ null⁹ aploꝝ aliq̇d hinc ſan=
xiſſet. Nã plurimi circa minorẽ aſiam an
tiquitus quartodecimo die obſeruauere
nõ reſpiciẽtes ſabbati diẽ. Et hoc facien
tes non tñ ſegregabantur ab illis q̄ aliter
celebrabãt: donec romane eccleſie victor
ep̄s excõicationem quatuordecim annis
miſiſſet in aſiam. Quo facto hyreneus
lugdunẽſis gallicanus ep̄s victorẽ ep̄la
ſua culpauit dicens etiã veteres ita cele
braſſe. Et q̄ policarpus ſmirne ciuitatis
ep̄s/q̄ poſtea ſub gordiano principe mar
tyrio coronatus eſt aniceto ep̄o romano
cõicauerit nihil diſcernens de paſchali
feſtiuitate cuʒ ipſe .xiij. annis eſſet ſicut
euſebius in quinto eccleſiaſtice hyſtorie
libro docet. Quidã igit̃ ſicuti dixi in aſia
minore quartũdecimũ obſeruabãt dieʒ.
Quidã vero etiã circa orientales partes
ſabbatũ cuſtodiebãt/diſſonabãt aũt cir=
ca mẽſem. Nã alij iudeos licet integrita
tẽ cõſeruarẽt ſequẽdos eſſe in ſacra feſti
uitate dicebãt. Alij vero poſt equinoctiũ
celebrabãt declinãtes ſequi iudeos ꝛ di=
cẽtes q̄ dũ ſol eſſet in ariete pacha cele=
brari deberet. Scd̃m anthiochenos aũt
xantico menſe ſcd̃m romanos aprili. Et
hoc faciẽdũ nõ ſeq̄ndo modernos iudeos
qui per oĩa errare noſcũtur ſed magis an
tiquos ꝛ ioſephũ. Sic eñ ille in tertio an
tiquitatis libro cõſcripſit. His itaq; cõtẽ
dentibus oẽs occidẽtales vſq; ad occea=
nũ poſt equinoctiũ ex antiqua traditiõe
paſcha celebraſſe cõperimus nec aliq̄ã
do habuiſſe diſcordiã. Nõ eñ ſicuti qui=
dam dicũt celebratũ ſub cõſtantino con=
cilium/feſtiuitatẽ paſche mutauit. Nã
ipſe conſtantinus diſcordantib⁹ ſcribẽs:
monet vt iſti cũ pauci eſſent imitarentur
plures. Cuius epiſtole partẽ ponere non
omiſi. Sic eñ poſt alia dixit. Eſt enim or
do decorus quẽ omnes eccleſie in vniuer
ſum orbem apud occidentem ꝛ meridieʒ
et arturũ poſite ſeruare noſcũtur. necnõ
etiã quidam orientaliũ. Quapropter in
p̄ſenti bene ſe habere oẽs eſtimauerũt: et
egoipſe: veſtre quoq; ſapiẽtie placere ꝓ
miſi vt qd̃ in romana ciuitate italia: affri
ca: vniuerſa egypto: hiſpania: gallijs: bri
tannia libia: tota helladia aſia: diecise/
ponto/et cilicia: libẽter ſub vna cõcordia
cuſtoditur. Hoc etiã ſapiẽtia veſtra ſuſci
piat cõſiderãtes nõ ſolũ multitudinẽ pre
dictoꝝ locoꝝ ꝛ eccleſiarũ numerum: ſed
etiã quia hoc maxime debetis oẽs cõmu
niter celebrare quod ratio ſubtilis videt̃
exigere nullã cũ iudeorũ periurio habe=
re cõmunionẽ. Talia ſiquidẽ conſtanti=
nus. Sed aiũt quatuordecim annis hãc
obſeruationẽ ioannẽ apoſtolũ tradidiſſe
Alij vero petrũ ꝛ paulũ apoſtolos roma
nis ꝛ occidẽtalibus dicunt paſche tradi
diſſe ſolẽnitatẽ. Sed nullus cõſcriptã ꝓ=
bationẽ horũ habere dinoſcitur. Quia ve
ro ex cõſuetudine quadã per ꝓuincias ce
lebratur paſcha: hinc eſtimo ꝙ nulla reli
gio eaſdẽ videatur ſeruare ſolẽnitates:
nam cũ vnius ſint fidei plurimi tñ diſpo
nunt circa paſche legitima. Unde pauca
dicenda ſunt. Nam in ipſis ieiunijs ali=
ter apud alios inuenis obſeruari. Roma
ni eñ ſex ante paſcha ſeptimanas p̄ter
ſabbatũ ꝛ dñicam ſub cõtinuatione ieiu=
nant. Illirici vero et tota hellas: alexan=
dria quoq; ante ſex ſeptimanas ieiunãt.
Eaq; ieiunia quadrageſimam vocant.
Alij vero ante ſeptẽ paſche ſeptimanas
ieiuniorũ facere noſcũtur initia et treſtã
tummodo ſeptimanas: hoc eſt quinis die
bus per intermiſſiones aliarum duarum
ſeptimanarum ieiũantes: nihilominus
quadrageſimã vocant. Unde miror: cum
numerum ipſum non habeant quomodo
quadrageſimam vocent. Sed etiam cibo
rum abſtinentiam non ſimilem habent.
Nam alij omnino ab animatis obſeruãt
alij animantium piſces ſolummodo co=

medunt quidam cum piſcibus noſcũtur
et volatilibus dicenteshec ſcdm moyſen
ex aqua habere ſubſtantiã.Alij vero etiã
caulibus et ouis abſtinere noſcũtur:qui-
dam ſicco tantummodo pane veſcũtur.
Alij neq hoc.Alij vſq ad nonam ieiunã
tes hora ſine diſcretione ciborum reficiũ
tur:z innumere ↄſuetudines apud diuer
ſos inueniũtur.Et qꝛ lectio nulla ex hoc
inuenitur antiqua:puto apoſtolos ſingu
lorũ hoc reliquiſſe ſentẽtie: vt vnuſquiſ-
q operet nõ timore nõ neceſſitate quod
bonũ eſt.Sed etiam circa celebritatẽ col
lectarũ quedã diuerſitas inuenitur nam
dum per eccleſias in vniuerſo terrarũ or
be cõſtitutas die ſabbatoꝝ per ſingulas
ebdomadas ſacrificia celebrẽtur:hoc in
alexãdria z in roma:quadã priſca tradi-
tione nõ faciũt.Egyptij vero alexandrie
vicini:z thebaidis habitatores ſabbato
quidẽ collectas agũt:ſed dominica ſicut
moris eſt ſacramẽta percipiũt nã poſtꝙ
fuerint epulati et cibis oibus adimpleti
circa veſperam oblatione facta cõicant.
Rurſus aũt in alexãdria quarta et ſexta
feria ſcripture legunt:eaſq doctores in-
terpretãtur z oĩa fiunt preter ſolẽnẽ obla
tionis morem.Origenes em̃ plurima in
his diebus videtur edocuiſſe qui dum ſa
piẽs eſſet magiſter:z cõſideraret quia im
poſſibilitas moſaice legis ad literam eſ-
ſet infirma rationem paſche ad modum
contemplationis euexit:vnum paſcha ſo
lummodo verũ fieri dicens:quod ſalua-
tor celebrauit.Petrus aduerſus contra-
rias poteſtates dũ crucẽ ſuſciperet:hoc
tropheo vteretur cõtra dyabolum.In ea
dem alexandria lectores z pſalmi pnun-
tiatores indifferẽter faciũt ſicut cathecu
mini ſiue iã chriſtiani dũ oẽs eccleſie iaꝫ
fideles in his ordinib⁹ haberi videãtur.
Ego quoq cognoui in theſſalia cõſuetu
dinẽ aliã.Dum quidã clericus ante cle-
ricatũ legitime duxiſſet vxorẽ qꝛ cum ea
mixtus fuiſſet abdicatus eſt:dũ in orien
te cũcti ſpõtanea volũtate z nõ aliqua ne
ceſſitate etiã epi ſemetipſos abſtineant.
Plurimi em̃ eorũ etiam epiſcopatus tpe
ex legitima vxore etiã filios habuerunt.
Hoc quoq in theſſalia ſeruare cognoui
qm̃ apud eos in diebus paſche tm̃modo
baptizantur. Quapropter plurimi ſine
baptiſmate moriũtur.In anthiochia ve
ro ſyrie altare nõ ad orientẽ eccleſie ſed
magis ad occidẽtem habẽt.In helladis
hieroſolymis z theſſalia ad tps veſperti
num orationes ſimiles nouatianis cõſtã-
tinopolim deſcẽtibus agunt. In ceſarea
cappadocie z egypto die ſabbati z domi
nico circa veſperã cũ lucernarius epiſco
pi atq preſbyteri ſcripturas interpretã-
tur.In alexãdria pſbyter nõ facit ſermo-
nem.Et hec res initiũ accepit ex quo ar-
rius eccleſiã cõturbauit. Rome ſabbata
vniuerſa ieiunãt.In ceſarea cappadocie
eos q̃ poſt baptiſma delinquũt a commu
nione ſuſpendunt ſicuti nouatiani: z ma
cedoniani in helleſponto faciũt z in aſia.
Quatuordecimãni nouatiani circa fri-
giam binubos nõ recipiũt. Cõſtantino-
polim vero neq aperte recipiũt neq pa
lam remouere noſcũtur.In occidẽtalib⁹
vero partibus aperte recipiunt.

¶ Sozomenus. Capitulum.xxxix.

Montani ſiqui
dem quos frigas nominãt
peregrinã quandã adinuẽ-
tionẽ introducẽtes ſecũdũ
eã paſcha celebrant. Cul-
pant em̃ eos qui curſum lune requirũt et
dicũt ſolares tm̃modo circulos ſeqndos
z mẽſes quidẽ ſingulos eſſe dierum. xxx.
diffiniũt z inchoare primũ ab equinoctio
vernali qđ eſt ſcdm romanos. viij. Kalẽ.
aprilis.Tũc inquit duo luminaria facta
ſunt quibus tpa z anni manifeſtãtur. Et
hoc indicari eo ꝙ luna p octo annos cuꝫ
ſole cõcurrat et ambo idẽ nouũ habeant
mẽſem eo ꝙ octo annoꝝ curſuslune com
pleãtur z tanꝙ principiũ ſit primi mẽſis
reputãt predictã diẽ in ſcripturis quar-
tãdecimã z hãc eſſe dicũt.viij.Kal. apri-
lis ſcdm quẽ ſemp celebrãt paſcha.Si cõ
tingit etiã cõcurrere reſurrectionis.i.do
minicũ diẽ alioqn dñica ſupueniẽte cele
brãt.Scriptũ eſt em̃ inquit a quartadeci
ma vſq ad viceſimã primã eſſe celebran
dã. ¶ Sozomen⁹. ¶ Apud romanos
in vnoquoq anno ſemel pſallẽt alleluya
primo die paſche ita vt romani velut hũc p
iuramẽto habeãt vt hũc hymnũ audire

mercãtur. In qua eccleſia neqꝫ eps neqꝫ
alter quiſqꝫ corã populo docet. Apud ale
xandrinos hoc opinabile eſt qꝛ duz legũ
tur euãgelia non ſurgit eps: quod apud
alios nuſqꝫ fieri noui vbi ſolꝰ archidia=
conus hanc lectionem legit. In alijs lo=
cis diaconi. In multis vero eccleſijs ſacer
dotes ſoli. Conſtantinopolim prima die
reſurrectionis dominice pontifex.

¶ Socrates. Capitulum. xl. A.

DIuenerũt em̃
etiã apud arrianos diuiſiones
ppter hmõi cauſam ſingule vez
eoꝝ cõtentiones ad ineptos eos perdu=
xere ſermones. Cũ em̃ in coꝝ eccleſia cre
datur deus pr̄ eſſe filij verbi ex hoc apud
eos queſtio ꝓceſſit ſi poſſibile ſit vt etiã
anteqꝫ exiſteret filiꝰ pater vocari potuiſ
ſet qm̃ dei verbũ nõ ex patre naturaliter
ſed ex nõ exiſtẽtibus ſubſtitiſſe credebãt
Circa primũ itaqꝫ capitulũ errãtes rite
de puro noĩe in certamẽ illicitũ irruerũt
Dorotheus etem̃ ab anthiochia euoca=
tus ab eis dicebat non poſſe patrem eſſe
neqꝫ vcari filio nõ ſubſiſtẽte. Porro mari
nus quẽ a trachia ante dorotheũ vocaue
rãt occaſionẽ inueniẽs oportunã doro=
theo em̃ erat auerſus reſpõdit ſermonez
de hac queſtione cõtrariũ. Et propterea
ſunt inter eos facte diuiſiones. Diuiſiqꝫ
ꝓpter hoc verbũ ſeorſum ſinguli ſolẽnia
celebrabãt. Alij em̃ ſequebanť dorotheũ.
Alij vero marinũ dicẽtes quippe patrem
ſemper eſſe patrẽ etiã filio non extante.
Uocabanť em̃ iſti pſatyriani eo qꝫ quidã
theoriſtꝰ ſyrus genere pſathyra. i. dupli=
cia vendens hãc ꝓpoſitionẽ valde defen
deret. Hos quoqꝫ ſecutus eſt ſelẽtias go
thorum eps: ſed iſti quoqꝫ paulo poſt ſe=
parati ſunt cũ marinus cum agapio di=
ſcordiam habuiſſet qm̃ ipſe epm̃ fecerat
epheſi. Uerũ iſti non ꝓpter religionẽ ſed
ꝓpter preſulatũ inimicitias inter ſe bel
laqꝫ geſſerẽt. Gothi naqꝫ defendebãt aga
pium. Quãobrẽ plurimi clericorũ eoꝝ va
nam gloriã fugiẽtes ad fidẽ conſubſtan=
tialitatis vtiliter acceſſerũt. Arriani ſiq
dem. xxxv. annis diuiſi inter alterutros.
poſtea ſub imperio theodoſij iunioris cõ
ſulatu pleniter adheſere pſathirinorum
recedentes vniti ſunt veluti lege decer=
nentes nunqꝫ capitulũ propter qd̄ diuiſi
fuerãt memorare. Sed hoc conſtãtinopo
lim geſtũ eſt. Uerũ in alijs ciuitatibꝰ ſub
diuiſione mãſerunt. Nã et ipſe eunomiꝰ
dudũ ab eudoxio qui eũ cizici ordinauit
epm̃ ſegregatus eſt occaſiõe percepta eo
qꝫ eciũ doctorem eiꝰ expulſum ſuſcipere
noluiſſet. Reliqui vero ab eo ꝑ ſciſmata di
uerſa partiti ſunt. Priꝰ itaqꝫ theofronius
quidã capadox eunomio verſare cõten=
tiones edoctus et aliquid de ariſtotelis
cathegorijs et periarmenias intelligens
fecit libros quos de exercitio mẽtis atti=
tulauit. Is ergo cũ effodiſſet ꝯſecutores
ſuos tanqꝫ recedẽs ab eis expulſus eſt ⁊
ſeorſum colligens ſui noĩs hereſim dere
liquit. In cõſtantinopolim vero quidam
euthicus ex tepidiſſima queſtione ab eu
nomianis diuiſus hactenus collectas
ſeorſum facit vocãturqꝫ hoꝝ alij eunonio
theos romani. Alij ve B ro eunomo
the eutiriani verumtñ iſti baptiſma cor
ruperunt. Non em̃ in trinitate ſed in xp̄i
morte baptizant. ¶ Capitulum. xlj.

FActa eſt igitur
quodã tempore etiã inter mace
donianos diuiſio cũ eutropius
preſbyter ſeorſuz colligeret ⁊ nequaqꝫ ei
carterius conſentiret. fuerunt forſitan et
alie diuiſiones hereſiũ ſed ego tanqꝫ cõ
ſtantinopolitanus atqꝫ nutritus q̃ mihi
clariora viſa ſunt ea narrare curaui.

¶ Sozomenus. Capitulum. xlij.

FAſiquidez tẽ
peſtate dicunt egypti flu=
uium circa primũ aſcẽſum
aque poſt terguz receſſiſſe.
Quo facto egyptij ſeuiebãt
eo qꝫ nõ ſinerẽtur flumini ſacrificia ſolẽ=
nia celebrare. Iudex autẽ ſeditionẽ ꝓſpi
ciẽs cõcitari nũtiauit imperatori. Uerũz
imperator melius iudicauit diuine fidei
ſeruiendũ qꝫ pocula nili ⁊ preponere ſa=
crilegia pietati. Nunqꝫ inquit currat ille
fluuius ſi magicis artibꝰ ⁊ fluxu ſangui=
nis vnde polluende ſunt ſacri paradiſi.
Hoc acto poſt paululum ita vberrime
nilus effuſus eſt vt etiam altius qꝫ ſoꝫ

lebat fluctus ſpargeret. Cūq̧ ſolitas cō-
pleſſet mēſuras ⁊ adhuc in culmē extolle
retur:in terrorem nimiū egyptij ſunt re-
dacti metuētes ne ⁊ alexādriā ⁊ libye par
tes forte deſtrueret. Tunc eñ ferē paga-
nos alexādrinos in theatro clamaſſe: q̄
velut ſenex et delirus euanuiſſet nilus.
Quāobrē plurimi egyptiorū derogātes
paterne religioni ad chriſtianitatis iura
conuerſi ſunt.

Capitulum.xliij

Eo ſiquidē tē-
pore dicitur delatū ꝯſtanti
nopolim Joānis baptiſte
caput qđ herodiadis pe-
tijt ab herode tetrarcha.
Ferē eñ inuentū caput a monachis mace
doniani qui primū quidē hieroſolymis
habitabāt poſtea vero ciliciā migrauerūt
Cū enim ante hoc imperiū mardonius
maior domus impialis nūtiaſſet hoc im
peratori p̄cepit valēs caput ſacrū ꝯſtan-
tinopolim deportari. Qua iuſſione dire-
cti ⁊ imponētes vehiculo deportabant.
Cūq̧ veniſſent ad locū qui vocatur panti-
chiū:eſt enim circa calcedoniā nequaq̧
poterat trahi vehiculum : licet multis
plagis burdones affligerent. Et cū hoc
inopinabile videretur vniuerſis/⁊ ipſi ſi-
mul impatori ſacrū hoc caput recōdide-
runt in vico appellato ꝯſilai. Erat enim
poſſeſſio ipſa mardonij. Illo ſiquidē tpe
aut ipō ꝓpheta monēte in hunc locū vſq̧
perductū eſt. Cūq̧ poſtea theodoſius im
perator has baptiſte reliquias voluiſſet
auferre:ſolā referūt extitiſſe matronā
virginē ſacrā que eius cuſtodiā capitis
exhibebat. Cui dū ſepius impator violē-
ter ſ; cū lachrymis ſupplicaret vt eū per
mitteret ſua vota cōplere:hec putās q̄ ſi
cut tpe valentis etiā tūc nō pateretur vlte-
rius baptiſta portari/ceſſit. At impator
amplectēs ſua purpura thecā in qua ca-
put baptiſte iacebat:eāq̧ portans venit:
⁊ ante ciuitatē ꝯſtantinopolitanā recon-
didit.in ſeptimo miliario: ibiq̧ magnā ⁊
pulcherrimā deo edificauit eccleſiā: cre-
broq̧ deprecatus eſt matronam: promi-
ſitq̧ dona gratiſſima ſi recōciliari vellet
nec paſſa eſt. Erat eñ macedonia hereſi
violata:ſ; p̄ſbiter vincētiꝰ ꝯſectator eius
qui ꝓphete ſepulchrū equaliter obſerua
bat cōuerſus fuiſſet: ⁊ catholice cōicaſſet
eccleſie. Ferūt eñ q̄ ꝯiurationē habeāt
macedoniani nunq̧ ſe a ſua ſecta recede
re:verū is presbiter dū ageret de migra-
tione ſacri capitis:apud ſe diffiniuit q̄ ſi
ſequeretur baptiſta imperatorē: ⁊ ipſe cō-
caret ei. quo facto conuerſus eſt.

Theodoricus.

Capitulum.xliiij.

Bit in anthio-
chia melecij maximi ſucceſſio
nem flauianus accepit. q̄ cū
diodoro plurima ꝓ ouibꝰ cer-
tamina paſſus eſt. Voluerat enim pauli-
nus eccleſie ſuſcipere preſulatū: ſed pon
tificum reſtitit chorus. dicens nō oporte
re eū qui ꝯcilium non receperat poſt illi-
us mortem in eius ſede conſiſtere: ſed eū
potius qui plurimis laboribꝰ effugerat:
et pro ouium cura pericula ſuſtinuerat.
Hoc factum romanos et egyptios fecit
infeſtos aduerſus orientales. Sed neq̧
morte pauli inimicicie ſunt deſtructe.
Nam et poſt illum cum euagrius eius
percepiſſet ſedem perſtiterunt flauiano
vehementer infenſi licz euagrius preter
eccleſiaſticam regulam fuerit ordina-
tus. Solus enim paulinus eum inſtitue
rat:plurimas regulas preuaricatus ec-
cleſiaſticas. Non enim precipiunt vt pro
ſe quilibet ordinare poſſet ſed conuoca-
re vniuerſos prouincie ſacerdotes ⁊ pre-
ter tres pontifices ordinationem fieri pe
nitus interdicunt. Veruntamen nihil ho
rum reſpicientes euagrij ſunt amplexi
communionem et aduerſus flauianum
auditus principis commouerunt. Qui
frequenter impulſus deduxit eum ad
vrbem conſtantinopolim et rome profi-
ciſci precepit. Porro flauianus excuſa-
tione hyemis promiſſionē factam: quia
tempore oportuno pergeret romam/tūc
eſt reuerſus ad propria. Cumq̧ roma-
ni pontifices non ſolum mirabilis da-
maſus ſed etiam poſt eum ſiricius ⁊ ana
ſtaſius imperatori vehementer inſiſte-
rent dicentes quia tyrannos quidem ꝓ-
prios debellarent. Qui vero chriſti reſi-

ſterent legibus eos ſineret īpunitos: rurſus enim euocās rome ꝓficiſci cogebat. Tunc flauianus ſapiētiſſimus digna fiducia vſus ait. Siquidē fidē meā o imperator quaſi nō rectā accuſant quidā: aut vitā dicūt ſacerdotio nō eſſe dignā etiaꝫ ipſos accuſatores hr̄e iudices nō refuto: eorūqꝫ ſnīam gratāter excipio. Si ṽo de ſede ⁊ p̄ſulatu ꝯtendūt: nec litigo nec hec volētib⁹ habere reſulto: ſꝫ abſcedo ⁊ me ab ep̄atu ſuſpēdo. Da igiṫ anthiochenā ſedē cuicūqꝫ volueris imperator. Hāc eius fortitudinē ſapientiāqꝫ mirat⁹ p̄nceps redire ad patriā ⁊ cōmiſſam ſibi regere p̄cepit eccleſiā. Poſt aliquantū tp̄us rome veniēs imperator eaſdē ab ep̄is patiebaṫ querelas quaſi flauiani tyrānidē ſubdere noluiſſet. At ille ſpēm tyrannidis eos fari p̄cepit dicēs ſe eſſe flauianū. Illis vero dicentibus qꝫ nō poſſent cū imperatore cōtendere: monuit vt de cetero ecclīe cōcordiā haberēt deponerētqꝫ certamen: ⁊ ſtultas ꝯtentiones extinguerēt. Paulin⁹ inquit olim eſt mortuus. Euagrius ꝯ regulas ordinatus. Orientales aūt eccleſie p̄ſulatū flauiano deferētes ⁊ aſia pōtus ⁊ trachia: eius cōioni ꝯiuncte ſunt. Oīs illiricus illū nouit per orientē ep̄is preſidere. His flexi monitionib⁹ heſperie ſacerdotes ſoluturos ſe inimicicias ꝓmiſerunt: ⁊ legatos mittēdos ab eo ſuſcipere. Hoc agnoſcens ſacratiſſimus flauianus miſit rome quoſdā laude dignos ep̄os: ⁊ anthiochenos p̄ſbiteros atqꝫ diaconos: quib⁹ p̄erat acatius berie in omni terra pelagoqꝫ cantatus. Is cū aliīs rome veniens longāqꝫ ſanās odiī paſſionē: poſt decē ⁊ ſeptē annos eccleſiīs reſtituit pacem. Qd̄ agnoſcētes egyptiī inimicitias extinguētes ꝯcordiā ſunt amplexi. Tunc igiṫ eccleſie romane innocentius ſucceſſor anaſtaſiī p̄ſidebat vir prudētia ⁊ intellectu decenter ornatus alexādrine vero theophilus. ¶ Socrates.

¶ Capitulum. xlv.

Ecitaqꝫ publica eo tp̄e pro hmōi cauſa turbabatur in occidentis partibus. Grammaticus quideꝫ noīe eugenius literarum latinarum doctor relinquēs ſcolas ſuas in palatio militabat. Eratqꝫ imperatoris antigraphe⁹ ⁊ ꝓpter eloquentiā a multis honorabaṫ. Tūc ergo vt ferṫ nō mediocriter cogitās cooperatorē aſſumpſit arbogaſtū de minorib⁹ galliīs ortū: militaris ordinis ducem virū ſeuū ⁊ necib⁹ p̄paratū. Quo facto declinauit ad tyrannidē. Igiṫ vterqꝫ ꝯ imperatorē valentinianū necē machinabanṫ cubicularios corrūpentes eunuchos. At illi dormientē ſuffocarunt. Hoc eugenius repente cognoſcēs imperio potitur heſperie. Agebatqꝫ qd̄ tyranno poterat ꝯuenire. Hec audiēs theodoſius imperator: rurſus ſollicitudinibus obſtrictus ſecūda certamina poſt maximū preparabat. Congregāſqꝫ militarē virtutem ⁊ honoriū filium deſignās imperatore cōſulatu ſuo ⁊ habundantiī decimo die ianuariī menſis denuo ad partes heſperias magno ſtudio feſtinabat. ¶ Sozomenus. ¶ Interea euentum belli conſiderans miſit ad thebaidā ad ioannem monachū tunc p̄ſcientia clarum. Ad quē deſtinauit eutropium eunuchuꝫ ſibimet fideliſſimū vt aut eū ſi vellet venire duceret: aut nolentē de euētu belli requireret. At ille ioānem quidē deducere nō p̄ualuit: ſed mādatum retulit ei⁹ qꝫ bello vinceret ⁊ perimeret tyrannū: et poſt victoriam in italia moreretur. ¶ Socrates. ¶ Relictis ergo theodoſi⁹ ambobus filiīs in vrbe ꝯſtantinopolim: cum pergeret cōtra eugenium bellaturus plurimi trans hiſtruꝫ barbari ſunt ſecuti cū eo pugnaturi contra tyrannum. Paruoqꝫ tempore cum manu maxima venit ad gallias. Illic enim preparabat bellum vbi iam multa milia habebat exercitus. ¶ Theodoricus. ¶ Cum igitur in quodam monte oratorium inueniſſet ibi nocte domino ſupplicabat ⁊ circa galli cantum ſopore cōpreſſus: vidit in ſomnis quaſi iaceret in campo et aſtarent ei duo quidam viri in veſtibus albis ⁊ eqs candidiſſimis reſidentes. eumqꝫ iubentes habere fiduciam et diluculo armare milites ad victoriam. Dicebantqꝫ ſe ꝓ ſolatio deſtinatos. Quorum alter ioannes euangeliſta. alter ſe philippum dicebat apoſtolum. Hac viſione cōperta nequaqꝫ

quaquā ab oratione ceſſauit:ſed lachry-
mas vberiores effudit. Que viſio etiā ali
cui militi reuelata eſt ⁊ per diuerſos per
uenit ad principē. At ille. Non ꝓpter me
inquit hec iſte vidit:ſed ne quis crederet
quia finxi quod ego vidi. Ideoqꝫ etiā iſti
monſtratum eſt: nā primo mihi hoc do-
minus cōmunis oſtendit. ❡ Socrates.
Fuit ergo congreſſio circa fluuium E
vocabulo frigidum. Igitur in parte qua
romani cōtra romanos cōfligebant bel-
la erāt equalia. Unde vero barbari auxi
liatores imꝑatoris/pars eugenij potior
eſſe videbatur. Imperator aūt vidēs bar
baros deperire in maxima veniēs eſtua
tione ꝓſtrauit ſemetipſuꝫ in terra /adiu
torem inuocās deū:⁊ petitione fruſtrat⁹
non eſt. Quidā em̄ bacuri⁹ magiſter mili
tum eius repente ſic confortatus eſt. vt
cum primis ducibus cōcurreret ad eam
partem qua barbari premebantur. Quo
facto dirupit acies:⁊ in fugaꝫ mox vertit
inimicos fitqꝫ denuo ea hora miraculuꝫ
ventus em̄ vehementiſſimus inſpirans:
emiſſa iacula ab eugenij partibus cōtra
eos denuo reuocabat/⁊ a partibus impe
ratoris ad hoſtes cū magna fortitudine
deferebat:tantū valuit imperatoris orō.
Hoc itaqꝫ modo dimicatione cōſumpta
tyrān⁹ currēs ad pedes imꝑatoris exora
bat ꝓmereri ſalutē. Qui circa pedes ei⁹
a militibus capite ſectus eſt. Hec geſta
ſunt ſeptimadecima die ſeptēbris mēſis
conſulatu archadij tertio: honorij ſecun
do. Arbogaſtis aūt tantorū cauſa malo-
rum poſt duos congreſſionis dies fuga
lapſus dū cognouiſſet:q: viuere nō poſ-
ſet ꝓprio gladio ſe pemit. ❡ Sozomen⁹.

❡ Capitulum. xlvj.

EA ſiquidē tē-
peſtate plurimi inter epōs
effulgebant ſicuti donatus
euriahepri/de quo ꝓuicia
les miracula multa teſtant
maximū tamē eſt quod de drachone geſ-
ſit. Is em̄ circa pontem in via publica ia
cens cibū habebat oues/capras/equos
boues / et omnes abripiens deuorabat.
Ad quam beſtiam donatus ſine gladio
ſine quolibet iaculo veniens dum illa le
uaſſet caput quaſi voratura virū tūc ille
vexillū crucis ante faciē ei⁹ digito deſi-
gnās in aere in os eius expuit. Beſtia ve
ro ſputum mox ori ſuo ſuſcipiens expira
uit. Quam ſicut audiui acto paria boum
in vicinū cāpum traxerūt. Et miſſo igne
cōbuſta eſt ne aerem fetore corrūperet.
Huius itaqꝫ donati ſepultura inſignis
eſt vbi oratoriū ex eius nomine vocitat:
habēs fontem aquarum queꝫ ipſe fertur
orationibus inueniſſe. Nā dum etiā loc⁹
inaquoſus ⁊ illic ex itinere aliqñ veniſſet
aiunt: quia fatigatis qui cū eo erāt oraſ-
ſet et mox aque inundatio prorupiſſet:et
ex illo hactenus permaneret.

❡ Capitulum. xlvij.

EO tēpore to-
mitanā ⁊ ſchitie eccleſiam
theotimus gubernabat vir
in philoſophia nutrit⁹: cu
ius virtutem diligētes bar
bari trās hiſtrū habitātes deū romano-
rum eſſe predicabāt. Diuinarū i eo quip
pe reruꝫ experimenta ſepius perceperūt
Nam cū aliquo tempore iter faceret illi⁹
terre barbari occurrerūt ei. Et dū ꝙ erāt
circa eū terrore turbarentur/ quaſi conti
nuo morituri ex quo deſcēdens orauit.
Porro barbari neqꝫ eū neqꝫ ſequaces ei⁹
nec equos de ꝗbus deſcenderant viden
tes pertrāſierunt. Dū igitur crebro trāſ-
euntes ſcitas naturaliter feroces epulis
muneribuſqꝫ manſuefaceret quidā bar-
barus arbitratus eū eſſe locupletem ce-
pit inſidiari vt eum caperet alligaret et
traheret. Cum hoc iam preparaſſet ⁊ de-
xteram ad hoc haberet ⁊ cū iactu laquea
ret:manus in aere mox ligata ⁊ barbar⁹
ille inuiſibilibus vinculis eſt obſtrictus.
Tunc alijs pro eo rogātibus ſupplicauit
deo theothimus vt barbarus ſolueretur.

❡ Capitulum. xlviij. A

EO quoqꝫ tem
pore fuit epyphani⁹ cyprio-
rum epiſcopus ad cui⁹ ſepul
chrum hacten⁹ demones ex-
pelluntur. Is enim dum ſubſtātiam pro
priam neceſſitatem ſuſtinētibus erogaſ-
ſet/⁊ multis quoqꝫ offerentibus ei pecu-

nias manu largiſſima diſpenſaret: conti git vt pecunijs deficientibus economus eccleſie murmuraret. Quo facto aſſiſtēs quidā in domo qua manebat economus ſacculum multarum pecuniarum dedit: ⁊ ita diſparuit: vt nec q̄ dedit nec q̄ miſit agnoſceret. Qđ factū oēs diuinū eē iudi cauerūt. Aliud quoq̧ eiꝰ libet referre mi raculum. Quidā pauperes ſtudētes epy phanium arte deludere: vt eis aliqđ da ret: dū iter ageret vnꝰ eorū ſupinū ſe pro ſtrauit i terra: alter ſtabat quaſi mortuū defiens nec habens vnde euz ſepelire po tuiſſet. Epyphaniꝰ aūt ſuperueniēs ora uit vt ſub quiete dormiret. Et ſepulture neceſſaria p̄buit ſimulq̧ cōſolatꝰ eſt flētē dicēs. Quieſce fili a lachrymis. Nō ei fle tu reſuſcitari poterit. Eſt eīn ineuitabile quod euenit. Cumq̧ diſceſſiſſet epyphanius cepit ille pulſare ſocium vt reſurge ret. Et cuz hoc ſemel ⁊ ſecundo feciſſet di cens ſurge hodie de tuis laboribus epu lemur: ⁊ ille penitꝰ nō ſentiret: cognoſcēs vere mortuū cucurrit ad epyphaniū flēs ⁊ petens vt eius ſocium ſuſcitaret. At ille conſolatꝰ eſt ne ferret grauiter quod eue nerat. Nō tamē defunctū denuo ſuſcita uit. Hoc eīn credo proinde geſtum vt nō dei miniſtri facile deludant. Eo tēpore fuit eas ⁊ zeno i paleſtine gaza p̄ntes. Et vir eas fertur dum pulcherrimaz du xiſſet vxorem ter cū ipſa ſolum cōcubuiſ ſe et tres filios genuiſſe/poſtea vitā mo nachicam apprime eſſe ſectatū. Zeno au tem epiſcopus vſq̧ ad annorum centum habens etatem nunq̄ ſolennibus minor fuit aut quieuit officijs.

¶Capitulum. xlix.

Non ſolum hanc religionē hec tunc nobilitabāt ſed etiā abacuc ⁊ michee pphe tarum corpora ſicut audiui hoc tpe ſunt oſtenſa reuelatiōe diuina/ dū zebemius tūc eleuthero politanā gubernaret eccle ſiam in vico qđ priꝰ vocabat ceila: in be rethaſia p̄dio qđ diſtat ab vrbe quaſi ſta dios decē. Circa hūc locuz ſepultura mi chee fuit quā neſciētes qđ dicerēt ꝓuin ciales o fidelem memoriam vocitabant.

¶Capitulum. l.

Dum theodoſius imperator poſt labo rem publicuz corpore fati gatꝰ ⁊ ſperās ſe ea egritu dine nō moriturūz potius de republica cogitabat conſiderās q̄ ſo lent hoibus ꝓuenire imperatore morien te. Filium itaq̧ honorium de cōſtantino poli velociter euocauit ordinare volens partes heſperias. Cumq̧ filius mediola num veniſſet ex egritudine releuatus cir cum de victoria celebrabat ⁊ ante prādiū quidez ſpectaculū quaſi ſanus exhibuit. Poſt prandium repente pregrauatus ad ſpectaculum venire non potuit filium ta men ludis adeſſe precepit. Sugueniēte vero nocte defunctus eſt cōſulatu olibrij ⁊ pbini ſeptimadecima die ianuarij men ſis anno primo ducenteſime nonageſime quarte olimpiadis. Uixit autem impera tor theodoſius annos ſexaginta ex quibꝰ ſedecim imperauit.

¶Explicit liber nonus.

¶Incipiūt tituli libri. x.

i De ſucceſſione arcadij ⁊ honorij.
ij Quomodo honorius ludum gla diatorum remouerit.
iij De morte nectarij cōſtantinopo lim ex ordinatiōe actibuſq̧ ioan nis.
iiij Quomodo eutropiꝰ p̄poſitꝰ impe ratoris fuerit interemptus.
v De cōuerſiōe clericoꝝ p ioānem.
vj De gaina magiſtro militum eiuſ q̧ rebellione.
vij De queſtiōe inter egyptios mo nachos exorta vtrum deꝰ corpo reus ſit an incorporeus.
viij Quomō hymni nocturni a ioan ne ſunt incepti.
ix Q̄ epiſcopo ignacio angelorum deum laudātiu ʒ viſio ſit oſtenſa.
x De inimicis ioannis.
xi Quomodo epiphanius cipriꝰ io anni fuerit inimicus.
xij Quomodo ioānes habuerit epy phaniū inimicum.
xiij Cur auguſta grauius ⁊ per quos ioanni facta ſit inimica ⁊ quomō exilio depoꝛtatus.

xiiij Quomodo ſit reuerſus et denuo a calũniatoribus impetitus.
xv Qualiter Joãnes tractauit auguſtam.
xvi De inſidijs que Joanni fiebant.
xvij De ſecũda depoſitione Joãnis ⁊ de facto ſciſmate propter eum.
xviij De exilio ⁊ morte Joannis.
xix Quõ illiric⁹ ⁊ occidẽs ꝓpter ioãnẽ ab oriẽtalib⁹ ſe ſuſpẽdit epĩs.
xx De ordinatione arſatij cõſtãtinopolitani ⁊ ei⁹ odio ꝓpter iohez.
xxi De eutropio lectore ꝑ Joãnem tento.
xxij De morte arſatij et ordinatione pontificis attitij.
xxiij De ſucceſſibne diuerſorum patriarcharum.
xxiiij De cõcuſſionibus quas barbari reipublice faciebant.
xxv Quõ alexãder anthiochen⁹ epũs diſcordantem populum ad vnitatem reuocauit eccleſie.
xxvi Quõ corpus Joãnis cõſtãtinopolim fuerit reuocatum.
xxvij De laudib⁹ theodoſij minoris.
xxviij De miraculis cõtra ꝑſas geſtis.
xxix De ſucceſſione pontificum.
xxx De ṽtutib⁹ abde apd̃ ꝑſas epĩ.
xxxi De hormiſda apud perſas nobiliſſimo confeſſore.
xxxij De ſainna apud ꝑſas cõfeſſore.
xxxiij De Beniamin perſico diacono eiuſqꝫ martyrio.
xxxiiij De theodoro anthiocheno epõ ⁊ theodoro mõpſueſceno põtifice.
xxxv. De fine imperatoris archadij.

¶ Incipit liber decimus.

¶ Socrates.

¶ Capitulum primum.

DEfuncto igit theodoſio i eius imperio filij ſucceſſerũt archadius in oriente: honorius autẽ in occidẽte. Hoc tempore in romana damaſus preſidebat eccleſia: in alexandria theophilus hieroſolimis Joannes flauianus anthiochenam tenebat ſedem cõſtatinopolitanã nectarius. Igitur circa octauam diẽ nouẽbris menſis eodẽ conſulatu: corpus theodoſij delatuz cũ ſolẽni honore ab archadio filio ⁊ ſepulture cõtraditur. Poſt paucos vero dies: ideſt viceſimaſeptima eiuſdem menſis etiã exercitus qui cũ imperatore theodoſio fuerat cõtra tyrãnũ reuerſus eſt. Et dũ imperator archadius ſecundũ cõſuetudinẽ ad portas occurriſſet exercitui remeanti: tũc milites rufinum prefectuz imperatoris peremerũt. Erat enim ſuſpectus quaſi tyrannidẽ poſſet aſſumere. Dicebatur autem ꝙ hunos ipſe in romanoruz prouincias euocaſſet: qui tunc armeniã et ꝑtes oriẽtis valde vaſtabãt.

¶ Theodoricus.

¶ Capitulum ſecundum.

HOnorius itaqꝫ ſuſcipiẽs occidẽtis iperiũ: ludum gladiatoꝝ q̃ dudũ rome celebrabãtur huiuſmodi cauſa remouit. Quidã tilemachius cõuerſatione monachica pro hac cauſa ab oriente venit ad romã. Dũqꝫ nephandũ illud ſpectaculum ageretur: ⁊ ipſe intrauit in ſtadium. Et deſcendẽs nitebatur pugnãtes aduerſum ſe gladijs ſeparare. Cũqꝫ ſpectatores aduerſus eum ſeuirent ⁊ in effuſione ſanguinis graſſarentur: prouiſorem pacis lapidibus occiderunt: hoc agnoſcẽs mirabilis imperator illũ q̃dez inter victores martyres numerauit: nephandũ vero ſpectaculũ potius abſcidit.

¶ Socrates. ¶ Capitulum.iij.

PAuco tẽpore tranſeunte etiã nectarius cõſtãtino A politanus epiſcop⁹ defunctus eſt cõſulatu ceſarij ⁊ attici ſeptima et viceſima die ſeptembris menſis. Mox ergo ſtudia generãtur in epiſcopatum alijs alium ordinare cupientibus. Nouiſſime ṽo placuit vt ab anthiochia Joannes euocaretur eccleſie preſbyter. Erat eñi doctrine fama mirabilis. Intra paucũ ergo tp̃s cõmuni decreto oĩm clericoꝝ ⁊ laicoꝝ impator arcadius euocauit eũ ⁊ ꝓpter dignitatẽ ordinis cũ adeſſent ex impiali iuſſione plurimi epĩ: etiã

theophilus venit alexādrinus ꝗ ſtude-
bat quidem Joāni detrahere:⁊·yſidorū
ſuū preſbyteruʒ ordinare.Diligebat em̄
eū qm̄ aliqñ B ſuſtinuerat ꝓ eo tale
periculū.Cū imperator theodoſius ad-
uerſus maximū tyrānū decertaret theo-
philus ꝑ yſidorū exenia miſit impatori
et duplices miſit epiſtolas mandans vt
alias epiſtolas nō vincēti daret.Porro
victori ⁊ munera/⁊ alias porrigeret lite
ras.Has dū yſidorus portaſſet rome ve
niēs victoriā ſuſtinebat ſʒ nō diu latuit.
Quidā em̄ lector rapiēs epiſtolas,demō
ſtrauit imperatori.Quāobrem yſidorus
terrore cōprehēſus in alexādriā fugit ce
lare volēs qđ fuerat ei mādatū.Ob quā
cām yſidorꝝ theophilus diligebat.Uerū
palatij iudices preposuere Joānē.Cūqꝫ
multi theophilum accuſarēt libellos ad
eū ꝓ diuerſis cauſis pn̄tibus ep̄is obtu-
lerūt.Tūc ꝑpoſitus palatij eutropiꝰ no
mine ſumēs accuſationes ſcriptas oſtē-
dit theophilo dicēs:aut ordina Joānē/
aut accuſationes veniāt ad examen.Hic
perterritꝰ theophilus Joānē ordinauit
ep̄m.Qui ſuſcepit epiſcopatū ſextadeci-
ma die februarij mēſis cōſulatu honorij
imperatoris ⁊ euthiciani prefecti.Q: ve
ro Joānes vir fuit omni- C no ꝑcla-
rus ex libris quos reliquit cognoſcit.Cu
ius vitā/genus/cōuerſationē ⁊ queād-
modū ſit depoſitꝰ ⁊ morte poſterius ho-
noratur exponam Joānes itaqꝫ fuit an-
thiochenus filius ſecūde ⁊ anthuſe no-
biliū ꝑſonarū/diſcipulus ſophiſte liba-
nij et auditor andragachij phi. Cumqꝫ
ſe ad aduocationē prepareret:ꝯſiderās
moleſtias litigātiū:iniuſtūqꝫ vite ꝓpoſi
tū potius elegit quietē.Et hoc fecit emu
latus euagriū:qm̄ ⁊ ipſe dū iiſdē ſtudijs
eſſet vſus:quietā magis ſecutus eſt vitā.
Mox ꝗ mutato ſchemate pariter ⁊ iceſſu
diuinis lectionibus incūbebat ⁊ frequē-
tius ad ſanctā concurrebat eccleſiā.Hec
agēs perſuaſit etiā theodoro ⁊ maximo
qui fuerant condiſcipuli eius apud ſo-
phiſtam libanium:vt pōpoſam relinque
rent vitam ⁊ ſimplicē ſequerentur.Quo-
rū theodorus poſtea epiſcopus mōſue-
ſcene ordinatur eccleſie:maximus auteʒ
ſelentie iſaurie.Tūc itaqꝫ iſti fiunt diſci
puli in lectione diuina diodori atqꝫ car-
terij ꝗ eo tempore ſacris monaſterijs ꝑ-
ſidebant.Sed diodorus poſtea tharſi or
dinatus epiſcopus multos conſcripſit li
bros ſacras ad literas intuens ſcriptu-
ras.Porro Joānem degentem cū baſilio
tūc a meletio facto dyacono:⁊ poſtea ce-
ſarie cappadocie preſule cōſtituto:zeno
epiſcopus hieroſolymis euertēs lectorē
in eccleſia anthiochena ꝯſtituit.In quo
adhuc in officio poſitus librū edidit cō-
tra iudeos.Poſt paucū vero tēpus etiaʒ
dyaconatū a meletio promerēs de ſacer
dotio aliū fecit librum alioſqꝫ plurimos
explanauit.Poſtea vero meletio in con-
ſtantinopolitana vrbe defuncto recedēs
Joānes a meletianis ⁊ neqꝫ paulino cō-
municās tribꝰ annis cōtinue ſub quiete
degebat.Poſtea vero paulino moriente.
ab euagrio eius ſucceſſore preſbyter or-
dinatur.Ante epiſcopatum. D itaqꝫ
hoc modo cōuerſatus eſt.Fuit enim vt
aiunt propter zelum caſtitatis ſeuerior/
et amplius ꝙ̄ habebat a iuuentute ſua
furori magis ꝙ̄ reuerentie ſe prebebat/
⁊ propter vite rectitudinē incautus pro-
ſpicere de futuris.Propter ſimplicitatē
vero oris libertate profuſus apud collo-
quentes non mediocriter vtebať.Docē-
do precipuus erat:vtilis ad corrigēdos
audiētiū mores/in confabulatione vero
arrogās a neſciētibus putabatur.Cum
ergo talis moribꝰ eſſet epiſcopatu ſuſce-
pto:maiori faſtu ꝙ̄ debuerat vtebať cle
ricorū ſuorū corrigere vitā volēs. Mox
igitur in ep̄o initio cū clericis aſper vide
retur eccleſie:erat plurimis odioſus ⁊ ve
luti furioſuʒ vniuerſi declinabāt.Cōpel-
lebat em̄ eū vt velut oēs offenderet ſera
pio diaconus eius ꝗ aliquādo preſenti-
bus clericis hunc ꝓtulit magna voce ſer
monē.Nūꝗ̄ poteris o epiſcope hos cor-
rigere:niſi vno baculo ꝑcuſſeris vniuer-
ſos.Quo dicto maiora cōtra eū odia cō-
citata ſunt.Nō poſt multū vero tempus
plurimos clericorum ꝓ diuerſis exemit
cauſis.At illi cōſpirātes aduerſus eum
etiā derogationibus apud populos vte
bātur quorū reruʒ faciebat maximā fidē
eo ꝙ nec vllū ſecum comedere pateretur
nec ipſe ad aliū inuitatus accederet.Di

erant enim quidā ꝓpterea noluiſſe eū cū
quocūq; comedere eo ꝙ turpiter mādu=
caret eſcaſq; ꝑciperet. Alij vero ꝓpter ex
cellētē ciboꝝ cōtinētiā: hoc eū facere pre
dicabāt. ¶ Sozomenus. ¶ Ego tñ quo=
dā viro veraci referēte audiui: q2 ꝓpter
abſtinētiā capite ⁊ ſtomacho ſepe dole=
bat: ⁊ ideo prādioꝝ epulas euitabat.
¶ Socrates. ¶ Porro populus
ꝓpter ſermones quos in eccleſia facie=
bat diligebat eū paruipēdēs accuſatoꝝ
voces. Quales vero ſunt eius libri non
oportet nūc dici qm̄ legētib⁹ poterūt in=
dicari. Igiť dū non clero tātūmodo eſſet
infenſus: machinationes cōtra eū nō om
nino valuerūt. Dum vero etiā plurimos
ꝓcerū obiurgare cepiſſet: tūc inuidia cō
tra eū maior accenſa eſt. Et quidē pluri
ma dicebātur: multa quoq; faciebāt au=
dientibus fidē. ¶ Cap. iiij. A

EIus derogationibus dedit augmētuꝫ
omelia ꝯtra eutropiū tūc
plata Eutropius eñ eu=
nuchus prepoſitus impe=
ratoris: ⁊ habēs cōſulis dignitatē volēs
in quibuſdā refugiētibus ad eccleſiā vin
dicare ſtuduit ab imperatorib⁹ legē po=
ni iubētem vt nullus ad eccleſias ꝯfuge
ret. Immo ꝗ dudū refugerēt traherētur.
Sed dei ſecutū eſt repente iudiciū. Erat
ergo ꝓpoſita lex. Poſt paucos vero dies
cū ipe eutropius offendiſſet imperatorē:
inter refugas erat apud eccleſiā. Epiſco
pus vero eutropio ſub altare iacēte ni=
mioq; repercuſſo timore reſidēs ſup am
bonē vbi ſolebat prius facere cōſuete ſer
monē omeliā increpatoriā fecit aduerſus
eum. Unde magis plurimos offendebat
eo ꝙ homine in felicitate poſito nō ſoluꝫ
miſeratus nō eſt ſed etiaꝫ nec obiurgare
deſiſteret. Igitur eutropij tūc cōſulatus
dignitatem habentis ꝓpter quedam vi
tia caput imperator iuſſit auferri/⁊ ex or
dine ꝯſuli eius nomē penitus abrogari.
Quāobrem theodori ſolummodo ꝗ cum
eo conſul fuit nomen aſcriptum eſt. Pro
diuerſis igitur cauſis multos ſepius fi=
ducialiter obiurgabat et plurimis erat
odioſus. Unde theophilus alexādrine ci
uitatis epiſcopus mox poſt ordinationē
cauſas eius directionis inquiſiuit ⁊ qui=
buſdā preſentibus de eo latēter obloque
batur. Multis etiam lōge poſitis ſcribe
bat. Cōtriſtabať etiā nō ſolū pro fiducia
Ioānis: ſed q2 etiam nō yſidoꝝ preſbyte
rum ſuū epm̄ cōſtātinopoleos ordinare
nō valuit. ¶ Theodoricus. ¶ Sacerdo=
tibus igitur Ioānes eps ſupplicabat vt
ſecūdū eccleſiaſticas viuerēt ſanctiones
quas quicūq; preuaricari p̄ſumeret eos
ad pricipē ꝓhibebat accedere. Dicebat
enim q2 nec deberēt frui honore ſacerdo
tij: qui eoꝝ vitā cōtēnerent imitari. Nō
ſoluꝫ em̄ ꝓuidentiā vrbis cōſtantinopo
leos habebat: ſed etiaꝫ totius trachie q̄
ſex ꝓuincijs ē diuiſa: ⁊ q̄ vndecim admi=
niſtrationibus diſpenſatur. His legibus
ornabat etiam pōticaꝫ regionē q̄ totidē
iudicibus gubernari dinoſcitur. Cumq;
cognouiſſet in fenice adhuc demonibus
ſacrificia miniſtrari: electos monachos
et imperialib⁹ ſanctionibus coarmatos
aduerſus cultores deſtinauit ydoloꝝ:
dans pecunias tēploꝝ deſtructionibus
erogādas: nō ex erario publico ſꝫ quas
a fideliſſimis mulieribus oblatas ſpōte
percipiebat. Capitulum. v.

VIdens igitur
etiā populū celticorum ar
rianis retibus laqueatum
⁊ cogitans de eoꝝ capien
da ſalute cōſiliū huiuſmo
di venationis inuenit. Eiuſdem nāq; lin
gue p̄ſbyteros: dyaconos/ atq; lectores
fecit: et vnā eis eccleſiā dedit. Qua occa
ſione multos eoꝝ cepit dū ⁊ ipſe frequē
ter illic iret: ⁊ per interpretem celti cū di
uinas lectiones exponeret. Hec ergo in=
tra ciuitatē crebro faciēs plurimos eius
gētis arrianoꝝ ad apoſtolica dogmata
reuocauit. Apud ſcytas aūt quidā erant
deſideriū ſalutis habentes: quo nō pote
rant peruenire. Quod Ioānes agnoſcēs
queſiuit viros apoſtolico zelo feruētes:
eoſq; direxit ⁊ deſiderātibus ſalutis gra
tiā miniſtrauit. Ego aūt etiā literas ei⁹
legi ad leontiū ancyre preſulem quibus
indicauit ſcytas fuiſſe conuerſos in no=
ſtra prouincia ⁊ cognoſcens in quibuſdā

vicinis marchionis creuiſſe languorem: ſcripſit eius loci paſtoribus vt eos pellerent. Inſuper etiā principis pro hac cauſa proferri petijt ſanctionem.

¶ Capitulum.vj. A

GAinas quidā gĥe celticus: ꝯcilio barbarꝰ ſtudio tyrānico vehemētur elatꝰ: eo tpe cū eēt magiſter militū mltos ſue gētis multos etiā romanoꝝ ſub ſuo magiſterio habens terrorem plurimis: etiam ipſi principi meditatione tyrannidis inferebat. Eratqꝫ arrianus. Is ergo rogauit imperatorem vt intra ciuitatem ei vnā daret eccleſiam. At ille eū ſe placare promiſit. Tunc euocās Joānē eiqꝫ potētiā illius meditatāqꝫ tyrānidem dicēs petebat vt data eccleſia eius refrenaret intentionē. At ille virtute fortiſſimus noli inqͭt o imperator hec promittere neqꝫ ſanctū canibus dare. Nō em̄ potero deo benedicentes expellere ⁊ ſanctū tēplū blaſphemantibus iniuſte ꝓtradere: Neqꝫ hūc barbarū metuas imperator ſed ambos nos iube vocari ⁊ ſub ſilēto inter nos q̄ dicuntur audi. Ego nāqꝫ linguā illius ſic frenabo vt nō p̄ſumat petere q̄ dari nō expedit. Hoc audiēs imperator gauiſus eſt. ⁊ vtrūqꝫ altera die vocauit. Tunc gainas petitionē ſuā poſcebat dicēs. Nō lꝫ imperatori pietatē cuſtodienti aliq̇d cōtra mādata diuina p̄ſumere. Cūqꝫ reſpōderet ille: qꝛ oratoriū ⁊ ip̄e habere deberet. Joānes ait. Ubiqꝫ tibi diuina domꝰ aperta eſt vt nullus tevetat orare. At ille. Sꝫ ego inq̇t alterius ſecte ſum: ⁊ cū eis vnū tēplū habere depoſco. Multos em̄ ꝓ romana republica labores aſſumpſi: ⁊ non debeo in mea petitione cōtēni. Cui Joānes. Plurima inquit p̄mia ⁊ q̄ trāſcēdūt tua certamina ꝑcepiſti. Magiſter militū factus cōſulari toga inſuper exornatus. Et oportet te cōſiderare q̇ dudū fueris: ⁊ qualis modo conſpiciaris: ⁊ que priſca paupertas: ⁊ q̄ moderna ſubſtātia. Quibus veſtibus vtebaris anteq̄ hiſtrū trāſiſſes ⁊ quibus nūc vteris. Cōſidera igitur: qꝛ pauci labores maxima tibi p̄mia cōtulerunt: ⁊ circa honorantem te nō ſis ingratus. His ſermonibus tātus ille doctor obſtruxit os gaine eumqꝫ cōpulit vt taceret.

¶ Socrates. B

¶ Igitur dū gainas adipiſci deſideraret imperiuꝫ qui dudū de ſua fide apud beatam martyrē euphemiā in calcedonia imperatori archadio promiſiſſet: diuerſa conſilia reuoluebat ⁊ in ſua intentione inſtabat. Dūqꝫ per diē nihil in vrbe ꝯſtātinopolitana agere potuiſſet machinatus eſt vt nocte barbaros mitteret qui placiū ꝯcremarent. Tūc enim aperte mōnſtratum eſt quomodo deus cuſtodiat ciuitatē. Miſſis enim ab eo barbaris ad incendiū atqꝫ predas: angelorum turba apparuit armatorū ingēs corpus habentiū. Illi vero putātes eſſe milites abſceſſerūt. Cūqꝫ hoc gaine fuiſſet nunciatū/ incredibile viſum eſt. Nouerat em̄ qꝛ, cūctus exercitus per ciuitates fuerat cōſtitutꝰ. Quapropter denuo futura nocte alios deſtinauit. Cūqꝫ idem ei renunciatum fuiſſet denuo enim angeli eādeꝫ viſionē barbaris oſtendebant. Nouiſſime ipſe ingreſſus cū multitudine miraculi ſumpſit experimentum. Arbitratus reuera qꝛ per diem quidē lateret exercitus: nocte vero ꝓ eius cuſtodia poneret. Et ita dū intra vrbē nihil poſſet implere egreſſus ad trachiā aperte hoſtilē mōſtrauit intentionem.

¶ Theodoricus.

¶ Cū igitur C aliquātum tranſiſſet tempus diu meditatā tyrānidē gainas patefecit. Collecto nāqꝫ exercitu per trachias vniuerſas vaſtabat. Hoc cognoſcētes ⁊ iudices ⁊ populi terrebātur ⁊ neqꝫ repugnare illi quilibet preſumebat: neqꝫ apud eum legatione fungi dum aſperitatem barbaricam formidarent. Tūc ergo tanq̄ metuentes relinquens imperator/ Joanni viro ſanctiſſimo onus legationis impoſuit. At ille neqꝫ illius reſultationis memor neqꝫ inimicitiaruꝫ que hinc exorte videbātur: alacriter eſt profectus ad thracias. At ille cognoſcēs legatum eiſqꝫ fiduciaꝫ ꝓ pietate ſic libenter aſſumptā/ occurrit ei lōgo itinere eiuſqꝫ dexteram ſuis oculis circumpoſuit. Inſuper etiaꝫ ſuos filios ſacra eius genua oſculari precepit. Huius virtutis Joannes fuit vt etiam valde terribiles humi

liare cogeret et timere. ¶Socrates.

¶Capitulum ſeptimum.

EA tēpeſtate q̄ſtio mota fuerat. vtrū de⁹ corpore⁹ eſſet ⁊ hoīs haberet ſchema. An certe in corporeus ⁊ ſchemate hūano oī modis alien⁹. Ex queſtione contentiones et certamina plurima ſurrexerunt: alijs hoc affirmantibus aliud alijs maxime tamen ſimplices monachorū corporeum et humane forme deum eſſe iudicabant. Plurimi vero reprobantes illos deū incorporeum eſſe dicebant et forma corporea eſſe ſegregatum. Cū q̄bus theophilus quoq̧ alexādrin⁹ cōſonabat eps: ita vt in eccl'ia corā pplo cōtra eos q̄ humane forme deū aſſeuerant cōtēderet/⁊ deū incorporeū ſuo dogmate definiret. Hec agnoſcentes egiptiorum monachi: venerunt alexandriam et ſeditionē contra theophilum velut impiū excitarunt: ita vt eum occidere niterentur. Hoc ille cognoſcens cogitauit quemadmodū euitaret mortem. Quos ſub blandimento ſuſcipiens hec eis locut⁹ eſt. Sic inq̄t vos video ſicut dei vultum. Hoc dicto monachos a ſuo impetu reuocauit. At illi. Si vere inquit dicis q: dei vult⁹ ſic eſt ſicut et noſter: anathematiza libros origenis. Ex ipis eīm q̄dam aduerſantur opinioni nr̄e. Si eīm hoc feceris q̄ impiorū et deo rebellium ſunt a nobis ſine dubio ſuſtinebis. Ego inq̄t theophilus q̄ vobis placēt facio: nolite in me ſeuire. Nam ⁊ ego inimicus ſum librorū origenis et culpo ſuſcipiētes. Sic ergo monachos declinauit: et forſitā id hec q̄ſtio hacten⁹ eſt ablata. Poſt hec hmōi cā ꝑuenit egipti monaſterijs. Quatuor venerabiles p̄ſidebāt viri dioſcorus: ammoni⁹: euſebi⁹ euthimius. germani q̄ pro corporis magnitudine longi vocabantur ſermone vitaq̧ fulgentes ⁊ propterea apud alexandrinos egregij. Sed etiam theophilus eos honorabat epiſcopus. Quamobrem dioſcorum violenter tractum: hermopoleos fecit epiſcopū. Duos autem eorum rogauit vt habitarent cum eo/et vix vt epiſcopis fierent impetrauit. Factoſq̧ clericos eccleſie economos inſtituit. Cunq̧ illi eſtuarent cur minus propoſitum ſue conuerſationis implerent: et procedenti tempore cum viderent animas ledi/dū epiſcopus pecuniarum haberet vitam ⁊ multum auri ſtudium congregandi: repudiabant eſſe cum eo/et deſerti potius habitaculum diligebant. Dumq̧ ille neſciens eorum voluntatem ſibi eos adeſſe depoſceret. Poſtea videns q: eis potius ipſe diſpliceret iratus interminabatur eis. At illi hoc paruipendētes abſcedūt. Porro theophilus cum animo feruens eſſet niſus eſt viros illos quaqua poſſet arte vexaret. Et fratrem interim eorum dioſcorū habebat odioſum. Contriſtabatur eīm quia eos turba diligeret ⁊ coleret monachorū: et ſciebat quia eis aliter nocere non poſſet niſi monachos debellaret. Probauerat quoq̧ quia crebro cum eis habito ſermone faterentur incorporeum eſſe deum. ⁊ non humane forme ne forte neceſſitate hūane forme humana quoq̧ paſſio ſequeretur. Et cū ſic theophilus ſaperet: tamen vt ſe vindicaret quod bene prius predicauerat immutauit. Mittens enim in heremum plurimos monachorum ſimplicium et ſpiritali exercitatione carentium eſt venat⁹ dicēs non oportere ſequi dioſcorū neq̧ fratres eius dicētes incorporeum eſſe deū. Deus enim ſecundum diuinam ſcripturam et oculos habet et aures et manus et pedes ſicut et homines. Dioſcorus autem eiuſq̧ ſequaces ſequentes origenis dogma blaſphemiam introducunt quaſi deus nec oculos nec aures nec manus habeat neq̧ pedes. Hac ſeductione monachorum plurimi ſunt decepti. et ſeditio feruentiſſima ſuſcitatur. Sed exercitati viri ſeducti non ſunt: ſimplices autē ardore fidei repente contra fratres inſurgunt. Et facta diuiſione alterutros impetebāt theophili ſequaces origeniſtas et impios appellabāt fratres. Iſti vero ſequaces theophili humani forma: nos vocabant. Ob quam rem orta immani ſeditione theophilus cum armatorum multitudine venit in vitriam cōtra dioſcorū eiuſq̧ fratres. At illi vix fuga vix valuerunt declinare pericula.

¶Capitulum.viij. ¶Socrates.

Cum beci egypto fierent iohãnes cõſtãtinopolitan⁹ doctrina florebat ⁊ apõ cũctos fauoribus habebatur. Auritꝫ primus in nocturnis hymnis orationes ob huiuſmodi cauſam. Arriani ſicuti dictũ eſt foras ciuitatẽ collectas agebant. Sabbato aũt atꝫ dominica ĩfra portas ⁊ ꝑ porticus cõgregati: hymnos ⁊ antiphonas ex arriano dogmate ꝯpoſita decãtabãt Et hoc maxima noctis parte facientes: diluculo cũ ipſis antiphonis per mediã ciuitatẽ egreſſi portã ad ſuã eccleſiam cõcurrebãt. Cũqꝫ hoc crebro quaſi ad vituperationem orthodoxoꝝ facere nõ ceſſarẽt/frequẽter em̃ etiã hoc cantabãt vbi ſunt q̃ dicũt tria ṽtute vnũ? Tũc iohãnes metuens ne ſimplices huiuſmodi cantibus traherẽtur/inſtituit ſuũ populũ vt ⁊ ipſi nocturnis occuparent̃ hymnis: quatin⁹ ⁊ illoꝝ obſcuraret̃ opus ⁊ fideliũ ꝓfeſſio firmaret̃. Studiũ ergo iohãnis nimis vtile cum turba periculiſqꝫ finitũ eſt. Nã dũ clariores hymni omouſianoꝝ noctib⁹ apparerẽt: fecerat enim et cruces argẽteas q̃ cũ argẽteis cereis portabãtur expenſas ad hec eudoxia auguſta prebente. Tunc arriani zelo tracti vſqꝫ ad neces inſurgunt. Una ergo nocte facta congreſſione petra frõte percuſſus eſt briſon eunuchus auguſte: q̃ ad hymnos excercẽdos fuerat deputatus. Sed etiam quidam ex populo vtriuſqꝫ partis extincti ſunt. In his motus imperator ꝓhibuit arrianos hymnos publice decantare. ¶Capitulum.ix.

Dicendum tamẽ eſt vñ ſumpſit initiũ vt in eccl'ia antiphone decãtẽtur. Ignati⁹ antiochie ſyrie tertius poſt apoſtolũ petrũ ep̃s qui etiã cũ ipſis degebat apoſtolis vidit angeloꝝ viſionẽ quõ ꝑ antiphonas ſancte trinitatis dicebant hymnos. Iſqꝫ modum hymnorum anthiochene tradidiſſe probatur eccleſie/et ex hoc ad cunctas tranſiuit eccleſias.

¶Sozomenus. ¶Capitulum.x.

Fertur em̃ quoniam inter alia iohãnes etiã pro ſeueriano gabalenſi ep̃o odiũ auguſte conceperat. Is em̃ ſeuerianus ⁊ anthiocus ptolomaidis ambo eloquẽtiſſimi et corã eccleſia docere ꝑparati. Ueniẽs ergo pri⁹ anthiochus cõſtantinopolim eloquẽtia ꝓmotus atꝫ pecunijs ditat⁹ in ſuã reuerſus eſt ciuitatẽ. Pro cui⁹ zelo ſeuerianus poſtea venit Uidenſqꝫ iohãnẽ qꝫ frequẽter in eccleſia ſermõe facto mirabilis apparebat. Erat qꝫ honorabilis apõ multos ꝓceres/⁊ apõ ipſum imperatorẽ pariter ⁊ auguſtã. Cũ qꝫ iohãnes perrexiſſet ĩ aſiã huic cõmendauit eccleſiã. Credebat em̃ ei⁹ blãdimẽtis: q͛ eũ reuera diligeret. At ille magis ſe auditoribus commẽdabat. Quod duz iohannes audiſſet ſerapione nuntiante zelatus eſt. Reuerſoqꝫ ab aſia iohanne contigit tranſeunte ſeueriano vt ſtudioſe non aſſurgeret ſerapio. At ille exaſperatus clamauit. Si ſerapio clericus mortuus nõ fuerit: chriſt⁹ inhumanatus nõ eſt. Ob hãc rem accuſatus a ſerapione velut iniurioſus ⁊ in deũ blaſphem⁹ ciuitate pulſus eſt a iohãne. Qđ auguſta agnoſcẽs ꝑ familiares ſeueriani mox eũ a calcedone fecit reuocari. Porro iohannes multis rogãtib⁹ eũ videre refugiebat donec in ppl'oꝝ eccl'ia ei⁹ genib⁹ poneret auguſta theodoſiũ filiũ ſuũ ſupplicãs ⁊ ſepe cõiurãs vt ſeuerianum ſuo recõciliaret affectu. ¶Socrates. ¶Interea monachi ab heremo ad cõſtãtinopolim venerũt cũ dioſcoro ⁊ fratrib⁹ cũ q̃b⁹ yſidor⁹ q̃ theophili amiciſſim⁹ dudũ ob hm̃õi cauſaz poſtea fuerit inimic⁹. Petr⁹ quidẽ archipreſbyter alexãdrine fuit eccl'ie. Hũc theophilus ab eccl'ia odio faciẽte proicit culpãs eũ quaſi mulierẽ quãdam manicheã nõ primit⁹ ab renũtiãtẽ hereſim in cõmunionẽ ſacrã ſuſceperit. Cũqꝫ petrus diceret ſe eã iuſſu theophili ſuſcepiſſe: illo negãte yſidori teſtimoniũ petr⁹ implorabat quia hoc actũ nõ ignoraſſet ep̃s. Eo tẽpore yſidorus rome degebat a theophilo miſſus ad damaſum vt ei flauianũ anthiochie recõciliaret ep̃m. Uerũ reuerſus yſidor⁹ petri reſpõſionẽ verã

eſſe firmauit dicens:quia mulier mani=
chea cum epiſcopi fuiſſet iuſſione ſuſce=
pta.Hinc acceſſus theophilus ambos ex
pulit ab eccleſia Ob hāc ergo cauſam yſi
dorus cum dioſcoro ꝛ reliquis conſtanti
nopolim venit vt principi et iohāni eius
facta narraret.Hec iohannes agnoſcens
honorabat principio viros eorumq́ȝ frue
batur orationib⁹.Cōmunionevero ſacra
cū eis ante cauſe cognitionē participare
non voluit.His itaq́ȝ geſtis peruenit ad
theophilum ſermo falſus quaſi iohānes
illis cōmunicaſſet vt eis ferret auxiliuȝ.
Parabatq́ȝ vt nō ſolū de dioſcoro ꝛ yſido
ro ſemel vlciſceretur ſed etiam iohanneȝ
epiſcopatu deponeret Miſit ergo ad ſin
gulaꝝ epōs ciuitatū epiſtolas:celās in=
tētionē ſuā culpās tamē origenis libros.
Deinde epiphaniū cipri fecit amicuȝ cū
prius ei⁹ fuerit inimic⁹ tanq́ȝ de deo mi
nus ſaperet eūq́ȝ formaȝ hoīs habere iu
dicaret.Tūc ergo quaſi ex penitētia ei⁹
ſe profeſſus eſt ſequi ſectā:egitq́ȝ vt ſyno
dus epiſcopoꝝ cypri celebraret quaten⁹
libri danarētur origenis.Porro epipha=
nius ꝓpter nimiā ſui reuerētiā atq́ȝ ſim
plicitatē circunuēt⁹:cōſtituta ſynodo le=
ctionē librorū origenis interdixit.Miſit
q́ȝ lrās ad iohānē monēs ſe vt ab orige=
niana lectione ſuſpenderet:et ſynodo cō
gregata que placuerāt etiam ipſe firma
ret.Theophilus igitur famoſiſſimū epi
phanium circūueniens et agnoſcēs ſua
vota proficere:etiaȝ ipſe collectis epiſco
pis libros damnauit origenis:qui pene
ante ducentos defunctus eſt annos: non
qz huiuſmodi haberent intētioneȝ ſ3 ſtu
dens dioſcoro eiuſq́ȝ nocere ſequacibus.
Johannes autem paruipendens que ab
epiphanio et theophilo fuerant nuntia=
ta in doctrina eccleſiaſtica laborabat: et
in ea quidem florebat. Nihil tamen de
his que contra eum cogitabātur ſepe cu
rabat.Cumq́ȝ theophilus iam manifeſto
ſtudere videretur vt iohannē epiſcopa=
tu deponeret:tūc etiā inimici iohannis
theophilum ſunt ſecuti:et multi clerici/
multi procerū palatij tēpus inuenientes
oportunū.nitebātur vt ſynodus cōſtāti=
polim fieret cōtra iohānē.Et hoc tā per
epiſtolas ſibimet q̄ꝫ ꝑ verba mādabant.
Auxit igitur odiū iohanni cauſa ſeueria
ni anthiochi epōrum q̄ ſupra relata eſt.

¶Capitulum.xi.

Poſt paucū ve
ro tēpus epiſcop⁹ epipha
nius cōſtātinopolimvenit
portans dānationē libro=
rū origenis.Quib⁹nō q̄dē
ipſuȝ origenē excōmunicatū decreuerāt
ſed libris tātūmodo derogauerāt.Egreſ
ſus ergo ad baſilicā ſancti iohānis mi=
liario ab vrbe ſeptimo conſtitutā ꝛ colle
cta ibidē celebrata ordinatoq́ȝ dyacono
rurſus venit ī ciuitatē:ꝛ inuitationē qui=
dē iohānis declinauit cauſa theophili.
In propria vero māſione habitare ma=
gis elegit.Et vocans tunc preſentes epi
ſcopos damnationem librorū origenis
legebat eis.Et quidā habentes epipha
nij reuerentiam ſubſcribebant/ plurimi
autē hoc facere recuſabant. Quorū fuit
etiā theotinus ſcythie preſul:q̄ ita reſpō
dit.Ego inquit o epiphani neq́ȝ ei q̄ du=
dum bene requieuit iniurias infero neq́ȝ
rem blaſpemaȝ tentare preſumo: dānās
ea q̄ priores noſtri reſpuere noluerunt.
proinde neq́ȝ malaȝ doctrinam in libris
origenis eſſe conſpicio. Tunc proferens
libros ei⁹ origenis legit et eccleſiaſticas
expoſitiones oſtēdit:ac poſtea procedēs
dicebat.Qui his cōtumelias inferūt ne
ſciūt ſemetipſos.Hec ergo theothimus
vite rectitudine famoſiſſimus epypha=
nio reſpondiſſe fertur.Sed quoniam de
tractores plurimi ſubripiētes velut blaſ
phemum reſpuūt origenē pauca de his
dicere nō videt̄ abſurdū.Viles hoīes/et
q̄ ꝑ ſemetipſos nequeūt apparere:vitu=
perādo meliorē eſſe ſe aliq̄d conant̄ oſtē
dere.Hoc paſſus eſt primo methodi⁹ li=
tie olimpi ciuitatis epſ. Deinde euſta=
chius pauci pſul tpis:ꝛ poſt eū apolina=
ris:nouiſſime theophilus. Iſti deroga=
bāt origeni ꝛ alteros ob aliā cāȝ ad accu
ſationē ei⁹ accēderūt.Methodi⁹ igit̄ cū
multū derogaſſet primit⁹origeni poſtea
velut ex penitētia mirat⁹ virū in dialogo
quē attitulauit xenonē ſic ait. Sed quid
amplius ego de illorum querimonijs fa
ctis cōtra origenem loquor? Dum enim

culpāt eū pro quib⁹ putāt cauſis:⁊ nihil
quaſi male credētē de ſctā trinitate repe
riunt:oſtēduntur ī eo magis pietatis⁊ re
ctitudinis teſtimonia perhibere. Atha=
naſius autē defenſor niceni cōcilij libris
ꝓprijs cōtra arrianos voce clara teſtem
ſue fidei hūc virū vocat: illius libros cō
iūgēs ſuis ⁊ hec dicēs. Mirabilis inqt ⁊
laborioſiſſimus origenes hoc de filio dei
nobis teſtimoniū perhibēs ait:coeternū
eū aſſeuerans patri. Ignorant igitur ſe=
metipſos derogatores origenis etiā lau
datorem eius athanaſiū blaſphemātes.
Hec de origene dicta ſufficiant. Nunc ſe
quamur hyſtoriam.

¶ Capitulum.xij.

IOhannes igit cōſtātinopoleos indignatus
nō eſt cur abſqꝫ regulis in ei⁹
eccleſiam ordinationē fecerit
epiphanius ſed tamen rogabat vt inter
epiſcopos cū eo maneret At ille nec ma
nere ſe cuꝫ eo nec orare rñdit niſi dioſco=
rū ⁊ qui cū eo erat vrbe depelleret ⁊ ipſe
librorꝫ origenis dānationē ſubſcriberet
Johāne hoc facere differēte ⁊ dicēte non
oportere añ catholicā cognitionē aliqd
facere petulāter/⁊ ad hoc cōciliū ab ini=
micis iohānis epiphani⁹ iſtigat̄. Cū eēt
in apoſtolorū eccl'ia celebrāda collectio
ꝓcedere faciūt epiphaniū:⁊ corā oī ppl'o
origenis dānare libros:⁊ adiudicare dio
ſcorū eiuſqꝫ ſequaces:ſimul quoqꝫ dero=
gare iohanni velut eorum defenſori. hec
iohāni nuntiantur. Altera vero die dum
iam veniſſet epiphanius ad eccleſiam:
hec ꝑ ſerapionē v̾ba mādauit. Cōtra re
gulas multa geſſiſti o epiphani. Primuꝫ
qdē q: ordinationem feciſti in eccl'ia ſub
meo iure cōſtituta. deinde q: me nō iubē
te in eis auctoritate ꝓpria ſacra celebra
ſti. Rurſus q: inuitat⁹ excuſaſti ⁊ nūc de=
nuo in teipm̄ cōfidis. Quapropter obſer
ua ne turbatio naſcat̄ in ppl'o ⁊ hui⁹ rei
periculuꝫ ipē ſuſcipias. Hec dū audiſſet
epiphani⁹ ab eccl'ia formidat⁹ abſceſſit.
Cūqꝫ reuerſur⁹ eſſet ad cypꝛū:ferūt qdā
hec eū mādaſſe iohāni. Spero q: nō mo
rieris eps̄. At ille remandauit Spero te
ad tuā patriā nō redire. Hec vtrū vere di
cta ſint neſcio. Ambo tñ hūc habuere fi=
nē. Nā nec epiphanius viuus ꝑuenit ad
cyprū ſed in naue defunctus eſt:⁊ iohan=
nes poſt paululū epiſcopatu depoſit⁹ eſt.

¶ Capitulum.xiij.

CUnqꝫ epiphanius diſceſſiſſet peruenit ad
ioannē quoniā eudoxia au=
guſta eū cōtra ioānē armaſ
ſet/⁊ exhinc accēſus lingue vbertate ſer
monē fecit in populo cunctarꝫ mulierum
vituperatiōe plenū. Hūc ſermonē popu=
lus omnis arripuit quaſi cōtra auguſtā
prolatus eſſet ⁊ ita ꝑuenit ad aures im=
ratoris. Qđ auguſta cognoſcēs velut in=
iuriā ſuā narrauit imperatori dicēs illi⁹
magis eſſe contumeliam que eius vxori
fiebat. Quāobrem geſtū eſt vt theophil⁹
cōtra eum velociter ſynoduꝫ celebraret.
Qđ etiā ſeuerian⁹ ſimul agebat. Erat em̄
adhuc inimicus. Inter hec theophil⁹. ve
nit multos ſimul epiſcoporū monēs. Cō
fluebant igitur plurimi ioānis inimici.
Aderant etiā quos epiſcopatu remoue=
rat. Omnes ergo cōcorditer in calcedo=
na cōuenerūt vbi tūc erat epiſcopus qui
rinus multa contra iohannē loquens im
pium eum ſuperbumqꝫ vocās. Epiſcopi
vero delectabātur in talibus. Porro ma
ruthas meſopotame⁹ epiſcop⁹ nolens ci
rimi calcauit tūc pedē. At ille dolore cō=
trictus cōſtantinopolim cum epiſcopis
trāſire nō potuit:alij vero ſunt trāſuecti.
¶ Sozomenus. ¶ Poſtea vero cū dolore
laboraret eius crus frequenter eſt abſci
ſum:quia putredo pene omne corp⁹ eius
inuaſerat.⁊ pedem aliū iam ſerpebat: Is
ergo poſt paululum tempus eſt defun=
ctus. ¶ Socrates.

¶ Theophilo autē ab alexādria veniēti
nullus occurrit:nec ſolēni honore potit⁹
eſt. Erat em̄ apertiſſimus inimicus. Sꝫ
alexādrini naute qui tūc venerāt cū fru=
mentis occurrentes eum fauorabiliter
ſuſceperunt. Cunqꝫ veniſſet conſtantino
polim refutauit eccleſiaꝫ introire. ſed in
vna domo auguſtarum vocabulo placi=
diana tūc habitauit. Hinc ergo ceperūt
contra iohannem mouere cauſas/⁊ non
iam de libris origenis memoria ferebat:

ſed has accuſationes illicitas excitabantur. His ita ꝑparatis cōuenientes epi: in ſuburbano calcedonienſi qđ rufini noīe vocitat. vbi in honore petri ⁊ pauli apłorū baſilica cōſtituta: euocauerūt ioannē ſatiſfacturū ꝑ quib⁹ accuſabat. Iuſſeruntq̃ vt cū eo veniret ſerapion: ⁊ tigrius eunuchus pſbyter ⁊ paul⁹ lector. Iſti eñ ſimul accuſabant. Cūq̃ ioannes euocātes velut inimicos refugeret: vniuerſalē ſynodū fieri proclamauit. At illi nihil morati quater eū euocauerūt. Qui cū noluiſſet occurrere: ſed ſynodum fieri ꝓclamaret. Dānauerūt eū in nullo culpantes niſi q: vocatus noluit obedire. Dūq̃ hoc fuiſſet circa veſperā nuntiatū: populus ad ſeditiones maximas excitatus eſt. Et nocte cōcurrentes eū trahi ab eccleſia non ſinebant ſed clamabāt vt apud maius conciliū de eo agitaret examen. Porro iuſſio principis imminebat velociter eū eijci ⁊ exilio deportari. Hoc agnoſcēs ioannes tertia dānationis die circa meridiem ſe meipſū populo ignorāte cōtradidit. Cogitabat eñ ne vlla ꝑpter eū ſeditio naſceret. Et ille quidē exilio ducebat in populo autē ſeditio importabilis eſt exorta ita vt etiā multi inimicoꝝ ei⁹ miſericordia mouerētur dicētes eū calūniā paſſū quē pauloante deſiderabāt videre depoſitū. Quāobrē clamabāt oēs cōtra principē atq̃ conciliū ſacerdotū ⁊ maxime contra theophilū. Nō eñ machinatio iā poterat latere q̄ multis quidē indicijs apparebat maxime q: dioſcoro eiuſq̃ fratrib⁹ mox poſt ioannis deiectionem communicauerat. Tunc igitur etiā ſeuerianus in eccleſia docens ioanni derogabat dicēs. Et ſi nullo alio vituperādus ioannes eſt eius tñ ſuperbia crimen eſt dānatiōe ſufficiens. Omnia namq̃ peccata remittuntur hominibus: ſuperbis autē deus reſiſtit ſicut ſancte ſcriptur e docent.

Capitulum.xiiij.

Orta igit̄ im-mēſa ſeditione populo diſcurrēte et ad ipſa regalia ꝓclamante/ auguſta ꝓmota rogauit imperatorē vt eum reuerti preciperet. Miſſo igitur tūc eunucho briſone etiam neceſſitas ioanni nolēti vt in ciuitatē ingrederetur impoſita eſt. Eo ſiquidē remeante cū multo ei honore ad eccleſiā plebs occurrit. Et mox vt ioannes ingreſſus eſt rogabāt vt in epali ſede reſideret ⁊ populo orationē pacis impēderet. Quo refutante atq̃ dicēte quia hoc oporteret iudicio fieri ſynodali: ⁊ eos qui dānauerunt ſuā ſententiā reuocare: accendebātur oēs videre eū in loco ꝓprio reſidentē ⁊ verba doctoris audire. Qui licet diu tardaret preualuit tñ popul⁹ ⁊ eū in ſede reſidere epali coegit: et conſuete orationē ꝓbere pacis. Coact⁹ etiā ſermonem fecit in populo. Hec cauſa aliā prebuit inimicis occaſionem. Et primū quidē de heraclide ordinatiōe cōtra eū mouere dicebatur theophil⁹ queſtionem: vt ioannē huius rei occaſiōe deponeret. verum heraclides non aderat. Iudicabat autē veluti pñs quoſdā iniuſte cecidiſſet: cathenisq̃ vinctos miſiſſet in pompam epheſi per mediā ciuitatē. Cūq̃ pars ioannis diceret auditoriū debere iuſte conſtitui: alexandrini contēdebant vt heraclidis accuſatores ſuſciperētur. Hinc ergo ſeditio ⁊ cedes inter cōſtātinopolitanū populū ⁊ alexandrinum vehemens eſt orta. Ob quam rem plurimi vulnerati: pauci etiā mortui ſunt. Hec videns theophilus repente diffugijt in alexandriam. Quod etiā alij fecerūt epiſcopi preter paucos qui perſonam ioannis amplexabātur. His W ita geſtis reprehenſibilis theophilus eſt inuentus. Cuius auxit inuidiā q rurſus origenis libris incumberet. Qui dū ab aliq̃ fuiſſet interrogatus quomodo ea que abdicauerat rurſus amplecteretur ita reſpondit. Origenis libri ſimiles ſunt prato floribus vniuerſis pleno q̄cquid ḡ in eis bonum inuenero hoc decerpo. Si quid vero mihi ſpinoſum occurrerit: hoc quaſi pungar omitto. Hec ergo theophilus ait non conſiderans ſalomonis ſapiētiſſimi verba dicentis: quia verba ſapientum ſicut clauis aculei ſunt. Ob hāc ergo cauſam apud omnes theophilus reprehenſibilis videbatur. Porro dioſcorus hermopolios epiſcopus poſt paululum

fuge theophili mortu⁹ eſt claraqꝫ ſepul-
tus in baſilica apud illicē cōſtituta: vbi ꝑ
pter ioannem ſynodus fuerat celebrata.
¶Theodo. ¶ ¶Miſſus ergo tūc io
annes in exiliū ad oppidū habitabat pō-
ti qđ vocat hyerō. Cūqꝫ per nocte terre-
mot⁹ ciuitatē regiā inuaſiſſet legati matu
tino mittebāt ad eū rogātes vt velociter
reuerteret ad ciuitatē: ⁊ oꝛonib⁹ ei⁹ picu
la remoueret. Sꝫ ⁊ alij poſt illos: ⁊ rurſus
alij deſtinati ſūt ita vt legatꝫ boſfoꝛ⁹ iple
ret. Qđ dū fideliſſim⁹ populus agnouiſ-
ſet fluct⁹ ꝓpōtidis nauib⁹ eſt opertus.
Oēs em̄ occurrerūt cereos ⁊ lāpades ac
cēdētes ꝓ reuerſiōe paſtoꝛis. ¶Sozo
menus. ¶Interea cū theophilus D
nauigio in hierapolim aduenifſet moꝛ-
tuo ei⁹ ciuitatis epō: nilamnionē mona-
chū elegerūt ciues. At ille cū crebꝛo fuge
ret ei theophilus ſuadebat ne ſacerdotiū
refutaret. Tūc ille rn̄dit dicens: cras qđ
dn̄o placet implebit. Altera ꝟo die venie
tes ad cellā eius cogebant eū. Tūc nilā-
nion pri⁹ inquit. Oꝛem⁹. Qđ dū theophi
lus laudaſſet ſimul oꝛabat. Nilamnion
aūt repente terminum vite cū illa oꝛatio
ne ſuſcepit. ¶Socrates.

¶Capitulum. xv.

IOānes itaqꝫ do
ctrinis occupabat: oꝛdinauitqꝫ
ſerapionem heraclie tracenſis
epm̄. Unde cōtra eū maius odiū excitat.
Poſt paululū nāqꝫ hec contigiſſe noſcū-
tur. Auguſte eudoxie ſtatua argētea con
ſtituta eſt in columne ꝓphiretica clami
de circūamicta eratqꝫ poſita nec ꝓpe
nec lōge ab eccl'ia ſophia q̄ platee medio
do diuidebat iter. Illic ergo conſuete lu
ſus public⁹ occurrebat. Poꝛro ioānes ad
iniuriā hoc arbitrat⁹ eccleſie ꝯſueta fidu
cia rurſus ſuā armauit linguam. Et cum
opoꝛteret pꝛincipes ſupplicatiōis verbo
deflectere vt a tali luſu recederet hoc nō
fecit ſꝫ impetu ſui vſus eloquij: iubentes
fieri talia lacerabat. Auguſta vero rur-
ſus ad ſuā hec trahebat iniuriā ⁊ denuo
pꝛeparabat vt aduerſus eū ſynodus cele
bꝛaretur epoꝛum. Hoc ſentiens ioannes
illam famoſiſſimam in eccleſia pꝛotulit
omeliam cuius initium eſt. Rurſus hero
dias veſanit rurſuſqꝫ turbatur. Denuo
ſaltat: denuo caput ioannis in menſoꝛio
concupiſcit accipere. Quod factū ampli⁹
ad iracundiam accendit auguſtam.

¶Sozomenus. Capitulum. xvi.

INterea quidā
homo cōpꝛehenſus eſt qui
ioannē volebat occidere:
tradituſqꝫ ad ſuppliciū ꝑ-
fecto a ioanne ne perime-
retur ereptus eſt. Poſtea ꝟo etiā hilpidij
pſbyteri ſeru⁹: curſu in epm̄ accedēs eum
interimere nitebat. Et dū a quodā tene-
retur ⁊ ipm̄ repēte percuſſit ſimul ⁊ aliū
aſtantē ⁊ tertiū. Tūc clamoꝛe facto mul-
tis cōuenientib⁹ plurimos interemit: no
uiſſime tn̄ ⁊ traditus eſt. Ex illo tpe ioā
nem populus cuſtodiebat noctibus ⁊ die
bus ad eius circū ſedentes domum.

¶Socrates. Cap. xvij.

POſt populū ve-
ro aderāt epi leontius ancyre
galatie: ammoni⁹ laodicie: bꝛe
ſon thracie: philippēſis: acacius berie ſy
rie: ⁊ alij quidā his ꝑſentib⁹ accuſatoꝛes
ei pꝛi denuo mouebātur. Ioannes itaqꝫ cō
fidebat in talib⁹ rogans vt accuſatio de
cēter flagitaretur. Cūqꝫ ſuperueniſſet fe
ſtiuitas natalis ſaluatoꝛis imperatoꝛ ſo
lēniter ad eccleſiā nō decurrit ſꝫ manda
uit ioanni q: nō ei nō cōicaret niſi crimi-
nib⁹ pri⁹ exueretur. Cūqꝫ ꝓ ſecuritate io
annis accuſatoꝛes ei⁹ valde perterreren
tur p̄ntes epi nihil aliud requirebāt niſi
q: poſt depoſitionē nō ſeruato decreto cō
ſilij reſediſſet i ſede. Cūqꝫ ille rn̄deret q:
lxv. epi cōmunicātes ei decreuiſſent leon
tius ⁊ alij reclamabant dicētes. Sed plu
rimi te ioannes depoſuerūt. Cūqꝫ denuo
ioannes hāc regulā nō oꝛthodoxoꝝ eccle
ſie ſed eſſe firmaret arrianoꝛum: nā in an
thiochia cōgregati ꝓ dānatione fidei de
cōſubſtantialitate pꝛolate odio athana-
ſij hanc regulā ꝓtulerunt. Tunc illi non
recta ſatiſfactione damnauerunt eū: non
intelligētes quia dū hac regula vterent
athanaſiū quoqꝫ depoſuerunt. Hec acta
ſunt circa feſtiuitatē paſche. Mandauit
qꝫ imperatoꝛ ioanni non ſe poſſe ad eccle

ſtam venire quia eum duo conſilia cōdē naſſent. Uacabat ergo ioānes: ⁊ nequaq̄ in eccleſia deſcēdebat. Mox igit̄ oēs ei fauētes ab eccleſia recedētes paſcha qđ dē in thermis q̄ cōſtātiniane vocātur celebrauerūt. Cū quib⁹ plurimi epoꝝ: pſbȳteroꝝ et ſacri ordinis clericorum: cōmoti ſunt: collectiones ſeorſum per loca diuerſa celebrātes. vnde etiā ioannite vocati ſunt. Porro ioannes duob⁹ mēſibus nuſq̄ pceſſit: donec princeps cū duci iuberet in exiliū. Et ille quidē tract⁹ ab eccleſia ducebat̄. Quidā vō ioannitarū ea die eccleſiā incēderunt. Qua ardēte flās ventus: etiā baſilicā ſenatus pariter cōprehendit. Quod actū eſt viceſima die ianuarij menſis: conſulatu honorij ſexto et ariſtenis. Ob quā rē optatus prefect⁹ vrbis cuz paganus eſſet odio chriſtianorū plurimos ioannitarum diuerſis tormentorum generibus laniauit.

¶ Theodoricus. Cap. xviij.

IOannes igitur non ſolū ex ciuitate pulſus eſt ſ3 ēt i quādā puulā ciuitatē atq̄ deſertā armenie cucuſſo deſtinat⁹ eſt. Inde rurſus ad pytyuntē vbi fines ſunt ponti imperijq̄ romani: que loca crudelibus barbaris ſunt vicina. Sed clemēs dn̄s nō permiſit victorē athletaz per loca talia diu morari. ¶ Sozomenus. ¶ Inter hec innocentius roman⁹ antiſtes audiēs de ioāne ⁊ moleſte ferēs volēſq̄ gñale celebrari ↄciliū: ſcripſit ioāni ⁊ clero ↄſtātinopoleos qđ nō oporteret ioāni ſucceſſorē dari nec ei⁹ clero alio parere pōtifici: q̄s pliritatis cā nō trāſtuli. B Aiūt eñ ioānē cū exilio ducerēt̄ per viſionē cognouiſſe diē qua moritur⁹ eſſet oñſam ſibi a baſilico martire i cumanis vbi cū eēt itinere fatigat⁹ dolorē capitis nō ferēs ⁊ ardorē ſolis vitā lāguore finiuit. ¶ Socra. ¶ Quartadecima die menſis ↄſulatu honorij ſepties ⁊ theodoſij ſcđo.

¶ Theodoricus. Capi. xix.

HUius igitur iniuſtitie cauſas abominati ſūt pcipue europe pontifices ab eoꝝ nāq̄ ſe ſuſpēderūt cōione pariter omnes illirici eius partis effecti ſunt. Oriētales aūt plurimi quidē iniuſtitiā declinauerūt corp⁹ tñ eccleſie diuidere noluerūt. Uerū moriēte illo oīm doctore terrarū: nō prius occidētales epi egyptioꝝ ⁊ oriētaliū boſſorēſiū atq̄ tracēſiū ſunt amplexi cōionē: q̄ illi⁹ ſacratiſſimi viri nomen inter pdeceſſores poneretur epos. Et acaciū quidē q̄ poſt eū ordinat⁹ eſt: nullo habuerūt ſermone dignū Atticum vō arſatij ſucceſſorē legationem crebro mittentē ⁊ pacis pignora poſtulantē dipticis ſcripto ioannis noīe poſtea ſuſceperunt. ¶ Socrates. Cap. xx.

TRāſactis ita q̄ dieb⁹ paucis arſatius cōſtantinopleos ordinat̄ epſ nectarij frater/valde lōgeuus ⁊ vltra octoginta annorū: q̄ māſuetiſſime nimis regebat epatū. ¶ Sozomenus. ¶ Cuius opi A nio derogauit poſtea qđ de ioannis amatorib⁹ agebat̄. Nā cū arſatio cōicare nolēt nec orationē habere cōmunē ſed ſicuti dictū eſt ſeorſuz ⁊ p loca ſecreta vltima ciuitatis ſacra celebrarēt: hec ille renunciauit imperatori. Cumq̄ iuſſiſſet vt eos manu militari turbaret: lapidib⁹ atq̄ fuſtib⁹ populū ↄuertit in fugā. Nobiliores autē ⁊ pntiores in amore ioannis redegit in carcerē. Porro milites vt aſſolet accepta fiducia: predā circa mulierū ornamēta faciebāt zonas aureas: dexteralia: monilia: libatoria: anulos: dyademata ⁊/cū ipſis aurib⁹ earū auferētes inaures. Ob quā rē turba maxima ⁊ gemit⁹ in ciuitate puenit. Nec ſic tñ illi affectū depoſuere ioannis. Uerū publice plurimi couenire nec in platea nec in balneo pſumebāt. Quibuſdā etiā erat domi quoq̄ manere periculoſum/ita vt ciuitatē declinarent. multi ſiquidem viri plurimeq̄ mulieres nobili gñe pcreate: vginitate atq̄ vtute vite laudabiles fugerūt. ¶ Socrates. B ¶ Eo tpe etiā grādo vehemēs conſtātinopolim ⁊ circa ei⁹ ſuburbana deſcēdit. Qđ actū eſt ↄſulatu eodē honorij ſexto: ariſtene die. xxx. ſeptēbris menſis. qđ dicebāt dei iracūdia geſtū: eo q̄ ſine iudicio ioanes fuerat ↄdēnat⁹. Quib⁹ verbis

crementum dedit moꝛs auguſte cōtinue cōſecuta. Quatuoꝛ nāqꝫ dieḃꝰ poſt grādi nē eſt defuncta. ¶ Sozomenus.

¶ Tūc enī ⁊ cyrimꝰ in calcedonēſis eṗs ꝗ ioānē crebꝛo lacerauerat ſecto pede defunctꝰ eſt. ¶ Socrates. ¶ Alij tñ dicebāt ioannem hoc iuſte ꝑpeſſum eo ꝙ multas eccl̄ias nouatianoꝝ q̄rtodecimanoꝝ ⁊ alioꝛum obtuliſſet hereticoꝛum.

¶ Sozomenus. Cap̄. xxi. A.

POſiquidē tēpoꝛe quidā lectoꝛ eutropiꝰ eſt detētus quaſi ⁊ ipſe in eccleſiam miſiſſet ignem. Qui dū multa fuiſſet toꝛmēta perpeſſus redactus in carcerē poſt paululū eſt defunctꝰ. Quid aūt de eo cōtigerit exiſtimo eſſe memoꝛādū. Quidaꝫ vidit in ſomnis aſtitiſſe altari virum pulchꝛitudine ⁊ magnitudine decoꝛatū / q̄ſi in honoꝛe martyris ſtephani cōſiſtenteꝫ: ⁊ ſi qua cogitātē eo ꝙ boni viri nuſq̄ꝫ inuenirētur / atqꝫ totā ſe circuire ciuitatē: ⁊ niſi eutropiū nullū penitꝰ inueniſſet. Cūqꝫ is ꝗ viderat euigilaſſet: ſomniū retulit fidelibꝰ viris. Deinde requirens eos ꝗ a ꝓfecto cōpꝛehenſi fuerāt ⁊ verberibꝰ macerati inuenit eutropiū: eiqꝫ retulit viſionē. At ille flēs / oꝛonē ſibi dari ab eo ꝗ viderat imploꝛauit. Cūqꝫ diuerſos ꝓfectꝰ affligeret: nec ꝑſonas incēdij reperiret etiā mulieres quaſdā tenēs ſuadebat vt eṗi cōionē amplecterent̄ arſatij: ⁊ multe ꝗdē declinauerūt. Olimpias autē iniuſtū credēs nequitie ſatiſfacere dixit. Adijce mihi calūniatoꝛes ⁊ violētias maioꝛes impone: mihi ꝟo fas nō eſt cōicare et ea facere q̄ pijs nō lꝫ ꝑpetrare. Quā dū nequiſſet declinare pꝛefectus vt cōicaret arſatio. tūc demiſſam ⁊ poſt paucū tentā multo nudauit auro: hoc mō credens eiꝰ frāgi cōſtātiā. Eo tp̄e tigrius p̄ſbyter veſte nudatus: ⁊ doꝛſo ceſus ita tēſus eſt vt pedū eiꝰ ac manuū articuli ſoluerentur.

¶ Socrates. Cap̄. xxij.

ARſatius itaqꝫ cum paucum vixiſſet tēpus defunctus eſt conſulatu ſequenti ſtiliconis ſecundo: et antemij vndecima die nouembꝛis mēſis: Quo moꝛiēte de epiſcopatu ꝯſtantinopolitana magna cepit eſſe cōtentio. Et ꝓpterea cū quatuoꝛ vacaſſet mēſes. ſequēti cōſulatu archadij ſexto: et ꝓbi atticus oꝛdinatur eṗs genere armēnius / habitu monachus a iuuētute ſua naturali ſapiētia decoꝛatus.

¶ Sozomenus. ¶ Capitulum. xxiij.

INterea cuꝫ ſiricus quinqꝫ annis romanoꝛū rexiſſet epiſcopatū anaſtaſius ei ſucceſſit. Poſt quē innocentius pōtificatus iura ſuſcepit. Defunctꝰ quoqꝫ eſt etiā flauianus nō cōſentiens in dānatione ioannis Flauiano moꝛiēte poꝛphirius anthiochenū ſuſcepit eṗatū. Et qm̄ plurimi contra ioannē cōſenſerant ꝓpterea in cōſtantinopolitana vꝛbe multa diuiſio facta eſt / ita vt miſſas apud ſemetipſos plurimi celebꝛarent ⁊ ſcandala ꝓuenirent: qm̄ ꝓpter gratiā arſatij atqꝫ poꝛphirij necnō ⁊ theophili alexādrine ciuitatis eṗi dudū ſtudio pꝛocerū poſita lex fuerat: iubēs oīs in eccleſiā conuenire ⁊ qui nō communicarent pꝛocul expellerentur.

¶ Capitulum. xxiiij.

EO tēpoꝛe cuꝫ diſcoꝛdia ſacerdotū etiam reſpublica magnis cōcuſſiōibus turbatur. Huni nāqꝫ trāſeuntes hyſtrum trachiam deuaſtabāt. Iſaurie quoqꝫ latrones maxima multitudine ꝯgregata vſqꝫ ad carenos ⁊ feniciā veniētes vꝛbes ⁊ vicos in medio poſitos populati ſunt. Per idē tp̄s ſtilico magiſter armoꝝ erat apō honoꝛiū magna ꝓditus ꝑtāte habebatqꝫ ſub ſe romanoꝝ plurimos atqꝫ gentiliū. Qui cōtractis inimicitijs cū archadij ducibꝰ cogitabat ꝯgredi ꝯ eos. Tūc ꝗ agēs cū honoꝛio alaricū regē gothoꝝ fecit oꝛdire magiſtrū militū / ⁊ acceſſit aduerſꝰ illiricum: eiqꝫ iouium pꝛefectum cōſtituit: vt arma contra romanos attolleret: ac pꝛouinciales honoꝛij ſubderet ditioni et cum alaricus Barbaros ſub ſe conſti-

tutos ⁊ per dalmathias habitantes congregaſſet venit ad epyrum vbi multo tēpore cōmoratus reuerſus eſt in Italiam qꝫ cū diſcedere voluiſſet honorij literis eſt detentus ſicut ipſe confeſſus eſt.

¶ Theodoricus. ¶ Capitulū.xxv.

A tēpeſtate cyrillus theophili ꝯſobrinus alexandrinū ſuſcepit epatum hieroſolymorum eccleſie preſidebat ioannes vir mirabilis ſucceſſor cyrilli. Antiochie aūt alexander vir ſermone doctus et vir virtutem oſtendens magnis opibus. Is em̄ porphirio ſuccedens q̄ poſt flauianū fuerat ordinatus multa reliq̄t monimēta clementie. Flauianus equidē ſapiētie ſubtilitate florebat. Porro ſacratiſſimus alexander conuerſatione ſummoq̄ phie eloquio ⁊ plurimis bonorum beneficijs habundabat. Is nāq̄ etiā partē euſtachij quam dudū paulinus flectere nō potuit nec poſt illū euagrius p̄cibus vſus cetero corpori copulauit: egitq̄ feſtiuitatem qua ſilem nemo potuit aliq̄n videre. Nā dū oēs fideles ſumpſiſſet ſacerdotes ſimul ⁊ populos venit ad locū vbi euſtachiani ꝯgregabanť. Simulq̄ pſallentes ⁊ vnū canticū ſub quadā ꝯgruētia p̄dicātes: a porta vltima ciuitatis vſq̄ ad maiorē eccleſiā totā plateā cōpleuit hominibus ⁊ oſtēdit riuū rōnalem ⁊ ad inſtar fluminis decurrētis. Hec iudei videntes ⁊ arriani/⁊ parue reliquie paganorum ingemuerūt/cōſiderātes alios fluuios: in mare eccleſie ꝯcurrentes. Is ergo pontifex ioannis magni vocabulū in eccleſiaſticis dipthichis primus inſeruit.

¶ Capitulum.xxvj.

Huius doctoris reliquie ſequenti tpe in regiā deuecte ſunt ciuitatē. Rurſus fideliſſimus pp̄lus p pelagus quaſi p terram currēs vndas boſtorum lampadibus ⁊ cereis obuolauit. Hunc ergo theſaurū illi ciuitati recondidit imperator Qui ſui aui ⁊ vocabulū ſortitus eſt ⁊ pietatem ſeruat inuiolabilem. Is in eius loculo defigens oculos atq̄ frontē pro archadio ⁊ eudoxia genitoribus ſupplicauit vt ignoranter delinquētibus veniā cōdonaret. Dudū em̄ mortui ſunt eius parentes hūc orphanū relinquētes. Sꝫ patrū ⁊ ꝓgenitorum deus experimenta pupilli eum ſentire nō ꝓtulit. Nā ⁊ pie nutriri fecit ⁊ ſine ꝯcuſſionis metu cuſtodiuit eius imperiū: atq̄ tyrānorum ꝯſilia refrenauit.

¶ Capitulum.xxvij. A

Is enim beneficiorum ſemp memor honorabat bñficij largitorē habebatq̄ participes hymnorū ſorores ſeruātes ꝯuerſatione ꝟginitatē ⁊ epulas maximas iudicātes: ſacrorum meditationes eloquiorum theſaurū mandibilem eſtimātes manus egentiū. Verum ipſe princeps multis p̄conijs adornať maxime vo clemētia: māſuetudine: animi trāquillitate nūq̄ recipiēs tempeſtatē fide vera atq̄ ꝓbabili. Cui⁹ iudiciū nos cōuenit oſtēdere manifeſtū. Quidā vir cōuerſatione quidē monachi B ca: ſed aſperior ꝯſilio. adijt imperatorē ꝓ aliqua cā rogans. Cū hoc crebro feciſſet nec ea ꝓ quibus poſtulauerat impetraſſet. eū ab eccleſiaſtica cōione ꝓhibuit ⁊ poſita eius obligatiōe diſceſſit. Verum fideliſſim⁹ imperator ad palatiū reuerſus tpe prandij aſtātib⁹ prāſorib⁹ ait: nō ſe ſumpturum cibū niſi pri⁹ eius cingulū ſolueret. Ob quā rē miſit ad ciuitatis epm̄ rogās vt iuberet ei q̄ ligauerat q̄tin⁹ ei⁹ vincula ſolueret. Cūq̄ dixiſſet eps non debere a quolibet obligationē recipe: ⁊ mādaſſet qꝫ ſolut⁹ eſſet: ille tñ eius nō ſuſcepit ſolutionē donec q̄ ligauerat multo labore requiſitus et cōionem quā ꝓhibuerat reddi diſſet Idolorum igiť templa que fuerant derelicta a fundamentis euelli fecit: vt poſteri neq̄ veſtigium erroris priſtini reperirent. Hunc enim C ſenſum etiam in ſua lege conſcripſit. Quando igitur roylas dux ſcythie tranſiuit hiſtrum: et cum innumero exercitu vehementer thracias populatus eſt ipſamq̄ regiam ciuitatē obſidere ſe et ſubuertere minabatur: ſupernis iaculis atq̄ fulminibus eum maieſtas diuina percutiens: ⁊ ipſum ⁊ oēm ſimul ꝯcremauit exercitū.

¶ Capitulum.xxviij. A

TAlealiquida
dño eius ꝯſolatore ēt par
co ꝑlio geſtū eſt. Nā cū il
li romanos vacare cogno=
uiſſent ⁊ ciuitates in cōfi=
nio ꝯſtitutas debellarent: paciſcꝫ pacta
trāſcenderēt: vaſtatis finibus nemo fere
bat auxiliū. Imꝑator nāqꝫ de pace preſu
mens duces ⁊ milites ad alia bella dire
xerat. Tūc ergo ymbre vehemētiſſimo et
grādine depoſita/vlterius eos deus ac=
cedere nō ꝑmiſit eorūqꝫ ligauit curſum
ita vt viginti diebus totidem ambulare
ſtadia non valerent. Duces ṽo veniētes
⁊ ꝯgregantes exercitū primo bello obſi=
dentes vrbē imꝑatoris vocabulo noiataꝫ
reprobi ſunt inuēti. Cū B em̄ plus ꝙ̄
triginta diebus gororanus rex ꝑ̄dictam
obſideret vndiqꝫ ciuitatē ⁊ multa machi
namenta ꝯſtrueret ⁊ turres ꝯ̄ muros ci=
uitatis excelſas edificaret/ ſolus euno=
mius ſacratiſſimus eius ciuitatis ep̄s re
ſtitit/⁊ impetum moliminis eoꝝ machi
naſqꝫ deſtruxit. Et lꝫ duces noſtri hoſti=
bus bellando ceſſiſſent ⁊ obſeſſi ciues re
ſiſtere nō auderent: iſte ſolus pugnando
ſine vaſtatione reddidit ciuitatē. Unus
itaqꝫ partis hoſtilis vir dū cōſuete blaſ=
phemaret et rapſacis atqꝫ ſennacherib
verba ꝓfunderet: ⁊ cū veſania minaretur
ſacrum ſe concrematurum templum: ille
vir ſanctiſſimus non ferens huius inſa=
niam: iuſſit arcu baliſtam poni iuxta ꝓ=
pugnaculum quod apoſtoli thome vide=
batur habere vocabulum: et maximo in
eo lapide coaptato in nomine inquit eiꝰ
qui eſt blaſphematus: lapidem tenſo ar=
cu dimitte. Tunc lapis dimiſſus veniēs
vſqꝫ ad faciem nephandiſſime blaſphe=
mantis: vultum eius valde corrupit ca=
put contriuit: cerebrumqꝫ in terra diſper
ſit. Hoc cum dux exercitus cognouiſſet ꝙ
ſe ciuitatem capturum eſſe minabatur
ſiluit: et rebus ipſis victum ſe eſſe profeſ
ſus eſt et metuens queſiuit pacem. Sic
ergo rex omnium fideliſſimum hunc ꝑn=
cipem conſeruauit: cum iſte ſeruitutem
profiteatur et competens offerat domi=
no miniſterium.

¶ Capitulum. xxix.

INter hec innō
centio mirabili romane vrbis
antiſtiti ſucceſſit bonifacius:
bonifacio zozimus: zozimo ce
leſtinus: hieroſolymis ṽo poſt ioannem
praylius ſuſcepit eccleſie preſulatū. Uerꝫ
in anthiochia poſt ſacrū alexandrinorū
theodorꝰ caſtitatis ſpeculū eccleſie pon=
tifex ordinat: māſuetudine: ⁊ pietate con
uerſationis ornatus. Is em̄ cohortē ap=
pollinaris ſacris ouibus miſcuit: rogās
eos vt vnirent ouilibus. Ea ſiquidē tem
peſtate diſgerdis perſaꝝ rex ꝯ̄ eccleſias
hmōi cā bella cōmouit. ¶ Capi. xxx.

ABdas quidā
erat ep̄s plurimis ṽtutibꝰ
adornatus. Is nō medio=
criter vſus zelo diuino py=
ri. i. focos coꝝ ſeu veſtam
deſtruxit. Pyria nāqꝫ pagani vocāt tēpla
in quibꝰ ignē ſeruāt deū enim arbitrant
ignem. Hoc dū rex cognouiſſet a magis
euocauit abdā. Et primo quidē māſuete
culpauit factū ꝑ̄cipiens vt pyrion rurſus
edificaret. Illo reſiſtēte ⁊ hoc nequaꝙ̄ fa
cere ꝯfirmante: vniuerſas ſe deſtructurū
interminat eccleſias: cuius iterminatio=
nem terminus ſubſecutus eſt. Nā prius
illū virū occidi ꝑ̄cipiēs deſtrui quoqꝫ ec=
cleſias imꝑauit. Ego ſiquidē deſtructio
nem veſte non reor oportune commiſſaꝫ
neqꝫ enim ſanctus apoſtolus dum veniſ
ſet athenas et ciuitatem repletam ydo=
lis conſpexiſſet: aras ab illis honoratas
deſtruxit: ſed ratione ignorantiam redar
guit: et veritatis iura monſtrauit. Quia
vero deſtructum templum reedificare
noluit: ſed neceꝫ magis elegit nimis am
miror et plurimis eum honorandum co=
ronis exiſtimo. Tale eſt enim ignē ado=
rare quale eius edificare templum. Hūc
ergo ſumens tempeſtas initium ſeuiſſi=
me atqꝫ ferociter circa pietatis alumnos
intumuit: et triginta iugiter annis flu=
ctuatio dura permanſit a magis veluti
quibuſdam procellis agitata. Magos
enim appellant perſe eos qui elementa
deificant. Quorum fabulas in alia con=
ſcriptione monſtrauimus in qua honoꝝ
interrogatiōibꝰ

interrogationib⁹ dignas ſolutiones ob-
tulimus. Sozoranis itaq; fili⁹ diſgerdis
poſt patris mortem cū imperio etiā ꝯtra
chriſtianā pietatē bella ſuſcepit. Quas
enim tormentorū ſpecies & ſuppliciorum
adinuētiones pijs intulerit nō eſt facile
nunc narrare. Aliorū nāq; man⁹ excoria
uerunt: aliorū dorſa: aliorū capita a fron
te inchoantes vſq; ad ceruices nuda cu-
te reliquerūt. Alios ſectis per mediū ca-
lamis: nudos opientes ipſas ſectiōes ca
lamorū carnib⁹ aptātes a capite vſq; ad
pedes funib⁹ ſtringētes: poſtea calamos
ex eorū mēbris violēter trahebāt vt acu-
te ſectiōes calamorū dū trahebant eorū
carnes ſecarēt: & tormento amariſſimos
dolores inferrent. Deinde fodientes la-
cus & eos vndiq; obturantes ſoricū ma-
iorum greges in eis miſerunt eiſq; pabu
lum athletas dederūt impie ligātes ma
nus eorū & pedes ne poſſent a ſe beſtias
remouere. Sed & alia tormēta ſeueriora
nimis exercuerunt: habentes doctorē ve
ritatis inimicū: ſed nō potuerunt athle-
tarum deuincere fortitudinē. Spōte nā-
q; currebāt vt occaſiōe hui⁹ mortis incor
ruptibilis vite dona perciperēt. Duorū
tamē aut triū memorabor: vt ꝑ hos reli-
quorū fortitudo monſtretur.

Capitulum.xxxi.

Ormiſda qui-
dam valde nobilis apd̄ per
ſas erat qui patrē prefectuz
habuerat. Hūc dū rex agno
uiſſet eſſe chriſtianū deduci fecit & impe
rauit vt ſalutarē negaret deum. At ille:
nec iuſtū inquit nec vtile precipis impe
rator. Nā qui docetur vt deum omniū fa
cile contemnat ac neget: facillime quoq;
ſpernit imperatorē cū & ipſe ſit particeps
nature mortalis: & ſi ſummo ſupplicio di
gnus eſt qui tua ſceptra cōtempſerit im-
perator: multiplicibus tormentis ſubdē
dus eſt qui cunctorum negauerit creato
rem. At imperator cum debuiſſet mirari
prudentiam fortiſſimuz diuitijs et digni
tate nudauit athletam. iuſſitq; vt nudus
traheret camelos exercitus. Cūq; pluri
mi tranſiſſent dies: reſpiciens de ſupe-
rioribus imperator vidit iſtum eminen-
tiſſimum virū ſolis radijs inflammatū
& pulueris ſqualore completum: patrieq;
nobilitatis memor: eū ad ſe iuſſit addu
ci & ex lineis veſtibus opiri. Deinde pu-
tans q: tā precedenti afflictione ꝙ eius
miſeratione molliretur: vel nunc inquit
illa obſtinatione priuatus nega filiū ſa-
bri. At ille dei zelo cōpletus diſrupit ve
ſtem & iactauit dicens. Si propter hoc
me putas a pietate recedere: habe domū
cum impietate quam poſſides. Hanc ei⁹
fortitudinem contempiatus: nudum eū
a ſuo ꝓiecit imperio. ¶Cap.xxxij.

Ain quoq; mili-
te famulorum dominū reſiſten
tem ſibimet negare creatorem
omniū non ferentem requirens quis ſer
uorū eius eſſet ſeuiſſim⁹ ei aliorū ſeruorū
tradidit dominatum. Cui etiam ipſum
quoq; dominum ſeruire precepit: ſimul
& eius vxorem per hoc putans ꝓpugna-
torē ſe flectere veritatis. Sed ſpe ſua de
ceptus eſt: habebat enim ille domū in pe
tra cōſtructā.

¶Capitulum.xxxiij.

Eniamin etiā
dyaconū comprehendēs clau-
ſit in carcerē. Cumq; duo tran
ſiſſent anni ſupuenit legatari⁹
romanorū ꝓ alijs cauſis actur⁹. Et dum
hec agnouiſſet poſtulauit a rege vt dimit
teretur dyaconus. Porro rex iuſſit vt pro
mitteret beniamin: quia nulli magorum
doctrinā chriſtianorū ꝑdicare ꝑſumeret
& dimitteretur exire. Tunc legata rius q̄
dem cuſtodire beniamin que rex precepe
rat compromiſit. Beniamin autē audiēs
monita legatarij impoſſibile eſt inquit
non me participare lumē alijs qđ ipſe ꝑ-
cepi. Quāto eñ ſupplicio dignus ſit qui
talentum abſcōdit ſacra euāgelioꝝ teſta
tur hyſtoria. Sed rex horū tūc nihil agno
ſcens iuſſit eum abſolui a vinculis. At il
le predicare nullatenus quieſcebat. & ca-
piens eos qui ignorantie caligine tene-
bant: intelligibili luci iugiter offerebat.
Cumq; tranſiſſet annus regi geſta illius
nuntiantur. Tunc deductum ad ſe nega
re iuſſit quem adorabat deum verum. Il
le requiſiuit a rege dicens: quo dignus

honore eſt qui ſuum derelinquēs regnū: inuadere ſtuduerit alienū? Cūq dixiſſet rex: morte nouiſſimoq ſupplicio: ſapiētiſſim⁹ vir ille reſpōdit. Quid ergo nō iuſte patiat homo q factorem mundiq creatorem nutritorem ac ſaluatorē deſerens: vnū conſeruorū ſuorū deificare voluerit ꝛ debitum illi cultū iſti magis obtulerit? His ſermonibus rex accenſus: viginti calamos acui: ꝛ totidem vnguibus digitorum eius manuū atq pedum precepit infigi. Cumq hoc ſuppliciū ab eo derideri conſpiceret: aliū rurſus calamū acutum in ei⁹ femore vnde humana origo deſcendit iuſſit immitti. Cūq crebro eijceretur et rurſus induceretur: ineffabiles ei dolores operabantur. Poſt hoc vero ſupplicium impius atq ferox virgā groſſam ſpinis vndiq plenam: per eius meatum iuſſit induci: ꝛ hoc modo ſpiritū fortiſſimus decertator emiſit. Sed ꝛ alia multa ab illis impijs ſunt pſumpta. Nec tamē mirandū eſt/ quia illorū ferocitatē ꝛ impietatem longanimiter deus omniū patiatur quādo ante imperium maximi Conſtantini quicunq fuerunt romanorum imperatores contra veritatis miniſtros vehementer inſanierunt. Diocletianus namq paſſionis B ſalutaris die in omni imperio romanorū deſtruxit eccleſias: ſed nouem tranſactis annis iſti quidem denuo floruerunt ꝛ multiplicē magnitudinē ſuſceperunt. Ille vero poſt rabiem ſue impietatis extinctus eſt. Nam ꝛ bella huiuſmodi futura dominus predixit: ꝛ eccleſie victoriā predicauit. Nos tū ipſe quoq res edocent: q plus nobis vtilia ſunt bella q̄ pax: q pax delicatos nos remiſſos facit ꝛ timidos. Porro bellum et mentem acuit et preſentia quaſi tranſeuntia contemnere perſuadet. Sed et hec quidem: et in alio opere crebrius enarrauimus.

¶Capitulum.xxxiiij.

Illo quoq tēpore quo ſacratiſſimus theodotus anthiochenā regebat eccleſiam theodor⁹ mopſueſtie quidem epiſcopus: ſed totius doctor eccleſie: dū contra vniuerſam cohortem hereticorum fortiter dimicaſſet terminū vite fortitus eſt. Is diodori quidem magni doctrina potitus eſt. Joānis vero ſacratiſſimi fuit ſoci⁹ atq cooperator. Cōmuniter em̄ diodori pocula ſpiritualia ſunt adepti: qui ſex ꝛ triginta annis manſit in pſulatu: ꝛ ptra arrij eunomijq acies fortiſſime preliatus eſt: inſidiaſq latronis apollinarij extinxit: optimaq paſcua diuinis ouibus preparauit. Cui⁹ frater Policrinius apamenam rexit eccleſiam ꝛ gratia ſermonis/ ꝛ claritate conuerſationis ornatus.

¶Socrates. ¶Capitulum.xxxv.

Non multo poſt tempore q̄ ioannes defunctus eſt morit̄ ꝛ archadius imperator vir mitis ꝛ quietus: ꝛ circa finē vite ꝑ huiuſmodi cauſa venerabilis eſtimatur. In vrbe conſtantinopolim domus eſt maxima habēs cognomen carie id eſt nucis. Eſt em̄ in eius dom⁹ veſtibulo arbor nucis in qua ſermo eſt: eo q fuerit appenſus marty: Acatius et defunctus. Ob quam rem etiam oratorium illic eſt edificatum. Hinc Archadius videre volens ad orationem venit votoq completo reuertebatur. Proinde cuncti circa oratorium habitātes volentes imperatorem videre currebant: ꝛ alij quidem foras domum preceſſerant: vt melius aſpectum principis et ordinem viderent obſequij. alij vero ſequebantur. Dumq omnes cū mulieribus atq filijs ſimulq mācipijs extra domū fuiſſent egreſſi repente maxima domus oratorio coherēs ſubito tota corruit: clamorq cū ammiratione ſecutus eſt: quoniam oratio principis tantos a ruine imminentis periculo liberauit. Archadius itaq relicto annorum octo filio Theodoſio de quo iam plura ſunt narrata defunctus eſt: conſulatu Baſſi ꝛ Philippi prima die Maij menſis: anno ſecundo ducenteſime nonageſime ſeptime olimpiadis. Is ergo cum patre quidem Theodoſio tredecim regnauit annis: poſt mortem vero patris quatuordecim: vixit annis triginta ꝛ vno.

¶Explicit liber decimus.

¶Incipiunt tituli libri xi.

i Quia theodoſij minoris imperium prefectus regebat anthemius.
ij De attico epo eiuſq; moribus.
iij De theodoſio epiſcopo ſynnade et quemadmodum illic macedoniani conuerſi ſunt.
iiij Quomodo iudeus paraliticus ꝑ baptiſma ſit curatus.
v De ſabbatio hereſiarcha eiuſq; ſequacibus.
vj De morte theodorici arrianoruz epiſcopi ⁊ ordinatione barbas ⁊ que ſub eo ſint geſta.
vij De ordinatione cirilli alexādrini pontificis.
viij Quomodo apud perſas per maritham epiſcopum ſit chriſtianitas dilatata.
ix Quemadmodum ytaliam vaſtarit alaricus.
x De celeſtino romano pontifice ⁊ quomodo nouatianos fuerit inſecutus:⁊ de ſabbato.
xj De ſeductione ⁊ necib⁹ chriſtianorum que per iudeos alexandriam prouenerunt.
xij De hipatia philoſopha quomodo in alexādria fuerit interempta.
xiij Quomodo iudei preſumptionis ſue penas exoluerint.
xiiij De iudeo qui dum ſepe baptizaretur aqua fontis abſceſſit.
xv Quomodo diſgerdus rex perſarum chriſtianos fuerit perſecutus ⁊ a romanis euictus.
xvj Quomodo acacius epſ amide captiuos perſaruz redemit a romanis militibus venditis vaſis eccleſie ⁊ paſtos cum ſumptibus ad propria deſtinauit.
xvij De eudoxia vxore theodoſij ⁊ de laudibus ipſius theodoſij.
xviij Quomodo Joannes tyrānus in occidente fuerit ſuperatus.

Incipit liber vndecimus.

Socrates.

Capitulum primum.

Sit archa dio imperatore defuncto:honorius quidam ei⁹ frater regebat heſperitas:oriētales aūt prouincie ſub ditione manebāt theodoſij minoris:cuz eſſet annorum octo:anthemio prefecto omnia diſponente. Erat eñ iſte nepos philippi q̇ paulū epm ſub cōſtātio ab eccleſia expulerat:⁊ macedonium introduxerat. Is eñ muro maximo vrbē cōſtantinopolim circūdedit. Qui vir ſapiētiſſimus inter illius temporis homines:⁊ putabatur ⁊ erat ⁊ nihil incōſulte faciebat:ſed cū multorū cōcilio que erāt agēda tractabāt ⁊ maxime ſophiſte troilo ſe credebat.

Capitulū ſecūdū.

Mperatore igitur octo annos agente: tertium annum atticus habebat epiſcopatum vir clarus ⁊ eruditus venerabilis atq; prudens. Unde etiam eccleſias ſub eo magnum ſumere contigit incrementum. Non enim ſolis proprie fidei ꝑſonis munificus erat:ſed etiā hereticis miraculū ſue ſapiētie demonſtrabat:quos fatigare q̇dē nolebat. Cū vero eos terrere tētaſſet:denuo manſuetudinē oſtēdebat. Et inter hec nō negligebat eloquiuz. Laborabat eñ circa veteruz lectiones noctibus eis incūbēs. Quapropter nō eū mouebāt philoſophice aut ſophiſtice lectiones. Erat eñ confabulātibus gratus:cū triſtibus meſtus et abſolute ſecūdū apoſtolū omnib⁹ oia factus eſt. Primo q̇dē cū preſbyter eſſet libros faciebat ⁊ meditatos corā eccleſia recitabat. Poſtea vero etiā fiduciā cū labore ſortitus ſub oculis doctrinā laudabilē ꝓferebat. Nō tamen tales erāt eius ſermones vt etiā ab auditorib⁹ ſcripture traderētur. Que vero eius tēporibus memoranda prouenerunt enarrabo.

Capitulum tertium.

In ſynnada pacatiane frigie ciuitate: theodoſi⁹ q̇dā erat epſ ⁊ macedōianos

honore eſt qui ſuum derelinquēs regnū: inuadere ſtuduerit alienuꝫ? Cūqꝫ dixiſſet rex: morte nouiſſimoqꝫ ſupplicio: ſapiētiſſim⁹ vir ille reſpōdit. Quid ergo nō iuſte patiať homo q̄ factorem mundiqꝫ creatorem nutritorem ac ſaluatorē deſerens: vnū conſeruorū ſuorū deificare voluerit ⁊ debitum illi cultū iſti magis obtulerit? His ſermonibus rex accenſus: viginti calamos acuit ⁊ totidem vnguibus digitorum eius manuuꝫ atqꝫ pedum precepit infigi. Cumqꝫ hoc ſuppliciuꝫ ab eo derideri conſpiceret: aliū rurſus calamū acutum in ei⁹ femore vnde humana origo deſcendit iuſſit immitti. Cūqꝫ crebro eijceretur et rurſus induceretur: ineffabiles ei dolores operabantur. Poſt hoc vero ſupplicium impius atqꝫ ferox virgaꝫ groſſam ſpinis vndiqꝫ plenam: per eius meatum iuſſit induci: ⁊ hoc modo ſpiritū fortiſſimus decertator emiſit. Sed ⁊ alia multa ab illis impijs ſunt p̄ſumpta. Nec tamē mirandū eſt/ quia illorū ferocitatē ⁊ impietatem longanimiter deus omnipotē patiatur quādo ante imperium maximi Conſtantini quicunqꝫ fuerunt romanorū imperatores contra veritatis miniſtros vehementer inſanierunt. Diocletianus namqꝫ paſſionis B ſalutaris die in omni imperio romanoruꝫ deſtruxit eccleſias: ſed nouem tranſactis annis iſti quidem denuo floruerunt ⁊ multipliceꝫ magnitudinē ſuſceperunt. Ille vero poſt rabiem ſue impietatis extinctus eſt. Nam ⁊ bella huiuſmodi futura dominus predixit: ⁊ eccleſie victoriā predicauit. Nos tñ ipſe quoqꝫ res edocent: q: plus nobis vtilia ſunt bella q̄ pax: q: pax delicatos nos remiſſos facit ⁊ timidos. Porro bellum et mentem acuit et preſentia quaſi tranſeuntia contemnere perſuadet. Sed et hec quidem: et in alio opere crebrius enarrauimus.

¶Capitulum.xxxiiij.

ILlo quoqꝫ tē/pore quo ſacratiſſimus theodotus anthiochenaꝫ regebat eccleſiam theodor⁹ mouipſueſcie quidem epiſcopus: ſed totius doctor eccleſie: dū contra vniuerſam cohortem hereticorum fortiter dimicaſſet terminū vite ſortitus eſt. Is diodori quidem magni doctrina potitus eſt. Ioānis vero ſacratiſſimi fuit ſoci⁹ atqꝫ cooperator. Cōmuniter em̄ diodori pocula ſpiritualia ſunt adepti: qui ſex ⁊ triginta annis manſit in p̄ſulatu ⁊ ꝯtra arrij eunomijqꝫ acies fortiſſime preliatus eſt: inſidiaſqꝫ latronis apollinarij extinxit: optimaqꝫ paſcua diuinis ouibus preparauit. Cui⁹ frater Policrinius apamenam rexit eccleſiam ⁊ gratia ſermonis/ ⁊ claritate conuerſationis ornatus.

¶Socrates. ¶Capitulum.xxxv.

NOn multo poſt tempore q̄ ioannes defunctus eſt moritur ⁊ archadius imperator vir mitis ⁊ quietus: ⁊ circa finē vite ꝓ huiuſmodi cauſa venerabilis eſtimatur. In vrbe conſtantinopolim domus eſt maxima habēs cognomen carte id eſt nucis. Eſt em̄ in eius, dom⁹ veſtibulo arbor nucis in qua ſermo eſt: eo q̄ fuerit appenſus martyr Acatius et defunctus. Ob quam rem etiam oratorium illic eſt edificatum. Hinc Archadius videre volens ad orationem venit votoqꝫ completo reuertebatur. Proinde cuncti circa oratorium habitātes volentes imperatorem videre currebant: ⁊ alij quidem foras domum preceſſerant: vt melius aſpectum principis et ordinem viderent obſequij. alijvero ſequebantur. Dumqꝫ omnes cū mulieribus atqꝫ filijs ſimulqꝫ mācipijs extra domū fuiſſent egreſſi repente maxima domus oratorio coherēs ſubito tota corruit: clamorqꝫ cū ammiratione ſecutus eſt: quoniam oratio principis tantos a ruine imminentis periculo liberauit. Archadius itaqꝫ relicto annorū octo filio Theodoſio de quo iam plura ſunt narrata defunctus eſt: conſulatu Baſſi ⁊ Philippi prima die Maij menſis: anno ſecundo ducenteſime nonageſime ſeptime olimpiadis. Is ergo cum patre quidem Theodoſio tredecim regnauit annis: poſt mortem vero patris quatuordecim: vixit annis triginta ⁊ vno.

¶Explicit liber decimus.

¶Incipiunt tituli libri.xi.

i Quia theodoſij minoris imperium prefectus regebat anthemius.
ij De attico epo eiuſq; moribus.
iij De theodoſio epiſcopo ſynnade et quemadmodum illic macedoniani conuerſi ſunt.
iiij Quomodo iudeus paraliticus per baptiſma ſit curatus.
v De ſabbatio hereſiarcha eiuſq; ſequacibus.
vi De morte theodorici arrianorum epiſcopi ⁊ ordinatione barbas ⁊ que ſub eo ſint geſta.
vij De ordinatione cirilli alexādrini pontificis.
viij Quomodo apud perſas per maruthan epiſcopum ſit chriſtianitas dilatata.
ix Quemadmodum ytaliam vaſtarit alaricus.
x De celeſtino romano pontifice ⁊ quomodo nouatianos fuerit inſecutus:⁊ de ſabbato.
xi De ſeductione ⁊ necib⁹ chriſtianorum que per iudeos alexandriam prouenerunt.
xij De hipatia philoſopha quomodo in alexādria fuerit interempta.
xiij Quomodo iudei preſumptionis ſue penas exoluerint.
xiiij De iudeo qui dum ſepe baptizaretur aqua fontis abſceſſit.
xv Quomodo diſgerdus rex perſarum chriſtianos fuerit perſecutus ⁊ a romanis euictus.
xvi Quomodo acacius eps amide captiuos perſarum redemit a romanis militibus venditis vaſis eccleſie ⁊ paſtos cum ſumptibus ad propria deſtinauit.
xvij De eudoxia vxore theodoſij ⁊ de laudibus ipſius theodoſij.
xviij Quomodo Joannes tyrānus in occidente fuerit ſuperatus.

¶Incipit liber vndecimus.

¶Socrates.

¶Capitulum primum.

POſt archa dio imperatore defuncto:honorius quidam ei⁹ frater regebat heſperitas:orientales aūt prouincie ſub ditione manebāt theodoſij minoris:cum eſſet annorum octo:anthemio prefecto omnia diſponente.Erat eñ iſte nepos philippi q̄ paulū epm ſub cōſtātio ab eccleſia expulerat:⁊ macedonium introduxerat.Js eñ muro maximo vrbē cōſtantinopolim circūdedit. Qui vir ſapientiſſimus inter illius temporis homines:⁊ putabatur ⁊ erat ⁊ nihil incōſulte faciebat:ſed cū multorū cōcilio que erāt agēda tractabāt ⁊ maxime ſophiſte troilo ſe credebat. ¶Capitulū ſecūdū.

IMperatore igitur octo annos agente: tertium annum atticus habebat epiſcopatum vir clarus ⁊ eruditus venerabilis atq; prudens. Unde etiam eccleſias ſub eo magnum ſumere contigit incrementum.Non enim ſolis proprie fidei pſonis munificus erat:ſed etiā hereticis miraculū ſue ſapiētie demonſtrabat:quos fatigare q̄dē nolebat. Cū vero eos terrere tētaſſet:denuo manſuetudinē oſtēdebat.Et inter hec nō negligebat eloquium.Laborabat eñ circa veterum lectiones noctibus eis incūbēs. Quapropter nō eū mouebāt philoſophice aut ſophiſtice lectiones.Erat eñ confabulātibus gratus:cū triſtibus meſtus et abſolute ſecūdū apoſtolū omnib⁹ oīa factus eſt.Primo q̄dē cū preſbyter eſſet libros faciebat ⁊ meditatos corā eccleſia recitabat.Poſtea vero etiā fiduciā cū labore ſortitus ſub oculis doctrinā laudabilē pferebat.Nō tamen tales erāt eius ſermones vt etiā ab auditorib⁹ ſcripture traderētur.Que vero eius tēporibus memoranda prouenerunt enarrabo.

¶Capitulum tertium.

IN ſynnada pacatiane frigie ciuitate: theodoſi⁹ q̄dā erat eps ⁊ macedōianos

cū illic plures eſſent inſequebatur ⁊ non
ſolum eos ciuitate ſed etiā ab agris ni-
mia crudelitate pellebat dū orthodoxo
rum eccleſia perſecutiones inferre nō ſo
leat. Quod ille nō zelo recte fidei/ſed ꝓ
pecuniarū amore faciebat. Contra vni-
uerſos tam clericos ꝗ̄ iudices ꝓuincia-
les armabat ⁊ precipue agapitum eorū
turbabat epiſcopum. Cumqꝫ iudices ꝓ-
uincie ad inferenda tormenta ſibi ſuffi-
cere nō putaret: cōſtantinopolim eſt ꝓ-
fectus vt prefectoruꝫ ſolatia mereretur.
Ibiqꝫ poſito theodoſio ꝓpter huiuſmo-
di cauſaꝫ agapitus macedonianorū epi
ſcopus ad meliorem ſe contulit partem.
Habitoqꝫ tractatu cum omni clero ⁊ euo
cans populuꝫ ſibimet ſubiacētem ſuaſit
eis vt cōſubſtātialitatis ſuſciperent fidē.
Hoc facto repente cum maxima multitu
dine magis cum omni vt ita dixerim ci-
uitate ad orthodoxoruꝫ eccleſias venit:
⁊ oratione facta: ſedē in qua theodoſius
preſidere ſolebat obtinuit. Tunc vniēs
populum ⁊ de cetero fidem conſubſtan-
tialitatis docens: eccleſiā tenuit ſynna-
denſem. His itaqꝫ geſtis non poſt multū
temporis theodoſius cum prefectiano-
rum venit auxilio. Et nihil ſciens horuꝫ
que fuerant geſta ad eccleſiam propera
uit. Ex qua ab omnibꝰ expulſus: rurſus
conſtantinopolim remeauit: ⁊ apud epi-
ſcopum atticum que fuerāt contra eum
geſta depoſuit: queadmodū irrationabi
liter epiſcopatu fuiſſet expulſus. Atticꝰ
autem cognoſcens vtilem cauſam eccle
ſie prouenīſſe: theodoſiū ꝗdeꝫ verbo con
ſolatus eſt vt patienter ferret preponēs
autē cauſis perſonalibus generalē vtili
tatē ſcripſit agapito vt teneret epatum
nihil de inimicitijs cogitaret theodoſij.

¶ Capitulum .iiij.

Hoc igitur vnū
eſt rerū vtiliū que attici tem-
poribus in eccleſia ꝓuenerūt
Sed neqꝫ miraculoruꝫ aut ſa
nitatū hijs defuit cauſa tēporibus. Qui-
dam naqꝫ iudeus cū paraliticꝰ eſſet: plu
rimis ānis in lecto iacebat. Cūqꝫ oīs me
dicina ei fuiſſet exhibita: ⁊ cūctorū iudeo
rum nichil orō preualeret nouiſſime ad
baptiſmatis chriſtiani gratiaꝫ confugit:
huic ſoli veritatis medicamini ſe cōmit-
tēs: hoc velociter epiſcopo attico nūtia-
tur. Quē catecuminū factū et ſpem chri-
ſti promittēs deportare eum lecto ꝑcepit
ad baptiſmū. Verū iudeus paraliticus:
baptiſmū vera fide ſuſcipiens cū de fon-
te fuiſſet leuatꝰ egritudine repēte priua
tus eſt: et de cetero ſanꝰ fuit. Hanc igitur
curā virtus chriſti etiā noſtris tēporibꝰ
demonſtrauit. Qua cauſa plurimi paga
norum credentes baptizati ſunt. Iudeos
aūt licet ſigna querētes: hec tamē nō pro
uocauerūt ad fidē. His ita apud chriſtia-
nos geſtis plurimi paruipēdentes in ſua
neqtia permāſerūt. Et nō ſolū iudei tan
tis prodigijs reſultabāt ſꝫ etiā ſequaces
eorū ſimilia ſapuiſſe conuicti ſunt.

¶ Capitulum quintum.

Sabbatiꝰ ita/
qꝫ cuius dudum fecimus
mentionē nolēs in ſuo or
dine manere pſbyteratus
deſiderabat epiſcopatum
Hiſdēqꝫ tpibꝰ receſſit ab eccleſia noua-
tianorꝫ occaſionē hñs quaſi ꝓpter obſer
uationē paſche iudaici. Faciebatqꝫ col-
lectas cōtra ſiſinnū ſuū epiſcopum in lo
co ciuitatis qui xerolofus appellatur in
archadij foro. Illic enim rem cōmiſit val
de periculoſam. Die naqꝫ feſtiuitatis in
euāgelica lectiōe vbi ſcriptū eſt erat eñ
paſcha iudeorū: verba que nuſꝗ̄ ſcripta
neqꝫ audita ſunt pſumpſit adijcere ideſt
maledictꝰ ꝙ preter azimas celebrauerit
paſcha. Hoc auditū ꝯcurrit in populū
et ſimplices decepti/nouatianorꝫ laicorꝫ
cōuenerūt ad illū Quod tamē maluꝫ nō
remāſit inultū: ſꝫ in finē peſſima eius fal
ſitas eſt conuerſa. Poſt paululū eñ dum
ad quādā feſtiuitatem multi cōcurrerēt
vt vigilias ſolite celebrarēt: formido ſu-
bito demonica irruit ſup eos quaſi ſiſin-
nius eorū epꝭ veniret cū maxima multi
tudine. Factaqꝫ turba ꝗ̄ppe nocte ⁊ in an
guſtie loco comperti ſemetipſos cōtriue
runt: ita vt vltra .lxx. homines moreren-
tur. Hoc factum plurimos a ſabbatiano
rum ſecta ꝓhibuit: quidā vero in eius ru
ſticitate manſerunt.

Capitulum.vj.

Eodē tēpoꝛe doꝛotheus arrianoꝛū pꝛeſul quē ab anthiochia conſtātinepolim tranſtulerūt cum centum decem ⁊ nouē vixiſſet annos defunctus eſt cōſulatu honoꝛij ſeptimo:⁊ theodoſij ſecundo: ſexta nouembꝛij menſis.poſt quem arriane ſuperſtitionis barbas oꝛdinatur epiſcop⁹. Sub hoc itaq; barba per duos pꝛeſbyteros eloquentiſſimos arrianoꝛuȝ religio floꝛuit:quoꝛum alter thimotheus/alter geoꝛgius dicebatur. Sed geoꝛgius doctrina helladica erudit⁹ erat:thimothe⁹ ſacris literis incumbebat. Et geoꝛgius quidem ſemper ariſtotelē ⁊ platonē habebat in manib⁹. Thimotheus oꝛigenē ita vt etiaȝ lingua hebꝛaica loqueretur. Thimotheus dudū pſaltirianoꝛum fuit hereſeoꝛū:geoꝛgiū barbas pꝛeſbyterum oꝛdinauit. Thimotheū itaq; egoipſe vidi ⁊ cognoui quēadmodū interrogātib⁹ erat reſpondere paratus/ſoluēs obſcuriſſimas queſtiōes q̄ in diuinis inueniūtur eloquijs teſtē vocās veraciſſimū oꝛigenē. Mihi tñ videt̄ mirabile quomodo tales viri in arrianoꝛū lege māſerūt quorū vnus quidē platonē ſemper habebat in manibus. Alter reſpirabat iugiter oꝛigenē dū nuſq; plato ſcbaȝ vel tertiā cauſam ſicut ipſe nominare ſolet initiū ſubſiſtētie aſſerat percepiſſe:⁊ oꝛigenes coeternum vbiq; fateatur filium patri. Qui licet in ſua ſententia māſerint:religionē tamē arrianā perduxerūt latēter ad meliora. Multas namq; arrij blaſphemias doctrinis pꝛopꝛijs expulerunt.

Capitulum.vij.

Interhec defuncto theophilo paſſione litargica cōſulatu honoꝛij nono:et theodoſij quinto: facta cōtētione ꝓpter epiſcopatū inter thimotheuȝ ⁊ cirillum die tertia moꝛtis theophili cyꝛillus oꝛdinat̄ ep̄s:⁊ maioꝛi faſtu q̄ȝ theophilus tenebat epiſcopatum. Qui mox epiſcopatus ſui pꝛincipio nouatianoꝛū claudēs eccleſias oīa vaſa eoꝛū ſacra percepit epiſcopuſq; eoꝝ theopōpū reb⁹ quas habebat oībus ſpoliauit.

Cap.viij.

Eo tempoꝛe apud perſas eſt chꝛiſtianitas dilatata. Inter romanos enim ⁊ perſas ſemper pꝛopter diuerſas cauſas mittūtur legationes. Tūc ergo caſus attulit:vt merutas meſopotamen⁹ epiſcopus cuius dudum meminimus:a romanoꝛum imperatoꝛe ad perſarum deſtinaretur regem. Qui multā reuerētiā apud maruthā inueniens eū decēter honoꝛabat ⁊ tāq̄ȝ diuinuȝ reſpiciebat virū. Hoc factū moꝛdebat magos metuētes ne regem chꝛiſtianū fieri ſuaderet. Nā cū doloꝛe capitis multo tēpoꝛe toꝛq̄retur:magis eum curare nō valētibus maruthas oꝛationibus fecit incolumē. Ob hanc ergo cauſam moliti ſunt quandam magi fallatiā. Et qm̄ per ſe ignē colunt cōſuetuitq; rex in quadā domo ignē ardentem perpetuo ſuppliciter adoꝛare:magi ſub terra hominē quendā abſcōdētes tēpoꝛe quo rex ſolebat oꝛare:⁊ eū talia clamare fecerunt. Mitte foꝛas regē:impie eñ regit:q: ſacerdotem chꝛiſtianoꝝ iudicat eſſe venerandū. Hec audiens diſgerdis perſarum rex:licet reuerētiā haberet:tñ maruthā abijcere cogitabat. Poꝛro maruthas vere deo venerabilis homo vacabat oꝛationibus per quas inuenit dolū magicis artibus fabꝛicatū. Ueniēſq; ad regē noli inq̄t illud rex:ſed ingreſſus dū audieris vocē fodi iube ⁊ doli cauſas inuenies. Nō eñ ignis loquitur:ſed hominū molimina huiuſmodi eſſe noſcuntur. Hoc dicto flexus eſt perſaruȝ rex. Et rurſus ingreſſus vbi ignis inextinguibilis ſeruabatur cuȝ audiſſet vocem iuſſit fodi locū. Tūc qui mittebat quaſi diuinā vocē inuētus arguitur. Iratus itaq; rex magoꝛū genus vſq; ad decimā iuſſit imminui poꝛtioneȝ. Hoc facto maruthe dixit vt tēpla q̄ vellet edificaret. Ex hoc apud perſas ſumpſit chꝛiſtianitas incremētum. Tunc igitur maruthas a perſis cōſtantinopolim remeauit. Et nō longo poſt tempoꝛe rurſuȝ deſtinatus eſt. Ite-

Nec magi machinabātur ne eū ſuſcipe-
ret rex. Fecerūtq fetorē quēdā in locum vnde rex tranſire ſolebat: ⁊ quaſi a chriſtianis factū fuerit derogabāt. Cūq rex ſuſpectos iam habens magos hoc cum ſtudio requiſiſſet denuo ab eis cōcinatū eſſe cognouit. Quāobrē plurimos eorū ſupplicijs tradidit. Marutham vero potiori honore coluit: ⁊ romanos valde dilexit. eorūq amplexatus eſt pacem. Qui pene chriſtianus fieri potuit dum aliud miraculū per maruthā ⁊ ablatā perſidis epm prouéniſſet. Ambo nāq moleſtū demone a regis filio ꝓtulerūt orationibus vacātes atq ieiunijs. Poſt hec alijs diſgerde defuncto anteq fieret xpianus ad eius filiū peruenit imperiū. Cuius tempore inter perſas atq romanos pacta ſoluta ſunt.

¶ Capitulum. ix.

PEridem tempus innocētius primus rome nouatianos ꝓſequi cepit multaſq eorū tulit eccleſias. Quo tēpore roma eſt a barbaris depredata. Alaricus em quidā barbarus ditioni romanorum/ ⁊ theodoſio impatori ſubiectus: atq ɔtra eugeniū tyrānū ſolatia pbēs: ⁊ ꝓpterea romanis dignitatib⁹ honorat⁹: felicitatē ſuā nō ferēs imperare qdē nō elegit: ſed diſcedēs ab vrbe cōſtātinopolitana venit ad partes heſperias. Cūq veniſſet illiricū oīa ſubuertebat: ⁊ trāſiēs theſſaliam habita cōgreſſione circa fluuiū pinū apd nicopolim epyri/ pene tria milia viros eius theſſalij peremerūt. Poſt hec autē quicquid eis incurreret deſtruētes nouiſſime rome venerūt. Quā vaſtātes plurima quidē miraculorū eius igne cō cremauerūt pecunias autē abripuerunt multoſq ſenatorij ordinis diuerſis ſubdidere ſupplicijs. Deridēteſq romanorū regnū imperatorē fecerūt quēdā nomine attallū: quē vna die tāq imperatorem fecerūt procedere altera vero ſerui ſchemate miniſtrare. Hec dū egiſſet alaricus in fugam repēte cōuerſus eſt: fama procedēte q theodoſius imperator contra eum miſiſſet exercitū q fama nō fuit ficta ſed vera: namq exercitus veniebat.

Fertur itaq q cū alaricus pergeret romā vir quidā venerabilis cōuerſatione monachus eum monuiſſet: vt mala talia facere nō auderet: neq necibus gauderet aut ſanguine. At ille. Nō inquit ego volēs romā ꝓficiſcor: ſed quidā quotidie mihi moleſtus eſt torquēs ⁊ dicēs. Perge ⁊ romā deſtrue ciuitatē. Hec etiā de de his dicta ſufficiant.

¶ Capitulum. x.

INter hec celeſtinus rome ordinatur epiſcopus: q etiā nouacianorū abſtraxit eccleſias ⁊ eorū epiſcopū nole ruſticulū i occulto coegit celebrare collectas: vſq ad illud nāq tempus plurimas nouaciani habebāt eccleſias. Porro cōſtantinopolitani nō talia pertulerunt: ſed cū eos diligerent etiā intra vrbem eos collectas facere permiſerunt. Moriēte vero ſiſinnio nouacianorū epiſcopo criſantus ad epiſcopatū trahebatur: vir multis romanorū dignitatibus honoratus. Quo fugiēte ſabbatius ſe tēpus oportunū ad epiſcopatū inueniſſe credēs/ fecit quoſdā ignobiles ſibi manus imponere iuſiurādūq quod prebuerat paruipendēs. Cuius mores cum populus abhorruiſſet: chriſantū per loca omnia requirebāt. Quē inuenientes in bithinia inuitū ſacerdotiū ſuſcipere coegerūt. Qui nihil percipiebat eccleſie niſi dñico die duos panes.

¶ Capitulū. xj.

EA ſiquidē tēpeſtate iudeorū gens ab alexandria eſt huiuſmodi cauſa proiecta. Alexādrinorū populus pluſq alie generationes ſeditionibus deditus eſt q ſi occaſionē acceperit importabilia mala cōmittit. Nam preter ſanguinem non ceſſat a lite. Cōtigit itaq tūc vt inter alterutros cōtentiones haberēt: nō ꝓpter neceſſariā cauſam: ſed ꝓpter ſtudiū pātomimorū: q enim is qui die ſabbatorū ſaltabat plurimū habebat populum iudeorum dū vacantes nō auditioni legis ſꝫ theatris occuparent: ea dies litigioſa

extitit inter partes.Cũq̃ hoc aliquatenꝰ
fuiſſet ab alexãdrie prefecto correctum:
nihilominus manſere iudei.Et cũ eſſent
ſemper chriſtianis infenſi cõtra pãtomi
mos, eorũ amplius dimicabant. Tunc
igitur oreſtes prefectus alexandrie feſti
uitatem quandam quam policiã vocãt/
in theathro celebrabat vbi ⁊ aderãt qui
dam armatorũ cirilli:diſpoſitiones pre
fecti volẽtes agnoſcere. Inter quos q̃dã
nomine gerax ductor puerilium literarũ:
et cirilli ferventiſſimus vehementer au
ditor:ac ſollicitus plauſus in eius expo-
ſitionibus excitare,hũc itaq̃ geracẽ cum
vidiſſet in theatro iudeorum turba cla-
mabat aduerſus eum quia pro nihilove
nerit niſi vt in theatro ſeditiones inter
populos excitaret.Uerum horreſtis du-
dũ habens odium cõtra cirilli ſuperbiã
arreptum geracem publice fecit in thea
tro agitari verberibꝰ. Hoc cirillus agno
ſcens:cõuocatis prioribus iudeorum(vt
decebat ammonuit)ne cõtra chriſtianos
ſeditiões excitarent.Porro turba iudeo
rũ hoc paruipendens maiora cõtra chri
ſtianos tractauere molimina.Dãtes ita
q̃ ſibimet ſignum vt anulũ factũ ex pal
ma omnes haberent in digito cõtra chri
ſtianos hoc modo dimicauerũt.Fecerũt
eñ quoſdã de ſuis vna nocte per omnes
ciuitatis diſcurrere regiones clamantes
quoniam alexandrina arderet eccleſia.
Ob quam rẽ chriſtiani vndiq̃ concurre-
bãt/quaſi eccleſie flammas extinguerẽt.
Porro iudei ignorantes interimebant:ſe
metipſos per ſignũ annuli cognoſcentes
ac parcentes alterutris. Facto autẽ die
latere nequiuerunt.Ob hãc rem permo-
tus cirillus cũ maxima multitudine ſy-
nagogis aſtitit iudeorum:et illas quidẽ
abſtulit iudeos autẽ expulit ciuitate eo
rumq̃ ſubſtantiam diripere populis im
perauit.Hoc ergo modo iudei a tempo-
ribus alexandri macedonis illam habi-
tãtes vrbem: tunc nudi prorſus expulſi
ſunt ⁊ per ſingula loca diſperſi.Adamã-
chius vero medicine ſophiſta cõſtanti-
nopolim veniens chriſtianum ſe fore pro
mittens.poſtea reuerſus in alexãdriam
eſt.Igit̃ alexandrie prefectus horreſtes
valde contriſtabatur eo q̃ populoſam
vrbem ita deſolatã repente conſpiceret.
Unde etiã principi retulit quod proue-
nit.Sed et cirillus delicta iudeorũ im-
peratori nõ tacuit:⁊ horreſtis amicitias
cogente populo poſtulauit.Cunq̃ prefe
ctus amicitiarũ verba refutaret euange
lia obtulit ei cirillus.Et dũ neq̃ ſic eius
corda ſubigerentur:hec denuo prouene-
runt.Monachorum quidam in monte,ni
tria cõſtituti fautores theophili ex illo
quo contra dioſcorum iniuſte fuerit coar
matus etiã pro cyrillo libẽter prelia ſu-
ſceperunt.Relicſq̃ monaſterijs viri pene
quingenti ⁊ venientes ad ciuitatem pro
cedentem in carpẽto prefectum immola
torẽ idolorũ paganũq̃ clamabãt.At ille
putans immiſſiõe cirilli factũ:clamare
cepit Chriſtianus ſum/et ab attico con-
ſtantinopolim baptiſatꝰ.Illis hec verba
deſpicientibus ammonius quidam eorũ
prefectũ petra ꝑcuſſit in capite.Qui repẽ
te completus eſt ſanguine et recedenti
bus officijs atq̃ lapidum impetũ decli
nãtibus cum paucis remanſit.Inter hec
populus concurrebat vt prefecti vindica
ret iniuriã.Detentũq̃ ammoniũ tãdiu
verberibꝰ caſtigauit donec traderet mor
ti.Non poſt multũ hec nuntiãtur impe-
ratori. Corpus autẽ ammonij ſumens
cirillus:in quadam eccl'ia ſepeliuit eiq̃
aliud nomẽ impoſuit vt non pro ſua cul-
pa:ſed pro chriſto mortuus crederetur.
Cui laudes quaſi martyribꝰ offerebat.
Sed q̃ vere nouerãt quia dignas ſuſcepe
rat ꝓ ſuo ſcelere penas:cirillũ valde cul-
pabãt.Sꝫ neq̃ in hoc ſolummõ cirilli et
horreſtis aduerſitas cõquieuit q̃ñ poſt
hec aliud eſt exortum.

¶ Capitulum.xiij.

ERat in alexãdria
quedã mulier hypacia nomine
filia theonis philoſophi: et in
tantũ erudita vt ſuper philoſophos eiꝰ
tpis emineret:et in platonicã ſcolã a plo
tino veniẽte:ſuſciperet ipſa ſucceſſionẽ
atq̃ oẽs philoſophicas lectiones expo-
neret.Quapropter oẽs currebãt ad eam
ꝓpter honeſtã doctrine fiduciã. Uenie-
bat,eñ etiã ad iudices,nec habebat vllã
verecũdiã apud iudicẽ ꝑmixta viris dũ

eā cuncti pro ſui caſtitate venerarentur.
Tunc ergo inuidia contra hanc feminā
eſt accēſa. Dum em̄ crebro pergeret ⁊ ad
horeſtem eccleſiaſticus populus motus
aduerſus eā eſt tāꝗ ipſa eū ab amicicijs
prohiberet epiſcopi. Quamobrē conſpi-
rantes viri acerrimo feruore pulſati quo
rum dux erat quidaꝫ petrus lector obſer
uauerunt mulierem ad propria remean
tem/eā de vehiculo deponētes ad eccle-
ſiam que vocatur ceſaris traxerunt/⁊ ve
ſtibus exutam lapidibus peremerunt.
Quam poſtea membratim dilacerantes
in loco qui dicitur cinarus igne concre-
mauerunt. Hec res non mediocrem liuo
rem cirillo et alexandrine concuſſit eccle
ſie. Aliene nāqꝫ ſunt a chriſtianis cedes
et pugne Hec igitur acta ſunt quarto an
no epiſcopatus cirili: conſulatu honorij
decimo: et theodoſij ſexto: menſe martio
ieiunijs exiſtentibus.

Capitulum. xiij.

P Oſt paucū vero
tempus iudei rurſus illicite cō
tra chriſtianos agētes/ puniti
ſunt in loco qui dicitur neſtar: poſito in-
ter calcidem ⁊ anciram ſyrie. Hec itaqꝫ
iudei conſueta quedam riſibilia celebrā
tes per ebrietateꝫ accenſi inter alia chri
ſtianis ipſiqꝫ chriſto derogare ceperunt
deludentes cruci ⁊ ſpem in eo qui eſt cru
cifixus habentibus. Comprehendentes
igitur infantulum chriſtianum alliga-
tū cruci ſuſpenderunt. Et primum quidē
deludebant et irridebant ei. Poſtea vero
correcti veſania ipſum infantulū verberi
bus peremerunt. Ob hoc ergo dira con-
greſſio inter eos atqꝫ chriſtianos exorta
eſt. Quod duꝫ principes agnouiſſent pro
uinciarum iudicibus mandatum eſt vt
huiuſmodi quererentur auctores et pu-
nirentur ⁊ hoc modo dignā vltioneꝫ ſue
nequitie receperūt.

Capitulū. xiiij.

C A ſiquidē tem
peſtate iudeus quidam ſe-
ductor: ficta chriſtianitate
crebro baptiſabatur et hac
arte pecunias congregabat. Cunqꝫ mul
tis hereſibus illuſiſſet arrianoꝝ atqꝫ ma
cedonianorū: poſtremo ad eccleſiā venit
orthodoxorū. Cui dum tempus ieiunio-
ruꝫ fuiſſet impoſitū/multiſqꝫ adhuc die
bus occuparetur cepit feſtinare vt quaſi
in feruēti ſtudio batiſmatis dona ꝑcipe
ret. Preparat̄ baptiſma ⁊ veſtigia cōgrua
baptiſmatis. Cūqꝫ fons fuiſſet impletus
deducit̄ iude⁹ ad baptizandū. Tūc dei q̄
dā inuiſibilis virt⁹ aquā diſparere prece
pit. Cūqꝫ preſentes nō cogitantes dei vir
tutem aquam per cuniculum proprium
defluxiſſe ſuſpicarentur diligēter vndiqꝫ
clauſum rurſus impleuerūt fontē. Et de
nuo deducto iudeo aqua diſparuit. Tūc
ſacerdos. Quid mali inquit feciſti homo
An certe neſciens baptiſma iam potitus
es? Ob hanc rem cum diuerſi concurre-
rent: quidā iudeus recognouit quem ba
ptiſatum ab attico epiſcopo ipſe ſuſcepe
rat. Et hoc modo illius fraus vniuerſis
apparuit.

Capitulum. xv. A

I Nterea defun-
cto diſgerdo rege perſarū: ei⁹
filius barabanis ei ſucceſſit.
Hic inſtigat⁹ a magis crude-
libus torquebat ſupplicijs xp̄ianos. Cuꝫ
qꝫ xp̄iani apud perſas opprimerētur con
fugiunt ad romanos eorū petentes auxi
lium. Quod atticus epiſcopus libenter
excipiens eoſqꝫ quantum erat poſſibile
fouens que geſta fuerant theodoſio nun
tiauit imperatori. Eo quoqꝫ tēpore etiā
alia cauſa prouenerat que romanos per
ſis faciebat infenſos. Quoniam perſe au
rifoſſores quos a romanis ad mercedeꝫ
acceperant reddere contemnebāt: ⁊ quia
onera negotiatorum romanorum violen
ter abſtulerant. Cum illa ergo ingratitu
dine etiam chriſtianoꝝ ad romanos con
fugientium eſt adiecta. Mox ergo perſa
rum rex legatos mittit repetēs fugiētes
Porro romani nequaꝗ ad ſe cōfugiētes
reddere voluerunt. non ſolum ſupplices
liberare ſtudentes ſed pro chriſtianitate
libēter omnia ſuſtinere. Quamobrem di
micare ꝗ perituros chriſtianos tradere
potius elegerunt. Solutis igit̄ propter
hoc pactis bellum crudele commiſſum
eſt. B De quo abſurdum nō eſt pau
ca narrare. Romanoꝝ igit̄ imꝑator miſit

exercitū:cui pꝛefuit militie magiſter ar=
daburus. Is em̄ pſicam regionē p arme
nie fines ingrediēs vnā ei⁹ prouinciam
azamenſem valde vaſtauit:cui cū pluri
mo exercitu narzeus dux parthoꝛū regi
occurrit. Factaq; cōgreſiōe deuictus eſt.
Quo facto cogitauit p mezopotamiā ro
manoꝛū prouinciā ſine cuſtodia cōſiſten
tem inuadere:et hoc modo de romanis
vlciſci. Sed romanoꝛū ducem narſei cōſi
lium latere nō potuit. Depꝛedat⁹ em̄ aza
zenam velociter regionem et ipſe meſo=
potamiam venit. Et iō narſeus licet mul
tum habuiſſet exercitum.romanoꝛū ter=
ras introire non potuit: ſed veniens ad
niſibin perſarum ciuitatem in confinio
cōſtitutā ardaburio mādauit vt diē ⁊ lo
cum ſtatueret pꝛelioꝛū/At ille venienti=
bus. Nuntiate inquit narſeo quia non
quando tu volueris romanoꝛum pugna=
bunt imperatoꝛes. Ueruz imperatoꝛ deo
ſoli ſpem belli committens deſtinauit ex
ercitū. Et qꝛ fideliter deo ſupplicās repē
te impetrauit auxilium hinc datur agno
ſci. Dū igit̃ conſtantino C polim p euē
tu belloꝛuz eſtuatio magna conſurgeret
angeli dei iter agentibus per bithiniam
ad vꝛbem conſtantinopolim ſe demōſtra
uerunt iubentes vt cōfiderent et oꝛarēt
et deo crederent quia romanos victoꝛia
ſequeretur:dicentes ſe mediatoꝛes belli
directos a deo. Hoc auditum nō ſoluz ci
uitatem ſed etiam milites confoꝛtauit.
Cūq; ad meſopotamiam bellū fuiſſet de
armenie regiōe trāſlatum: romani pſas
niſibi clauſos foꝛtiter obſidebāt:ligneas
turres facientes aduerſus:eos eaſq; con=
tra muros applicātes ⁊ plurimos de mu
ris cōtra ſe pugnantiū perimentes. D
Poꝛro bardebanis perſarum rex audiēs
azazenam regionez ab eis fuiſſe vaſtatā
⁊ eos qui in niſibi clauſi videbātur obſeſ
ſos:ſeipſum cum magno exercitu pꝛepa=
rauit occurrere. Miratuſq; romanoꝝ vir
tutē ſarracenoꝝ ſolatia poſtulauit. Quo
rū tūc erat rex alamundar⁹ vir foꝛtis et
pꝛeliatoꝛ q̄ dū multa milia ſarracenoꝛuz
haberet perſarū regi victoꝛiā pmittebat
ſeq; ei anthiochiā ſyꝛie traditurū ſed nō
cōtigit qđ putauit. De⁹ em̄ oīb⁹ ſarrace=
nis quendam irrationabilē metū latēter
iniecit:ita vt putarent ſibimet romanos
inſiſtere. Turbatiq; nec habētes quo fu=
gerēt in fluuiuz effratē ſemetipſos arma
ti pꝛoiciebant. vbi plus cētum milia viro
rū necati atq; cōſumpti ſunt. His ita pue
nientibus niſibin obſidētes cū audirent
perſarū regez plurimos elefantos addu
cere perterriti:cuncta quidem obſeſſio=
nis machinamenta concremauerūt ⁊ ad
ppꝛia loca reuerſi ſunt. Que vero cōgreſ
ſiones poſtea puenerunt. Et quō arro=
bindas alter romanoꝛum magiſter mili
tum foꝛtiſſimum perſarum monachum
interemit. Aut quō ardaburius ſeptē foꝛ
tiſſimos perſarum duces inſidijs captos
occidit. vel quomodo biacian⁹ alter dux
romanoꝛum reliquos ſarracenos extin=
xit pꝛetereundum eſt ne videar multum
a ppoſita relatiōe digreſſus E Que
tunc igitur gerebantur velociter impera
toꝛi theodoſio nuntiata ſunt. Quō autē
hec cito cognoſceret indicare non piget.
Inuenit quēdam virū animi habitu coꝛ
poꝛiſq; foꝛtiſſimum nomine palladiuz q̄
tanta velocitate veredos agebat:vt tri=
bus diebus perueniret ad terminos ro=
manoꝛum atq; perſarum ⁊ rurſus to idē
remearet ad conſtantinopolim ciuitatē.
Is enim etiam alios romani imperij ter
minos velociter tranſibat. De quo q̄daz
eloquentiſſimus ſic ait. Iſte vir cuz ſit la
ta romana reſpublica eam paruulaz ſua
velocitate demonſtrat. Quem etiam per
ſarum F rex ſepius ammiratus eſt.
Romanoꝛum igitur imperatoꝛ licet vide
ret aperte ſibi collatam a deo victoꝛiam
pueniſſe/tamē pacem non diſſimulauit
expetere/miſitq; helionem virum pꝛudē
tem ⁊ honoꝛatum vt cum perſis de pace
loqueretur. Qui dum veniſſet meſopota
miam vbi erant foſſata romanoꝛum mi=
ſit p pace petenda legatarium quendaz
maximum virum eloquentiſſimuz arda
burij militie magiſtri conſiliarium. Qui
pꝛo pace veniens ad perſarum regē miſ
ſum ſe non ab imperatoꝛe ſed a ducibus
aſſerebat dicens:quia hoc bellum p ſui
contemptu neq; perueniſſet ad pꝛincipē
Cumq; paratus eſſet vt legatarij verba
ſuſciperet:quia fame eius laboꝛabat ex=
ercitus:veniens numerus qui apud eos

immortalium appellatur(eſt enim decē
milia virorum valde fortiſſimorum)non
prius dixerunt pacem cum romanis eſſe
faciendam ꝙ ipſi eos ſine cuſtodia con=
ſtitutos inuaderēt. Quib⁹ verbis perſua
ſuꝫ eſt regi vt ſe a pace ſuſpēderet, Tūc le
gatariuꝫ quidem clauſum ſeruari fecit/
et miſit numerum immortalium dimica
re cōtra romanos. Qui ꝟ venientes in duas
acies diuiſi medios habuere romanos.
Porro romani vnā perſarum videntes
aciem contra eam ſe preparabant aliam
nō videbant q̄ paulatim acceſſit ad pu=
gnam. Cunqꝫ ergo iam congreſſio pene
eſſet in opere dei prouidentia ex quodā
colle exercitus alter apparuit romano=
rum cum duce ꝓcopio. Qui cum videret
ſocios in periculo inſtabat a dorſo perſa
rum. Tunc in medio cōcluſi qui circum=
dederāt primo romanos in momēto ab
eis extincti ſunt. Quo facto romani ad
alios qui erant in ſubſidijs poſiti cōcur=
rerunt/ eoſqꝫ fortiter iaculati ſunt. Sic
igitur qui immortales appellantur oēs
mortales apparuerunt penas exigente
chriſto de gente perſarū: eo ꝙ plurimos
eius famulos occidiſſent. Porro rex per=
ſarū infortunij ſui cauſam agnoſcens: ſi=
mulabat ſe neſcire quod geſtum eſt. Su=
ſcepitqꝫ legationem dicens legatario ro
manorum. Non bello cedens pacem am
plector ſed tibi preſtare volens: q꜡ omniū
romanorum te ſapientem eſſe cognoſco:
⁊ hoc modo bellum propter chriſtianos
exortum de parthorum regione ceſſauit.
Contigit enim conſulatu honorij tertio=
decimo ⁊ theodoſij decimo.

¶ Capitulum. xvi.

Tunc igit̃ aca
cium amide ciuitatis epi
ſcopum actus optim⁹ red
didit clariorē. Cū eñ ro=
mani milites captiuos ꝑ
ſarū de azazena regiōe vaſtata reddere
regi parthorum nullo modo vellent: ca=
ptiui fame cōſumebātur dū eſſent circa
ſeptē milia: qđ ꝑſaꝝ regē nō mediocriter
cōtriſtabat. Tūc igit̃ acaci⁹ cōuocās cle
ricos ſibi ſubiectos viri inq̄t fratres de⁹
nr̄ nec diſcis nec calicib⁹ op⁹ habet. Naꝫ
neqꝫ comedit neqꝫ bibit. Et q꜡ multa vaſa
aurea ⁊ argētea eccl'ia nr̄a ex oblatione
xp̄ianorū habet/ cōuenit ex his liberari
exercitū captiuoꝝ egētibuſqꝫ cibos offer
ri. Hec ⁊ his ſimilia cū dixiſſet/ conflauit
vaſa ⁊ militibus dedit pretiū captiuorū.
Quos dum recreaſſet cibis: datis ſumpti
bus ad regē propriū deſtinauit. Hoc mi=
rabile opus acacij perſarū rex magis ob
ſtupuit/ ⁊ q꜡ bello romani ⁊ beneficijs vi
ciſſent. Aiunt enim quia etiā deſiderium
habuerit perſarum rex vt videret acaciū
ſed hoc theodoſius prohibuerit impera
tor.

¶ Capitulum. xvij.

Victoria ſiqui
dem auxilio dei collata ro
mani plurimi pollētes elo
quijs: cōſcribebāt laudes
imperatoris. Cui⁹ vxor he
roico metro poemata multa ꝯfecit. Erat
eñ eloquēs filia leōcij ſophiſte athenien=
ſis a patre omnibus lectionib⁹ erudita. Quā
dū imperator ducturus eſſet, vxorē chri=
ſtianā atticus fecit epiſcop⁹: ⁊ in baptiſ=
mate cū pri⁹ vocaret̃ arthenais eudochie
nomē impoſuit. Multi ergo ſicuti dixi vo
lētes innoteſcere: alij ſuā facundiā demō
ſtrare preconia imperatoris conſcripſe=
rūt. Ego vero nec innoteſcere cupiens/
nec facundiā ſermonis oſtēdere cū veri=
tate iperatoris bona memorare ſtudeo
q꜡ ſint dānoſa ſi taceant̃. Primū itaqꝫ re=
galiter natus atqꝫ nutritus nihil habuit
tepidū ſed ſic fuit ſapiēs inter confabu=
lātes vt experimentuꝫ omniū crederetur
habere. Plerumqꝫ ieiunabat ⁊ maxime
quarta feria ⁊ ſexta ſtudio chriſtianita=
tis nec aliter ꝙ monaſteriū regalia vide
bant̃. Ipſe nāqꝫ matutino ad ſuas ſoro=
res ꝑgens diuinas dicebat laudes. Quā
obrē etiā ſacras literas ſine codice reci=
tabat. Loquētib⁹ ep̄is velut olim ſacer=
dos tact⁹ ex diuina lectiōe reſpōdebat.
Congregabatqꝫ ſacros codices et quoſ=
cūqꝫ q̄libet coꝝ interpretes ſeu expoſito
res cōſcripſiſſe videbant̃ pl⁹ ꝙ ptolome⁹
ſtuduerat filiadelfus. Patientia atqꝫ cle
mētia vniuerſis hoib⁹ eminebat. Nā iu
lianus imperator: licet philoſophus di=
ceret̃: non tamē anthiocenſium portauit

iniuriam/ſed maxime theodoro tormenta indignatus impoſuit. Porro theodoſius multũ gaudens ſillogiſmis ariſtotelis: philoſophiam exercebat operibus/ iram triſtitiã libidinemq deuincens: in nullo ſe vlciſci deſiderans. Dum igitur a quodã familiarium interrogaretur cur nullũ ſe ledentium morti ſubijceret: vtinam inquit eſſet mihi poſſibile ad vitam etiã mortuos reuocare. Quem dum alter pro ea cauſa requireret: nõ eſt inquit magnum neq difficile hominem mori. quia neq deo ſoli ſemel mortuum ex penitentia ſuſcitare. Sic eñ fuit clemẽs vt ſi qñ quiſpiam dignum aliquid morte cõmitteret: nec vſq ad ciuitatis portas morituros perueniebat: ſed eius clementia continuo reuocatio ſequebatur. Dũ aliquo tempore ipſe in amphiteatro cõſtantinopoleos expectaret: cepit clamare popul⁹ crudele beſtie artifex parabolis pugnet. At ille neſcitis inquit quia conſueuimus nos expectare clemẽter? Tanta eñ pietate precelluit vt omnes quidem deo cõſecratos honoraret: precipue tñ quos audiebat veneranda actione pollere. Fert autẽ quia dum cõſtantinopolim ẽps chebronenſis fuiſſet mortu⁹/ ſagum ei⁹ valde ſordidiſſimũ queſierit/ coq circũamictus ſit: credẽs ſe aliquid ex defuncti ſanctitate ꝓmereri. Cum aliqñ aeris tẽpeſtas eſſet ⁊ ille circumꝓpter populum expectaret: pleno circo tẽpeſtas vehementius agebat multo ymbre diffuſo. Dumq hoc fieret ſuam voluntatem imperator aperuit/ fecitq per preconem clamari qꝫ melius eſſet ſpectaculũ contemnere ⁊ omnes rogare deũ vt illeſi ab imminente tẽpeſtate ſeruarentur. Quo dicto cũcti deo magno gaudio ſupplicantes hymnos cõcorditer offerebant/ et tota ciuitas velut vna pſallebat eccleſia. In medio autem horum imperator exiſtens priuato ſchemate properabat. Nec ſpe ſua fruſtratus eſt. Repente namq aer ad ſerenitatem diuina clementia reuocatus: annum prebuit frugibus vniuerſis vberrimum. Si quando bella mouerentur ſecundum dauid confugiebat ad deũ ſciens eũ preliorum auctorem: iniquos orationibus ſuperabat.

Capitulum.xviij.

Poſt paululũ ita q tempus partici belli defuncto imperatore honorio/ conſulatu aſclepiodoti et mariniani auguſto menſe: qũo ioannem tyrannum deo ſe cõmittẽs ſuperauerit enarrabo. Sicut eñ tunc ſub moyſen hebreis contigit rubrũ tranſire mare/ talia etiã eius ducib⁹ euenerunt dum eos mitteret cõtra tyrannũ. Defuncto ſiquidẽ ſicuti diximus honorio principe cognoſcens theodoſius celauit factum: ⁊ alia dicendo diuerſorum ſuſpitiõibus obuiauit. Inter hec mittit magiſtrum militũ in ſalonas ciuitatem dalmatiarum: vt ſi qua bellorum commotio ꝓueniret circa partes heſperias vicinis adiutor eſſet. Quo facto mortẽ patrui patefecit. Inter hec ioannes primus imperialium cõſcriptorum nõ ferens ſuã felicitatem imperium ꝓtendit arripere. Mitſitq legatos ad imperatorem theodoſiũ petens vt eius ſuſciperet imperium. At ille legatos quidẽ recluſit in carcere mitſitq magiſtrum militũ ardaburium qui multum laborauerat apud perſas hic ſalonam veniens exinde nauigauit aquileiam. Contigitq ventum aduerſum flare ita vt tyranni manus incideret. Quo capto ſperabat ad neceſſitatẽ peruenire theodoſium: vt per hoc eum decerneret imperatorem ſi vellet magiſtrum militũ liberare. Imperator tñ vt audiuit factũ eſtuabat ne quid mali ardaburius ſuſtineret. Aſpar vero ardaburij fili⁹ B cognoſcẽs patrẽ a tyranno teneri multa milia barbarorꝫ in ſolatio tyrãni cõſiſtere qd faceret ignorabat. Quo tũc imperatoris orõne ꝓualuit. Angelus eñ dei ſub ſchemate paſtoris educebat aſparem: et oẽs q̃ cũ eo erant ac ꝑ paludem adiacẽtẽ rauenne ad loca ſperata peruenerũt. In ea nãq ciuitate tyrannus degens habebat exercitum vnde nullus aliqñ tranſiſſe fertur. Tũc de⁹ ergo inadibilẽ terram fecit adibilẽ. Trãſeuntes nãq per ſiccã paludis aquã apertaſq inuenientes ciuitatis portas tyrannum quoq detinuerunt. C Tunc ergo piiſſimus imperator reuerentiam quam circa diuini-

tatem habebat oſtendit. Dum eñ circuȝ
expectaret nũtiatũ eſt ei tyrannum fuiſ=
ſe peremptũ. Quãobrẽ ſermoneȝ fecit in
populo dicẽs venite ſi placet relinquẽtes
hãc volũtatẽ ⁊ pergentes ad eccleſiã gra
tificos deo ſoluamꝰ hymnos: cuiꝰ manꝰ
tyrãni ꝓſumptionibus obuiauit. Quo di
cto ſpectaculo ceſſante ꝑ mediũ circũ cũ
cti cũ eo cõcorditer gratias agẽtes ad ec
cleſiã conuenerũt ita vt tota ciuitas vna
videret eccl̃ia. Ueniẽteſqꝫ ad locũ oratio
nis iugi die gratias dño retulerunt.

¶ Explicit liber vndecimus.

¶ Incipiunt tituli libri. xij.

i De ortu valentiniani principis fi
lij placidie.
ij De bonis actibus attici conſtan
tinopolitani pontificis.
iij De ordinatione ſiſinnij ⁊ moribꝰ
ipſius et quia proclus ordinatus
cizici nõ ſit ſuſceptus.
iiij De ordinatiõe neſtorij ⁊ q̃ ſub eo
in eccleſijs mala prouenerunt.
v De epheſino concilio contra ne=
ſtorium.
vj Quõ ioannes anthiochenꝰ ciril
lum damnauerit.
vij De ordinatione maximiani con
ſtantinopolim.
viij Quãti epi ex alijs ad alias eccle
ſias ſunt mutati.
ix Quõ apud cretam quodã iudeo
dicẽte ſe eſſe moyſen plurimi iu=
deorum deceptione ſint mortui ⁊
reliqui facti ſunt chriſtiani.
x De magno incendio cõſtantino
polim facto ⁊ morte maximinia=
ni atqꝫ conſtitutione procli.
xj De cõuerſatione ⁊ moribꝰ ꝓcli.
xij De victoria barbarorum.
xiij Quomodo filia theodoſij valen=
tiniano ſit iuncta.
xiiij Quõ corpus ioannis epi ſit con=
ſtantinopolim reuocatum.
xv Quõ eudoxia vxor imperatoris
ad hieroſolymam properauit.
xvj Quia proclus thalaſſium ſenato
rem autoritate ſua ceſarie capa
docie fecit epiſcopum.

¶ Incipit liber duodecimus.

¶ Capitulum primum.

Bitur occiſo ty
ranno cogitabat theodoſiꝰ im
perator cui deberet heſperiaꝝ
regna cõmittere. Tũc valenti=
nianꝰ erat valde puer natꝰ ex matre pla=
cidia eius quidẽ amita filia ẜo maioris
theodoſij archadij ⁊ honorij ſoror de pr̃e
cõſtãtio q̃ ab honorio imperij iura ſuſce=
perat paruoqꝫ tp̃e cũ eo regnauerat. Hũc
ergo valẽtinianũ conſobrinũ ſuum ceſa=
rem factũ: mittit ad partes ytalie: cũ quo
matrẽ pariter placidiã eiqꝫ vniuerſaȝ di
ſpoſitionẽ cõmiſit imperij. Cũqꝫ voluiſſet
ipſe quoqꝫ ytaliã pergere vt conſobrinuȝ
ad imperij culmen eueheret: quatenꝰ ſui
vigore tyrannorũ remoueret audaciã: ve
niẽs vſqꝫ ad theſſalonicã lãguore ꝓhibi
tus eſt. Quãobrẽ coronã iperialẽ poſt hec
cõſobrino per patricium ſtiliconẽ mittẽs
cõſtantinopolim remeauit. Hec de talibꝰ
retuliſſe ſufficiat.

¶ Capitulum. ij.

Bitur atticus
epũs cauſas eccleſie ſapientis
mirabiliter diſponebat doctri
niſqꝫ populũ ad ẜtutis ſtudia
ꝓuocabat. Cũqꝫ videret diuiſam eccleſiã
cũ ioannite ſeorſum apud ſemetipſos ſa
cra ſolẽnia celebrarẽt: iuſſit vt in oratio=
nibꝰ memoria ioannis haberet̃ ſicut alio
rũ dormientiũ epoꝝ fieri cõſueuit. ꝑ hoc
ſperãs plurimos ad eccleſiam reuocare.
Largus aũt ſic erat vt non ſolũ pauperi
bus ſuarũ parrochiarũ ſȝ etiã in vicinis
ciuitatibꝰ multas pecunias ꝓ egentium
cõſolatione trãſmitteret. Calliopio nãqꝫ
ꝓſbytero eccleſie nicene trecẽtos aureos
dirigens hec ſcripſit: calliopio atticus in
dño ſalutem. Cognoui decẽ milia eſuriẽ
tes in ciuitate a pijs exhibẽda egere mi=
ſericordia. Decẽ milia vero cũ dico mul=
titudinẽ intelligo nõ perfectũ numerum
cõprehendo. Quia igitur ego quidẽ ha=
beo ꝓceptũ numeꝝ datũ ab eo qui manũ
habet munificam: ⁊ prebet cõgruis diſpẽ
ſationibus ⁊ cõtigit aliquos indigere ha
bentes non tñ qui neſciẽtes/ſuſcipiens o
chariſſimum mihi caput hos trecẽtos ſo
lidos expende ſicuti volueris: ⁊ maxime

illis qui petere confunduntur: et non eis
qui ꝓpter vite vētrem magis negotiant
ex talib⁹. Non igit vel religionem in hac
parte cōſiderare ſed vnā tantūmodo rez
obſeruavt nutrias indigētes: nec cogites
ſi q̄ noſtra ſunt ſapere nō videtur. Sic igi
tur atticus etiā procul indigentiuz habe
bat curam ſed etiā ſuperſtitionē aliquo-
rū ſtudebat abſcidere. Audiēs etem̄ no-
uatianos iudaicū paſcha ſequētes ꝓpter
ſabbatiū fuiſſe diuiſos: eiuſq̄ corp⁹ ab in
ſula rhodi vbi mortuus fuerat trāſlatum
et plurimos ad tumulū eius orare noctā
ter/mittēs in aliud ſepulchrū corp⁹ ſab-
batij iuſſit abſcōdi. At illi cōſuete veniē-
tes effoſſumq̄ reperiētes tumulū de cete
ro eū locū colere quieuerūt. Erat em̄ cir-
ca nola locoꝝ ſtudioſus. Nā dū quidam
portus in ore pōti euxini cōſtitutus ex an
tiquo farmacus appellaret. i. venenari⁹
mutato noīe eū locū ſenatoriū nomiauit
ne dū ibi collecte p̄dicarent noīe blaſphe
mo loc⁹ ipſe deſignaret. Sed et aliū locū
argyropolim ꝓ huiuſmodi cauſa nomi-
nauit chriſopolis. i. in capite boſſori con
ſtitutū. Huius multi antiquorū faciunt
mentionē de qua ciuitate xenofon in pri
mo libro helladicoꝝ dicit quia eam mu-
rauit alchibiadis ⁊ in ea cōſtituit vt qui
nauigabāt de ponto: decimas ibi prebe-
rent. Uidens ergo atticus locū in cōtra-
ria ripa chriſopoleos poſitū delectabilez
⁊ decoruz ait. Argiropolim noīet. Qui lo
cus ei⁹ repēte cognomē obtinuit. Igitur
quibuſdā dicētib⁹ ei nō debere nouatia-
nos intra ciuitatem miſſas facere. Neſci
tis inquit q̄ſtū nobiſcū in perſecutiōe cō
ſtantij atq̄ valētis fuerint paſſi qui etiā
teſtes ſunt noſtre fidei. Nā cū dudum ec
cleſia fuerit diuiſa iſti circa fidē nihil in-
nouauerunt. Pro epi ordinatiōe aliq̄n ve
niens in nicea aſclepiadē nouatianorum
vidit ep̄m valde ſenem interrogauitq̄
quot in ep̄atu annos haberet. Quo reſpō
dente quinquaginta. Felix inquit homo
es tanto tempore boni operis curam ha
bens. Super hec ait. Ego quidem noua-
tū laudo nouatianos non approbo. Tūc
aſclepiades. Quō hoc dicis epe? Uerum
atticus: illū inquit laudo q̄m his qui ſa-
crificauerāt cōicare nō voluit: hoc etiam
ego ipſe feciſſem. Nouacianos autem nō
laudo: quia pro vilibus vitijs laicos gra
tia cōmunionis excludūt. Aſclepiadis di
xit. Extra ſacrificādi inquit peccatū etiā
alia plurima ſunt delicta ſecūdū ſcriptu
ras q̄ ducunt ad mortem ꝓpter quas vos
quidem clericos: nos autez cōmunicare
etiā laicos ꝓhibemus deo ſoli eorum re
miſſionis iudiciū cōmittentes. Attic⁹ igi
tur etiā ſuā preſcripſit mortē. Nam cum
a nicea diſcederet calliopio p̄ſbytero di-
xit. Ante autūnū ꝯſtātinopolim venire fe
ſtina ſi viuū me denuo videre deſideras;
Si tardauer; nō videbis. Quo dicto mē
titus nō eſt. Anno nāq̄. xxi. ſui epiſcopa-
tus: decima die menſis octobris eſt mor
tuus: conſulatu theodoſij. x. ⁊ valentinia
ni ceſaris primo.

¶ Capitulum tertium.

Porro theo-
doſius imperator a theſſa
lonica reuertēs eius exe-
quias nō iuenit. Ante vnū
nāq̄ diez quā ingrederet
ille ſepultus eſt. Poſt paucos vero dies
i. viginti tres mēſis octobris nuntiatum
eſt quia valentinianus infulas ſuſcepiſ-
ſet iperij. Poſt obitū igitur attici fit ma-
xima de epi ordinatione contentio: alijs
alium poſtulantib⁹ quidam philippum
preſbyterū querebant: alij ꝓclū itē p̄ſby-
terū. Sed om̄is populus communiter de
ſiderabat ordinari ſiſinnium qui et ipſe
preſbyter quidē erat. In nulla tñ ciuita-
te ordinatur ſed in ſuburbano conſtanti-
nopolis cui nomē oliua eſt miniſtrabat.
Hoc ſuburbanū eſt poſitum cōtra faciem
ciuitatis vbi dies aſcēſionis ſaluatoris
ſolēniter celebratur. Hūc ergo virum om
nes laici diligebant pro ſui reuerentia: ⁊
maxime quia fouebat paupes vltra ſui
menſuram. Preualuit ergo votum laicō
rum ⁊ ſiſinnius ordinat⁹ eſt viceſima octa
ua die februarij menſis: conſulatu ſequē
ti theodoſij duodecimo et valentiniani
iunioris ſecundo. Philippus autem pre-
ſbyter cui prepoſitus fuerat ſiſinnius in
hyſtoria chriſtiana in qua triginta ſex li
bros ipſe conſcripſit ordinationem ſiſin-
nij valde lacerauit derogans ordinatō

et pariter ordinātibus ⁊ maxime laicis.
Is em̄ philippus a ioanne ep̄o dyacon⁹
ordinatus: multa quoq̧ cōſcripſit cōtra
iulianū imperatorem/ cuius tñ hyſtoria
mihi multam videtur habere confuſionē
et nō ſatis prodeſſe legentibus. Siſinnio
igitur ordinato contigit epm̄ obire cizice
num. Tunc ſiſinnius ꝓclum in cizico cō-
ſecrauit: qui anteq̄ ꝑficeretur ad cizi-
cum ciues recedētes palmacium mona-
chum ſibimet ordinarunt paruipenden-
tes regulam qua iubetur preter cōſtanti
nopolitanū epiſcopum ordinationez fie
ri nō debere. Quod ideo cizicenī neglexe
runt quia attico ſoli hec lex perſonaliter
preſtita videbatur. Manſit ergo proclus
nō habens eccleſiam propriam: qui tñ in
doctrina eccleſiarum cōſtantinopoleos
valde florebat. Igit̄ ſiſinnius cum duos
in epiſcopatu compleuiſſet annos defun
ctus eſt cōſulatu hierij ⁊ ardeburij viceſi
ma quarta die decēbris mēſis vir famoſiſ
ſimus caſtitate ⁊ rectitudine vite ſue mā
ſuetus moribus ſine vllo figmēto remo-
tus a cauſis. Quāobrez curioſis viris tri
ſtis et inefficax videbatur.

¶ Capitulum .iiij.

DEfuncto ſiſin
nio imperatoribus viſum
eſt nullū ex eccleſia cōſtan
tinopolitana ordinare pō
tificez eo q̧ eſſent vane glo
rie ⁊ ſibimet arrogātes. Cum itaq̧ mul-
ti philippū plurimi ꝓclum habere deſi-
derarent interea ab anthiochia viſuz eſt
vocari debere antiſtitem. Erat enim ibi
quidam neſtorius nomine genere germa
nicenſis: bone vocis et ſimul eloquij.
Ideoq̧ eū quaſi oportunū doctrinis euo
cauerunt. Cūq̧ tranſiſſent tres mēſes ne
ſtorius venit ab anthiochia qui caſtita-
te inter plurimos precipuus habebatur.
Quibus aūt fuerit moribus inſtitutus ſa
pientes a primo eius ſermone nō latuit.
Ordinatus em̄ decima die menſis apri-
lis conſulatu felicis et tauri mox illam
deuulgatam coram omni populo protu-
lit vocem: faciens ſermonē ad principes.
Da mihi inquit o imperator: terraz pur
gatam hereticis ⁊ ego celū tribuo: debel
la mecum hereticos ⁊ ego tecū debellā-
bo perſas. Hec cuz dixiſſet lz quidā odio
haberent hereticos tñ leuitas ſenſus ei⁹
et indignationis initiū et vane glorie tu
mor eis valde diſplicuit. quia neq̧ par-
uulum tēpus ſuſtinens ad talia verba de
ſcēdit ⁊ ſcḋm ꝓuerbiū vt ita dicā cū neq̧
ciuitate adhuc guſtaſſet aquaz ꝑſecutor
feruentiſſimus apparebat. Quinta vero
ordinationis die oratoriū arrianorum in
quo latenter cōueniebant auferre volēs
eos ad tantū furorem perduxit vt eūdez
oratoriū cōcremarent. Que cauſa etiam
vicinas ꝯſumpſit edes turbaq̧ vehemēs
in ciuitate ꝓuenit. Uerū arriani ſemet-
ipſos defendere ꝑparabant: ſed eoꝝ con
ſiliū cuſtos ciuitatis dñs impediuit. De
cetero aūt ipſum neſtoriū vocabant incē
dium nō ſolum heretici ſed etiā qui eius
fidei cōcordabant. Non enim eos ſimile
patiebatur ſed ſemper cōtra hereſes ma
chinatus quantū ad ſe ſubuertit fundit⁹
ciuitatē. Nouacianos autem depopula-
ri tentabat eo q̧ paulus eorum epiſcop⁹
preditus eſſe reuerētia diceretur ſed pro
ceres eius impetū refrenarunt. Quanta
vero circa aſiam lidiam cariam: contra
quartodecimanos mala commiſerit et
quanti propter eum circa miletum ⁊ ſar-
dis facta ſeditione ſint mortui nūc omit
to. Quam vero propter hec propter inef-
frenatam linguam receperit vltionem
poſt pauca narrabo. Nunc itaq̧ res me-
morabilis indicanda eſt. Quedam in-
B ſula vltra rhenum fluuium eſt: bur
gundionum. Iſti vitam quietam agunt
et pene omēs fabri lignorum ſunt ex quo
mercede paſcuntur: quorum regionem
huni crebra inuaſione vaſtabant ⁊ pluri
mos occidebant. At illi licet anxietate cō
ſtricti ad nullum ſe tamen hominem cō-
tulerunt: ſed alicui deo ſe cōmittere cogi
tabant. Tūc audientes q: romanoꝝ de⁹
fortiter adiuuat ſe timētes: oēs cōi cōci-
lio ad credulitatem chriſti cōfugiūt. Ue
nientesq̧ in vnam ciuitatē galliarum ro
gabant: vt ab ep̄o chriſtianorū baptiſma
mererētur. At ille eos ſeptē dieb⁹ faciēs
ieiunare ⁊ imbuens fide: baptizans eos
octaua die abire ꝑcepit. Qui ſumpta fi-
ducia ꝯtra tyrānos alacriter feſtinabant

a ſpe ſua priuati non ſunt. Nam cum rex hunorum nomine ſupturas per noctem fuiſſet ciborum nimia voracitate corruptus: burgundiones gentem inimicam ſine duce reperientes ⁊ pauci pluribus reſiſtentes facta congreſſione vicerunt. Nam cum eſſent iſti tria milia peremerunt: ⁊ ex illo cuncta gens feruentiſſime in chriſtianitate permanſit. Eo tempore barbas arrianorum ep̄us eſt defunctus conſulatu theodoſij tertiodecimo et valentiniani tertio viceſimaquarta die iunij menſis: in cuius loco ſabbacius ordinatur. Neſtorius itaq̨ agens preter conſuetudinem eccleſie contra ſe plurimos incitabat ſicut eius actus oſtendunt. In germanſi etenim helleſponti ciuitate antonius erat. qui cognoſcens inſtantiā neſtorij aduerſus hr̄ticos macedonianos et ipſe perſequi feſtinabat quaſi patriarche imitatꝰ imaginē. Porro macedoniani aliquantulū ſunt ꝑpeſſi. Cūq̨ antoniꝰ vehemēter inſiſteret iam moleſtiā nō ferentes ad ſcelus ſe duriſſimū cōtulerūt. Mittentes etem̄ quoſdā ⁊ qđ rectū eſt in ſecūdo loco ponētes interemerunt eum. Hoc factū macedonianoꝝ maioris perſecutionis dedit occaſionē Perſuaſit enim imperatoribus vt eoꝝ eccleſie tollerent. Quāobrem ꝯſtantinopoli eis eccl'ia ablata eſt ante murū veterē poſita ciuitatis/ ⁊ ciziceo/ ⁊ alie plurime quas habebāt in helleſponto: quoꝝ aliqui ad eccleſiā confugerunt in conſubſtantialitatis fide cōſentiētes. Sed ſicut ait ſcriptura ebrioſis vinū nō deeſt: neq̨ cōtentioſo lites: ſic quoq̨ neſtorio amanti perſecutiones euenit vt perſequeret̄ ſemꝑ eccleſiaȝ dei. Erat cuȝ eo anaſtaſius preſbyter ab anthiochia pariter deſtinatus quem nimis honorabat ⁊ veluti conſiliarium habebat in cauſis. Aliquando igitur coraȝ eccleſia anaſtaſius docens ait. Dei genitriceȝ mariā nullus appellet. Maria em̄ homo fuit: ⁊ deum ab homine generari nimis eſt impoſſibile. Hoc cum audituȝ fuiſſet: plurimos clericoꝝ ⁊ laicoꝝ pariter conturbabat. Olim namq̨ didicerāt deum pariter ⁊ hominem chriſtū ⁊ nullatenus eum per diſpenſationem velut hominem a diuinitate ſeparari credentes apoſtolice voci que dicit. Et ſi cognouimus ſm carnem chriſtum ſed nūc nequaquā cognoſcimus. Quapropter relinquētes de chriſto ſermonem ad perfectioneȝ ꝓcedamus. Tumultu ſiquidem ſicuti dixi in eccleſia facto: neſtorius anaſtaſij ſermonem firmare volens ⁊ non redarguere velut blaſphemū qui videbatur ab eo honorari: frequenter ex hoc coram eccleſia docuit. Et cum maiori ꝯtentione queſtionem hanc agitabant ſermonem dei genitricis habētes: vnde diuiſio nata eſt in eccleſia: ⁊ velut in nocturna lite diuiſi nunc his nunc alijs conſentiebant ⁊ verba propria denegabāt. Neſtorius apud multos in ea erat opinione q2 purū hominem diceret chriſtum ⁊ tanq̄ pauli ſamoſateni atq̨ Fotini dogma in eccleſias introduceret. Sed de his maxima queſtio nata eſt ⁊ tumultus: ita vt vniuerſalis ſynodus ageretur. Ego vero legēs neſtorij libros que intellexiſſe cōperi hunc virum ⁊ cum veritate conſperi neq̨ pro eius inimicitijs neq̨ pro gratia alterius explanabo. Non mihi videtur neſtorius neq̨ ſamoſatenū ſecutus paulum neq̨ fotinū neq̨ omino purū hoīem dixiſſe chriſtū ſed ſermonē tantūmodo quaſi metuendum expauiſſe. Et hoc paſſum q2 decenter non erat eruditus. Qui dum naturaliter eloquens fuiſſet putabat ſe doctum ⁊ libris antiquorum interpretum dedignabatur incumbere omniumq̨ ſe meliorem putabat eſſe: ignorans quia in catholica ioannis epiſtola. in antiquis exemplaribus habeat̄. Omnis ſpiritus qui ſoluit ieſuȝ a deo nō eſt. Hūc em̄ ſenſum ex veteribus exemplaribus abſtulerūt: q̄ ſeparare volūt ab hoīs diſpēſatione diuinitateȝ. Quapropter veteres interp̄tes hoc ipſuȝ dedignati ſunt: qm̄ aliq̇ adulterati ſunt hanc epiſtolam ſoluere hominem a deo volētes. Eſt em̄ humanitas copulata diuinitati ⁊ iam non ſunt duo ſed vnū. Hac rōne ꝯfidentes antiqui: mariam dei non timuerunt dicere genitricē. Pamphilus enim euſebij tertio libro de vita ꝯſtātini dixit. Etenim et generationem ſuſtinere qui nobiſcum eſſe deus propter nos voluit ⁊ locus eius incarnate gn̄ationis nominatꝰ eſt apud hebreos bethleē. Quā-

obrem ⁊ helena auguſta deo amabilis locum amplũ vbi dei genitrix peperit memorijs mirabilibus adornauit: hãc ſacratiſſimã ſpeluncã decenter irradiãs. Sed origenes in primo thomo de ep̃la pauli apoſtoli ad romanos ait. Quõ dei genitrix dicatur latius animaduerto. Apparet igitur neſtoriũ ignoraſſe lectiões antiquorum. Quapropter ſicut dixi in ſermone ſolo moratus eſt: ⁊ non ſolũ eũ ſermonez ex animo didicit ſed etiã omnino deum eſſe qui natus eſt denegauit. Nos enim fatemur quoniam qui de ſancta virgine natus eſt crucifixus eſt dominus eſt et glorie ſicut dixit apoſtolus. Si enim cognouiſſent nunq̃ȝ dominum glorie crucifixiſſent. Porro neſtorius dicit. Noli gloriari iudee non crucifixiſti deum: tanq̃ȝ ipſe dominus glorie idem non ſit deus. Nam quia purum non dicit hominem chriſtum ſicut fotinus: aut paulus ſamoſatenus etiam omelie quas fecit oſtendunt. Nuſquam enim dei verbi ſubſiſtentiam perimit/ſed vbiqȝ eum ſubſiſtere confitetur et habere ſubſtantiam non ſicut Fotinus et ſamoſatenus eius exiſtentiam perimentes. Hoc enim ⁊ manichei a montano dogmatizare preſumunt. Sic igitur neſtorium inuenio ſapuiſſe ex eius libris. Non ergo mediocrem concuſſionem orbi terrarum tepidiſſima neſtorij ratiocinatio concitauit.

¶ Interea contigerit D ſcelus quoddam in eccleſia prouenire. Serui quidã potentiuȝ genere barbari dominum crudelem experti. ad eccleſiam confugerunt et portantes gladios ingreſſi ſunt ad altare. Cumqȝ rogarentur exire nullo modo voluerunt ſed impediebant ſolennia celebrari: plurimis diebus gladios tenẽtes euaginatos: ⁊ parati ſe vindicare et omnibus ad eos accedentibus inſiſtebant. Qui poſtremo vnum clericum perimentes et alium vulnerantes: etiam ſemetipſos interemerunt. Quo facto quidam tranſeuntium hoc ſcelus nihil boni eccleſie ſignificare predixit: nec veritate priuatus eſt. Significabat enim populi diuiſionem ⁊ deiectionez eius qui fuerat cauſa diuiſionis.

¶ Capitulum. v.

Non multo poſt tẽpore iuſſio principalis epiſcopos vndiqȝ ad epheſuȝ cõuenire precepit. Mox ergo poſt paſchalẽ feſtiuitatẽ: neſtorius cum maxima multitudine venit ad epheſum: inuenitqȝ plurimos epiſcoporum ibi fuiſſe collectos. Porro cirillus alexãdrinus modicum retardatus: circa penthecoſtẽ occurrit. Quinta vero die poſt penthecoſten: ⁊ iuuenalis hieroſolymorum venit. Porro Joanne anthiocheno tardãte mouebant preſentes ep̃i queſtionẽ. Cirillus autem alexandrinus ep̃s: deflorationes quaſdam librorum neſtorij faciebat eũ turbare volens. Etenim erat inimicus eius. Et cum plurimi deũ confiteantur eſſe ieſum/ego inquit neſtorius bitrẽ ⁊ trinitrẽ nequaq̃ȝ confitear deũ. Qua gratia mundus ſum a ſanguine veſtro et amodo ad vos non venio. Dum hec itaqȝ dixiſſet cũ reliquis cõgregabat̃ epiſcopis qui eius ſententiam ſequebantur. Preſentes ergo in duos ordines ſunt diuiſi. Porro cirillus cum ſuis facto concilio neſtorium vocauerunt. At ille non obediuit. Differens in preſentiam ioannis anthiocheni Qui vero circa cirillum omilias neſtorij quas de hac queſtiõe protulerat ſepius relegentes. et ex ipſis iudicantes eum velut blaſphemantem dei filium damnauerũt. Hoc facto: qui circa neſtoriũ aliud apud ſe concilium facientes damnauere cirillum ⁊ cum eo mennonem epheſine ciuitatis epiſcopum. Non vero poſt multum venit etiam ioannes anthiochenus epiſcopus/⁊ cognoſcens que geſta ſunt: indignabat̃ contra cirilluȝ tanq̃ȝ ſeditionis auctorem: eo ꝙ ſic feruentiſſime neſtorij feciſſet damnationem. Porro cirillus cum iuuenale volens ſe vlciſci contra ioannem damnauit etiam ipſuȝ. His tali mixtione confuſis cognoſcens neſtorius cõtentionẽ/ad quãdam perniciem perueniſſe dei genitricẽ mariã vocabat dicẽs. Dicat̃ inquit etiã dei genitrix maria ⁊ ea que offerunt̃ triſtia conquieſcãt. Sed nullus eũ ex penitẽtia talia dicentem ſuſcepit. Quapropter hacten⁹ dãnatus ⁊ in exiliũ miſſus onaſin habitare dinoſcitur

noſcitur

noſcitur. Hunc ergo terminum ſynodus habuit: que geſta ſunt conſulatu baſſi et anthiochi viceſimaoctaua die iunij menſis.

¶ Capitulum.vj.

DOꝛro ioānes veniens anthiochiā ꝛ pluꝛimos epiſcopoꝛum colligens: damnauit cirillū cū iā eſſet in alexādria. Poſt paululum vero tēpus inimicicias reſoluentes/ad gratiā ſunt regreſſi: et ſedes alterutris reddiderunt. Poſt damnationem vero neſtoꝛij/dura cōſtantinopolim turba contra eccleſiā facta eſt. Diuiſus eſt nam̄ populus pꝛopter tepidum eiꝰ ſicut dixi tractatū. Clerici tamē omnes cōmuni decreto eū anathematiſauerūt. Sic enim nos chꝛiſtiani contra blaſphemos pꝛolatum ſolemus appellare decretum quando eum velut in marmoꝛe ſcriptum manifeſtum cunctis oſtendimus.

¶ Capitulum.vij.

HIs itaq̄ pꝛouenientibus de electione epiſcopi queſtio rurſus exoꝛta eſt et multi philippum cuius iā feci memoꝛiam plurimi pꝛoclum eligebāt. Potuitq̄ pꝛocliꝰ tenere pōtificatū niſi quidam pꝛocerū pꝛohibuiſſent dicētes regulam eccleſiaſticā nō ꝑmittere eū qui alterius ciuitatis epūs nominatꝰ eſt ad alteram migrare ciuitatem quod dictū ppl's reuocauit. Cūq̄ quatuoꝛ trāſiſſent menſes: poſt Neſtoꝛij dānationē maximianꝰ oꝛdinatur epūs: in monachica quidem vita pꝛeſbyteroꝛum tamē collegio cōſtitutus. Is enī opinionem reuerēdi viri olim habuerat eo q̄ ꝓpꝛijs ſumptibus monumēta fabricaret vt in eis religioſoꝛū coꝛpoꝛa ſepeliret. Erat enī ydiota ſermone et ſub quiete viuere potius eligebat.

¶ Capitulum.viij. A

QUia vero quidā dicebāt eccl'iaſticā regulā ꝓhibere: ne pꝛoclꝰ cōſtantinopolitanam teneret eccl'iam: cū cizico fuiſſet oꝛdinatꝰ volo ꝓ hac re pauca narrare. Nō enī mihi hoc vere dixiſſe videtur: ſed aut inuidia faciente aut ignoꝛantes eccl'iaſticā ſanctionē ꝓhibuerūt que frequenter in eccleſijs vtiliter facta noſcunt. Euſebius itaq̄ pamphili in ſexto eccleſiaſtice hyſtoꝛie libꝛo alexādꝛū vniꝰ capadocie ciuitatis epm̄ refert: quia cū veniſſet cauſa oꝛatiōis ad hieroſolimā: tentus ſit ab eius ciuibus ꝛ in locū narciſci epi conſtitutus: ꝛ de cetero omni vita ſua ipſi eccleſie pſediſſe. Sic igit apō veteres ſine vlla differētia de ciuitate ad aliā migrabat epūs dū vtilitas euocaret. Opoꝛtet autem etiā regulā huic operi copulari: vt oſtendatur quia mentiti ſunt q̄ pꝛoclum inthꝛoniſare ꝓhibuerūt.

¶ Regula.xvij.

¶ Si quis epūs oꝛdinatus ad parrochiā in qua oꝛdinatus eſt minime ꝓficiſcitur non ſua culpa: ſed ſine ppl'o reſpuēte aut pꝛopter quamlibet aliā cauſam nō neceſſitate factā hunc honoꝛe miniſterioq̄ participari tantum: nec eū miſceri rebꝰ eccleſie in qua collectas celebꝛat eccleſia ſed ſuſtinere quod ꝓuincie ſynodus ſuo iudicio terminauerit. Hec itaq̄ r'la eſt.

Quia vero plurimi epiſcopoꝛū ex alijs ciuitatibus ad alias pꝛopter vtilitates tēpoꝛum ſunt migrati nomina eoꝛū q̄ ſunt mutati ſubdimꝰ. Perigenes in petris oꝛdinatur epiſcopus: ꝛ quoniam ciues eiꝰ eum ſuſcipere noluerunt romane ciuitatis epiſcopus iuſſit eum inthꝛoniſari in choꝛinto metropoli defuncto eius epiſcopo eiq̄ donec aduixit eccleſie pꝛefuit. Gregoꝛius nazanzenus pꝛius vnius capadocene ciuitatis fuit epiſcopus. deinde nazanzo cōſtitutꝰ eſt. Melecius pꝛius in ſebaſtena eccleſia pꝛefuit/ꝛ poſtea anthiochie pꝛeſul eſt conſtitutꝰ doſiotheū Selentie epiſcopum. Alexander anthiochenus epiſcopus in Tharſum cilicie demigrauit. Reuerentius ab arſis phenicie in Thirum migratus eſt. Joannes de Goꝛdo lydie mutatus eſt in pꝛoconiſſū: ꝛ in ea pꝛeſidet eccleſia. Palladiꝰ ab hellinopoli mutatur in aſpona. Alexander ab hellinopoli in adrianos mutatus eſt. Theoſebius ab apamia aſie transfertur in eudoxiopolim que dudum ſalambꝛia vocabatur. Policarpus de vꝛbe antapꝛiſtena miſie in Nicopolim thꝛacie mutatus eſt. Hierophilꝰ de trapezapoli phꝛi-

P

gie/migratus eſt in plutinopoli trachie. Optim⁹ ab agadamia phrigie in anthiochiam preſidie migratur. Siluan⁹ a philippo polithrachie mutatur in troadam. Tantos igitur quantos ad preſens inuenimus ex proprijs ciuitatibus ad alias migraſſe nos memoraſſe ſufficiat. De ſiluano tñ qui ex philippopoleosin troada migratus eſt vtile iudico pauca narrare.

Siluan⁹ quidã ꝯ rethor fuit prius throili/ſophiſter ad pfectũ xpian⁹ vitãq̃ monachicã diligẽs. Is em̃ doctoris pallio vti deſpexit. Quẽ poſt hec Attic⁹ ep̃s cõprehẽdẽs ep̃m philippopoleos ordinauit. At ille tribus annis in thracia degẽs nec frigora ferre valẽs cũ haberet corp⁹ valde debile atq̃ ſubtile rogauit atticuz vt eũ in locũ aliũ cõſtitueret dicẽs nõ ob aliã cãz niſi ꝓpter frigus ea loca vitare. Cũq̃ alter pro eo fuiſſet ordinat⁹ manſit ſiluan⁹ cõſtantinopolim vitã monachicã pfecte cuſtodiens. Tantũq̃ ſine vlla fuit arrogãtia vt plerũq̃ in tãta multitudine ciuitatis ſolus de ſparto ꝓcederet. Quodã ꝟo tpe pretereũte/troiane pſul eccl'ie morit. Troianiq̃ venerũt petẽtes ep̃m. Cũq̃ cogitaret attic⁹ quẽ ordinare deberet/ſubito cõtigit ad eũ ſalutandũ venire ſiluanũ. At ille videns eum mox cogitare ceſſauit. Tũc ad ſiluanũ. Nõ habes inquit vlteri⁹ occaſionẽ pro qua eccl'iaſticas curas poſſis effugere. Troiana nãq̃ nõ hz frigus: ſed ecce apparatus eſt tuo corpori opportunus a deo locus. prepara ğ temetipm̃ ⁊ ad troiã ꝯtinuo proficiſcere. Migrat ğ Siluan⁹. Quo facto miraculũ qđ inter eius man⁹ acceſſerit enarrabo. Nauis maxima que grãdes colũnas deuexit: nuper in littore troiano fabricabat Cũq̃ eam ad mare voluiſſent deducere multis funib⁹ atq̃ populo trahente nullatenus mouebatur. Quod cũ plurimis diebus ageretur: ſuſpicati ſunt nauem a demonio retineri. Tunc ad ſiluanum venientes epiſcopum rogauerunt euz vt in eo loco daret orationẽ credentes hoc modo trahi nauem. At ille humili ſermone dicebat ſe eſſe peccatorem/aſſerens hoc opus alicuius eſſe iuſti/ non tamen ſuũ. Quem dum rogaſſent venit ad litt⁹. Factaq̃ oratione tetigit vnuz funem: iubẽs vt inſiſterent operi cũ labore. Tunc illis presbyteris impellentibus curſium nauis ad mare proceſſit hoc miraculũ reuerẽtiam illius viri cũctos fecit habere ꝓuinciales. Qui dũ eſſet etiam in alijs rebus eximius/videns clericos etiã de cõtẽtione litigantiũ negotia facientes: nullum clericum aliquando iudicare precepit: ſed petitiones poſtulantiũ ipſe ſuſcepit. Rogabat vnum fidelium laicoꝝ amatoremq̃ iuſtitie: vt ipſe litigantibus intereſſet ⁊ terminum iuſtitie definiret. Ob quam rez maximam apud omnes gloriã conſecutus eſt. Cũ igitur maximian⁹ in vrbe conſtantinopolitana ordinat⁹ fuiſſet epiſcopus/conſulatu baſſi ⁊ anthonij quinta ⁊ viceſima die mẽſis octobris cauſe eccleſiaſtice quieuerunt. Capi. ix.

Circa hoc tempus multi iudeorum in creta chriſtiani facti ſunt propter huiuſmodi paſſionez. Quidã ſeductor iudeus finxit ſemetipſum eſſe moyſem ⁊ celitus deſtinatum: vt iudeos illã inſulam habitãtes p mare duceret ipſum ſe eſſe dicens qui olim filios iſrael p rubrũ mare ſaluauerat. Circuibat itaq̃ toto ãno vnãquãq̃ illius inſule ciuitatem: ſuadebatqz iudeis vt crederent / monens vt oẽs pecunias atqz poſſeſſiones relinquerent. Cũ vtiqz deducti per ſiccum mare ad repromiſſionis gaudia peruenirẽt. At illi hac ſpe capti omne opus ꝓprium negligebãt contemnentes etiam poſſeſſiones ſuas: ⁊ dimittentes eas quibuſcunqz pſonis. Cumqz deueniſſet dies quam deſignauerat ſeductor ille iudeus eo precedente ſequebantur omnes cum coniugibus et pueris: deduxitqz ad quandam rupem decliuius incũbentẽ: iuſſitqz vt thororum ſchemate ſemetipſos euoluerẽt. Hoc igit faciebãt priores. Et cũ venirẽt ad rupes repẽte moriebant tã dilacerati acutis rupib⁹ q̃ in aqua necati: plus tñ mori potuerũt niſi deo ꝓuidente quidaz viri chriſtiani ſuperueniſſent piſcatores atqz negotiatores qui alios cũ necarent eripientes recreauerũt. Tũ maluz eorũ ſtultitie ſentientes alios ne ſemetipſos

iactu interficerent: tenuerunt nūtiantes eorū mortē q̄ primo ceciderāt. Qui etiaʒ cognoſcentes ſeductionē: culpabāt ſe eo ꝙ facile crediſſent. Cūqʒ voluiſſent illum perimere ſeductorem: cōprehēdere nequerūt. Repēte nāqʒ diſparuit: dedicqʒ ſuſpitionē: q2 demō fuiſſet erroneus hūano ſcemate circūamict⁹ pro hac itaqʒ paſſibe multi tūc cretēſiū iudeoꝝ ad xpianā conuerſi ſunt fidem.

Capitulum.x. A

Interea incendiū in ciuitate cōſtātinopolitana factū paulatim peruenit ad termas q̄ vocātur achillee: deinde ad locum q̄ dicitur pelargus ita vt nouacianorū comprehēderetur eccleſia. Tūc fertur paulū eorū epiſcopum inter flāmas eccleſie reſtitiſſe ſupplicātem deo ne eccleſia cremaretur. Qui loc⁹ ereptus eſt. et hactenus ſeptimadecima die menſis auguſti apud nouatianos collectio celebratur. Hunc tamē locū nō ſolū chriſtiani: ſed etiā pagani ex eo tēpore venerantur: Maximianus igitur cū duos B annos ⁊ ſex menſes eccleſiā gubernaſſet defunctus eſt / ꝯſulatu ariobinde ⁊ aſparis die duodecima mēſis aprilis: in ſeptimana maiore ieiuniorum feria quinta. Tūc igitur theodoſius imperator ſapiēter cauſaʒ proſpexit ne rurſus de epiſcopatu ſeditionis queſtio aut tumultus in eccleſia naſceretur. Cū adhuc ergo corpus maximiani iaceret preſentibus epiſcopis: precepit inthroniſare ꝓclum. Qđ etiā romani epiſcopi celeſtini litere firmauerūt quas ad cirillū alexādrine deſtinauit epm ⁊ ad Joānē anthiochenū ⁊ rurſum theſſalonicēſem dicens: q2 nihil ꝓhiberet alterius ciuitatis exiſtētē epm in aliā demigrari. Inthroniſatus igitur ꝓclus exequias maximiani corporis celebrauit: de q̄ tp̄s eſt vt pauca dicamus.

Capitulum.xi.

Proclꝰ ab etate primo lector fuit apud doctores tamen obſeruās zelator quidē rhethorice. Qui dū ad ꝑfectā veniſſet etatē. Plerūqʒ cum attico erat epiſcopo exceptor ſermonū eius. Et dū proficeret ab attico dyaconus ordinatur poſtea preſbyter. A ſiſinnio vero cizici cōſecrat̄ epiſcopus. Hec equidē ei primitus prouenerūt: poſtea thronū cōſtātinopolitane ſortitur eccleſie. Erat enim vir morib⁹ optimus ⁊ ab attico vtiliter erudit⁹: oīa eius imitabat̄. Sed in iſto patientia potior apparebat. Et ille quideʒ hereticis ſe terribilē oportune mōſtrabat: iſte vero omnibus mitis erat: et ſic eos potius q̄ violenter flectere nitebat̄ nullā hereſim fatigare volēs: in hac parte theodoſium imitatus imperatorem. Ille nāqʒ iudicabat cōtra culpabiles imperiali nō vti poteſtate. Hec autē paruipendebat ſiquis de deo nō ita ſaperet ſicut ipē. In his igitur etiam imperator laudabat eū: cum ⁊ ipē veros ſacerdotes imitaret̄ ⁊ nequaq̄ perſequi volētes admitteret. Ego tamē preſumptiue dico: q2 manſuetudine oēs veros ſacerdotes euicerit. Ob quā cauſaʒ hoſtes ſuos extra belli certamia ſubiugabat: ſicut oſtēditur in Joāne tyrāno et facta poſt hoc perditione barbarorūʒ.

Capitulum.xii.

Poſt interitum nāqʒ tyranni barbari quos ille cōtra romanos ſuum euocauerat in auxiliū parati erant romanorū fines inuadere. Hec audiēs imꝑator conſuete hanc ſollicitudineʒ deo commiſit: ⁊ orationibus occupatus cito promeruit quod queſiuit. Que enim prouenerunt barbaris enarranda ſunt. Dux enim eorū nomine rugas fulmine percuſſus interijt. Secutaqʒ peſtis maximā partē eorū hoīm interemit. Et nō ſolū hoc ſuffecit ſʒ etiā ignis de celo deſcēdēs plurimos q̄ videbāt̄ remāſiſſe cōſumpſit. Que res barbaros i formidine magna ꝯſtituit nō ſolū: q2 ꝯ gētē romanoꝝ fortiſſimā arma leuare ꝓſūpſerāt: ſʒ q2 ſic eos a forti deo ꝯſpiciebāt: Tūc eñ ꝓclus eps de ꝓphetia ezechiel corā eccl'ia faciēs ſmonē de collata ſalute ab oīb⁹ eſt laudatus. Cui⁹ ꝓphetie ṽba ſunt fili hoīb⁹ ꝓphetiza in gog principe moſoch et tubal. Judico eñ eū morte ⁊ ſanguine ⁊ ymbre diluuij

et lapidibus grãdinis:ꝛ ignez ꝛ ſulphur pluã ſuper eũ ꝛ oẽs q̃ cũ eo ſunt.Et poſt pauca.Et ſcient q: ego ſum dominus.

¶Capitulum.xiij.

Bitur imperatori ꝓpter ſuã mãſuetudinẽ ꝛ alia pꝛima pꝛeſtitit deꝰ q̃rũ vnũ illo eſt.Erat ei filia ex eudoxia noĩe eudoxia.Hãc valẽtinianus cõſobꝛinus eiꝰ heſperiarũ partiũ ab eo factus imperatoꝛ:petijt vxoꝛẽ.Cũq₃ theodoſius annuiſſet cogitabat in medio itineris quodam loco nuptias celebꝛare. Placueratq₃ vt theſſalonicã ambo venirẽt.Inter hec nũtiauit valẽtinianus ne fatigaret theodoſius:ipſe eñ vẽturũ ſe ↄſtãtinopolim cõpꝛomiſit.Cũq₃ ergo partes muniſſet heſperias:ↄſtãtinopoliꝫ venit ad nuptias Quibus celebꝛatis cõſulatu yſidoꝛi ꝛ ſenatoꝛis vxoꝛe ſumpta reuerſus eſt.

¶Capitulum.xiiij. A

On multo poſt ep̃s ꝓclus eos q̃ ꝓpter Ioãnis depoſitionẽ ſegregabãtur/eccleſie reſtituit.Sapiẽtiaq₃ ſua eoꝝ triſtitiã mitigauit hoc mõ.Coꝛpus eñ Ioannis in cumanis ſepultũ:triceſimoquinto anno poſt depoſitionẽ ↄſtãtinopolim iubẽte imperatoꝛe reuocauit:ꝛ publice diuulgatũ in eccleſia apoſtoloꝛũ multo honoꝛe recõdidit.Quod actũ eſt ſeries decies ↄſulatu honoꝛij theodoſij ſeptimadecima Ianuarij mẽſis die.Paulus q̃q₃

B nouatianoꝛũ ep̃s eodẽ cõſulatu viceſima Iulij mẽſis die defunctꝰ eſt.Qui cũ egrotaret nec dietã cõſuetã trãſgreſſus eſt:nec oꝛationes ſolitas pꝛetermiſit. Cumq₃ eſſet moꝛti vicinus euocauit oẽs clericos ſuos dicẽs .Cogitate ep̃m eligere donec viuo:ne poſt hec turbas eccleſie noſtre ſuſtineãt.Illis vero ei potius electionẽ dãtibus:paulus ait.Ergo ſcriptã mihi huiuſmodi date pꝛofeſſionez:quia ipſum eligetis quẽ ego decreuero.Quibus hoc facientibus atq₃ ſubſcribentibꝰ marciani pꝛeſbyteri nomẽ in carta conſcripſit atq₃ ſignauit.Fecitq₃ pꝛioꝛes ſimiliter ſignare pꝛeſbyteros:eam q̃ certã apud marchum depoſuit.ſcithaꝝ eccleſie nouatianoꝛũ ep̃oꝛum dicẽs.Si vixero mihi redde.Si moꝛtuus fuero hic inuenietis qui debeat oꝛdinari.Poſt cuius obitũ tertia die reſignantes:ꝛ marciani nomẽ inuenientes eiuſq₃ laudãtes electionem ſine vlla moꝛa miſerũt in thiberiade frigie vbi tũc habitabat.Et cõpꝛehẽſum deduxerunt viceſima pꝛima die eiꝰ menſis ꝛ oꝛdinauerunt epiſcopum.

¶Capitulum.xv.

Theodoſius igitur iperatoꝛ ꝓ beneficijs a deo ſibi collatis gratias referebat pluribus chꝛiſto ſua vota cõpenſans cõiugẽq₃ ſuã eudoxiã ad hieroſolymã deſtinauit.Hoc enim ꝛ ipſa votum habuerat ſi filiam videret nuptã.Que tam hieroſolymis eccleſias conſtitutas q̃ꝫ ꝑ ſingulas ciuitates poſitas honoꝛauit ꝛ cuꝫ pergeret et cum denuo remearet.

¶Capitulum.xvj.

Roclus aũt epicopus eodeꝫ tempoꝛe ſeptimo decimo imperatoꝛis theodoſij cõſulatu:rem mirabilẽ operatus eſt quã nullus pꝛioꝛum fecit epiſcopoꝛum.Cum enim ſirinus epiſcopus ceſarie capadocie moꝛtuus fuiſſet:aderãt ceſariẽſes petentes epiſcopũ.Cũq₃ cogitaret quẽ eis oꝛdinare debuiſſet cõtigit vt ad eũ ſalutandũ die ſabbato ſenatoꝛes vniuerſi venirent.Inter quos thalaſſius q̃ pꝛefecturã illirici miniſtrauerat dignitatẽ.Cũq₃ futurus eſſet ſicut habebat fama oꝛiẽtalem regere p̃fecturã:miſſa manu ꝓclus pꝛo pꝛefecture dignitate epiſcopatum ei ceſariane ciuitatis impoſuit.Hec equidem in eccleſia illo tempoꝛe gerebãtur.

¶Nos autẽ hic terminum faciamus hyſtoꝛie in pace gubernari cunctas eccleſias exoꝛantes.Nos ergo o ſacratiſſime homo dei theodoꝛe tuaꝫ compleuimus iuſſionẽ finẽ facientes hyſtoꝛie.In anno ſecũdo treceteſime quinte olimpiadis ↄſulatu ſepties decies ĩpatoꝛis theodoſij percontulimus.

¶Finis.

Incipit tabu la huius libꝛi.

Abacuth.
Inuentio corpoꝝ ſanctoꝝ ꝓphetarum abacuth ⁊ michee.lib.ix.capitulo.xlix.
Achacius.
Quō achacius hereticus ceſarienſis eṗs preuenit imperatorē cōſtātiū ⁊ ad partē hereſis ſue traxit eū.libro.v.cap.xxv.
Quō acaciꝰ nomē ſilitudinis filij ad patrē extinguere molliebat.li.v.ca.xxix.C.
De arbore in qua paſſus eſt ſanctus miles achacius.lib.x.cap.xxxv.
De beato achacio amide ciuitatis epō ⁊ eius claris actibus ⁊ beneficētia in inimicos.lib.xi.cap.xvi.
Acepſimas.
De paſſione ſancti acepſime ⁊ ſociorum eius.lib.viij.cap.ij.G.
Geſta acepſime ⁊ zeumacij monachoꝝ libro.viij.cap.vi.A.
Aceſius.
Quō reqſitus aceſius hereticus a cōſtātino cur nō cōmunicaret orthodoxis hereſis ratione aſſignauit.lib.ij.ca.xiij.B.
Accuſatio.
Quomodo ɔſtātinus accuſatores epōꝝ noluit audire ſed libellos accuſationum audire fecit.lib.ij.cap.ij.A.
Acticus.
Quō acticus arſatio ſucceſſit in cōſtātinopolitano epatu.lib.xi.cap.xxij.
De bonis moribus ⁊ pclaris geſtis eiuſdem.lib.xi.cap ij.
De eodem ⁊ quomodo mortem ſuā predixit.lib.xij.cap.ij.
Agapitus.
Quō agapitus macedonius ſynadēſem epatum tenuit expulſo theodoſio ꝓpter eccleſie vnionē quā fecerat.li.xi.cap.iij.
Alaphio.
Quomodo alaphio vir literatus p beatū hylarionē a demone curatꝰ xp̄ianus factus ſit.libro.vi.cap.xxviij.B.
Allaricus.
De allarico rege gothoꝝ.li.x.cap.xxiiij.
Quomodo allaricus romā vaſtauit ⁊ de mirabili huius deſtructionis occaſione libro.xi.cap.ix.
Affrates.
Sancti affratis monachi cōſtantia ⁊ geſta.lib.viij.cap.iiij.
Alleluya.
Quomodo olympus philoſophus in tēplo ſerapis audiuit nemine illic exiſtēte cantare alleluya.lib.ix.ca.xxvij.B.
Alexander.
Quomodo alexander alexandrinus epūs arrium excōmunicauit.lib.i.cap.xij.
Exēplar epiſtole eiuſdē alexādri ad vniuerſas eccleſias cōtra arriū ⁊ euſebiū nichomedie.lib.i.cap.xiij.B.
Exēplar epiſtole eiuſdē alexādri ad alexādrū cōſtātinopolitanū cōtra impium arrij dogma.lib.i.cap.xiiij.
Quō alexāder cōſtātinopoleos epūs cauſam eccleſie cōtra arriū deo orationibꝰ cōmēdabat.lib.iij.cap.x.B.
Geſta alexandri anthiochene ciuitatis epiſcopi.lib.x.cap.xxv.
Ambroſius.
Electio beati ambroſij in mediolanum epiſcopum.lib.vij.cap.viij.B.
Quomodo beatus ambroſiꝰ reprehēdit imperatorem valētinianum ꝓpter ſuos iudices male iudicātes.li.vij.ca.viij.C.
Quomodo iuſtina imperatrix ꝓpter arrianā hereſim infeſta fuit beato ambroſio.lib.ix.cap.xx.C.
Cōſtātia ambroſij in reprehēſione theodoſij magni.li.ix.cap.xxx.
Lex quā pferre curauit ambroſius per theodoſium.li.ix.cap.xxx.B.
Quomodo correxit theodoſiū ꝓpter chori introitum.li.ix.cap.xxx.C.
Ammonius.
Celibatus ⁊ caſtitas ammonij monachi ⁊ ſponſe ſue.li.i.ca.x.G.H.I.K.
Item de geſtis eiuſdē.lib.viij.cap.i.H. item.A.D.
Bellum monachoꝝ pro cyrillo alexandrino ɔtra horeſtē prefectum quoꝝ dux erat alter ammonius.li.xi.cap.xi.B.
Anaſtaſia.
Oratorium ſancte anaſtaſie ideſt reſurrectionis chriſti.⁊ quare ſic vocatur.lib.ix.capitulo.ix.
Amphilochius.
Quomodo ad ſapientiſſimam ſuaſionē magni amphilochij theodoſiꝰ magnus

Arrianoꝛum conciliabula pꝛohibuit.lib.
ix.capitulo.xxv.

Angelus.

Quomodo per angeloꝛū viſionē tribus
vicibus gaynas tyrānus eſt repulſus ab
vrbe cōſtantinopoleos.li.x.ca.vj.B.
Quomodo ſancti angeli viſibiliter appa
ruerūt pꝛomittētes victoriā cōtra ſarra
cenos ⁊ perſas.li.xj.ca.xv.C.

Ammon.

Geſta ſancti ammon.li.viij.c.j.K.

Anthonius.

De virtutibus et vita magni anthonij
lib.j.cap.xj.D.
Quomodo beatus anthonius vidit ani-
mam beati ammonij in celum deferri.
lib.j.cap.xj.K.
Sōniū beati anthonij circa ventura he-
reſum pericula.li.vj.ca.v.B.
Quoddam ſancti anthonij dictum nota
bile.lib.viij.cap.j.G.
Quomodo beatus anthonius cōtra ar-
rianā hereſim pꝛofectus eſt alexandriā.
lib.viij.ca.v.B.
Quomodo didimū conſolatus eſt ſuper
oculoꝛum amiſſione.lib.viij.cap.viij.B.

Anthiphona.

Qua occaſione antiphone ĩ eccleſia ale-
xandrina fuerunt decantate.li.x.cap.ix.

Antropomoꝛfita.

De oꝛtu hereſis antropomoꝛphitarum
dicentium deum habere coꝛpoꝛea mem
bꝛa.li.x.cap.vij.A.

Apolinaris.

Apolinaris hereſiarcha et eius hereſis.
lib.v.cap.xliij.
Oꝛtus hereſis apolinaris laodiceni.lib.
ix.cap.iij.A.
Epiſtola damaſi ad oꝛientales epōs ſup
dānatione apollinaris ⁊ thimothei.lib.
ix.cap.xv.
Quomodo per Julianum apoſtatam ꝓ-
hibita lectura poetarū chꝛiſtianis apo-
linaris ſyrus bibliam metrico carmine
compoſuit.lib.vj.cap.xxxvij.A.

Apolo.

Quomodo phici apolinis templum in-
cenſum eſt:et ſimulachꝛum in puluerem
redactum.lib.vj.cap.xxxj.
Reſponſa apolinis delphici ad liciniū li.
j.c.viij.B.
Reſpōſuꝫ apolinis delphici ad iulianuꝫ
lib.vj.cap.xliij.A.

Apelles.

Geſta ſancti apellis monachi.libꝛo.viij.
capitulo.j.D.

Apolonius.

Geſta ſcti apolonij mōachi.li.viij.c.j.A.

Archadius.

Quomodo theodoſius magnus archa-
diū deſignauit imperatoꝛē.li.ix.c.xviij.
De imperio archadij in oꝛiēte ⁊ quomo-
do exercitus eius interfecit pꝛefectū ſuū
libꝛo.x.cap.j.
Moꝛs imperatoꝛis archadij et de eius
quodam mirabili ſigno.li.x.cap.xxxv.

Armenia.

Conuerſio gentis armenioꝛum ad fideꝫ
libꝛo.iij.ca.j.

Arrius.

De initio arrij heretici ⁊ oꝛtu hereſis ar
riane.lib.j.cap.xij.A.
Quomodo excōmunicatus eſt per alexā
drum alexandrinum epiſcopum.libꝛo.j.
capitulo.xij.B.
Due epiſtole alexandri alexandrini con
tra arrium.lib.j.cap.xiij.⁊.xiiij.
Epiſtola arrij ad euſebium nichomedie
epiſcopum.li.j.cap.xv.
Quomodo arrius per ſuos complices la
boꝛauit vt ad communionem recipere-
tur.lib.j.capi.xix.A.
Occaſio congregandi conciliuꝫ eccleſie
in niceam pꝛopter arrium.li.j.ca.xxj.C.
Quod nonnulli epiſcopoꝛum in concilio
niceno partē defendebant arrij licet oc-
culte.lib.ij.cap.v.A.
Quomodo in cōcilio niceno omnes pꝛe-
ter paucos vnanimiter arriū dānauerūt
lib.ij.capi.v.F.
Quod ſancti patres nomen cōſubſtātia
litatis in trinitate pꝛopter arrij blaſphe
miam inuenerunt.li.ij.cap.vij.B.
Edictum conſtantini magni de dānatio
ne arrij ⁊ cōbuſtione libꝛoꝛuꝫ eius lib.ij.
capitulo.xv.
Expoſitio fidei fallax quam fecit arrius
coꝛam cōſtantino poſt reuocationē eius
ab exilio.li.iij.cap.vj.A.
Quomodo hec expoſitio examinata eſt
in concilio hieroſolimitano:⁊ ab hereti-
cis recepta.li.iij.ca.vj.B.
Quomodo epiſcopi arrij ſequaces ꝑ fal-

ſas accuſationes procurauerunt beatuz athanaſium in exilium mitti. li.iij.c.viij.
Quomodo arrius per ptātem euſebij nichomedie renitēte alexādro conſtantinopolitano iubente principe voluit in eccleſie communionem recipi.li.iij.c.x.A.
Quomodo conſtātinus rurſus examinauit arrium et reſpondendo cautum periurium commiſit arrius.lib.iij.capi.x.C.
Nephanda diuino iudicio arrij mors.libro.iij.ca.xi.C.
Quomodo latrine in quibus ceciderunt arrij inteſtina poſtea per quēdam arrianū in domuz ſunt edificate.li.iij. ca. x.E.
Quomodo conſtātinus letabatur ſuper diuino iudicio in arriuz facto.libro quarto.ca.xij.A.
Quō arriani catholicos ī naue cōcremauerunt.libro quarto capitulo.ij.
Quomodo oriētalis regio labefacta eſt arriana hereſi:occidentalis vero non libro.ix.ca.iiij.B.
Quomō arriani ab eccleſijs pulſi ſunt libro.ix.capitulo.x.
Rumores falſi conficti per arrianos in odium theodoſij magni.libro.ix.capitulo.xxiij.B.
Diuiſio arrianorū inter ſe ꝓpter nomen paternitatis.li.ix.cap.xl.A.
Arſenius.
Arſenij geſta.li.viij.capi.j.A.
Arthemius.
Paſſio arthemij ducis egypti libro.vj.capitulo.xxxvj.
Arſacius.
De morte arſatij ſucceſſoris in ſedē iohānis criſoſtomi.libro.x.capitulo.xxij.
Aſpar.
Quomodo aſpar angelico ductu per paludes cū ſuo exercitu vſq̧ rauennā puenit vbi tyrannum iohannem interemit. libro.xj.capitulo.xviij.
Aſterius.
Quō aſterius ſophiſta ſcripſit libros pro confirmatione dogmatis arriani.lib.iij.capitulo.ix.A.
Athanaſius.
Relatio athanaſij ad afros de geſtis cōtra arrium in cōcilio niceno.libro ſecundo.capi.vij.A.
Quomodo poſt beatum alexandrū athanaſius ſuſcepit epiſcopatum alexādrine eccleſie lib.tertio.ca.iiij.
Quomodo cōtra athanaſiū inſurrexerūt arrianorum epiſcoporum accuſationes et inſultus.libro tertio.capitulo.v.
Quomodo athanaſius imperatori cōſtātino fecit querimoniam de iniuſta damnatione ſui in concilio ſyri per fautores arrij.libro tertio.ca.vj.C.
Quō athanaſius prio miſſus eſt ī exiliuz apud treuerim galliarum.li.iij.capi.viij.
Quō conſtantinus iuſſit ab exilio reuerti athanaſium libro tertio.ca.xij.C.
Reuerſio athanaſij in alexandriā et epiſtole quas ſcripſit cōſtantinus ꝓ eo eccleſie alexādrine.lib.iiij.capi.ij.
Quomodo iterū per conſtantiū athanaſius a ſede ſua pulſus eſt.li. iiij.ca.iij. A.
Quō cōſtantius arrianis fauendo athanaſium depoſuit.lib.iiij.ca.v.
Quō athanaſius oſtendit cōſtanti inſidias fidei ab arrianis factas et quō ſuper his ſcripſit cōſtantio fratri ſuo.libro. iiij.capitulo.vij.
Calūnie producte cōtra beatū athanaſiū per arrianos in concilio anthiocheno. libro.iiij. capitu.ix.D.
Quod gregorio intrante alexandriaz cū multitudine militu athanaſius miraculoſe euaſiret romam profectus eſt.libro. iiij.capitulo.xj.
Reuerſio ſecūda athanaſij in alexādrinam ſedem:et detractiones arrianorū cōtra eū.lib.iiij.capitu.xvij.
Fuga iterata athanaſij eo q̧ cōſtantius arrianorum conſilio iuſſerat eum occidi lib.iiij.capitu.xix.A.
Quomodo accuſantes athanaſium corā conſtante imperatore defecerunt in ꝓbatione:nec ſe potuerunt purgare.lib. iiij. capitulo.xx.A.
De trib⁹ epiſtolis athanaſio ſcriptis ab imperatore cōſtantio.vt ad ſe reuerteret libro.iiij.ca.xxvi.xxvij.et.xxviij.
Quomodo a cōſtātio receptus eſt athanaſius poſt exilium . libj. iiij. capitu.xxx.
Quomodo athanaſius hieroſolymis celebrare fecit concilium.lib.iiij.ca.xxxiiij.
Quomodo iterum athanaſius cōſtantij furorem declinans fugit et latuit.libro quarto capitulo.xxxviij.

Quomodo athanaſiꝰ iuſſus occidi mira culoſe euaſit manꝰ militū.li.v.cap.j.et.ij.
Epiſtole athanaſij ꝯſolatorie ad ꝟgines dilaceratas per georgium.libr.v.ca.iiij.
Quō athanaſiꝰ rurſus inſidias a conſtā tio paſſus manus eiꝰ euaſit.li. v. c.xxvj.
Quomodo per cornicule, vocem. futura predixit.lib.v.ca.xxvij.
Quō athanaſius in alexandriā reuerſus eſt.libro.vj.capitulo.xviij.
Quomodo athanaſius ſcribit ꝓ ſatiſfa‑ ctione ſue fuge.libro.vj.cap.xxij.
Quō iteruz athanaſius iuliani iuſſu pul ſus eſt.libro.vj.ca.xxvj.
Quō athanaſius factus eſt amicus ioui niani imperatoris.libro.vij.capitu.v.A.
Quō valens,voluit athanaſium alexan‑ driam permanere.lib.vij.capitulo.xxvij.
Mors beati athanaſij alexandrini libro, vij.capitu.xxxvj.B.
Augurium.
Quō auguratus eſt athanaſius per cor‑ niculam.lib.v.capitu.xxvij.
Azanis.
Paſſio ſcti azanis eunuchi regis perſa‑ rum.li.iij.capitu.ij.E.
Baptiſmus.
Quō theodoſius magnus in baptiſmate apud teſſalonicā curatus eſt li.ix. ca.xvj.
Quō quidam iudeus apud conſtantino polim baptiſatus illico ſanitatē recepit. libro.xj.capitu.iiij.
Quomodo ad oſtendendū cuiuſdā iudei ſepius baptiſati fraudē aqua a vaſe ba‑ ptiſterij repēte diſparuit.li.xj.ca.ix.
Barabanis.
Quō barabanis rex perſarum ꝓſequitur chriſtianos.lib.xj.ca.xv.A.
Quō bellat cōtra romanos.li.xj.c.xv.B.
De acie barabanis immortali q̄ facta eſt mortalis.li.xj.ca.xv.F.
Barbas.
Quō poſt theodoricū ordinat̄ barbas ar rianorū epiſcopus.lib.xj.cap.vj.
Barſis.
Barſis epiſcopi ediſſe geſta ⁊ exiliū.lib. vij.capitu.xvij.
Baſilius.
Quomodo contra epiſtolas iuliani egre gie ſcripſit ad eundem baſilius capado‑ ces.libro.xj.capitulo.xxviij.
Quō beatū baſiliū capadocenſē perſecu tus eſt valēs imperator ſꝫ deo obſtante nihil potuit in eum.libro.vij.ca.xxxvj.
Paſſio ſcti baſilij eccleſie ancirane preſ‑ biteri.libro quinto capitulo.xiiij.
Beniuolus
Quomodo beniuolus miles cingulū mi litie ſponte ſoluit ne in fidei detrimētuz iuſtine preceptum adimpleret. libro. ix. capitulo.xx.D.
Beniamin
Geſta ſancti beniamin monachi.li.viij. capitulo.j.P.
Paſſio ſancti beniamin dyaconi.libro.x. capi.xxxiij.A.
Bichor
Paſſio ſancti bicor epiſcopi ſub ſapore re ge perſarum.libro.iij.capitu.ij.H.
Bizantium
Quomodo cōſtātinus magnꝰ diuinitus monitus eſt bizantium edificare q̄ ⁊ con ſtantinpolim rome equauit.lib.ij.capi.l.
Blaſphemias
Quomodo prefecti iuliani blaſpheman tes in chriſtum grauiter puniti ſunt lib. vj.capi.xxxij.
Quomodo blaſphemꝰ ſagitta percuſſus interijt.libro decimo capitulo.xxiij.B.
Bonum eccleſiaſticum.
Quomodo conſtantinus ſingulas eccle‑ ſias prouinciales dotauit regio fundo. libro primo capitulo.nono.H.
Britannio
Quomodo britānio tyrannice inuaſit im perium.libro quarto capitulo.xxxvij.
Quomodo britannionē cōſtātius in gra tiā recepit libro quinto capitulo.quinto.
Burgundio.
Qua occaſione burgundiones conuerſi ſunt ad fidem,chriſti. libro . duodecimo. capitulo.iiij.B.
Buſiris
Conſtantia buſiris pro fide chriſti ꝯſuis eſſet hereſi eucratiſtarū notatus libr.vj. capitulo.xiij.B.
Caſtitas.
De admirabili caſtitate ammonij mona chi.li.xj.c.vj.G H.
Cecitas
Quas gratias egit marꝫ calcedonie, epi ſcopus,pro ſua cecitate libro.vj.c.vj.

Quomodo beatus anthonius didimum ſuper ſua cecitate conſolatus eſt libro. viij.capitulo.viij.B.

Cirillus.

Paſſio ſancti cirilli dyaconi reprenſio eorum qui de ei' iecore māducauerunt. libro.vij.capitulo.xv.C.
Quō in cōcilio ſeleucie cirillum hieroſolimorū epiſcopū arriani damnauerunt li. v.capitulo.xxxvij.
Qui epiſcopi cirillo depoſito hieroſolymorū rexerūt eccleſiā.li.v.capitulo.xl.B.
Quomodo alius cirill' theophilo in ſede alexandrina ſucceſſit. libro. xj. ca. vij.

Concilium nicenum

Occaſio congregandi nicenū concilium. libro.j.capitulo.xxx.C.
De his qui ad nicenum conciliū conuenerunt.libro.ij.capitulo.j.A.
De quibus regionibus interfuerūt huic conſilio epiſcopi.libro.ij.c.j.C.
De numero epiſcoporum exiſtentiuȝ in cōcilio quibus omnibus conſtātinus neceſſaria miniſtrabat.li.ij.capi.j.D.
Quomodo nōnulli epiſcopoꝝ partē arrij tuebantur licet occulte li.ij.c.v.A.
Quomodo ſubſellia ⁊ ſedes pro numero epiſcoporū parari fecit conſtantin'⁊ ipſe met ſedit in inferiori ſede li.ij.capi.v.B.
Quō magn' euſtachius anthiochen' preſul prius ſedit et benedixit.li.ij.ca.v.D.
Quō conſtantinus omnes monuit ad pacem ⁊ ipſos queſtionibus diffiniendis ſe qui ſcripturas apoſtolorū ⁊ prophetarū. libro.ij.capi.v.E.
Qō oēs preter paucos vnanimiter arriū cū ſua doctrina damnauerunt. li.ij.ca.v.
Qō euſebius nychomedie in pleno cōcilio ſcripturam protulit blaſphemie que illic cito rupta fuit.li.ij.capi.vj.
Relatio athanaſij ad aphros de geſtis i concilio nyceno.lib.ij.ca.v.A.
Quō ſancti patres inuenerunt in concilio nomen conſubſtantialitatis propter vnitatem trium perſonarum.libro ſecundo.capitulo.vij.B.
Quomodo vnigeniti ſanctiones de conuerſatione eccleſiaſtica in eodem concilio conſcripſerunt.li.ij.capi.vij.C.
Quomodo ſabinus eccleſie tracēſis epūs ſacro detraxit cōcilio.li.ij.capi.viij.
Symbolū.niceni cōcilij.li.ij.ca.nono. A.
Quod trecētum ſeptem⁊ decē epī amplexi ſunt fidē ⁊ quinqȝ qui huic fidei ſubſcribere noluerunt in exilium deportati ſunt lib.ij.capi.ix.B.
Epiſtola euſebij pamphili de fide niceni cōcilij ad paleſtinos.li.ij.capi.xj.
Epl'a niceni cōcilij ad alexandrinā eccleſiam.li.ij capi.xij.BB.
Quō cōcilium nicenū ordinauit celebrare paſcha.li.ij.capi.xij.C.
Quō epiſcopus nouatianoruȝ euocatus ad cōciliū fidei cōſubſtantialitatis cōſenſit.li.ij.ca.xiij.A.
Quō paſunci' impediuit decretū de vxoribus abijciēdis poſt cōſecrationē ſacerdotū epoꝝ dyaconorū ⁊ ſubdyaconorum prius coniunctorum.li.ij.ca.xiiij.A.
Quō magnus cōſtantinus euocauit oēm ſynodum ad cōuiuium ⁊ eis vale dixit.libro ſecundo capitulo.xiiij.B.

Concilium

Prima ſynodus hieroſolimorū vbi heretici arriuȝ ſuſceperunt libro.iij.ca.vj.B.
Quomodo in concilio tyri fautores arrij athanaſiū damnauerūt.libro.iij.ca.v.C.
Quō conſtantinus p epl'as ſuas diſſoluit cōcilium tyri.li.iij.ca.vij.
Quomodo euſebius nichomedie abſqȝ auctoritate Julij romani pontificis celebrare fecit concilium anthiochenum vbi damnauerunt beatum athanaſium. lib. iiij.ca.ix.B.D.
Symbolum ab hereticis factū in cōcilio anthiocheno lib.iiij.ca.x.A.
Epiſcopi qui rome patiebātur exiliū tēpore conſtantij imperatoris propter fidē cōcilij niceni. li. quarto. capitulo. xv.A.
Quō iuli' pontifex roman' irritauit oia facta in cōcilio tyri.libro.iiij.ca.xix.B.
Quot occidentales epiſcopi noluerūt recipere geſta in cōcilijs arrianorum neqȝ portitores eorū libro.iiij.capi.xx.B.
Quō iuſſu cōſtantij cōuocatū eſt ſardicē ſe concilium.libro.iiij.capi.xxj.A.
Numer' epiſcoporū tā orietaliū ꝙ occidentaliū epiſcoporū conuenientiū in cōcilio ſardicenſi.libro.iiij.capi.xxiij.A.
Diuiſio facta in cōcilio per arrianos⁊ ꝙ aliunde ſuum celebrauerunt cōciliū.lib. iiij.capi.xxiij.B.

Quõ conciliũ ſardicenſe damnauit accu
ſatores athanaſij ⁊ fidẽ niceni cõcilij ro
borauit libro quarto.capitulo.xxiij.C.
Epiſtola ſardicẽſis cõcilij ad vniuerſos
catholicos de damnatione arriane here
ſis ⁊ arrianorũ epiſcoporũ ⁊ iuſtificatiõe
athanaſij ⁊ aliorũ orthodoxorũ epiſco-
porum.lib.iiij.capi.xxiiij.
Quomodo athanaſius hieroſolimã ve
niens fecit ibi celebrare conciliũ hieroſo
limitanum.lib.iiij.capi.xxxiiij.B.
Exemplar epiſtole hieroſolimitane ſyno
di pro athanaſio.libro.iiij. capitu.xxxvj.
Quõ imperator cõſtantius iuſſit cõciliũ
ſyrimiũ congregari.lib.v.capitu.vj.
Symbolum fidei editum in cõcilio ſyri-
mio preſente cõſtãtio vna cũ viginti quin
qꝫ canonibus.libro.v.capitu.vij.
Secunda explanatio fidei facta in eodẽ
concilio multum a fide diſſona libro.v.
capitulo.viij.B.
Quod ibi photini dogma damnatũ eſt.
lib.v.capitu.viij.B.
Quõ oſyus cordube violẽtatus ſyrimio
ſubſcripſit ſimbolo lib.v.capi.x.
Quõ cõſtãtius vocauit epõs ad conciliũ
in ciuitate romana.libr.v.capitu.xij.B.
Quõ in cõcilio mediolano q̃rebãt epi he
retici vt cõfirmaret eorũ epiſcoporũ depo
ſitio quos antea depoſuerãt li.v.c.xiiij.
Quomodo aduerſati ſunt occidentales
epiſcopi arrianis querẽtibus depoſitio-
nem athanaſij i cõcilio mediolano.libro
quinto capitulo.xv.B.
Quomõ conſtantius duo concilia voluit
celebrari.vnum in arimino pro occiden-
talibus epiſcopis.aliud in nycomedia p
orientalibus.lib.v.capitulo.xvj.C.
Cõciliũ ariminẽſe ⁊ geſta eiꝰ li.v.c.xx.B.
Symbolum quod eidem concilio preſen
tauerunt vrſatius et valẽs heretici libro.
v.capitu.xx.B.
De contentionibus in eodem cõcilio fa-
ctis lib.v.capitu.xx.C.
Epiſtola miſſa imperatori conſtantio a
concilio arimino contra vrſatium ⁊ valẽ
tem.li.v.capitu.xxj.
Quõ cõſtantius plus honorauit vrſatiũ ⁊
valentem hereticos ꝙ concilium. lib.v.
capitulo.xxj.B.
Epiſtola conſtantij ad concilium arimi-
nenſe.libro quinto capitulo.xxij.
Epiſtola concilij iterum ad conſtantium
⁊ diſſipatio concilij preter licentiã impe
ratoris.libro.quinto.capitulo.xxiij.
Epiſtola damaſi romani epi illiricis di-
recta p fide niceni cõcilij in concilio ari-
minenſe roborata.libro.v.capitulo.xxix.
De his que ſcripſit athanaſius de conci
cilio ariminenſe.libro.v.capitulo.xxx.
Quõ voluit cõſtãtiꝰ ſcḋm cõciliũ i nicea
celebrari in derogationẽ primi: ſed non
paſſus eſt deus.libr.v.capitulo.xxxiij.B.
Geſta in cõcilio ſeleẽtie de pluribꝰ eiuſdẽ
ſeſſionibus.lib.v.ca.xxxiij.
Dãnatio ecij ⁊ macedonij in cõcilio cõſtã
tinopolitano.lib.v.capi.xxxvj.
Quod in huiuſmodi cõcilio depoſitꝰ eſt
cyrillus.lib.v.capitulo.xxxvij.
Exemplar epiſtole miſſe ab hereticis q̃
tenuerãt ſynodum cõſtantinopolitanã.
lib.v.capi.xlij.B.
Cõciliũ alexãdrinũ cũ athanaſio vbi de
diuinitate ſpũs ſcti diffinitũ ẽ.li.vj.c.xx.
Quõ in eodẽ diffinitum eſt de differẽtia
ſubſtãtie ⁊ ſubſiſtẽtie li.v.capi.xxj.
Quõ valẽtinianꝰ pcepit celebrari cõciliũ
yliricum.lib.vij.capi.viij.D.
Quomodo certis eccleſijs mandauit va
lentinianus q̃ in eodẽ conſilio geſta ſunt
libro.vij.capitulo.ix.
Epiſtola cõcilij yllirici eccleſijs diſcordã
tibus a fide niceni cõcilij. lib.vij.capi. x.
Cõciliũ lampſacenũ.libr. vij.capi.xij.B.
Quõ a valẽte ipedita eſt ſynodus tharſi
⁊ ab hereticis ſoluta.lib.vij. capi.xxviij.
Quõ theodoſiꝰ magnꝰ cõuocari fecit cõci
liũ cõſtantinopolitanũ cẽtũ quinquagin
ta epiſcoporum.lib.ix.ca.xij.B.
Decreta cõcilij cõſtãtinopolitani lib. ix.
capitulo.xiij.
Qđ ibi decretũ eſt cõſtantinopolitanam
eſſe primã eccleſiã dignitate. poſt roma
nam.libro.nono.c.xiij.
Epiſtola orientalium epiſcoporũ ad da
maſum ſuper excuſatione de nõ eũdo ad
cõciliũ romanum lib.ix.capi.xv.
Decreta plurima romani concilij.lib.ix.
capitu.xvj.
De quadã alia ſynodo pticulari conſtan
tinopolitana.libro.nono.capitulo.xix.
Quomõ beatus iohannes criſoſtomus

appellauit ad conſiliũ vniuerſalis eccľie ſuper iniuſta eius dãnatiõe per theophilum ⁊ eius complices.lib.x.c.xiij.
Conciliũ epheſinũ cõtra neſtoriũ.lib.xij.

Confeſſio.

Quõ ſolẽnis penitẽtia ab eccleſia cõſtãtinopoli ablata eſt.libro.ix.capitulo.xxxv.

Conſecratio.

Quod non niſi a tribus ep̄is debeat ep̄s conſecrari.lib.ix.capitulo.xliiij.

Conſtantia.

Exẽplũ quõ fide incõſtãtes ſunt indigni principibus aſſiſtere.li.j.capi.vij.B.
Cõſtãtia nobilis viri q̄ filiũ negãtẽ fidez a ſe repulit.lib.vj.ca.xliiij.C.

Conſtantinus magnus.

Creatio cõſtantini magni in imperatorẽ lib.j.capitu.iiij.AB.
Quõ cõſtantinus decus imperij romani mutauit in ſignũ crucis.lib.j.ca.v.A.
Quedã falſa opinio grecoꝝ de baptiſmate ꝯſtãtini ⁊ eiuſdẽ reprobatiõe.li.j.c.vj.
Quõ cõſtantinus terra mariqꝫ licinium vicit.libro primo.capitulo octauo.C.
Quõ cõſtantin⁹ gratias agebat de eo ꝙ dñs eum miniſtrum feciſſet pacis eccleſiaſtice.lib.j.capi.ix.A.
Quõ cõſtantinus omni infirmauit q̄ per predeceſſores ſuos facta fuerant contra fidem chriſti.lib.j.capitu.ix B.
Quomodo conſtantinus omnes ab infamia relaxauit quos p̄deceſſores ſui perſecutores eccleſie infames fecerant.libr.j.capitulo.ix.C.
Qđ martyrum ſubſtantiã q̄ fiſco addita fuerat reſtituit.libro.j.cap.ix.D.
Quod diuinationibus eius tp̄e non erat locus.lib.j.ca.ix.E.
Quõ tempore eius edificabantur eccleſie.lib.j.capi.ix.F.
Quõ gothi ab eo petierũt gratiã q̄ alias nationes ſuperabant.lib.j.capi.ix.G.
Quõ ſingulas ecclias ꝓuinciales regio fundo dotauit.lib.j.ca.ix.H.
Quõ ſignũ crucis honorabat feruens in dei ſeruitio.lib.j.ca.ix.J.
Quõ ſuppliciũ crucis ꝓhibuit ⁊ in numiſmate iuſſit imprimi.lib.j.capit.ix.L.
Quomodo conſtantinus proletariam legem aduerſus virgines a predeceſſoribus editam irritauit.libro primo capitu. primo MN.
Quõ placuit conſtantino vt de ciuilibus foris formari poſſet appellatio corã ep̄is lib.j.capitulo.ix O.
Quõ cõceſſit offices in eccleſijs manumiſſos ſub teſtimonio ſacerdotũ romana ciuilitate frui.lib.j.ca.ix.P.
Quõ conſtantin⁹ dolebat ſciſma eſſe in eccleſia propter doctrinas.libro primo capitulo.xix.B.
Exemplar epiſtole cõſtantini magni ad alexandrum alexandrie epiſcopum ⁊ ad arrium.li.j.ca.xx.
Quõ grauiter ferebat diſſenſionẽ de paſcha celebrando.li.j.ca.xxj.
Quõ in cõcilio niceno ꝯſtantinus noluit cognoſcere de cauſis ſacerdotum ſed libellos ardere iuſſit.lib.ij.ca.ij.O.
Quomodo ſubſellia ⁊ ſedes pro ep̄is parari fecit et in infima licentia priuspetita ſedit.li.ij.ca.v.B.
De humilitate conſtantini imperatoris lib.ij.capitu.v.A.
Quõ conſtantinus omnes de cõcilio monuit ad pacẽ.vt in queſtionibus diffiniẽdis ſcripturas apľorum ⁊ ꝓphetarum ſequerentur.lib.ij.ca.v.E.
Riſuz memoratu dignũ cõſtãtini ad aceſium nouatianoꝝ ep̄m.li.ij.ca.xiij. AB.
Uincennalia cõſtãtini ⁊ quomodo totam ſynodum vocauit ad conuiuium.libro.ij.capi.xiiij.B.
Edictũ cõſtãtini de dãnatiõe arrij ⁊ combuſtione librorum ſuorum.lib.ij.c.xv.
Epľa pulcherrima quam ſcripſit cõſtantinus euſebio ceſarienſi ſuper confectione ſacrorum librorum.li.ij.c.xvj.A.
Quõ purgare fecit dñicum ſepulchrum a ſordibus ydolorũ deſtruendo tẽplũ veneris ibidẽ edificatum.li. ij.c.xvj.B.
Quomodo imperator letus poſt conciliũ nycenum vbiqꝫ erigebat eccleſias. lib.ij.capitu.xviij.A.
Quõ voluit edificare. ylion ⁊ monit⁹ eſt a deo edificare bizãtiũ.li.ij.c.xviij.BC.
Quõ conſtantinus paganoꝝ templa deſtruxit.lib.ij.ca.xviij.D.
Pars epiſtole conſtantini cõtra crudelitatem euſebij nycomedieñ.libro ſecundo capitulo.xxij.B.
Epiſtola cõſtantini omni fide ornata ad

ſaporem per ſarū regē pro ſedatione per ſecutiōis in chriſtianos.lib.iiij.ca.iij.
Qua occaſione conſtantinus arrium ab exilio reuocauit.lib.iij.ca.vj.A.
Quomodo expoſitionem nouam quā fecerat arrius miſit cōſtantinus ad examē epiſcopoꝝ hieroſolymis congregatoꝛuꝫ. libꝛo tertio.capi.vj.B.
Epiſtola ad eos qui erant in concilio tyri vt ad eum venirent.li.iij.capi.vij.
Quomodo per falſas accuſationes miſit athanaſium in exiliū apud treuerim galliarum.li.iij.c.viij.
Quomodo cōſtantinus rurſus examinauit arrium.lib.iij.c.x.C.
Quō cōtra nouatianos friges valētinianos marcioniſtas et pauliniſtas leges edidit.lib.iij.capi.xj.
Quō letabatur de diuino iudicio ſup arriū facto.lib.iij.c.xij.A.
Quō tres filios ſuos deſignauit ceſares. lib.iij.capi.xij.B.
Quō apud nycomediā circa finem baptiꝫatus eſt.li.iij.ca.xij.C.
Quō athanaſiuꝫ iuſſit ab exilio reuerti. li.iij.capi.xij.C.
Quō facto teſtamento defunctꝰ eſt et coꝛpus eius cum honoꝛe ſepultum eſt. li.iij. capitu.xij.D.
¶Cōſtantinus filiꝰ conſtantini magni.
Epiſtole quas ſcripſit iſte cōſtantinus ꝓ athanaſio alexandrine eccleſie.li.iiij.capitulo ſecundo.
De moꝛte eiꝰ in bello.li.iiij.cap.iiij.
¶Cōſtantius pater cōſtantini magni.
Quō ſub iſto cōſtantio eccleſia chꝛiſti pacem habebat.libꝛo.j.capi.vij.A.
Quō ꝓbauit qui eſſent fideles imperatori.lib.j.capi.vij.B.
¶Cōſtantius filius conſtantini magni.
Quo medio cōſtātius in arrianū dogma declinauit.lib.iiij.ca.j.
Quō athanaſiuꝫ ab alexandria expulit. libꝛo.iiij.ca.iiij.A.
Quō arrianis fauens athanaſium depoſuit.lib.iiij.capitu.v.
Quō conſtantius oꝛdinari fecit euſebiū nichomedie in epiſcopum cōſtantinopolitanum.libꝛo.iiij.capitu.ix.
Quō vindicatus eſt conſtantius in vꝛbē conſtantinopolitanam pꝛopter moꝛtem magiſtri militū.libꝛo.iiij.capi.xiij.C.
Quō fabꝛicauit eccleſiam ſancte ſophie. lib.iij.capitu.xviij.C.
Quō conſtantius iuſſit athanaſium occidi.lib.iiij.capitu.xix.
Exemplar trium epiſtolaꝝ quas ſcripſit conſtantius athanaſio vt ad ſe reuerteretur.lib.iiij.ca.xxvj.xxvij.et.xxviij.
Quō receptus eſt athanaſius a conſtantio cū ſupplicatione vnius eccleſie ꝓ arrianis in alexandria.li.iiij.c.xxx.
Epiſtole pꝛo athanaſio vniuerſis epis ⁊ pꝛeſbyteris.li.iiij.c.xxxj.
Epiſtole ꝓ eodem Alexandrine eccleſie. li.iiij.ca.xxxij.
Epiſtole neſtoꝛio iudici pꝛo abolitiōe eorum que contra athanaſium geſta erant li.iiij.c.xxxiij.
Quō conſtantius bellum perſicum amiſit.li.iiij.ca.xxxv.B.
Quō iterum athanaſius iuſſus eſt occidi ab eo.libꝛo.v.c.j.⁊.ij.
Quō conſtantius caſtrametatus contra bertramonem tyrannum.li.v.c.v.
Quō conſtantius mirabiliter fauebat arrianis.li.v.c.xv.
Quō per conſtantium liberius romanus pontifex et euſebius vercelleñ. ⁊ alij multi ſunt exilio depoꝛtati.li.v.c.xvj.B.
Dyalogus inter conſtantium ⁊ liberium papam.li.v.c.xvij.A.
Quō conſtantius reuocauit liberium ad pꝛeces romanarum mulierū.lib.v.c.viij.
Quod conſtantius plus honoꝛauit vrſatium et valentem hereticos ꝙ concilium arimineñ.lib.v.capitu.xxj.B.
Quō per terremotum pꝛohibitus eſt cōſtantius ne ſcōm concilium celebꝛaret in nicea.lib.v.ca.xxxiij.B.
Quō conſtantius volebat verbum conſubſtantialitatis a ſymbolo fidei remoueri.lib.v.c.xlvj.
Quō iulianus apoſtata inuaſit imperiū et de moꝛte conſtantij.li.v.ca.l.
Conſtans.
Quō conſtans filio conſtantini ſucceſſit. li.iiij.ca.iij.
Quō cōſtans ſcripſit cōſtantio fratri ſuo pꝛo athanaſio.li.iiij.c.vij.
Quō conſtans ſubiecit ſibi francos. libꝛ. iiij.c.xiij.B.

Quomodo cōſtans ſcripſit ↄſtantio mittens legatos ad eum pro catholicis ⁊ de calumnia quam paſſi ſunt legati eius. libro.iiij.c.xxv.

Copres.

Sancti copres monachi geſta li.viij. capitu.j.L.

Crux.

Quomodo ſignum crucis oſtenſū eſt cōſtantino.li.j.c.iiij.D.
Quō ↄſtantinus decus imperij mutauit in ſignum crucis.li.j.c.v.A.
Quō deſtitut⁹ ſigno crucis i prelio illud alteri tradendo percuſſus interiſt.
Quō conſtantinus ſignum crucis venerabatur.li.j.c.ix.J.
Quō ſupplicium crucis prohibuit ⁊ crucem in ſuo nummiſmate iuſſit imprimi. lib.j.c.ix.L.
Inuentio ſancte crucis per helenam imperatricem cum miraculis ibidē factis. li.ij.c.xviij.F.
Quid fecerit conſtantinus de ligno crucis.li.ij.ca.xviij.H.
Quidam ſanatur a podagra adorando crucem chriſti.li.ij.ca.xix.B.
Quō iulianus apoſtata demones euocatos crucis virtute fugauit.li.vj.c.j.C.
De ſigno crucis inuento corona circūdato in viſceribus pecoris immolati ⁊ aruſpicio eius.lib.vj.capi.ij.B.
Quō ſignum crucis apparuit in veſtib⁹ iudeoꝝ volentiū reedificare templū hieruſalem.li.vj.capi.xliij.
Quō in templo ſerapis inuēte fuerunt litere crucis.libro nono.capi.xxix.

Dalmacius.

Quō dalmacius coſtantij conſobrin⁹ occiſus eſt.libro.iiij.c.xxxv.A.

Damaſus.

Epiſtola damaſi romani epi illiricis epiſcopis directa pro fide nicena in concilio ariminenſi roborata.li.v.c.xxix.
Ordinatio ſcti damaſi pape.li.octa.ca.x.
Epiſtola damaſi ad orientales epos ſup damnatione apollinaris et thimothei.libro.ix.c.xv.

Dedicatio.

Quō blaſphemantes in templum ⁊ vaſa templi ſunt a deo mirabiliter percuſſi: et illud exemplum predicari poteſt in dedicatione eccleſie.li.vj.c.xxij.
Quō deus non libenter accipit munera et edificia infidelium patet in tēplo edificato a iuliano.li.vj.capi.iij.
Quō in templis gentilium homines interimebantur in noſtris autem viuificabantur.libro ſeptimo.c.viij.
Quō iulianus eccl̄ie vaſa inhoneſte tractans plaga inſanabili percuſſus eſt vermium horrore.li.vj.capi.x.

Dyocletianus.

Mors dyocletiani.li.j.c.v.C.
Quō dyocletianus in quadam die veneri ſancta in omī romano imperio deſtruxit eccleſias.li.x.capi.xxxiij.B.

Diodorus.

Quomodo beatus dyodorus monachus ſub perſecutione valentis paſcebat eccleſiam.li.viij.tertio.B.

Didimus.

Geſta ſancti didimi doctoris.lib.octauo capi.viij.

Dyoſcorus.

Geſta ſancti dyoſcori monachi.lib.octa. capi.x.

Diuinatio.

Quod diuinationibus conſtantini tēpore non patebat locus.li.j.ca.ix.E.
Qō perſis aggredientib⁹ romanū imperiū iulian⁹ cōſuluit ydola.li.vj.c.xliiij.A.

Donatus.

Geſta et miracula.ſ.donati epiſcopi.lib. ix.ca.xlvj.

Dorotheus.

Geſta.ſ.dorothei monachi.li.octauo.capitu.j.Q.

Eas.

De ſancto eas monacho.li.ix.c.xlviij.B.

Ecius.

Ecij heretici mores ⁊ hereſis.lib.v.c.xiij.
Quō eudoxius germanice eps ecium hereticum fouere voluit.li.v.ca.xix.
Quō ecius ſuadētib⁹ flauiano ⁊ dyodoro mōachis ab offō ſit ſuſpē.li.v.c.xxxij.A.
Dānatio ecij ⁊ ei⁹ depoſitio.li.v.c.xxxvj.

Effrem.

Geſta ſcti effrem monachi.li.viij.c.vj.B.

Electio.

Quō tpe ↄſtantiui apud ppl̄m reſidebat epoꝝ electio ſuperiore epi electione approbante.lib.ij.ca.xlj.B.

Quomodo poſt mortem alexandri conſtātinopoleos orta eſt ſeditio pro electione pontificis.libro.iiij.capitu.viij.
Quō nō obſtāte cleri ⁊ populi electiōe cōſtātiꝰ īperator itroduxit ī epatū euſebiū nichomedie arrianum.li.iiij.capi.ix. A.
Quō eccleſia ꝯſtātinopoleos ꝓpter electionem preſulis diuidit.li.iiij.ca.xj. B.
Quomodo valentino imperatori obtulerunt epiſcopi electionem mediolani epi ſed renuit.lib.vij.capi.viij.A.
Quō mortuo attico cōtētio ſit de electione epi cōſtantinopolitani inter clerum ⁊ populū:⁊ preualuit populus. li.xij.ca.iiij.
Diuiſio in electione epi conſtantinopolitani.li.xij.capi.vij.

Eleuſius.
Quomodo ſub perſecutione valētis eleuſius in arrium dogma conſenſit coactus libro ſeptimo capitulo.xviij.

Emaus.
De fonte in emaus curante varias infirmitates vbi chriſtus apparuit cleophe. lib.vj.capi.xliij.A.

Emilianus.
Paſſio ſcti emiliani martyris.li.vj.c.xvj.

Epyphanius.
Aliq̄ geſta ſcti epyphanij.li.viij.c.j.A.G.
De geſtis ⁊ moribꝰ eius.li.ix.c.xviij.A.
Quō epyphaniꝰ cipri ⁊ theophilꝰ imprudēter dānauerūt libros origenis.li.x.c.x.
Dyalogus inter epyphaniū ⁊ ioannē criſoſtomū.li.x.capitulo duodecimo.

Ethibolus.
Quō ethibolus ſophiſta ꝓpter iulianū negauit fidē chriſti.libro.vj.capi.xxxviij.

Euagrius.
De geſtis ſancti euagrij ⁊ ſcriptis eius libro.viij.capi.j.F.G.Item.A.E.

Eudoxius.
Quō eudoxius germanicus fouebat eciū hereticum.libro.v.capi.xxix.
Quō eudoxius hereticꝰ anthiochene eccleſie ſedem abripuit⁊ inde expulſus eſt. libro.v.capitu.xxxiiij.A.
Quomodo inuaſit conſtantinopolitanā ſedem.li.v.ca.xxxix.A
Quō eudoxiꝰ de hereſi accuſatꝰ negauit corā īperatore qđ ſcripſerat.li.v.c.xlij.A.
Quō eudoxio defuncto alium arriani ordinauerunt.lib.vij.ca.xxix.

Eugenius.
Quō eugenius grammaticus tyrannidē inuaſit.li.ix.ca.xlv.A.

Eunomius.
Eunomius notarius ecij ⁊ de hereſi eorum.lib.v.ca.xiij.
Quō eunomius a ſede anthiochena depoſitus eſt.li.v.ca.xliij.
Eunomij heretici calliditas.li.vij.c.xix.
Quō eunomius ab eudoxio ſeparatꝰ eſt. lib.vij.ca.xxvj.
Quō placella xp̄ianiſſima theodoſij magni cōiunx impediuit ne eunomius vbū haberet cum theodoſio.li.ix.ca.xj.
Quō theodoſius eunomium miſit in exilium.li.ix.ca.xxxvj.A.
Quō quidā vir dei eunomiꝰ epē ſagitta fecit blaſphemū ꝑcutere.li.x.c.xxviij. B.

Euſebius nycomedie.
Exemplar epiſtole euſebij nychomedie ad paulinū tyri epiſcopū libro.j.capi.xvj.
Quō euſebius ꝓ arrij dogmate armabat imperatoris familiaritate.lib.j.ca.xvij.
Quō euſebius nychomedie in cōſilio niceno ſcripturā ꝓtulit blaſphemie que cito rupta fuit.lib.ij.ca.vj.
Quō euſebiꝰ libellū pnie ōdit.li.ij.c.x. A.
Libellus penitētie euſebij ⁊ theognij. libro.ij.capitulo.xvij.
Quō euſebius nycomedie inuaſit epatū cōſtantinopolitanū.lib.ij.ca.xxij.A.
Quō iterū dānati ſunt euſebiꝰ nychomedie⁊ theonius nicenus epē.⁊ iterū in gratiam recepti ſunt lib.ij.ca.xxxiij.A.
Quō ꝑ arte euſebij nycho. apud principē arrius recipi credidit in eccleſia cōſtantinopolitana.lib.iij.ca.x.A.
Quō voluit poſt mortē ꝯſtātini ꝯfirmare dogma arrij:⁊ quo medio factus ſit amicus conſtantij.lib.iiij.capitu.j.
Quō ſcripſit iuliano romano pontifici calumnias in ath.lib.iiij.capi.vj.
Quō ꝯſtātiꝰ ordinare fecit euſebiū in cōſtantinopolitanum epm.lib.iiij.ca.ix. A.
Quō celebrare fecit ꝯciliū anthiochenū abſq; autoritate iulij romani pontificis. lib.quarto capitulo.ix.B.
Quō ꝯ athanaſiū ſcpſit iulio romano pōtifici:ſ; rn̄ſum non audiuit q: priuatꝰ eſt li.iiij.c.xij.A.

Euſebiꝰ ceſarien̄.
Quō euſebiꝰ pāphili ſubtilr nomē ꝯſub

ſtantialitatis interpretatus eſt. li.ij.c.x. B
Epiſtola euſebij pamphili de fide niceni concilij ad paleſtinos.li.ij.ca.xj.
Quomodo conſtantinus euſebio ſcripſit ſuper confectione ſacrorum librorum. li. ij.capi.xvj. A.
Quomodo euſebius paleſtine qui ꝛ pamphili reſpuit epiſcopatum anthiochenū lib.ij.c. xxiiij.
Qūo cōtra marcellū ancyre galacie ſcripſit euſebius tres libros.li.iij.c.ix. B.
De morte euſebij ceſarienſis. libro quarto.capitu.iij. B.

Euſebius vercelleñ.

Quomodo euſebius per conſtantium in exilium deportatus eſt.lib.v.c.xvj.
Qūo ipſe cum lucifero caralleñ. regulas eccleſie corruptas reparabāt.li. vj.c.xix.
Quomodo reprehendit ordinationes luciferi epiſcopi.li. vj.c.xxiij.
Martyrium magni euſebij per mulieres lib.ix. ca.iij.C.

Euſebius ſamoſatenus.

Conſtantia euſebij ſamoſateni.libro q̄nto. capitu.xlix.
Exilium eius ꝛ amor populi ſui ad apoſtolica dogmata. li. vij.c.xvj.

Eulogius.

De geſtis ſancti eulogij ediſſe ciuitatis epi ꝛ eius exilio.li.vij.c.xxxiij. ꝛ.xxxiiij.
De ſancto eulogio monacho ꝛ geſtis ei⁹ lib.viij.ca.j. P.

Euſtachius.

Ordinatio magni euſtachij in anthiochia.lib.j.c.iiij.A.
Quomodo primus in concilio niceno ſedit et benedictionem fecit.libro ſecundo capi. v.D.
Falſa accuſatio contra eundem ficta per euſebium nicomedie propter quam mittitur in exilium.lib.ij.c. xxiiij. A.

Euticianus.

Geſta ſancti euticiani monachi.libro primo capitu.xj.L.
Euticiana heresis et ortus eius. libr.ix. capitu.xl. B.

Eutropius.

Quomodo eutropius conſul qr immunitatem eccleſie certa lege deſtruere fecit hac immunitate iuſto iudicio priuatus eſt.lib.x.capi.iiij.A.
De morte eutropij viri dei ꝛ viſione facta cuidā de eo.li.x.c.xx.A.

Feſtum.

Quomodo reuerebatur ꝯſtantinus magnus dn̄icum diem.li.j.c.ix.K.

Fides.

Quare gentiles potius q̄ iudei fidē xp̄i ſuſceperunt.li.j.c.ij. A.
Qūo in fide vacillātes indignati ſunt p̄ncipib⁹ aſſiſtere de hoc exēplū in illa pbatione quā fecit ꝯſtātius.lib.j.c. vij. B.
Qūo per fidē ſeniois ſimplicis ꝯuincit maximus dyalecticus. li.ij.c. iij.
Multiplicitas ſymboꝝ ꝛ expoñū fidei q̄ b⁹ diuiſi ſunt iter ſe hr̄tici.li.v.c.xxxviij.
Pulchrum exemplū pro militib⁹ qūo ois ꝑpter tuendā chriſti fidē ſunt relinquenda.lib. ix.c. xx. D.
Exemplū pulchrū qūo principes fidei rebelles mrtis bellis rotāt.li.ix.c.xxj. C.D

Filippus.

Qūo in neceſſitate beatus philipp⁹ apl's apparuit theodoſio tanq̄ adiutor ſibi in bello a deo ordinatus.li.ix.c.xlv. D.

Filoſophus.

Quantū honoris antiquitus ſolebāt p̄ncipes ph̄is exhibere pulchra exempla. lib.j.ca.j.B.

Flauianus.

Quomodo flauianus et dyodorus primi inuenerūt p duas ptes chori decantare pſalmos. li. v.c.xxij.B.
Qūo ſancti flauianus ꝛ dyodorus tpe valentis paſcebāt eccl'iam anthiochenā.li. viij. c.xxxvj.
Diuiſio fctā ꝑpt ipſ flauianū tūc anthiochenoꝝ ep̄m li.ix.c.xx.A.Itē.c.xliiij.
Qūo flauian⁹ damaſo pape reconciliat⁹ eſt ꝛ facta eſt ꝯcordia in anthiochena eccl'ia.li.ix. c. xxvj.
Qūo flauianus nō conſenſit depoſitioni beati ioannis criſoſtomi ꝛ de morte flauiani.li.x.ca.xxiij.

Fotinus.

Qūo fotinus eſt ab ep̄atu depoſitus ꝛ dānatum fotinianum dogma.li.v.c.viij.B.

Francia.

Turbatio reipublice ꝑpter francoꝝ gentem circa gallias ꝯſtituram.li.iiij.c.x.B.
Quomodo conſtans ſubiecit ſibi frācos li.iiij.ca.xiij.

Friges.
Qūo ꝯſtantin⁹ ꝫ friges leges edidit coꝝ
eccl'ias catholicis applicādo.li.iij.c.xj.
Furtum.
Quidā curatus a beato ammonio ꝑ fur-
ti reſtitutionē.li.j.c.xj.J.
Gallus.
Qūo gallus in tyrannidem verſus a con
ſtantio interemptus eſt.li.v.c.xj.B.
Gainas.
Qūo gainas tyrannus ab archadio pe-
tytvnam eccleſiam pro arrianoꝝ ſecta ſʒ
ei reſtitit criſoſtomus.li.x.ca.vj.A.
Qūo predictus tyrannus tribus vicibus
a nocumento vrbis ꝯſtantinopoleos re-
pulſus eſt per angelorumviſionem libro
x.ca.vj.B.
Quomō gainas obuius fuit cum filiis
ſuis beato ioanni ad eū legator qualiter
eum immutauit.lib.x.ca.vj.C.
Gentiles.
Quare gentiles potius ꝙ iudei chriſti fi
dem ſuſceperunt.li.j.c.ij.A.
Georgius.
Quanta mala fecit georgius in alexan-
dria athanaſio abſente.li.v.c.iij.
Qūo iterum georgius cū multa cede ale
xandrinā ſedē inuaſit.li.v.c.xxviij.A.
Quomodo monachi huic derogabant.li
bro.v.ca.xxviij.B.
Quomodo alexandrinā crudeliter rege-
bat eccleſiā.li.v.ca.iiij.A.
Qūo ꝑ paganos occiſus eſt.li.vj.c.ix.
Gratianus.
Bona initia gratiani imperatoris.libro
ix.ca.xxj.A.
Quomodo dolo maximi tyranni eſt inte
remptus.li.ix.c.xxj.A.
Gregorius.
Qūo gregoriū quendā arriani depoſue-
runt a ſede alexādrina quem tamen an-
tea inſtituerāt.li.iiij.ca.xiiij.
Quid beatus gregorius nazanzenus ſen
ſerit de apoſtata iuliano cum ſtuderet
athenis.li.vij.c.ij.C.
Tranſlatio eiuſdem in conſtantinopo-
lim.lib.ix.c.viij.
Geſta gregorij pontici origenis diſcipu-
li viri ſancti.li.vij.ca.viij.C.
Gothus.
Qūo gothi in dementiā arrianā ꝑ valen
tis itercesſionē deuenerūt.li.v.c.xiij.A.C.
Helena.
Qūo beata helena ſepulchrū hieroſoly-
moꝝ adiēs xp̄i crucē clauos et titulū inue
nit lib.ij.ca.viij.E.
Quid fecerit de clauis chriſti.lib.ſecun-
do.c.xviij.G.
Tranſitus ſancte helene.li.ij.c.xviij.J.
Helyas helyn.
De ſanctis monachis helyn et helya.li.
viij.capi.j.L.
Hereſis.
Hereſis arriana orit̄.li.j.c.xij.A.
Hereſis melecianoꝝ orit̄.li.j.c.xviij.
Hereſis macedonianorum oritur.li.iiij.
capitu.xxij.
Hereſis ecianorum et eunomianorū ori-
tur.li.v.c.xiij.
Hereſis apollinaris oritur.li.v.c.xliiij.
Hereſis luciferiana orit̄.li.vj.c.xxiij.
Hereſis andianorum oritur.libro ſepti-
mo.capitu.xj.A.
Hereſis meſſalianoꝝ ꝗ orantes aut eu-
thiſiaſte dicunt̄ orit̄.li.vij.ca.xj.B.
Hereſis nouatiana oritur.libro octauo.
capitu.ix.
Hereſis euthiciana oritur.libro nono.
capitu.xl.B.
Hereſis antropomorfitarum oritur.lib.
x.capi.vij.A.
Hereſis neſtoriana oritur.libro.xij.capi-
tulo.iiij.C.
Heridanus.
Natura heridani fluuij qui et padus.li-
bro.j.ca.vij.C.
Hyberia.
Conuerſio gentis hiberorum ad fidem.
lib.iij.capitu.j.A.
Hylarius.
Quomodo beatus hylarius pictauien-
ſis cōſubſtātialitatis fidem ſuis ſcriptis
edocuit.li.vj.c.xxiij.
Hylario.
Geſta hylarionis monachi.libro.vj.ca-
pitulo.xij.A.
Quomodo alaphionem virum literatū
conuertit ad fidem.li.vj.c.xxviij.B.
Hymnus.
Quomodo per diuerſos hymnos in an-
thiochia decantatos populus ſuam he-
reſim oſtendebat.libro.iiij.ca.xxxv.C.

Quomodo

Quõ ioãnes chꝛiſoſtomus priꝰ hymnos nocturnos apud greciam fecit decantare.lib.x.capitu.viij.

Hypacia.

Hypacia illuſtris mulier ſuqueniens in doctrina philoſophoꝛum floꝛet et moꝛs eius habetur.lib.xj.capitu.xij.

Honoꝛius.

De oꝛtu honoꝛij principis.li.ix.ca.xxj.E.
Quomodo theodoſius magnus deſignauit honoꝛiuz imperatoꝛē.li.ix.ca.xlv.B.
Quomodo honoꝛius ludum gladiatoꝛũ rome interdixit.lib.x.capitu.ſecundo.

Hoꝛmiſda.

Sancti hoꝛmiſde geſta:et paſſio eiꝰ,li.x.capitu.xxxj.

Jacobus niſibenus.

Geſta ſancti iacobi niſibeni ⁊ eius miracula.lib.vj.capitu.xlv.

Idolum.

Quomodo tempoꝛe conſtantini idola cõflata ſunt et templa veneris ⁊ aſclepij deſtructa.lib.ſecundo.capitu.xx.
De idolis ſerapis ⁊ ſymic. libꝛo.ix.capi.xxvij.⁊.xxviij.

Jeſus.

Quomodo alexãder in nomine ieſu fecit dialecticum obmuteſcere.li.ij.capitu.iiij.

Ignacius.

Quomodo beatꝰ ignacius diuinitus admonitus pꝛimo apud anthiochiam decantare fecit anthiphonas. lib.x.cap̄.ix.

Ilion.

Quomodo cõſtantinus edificare voluit ilion ſed pꝛohibitus eſt.lib.ij.ca.xviij.B.

Innocentes.

Quomodo chꝛiſtus fugiens in egyptum pꝛopter innocentium moꝛtem inuenit arboꝛē que ſe ſibi inclinauit.li.vj.ca.xlij.B.

Innocentius.

Quomodo innocentiꝰ pontifex romanꝰ egre tulit exilium beati ioannis criſoſtomi.lib.x.capitu.xviij.A.

Joannes baptiſta.

Quomodo quidam opinantur ioannem baptiſtam ⁊ helyam fuiſſe initium cõuerſationis monachoꝛum. li.j.capitu.xj.B.
Oſſa ioannis baptiſte per iulianum concremata.lib.vj.capitu.xvj.B.
Inuentio capitis eiuſdem cũ quibuſdaz miraculis.lib.ix.capitu.xliij.

Joannes euãgeliſta.

Quomodo ſanctꝰ ioãnes apparuit theodoſio magno tanꝙ eiꝰ adiutoꝛ cõtra tyrannum.lib.ix.capitu.xlv.D.

Joannes anachoꝛita.

Geſta ſancti ioannis monachi.libꝛo.viij.capitu.j.I.
Quomodo ad eum miſit theodoſius ad ſciendum de foꝛtuna belli.li.ix.ca.xlv.C.

Joannes criſoſtomꝰ.

Electio ioannis criſoſtomi in epiſcopuz conſtantinopolitanum.li.x.capit .iiij.A.
Geſta ⁊ vita eiuſdem ante epiſcopatum. lib.x.capitulo.iij.C.
Quomodo gayne tyꝛãno in faciem reſtitit.lib.x.capitu.vj.A.
Qualem curam gerebat eccleſiarũ lib.x. capitulo.iij.B.
Quomodo eo mediante gens celticoꝛuz ⁊ ſcitarum pꝛo parte ad fidem conuerſa eſt lib.x.capitu.v.
Quõ gaynas tyꝛãnus obuiam venit ioãni legato ad eum.lib.x.capitu.vj.C.
Quomodo ioannes pꝛius fecit hymnos decantare conſtãtinopolim per conſtantinopolim ⁊ greciam lib.x.capitu.viij.
Multiplex odij cauſa in ioannem excitata.libꝛo.x.capitu.x.
Dyalogus inter epiphaniũ et ioannem ⁊ quantũ derogauit ei epyphanius.li.x. capitulo.xij.
Quomodo theophilo iniuſte eum damnante ad vniuerſale concilium appellauit.lib.x.capitu.xiij.
Quomodo poſt exilium pꝛocurante auguſta reuerſus eſt cõſtantinopolim.li.x. capitulo.xiiij. A.
Quomodo pꝛopter terremotum ſedandum conſtantinopolim ſit reuerſus.li.x. capitulo.xiiij.C.
Qua ratione eudoxa auguſta concepit odium contra ioannem lib.x.cap.xv.
¶Quomodo plures voluerunt occidere ioannem.lib.x.capitu.xvj.
Quomodo ioannes criſo. ſecundo.falſo damnatus eſt: et in exilium miſſus. lib. x.capitu.xvij.
Quomodo romanus pontifex egre tulit exilium eius. lib.x.capitu.xviij.
Quomodo beatus ioannes criſoſtomus ſciuit per reuelationem diē moꝛtis ſue.

Tabula alphabetica.

arrianorum concilitabula prohibuit.lib. ix.capitulo.xxv.

Angelus.

Quomodo per angelorū viſionē tribus vicibus gaynas tyrānus eſt repulſus ab vrbe cōſtantinopoleos.li.x.ca.vi.B.

Quomodo ſancti angeli viſibiliter appa ruerūt promittētes victoriā cōtra ſarra cenos ⁊ perſas.li.xi.ca.xv.C.

Ammon.

Geſta ſancti ammon.li.viij.c.j.K.

Anthonius.

De virtutibus et vita magni anthonij lib.j.cap.xi.D.

Quomodo beatus anthonius vidit ani-mam beati ammonij in celum deferri. lib.j.cap.xi.K.

Sōniū beati anthonij circa ventura he-reſum pericula.li.vi.ca.v.B.

Quoddam ſancti anthonij dictum nota bile.lib.viij.cap.j.G.

Quomodo beatus anthonius cōtra ar-rianā hereſim profectus eſt alexandriā. lib.viij.ca.v.B.

Quomodo didimū conſolatus eſt ſuper oculorum amiſſione.lib.viij.cap.viij.B.

Anthiphona.

Qua occaſione antiphone i eccleſia ale-xandrina fuerunt decantate.li.x.cap.ix.

Antropomorfita.

De ortu hereſis antropomorphitarum dicentium deum habere corporea mem bra.li.x.cap.vij.A.

Apolinaris.

Apolinaris hereſiarcha et eius hereſis. lib.v.cap.xliij.

Ortus hereſis apolinaris laodiceni.lib. ix.cap.iij.A.

Epiſtola damaſi ad orientales ep̄os ſup dānatione apollinaris ⁊ thimothei.lib. ix.cap.xv.

Quomodo per Julianum apoſtatam p-hibita lectura poetarū chriſtianis apo-linaris ſyrus bibliam metrico carmine compoſuit.lib.vi.cap.xxxvij.A.

Apolo.

Quomodo phicij apolinis templum in-cenſum eſt:et ſimulachrum in puluerem redactum.lib.vi.cap.xxxi.

Reſponſa apolinis delphici ad licinū li. j.c.viij.B.

Reſpōſuz apolinis delphici ad iulianuz lib.vi.cap.xliiij.A.

Apelles.

Geſta ſancti apellis monachi.libro.viij. capitulo.j.M.

Apolonius.

Geſta ſcti apolonij mōachi.li.viij.c.j.L.

Archadius.

Quomodo theodoſius magnus archa-diū deſignauit imperatorē.li.ix.c.xviij.

De imperio archadij in oriēte ⁊ quomo-do exercitus eius interfecit prefectū ſuū libro.x.cap.j.

Mors imperatoris archadij et de eius quodam mirabili ſigno.li.x.cap.xxxv.

Armenia.

Conuerſio gentis armeniorum ad fidez libro.iij.ca.j.

Arrius.

De initio arrij heretici ⁊ ortu hereſis ar riane.lib.j.cap.xij.A.

Quomodo excōmunicatus eſt per alexā drum alexandrinum epiſcopum.libro.j. capitulo.xij.B.

Due epiſtole alexandri alexandrini con tra arrium.lib.j.cap.xiij.⁊.xiiij.

Epiſtola arrij ad euſebium nichomedie epiſcopum.li.j.cap.xv.

Quomodo arrius per ſuos complices la-borauit vt ad communionem reciperetur.lib.j.capi.xix.A.

Occaſio congregandi conciliuz eccleſie in niceam propter arrium.li.j.ca.xxi.C.

Quod nonnulli epiſcoporum in concilio niceno partē defendebant arrij licet oc-culte.lib.ij.cap.v.A.

Quomodo in cōcilio niceno omnes pre-ter paucos vnanimiter arriū dānauerūt lib.ij.capi.v.F.

Quod ſancti patres nomen cōſubſtātia litatis in trinitate propter arrij blaſphe miam inuenerunt.li.ij.cap.vij.B.

Edictum conſtantini magni de dānatio ne arrij ⁊ cōbuſtione librorū eius lib.ij. capitulo.xv.

Expoſitio fidei fallax quam fecit arrius coram cōſtantino poſt reuocationē eius ab exilio.li.iij.cap.vi.A.

Quomodo hec expoſitio examinata eſt in concilio hieroſolimitano:⁊ ab hereti-cis recepta.li.iij.ca.vi.B.

Quomodo epiſcopi arrij ſequaces p fal-

ſas accuſationes procurauerunt beatuꝫ athanaſium in exilium mitti. li.iij.c.viij.
Quomodo arrius per pr̄atem euſebij nichomedie renitēte alexādro conſtantino politano iubente principe voluit in eccleſie communionem recipi.li.iij.c.x.A.
Quomodo conſtātinus rurſus examinauit arrium et reſpondendo cautum periurium commiſit arrius.lib.iij.capi.x.C.
Nephanda diuino iudicio arrij mors.libro.iij.ca.xi.C.
Quomodo latrine in quibus ceciderunt arrij inteſtina poſtea per quēdam arrianū in domuꝫ ſunt edificate.li.iij. ca. x.E.
Quomodo conſtātinus letabatur ſuper diuino iudicio in arriuꝫ facto.libro quarto.ca.xij.A.
Quō arriani catholicos i naue cōcremauerunt.libro quarto capitulo.ij.
Quomodo orīetalis regio labefacta eſt arriana hereſi:occidentalis vero non libro.ix.ca.iiij.B.
Quomō arriani ab eccleſijs pulſi ſunt libro.ix.capitulo.x.
Rumores falſi conficti per arrianos in odium theodoſij magni.libro.ix.capitulo.xxiij.B.
Diuiſio arrianorū inter ſe ꝓpter nomen paternitatis.li.ix.cap.xl.A.

Arſenius.

Arſenij geſta.li.viij.capi.j.A.

Arthemius.

Paſſio arthemij ducis egypti libro.vj.capitulo.xxxvj.

Arſacius.

De morte arſatij ſucceſſoris in ſedē iohānis:criſoſtomi.libro.x.capitulo.xxij.

Aſpar.

Quomodo aſpar angelico ductu per paludes cū ſuo exercitu vſqꝫ rauennā peruenit vbi tyrannum iohannem interemit. libro.xj.capitulo.xviij.

Aſterius.

Quō aſterius ſophiſta ſcripſit libros pro confirmatione dogmatis arriani. lib.iij. capitulo.ix.A.

Athanaſius.

Relatio athanaſij ad afros de geſtis cōtra arrium in cōcilio niceno.libro ſecundo.capi.vij.A.
Quomodo poſt beatum alexandrū athanaſius ſuſcepit epiſcopatum alexādrine eccleſie lib.tertio.ca.iiij.
Quomodo cōtra athanaſiū inſurrexerūt arrianorum epiſcoporum accuſationes & inſultus.libro tertio.capitulo.v.
Quomodo athanaſius imperatori cōſtātino fecit querimoniam de iniuſta damnatione ſui in concilio ſyri per fautores arrij.libro tertio.ca.vj.C.
Quō athanaſius p̄lo miſſus eſt i exiliuꝫ apud treuerim galliarum.li.iij.capi.viij.
Quō conſtantinus iuſſit ab exilio reuerti athanaſium libro tertio.ca.xij.C.
Reuerſio athanaſij in alexandriā et epiſtole quas ſcripſit cōſtantinus ꝓ eo eccleſie alexādrine.lib.iiij.capi.ij.
Quomodo iterū per conſtantiū athanaſius a ſede ſua pulſus eſt.li. iiij.ca.iij. A.
Quō cōſtantius arrianis fauendo athanaſium depoſuit.lib.iiij.ca.v.
Quō athanaſius oſtendit cōſtanti inſidias fidei ab arrianis factas et quō ſuper his ſcripſit cōſtantio fratri ſuo.libro. iiij.capitulo.vij.
Calūnie producte:cōtra beatū athanaſiū per arrianos in concilio anthiocheno. libro.iiij. capitu.ix.D.
Quod gregorio intrante alexandriaꝫ cū multitudine milituꝫ athanaſius miraculoſe euaſiſſet romam profectus eſt.libro. iiij.capitulo.xj.
Reuerſio ſecūda athanaſij in alexādrinam ſedem:& detractiones arrianorū cōtra eū.lib.iiij.capitu.xvij.
Fuga iterata athanaſij eo qꝫ cōſtantius arrianorum conſilio iuſſerat eum occidi lib.iiij.capitu.xix.A.
Quomodo accuſantes athanaſium corā conſtante imperatore defecerunt in ꝓbatione:nec ſe potuerunt purgare.lib. iiij. capitulo.xx.A.
De trib᷒ epiſtolis athanaſio ſcriptis ab imperatore cōſtantio.vt ad ſe reuerteret libro.iiij.ca.xxvj.xxvij.et.xxviij.
Quomodo a cōſtātio receptus eſt athanaſius poſt exilium . libj. iiij. capitu.xxx.
Quomodo athanaſius hieroſolymis celebrare fecit concilium.lib.iiij.ca.xxxiiij.
Quomodo iterum athanaſius cōſtantij furorem declinans fugit et latuit.libro quarto capitulo.xxxviij.

Quomodo athanaſi⁹ iuſſus occidi mira
caloſe euaſit man⁹ militū.li.v.cap.j.et.ij.
Epiſtole athanaſij ꝯſolatorie ad ꝟgines
dilaceratas per georgium.libr.v.ca.iiij.
Quō athanaſi⁹ rurſus inſidias a conſtā
tio paſſus manus ei⁹ euaſit.li.v.c.xxvj.
Quomodo per cornicule vocem futura
predixit.lib.v.ca.xxvij.
Quō athanaſius in alexandriā reuerſus
eſt.libro.vj.capitulo.xviij.
Quomodo athanaſius ſcribit ꝓ ſatiſfa-
ctione ſue fuge.libro.vj.cap.xxij.
Quō iterū athanaſius iuliani iuſſu pul
ſus eſt.libro.vj.ca.xxvj.
Quō athanaſius factus eſt amicus iovi
niani imperatoris.libro.vij.capitu.v.A.
Quō valens voluit athanaſium alexan-
driam permanere.lib.vij.capitulo.xxvij.
Mors beati athanaſij alexandrini libro.
vij.capitu.xxxvj.B.

Augurium.

Quō auguratus eſt athanaſius per cor-
niculam.lib.v.capitu.xxvij.

Azanis.

Paſſio ſcti azanis eunuchi regis perſa-
rum.li.iij.capitu.ij.E.

Baptiſmus.

Quō theodoſius magnus in baptiſmate
apud teſſalonicā curatus eſt li.ix.ca.xvj.
Quō quidam iudeus apud conſtantino
polim baptiſatus illico ſanitatē recepit.
libro.xj.capitu.iiij.
Quomodo ad oſtendendū cuiuſdā iudei
ſepius baptiſati fraudē aqua a vaſe ba-
ptiſterij repēte diſparuit.li.xj.ca.ix.

Barabanis.

Quō barabanis rex perſarum ꝓſequitur
chriſtianos.lib.xj.ca.xv.A.
Quō bellat cōtra romanos.li.xj.c.xv.B.
De acie barabanis immortali q̄ facta eſt
mortalis.li.xj.ca.xv.F.

Barbas.

Quō poſt theodoricū ordinat barbas ar
rianorū epiſcopus.lib.xj.cap.vj.

Barſis.

Barſis epiſcopi ediſſe geſta ⁊ exiliū.lib.
vij.capitu.xvij.

Baſilius.

Quomodo contra epiſtolas iuliani egre
gie ſcripſit ad eundem baſilius capado-
ces.libro.xj.capitulo.xxviij.
Quō beatū baſiliū capadocenſ perſecu
tus eſt valēs imperator ſ; deo obſtante
nihil potuit in eum.libro.vij.ca.xxxvj.
Paſſio ſcti baſilij eccleſie ancirane preſ-
biteri.libro quinto capitulo.xiiij.

Beniuolus

Quomodo beniuolus miles cingulū mi
litie ſponte ſoluit ne in fidei detrimētū
iuſtine preceptum adimpleret. libro. ix.
capitulo.xx.D.

Beniamin

Geſta ſancti beniamin monachi.li.viij.
capitulo.j.P.
Paſſio ſancti beniamin dyaconi.libro.x.
capi.xxxiij.A.

Bichor

Paſſio ſancti bicor epiſcopi ſub ſapore re
ge perſarum.libro.iij.capitu.ij.H.

Bizantium

Quomodo cōſtātinus magn⁹ diuinitus
monitus eſt bizantium edificare q̄ ⁊ con
ſtantinpolim rome equauit.lib.ij.capi.l.

Blaſphemias

Quomodo prefecti iuliani blaſpheman
tes in chriſtum grauiter puniti ſunt lib.
vj.capi.xxxij.
Quomodo blaſphem⁹ ſagitta percuſſus
interijt.libro decimo capitulo.xxiij.B.

Bonum eccleſiaſticum.

Quomodo conſtantinus ſingulas eccle-
ſias prouinciales dotauit regio fundo.
libro primo capitulo.nono.H.

Britannio

Quomodo britānio tyrannice inuaſit im
perium.libro quarto capitulo.xxxvij.
Quomodo britannionē cōſtātius in grā
tiā recepit libro quinto capitulo.quinto.

Burgundio.

Qua occaſione burgundiones conuerſi
ſunt ad fidem.chriſti. libro . duodecimo.
capitulo.iiij.B.

Buſiris

Conſtantia buſiris pro fide chriſti ꝙuis
eſſet hereſi eucratiſtarū notatus libr.vj.
capitulo.xiij.B.

Caſtitas.

De admirabili caſtitate ammonij mona
chi.li.xj.c.vj.G H.

Cecitas

Quas gratias egit mar; calcedonie epi
ſcopus pro ſua cecitate libro.vj.c.vj.

Quomodo beatus anthonius didimum ſuper ſua cecitate conſolatus eſt libro. viij.capitulo.viij.B.

Cirillus.

Paſſio ſancti cirilli dyaconi repunitio eorum qui de ei⁹ iecore māducauerunt. libro.vij.capitulo.xv.C.

Quō in cōcilio ſelētie cirillum hieroſolimorū epiſcopū arriani damnauerunt li. v.capitulo.xxxvij.

Qui epiſcopi cirillo depoſito hieroſolymorū rexerūt eccleſiā.li.v.capitulo.xl.B.

Quomodo alius cirill⁹ theophilo in ſede alexandrina ſucceſſit. libro. xj. ca.vij.

Concilium nicenum

Occaſio congregandi nicenū concilium. libro.j.capitulo.xxx.C.

De his qui ad nicenum conciliū conuenerunt.libro.ij.capitulo.j.A.

De quibus regionibus interfuerūt huic conſilio epiſcopi.libro.ij.c.j.C.

De numero epiſcoporum exiſtentiū in cōcilio quibus omnibus conſtātinus neceſſaria miniſtrabat.li.ij.capi.j.D.

Quomodo nōnulli epiſcopoꝝ partē arrij tuebantur licet occulte li.ij.c.v.A.

Quomodo ſubſellia ꝛ ſedes pro numero epiſcoporū parari fecit conſtantin⁹ ꝛ ipſe met ſedit in inferiori ſede li.ij.capi.v. B.

Quō magn⁹ euſtachius anthiochen⁹ preſul prius ſedit et benedixit.li.ij.ca.v.D.

Quō conſtantinus omnes monuit ad pacem ꝛ ipſos queſtionibus diffiniendis ſe qui ſcripturas apoſtolorū ꝛ prophetarū. libro.ij.capi.v.E.

Qō oēs preter paucos vnanimiter arriū cū ſua doctrina damnauerunt. li.ij.ca.v.

Qō euſebius nychomedie in pleno cōcilio ſcripturam protulit blaſphemie que illic cito rupta fuit.li.ij.capi.vj.

Relatio athanaſij ad aphros de geſtis i concilio nyceno.lib.ij.ca.v.A.

Quō ſancti patres inuenerunt in concilio nomen conſubſtantialitatis propter vnitatem trium perſonarum.libro ſecundo.capitulo.vij.B.

Quomodo vnigeniti ſanctiones de conuerſatione eccleſiaſtica in eodem concilio conſcripſerunt.li.ij.capi.vij.C.

Quomodo ſabinus eccleſie tracēſis epō ſacro detraxit cōcilio.li.ij.capi.viij.

Symbolū niceni cōcilij.li.ij.ca.nono.A.

Quod trecētum ſeptem ꝛ decē epī amplexi ſunt fidē ꝛ quinqꝫ qui huic fidei ſubſcribere noluerunt in exilium deportati ſunt lib.ij.capi.ix.B.

Epiſtola euſebij pamphili de fide niceni cōcilij ad paleſtinos.li.ij.capi.xj.

Epla niceni cōcilij ad alexandrinā eccleſiam.li.ij capi.xij.AB.

Quō cōcilium nicenū ordinauit celebrare paſcha.li.ij.capi.xij.C.

Quō epiſcopus nouatianoꝝ euocatus ad cōciliū fidei cōſubſtantialitatis cōſenſit.li.ij.ca.xiij.A.

Quō paſunci⁹ impediuit decretū de vxoribus abijciēdis poſt cōſecrationē ſacerdotū epoꝝ dyaconorū ꝛ ſubdyaconorum prius cōiunctorum.li.ij.ca.xiiij.A.

Quō magnus cōſtantinus euocauit oēm ſynodum ad cōuiuium ꝛ eis vale dixit.libro ſecundo capitulo.xiiij.B.

Concilium

Prima ſynodus hieroſolimorū vbi heretici arriū ſuſceperunt libro.iij.ca.vj.B.

Quomodo in concilio tyri fautores arrij athanaſiū damnauerūt.libro.iij.ca.v.C.

Quō conſtantinus ꝑ eplas ſuas diſſoluit cōcilium tyri.li.iij.ca.vij.

Quomodo euſebius nichomedie abſqꝫ auctoritate Iulij romani pontificis celebrare fecit concilium anthiochenum vbi damnauerunt beatum athanaſium. lib. iiij.ca.ix.B.D.

Symbolum ab hereticis factū in cōcilio anthiocheno lib.iiij.ca.x.A.

Epiſcopi qui rome patiebātur exiliū tēpore conſtantij imperatoris propter fidē cōcilij niceni. li. quarto. capitulo. xv.A.

Quō iuli⁹ pontifex roman⁹ irritauit oīa facta in cōcilio tyri.libro.iiij.ca.xix.B.

Quot occidentales epiſcopi noluerūt recipere geſta in cōcilijs arrianorum neqꝫ portitores eorū libro.iiij.capi.xx.B.

Quō iuſſu cōſtantij cōuocatū eſt ſardicēſe concilium.libro.iiij.capi.xxj.A.

Numer⁹ epiſcoporū tā orientaliū ꝙ occidentaliū epiſcoporū conuenientiū in cōcilio ſardicenſi.libro.iiij.capi.xxiij.A.

Diuiſio facta in cōcilio per arrianos ꝛ ꝙ aliunde ſuum celebrauerunt cōciliū.lib. iiij.capi.xxiij.B.

Quõ conciliũ ſardicenſe damnauit accuſatores athanaſij ⁊ fidẽ niceni cõcilij roborauit libro quarto.capitulo.xxiij.C.
Epiſtola ſardicẽſis cõcilij ad vniuerſos catholicos de damnatione arriane hereſis ⁊ arrianorũ epiſcoporũ ⁊ iuſtificatiõe athanaſij ⁊ aliorũ orthodoxorũ epiſcoporum.lib.iiij.capi.xxiiij.
Quomodo athanaſius hieroſolimaꝫ veniens fecit ibi celebrare conciliũ hieroſolimitanum.lib.iiij.capi.xxxiiij.B.
Exemplar epiſtole hieroſolimitane ſynodi pro athanaſio.libro.iiij. capitu.xxxvj.
Quõ imperator cõſtantius iuſſit cõciliũ ſyriniũ congregari.lib.v.capitu.vj.
Symbolum fidei editum in cõcilio ſyrinio preſente cõſtãtio vna cũ viginti quinꝙ canonibus.libro.v.capitu.vij.
Secunda explanatio fidei facta in eodẽ concilio multum a fide diſſona libro.v. capitulo.viij.A.
Quod ibi photini dogma damnatũ eſt. lib.v.capitu.viij.B.
Quõ oſyus cordube violẽtatus ſyrinio ſubſcripſit ſimbolo lib.v.capi.x.
Quõ cõſtãtius vocauit ep̄os ad conciliũ in ciuitate romana.libr. v.capitu.xij.B.
Quõ in cõcilio mediolano q̄rebãt ep̄i heretici vt cõfirmarẽt eorꝫ epiſcoporꝫ depoſitio q̄uos antea depoſuerãt li.v.c.xiiij.
Quomodo aduerſati ſunt occidentales epiſcopi arrianis querẽtibus depoſitionem athanaſij i cõcilio mediolano.libro quinto capitulo.xv.B.
Quomõ conſtantius duo concilia voluit celebrari.vnum in arimino pro occidentalibus epiſcopis.aliud in nycomedia ꝑ orientalibus.lib.v.capitulo.xvj.C.
Cõciliũ arimineñſe ⁊ geſta eiꝰ li.v.c.xx.A.
Symbolum quod eidem concilio preſentauerunt vrſatius et valẽs heretici libro. v.capitu.xx.B.
De contentionibus in eodem cõcilio factis lib.v.capitu.xx.C.
Epiſtola miſſa imperatori conſtantio a concilio arimino contra vrſatium ⁊ valẽtem.li.v.capitu.xxj.
Quõ cõſtantius plus honorauit vrſatiũ ⁊ valentem hereticos ꝙ̃ concilium. lib.v. capitulo.xxj.B.
Epiſtola conſtantij ad concilium ariminenſe.libro quinto capitulo.xxij.
Epiſtola concilij iterum ad conſtantium ⁊ diſſipatio concilij preter licentiã imperatoris.libro.quinto.capitulo.xxiiij.
Epiſtola damaſi romani ep̄i illiricis directa ꝓ fide niceni cõcilij in concilio ariminenſe roborata.libro.v.capitulo.xxix.
De his que ſcripſit athanaſius de concilio ariminenſe.libro.v.capitulo.xxx.
Quõ voluit cõſtãtiꝰ ſcd̃m cõciliũ i nicea celebrari in derogationẽ primi: ſed non paſſus eſt deus.libr.v.capitulo.xxxiij.B.
Geſta in cõcilio ſeleũtie: de pluribꝰ eiuſdẽ ſeſſionibus.lib.v.ca.xxxiij.
Dãnatio eccij ⁊ macedonij in cõcilio cõſtãtinopolitano.lib.v.capi.xxxvj.
Quod in huiuſmodi cõcilio depoſitꝰ eſt cyrillus.lib.v.capitulo.xxxvij.
Exemplar epiſtole miſſe ab hereticis q̄ tenuerãt ſynodum cõſtantinopolitanaꝫ. lib.v.capi.xlij.B.
Cõciliũ alexãdrinũ cũ athanaſio vbi de diuinitate ſp̄us ſcti diffinitũ ẽ.li.vj.c.xx.
Quõ in eodẽ diffinitum eſt de differẽtia ſubſtãtie ⁊ ſubſiſtẽtie li.v.capi.xxj.
Quõ valẽtinianꝰ ꝑcepit celebrari cõciliũ ylliricum.lib.vij.capi.viij.D.
Quomodo certis eccleſijs mandauit valentinianus q̄ in eodẽ conſilio geſta ſunt libro.vij.capitulo.ix.
Epiſtola cõcilij yllirici eccleſijs diſcordãtibus a fide niceni cõcilij. lib.vij.capi. x.
Cõciliũ lampſacenũ.libr. vij.capi.xij.A.
Quõ a valẽte ĩpedita eſt ſynodus tharſi ⁊ ab hereticis ſoluta.lib.vij. capi.xxviij.
Quõ theodoſiꝰ magnꝰ cõuocari fecit cõciliũ cõſtantinopolitanũ cẽtũ quinquaginta epiſcoporum.lib.ix.ca.xij.A.
Decreta cõcilij cõſtãtinopolitani lib. ix. capitulo.xiij.
Qõ ibi decretũ eſt cõſtantinopolitanam eſſe primã eccleſiaꝫ dignitate. poſt romanam.libro.nono.c.xiij.
Epiſtola orientalium epiſcoporũ ad damaſum ſuper excuſatione de nõ eũdo ad cõciliũ romanum lib.ix.capi.xv.
Decreta plurima romani concilij.lib.ix. capitu.xvj.
De quadã alia ſynodo ꝑticulari conſtantinopolitana.libro.nono.capitulo.xix.
Quomõ beatus iohannes criſoſtomus

appellauit ad conſiliũ vniuerſalis ecclie
ſuper iniuſta eius dānatiõe per theophi
lum ꝛ eius complices.lib.x.c.xiij.
Conciliũ epheſinũ cõtra neſtoriũ.lib.xij.
Confeſſio.
Quõ ſolēnis penitētia ab eccleſia cõſtāti
nopoli ablata eſt.libro.ix.capitulo.xxxv.
¶Conſecratio.
Quod non niſi a tribus epĩs debeat epĩs
conſecrari.lib.ix.capitulo.xliiij.
Conſtantia.
Exẽplũ quõ fide incõſtātes ſunt indigni
principibus aſſiſtere.li.j.capi.vij.B.
Cõſtātia nobilis viri q̃ filiũ negātẽ fidez
a ſe repulit.lib.vj.ca.xliiij.C.
¶Conſtantinus magnus.
Creatio cõſtantini magni in imperatorẽ
lib.j.capitu.iiij.AB.
Quõ cõſtantinus decus imperij romani
mutauit in ſignũ crucis.lib.j.ca.v.A.
Quedā falſa opinio grecoꝝ de baptiſma
te cõſtātini ꝛ eiuſdẽ reprobatiõe.li.j.c.vj.
Quõ cõſtantinus terra mariq3 licinium
vicit.libro primo.capitulo octauo.C.
Quõ cõſtantinꝰ gratias agebat deo eo q
dñs eum miniſtrum feciſſet pacis eccle
ſiaſtice.lib.j.capi.ix.A.
Quõ cõſtantinus omni infirmauit q̃ per
predeceſſores ſuos facta fuerant contra
fidem chriſti.lib.j.capitu.ix.B.
Quomodo conſtantinus omnes ab infa
mia relaxauit quos predeceſſores ſui per
ſecutores eccleſie infames fecerant.libr.
j.capitulo.ix.C.
Quõ martyrum ſubſtantiā q̃ fiſco addita
fuerat reſtituit.libro.j.cap.ix.D.
Quod diuinationibus eius tpe non erat
locus.lib.j.ca.ix.E.
Quõ tempore eius edificabantur eccle
ſie.lib.j.capi.ix.F.
Quõ gothi ab eo petierũt gratiā q̃ alias
nationes ſuperabant.lib.j.capi.ix.G.
Quõ ſingulas eccl'ias prouinciales regio
fundo dotauit.lib.j.ca.ix.H.
Quõ ſignũ crucis honorabat feruens in
dei ſeruitio.lib.j.ca.ix.J.
Quõ ſuppliciũ crucis prohibuit ꝛ in num
miſmate iuſſit imprimi.lib.j.capit.ix.L.
Quomodo conſtantinus proletariam le
gem aduerſus virgines a predeceſſori
bus editam irritauit.libro primo capitu.
primo DM.
Quõ placuit conſtantino vt de ciuilibus
foris formari poſſet appellatio corā epĩs
lib.j.capitulo.ix O.
Quõ cõceſſit offices in eccleſijs manumiſ
ſos ſub teſtimonio ſacerdotũ romana ci
uilitate frui.lib.j.ca.ix.P.
Quõ conſtantinꝰ dolebat ſciſma eſſe in ec
cleſia propter doctrinas.libro primo ca
pitulo.xix.B.
Exemplar epiſtole cõſtantini magni ad
alexandrum alexandrie epiſcopum ꝛ ad
arrium.li.j.ca.xx.
Quõ grauiter ferebat diſſenſionẽ de pa
ſcha celebrando.li.j.ca xxi.
Quõ in cõcilio niceno cõſtantinus noluit
cognoſcere de cauſis ſacerdotum ſed li
bellos ardere iuſſit.lib.ij.ca.ij.O.
Quomodo ſubſellia ꝛ ſedes pro epĩs pa
rari fecit et in infima licentia priuspeti
ta ſedit.li.ij.ca.v.B.
De humilitate conſtantini imperatoris
lib.ij.capitu.v.A.
Quõ conſtantinus omnes de cõcilio mo
nuit ad pacẽ.vt in queſtionibus diffiniẽ
dis ſcripturas apl'orum ꝛ prophetarum ſe
querentur.lib.ij.ca.v.E.
Riſuz memoratu dignũ cõſtātini ad ace
ſium nouatianoꝝ epm.li.ij.ca.xiij. AB.
Uincennalia cõſtātini ꝛ quomodo totam
ſynodum vocauit ad conuiuium.libro.ij.
capi.xiiij.B.
Edictũ cõſtātini de dānatiõe arrij ꝛ com
buſtione librorum ſuorum.lib.ij.c.xv.
Ep'la pulcherrima quam ſcripſit cõſtan
tinus euſebio ceſarienſi ſuper confectio
ne ſacrorum librorum.li.ij.c.xvj.A.j
Quõ purgare fecit dñicum ſepulchrum
a ſordibus ydolorũ deſtruendo tēplũ ve
neris ibidẽ edificatum.li. ij.c.xvj.B.
Quomodo imperator letus poſt conciliũ
nycenum vbiq3 erigebat eccleſias. lib.ij.
capitu.xviij.A.
Quõ voluit edificare ylion ꝛ monitꝰ eſt
a deo edificare bizātiũ.li.ij.c.xviij.BC.
Quõ conſtantinus paganoꝝ templa de
ſtruxit.lib.ij.ca.xviij.D.
Pars epiſtole conſtantini cõtra crudeli
tatem euſebij nycomedieſi.libro ſecundo
capitulo.xxij.B.
Epiſtola cõſtantini omni fide ornata ad

ſaporem per ſarſ regē pro ſedatione per
ſecutiōis in chriſtianos.lib.iiij.ca.iij.
Qua occaſione conſtantinus arrium ab
exilio reuocauit.lib.iij.ca.vj.B.
Quomodo expoſitionem nouam quā fe
cerat arrius miſit cōſtantinus ad examē
epiſcoporꝫ hieroſolymis congregatorū.
libro tertio.capi.vj.B.
Epiſtola ad eos qui erant in concilio ty
ri vt ad eum venirent.li.iij.capi.vij.
Quomodo per falſas accuſationes miſit
athanaſium in exiliū apud treuerim gal
liarum.li.iij.c.viij.
Quomodo cōſtantinus rurſus examina
uit arrium.lib.iij.c.x.C.
Quō cōtra nouatianos friges valētinia
nos marcioniſtas et paulianiſtas leges
edidit.lib.iij.capi.xj.
Quō letabatur de diuino iudicio ſup ar
riū facto.lib.iij.c.xij.A.
Quō tres filios ſuos deſignauit ceſares.
lib.iij.capi.xij.B.
Quō apud nycomediā circa finem bapti
ʒatus eſt.li.iij.ca.xij.C.
Quō athanaſiuʒ iuſſit ab exilio reuerti.
li.iij.capi.xij.C.
Quō facto teſtamento defunctꝰ eſt et cor
pus eius cum honore ſepultum eſt. li.iij.
capitu.xij.D.
¶ Cōſtantinus filiꝰ conſtantini magni.
Epiſtole quas ſcripſit iſte cōſtantinus ꝓ
athanaſio alexandrine eccleſie.li.iiij.ca
pitulo ſecundo.
De morte eiꝰ in bello.li.iiij.cap.iiij.
¶ Cōſtantius pater cōſtantini magni.
Quō ſub iſto cōſtantio eccleſia chriſti pa
cem habebat.libro.j.capi.vij.A.
Quō ꝓbauit qui eſſent fideles imperato
ri.lib.j.capi.vij.B.
¶ Cōſtantius filius conſtantini magni.
Quo medio cōſtātius in arrianū dogma
declinauit.lib.iiij.ca.j.
Quō athanaſiuʒ ab alexandria expulit.
libro.iiij.ca.iiij.A.
Quō arrianis fauens athanaſium depo
ſuit.lib.iiij.capitu.v.
Quō conſtantius ordinari fecit euſebiū
nichomedie in epiſcopum cōſtantinopo
litanum.libro.iiij.capitu.ix.
Quō vindicatus eſt conſtantius in vrbē
conſtantinopolitanam propter mortem
magiſtri militū.libro.iiij.capi.xiij.C.
Quō fabricauit eccleſiam ſancte ſophie.
lib.iiij.capitu.xviij.C.
Quō conſtantius iuſſit athanaſium occi
di.lib.iiij.capitu.xix.
Exemplar trium epiſtolaꝝ quas ſcripſit
conſtantius athanaſio vt ad ſe reuertere
tur.lib.iiij.ca.xxvj.xxvij.et.xxviij.
Quō receptus eſt athanaſius a conſtan
tio cū ſupplicatione vnius eccleſie ꝓ ar
rianis in alexandria.li.iiij.c.xxx.
Epiſtole pro athanaſio vniuerſis epis ⁊
preſbyteris.li.iiij.c.xxxj.
Epiſtole ꝓ eodem Alexandrine eccleſie.
li.iiij.ca.xxxij.
Epiſtole neſtorio iudici pro abolitiōe eo
rum que contra athanaſium geſta erant
li.iiij.c.xxxiij.
Quō conſtantius bellum perſicum ami
ſit.li.iiij.ca.xxxv.B.
Quō iterum athanaſius iuſſus eſt occidi
ab eo.libro.v.c.j.⁊.ij.
Quō conſtantius caſtrametatus contra
bertramonem tyrannum.li.v.c.v.
Quō conſtantius mirabiliter fauebat ar
rianis.li.v.c.xv.
Quō per conſtantium liberius romanus
pontifex et euſebius vercelleſi. ⁊ alij mul
ti ſunt exilio deportati.li.v.c.xvj.B.
Dyalogus inter conſtantium ⁊ liberium
papam.li.v.c.xvij.A.
Quō conſtantius reuocauit liberium ad
preces romanarum mulierū.lib.v.c.viij.
Quod conſtantius plus honorauit vrſa
tium et valentem hereticos ꝙ concilium
arimineſi.lib.v.capitu.xxj.B.
Quō per terremotum prohibitus eſt cō
ſtantius ne ſcdm concilium celebraret in
nicea.lib.v.ca.xxxiij.B.
Quō conſtantius volebat verbum con
ſubſtantialitatis a ſymbolo fidei remo
ueri.lib.v.c.xlvj.
Quō iulianus apoſtata inuaſit imperiū
et de morte conſtantij.li.v.ca.l.
Conſtans.
Quō conſtans filio conſtantini ſucceſſit.
li.iiij.ca.iij.
Quō cōſtans ſcripſit cōſtantio fratri ſuo
pro athanaſio.li.iiij.c.vij.
Quō conſtans ſubiecit ſibi francos.libr.
iiij.c.xiiij.B.

Quomodo cōſtans ſcripſit ꝯſtantio mittens legatos ad eum pro catholicis ⁊ de calumnia quam paſſi ſunt legati eius. li bro.iiij.c.xxv.

Copres.

Sancti copres monachi geſta li.viij. capitu.j.L.

Crux.

Quomodo ſignum crucis oſtenſuꝫ eſt cō ſtantino.li.j.c.iiij.D.

Quō ꝯſtantinus decus imperij mutauit in ſignum crucis.li.j.c.v.A.

Quō deſtitutꝰ ſigno crucis i prelio illud alteri tradendo percuſſus interijt.

Quō conſtantinus ſignum crucis venerabatur.li.j.c.ix.I.

Quō ſupplicium crucis prohibuit ⁊ crucem in ſuo nummiſmate iuſſit imprimi. lib.j.c.ix.L.

Inuentio ſancte crucis per helenam imperatricem cum miraculis ibideꝫ factis. li.ij.c.xviij.F.

Quid fecerit conſtantinus de ligno crucis.li.ij. ca.xviij.H.

Quidam ſanatur a podagra adorando crucem chriſti.li.ij.ca.xix.B.

Quō iulianus apoſtata demones euocatos crucis virtute fugauit.li.vj.c.j.C.

De ſigno crucis inuento corona circūdato in viſceribus pecoris immolati ⁊ aruſpicio eius.lib.vj.capi.ij.B.

Quō ſignum crucis apparuit in veſtibꝰ iudeoꝝ volentiū reedificare templū hierusalem.li.vj.capi.xliij.

Quō in templo ſerapis inuēte fuerunt litere crucis.libro nono.capi.xxix.

Dalmacius.

Quō dalmacius coſtantij conſobrinꝰ occiſus eſt.libro.iiij.c.xxxv.A.

Damaſus.

Epiſtola damaſi romani ep̄i illiricis epiſcopis directa pro fide nicena in concilio ariminenſi roborata.li.v.c.xxix.

Ordinatio ſc̄ti damaſi pape.li.octa.ca.x.

Epiſtola damaſi ad orientales ep̄os ſup damnatione apollinaris et thimothei.li bro.ix.c.xv.

Dedicatio.

Quō blaſphemantes in templum ⁊ vaſa templi ſunt a deo mirabiliter percuſſi: et illud exemplum predicari poteſt in dedicatione eccleſie.li.vj.c.xxij.

Quō deus non libenter accipit munera et edificia infidelium patet in tē plo edificato a iuliano.li.vj.capi.iij.

Quō in templis gentilium homines interimebantur in noſtris autem viuificabantur.libro ſeptimo.c.viij.

Quō iulianus eccl̄ie vaſa inhoneſte tractans plaga inſanabili percuſſus eſt vermium horrore.li.vj.capi.x.

Dyocletianus.

Mors dyocletiani.li j.c.v.C.

Quō dyocletianus in quadam die veneri ſancta in om̄i romano imperio deſtruxit eccleſias.li.x.capi.xxxiij.B.

Diodorus.

Quomodo beatus dyodorus monachus ſub perſecutione valentis paſcebat eccleſiam.li.viij.tertio.B.

Didimus.

Geſta ſancti didimi doctoris.lib.octauo capi.viij.

Dyoſcorus.

Geſta ſancti dyoſcori monachi. lib.octa. capi.x.

Diuinatio.

Quod diuinationibus conſtantini tēpore non patebat locus.li.j.ca.ix.E.

Qđ perſis aggredientibꝰ romanū imperiū iulianꝰ cōſuluit ydola.li.vj.c.xliiij.A.

Donatus.

Geſta et miracula.ſ.donati epiſcopi.lib. ix.ca.xlvj.

Dorotheus.

Geſta.ſ.dorothei monachi.li. octauo. capitu.j.Q.

Eas.

De ſancto eas monacho.li.ix.c.xlviij.B.

Ecius.

Ecij heretici mores ⁊ hereſis.lib.v.c.xiij.

Quō eudoxius germanice ep̄s ecium hereticum fouere voluit.li.v.ca.xix.

Quō ecius ſuadētibꝰ flauiano ⁊ dyodoro mōachis ab offō ſit ſuſpē. li.v.c.xxxij.A.

Dānatio ecij ⁊ eiꝰ depoſitio.li.v.c. xxxvj.

Effrem.

Geſta ſc̄ti effrem monachi.li.viij.c.vj.B.

Electio.

Quō tp̄e ꝯſtantiui apud pp̄lm reſidebat epoꝝ electio ſuperiore ep̄i electione approbante.lib.ij.ca.xij.B.

Quomodo poſt mortem alexandri conſtātinopoleos orta eſt ſeditio pro electione pontificis.libro.iiij.capitu.viij.
Quō nō obſtāte cleri ⁊ populi electiōe cōſtātiꝰ īperator ītroduxit ī epātū euſebiū nichomedie arrianum.li.iiij.capi.ix. A.
Quō eccleſia ɔſtātinopoleos ꝑpter electionem preſulis diuidit̄.li.iiij.ca.xj. B.
Quomodo valentino imperatori obtulerunt epiſcopi electionem mediolani epi ſed renuit.lib.vij.capi.viij.A.
Quō mortuo attico cōtētio fit de electione epi cōſtantinopolitani inter clerum ⁊ populū:⁊ preualuit populus. li.xij.ca.iij.
Diuiſio in electione epi conſtantinopolitani.li.xij. capi.vij.

Eleuſius.

Quomodo ſub perſecutione valētis eleuſius in arrium dogma conſenſit coactus libro ſeptimo capitulo.xviij.

Emaus.

De fonte in emaus curante varias infirmitates vbi chriſtus apparuit cleophe. lib.vj.capi.xlij.A.

Emilianus.

Paſſio ſcti emiliani martyris.li.vj.c.xvj.

Epyphanius.

Aliq̄ geſta ſcti epyphanij li.viij.c.j.A.G.
De geſtis ⁊ morib' eius.li.ix.c.xviij.A.
Quō epyphaniꝰ cipri ⁊ theophilꝰ impiudēter dānauerūt libros origenis.li.x.c.x.
Dyalogus inter epyphaniū ⁊ ioannē criſoſtomū.li.x.capitulo duodecimo.

Ethibolus.

Quō ethibolus ſophiſta ꝑpter iulianū negauit fidē chriſti.libro.vj.capi.xxxviij.

Euagrius.

De geſtis ſancti euagrij ⁊ ſcriptis eius libro.viij.capi.j.F.G.Item.A.E.

Eudoxius.

Quō eudoxius germanicus fouebat eciū hereticum.libro.v.capi.xxix.
Quō eudoxius hereticꝰ anthiochene eccleſie ſedem abrupuit:⁊ inde expulſus eſt. libro.v.capitu.xxxiiij.A.
Quomodo inuaſit conſtantinopolitanā ſedem.li.v.ca.xxxix.A
Quō eudoxiꝰ de hereſi accuſatꝰ negauit corā īperatore qō ſcripſerat.li.v.c.xlij.A.
Quō eudoxio defuncto alium arriani ordinauerunt.lib.vij.ca.xxix.

Eugenius.

Quō eugenius grammaticus tyrannidē inuaſit.li.ix.ca.xlv.A.

Eunomius.

Eunomius notarius ecij ⁊ de hereſi eorum.lib.v.ca.xiij.
Quō eunomius a ſede anthiochena depoſitus eſt.li.v.ca.xliij.
Eunomij heretici calliditas.li.vij. c.xix.
Quō eunomius ab eudoxio ſeparatꝰ eſt. lib.vij.ca.xxvj.
Quō placella xpianiſſima theodoſij magni cōiunx impediuit ne eunomius ꝟbū haberet cum theodoſio.li.ix.ca.xj.
Quō theodoſius eunomium miſit in exilium.li.ix.ca.xxxvj.A.
Quō quidā vir dei eunomiꝰ eps ſagitta fecit blaſphemū ꝑcutere.li.x.c.xxviij. B.

Euſebius nycomedie.

Exemplar epiſtole euſeby nychomedie ad paulinū tyri epiſcopū lib.j.capi.xvj.
Quō euſebius ꝑ arrij dogmate armabat imperatoris familiaritate.lib.j.ca.xvij.
Quō euſebius nychomedie in cōſilio niceno ſcripturā ꝑtulit blaſphemie que cito rupta fuit.lib.ij.ca.vj.
Quō euſebiꝰ libellū pnie ōdit.li.ij.c.x. A.
Libellus penitētie euſebij ⁊ theognij. libro.ij.capitulo.xvij.
Quō euſebius nycomedie inuaſit epatū cōſtantinopolitanū.lib.ij.ca.xxij.A.
Quō iterū dānati ſunt euſebiꝰ nychomedie:⁊ theonius nicenus eps.⁊ iterū in gratiam recepti ſunt lib.ij.ca.xxxiij.A.
Quō ptāte euſebij nycho. apud principē arrius recipi credidit in eccleſia cōſtantinopolitana.lib.iij.ca.x.A.
Quō voluit poſt mortē ɔſtātini ɔfirmare dogma arrij:⁊ quo medio factus ſit amicus conſtantij.lib.iiij.capitu.j.
Quō ſcripſit iuliano romano pontifici calumnias in ath.lib.iiij.capi.vj.
Quō ɔſtātiꝰ ordinare fecit euſebiū in cōſtantinopolitanum epm.lib.iiij.ca.ix. A.
Quō celebrare fecit ɔciliū anthiochenū abſq; autoritate iulij romani pontificis. lib.quarto capitulo.ix.B.
Quō ɔ athanaſiū ſcpſit iulio romano pōtifici:ſ; rñſum non audiuit q: priuatꝰ eſt li.iiij.c.xij.A.

Euſebiꝰ ceſarien.

Quō euſebiꝰ pāphili ſubtilr nomē ɔſub

ſtantialitatis interp̄tatus eſt. li.ij.c.x. B
Epiſtola euſebij pamphili de fide niceni concilij ad paleſtinos.li.ij.ca.xj.
Quomodo conſtantinus euſebio ſcripſit ſuper confectione ſacrorum librorum. li. ij.capi.xvj. B.
Quomodo euſebius paleſtine qui ⁊ pamphili reſpuit epiſcopatum anthiochenū lib.ij.c. xxiiij.
Qūo cōtra marcellū ancyre galacie ſcripſit euſebius tres libros.li.ij.c.ix.B.
De morte euſebij ceſarienſis. libro quarto.capitu.iij. B.

Euſebius vercelleñ.

Quomodo euſebius per conſtantium in exilium deportatus eſt.lib.v.c.xvj.
Qūo ipſe cum lucifero caralleñ. regulaȝ eccleſie corruptaȝ reparabāt.li. vj.c.xix.
Quomodo reprehendit ordinationes luciferi epiſcopi.li. vj.c.xxij.
Martyrium magni euſebij per mulieres lib.ix. ca.iij.C.

Euſebius ſamoſatenus.

Conſtantia euſebij ſamoſateni.libro quinto. capitu.xlix.
Exilium eius ⁊ amor populi ſui ad apoſtolica dogmata. li.vij.c.xvj.

Eulogius.

De geſtis ſancti eulogij ediſſe ciuitatis epi ⁊ eius exilio.li.vij.c.xxxiij. ⁊.xxxiiij.
De ſancto eulogio monacho ⁊ geſtis ei⁹ lib.viij.ca.j. P.

Euſtachius.

Ordinatio magni euſtachij in anthiochia.lib.j.c.iiij.B.
Quomodo primus in concilio niceno ſedit et benedictionem fecit.libro ſecundo capi. v.D.
Falſa accuſatio contra eundem ficta per euſebium nicomedie propter quam mittitur in exilium.lib.ij.c. xxiiij.A.

Euticianus.

Geſta ſancti euticiani monachi.libro primo capitu.xj.L.
Euticiana hereſis et ortus eius. libr.ix. capitu.xl.B.

Eutropius.

Quomodo eutropius conſul qr immunitatem eccleſie certa lege deſtruere fecit hac immunitate iuſto iudicio priuatus eſt.lib.x.capi.iiij.A.
De morte eutropij viri dei ⁊ viſione facta cuidā de eo.li.x.c.xx.A.

Feſtum.

Quomodo reuerebatur ꝯſtantinus magnus dn̄icum diem.li.j.c.ix.K.

Fides.

Quare gentiles potius ꝙ iudei fidē xp̄i ſuſceperunt.li.j.c.ij.A.
Qūo in fide vacillātes indignati ſunt p̄ncipib⁹ aſſiſtere de hoc exēplū in illa pbatione quā fecit ꝯſtātius.lib.j.c. vij. B.
Qūo per fidē ſenioris ſimplicis ꝯuincit maximus dyalecticus. li.ij.c. iij.
Multiplicitas ſymboꝝ ⁊ expōnū fidei ꝗb⁹ diuiſi ſunt iter ſe h̄rtici.li.v.c. xxxviij.
Pulchrum exemplū pro militib⁹ qūo oīa ꝓpter tuendā chriſti fidē ſunt relinquenda.lib. ix.c. xx. D.
Exemplū pulchrū qūo principes fidei rebelles m̄rtis bellis rotāt.li.ix.c.xxj. C.D

Filippus.

Qūo in neceſſitate beatus philipp⁹ ap̄ls apparuit theodoſio tanꝙ adiutor ſibi in bello a deo ordinatus.li.ix.c.xlv. D.

Filoſophus.

Quantū honoris antiquitus ſolebāt p̄ncipes ph̄is exhibere pulchra exempla. lib.j.ca.j.B.

Flauianus.

Quomodo flauianus et dyodorus primi inuenerūt p duas p̄tes chori decantare pſalmos. li. v.c.xxij.B.
Qūo ſancti flauianus ⁊ dyodorus tpe valentis paſcebāt eccl̄iam anthiochenā.li. viij. c.xxxvj.
Diuiſio fc̄tā ꝓpt̄ ipȝ flauianū tūc anthiochenoꝝ ep̄m li.ix.c.xx.A. Itē.c.xliij.
Qūo flauian⁹ damaſo pape reconciliat⁹ eſt ⁊ facta eſt ꝯcordia in anthiochena eccl̄ia.li.ix. c. xxvj.
Qūo flauianus nō conſenſit depoſitioni beati ioannis criſoſtomi ⁊ de morte flauiani.li.x.ca.xxij.

Fotinus.

Qūo fotinus eſt ab ep̄atu depoſitus ⁊ dānatum fotinianum dogma.li.v.c.viij.B.

Francia.

Turbatio reipublice ꝓpter francoꝝ gentem circa gallias ꝯſtitutam.li.iiij.c.x.B.
Quomodo conſtans ſubiecit ſibi frācos li.iiij.ca.xiij.

Friges.
Quõ ꝯſtantin⁹ ꝯ friges leges edidit cõtꝛ
ecclias catholicis applicãdo.li.iij.c.xj.
Furtum.
Quidã curatus a beato ammonio ꝓ fur-
ti reſtitutionẽ.li.j.c.xj.J.
Gallus.
Quõ gallus in tyꝛannidem verſus a con
ſtantio interemptus eſt.li.v.c.xj.B.
Gainas.
Quõ gaiñas tyꝛannus ab archadio pe-
tijt vnam eccleſiam pro arrianoꝝ ſecta ſʒ
ei reſtitit criſoſtomus.li.x.ca.vj.A.
Quõ predictus tyꝛannus tribus vicibus
a nocumento vꝛbis ꝯſtantinopoleos re-
pulſus eſt per angeloꝛum viſionem libꝛo
x.ca.vj.B.
Quomõ gainas obuius fuit cum filijs
ſuis beato ioanni ad eũ legatoꝛ qualiter
eum immutauit.lib.x.ca.vj.C.
Gentiles.
Quare gentiles potius ꝙ iudei chꝛiſti fi
dem ſuſceperunt.li.j.c.ij.A.
Geoꝛgius.
Quanta mala fecit geoꝛgius in alexan-
dria athanaſio abſente.li.v.c.iij.
Quõ iterum geoꝛgius cũ multa cede ale
xandrinã ſedẽ inuaſit.li.v.c.xxviij.A.
Quomodo monachi huic derogabant.li
bꝛo.v.ca.xxviij.B.
Quomodo alexandrinã crudeliter rege-
bat eccleſiã.li.v.ca.iiij.A.
Quõ ꝑ paganos occiſus eſt.li.vj.c.ix.
Gratianus.
Bona initia gratiani imperatoꝛis.libꝛo
ix.ca.xxj.A.
Quomodo dolo maximi tyꝛanni eſt inte
remptus.li.ix.c.xxj.A.
Gregoꝛius.
Quõ gregoꝛiũ quendã arriani depoſue-
runt a ſede alexãdrina quem tamen an-
tea inſtituerãt.li.iiij.ca.xiiij.
Quid beatus gregoꝛius nazanzenus ſcri
ſerit de apoſtata iuliano cum ſtuderet
athenis.li.vij.c.ij.C.
Tranſlatio eiuſdem in conſtantinopo-
lim.lib.ix.c.viij.
Geſta gregoꝛij pontici oꝛigenis diſcipu-
li viri ſancti.li.viij.ca.viij.C.
Gothus.
Quõ gothi in dementiã arrianã ꝑ valen
tis itercesſionẽ deuenerũt.li.v.c.xiij.B.C.
Helena.
Quõ beata helena ſepulchꝛũ hieroſoly-
moꝝ adiẽs xp̄i crucẽ clauos et titulũ inue
nit lib.ij.ca.viij.C.
Quid fecerit de clauis chꝛiſti.lib.ſecun-
do.c.xviij.G.
Tranſitus ſancte helene.li.ij.c.xviij.J.
Helyas helyn.
De ſanctis monachis helyn et helya.li.
viij.capi.j.L.
Hereſis.
Hereſis arriana oꝛit̃.li.j.c.xij.A.
Hereſis melecianoꝝ oꝛit̃.li.j.c.xviij.
Hereſis macedonianoꝛum oꝛitur.li.iiij.
capitu.xxij.
Hereſis ecianoꝛum et eunomianoꝛũ oꝛi-
tur.li.v.c.xiij.
Hereſis apollinaris oꝛitur.li.v.c.xliiij.
Hereſis luciferiana oꝛit̃.li.vj.c.xxiij.
Hereſis andiauoꝛum oꝛitur.libꝛo ſepti-
mo.capitu.xj.A.
Hereſis meſſalianoꝝ ꝗ oꝛantes aut eu-
thiſiaſte dicunt̃ oꝛit̃.li.vij.ca.xj.B.
Hereſis nouatiana oꝛitur.libꝛo octauo.
capitu.ix.
Hereſis euthiciana oꝛitur.libꝛo nono.
capitu.xl.B.
Hereſis antropomoꝛfitarum oꝛitur.lib.
x.capi.vij.A.
Hereſis neſtoꝛiana oꝛitur.libꝛo.xij.capi-
tulo.iiij.C.
Heridanus.
Natura heridani fluuij qui et padus.li-
bꝛo.j.ca.vij.C.
Hyberia.
Conuerſio gentis hiberoꝛum ad fidem.
lib.iij.capitu.j.A.
Hylarius.
Quomodo beatus hylarius pictauien-
ſis cõſubſtãtialitatis fidem ſuis ſcriptis
edocuit.li.vj.c.xxiiij.
Hylario.
Geſta hylarionis monachi.libꝛo.vj.ca-
pitulo.xij.A.
Quomodo alaphionem virum literatũ
conuertit ad fidem.li.vj.c.xxviij.B.
Hymnus.
Quomodo per diuerſos hymnos in an-
thiochia decantatos populus ſuam he-
reſim oſtendebat.libꝛo.iiij.ca.xxv.C.

Quō ioānes chꝛiſoſtomus pri⁹ hymnos nocturnos apud greciam fecit decantare.lib.x.capitu.viij.

Hypacia.

Hypacia illuſtris mulier ſupueniens in doctrina philoſophorum floret et mors eius habetur.lib.xj.capitu.xij.

Honorius.

De ortu honorij principis.li.ix.ca.xxj.E.
Quomodo theodoſius magnus deſignauit honoriū imperatorē.li.ix.ca.xlv.B.
Quomodo honorius ludum gladiatorū rome interdixit.lib.x.capitu.ſecundo.

Hormiſda.

Sancti hormiſde geſta:et paſſio ei⁹.li.x.capitu.xxxj.

Jacobus niſibenus.

Geſta ſancti iacobi niſibeni ꝛ eius miracula.lib.vj.capitu.xlv.

Jdolum.

Quomodo tempore conſtantini idola cōflata ſunt et templa veneris ꝛ aſclepij deſtructa.lib.ſecundo.capitu.xx.
De idolis ſerapis ꝛ ſymie. libro.ix.capi. xxvij.ꝛ.xxviij.

Jeſus.

Quomodo alexād̄er in nomine ieſu fecit dialeticum obmuteſcere.li.ij.capitu.iiij.

Jgnacius.

Quomodo beat⁹ ignacius diuinitus admonitus primo apud anthiochiam decantare fecit anthiphonas. lib.x.cap̄.ix.

Jlion.

Quomodo cōſtantinus edificare voluit ilion ſed prohibitus eſt.lib.ij.ca.xviij.B.

Jnnocentes.

Quomodo chriſtus fugiens in egyptum propter innocentium mortem inuenit arbore que ſe ſibi inclinauit.li.vj.ca.xlij.B.

Jnnocentius.

Quomodo innocenti⁹ pontifex roman⁹ egre tulit exilium beati ioannis criſoſtomi.lib.x.capitu.xviij.A.

Joannes baptiſta.

Quomodo quidam opinantur ioannem baptiſtam ꝛ helyam fuiſſe initium cōuerſationis monachorum. li.j.capitu.xj.B.
Oſſa ioannis baptiſte per iulianum concremata.lib.vj.capitu.xvj.B.
Jnuentio capitis eiuſdem cū quibuſdā miraculis.lib.ix.capitu.xliij.

Joannes euāgeliſta.

Quomodo ſanct⁹ ioānes apparuit theodoſio magno tanꝗ ei⁹ adiutor cōtra tyrannum.lib.ix.capitu.xlv.D.

Joannes anachorita.

Geſta ſancti ioannis monachi.libro.viij. capitu.j.J.
Quomodo ad eum miſit theodoſius ad ſciendum de fortuna belli.li.ix.ca.xlv.C.

Joannes criſoſtom⁹.

Electio ioannis criſoſtomi in epiſcopuꝫ conſtantinopolitanum.li.x.capit.iiij.A.
Geſta ꝛ vita eiuſdem ante epiſcopatum. lib.x.capitulo.iiij.C.
Quomodo gayne tyrāno in faciem reſtitit.lib.x.capitu.vj.A.
Qualem curam gerebat eccleſiarū lib.x. capitulo.iiij.B.
Quomodo eo mediante gens celticoruꝫ ꝛ ſcitarum pro parte ad fidem conuerſa eſt lib.x.capitu.v.
Quō gaynas tyrānus obuiam venit ioāni legato ad eum.lib.x.capitu.vj.C.
Quomodo ioannes prius fecit hymnos decantare conſtātinopolim per conſtantinopolim ꝛ greciam lib.x.capitu.viij.
Multiplex odij cauſa in ioannem excitata.libro.x.capitu.x.
Dyalogus inter epiphaniū et ioannem ꝛ quantū derogauit ei epyphanius.li.x. capitulo.xij.
Quomodo theophilo iniuſte eum damnante ad vniuerſale concilium appellauit.lib.x.capitu.xiij.
Quomodo poſt exilium procurante auguſta reuerſus eſt cōſtantinopolim.li.x. capitulo.xiiij. A.
Quomodo propter terremotum ſedandum conſtantinopolim ſit reuerſus.li.x. capitulo.xiiij.C.
Qua ratione eudoxa auguſta concepit odium contra ioannem lib.x.cap.xv.
¶Quomodo plures voluerunt occidere ioannem.lib.x.capitu.xvj.
Quomodo ioannes criſo. ſecundo.falſo damnatus eſt: et in exilium miſſus. lib. x.capitu.xvij.
Quomodo romanus pontifex egre tulit exilium eius. lib.x.capitu.xviij.
Quomodo beatus ioannes criſoſtomus ſciuit per reuelationem diē mortis ſue.

libro.x.capitulo.xviij.B.
Quomodo omnes epiſcopi europe ꝛ plurimi orientalium propter iniuſtitiã Joannis damnationem ſe ſuſpenderunt a communione damnantium.lib.x.ca.xix.
Quomodo popul⁹ nolebat ſucceſſori epiſcopi propter Joannem communicare. lib.x.cap.xx.A.
Punitio diuina que dicitur proceſſiſſe ex iniuſta Joannis damnatione.libro.x.capitulo.xx.B.
Perſecutio in fautores Joannis.libro.x. capitulo.xxi.B.
Quomodo theodoſius iunior reliquias magni Joannis conſtantinopolim fecit transferri.lib.x.cap.xxvi.

Joannes tyrannus.

Quomodo Joãnes tyrannus inuaſit occidentale imperium:et quomodo miraculoſe captus poſtea interemptus eſt.libro.xi.cap.xviij.

India.

Conuerſio gentis indorum ad fidem.libro.iij.capitulo.i.A.

Joſephus.

Aſſertio Joſephi de domino ieſu chriſto lib.i.capitulo.ij.B.

Jouinianus.

Creatio iouiniani in imperatorem.lib. vij.capitulo primo.
Quomodo Jouinianus ab athanaſio petijt regulam fidei.li.viij.cap.iij.A.
Quomodo ſcripſit legem vt darẽtur frumenta eccleſijs que conſtantinus ordinauerat.li.vij.capitulo.iij.B.
Quod prohibuit paganorum templa et quomodo multi arriani per ipſum fidez niceni concilij amplexati ſunt.libro.vij. capitulo.iiij.A.
Quomodo legem ſcripſit pro virginibus ſacris.li.vij.cap.iiij.B.
Mors Jouiniani benigniſſimi imperatoris.libro.vij.cap.vi.

Jſaac.

De conſtantia et ꝓphetia ſancti Jſaac. monachi.li.iij.cap.xiij.

Jſidorus.

Geſta ſancti iſidori abbatis.lib.viij.capitulo.i.Jtem cap.i.M.

Judeus.

Quomodo iudei tentauerunt rebellare romanis.li.v.cap.xi.A.
Eiectio iudeorum extra alexandriã.lib. xi.capitulo.xi.A.
Quomodo iudei infantulum crucifixerunt.lib.xi.cap.xiij.
Quomodo fraus cuiuſdã iudei ſepius baptizati apparuit.lib.xi.cap.xiiij.
De ſeductione quadã iudeorum credentium ꝛ aliquorum conuerſione ad fidem libro.xij.cap.ix.
Quomodo iudei impediti ſunt diuinit⁹ ab edificatione templi hieruſalem.li.vi. cap.xliij.

Julianus ſaba.

Quomodo vir dei Julianus ſaba ea die qua mortuus eſt Julian⁹ cognouit mortem eius.lib.vi.cap.xlv.

Julianus monachus.

Geſta Juliani monachi.lib.viij.capitulo.v.A.

Julianus apoſtata.

Quomodo Julianus a conſtantio ceſar creatus in gallias belli cauſa directus eſt.libro.v.cap.xij.A.
Quomodo romanum inuaſit imperium libro.v.cap.xl.
De genere et initijs Juliani.libro.vi. capitulo.i.A.
Quomodo per ſignum crucis demones euocatos figurauit.lib.vi.cap.i.
Quomodo ad gallias deſtinat ꝛ de eius victoria.lib.v.cap.i.D.
Quomodo Julianus a militibus coronatur auguſtus.lib.vi.cap.i.E.
Quomodo pro vana gloria in principio ſui imperij ſe geſſerit.li.v.c.i.F.
Quomodo imprudẽter fidem chriſtianã negauit.lib.vi.cap.ij.A.
Prodigium ꝙ futurus eſſet fidei aduerſarius.li.vi.cap.iij.
Quomodo ſe primum oſtendit chriſtianis inimicum.li.vi.cap.iiij.A.
Quomodo in odiũ chriſtianitatis ceſaree capadocie nomen commutauit.li. vi.cap.iiij.B.
Quod chriſtianos noluit ꝑ tormẽta:ſed per blãditias euertere.lib.vi.cap.v.
Quomodo maris ep̃s calcedonie publice vocauit eum apoſtatã.lib.vi.cap.vi.
Quomodo priuilegia ꝛ honores omniũ eccleſiaſticorum abſtulit ꝛ eos vexauit.

lib.vj.ca.vj.
Quō inhoneſte tractans vaſa eccleſie et diripiens percuſſus eſt horrore vermiū. li.vj.ca.x.
Perſecutio facta ſub eodem.lib.vj.ca.vj.
Leges quastulit in xp̄ianos.li.vj.c.xvij.
Quō doloſe agebat contra xp̄ianos. lib. vj.capi.xxvij.
Qua ratione titum boſtrenſium ep̄m pepulit.lib.vj.c.xxviij.B.
Quō voluit paganitatē dilatare inducē do ſanctos mores et cerimonias chriſtianorum.li.vj.capitu.xxix.
Quō iulianus remouit crucem a nūmiſmate ſuo et quō multos milites decepit. li.vj.ca.xxx.A.
Quō om̄es cibos et fontes prophanauit. li.vj.ca.xxxiiij.B.
Quō ꝓhibuit lecturas poetarū chriſtianis.li.vj.c.xxxvij.A.
Quō contra eū ſcripſit baſilius magnus li.vj.ca.xxxvij.
Quō per collectas pecuniaruꝫ oppreſſit chriſtianos.li.vj.ca.xxix.
Quō ab āthiochenis ꝓ barba ſua et alijs huiuſmodi eſt deriſus.lib.vj.c.xl.
Qō ymaginē chriſti deponēs ſuā ibi poſuit q̄ ſtatim fulmine icta eſt.lib. vj.c.xlj.
Quō precepit iudeis edificare templum hieruſalem.li.vj.c.xliij.
Quō iulianus conſuluit ydola pro bello partico.li.vj.ca.xliiij.A.
Quō poſt preliū particū intēdebat xp̄ianis inferre prelium.li.vj.capit.xliiij. B.
Quō quidā pedagogus ſolerter predixit iuliani mortē.li.vj.c.xliiij.D.
Quō improuide multū duxit in parthiā exercitum.li.vj.ca.xlvj.A.
Quō regi perſarū tam victo et ſupplicanti noluit annuere.lib.vj.c.xlv.
Mors iuliani et varie opiniones de eius morte.li.vj.ca.xlvij.
Nephandiſſima homicidia eius ad auſpicia et diuinationes faciendas.libr.vj. ca.xlviij.
Quō niſus eſt peruertere ſacras ſcripturas.li.vij.ca.ij.D.
Quid de eo ſenſerit gregorius nazāzenꝰ cū ſtuderet athenis vterq̄ li.vij.ca.ij.C.

Julius.

Quō iulius romanus pontifex pro ep̄is exulibus ſcripſit autoritatiue vt ſuis ſedibus reſtituerentur.libro.iiij.c.xv.B.
Quō econtra iulio ſcripſerunt pōtifices arriani.li.iiij.ca.xvj.
Quō iulius irritauit omnia facta in concilio tyri.li.iiij.ca.xix.B.
Quō iulius ꝓ athanaſio alexandrino populo et eccleſiaſticis viris affectuoſiſſime ſcripſit.libro.iiij.c.xxix.

Juuencus.

Paſſio ſanctorū iuuēci et maximiani ſub iuliano apud anthiochiam.li.vj.capitu. xxxiiij.B.

Kalende.

Quō in kalendis ianuarij imperatores dare ſolebāt munera militibus ſub quo pretextu multos militum decepit iulianus.li.vj.c.xxx.A.

Leontius.

De malitia leontij ep̄i āthiocheni arriani.li.v.ca.xxxij.C.

Lex.

Leges cōſtantini magni [illegible] xp̄ianis et maxime ꝓ eccleſiaſticis viris.
Leges quas tulit conſtantinus in hereticos.li.iij.ca.xj.
Lex theodoſij prohibens mulierū adulteria.li.ix.c.xxiiij.B.
Edictū legis ambroſiane.li.ix.ca.xxx.B.
Quō lex ambroſiana furorem imperatoris theodoſij mitigauit aduerſus anthiochenos.lib.ix.ca.xxxij.B.

Libanius.

Quō libanio ſophiſte irridenti fidē chriſti quidam ſolerter reſpondit.libro ſexto ca.xliiij.D.
Quō libanius famulo [illegible] laudibus iuliani.li.vj.ca[illegible].

Libertas.

Quomō libertate eccleſie [illegible] eutropius qui ea libertate pri[illegible]erat eccleſi[illegible] li.x.capi.iiij.A.

Liberius.

Quō iulio pape ſucceſſit liberius.lib. v. capi.xij.C.
Quō liberius cum alijs multis a cōſtantio propter fidem trinitatis in exiliū deportatus eſt.li.v.capi.xvj.A.
Dyalogus magne conſtantie inter liberium et conſtantium hereticum. li.v.capi.xvij.A.
Qō liberiꝰ in exiliū apud tracias miſſus

eſt.li.v.c.xvij.B.
Quod ad preces ⁊ ſuggeſtionem mulierum romanaꝝ: conſtantius eum reuocauit ab exilio. li.v.c. xviij.
Epiſtola liberij ad macedonianos. lib. vij. capi.xxv.

Licinius.

Conuerſio licinij in paganiſmū ⁊ occaſio belli ꝯ ꝯſtantinū.li.j.c.viij.B.
Quomodo terra ⁊ mari a conſtantino victus eſt.li.j.c.viij.C.
Quomodo per oracula apolinis ſeduct⁹ eſt.li.j.c.viij.B.

Literatus.

Quō viri literati antiquitus a ꝓncipib⁹ honorabanẗ.li.j.c.j.B.

Lucifer.

Quō lucifer carelleñ.cū euſebio vercelleñ. repabat rīaꝫ eccłie corruptā.li.vj.c.xix.
Quomodo ordinationes luciferi reprehendit euſebius et de ortu hereſis luciferianorum.li.vj.c.xxiij.

Lucius.

Quomodo lucius arrianus ꝓ petro alexandrino ordinaẗ per valentem epſ.lib. vij.ca.xxxviij.
Quomodo ſctōs monachos expulit ab egypto.li.viij.c.xxxix.

Macharius.

Quō ambo macharij in quandā inſulaꝫ deuenientes vaganorum totam inſulaꝫ conuerterunt ad fidem. li.vij.c.xxxix.
Geſta eorundē.li.viij.c.j.E.et.T.

Macedonius.

Interemptio hermogenis magiſtri militum propter intruſionem macedonij heretici in epiſcopatum conſtantinopolitanū.li.iiij.c.xiij.A.itē.c.xviij.A.
Quō macedonius apte blaſphemauit in filium ⁊ ſpm̄ſanctū. li.iiij.c.xij.
Tyrannia macedonij apud conſtantinopolim.li.iiij.c.xxxviij.
Quō turbabat eccleſiam conſtantinopolitanam varijs tormentis affligendo catholicos lib.v.c.xxxj.A.
Quomodo propter tranſlationem corporis conſtantini magni meruit iram conſtantij.li.v.c.xxxj.B.
Depoſitio ⁊ deiectio macedonij in ſynodo conſtantinopolitana. li.v.c.xxxvj.
Quomodo macedonius in cōſubſtantialitate filij dei cōſenſit ſed ſpiritumſanctū deum eſſe negauit.li.v.c.xlj.
Error macedonianoꝝ ⁊ quō ab alijs hereticis ſunt diuiſi.li. vj.c.xxv.
Quō macedoniani niceam fidem ꝓfeſſi ſunt.li.vj.c.xxiij.et.xxiiij.
Epiſtola liberij ad macedonianos.li.vij. capitu.xxv.
Quō receſſerunt macedonij ab orthodoxis.li.ix.c.v.
Quomodo macedoniani diuiſi ſunt inter ſe.lib.ix.c.xlj.
Paſſio ſanctorum martyrum macedonij theodoli et tatiani frigū.li. vj.c.xiij.A.
Quomodo macedonianus monachus vir dei furorem iudicum et theodoſij pro anthiochenis tēperauit. li.vj.c.xxxij. C.

Magia.

Quomodo maximus epheſius magus propter magiam iuſſus eſt occidi libro. vj.capi.j.B.
Nephanda que fiunt in magicis. lib.vj. capi.xlviij.

Magnentius.

Quō magnēti⁹ tyrann⁹ inuaſit imperiū lib.iiij.c.xxxvij.
Quomodo victus a conſtantio ſeipſum interemit.li.v.c.x.A.

Marcus.

Paſſio ſancti marci arethuſe ciuitatis epiſcopi.li.vj.c.xij.C.
Marci monachi geſta.li.viij.c.j. S.

Marcellus.

Quomodo marcellus ancyre galacie ſcripſit contra aſterium ſophiſtam.libro.iij. capitu.ix.B.
Quomodo beatus marcellus apamie martir templum iouis quaſi miraculoſe deſtruxit.li.ix.c.xxxiiij.

Marcioniſte.

Lex conſtantini contra marcioniſtas.libro.iij.ca.x.

Maris.

Quomodo maris epiſcopus calcedonuꝫ cecus iulianum vocauit apoſtatam. lib. vj.capitu.vj.

Maruthas.

Miracula que fecit apud ſigerdem perſarū regem maruthas epſ.li.xj.c.viij.

Martir.

Quomodo martyrum ſubſtantiam que fiſco adiudicata fuerat lege reſtituit con

ſtantinus. li.j.capitu.ix.D.
De zelo ꝛ amore martyrij pulchra exempla.li.vj.ca.xxx.B.ꝛ li.viij.capi.xxxij.

Matrimonium.

Quō paſuntius noluit in ſynodo nicena matrimonium epozum ꝛ presbyterorum diſſolui.li.iij.cap.xiij.A.
Quō ſacras virgines nudauerūt heliopolite quia fuerat ꝓhibita cōſuetudo fornicandi virgines anteq̄ nuptijs traderētur.li.vj.capi.xij.B.
Lex quā ꝓtulit valētinian⁹ de duab⁹ vxorib⁹ in matrimonio hn̄dis.li.viij.c.xj.C.

Maxentius.

Mors maxentij tyranni.li.j.c.v.C.
De ei⁹ tyrānide et crudelitate.li.j.c.j.C.
Quō maximus tyrannus cōtra gratianū ſurrexit.li.ix.ca.xj.B.
Quō dolo maximi occiſus eſt gratianus li.ix.ca.xx.A.
Quomodo iſte maxim⁹ valētiniano maiori mandauit vt bella ſolueret contra eccleſias.li.ix.ca.xxj.C.
Quō theodoſius maximum vicit: et de morte maximi.li.ix.ca.xxiij.

Meleciani.

Meleciana hereſis oritur.li.j.c.xviij.

Melecius.

Ordinatio ſancti melecij in antiochiā. li.v.ca.xlvij.ꝛ.xlviij.
Quō iuſſu gratiani recepit eccleſias antiochie.li.ix.ca.iij.B.
Somniū theodoſij magni vidētis melecium iponētē ſibi coronā iperij.li.ix.c.iiij.
Quō theodoſius in concilio conſtantinopolitano inter oēs epos ex ſomnij viſiōe cognouit magnū melecium quem nunq̄ viderat.lib.ix.ca.xij.A.

Melas.

Sancti melas abbatis geſta. lib. viij.capitu.j.AF.

Michael.

Eccleſia que michaelium appellatur in honore ſancti michaelis ꝛ miracula que illic fiunt.lib.ij.capitu.xix.AB.

Migadia.

Conuerſio migadorum ad chriſtū.lib.ij. capitulo.xxj.

Mileſius.

Paſſio ſancti mileſij ſub rege perſarum lib.iij.capitulo.xxj.

Miles.

Quomodo milites zelabant ad fidem.li viij.capi.xiij.C.

Micheas.

Tranſlatio corporis ſancti michee ꝓphete.lib.ix.capi.xlix.

Moyſes.

De ſancto moyſe abbate.lib.viij.capitulo primo.E.

Mulier emorroyſſa.

Ymago quam fecit mulier emorroiſſa in honorē chriſti ꝛ quō iulianus eam deſtruxit.lib.vj.capi.xlj.

Monachus.

Cōmendatio vite monaſtice q̄ olim fuit apud egyptios.lib.j.ca.xj.A.
Alij dicunt helyam alij ioannem baptiſtam fuiſſe conuerſationis monaſtice. li. j.capitu.xj.BC.
Quō gloria monachorum eſt eſſe in heremo.lib.j.ca.xj.E.
Conuerſatio plurimorum monachorum in heremo.lib.vij.capi.j.

Nepotianus.

Quō nepotianus tyrannus inuaſit imperium.lib.iij.c.xxxvij.

Neſtorius.

Neſtorius ordinatur epſ conſtantinopolitanus.li.xij.ca.iiij.A.
Neſtoriana hereſis cōtra dei genitricē oritur.li.xij.capi.iiij.C.
Prodigium qđ cōtigit in eccleſia cōſtantinopolitana deſinās neſtorij electionē libro.xij.capi.iiij.D.
Depoſitio neſtorij. per conciliū epheſi. lib.xij.capitu.v.

Nilamon.

Quō beatus nilamon epatum refugiens mortuus eſt.li.x.c.xiij.D.

Nilus.

Quod conſtantius menſurā nili non amplius in tēplo ſerapis ſed in eccleſijs portari iuſſit.li.ij.c.xviij.R.
De augmēto nili ꝛ ceſſatione pollutionū paganorum que ꝓpter nilū fiebant.li.ix. capitu.xiij.

Nouatianus.

Leges contra nouatianos a cōſtantino edite.lib.iij.capitu.xlj.
Nouatianorum hereſis oritur. lib.viij. capitu.ix.

Quõ theodoſiꝰ nouacianos in vrbibus dimittebat ꝑpter ꝯſubſtãtialitatis fidẽ. lib.ix.capitu.xxxvj.B.
Quomõ nouaciani a roma expulſi ſunt. lib.xj.capitulo.x.
Quod nouacianꝰ paulꝰ inter flãmas reſtitit incendio.lib.xij.capi.x.A.
Quod paulꝰ nouacianoꝝ ep̃s moriens aliũ ſibi ſucceſſorẽ elegit.li.xij.c.xiiij.B.
Onager.
Calũnia cuiuſdã onagri quã facere voluit quibuſdam ſanctis epiſcopis legatis a conſtante intrudendo mulieres in eorum hoſpitio.lib.iiij.capi.xxv.B.
Origenes.
Quomodo epiphanius cipri et theophilus alexandrinus impudẽter damnauerunt libros origenis.lib.x.capitu.x.
Quale reſponſum dedit beatus theothimus epyphanio ſuꝑ damnatione librorum origenis.lib.x.capitu.xj.
Oſyus.
Quomodo oſyus cordube et alij plures ornababant eccleſiam dei.li.j.capi.x.A.
Quomodo miſſus eſt a conſtantino vt eccleſiam ſedaret ſuꝑ facto arrij lib.j.c.xxj.
Quomodo fuit euocatus ad conciliuꝫ ſyrinum.lib.v.capitu.vj.
Quomodo oſyus ſubſcripſit violentatus concilio ſyrinio.lib.v.capi.ix.
Laus oſij cordube ⁊ exilium eius pro fide.lib.v.capitu.xvj.B.
Paſunctius.
Quomodo paſunciꝰ habens oculum eru tum pro chriſto ornabat eccleſiam.lib.j. capitu.x.A.et.lib.ij.capitu.j.B.
Quomodo ipſe vir nuptiarum inexpertus prohibuit tamen ſeparationẽ vxoꝝ in conſecratione epiſcoporum ⁊ preſbyterorum.lib.ij.capi.x.A.
Quomodo palladius quidam erat velociſſimus curſor.lib.xj.capi.xv.C.
Pambo.
Geſta ſancti pambo monachi libro.viij. capitulo.j.D.
Paſcha.
Quomodo grauiter ferebat conſtantinꝰ diuiſionem chriſtianorum de paſcha celebrando.lib.j.capitu.xxj.A.
Ordinatio in concilio niceno de celebratione paſche conformiter ad romanos. lib.ij.capitu.xij.C.
Mutatio celebritatis paſche per nouatianos.lib.viij.capitu.ix.
Quomodo ſabbatius nouatianus iudaiſabat paſcha celebrãdo iudeorum more. lib.ix.capi.xxxvij.
Diuerſitas celebrandi paſcha apud diuerſas eccleſias.lib.ix.capitu.xxxviij.
Quomodo montani diuerſimode celebrant paſcha.lib.ix.capi.xxxix.
Paulus.
Geſta ſancti pauli ſimplicis lib.j.c.xj.F.
Pauli neoceſarie epiſcopi geſta.libro.ij. capitu.j.B.
Quomodo paulꝰ conſtantinopolitanus iuſſu conſtantij in exiliuꝫ theſſalonice deductus eſt.lib.iiij.capi.xviij.A.
De morte eius ⁊ martyrio,li.iiij.c.xxj.B.
Pauli nouaciani miraculum in extinctione ignis.lib.xij.capi.x.A.
Leges contra paulianiſtas.lib.iij.ca.xj.
Pauli libienſis geſta.lib.viij.capitu.j.Y.
Pauli conſtantinopolitani funus conſtãtinopolim delatum eſt.lib.ix.capi.xvij.
Perſa.
Quomõ chriſtianũ nomen apud Perſas dilatatum eſt.lib.iij.capitu.j.B.
Perſecutio.
Sub ſapore rege perſarum ſeuit perſecutio in chriſtianos.lib.iij.capi.ij.
Perſecutio ſub iuliano imperatore.li.vj. capitu.xj.xij.xiij.xiiij.xv.xvj.et.xvij.
Perſecutio ſub ſigerde perſarum rege. lib.x.capitu.xxx.xxxj.xxxij.⁊.xxxiij.
Perſecutio chriſtianorum ſub rege perſarum barabanis.libro.xj.capitu.xv.
Petrus.
Quomodo petrus exilij beati athanaſij. particeps in alexandrina ſede ſucceſſit: et pulſus roman abijt. libro.vij.c.xxxvij.
De reditu petri in alexandriam.lib.octauo.capitulo.xiiij.
Pyamon.
Geſta ſancti pyamonis monachi.li.viij. capitulo.j.Q.
Pior.
Geſta ſancti pior monachi.libro octauo. capitulo.j.B.Item.A.C.
Paconius.
De ſancto pacomio monacho lib.octauo capitulo.j.3.

Placella.
De ſanctis morib⁹ ⁊ monitionibus placelle imperatricis.lib.ix.cap.xxxi.
Quomodo impediuit ne eunomius hereticus cum viro ſuo theodoſio verbum haberet.lib.ix.cap.xi.
De ymagine placelle quã anthiocheni per vrbem traxerunt.libro.ix.capitulo.xxxij.A.
Porphirius.
Quomodo porphirius fuit maxim⁹ philoſophorum detractator.lib.vij.ca.ij.B.
Quomodo a fide chriſti apoſtatauit.lib.vij.cap.ij.E.
Princeps.
Quomodo principes viros literatos honorabant antiquitus.libro primo.capitulo primo.B.
Quã malũ ſit principes malos prope ſe habere ſeductores patet in conſtantio in fide ſeducto.li.quarto.capitulo primo.
Quãti periculi ſit regib⁹ in bellicis actibus que ſunt rationis a ſuis aduerſarijs reſpuere patet in Juliano.imperatore.libro.vi.capitulo.xlvi.
Quomodo principes fidei rebelles multis bellis quaſſantur patet in valente.libro.ix.cap.xxi.C.D.
Priuilegium.
Quomodo conſtantius ordinauit q̄ de iuriſdictionibus ciuilibus appellaret q̄ vellet ad iudicium epiſcoporum.libro.i.capitulo.ix.O.
Conceſſit etiam omes in eccleſijs manumiſſos ſub teſtimonio ſacerdotũ romana ciuilitate frui.libro.i.cap.ix.P.
Procopius.
Quomodo procopius inuaſit tyrannidẽ et de eius ſuffocatione.lib.vij.cap.xv.
Protogenes.
Geſta ſanctorum protogenis et helydori.lib.viij.cap.i.A.H.
Proclus.
Quare proclus non fuit poſt neſtorium in epiſcopum conſtantinopolitanũ ſublimatus.lib.xij.cap.viij.A.
Quomodo poſt maximinum in epiſcopum eſt ordinatus.lib.xij.cap.x.B.
De moribus procli.lib.xij.cap.xi.
Quomodo reduci fecit corp⁹ ſancti Joãnis chriſoſtomi conſtãtinopolim.lib.xij.capitulo.xiiij.A.
Quomodo proclus quendam prefectum ceſarienſis ciuitatis fecit epiſcopum.libro.xij.capitulo.xvi.
Pſalmus.
Quomodo apud anthiochiam primo inuẽtum eſt in duas partes decãtare pſalmos.lib.vi.cap.xxxij.B.
Publia.
Publia mulier nominatiſſima cõtumelias ⁊ alapas recepit a Juliano.libro.vi.capitulo.xxxvi.B.
Puſicius.
Paſſio ſancti puſicij magiſtri artificum regis perſarum ⁊ eius magnanimitas ⁊ etiam filie eius virginis.lib.iij.ca.ij.D.
Quadrageſima.
Exemplum ſpiridonis quomodo cibi in quadrageſima prohibiti poſſunt in neceſſitate comedi lib.i.capitu.x.E.
Reſtitutio.
Exemplũ ſpiridonis quomodo eos qui aliorum bona recipiũt bona fugiunt li.i.capitulo.x.C.
Exemplum de eo qui curatus eſt a beato ammonio per reſtitutionem furti li.i.capitulo.xi.J.
Romana ſedes.
Quomodo tempore ↄſtantij regula erat eccleſiaſtica q̄ ſine auctoritate romani pontificis non poterat conuocari vniuerſale concilium.lib.iiij.capitu.ix.C.
Quomodo romana ſedes tunc temporis erat omnibus orientalibus eccleſijs ſuperior ptꝫ p executionẽ.li.iiij.c.xv.B.C.
Quomodo põtifices oriẽtis arriani ſcripſerũt iulio romano pontifici cõfitentes romanam ſedem omnibus eſſe ſuperiorem:poſtea tamẽ ex malitia cõtradicere volẽtes.lib.iiij.cap.xvi.
Quomodo Julius romanus põtifex irritauit omnia facta in cõcilio tiri vbi oſtẽditur ſuperioritas romane ſedis.lib.iiij.capitulo.xix.B.
Decretum q̄ poſt romanã eccleſiam prima dignitate eſt cõſtantinopolis eccleſia.lib.ix.ca.xiij.
Romanus.
Quomodo romanus quidã iuuenis miles doluit: quia martyr eſſe non potuit.lib.vi.cap.xxx.B.

Sabacius.
Quomodo ſabacius celebrando paſcha iudaizabat libro nono capitulo.xxxvij.
Quō diuiſit eccleſiā nouacianorum lib. xj.capitu.v.
Sabinus.
Sabinus eccleſie tracen̄.epiſcopus detraxit concilio niceno.lib.ij.capitulo.viij.
Sacra ſcriptura.
Exemplum pulcherrimū ſctī ſpiridonis contra illos qui dedignant vti rethorica ſacre ſcripture lib.j.capi.x.D.
Sarraceni.
Quomodo ſarraceni angelorum medio miraculoſe victi ſunt libro vndecimo capitulo.xv.D.
Sayn.
De his que paſſus eſt ſayn domin⁹ mille ſeruorum ſub diſgerde rege perſarū lib. decimo capi.xxxij.
Sapor.
Sapor rex perſaruz perſequitur chriſtianos lib.iiij.capi.ij.
Sepulchrum.
Quomodo cōſtantinus purgari fecit dominicum ſepulchrum a ſordibus ydolorum lib.ij.capitulo.xvj.B.
Serapion.
Geſta ſerapionis abbatis.libro.viij. capitulo.j.M.
Serapis.
Quod nili mēſura nō plus ſerapidi offerebatur.lib.ij.ca.xviij.R.
Quod templum mitrium et ſerapis deſtructū eſt lib.ix.capi.xxxvij.A.
Quō in eodē tēplo ſerapis an̄ deſtructionē decātatū eſt alleluya li.ix.ca.xxvij.B.
De fabula ſerapis. libro.ix.ca.xxviij. B.
Quō in templo ſerapis inuēte ſunt litere crucis.li.ix.capi.xxix.
Sibila.
Quare voluit deus ſibilas apud gentiles prophetare.lib.j.ca.ij.
Sigerdis.
Occaſio pſecutionis in chriſtianos facta per ſigerdē regem perſarum.li.x. ca.xxx.
Quō ſigerdis quaſi fuit conuerſus ad fidem.li.xj capi.viij.
Siluanus.
Geſta ſcti ſiluani troiani epī. li.xij.c.viij.
Quō ſiluan⁹ tyrān⁹ occiſus eſt.li.v.c.x.b.
Symeon.
Accuſatio ſymeonis epī ſeleſtie apud regem perſarū.li.iij.c.ij.A.
Paſſio ipſius ſymeonis cum aliis centū li.iij.capitu.ij.C.
Siſinnius.
Quō poſt atticum conſtantinopolitanuz cum diuiſione cleri et populi electus eſt ſiſinnius.lib.xij.capi.iij.
Sophia.
Quō conſtantius edificauit eccleſiā ſancte ſophie.lib.iiij.capi.xviij.C.
Dedicatio ſancte ſophie.li.v.ca.xxxix.b.
Spiridon.
Geſta ſancti ſpiridonis abbatis.li.j.c.x.
Spirituſſanctus.
Quō ſpūſſctūs p fidē cuiuſdā ſimplicis ſenioris quedā maximum dyalecticum conuertit ad fidem.libro ij.capitu.iij.B.
Quō in virtute eius alexander fecit alterum obmuteſcere.libro.ij.capitu.iiij.
Stephanus.
Quō ſtephani anthiocheni arriani cognita eſt iniquitas ⁊ ꝑpter hoc duct⁹ eſt in exilium.li.iiij.ca.xxv.B.
Geſta ſtephani monachi.li.viij.ca.A.B.
Superſtitio.
Quō per ſuperſtitiones licinius ſeduct⁹ eſt.lib.j.capi.viij.B.
Quō diuinationibus tempore cōſtantini non erat locus.lib.j.capitu.ix.E.
De malis hominibus per ſuperſtitionez deificatis.lib.vij.ca.ij.F
Quō valens p ſuperſtitioſam demonis interrogationem ⁊ rn̄ſionem multos occidebat.li.vij.ca.xxxv.
Tabua.
Paſſio mirabilis btē tabue virginis ⁊ ancille ei⁹ ⁊ aliarū multarū.li.iij.capi.ij. F.
Themeſtius.
Quō per themeſtij libelluz valēs aliquo modo mitigatus eſt.li.viij. capitulo. xij.
Theodoricus.
Mors theodorici arrianoꝝ epī.li.xj.c.vj.
Theodorus.
Geſta ſancti theodori epī et magni eccleſie doctoris.lib.x.ca.xxxiiij.
Theodoſius magnus.
Quō theodoſi⁹ cōtra barbaros miſſus victoriā maximā obtinuit.li.ix.capi.iiij.A.
Quō apud theſſalonicam baptiſatus eſt

et ab infirmitate ſua curatus.lib:o.ix.capitu.vj.
P:ofeſſio eius de fide conſtantinopolim miſſa.li.ix.capit.vij.
Quō ab eccleſiis conſtantinopolis arrianos expulit.li.ix.ca.x.
Quomodo eb vxo:e impeditus eſt ne cū eunomio heretico verbum haberet.lib:.ix.capi.ix.
Quō communicauit concilium conſtantinopolitanum.li.ix.capi.xij.A.
Quō ex viſione ſomnij cognouit magnuȝ melecium.li.ix.ca.xij.B.
Quō deſignauit archadium imperato:ē li.vj.capi.viij.
Quō ad vnioneȝ eccleſie faciendā p:eelegit veterum docto:ꝝ expoſitiones ꝙ diſputationes.li.ix.c.vij.
Quō theodoſius ſcripſit valētiniano iſta bella p:ocedere quia rebellis eſſet fidei: li.ix.capi.xxj.C.
Quō maximum ty:annum vicit.li.ix.capi.xiiij.A.C.
Quō ſymacho pepercit theodoſius.li.ix.ca.xxiiij.D.
Quō piſtrinum rome deſtrui iuſſit.li.ix.capi.xxiiij.A.
Quō ſcandalum mulierum adulterarum lege p:ohibuit.li.ix.c.xxiiij.B.
Quō ſuadente amphilocio arriano:um conciliabula p:ohibuit.lib:o.ix.cap.xxv.
Quomodo fecit ſubuertere tēpla in alexandria.li.ix.c.xxvij.⁊.xxviij.
De mirabili obediētiā theodoſij ad ambroſium ⁊ eius patiētia ⁊ occaſio omniū iſto:um.li.ix.capi.xxx.
Quō placatus eſt anthiochenis.li.ix.capi.xxxij.
Quomodo omnia templa pagano:um ⁊ feſtiuitates deſtruxit.lib:o nono capitu.xxxiij.
Quō miſit eunomium in exilium.li.ix.capi.xxxvj.A.
Quō deſignauit hono:ium imperato:ē.li.ix.capi.xlv.B:
Quomodo miſit ad ioannem anacho:itam vt ſciret de euentu belli ⁊ de apparitionibus ſibi factis et de victo:ia belli.lib:o.ix.capi.xlv.
Mo:s felicis iperato:is magni theodoſij.li.ix.capi.l.

Theodoſius iunio:.
Quō theodoſi⁹iunio: fecit reliquias magni ioannis conſtantinopolim deferri.li.x.capi.xxvj.
Quomodo vinculum excommunicationis quo quis euȝ ligauerat anteꝙ comederet voluit ammoueri.lib:o decimo capi.xxvij.B.
Quō deus pugnauit ꝑ illo cōtra ſcitarū exercitum.li.x.ca.xxvij.C.
Miracula ꝑ eo facta pugnando contra perſas.li.x.ca.xxviij.A.
De imperio theodoſij iunio:is.lib:o.xj.capitulo.j.
De vita laude et optimis mo:ibus eius li.xj.capi.xvij.Item.li.j.c.j.C.Item.li.x.capi.xxvij.A.
Reuerētia et gratiarū actiones quas habuit ad deum p:o audita victo:ia.li.vndecimo.ca.xviij.C.
Quō valentinianum conſob:inū ſuuȝ ceſarem fecit.li.xij.capi.j.
Quō barbari inuadentes imperium per eius o:ationem diuinitus ſunt conſumpti.li.xij.capi.xij.
De nuptijs filie eius cū cōſob:ino ſuo valentiniano iunio:e.li.xij.c.xiij.

Theophilus.
Quō theophilus alexandrie ſuſcepit epiſcopatum.li.ix.ca.xxij.
Quō templum mitrium ⁊ ſerapis deſtruxit.li.ix cap.xxvij.
Quō pagano:um fraudes in ydolis manifeſte oſtendit.li.ix.c.xxvij.
Quō fuit aduerſarius ioannis criſoſtomi.li.x.capi.iij.B.
Quō damnauit male lib:os o:igenis.li.x.capi.x.
Quō iniuſte ioannem damnauit.lib:o.x.capi.xiij.
Quō legebat lib:os o:igenis quos damnauerat.li.x.capi.xiiij.B.
Mo:s theophili per paſſionem letargicam.li.xj.capi.vij.

Theonas.
Sancti theone abbatis geſta.lib:o.viij.capitu.j.K.

Theotimus.
Geſta ſancti theotimi epiſcopi ſcitarum lib.ix.capi.xlvij.
Quomodo ſolerter reſpōdit epiphanio

super iniuſta damnatione librorum ori-
genis.libro.x.capi.xi.

Tyrannus.

Tyrannidem occupant magnentius bri
tannis et nepotianus.lib.iiij.cap.xxxvij.
Tyrannus ſiluanus occiditur. libro. v.
capitulo.x.B.
Gallus tyrannus interimitur.libro.v.ca
pitulo.xi.B.
Procopius tyrannidez inuaſit. libro.vij.
capitulo.xv.
Maximus tyrannidem inuaſit. libro. ix.
capitulo.xx.B.
Eugenius grammaticus tyrānidem in-
uaſit.lib.ix.capi.xlv.A.
Gainas tyrannus cōſtantinopoli aduer
ſatur.lib.x.capitu.vi.
Johannes inuadit tyrannidem.libro.xi.
capi.xviij.A.

Terremotus

Terremotus in anthiochia: durans per
annum.lib.iiij.capi.x:C.

Trinitas.

Quomodo nomē conſubſtantialitatis in
trinitate inuentum eſt.lib.ij.capi. vij.G.
Quomodo arrius blaſpemus trinitatis
mortuus eſt.lib.iij.ca.x.D.
Quomodo beatus meletius articulū de
trinitate per digitos ſuos oſtēdebat. li:
v.ca.xlvij.⁊.xlviij.
Conciliū in quo de diuinitate ſpiritus
ſancti actum eſt.lib.vi.ca.xx.
Somnium beati anthonij qd erat preſa
gium hereſum circa materiā de trinita-
te.lib.vij.capitu.v.B.
Quō blaſphemantes trinitatem arria-
nos ſolerter multū expellere fecit amphi
lochius.lib.ix.capi.xxv.

Ualens imperator

Creatio valentis fratris valentiniani in
imperatorē.li.vij.ca.vij.
Quō valēs cepit arrianis fauere ⁊ ortho
doxos in exilium mittere.lib.vij.capitu.
duodecimo.B.
Quō ab eudoxio heretico baptiſma ar-
rianū ſuſcepit.lib.vij.ca.xiij.
Quō ſanctorum epiſcoporum quoſdā in
exilium miſit quoſdam ſubmerſit. libro.
vij.capi.xiiij.
Quō iuſſit oēs catholicos a conſtantino
poli expelli.li.vij.ca.xx.
Quod deſtrui fecit muros calcedonēſ.
vrbis.lib.vij.capi.xxi.
Quod terremotibus maximis nō eſt ter
ritus qn exilio deportaret epos catholi
cos.lib.vij.ca.xxij.
Quomodo impediuit ſynodum tharſi.
libro.vij.ca.xxviij.
Quō catholicos miſſos ad iuſtitiam ſi-
bi petendā de iniurijs fecit ſubmergere.
lib.vij.ca.xxx.
Quod arrianum epiſcopum iuſſit ordi-
nari conſtantinopoli alios in exiliū mit-
ti.lib.vij.ca.xxix.
Quō voluit ſubuertere vrbem ceſarieſ ⁊
multos orthodoxos necabat in flumine
libro.vij.ca.xxxi.
Quomodo multos ſanctos in exiliū mi-
ſit.lib.vij.ca.xxxiij.
Quomodo interrogatiōe demonis mul-
tos quos pſt oſe credebat regnaturos oc
cidebat.lib.vij.ca.xxxv.
Quod magnū baſilium non miſit in exi-
lium.li.vij.cap.xxxvi.A.
Perſecutio valentis in alexādria. libro.
vij.capitulo.xl.
Quod ab eccleſijs expulit catholicos.li-
bro.viij.capi.iij.A.
Perſecutio grandis valentis cōtra chri-
ſtianos.lib.viij.capi.vij.
Quomodo mitigatus eſt per libellū the
miſtij.li.viij.c.xij.
Quod gothi eo mediante arriani facti
ſunt li.viij.ca.xiiij.BC.
Mors inhoneſta valentis.li.viij. ca. xv.
Quod vxor valentis valente mortuo go-
this reſtitit.li.ix.c.i.

Ualentinianus maior.

Ualētinianus ſacerdotē ydolorū percu-
tiēs ꝑ aque aſperſionē a iuliano in exi-
liū miſſus eſt.lib.vi.ca.xxxv.
Creatio valentiniani in imperatorem.
lib.vij.c.vij.
Quomodo epi valentiniano obtulerunt
electionē epiſcopi mediolani ſed renuit
li.vij.ca.viij.A.
De gratijs quas egit deo ꝑ electiōe bea
tiſſimi ambroſij.libro.vij.ca.viij.B.
Quomodo precepit celebrare cōciliū ylli
ricum.li.vij.c.viij.D.
Quō certis eccleſijs mādauit que facta
ſunt in illo cōcilio.li.vij.capi.ix.

De morte eiuſdem.li.viij.ca.ix.A
Quō duas duxit vxores.lib.viij. ca.xj.C.
Quomodo reſpuit auxilium ferre valenti fratri ſuo propter eius infidelitatem. lib.viij.ca.xiij.B.
Ualentinianus iunior.
Creatio valentiniani iunioris in imperium.li.viij.ca.xj.B.
Quō cōſenſit inimperium maximi tyrāni.li.ix.ca.xxj.B.
Quō ꝑpter matrē ſuā inpugnabat eccleſiam.li.ix.ca.xxj.CD.
Quō ꝓcuratione eugenij tyrāni occidit. lib.ix.ca.xlv.A.
Ualentinianus cōſobrinus theodoſij iunioris ceſar creat̃ ſ; ali9a predicto valentiniano.li.xij.ca.j.
Quomodo iſte duxit vxorē filiā theodoſij.li.xij.capi.xiij.
Uirgo.
Quomodo conſtantinus legem proletariam aduerſusvirgines a ſuis predeceſſoribus editam irritauit.li.j.ca.ix.D.
Quam pulchram legem pro virginibus edidit.li.j.ca.ix.M.
Urſatius et valens.
Urſatius et valens ab athanaſio ſuperati conſenſerūt conſubſtantialitati. li.iiij. ca.xxiiij.B.
Quomodo declinabant ſemper ad partē valentiorem vel hereticorum vel catholicorum.libro quinto.capitulo.xx.A.
Symbolum vrſatij et valentis in cōcilio arimino.lib.v.ca.xx.B.
Quomodo celebrauerunt conciliū apud nice vrbem tracie vt ſub hoc nomine niceno ſuum errorem colorarent. libro. v. capitulo.xxv.
Geſta beati vrſatij prius militis poſtea monachi apud niceā.libro.v.ca.xxxiij.U
Uſtazadis.
Paſſio ſancti vſtazadis militis et nutritoris regis perſarum.libro.iij.capi. ij.B.
Zeno.
Paſſio ſanctorum:zenonis euſebij nectarij ꝛ neſtoris lib.ix.ca.xj.
Geſta ſancti zenonis monachi. libro.ix. capi.xlviij.
Zeumacius.
Sancti zeumacij monachi geſta.lib.viij. capi.vj.A.
Zoylas.
Quomodo deus pugnauit cōtra zoillam ducem exercitus ſcitharum libro.xij.capitulo.xxvij.C.

Finis tabule.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE